ANTISTITVM
PRÆCLARISSIMÆ NEAPOLITANÆ ECCLESIÆ CATALOGVS

Ab Apostolorum temporibus ad hanc usque nostram ætatem, et ad annum

MDCXLIII.

Auctore

BARTHOLOMÆO CHIOCCARELLO
I.C. NEAPOLITANO,
et in supremis eiusdem Regni foris causar. patrono.

Neapoli Typis Francisci Sauy Typographi Curiæ Arch. NPF *Expensis Petri Agnelli Porrini Bibliopolæ Neapol.ni*

Digitized by Google

ASCANIVS PHILAMARINVS T.T.S MARIÆ ARACÆLI ARCHIEP. NEAPOLITAN. ANNOR. LX.

Digitized by Google

EMINENTISSIMO PRINCIPI

ASCANIO CARDINALI PHILAMARINO

Archiepiscopo Neapolitano.

BARTHOLOMÆVS CHIOCCARELLVS I. C. NEAP.

IVcubrationum mearum vigilias, nec æquiùs alij debeo, nec alij lubèntius offero, quam Tibi Præsul vigilantissime, Cardinalis Eminentissime; cuinam enim huiusmodi series Antistitum omnium, qui huic Neapolitanæ à nascentis vniuersalis Ecclesiæ incunabulis ad hæc vsq; tempora præfuere, dicanda potiùs erat, quam tibi? qui vnus ex Purpuratorum coetu, vnus nuper creatus Antistes, vnus è primaria Neapolitanæ Vrbis Nobilitate præluces omnibus. Agnosces tu quidèm in hoc Opere, plerosq; tui non absimiles, quorum ad eximiæ religionis commemorationem, haud dùbito, quin ipse abs te met exigas, quicquid præclari præstitère Maiores tui, eorunque exempla addent tibi peracres ad imi-

Digitized by Google

tandum ſtimulos, inter quos occurret gentilis tuus Matthæus Philamarinus, huius quoque Eccleſiæ Archiepiſcopus illa tempeſtate celeberrimus: habes in eius virtutibus, ac geſtis quid imiteris; habebunt in te poſteri tui quid imitentur ad prudentiam, ad ſolertiam, ad pietatem, ad gloriam, ad famam, ad benignitatẽ, ad beneficentiam, peculiares animi tui dotes, & ornamenta. Abſoluet me quidem aſſentandi ſuſpicione, publicum Vrbis noſtrę teſtimonium, quæ ad benignitatis tuæ ſinum, quaſi ad Aram perfugium habet. Tu aditus ad te facillimos vnicuiq; largiris, nulli negas officium, ab iſta humanitate depellis neminem. Quominus importunus videri cuipiam debeam, ſi te Operi meo Patronum accerſere ſim auſus. Erit generoſi pectoris tui commune iſtud beneficentiæ aſylum mihi etiam reſerare, ne ſi tua omnibus obuia benignitate vnus excludar, ab ipſo penè humanæ ſocietatis iure excludi videar. Viue mei memor, & vale. Dat. Neapoli die XIII. Octobris 1643.

Digitized by Google

AD OPVS

DE EPISCOPIS, ET ARCHIEPISCOPIS NEAP.

A' SANCTISSIMO

ASPREN

Primo Episcopo

AD EMINENTISSIMVM CARDINALEM

ASCANIVM

PHILAMARINVM

præsentem Archiepiscopum.

FRANCISCVS DE PETRIS I. C.

AS Operi dat principium, AS ponit quoque finem;
AS totum referunt Aspren, & Ascanius

Digitized by Google

AD AVCTOREM

Quòd librum de Episcopis, & Archiepiscopis Neapolitanis auspicatò terminarit

IN EMINENTISSIMVM CARDINALEM

ASCANIVM PHILAMARINVM,

ET EIVS AMARANTHVM.

EPIGRAMMA.

Io. Baptistæ Masculi è Societate Iesu.

Alter Alexandrum calamo describat, & alter
Frustrà Romulidùm martia facta Ducum.
Fulmina Scipiadæ belli sint: fulmina, Coelo
Mox vbi nimboso detonuere, cadunt.
Infelix vnus manet exitus: interit omne
Quod fit: siue gerant grandia, siue canant.
Solùm opus immortale tuum est: quod, vt vsq; perennet,
Principis & nomen, floris & omen habet.

vterque
ἀπὸ τοῦ
ἀμαραίνειν
immarcesc.

DE EODEM LIBRO,

CVI ASPREN DAT INITIVM,

PHILAMARINVS CARDINALIS

TERMINVM

EPIGRAMMA.

Eiusdem

Primus Parthenopes ASPREN sacrauit honores:
Asper vel fuerit nomine, gratus erit.
Illinc ASCANIO prouenit purpura: nam sic
Spina in purpuream desinit aspra rosam.

AD

Digitized by Google

CANDIDO LECTORI.

OPtimo iure veteris ecclesiæ patribus othodoxæ, & Apostolicæ fidei cultoribus semper uisum fuit successionem, seriemq; Episcoporum ad veritatem catholicam constabiliendam, ac confirmandam, profanasq; vocum nouitates euincendas, atq; eliminandas maximè conferre; Hæc enim veluti lõga linea ad Apostolos, Apostolicosq; viros nos ducit, qui simul cũ cathedra, syncerę etiam doctrinę puritatem successoribus tradiderunt, qua nil est in ecclesia Dei certius, atq; præclarius; Hoc autem probatur his Irenæi verbis lib. 3. aduersus hereses c. 3. *Traditionem Apostolorum in toto mundo manifestatam in omni ecclesia adest perspicere; omnibus qui vera velint audire, & habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in ecclesijs, & successores eorum vsq; ad nos, sed quoniam valdè longum est omnium ecclesiarum enumerare successiones, maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, et constitutæ ecclesię, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem per successiones Episcoporum prouenientem vsq; ad nos, indicantes, hæc ille.* O præclaram sententiam, quæ vno ictu omnium nostri temporis hęreticorum iugulum petit, cui concinit Tertullianus lib. de prescript. aduersus hæret. dicẽs. *Cupio ostẽdãt mihi* (de hęreticis loquitur) *ex qua auctoritate prodierint, edãt origines ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum ita per successiones ab initio decurrẽtem, vt primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel ab Apostolicis viris, qui tamẽ cum Apostolis perseuerauerit, habuerit authorem, et antecessorem, hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt.* Hactenus Tertullianus. Quod si in primaria Romana Ecclesia, quæ cęterarũ omnium princeps est, & magistra, diligentèr, & exactè à veteribus hoc præstitum fuit, non defuerunt tamen pleriq; recentiores, qui in præcipuis Italiæ vrbibus idem studiosè perficiendum curauerunt, quorum studijs incitatus, & exẽplis hanc peculiari studio prouinciam suscepi, huiusq; nostræ ciuitatis Neapolis, quæ Romę filia, atq; discipula nulli cęterarũ Italię secũda est, Antistes hinc inde collegi, atq; in ordinẽ redegi, cui sanè operi sciat lector plurimos viros non contemnendos varijs temporibus manus admouisse, at ob inextricabiles difficultates, & incredibiles labores, & librorum, & veterum monumentorum iacturam exterritos ab incępto destitisse, vnus tantùm Ioannes Diaconus ecclesię Neapolitanæ, qui floruit anno 870. de Episcopis Neapolitanis libellulum conscripsit, quem Petrus Subdiaconus eiusdẽ Neapolitanæ ecclesię aliquantulum produxit, cuius exemplum à Vaticana bibliotheca accepimus, (sed ò bone Deus) valdè ieiunè, de quibus paucula tãtùm verba est locutus, cum multos prætermisisset, aliquot etiam Episcopos alterius Neapolis inseruisset, eorumdemq; tempora vel nulla, vel adeo peruersè consignasset, vt vix aliquibus sua ętate gestis fides ei debeat adhiberi. Nos verò his, alijsq; omnibus difficultatibus superatis, indefessè, ac alacritèr ex quampluribus libris, & archiuis depromptam hanc seriẽ confecimus, qualem valuimus, ipsiq; scimus quantùm laboris sustinuerimus, lector autem dijudicabit an operæ pretium fecerimus. Vale

Digitized by Google

Authores, quos in hoc libro citauimus:

Abbas Panormitanus in lecturis Iuris canonici.
Abraham Bzouius in Annalibus ecclesiasticis, quos suppleuit ad Cęsarem Card. Baronium.
Abraham Ortelij theatrum orbis terrarum, & Synonima geographica.
Acta Apostolorum.
Adonis Viennensis Martyrologium.
Adreualdus Floriacensis de miraculi Sãcti Benedicti.
Alberici de Rosate Lecturæ in iure ciuili.
Albo siuè Abbo Floriacensis in epitome de vitis Romanorum Pontificum.
Alexander Andræas de Bello Pauli Papæ quarti cum Philippo II. Hispaniarum Rege.
Alphonsus Ciacconius de Romanis Pontificibus, & Cardinalibus.
Alphonsus Fernandes in sua concertatione prędicatoria.
S. Ambrosij Epistolæ.
Ambrosius Calepinus.
Alphonsi Ianuarij Carmen sacrum.
Anastasius Bibliothecarius in vitis Romanorum Pontificum.
Andreas Tiraquellus de nobilitate.
Angeli Constantij historia Regni Neapolitani.
Angeli Rocchæ Bibliotheca Theologica, & Chronhistoria de Apostolico sacrario.
Anonymus scriptor de rebus Gallicis.
Anonymus scriptor de rebus Vngariæ.
Antonius Augustinus de emendatione Gratiani.
Antonius Caracciolus in sua Collectanea de vita Pauli Papæ Quarti.
Antonius Carpus in historia Cremonæ.
Antonius Monchiacenus Democharis de diuino missæ sacrificio.
Antonij Nebrisensis vocabularium iuris.
Antonij Panhormitę de dictis, & factis Regis Alphonsi.
Antonij Pizomeni vita Sancti Thomæ de Aquino in opusculis eiusdem Sancti Thomæ.
Antonij Posseuinij Apparatus sacer, & Bibliotheca selecta.
Armandi de Bellouisu sermones.
Arnoldi Vuion lignum vitæ.
Athenęus.
Auberti Miræi Notitia Episcopatuum orbis Christiani.
Augustinus Mannus de Cantiano in selecta historia rerum memorabilium in Ecclesia Dei gestarum.
Augustinus Nifus Suessanus de nostrarum calamitatum causis.
Baptistæ Mantuani opera.
Barnabas Brissonius de verborum significatione.
Bartholomæi Cassenei Catalogus gloriæ mundi.
Bartholomæus Facius in Cõmentarijs de rebus gestis ab Alphõso primo Neapolitanorum Rege.
Bartholomæi Pisani Conformitates Sancti Francisci.
Beda de temporibus, & Martyrologium.
Bernardini Cirilli annales ciuitatis Aquilæ.
Bernardini Corij historia Mediolanensis.
Blasij Rubei Catalogus Episcoporum Cremonesium.
Blondi Flauij opera.
Bonauenturæ Angeli historia Parmensis.
Bonini Mombritij vitæ Sanctorum.
Breuiarium antiquum Salernitanum.
Bullarium Romanorum Pontificum.
Capitula, gratiæ & priuilegia Regni Neapolitani.
Carolus Paschalis de Coronis.
Carolus Sigonius de Regno Italiæ, itẽ de Occidentali Imperio, itẽ de Episcopis Bononiensibus.
Cassiodori opera.
Cæsaris Cardinalis Baronij annotationes ad Martyrologium, item Annales ecclesiastici.
Cæsar Nostradamus in sua historia.
Ciceronis opera.
Ciprianus Manens in historia Vrbisueteris.
Claudij Espencæi opera.
Claudius Robertus in Gallia Christiana.
Concilia generalia.
Conciliatores Magdeburgenses damnatæ memorię.
Constitutiones Regni Siciliæ.
Consuetudines Ciuitatis Neapolis.
Conradi Gesneri damnatæ memoriæ bibliotheca.
Damasi Papæ vita Summorum Pontificum eius prędecessorum.
Decretale.
Decretales Epistolæ Summorum Pontificum tribus voluminibus.
Decretum.

Dio-

Digitized by Google

Dionisius Afer de situ orbis.
Dionisius Halicarnasseus.
Dorotheus Tyrius in Synopsi de vita,& morte Prophetarum,& Apostolorum.
Epistolæ veterum Regum Francorum ad Romanos Pontifices editæ à Iacobo Gretsero.
Eugippij uita Sancti Seuerini Abbatis.
Eusebij Cæsarienſis Chronicum.
Falconis Beneuentani Chronicum.
Felini Sandei lecturæ in ius canonicum.
Felix Passer de Situ cœnobij S. Sixti de Placentia.
Ferdinandi Castigli historia Dominicana.
Fortunati Archiepiscopi Neapolis, siuè Pseudo Fortunati uita Sancti Agnelli Abbatis.
Francisci Belcarij commentaria rerum Gallicarum.
Franciscus Bosquetus in Historia Pontificum Romanorum, qui è Gallia oriundi in ea sederunt. eiusdem uita Innocentij III. Papæ.
Francisci Gonsaghæ Chronicum Franciscanum.
Franciscus Guicciardinus in Historia Italiæ.
Francisci Iureti damnatæ memoriæ Annotationes in Iuonis Carnotensis Episcopi epistolas.
Franciscus Nouellus in commentarijs de Vrbis Florentiæ,ac Mediceæ familiæ nobilitate.
Francisci Petrarchæ epistolæ.
Francisci Sansouini de familijs Illustribus Italiæ,item de viris illustribus familiæ Vrsinæ.
Gabriel Pennottus in generali historia totius sacri ordinis clericorum Canonicorum.
Georgius Longus de anulis signatorijs,siue de vario obsignandi genere.
Georgij Vasari de vita pictorum,& sculptorum.
Gonzales de Illescas in historia Pontificali.
S. Gregorij Papæ opera.
Gulielmus de Benedictis in repetitione cap. Raynutius extr. de testamentis.
Guillelmus Croix in Historia Episcoporum Cadurcensium.
Guillelmus Durandus in Rationali diuinorum officiorum.
Gulielmus Eytengreinius in Ecclesiastica historia,item in Catalogo testium veritatis.
Guglielmus Neubregensis de rebus Anglicis sui temporis.
Hartmannus Schedel in Registro Chronicarum.
Henrici Canisij Antiquæ lectiones.
Henrici de Vrimaria de Antiquitate ordinis Eremitarum Sancti Augustini.
S. Hieronymus ad Chronicum Eusebij Cæsarienſis.
Hieronymus Garimbertus de vita, & gestis memorabilibus aliquot Pontificum Romanorum, ac omnium Cardinalium.
Hieronymus Romanus in Chronico ordinis Eremitarum Sancti Augustini.
Hieronymi Rubei historia Rauennæ.
Hieronymi Seripandi Compendium rerum gestarum ordinis Eremitarum Sancti Augustini.
Hieronymus Zurita in Annalibus coronæ Aragoneæ.
S. Hilarij fragmenta.
Horatius.
Iacobus Benius de Priuilegijs Iurisconsultorum.
Iacobus Fuligattus in uita Roberti Card. Bellarmini.
Iacobus Middendorpius Academiarum vniuersi orbis.
Iacobi Piccolominei Cardinalis Papiensis epistolæ.
Iacobus Præfectus in Canticis de verbo Dei.
Iani Anysij carmina.
Innocentij tertij Papæ opera.
Ioannis Albini opera.
Ioannes Aloysius Lellus in historia Ecclesiæ Montis regalis.
Ioannes Andræas Alerienſis Episcopus ad opera Nicolai de Lyra.
Ioannes Antonius Campanus in eius operibus.
Ioannes Antonius Flaminius in oratione de Sancto Thomæ de Aquino.
Ioannis Antonij Gabutij de vita,& rebus gestis Pij Papæ V.
Ioannes Antonius Petramellarius in cõtinuatione ad Panuinij de Põtificibus,& Cardinalibus.
Ioannes Bacconus super Sententijs.
Ioannis Baptistæ Arcutij carmina.
Ioannes Baptista Carrafa in historia Regni Neapolitani.
Ioannis Baptistæ Castaldi opera.
Ioannis Baptistæ Pignæ historia de Principibus Atestinis.
Ioannes Baptista de Tufo in historia religionis Clericorum regularium.
Ioannes Bertachinus in eius tractatu de Episcopo.
Ioannis Boccatij Decameron.
Ioannes de Bosco in historia Floriacensi.
Ioannes Chenu in Chronologica historia Archiepiscoporum,& Episcoporum Galliæ.
Ioannes Curapalata liber de officialibus palatij Constantinopolitani, & officijs magnæ ecclesiæ.
Ioannis Francisci Pici opera.
Ioannes Garzo de viris illustribus ordinis Prædicatorum.
Ioannes Georgius Trissinus de Italia liberata.
Ioannes Gobellinus in commentarijs temporis Pij secundi.

Digitized by Google

Ioannes Gonzales in libro confraternitatis centuriatorum Sancti Augustini.
Ioannes Meursus in Glossario Græcobarbaro.
Ioannes Michael Pius in historia Dominicana.
Ioannis Molani annotationes ad Martyrologium Vsuardi
Ioannis Naucleri Chronographia.
Ioannes Petrus Maffeus in vitis decem,& septem Christi confessorum selectis.
Ioannes Picardus in notis ad Gulielmum Neubregium de rebus Anglicis sui temporis.
Ioannis Pontani opera.
Ioannis Rioche Compendium temporum,& historiarum ecclesiasticarum.
Ioannis Saresberiensis Policraticus,siue de nugis curialium.
Ioannis Trithemij de viris illustribus.
Ioannis Vastouij vitis Aquilonia.
Ioannes Villanus Florentinus in Chronico.
Ioannes Villanus Neapolitanus in Chronico Neap.
Iordani de Saxonia liber,qui dicitur vitas fratrum
Ioseph de bello Iudaico.
Ioseph Pamphili Chronica ordinis Eremitarum Sancti Augustini.
Iulius Roscius in Elogijs militaribus.
Iuonis Carnotensis Episcopi Epistolæ.
Iuuenalis.
Laurentius Schraderus in libro Monumentorum Italiæ.
Laurentius Surius in vitis Sanctorum.
Leander Albertus in descriptione Italiæ.
Leonis Ostiensis Chronicum Cassinense.
Leonclauius Iuris Græco Romani.
Libellus de munificentia Constantini Imperatoris de ecclesiis fundandis, & dotandis.
Lippus Brandolinus in oratione de S. Thoma de Aquino.
Lucas Gauricus in tractatu eius natiuitatum.
Lucas de Penna super tribus posterioribus libris Codicis.
Lucas Vuaddingus in Annalibus Minorum.
Ludouicus Cauitellus in Annalibus Cremonę.
Luitprandus Cremonẽsis in vita Romanorum Pontificum,& in actis legationis ad Nicephorum Phocam Imperatorem Constantinopolitanum pro Ottonibus Augustis.
Lupus Protospata in Chronico rerum in Regno Neapolitano gestarum.
Lutius Florus de Bello Samnitum.
Marcus Antonius Cocceius Sabellicus in eius operibus.
Marcus Antonius Marsilius Columna de Ecclesiasticis redditibus.
Marci Antonii Scipionis Elogia Abbatum Cassinensium.
Marcus Antonius Surgens de Neapoli illustrata.
Mariani Sancti Barolitę chirurgia.
Marinus Freccia de Subfeudis.
Martialis.
Martyrologium Romanum.Item Martyrologiũ vetus Romanũ,editũ ab Hereberto Rosuueydo.
Matthæus Afflictus in decisionibus,item in Constitutionibus Regni.Item super feudis.
Matthæi Raderi in Mæneis Græcorum siue Viridario Sanctorum.
Matthæus Palmerius in vita Nicolai Acciaioli Florentini, Item in Chronico.
Michael Riciut de Regibus Siciliæ.
Monachi Antissiodorensis Chronicum.
Nauarri de Restitutione spoliatorum.
Neapodanus Sebastianus in Consuetudinibus Neapolitanis.
Nuncius Pellicia in Commentarijs ad consuetudines Auersanas.
Officium antiquum Neapolitanæ ecclesiæ.
Officium Sanctæ Fortunatæ Virginis,& Martyris.
Olai Magni historia Septentrionalis.
Onuphrii Panuinii de Romanis Pontificibus, & Cardinalibus, & in suppletione, & additionibus ad Platinam in vitis Summorum Pontificum.
S.Paulini Nolani Episcopi opera.
S.Pauli Apostoli ad Romanos.
Paulus Diaconus in historia Longobardorum.Item in historia miscella.
Paulus AEmilius de Rebus Francorum.
Paulus AEmilius Sanctorius in Historia Carboniana.
Petrus Appianus,& Bartholomæus Amantius in inscriptionibus totius ferè orbis.
Petri Bembi Epistolæ.
Petri Blesensis opera.
Petri Cluniacensis opera.
Petri Diaconi Cassinensis in Chronico Cassinensi.
Petrus Crinitus de honesta disciplina.
Petrus Dorlandus in Chronico ordinis Carthusiensis.
Petrus Feltrius de Fato.
Petri Gallesini Martyrologium.
Petri Gr[illegible]inæ carmina.

Petri

Petri de Natalibus Catalogus Sanctorum.
Petri Rodulfi Toſſinianenſis hiſtoria Seraphicæ religionis Sancti Franciſci.
Petrus de Stephano de locis ſacris Neapolis.
Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, & in Topographia in Martyrologium Romanum.
Philippus Iacobus Bergomenſis in ſupplemento Chronicorum.
Philoſtrati Icones.
Pierius Valerianus in Hierogliphicis.
Plinius.
Polybius.
Polydori Virgilij de inuentoribus rerum.
Pomponius Mela.
Pragmatica Sanctio cum gloſſis Coſmæ Cuiuſmier.
Primus Cabilonenſis Epiſcopus in topographia Sanctorum Martyrum.
Procopij Cæſarienſis de Bello Gothorum.
S. Proſperi Aquitanici opera.
Proſperi de Auguſtino additiones ad ſummam Bullarij Stephani Quarantæ.
Prouinciale omnium eccleſiarum.
Ptolomæus.
Q. Rhemnius Ennius Palæmon de Ponderibus, & menſuris.
Raphael Volaterranus in eius operibus.
Renati Choppini Monaſticon, ſeu de iure Cœnobitarum.
Reuelationes Sanctæ Brigidæ.
Roberti Card. Bellarmini Controuerſiæ. Item de Scriptoribus eccleſiaſticis, Item Chronic.
Robertus Lingonienſis.
Robertus de Monte in Chron. quod ad Sigibertum continuauit.
Roccus Pirrus in Notitia Sicilienſium eccleſiarum.
Scipionis Capycij deciſiones.
Seneca.
Sigiberti Gemblacenſis de viris illuſtribus, & Chronicum.
Silius Italicus.
Silueſtri de Tufo hiſtoria religionis Clericorum regularium.
Sixti Senenſis Bibliotheca ſancta.
Statius Papinius.
Stephanus de Caieta de Sacramentis.
Strabo.
Suidas.
Symmachi Epiſtolę.
Thedorici de Niem opera.
Theodori Balſamonis opera.
Theſaurus linguæ latinæ.
Thomas Gratianus in Anaſtaſi Auguſtiniana, de ſcriptoribus ordinis Eremitarum.
Thomas Maluenda in Annalibus ſacri ordinis Prædicatorum.
Thomæ de Vio Cardinalis Caietani opera.
Vbertus Folietta in libro qui Brumanus dicitur, ſiue de laudibus vrbis Neapolis.
Velleius Paterculus.
Vincentij Burgundi ſpeculum hiſtoriale.
Vincentius Carrarius in Hiſtoria familiæ Rubeæ de Parma.
Virgilius.
Vranius in vita Sancti Paulini Nolani Epiſcopi.
Vſuardi Martyrologium.
Vuilhelmi Lindani Apologia promiſſa.

Libri manuſcripti, quorum quoq; teſtimonijs vſi ſumus.

Acta tranſlationis SS. Euticetis, & Acutij è Puteolis Neapolim.
Acta vitæ, & translationis Sancti Athanaſij Neapolitani Epiſcopi è Caſſinenſi eccleſia Neapolim.
Acta translationis SS. Maximi, & Iulianæ Martyrum è Cumis Neapolim.
Acta vitæ, miraculorum, & translationis ſanctæ Patriciæ Virginis.
Alexandri Ridolfi Chronicum Cœnobij Cauenſis.
Andreę de Cotunio Neapolitani opera.
Andreæ de Iſernia Ritus regiæ Camerę.
Andreæ Nauageri relatio ad Rempnblicam Venetam.
Anonymi hiſtoria de Nicolao de Rentio.
Chronicum eccleſiæ Sanctæ Mariæ de principio Neap.
Chronicum cœnobij Sancti Vincentij de Vulturno
Chronicum nobilis ſedilis Montaneæ confectum à Notario Rogerio Pappanſugna.
Diarij Antonij de Afelatro Neap.
Diarij Antonij Mercatantis Neap.
Diarij Ducis Montisleonis Neap.

Dia-

Digitized by Google

Diarij Iuliani Passeris Neap.
Diarij Ludouici de Raimo senioris,& iunioris.
Diarij Siluestri Guarini de Auersa.
Francisci Aelij Marchesij de familijs nobilibus Neapolitanis.
Gulielmi Maramaldi Neap.historia Neapolitana.
Gulielmus de Tocco in vita Sancti Thomę de Aquino.
Heremperti historia Longobardorum.
Hipolyti martyris de 72. discipulis Domini.
Ioannis Cimiliarchæ Neapolitani vita Sancti Ioannis Episcopi Neapolitani.
Ioannis Diaconi Chronicum Episcoporum Neapolitanorum.
Item de translatione corporis Sancti Seuerini Abbatis è castro Lucullano Neapolim.
Item de translatione Sancti Soffij è Miseno Neapolim.
Libellus miraculorum Sancti Agnelli Abbatis.
Leonis monachi cænobij SS.Nicandri,& Marciani Neap.vita Sanctæ Patriciæ Virginis.
Pandulfi Pisani de vita Gelasij Papæ II.
Petri Diaconi Neap.continuatio ad Chronicum episcoporum Neap.Ioannis Diaconi.
Petri Subdiaconi Neap.continuatio ad miracula Sancti Agnelli Abbatis.
Riccardi è Sancto Germano Chronicum de rebus in Regno Siciliæ gestis.
Rituale Ecclesiæ Neapolitanæ.
Romualdi Archiepiscopi Salernitani Chronicum.
Stephani Infessuræ Diarij rerum Romanæ vrbis suorum temporum.
Tristani Caraccioli epistola de funere Regis Ferdinandi primi.
Archiuum Apostolicum Vaticanum.
Archiuum regiæ Siclæ.
Archiuum regię Cameræ Summariæ
Archiuum regiorum Quinternionum.
Archiuum regiæ Cancellariæ.
Scripturæ,& diplomata omnium cænobiorum,& Ecclesiarum Neapolis,& totius ferè Regni, officia,breuiaria,codices manuscripti,inscriptiones,& alia huiusmodi.

Digitized by Google

IMPRIMATVR

Gregorius Peccerillus Vic. Gen.

Fr. Ioseph de Rubeis Ord. Min. Conu. S.T.D. Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Philamarini Theol.

Regist. fol. 1.

Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore.

Bartolomeo Chioccarello fà intendere à V. E. come ha scritto l'historia delli Vescoui, & Arciuescoui di Napoli, intitolata *Neapolitanæ Ecclesiæ Antistitum Catalogus*, la quale desidera stampare, per tãto supplica V.E. resti seruita darli licenza, & il suo regio beneplacito, che possa farla stampare, & l'hauerà à gratia vt Deus, &c.

Magnificus V. I. D. Franciscus de Petris videat, & in scriptis referat Suæ Excellentiæ.

Brancia Regens.

Prouisum per Suam Excellentiam Neapoli die 3. Septembris 1642.

De Giorno.

Illustrissime, & Excellentissime Princeps.

Perlegi Te iubente præfatum opus Neapolitanę Eccleſię Antistitum, testorq; nihil in eo contineri, quod Regali iurisdictioni, aut bonis moribus aduersetur, quinimo elaboratum planè opus, pium, eruditum, dignissimum duco, quod typis tradatur. Neapoli Nonis Septemb. 1642.

Excellentiæ Tuę

Obsequentissimus

Franciscus de Petris.

Potest imprimi, seruata correctione nostra, si ita videbitur vestrę Excellentię, & Regio Collaterali Concilio. Ita censeo.

D. Ferdinandus Arias de Mesa Regius Consiliarius delegatus per Suam Excellentiam pro reuisione librorum.

IMPRIMATVR

Tap. Reg. Branc. Reg. Zuf. Reg. Azcõ Reg. Sãfelic. Reg. Capic. Latro Proreg.

Digitized by Google

Digitized by Google

Quot ſint Ciuitates, quæ Neapolis appellantur.

Voniam in vniuerſo terrarum orbe plures ſunt Ciuitates,& oppida,quæ Neapolis nuncupantur,& quædam illarum celèbres ſunt, atq; illuſtres,Neapolis enim vox Græca eſt,atque nouam Ciuitatem ſignificat, quod nomen multis Vrbibus eſt commune, propterea cum paſſim in antiquorum libris Neapolitani Epiſcopi vocati reperiantur,& aliquis fortaſsè nobis temerè obijciet, cur eos huic noſtro indici non adſcripſerimus, vel ex errore potius, vel inſcitia nos præterijſſe putabit, nos verò conſultò omiſimus,cùm huius noſtræ Neapolis non ſint, ex quo non parum laboris nobis acceſſit in ijs diſcernendis,& iudicandis,ideò viſum eſt eas omnes Ciuitates, & oppida, quæ Neapolis apellantur, recenſere, ne quod vnius eſt, alteri tribuatur.

Ex Plinio igitur,lib.5.cap.13.intus Samariæ oppida Neapolis eſt, quæ antè Mamortha dicebatur, in Syria. Ex Ptolomeo Neapolis Samariæ. Ea olim Ciuitas erat, & Napoloſa hodiè vulgò dicitur, antiquitus verò Sichar, vel Sicham dicta eſt,vt teſtatur Bellonius lib.2.obſeruat. cap.88. Aubertus Miræus lib.2. Notitiæ Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani, Abrahamus etiam Ortelius in ſuo Theatro Orbis terrarum, & in Synonymis geographicis meminit Vrbis Neapolis Samarię in Syria,aitq; eam antè Mamortã,ex Plinio dici,Marbothã ex Ioſepho, lib. 5. de bello Iudaico, priùs Salem, & Sichẽ,item Ephron Hebreis,& Siciniam à Latinis,& Græcis vocari.Neapolitanus verò,vt alij dicunt Neapodanus Sebaſtianus in Commentarijs ad Conſuetudines Neapolitanas in prohemio ait Neapolim eſſe in Iudea Ciuitatem,iuxtà Samariam quatuor millibus paſſibus diſtantem,quæ dicitur Sichen,quæ interpretatur Neapolis.

Neapolis item in Syria Ciuitas habetur, cuius Epiſcopus Beceræ, Arabiæ Archiepiſcopo ſubditus erat,vt Aubertus Miręus ibidem ait, lib. 2.

Neapolisin Thracia meminit Plin. lib.4. cap. 11.Petrus Galleſinius in Notationibus ad ſuum Martyrologium die 8.Ianuarij Neapolim in Thracia conſtituit, eamque Sichem Hebraicè vocari ex Sancto Hieronymo tradit.

Neapolis in Galatia, de qua Plinius lib. 5. cap. 31. quæ Ciuitas eſt ex Ortelio.

Neapolis in Paleſtina memoratur à Suida, dùm de Iuſtiniano Imperatore agit. Aubertus Miræus in Notitia Epiſcopatuũ,li.2.ait in Paleſtina Neapolim Vrbẽ eſſe,vocari autẽ Epiſcopũ Nicopolis,qui Archiepiſcopo Paleſtinę ſubditur.

Neapolis Iſauriæ mentionem facit Suidas,vbi de Indaco celebri curſore agit.

Neapolis quoq; Ciuitas olim Seleuciæ Archiepiſcopi ſuffraganea, & Antiocheno Patriarchæ ſubdita,ex Miræo lib.3.

Neapolis pariter Ciuitas in Hieroſolymis,quæ Epiſcopo caret,vt idem Miræus.

Neapolis item Romaniæ, quæ hodiè Peloponeſus,à veteribus autem Nauplia nuncupatur, ex eodem Auberto.

Neapolis Cariæ Vrbs,ex Plinio lib.5.cap.29.& Mela lib.1.

Ex Auberto Miræo, lib. 3. Neapolis Epiſcopi dignitate inſignita, qui ſuffraganeus erat Stauropulitani Metropolitani in Caria, & Patriarchæ Conſtantinopolitano ſuberat.

Neapolis item Ciuitas eſt in Auſtria ſub dominio gentis Auſtriæ,quæ vulgò noua ciuitas vocatur,cuius Epiſcopatum inſtituit Paulus ſecũdus Romanus Põtifex rogante Federico tertio Imperatore, vt idẽ Miręus ibid. lib. 2. teſtatur.

Neapolis Cypri vrbs celebris,& antiſtitum ſede à priſcis temporibus decorata ex Auberto Miręo.

Digitized by Google

Est etiam Neapolis ciuitas in Africa propria, siue in Africa minori propè Carthaginem, quę Tripolis de Barbaria vulgò nuncupatur, & celebris admodum fuit, & Episcopi sedes, cuius memoria in antiquorum scriptis, & præsertim in generalibus Cõciliis sæpius occurrit. De ea Abrahamus Ortelius in suo theatro orbis terrarum, & in Synonimis geographicis, & Gallesinius loco citato.

Neapolis oppidi in Africa meminerunt Plinius lib. 5. cap. 4. & Mela lib. 1.

Neapolis quoq; Syracusę habetur, Cicero enim lib. 3. in Verrem, & Plutarchus in vita Marcelli, Syracusas ex quatuor vrbibus constare affirmant, inter quas Neapolis est, idem quoque affirmant Calepinus in verbo Syracusæ, & Ioannes Passeratius in additionibus ad Calepinum ibidem.

Erat quoque Panhormitanę vrbis pars, quę Neapolis appellabatur, vt Polybius lib. 1.

Neapolis etiam oppidum est, (vt Ortelius in Synonymis) quod Pompeius cõdidit in Ponto in Phazemonitis, & Strabone, Stephanus verò Phamizon per Matachesin, atque ad Anysium fluuium, & versus Austrum habet.

Neapolis in Sardinia, de qua Plinius lib. 3. cap. 7. & Ortelius.

Est etiam Neapolis ciuitas inter Pannonios, Noricosque montes posita, de qua Antonius Bonfinius rerum Vngaricarum decade 4. lib. 8. in principio.

Est item Neapolis Auenionẽsis agri oppidum, vt testatur Renatus Choppinus lib. 2. eius Monasticon, seu de iure Cœnobitarum tit. 2. num. 21.

Sunt quoque aliæ vrbes, quę Neapolis appellantur ex eodem Ortelio, nempe in Hedonidis populis in Macedonia, ad sinum Strymonium, quę Christopoli dicitur Nigro, item Sophiano. In Pentapoli pariter, & in Asia.

De his ciuitatibus, quæ Neapolis appellantur, omnesque ferè à barbaris gentibus incoluntur, sermo nobis in hoc libello habendus non erit, Neapolis autẽ de qua agimus, eius Episcoporum catalogum descripturi, vrbs est à Plinio lib. 3. cap. 5. Neapolis Calcidensium vocata, olim Parthenope dicta à sepulchro Parthenopes virginis innuptæ, dein à Calcidensibus Græcis condita, anno à mundi creatione quater mille trigesimo quinto, ante Christi natiuitatem annos circiter millesimum centesimum sexagesimum quartum, & ante Romam conditam per multa secula, vt ex Velleio Paterculo lib. 1. Romanæ historiæ, Eusebio, aliisque priscis scriptoribus facilè colligi potest, Neapolis inquam illa, quæ pulcherrima situ ad mare mediterraneũ posita est in medio Italiæ, in Campaniæ prouincia omnium felicissima, & delicioſissima, quæ Cãpania felix vocatur, scriptorũ testimoniis celeberrima, quam quidem Cãpaniam Strabo lib. 5. Halycarnaseus lib. 1. Plinius lib. 3. c. 5. Dionisius de situ orbis, Polybius lib. 3. Solinus, cęterique authores, tùm veteres, tùm recentiores, à nobilitate, amænitate, pulchritudine, saluberrima cœli clementia, ac soli vbertate fertilissimam, summis viribus extulerũt, nihilq; esse, quod ad gloriã, nomenq; Campania desideret, felicemque, ac beatam amænitatem variis laudibus prædicarunt, imò Lucius Florus de bello Samnitico lib. 1. sic de Cãpania ait, Omnium non modo Italię, sed toto orbe terrarum pulcherrima Campania plaga est, nihilq; mollius cœlo, nihil vberius solo, nihil hospitalius mari; Deniq; bis floribus vernat, ideoq; Liberi, & Cereris certamen dicitur. Et Plinius lib. 3. c. 5. Sanè tota ea vitalis, & perennis salubritatis cœli temperies est, tam fertiles campi, tam aprici colles, tanta frugum, vitium, olerumque fertilitas, tam munifica syluarum genera, tam nobilia pecori vellera, tot amnium, fontiumque vbertas totam eam perfundens, &c. Hinc felix illa Cãpania dicitur, vbi vitiferi colles, & temulẽtia nobilis succo per omnes terras inclyto, atq; vt veteres dixere, summũ Liberi patris cũ Cerere certamen.

Ci-

Digitized by Google

Cicero quoque Campaniam, in qua sæpius, ac diu versatus est, valdè commendat, etenim de lege agraria contra Rullum ait, Campani semper superbi bonitate agrorum, magnitudine fructuum, salubritate aeris, & pulchritudine regionis. Et ibidem Ager Cāpanus orbis terræ pulcherrimus. Idem Cic. 8. Philipp. Campanus ager annonæ perfugium.

Et quamuis pulcherrima, & florentissima priscis temporibus vrbs Capua caput fuisset Campaniæ, actamen rerum vicissitudinem ipsa quoque experta, suæ nobilitatis amplitudinem Neapolitanæ huic nostræ ciuitati libens cessit, ita vt Neapolis vrbs Græcorum Orientalium imperio, Regum Normandorum, Sueuorum, seu Germanorum, Francorum, atque Hispanorum corona illustris, nedum Campaniæ metropolis, sed Regina Campanis facta, cæteriſque populis Regni huius accolis, nempe Oscis, Aequicolis, Picentinis, Ferentanis, Apulis, Daunis, Peucetijs, Lucanis, Messapijs, Salentinis, Iapygijs, Oenotrijs, Præcutinis, Samnitibus, Vestinis, Marruccinis, Pelignis, Marsis, Hirpinis, Brutijs, ac Calabris, inter biscentum ferè ciuitates, frequentia, & innumerabilia penè oppida, & flumina, lacusque decorata, magna felicitate rutilet.

Porrò ex quatuor mundi partibus, Europam cæteris præeminere omnes cōsentiunt, ex Europa verò Italiam præfulgere, ex Italia autem Regnum Neapolitanum, ex hoc verò Regno, prouinciam in qua ciuitas Neapolitana posita est, quæ Campania felix ab antiquis scriptoribus, vt diximus, vocata est, quæ quidem ciuitas, Italiæ pomarium dicitur, & Neapolitani Regni metropolis est, & caput, ex qua nomen sumpsit. Imò vt Vbertus Folietta in suo libello, qui Brumanus nuncupatur, siue de laudibus vrbis Neapolis habet, Neapolis est ciuitas, quæ cæteris Europæ vrbibus, quarū excellens sit, præstantia immēsa, ac propè infinita laude sit anteponenda. Quippe in ea ornanda, & augēda fortuna cū natura certasse videatur, adeo vtrisq; bonis instructa, & cumulata est.

Cęterum Neapolis in suis initijs parua Vrbs, in dies ornata ædificijs, inter maximas Europæ, imò totius orbis ciuitates relucet.

Hæc quoq; Neapolitana vrbs est illa, quam Strabo lib. 5. de situ orbis Neapolim Cumanorum appellat, & in lib. 14. Parthenopem à Rhodijs ædificatā, eodēq; lib. 5. à delitiarū affluentia celebrat, eamque Romanos multis laboribus, aut ægritudine fessos, aut ocij desiderio flagrantes, & præsertim qui eruditioni operam dare vellent, solitos secedere affirmat, quamobrem studiosè, ac libentèr eam ciuitatem incoluere.

Liuius ab altitudine męniorum, quę erant omnium illa tempestate magnificentissima, eam celebrat, & Annibalem Carthaginensem eam cum Pœnorū exercitu obsidentem, mæniorum altitudine conspecta deterritum, obsidionem dimisisse scribit lib. 23.

Virgilius dulcem Parthenopem studijs florētem ignobilis oci apellat in Georg. hic quoq; idem Virg. Græcis, ac Latinis litteris operā dedisse in Neapolitanæ vrbis scholis testātur Donatus in Virgilij vita, Seruius, & Macrobius. Ibi quoque idem Virgilius Georgicam conscripsit, & Bucolicam, vt Virgilius ipse in fine suę Georgicæ fatetur, vbi quoq; moriens sepeliri voluit, vt ijdē affirmant.

Plinius lib. 3. cap. 5. Parthenopem à tumulo Sirenis appellatam scribit, & lib. 13 cap. 13. Neapolim ab odoribus, & vnguentis celebrat.

Ouidius Metamorph. lib. 13. Parthenopem in ocia natam appellat, & in Epod. ad Canidiam ociosam.

Silius Italicus lib. 12. Parthenopem hospita musis ocia, & exemptum curis mortalibus æuum, ac mitem Parthenopem appellat.

Martialis lib. 5. epigr. 75, in antiquis 79. ad Turanium scribens doctā Neapolim vocat.

Digitized by Google

Statius Papinius in Syluis lib 3.appellat Parthenopem iuuenem ridentem, ac benignam, & ad Claudium ſcribens eodem lib. 3. de Neapoli loquens ait, Hanc mollis hyems,& frigida temperat æſtas,& ad vxorem ſcribens,eius vrbis delicias abundè deſcribit,alibi vocat mitem,alibi ſecretam,alibi apricam, alibi à pulchritudine eam commendat, & in lib. 5. ſyluarum in Epicedio ait, omni ex parte Neapolim properare ſtudioſos viros ad audiendum eius patrem, qui Græcos poetas in Neapolitana ſchola publicè interpretabatur, aliaq; docebat,& Romanos Neapolim ſtudiorum cauſa confluẽtes,de ijs quę ad religionem pertinerent,docere.

Ab Horatio in Epicedio ad Canidiam vocatur ocioſa Neapolis.

Cic.in orat.pro C.Rabino Poſth.eam eſſe ait Romanorum oblectamentũ, & deliciarum & voluptatis cauſa non modo ciues Romanos,ſed & nobiles adoleſcentes ſummo loco natos, non in hortis,aut ſuburbijs, ſed Neapolim celeberrimum oppidum diuertere. Idem Cic.in orat. pro Sylla in princ. Neapolim vocat locum ad conſolandos animos accommodatum.

Polibius Neapolim liberam ciuitatem appellat,ac Romanis fœderatam.

Columella lib. 10.de re ruſtica vocat doctam Neapolim.

Seneca lib. 10.epiſtolarum epiſt.77. Neapoli ſe literis exculptum fatetur.

Velleius Paterculus lib. 1.Hiſtoriæ Romanæ laudat Neapolis eximiam ſemper in Romanos fidem,ob idq; vocat eam nobilitate,atque amænitate ſua digniſſimam,vireſq; eius vrbis ſua ætate magnitudine oſtentari.

Felix ciuitas,opulenta,ac florens,& hominum frequentia abundans, appellatur à Iuliano in Miſopogone.

Dioniſius Alexandrinus,ſiue Afer in ſuo poemate,de ſitu orbis, quod heroico carmine Græcè cecinit,vocat Campanorum pingue ſolum, vbi domicilium caſtæ Parthenopes,ſpicarum onuſtum manipulis,Parthenopes,quam pontus ſuis ſuſcepit finibus.

Philoſtrates in ſuo libro,qui Icones inſcribitur,meminit ciuitatis Neapolis in Italia conditæ,ſubditq; Neapolitanos ciues Græcos genere, atque vrbanos, vnde & orationis ſtudio Græcanicos eſſe.

A Suida vrbs Italiæ inſignis appellatur,in qua Parthenopes ſirenis ſtatua collocata eſt.

Atheneus lib 15.c.15.ob vnguenta odorifera Neapolim celebrat.

Aulus Gellius lib.9.cap.15.Neapolim commendat,quod ibi adoleſcentes cum vtriuſque linguæ magiſtris exercerentur, ad cauſas Romæ declamandas.

Olaus Magnus lib.5.in Hiſtor.Septemtrion.ait Neapolitanos, quemadmodum clariſſimos,& nobiliſſimos,ita fideliſſimos ſemper fuiſſe.

Sanctus Paulinus Nolanus Epiſcopus in 3.natali Sancti Felicis pulchram Neapolim appellat,& à Chriſtiana religione eam commendat.

Vetuſtiſſimam ciuitatem,& incolas Chriſtianos,Romanoſque ab antiquo iam nactam,vocat Procopius lib. 1.de bello Gothorum.

Caſſiodorus Variarum lib.6.cap.23.in formula Comitiuę Neapolitanæ, loquẽs de ciuitate Neapolis,vocat eam vrbem ornatam multitudine ciuium, & maritimis,ac terrenis delicijs affluentem,vt Comes, qui eius vrbis regimen ſuſceperit,dulciſſimam vitam ibidem ſe inueniſſe dijudicare poſſet.

A Paulo Diacono lib.2.de geſtis Lõgobardorũ c.17.vocatur opulẽtiſſima vrbs.

Petrus Diaconus Caſſinẽſis in vita S.Athanaſij Neap. Epiſcopi,ſiue quis ſit author,appellat Neapolitanã ciuitatẽ miſericordię,& pietatis in pauperes,hoſpites,& peregrinos,omni vallatã bonitate,eãq; cõmendat ab amænitate ſitus, magnifica,& antiqua vrbis ſtructura,mœniorũ amplitudine pręclarorum tẽplo-

Digitized by Google

plorum, ac monasteriorum frequentia, & à Christiana religione.

Beniamin Tudulensis Hebreus, qui floruit sub Alexandro tertio, & Federico Ænobarbo in eius Itinerario, appellat Neapolim illustrem Vrbem, & munitissimam ad mare sitam, à Græcis ædificatam.

A Guillelmo Neubrigensi Anglo, lib. 5. de rebus Anglicis, cap. 7. vocatur inclyta in Vrbibus Neapolis.

Lucas de Penna in l. decernimus, & l. si quis per diuturnam, C. de aquæductu, lib. 11. ob maximas eius delicias, luxuriosam Ciuitatem eam appellat.

Leonardus Aretinus in epistola ad Martinum V. Summum Pontificem ait, Neapolis summoperè delectat, est enim Ciuitas, cui nihil, vel ad dignitatem, vel ad iucunditatem deesse videtur, ipsa ædificiorum maiestas, ciuium præstantia, atq; amplitudo peruetustę nobilitatis effigiem prę se fert, &c.

Antonius Panhormita de dictis, & factis Regis Alphonsi, cap. 42. ait Siquis me roget, quæ apud Neapolim digna memoratu viderim, respondebo, Neapolim splendidissimam Vrbem, portus amplitudine, ædibus, agris, aquis apud Italos nulli secundam, arcem regiam cunctas superantem, multasq; raræ magnitudinis naues, &c.

Neapolis Vrbs nobilissima, ac vetustissima vocatur à Bartholomæo Facio, lib. 7. de rebus gestis à Rege Alphonso primo.

Blondus Flauius in Campania ait, Vrbs Neapolitana basilicas, mœnia, & arces, & publicas, priuatasq; ædes satis habet superbas.

Ioannes Pontanus lib. de liberalitate, cap. 19. laudat illam ab hospitalitate. Item lib. 6. de bello Neapolitano commendat eam, quod semper priscis temporibus viros doctos complexa fuerit, eamq; in Ciuitatem Græci, & Latini Augustorum temporibus tanquam in studiorum suorũ matris sinũ secedebãt.

Ioannes Antonius Campanus Aprutinus Episcopus lib. 5. Historiæ Bracchij, Neapolim à nobilitatis, & magnificentiæ opinione supra omnes Ciuitates totius terrarum orbis, suo tempore, & vastitate, & elatione nobilitatis, itemq; ab ædificijs, alijsq; commendat.

Nobilis Vrbs Neapolis in Campania vocatur à Ioanne Antonio Petramellario Bononiensi in sua continuatione ad librum Onuphrij Panuinij de Summis Pontificibus, & Cardinalibus.

Neapolis Ciuitas Campaniæ nobilissima, ac Vrbium Italicarum maxima, &c. vocatur à Philippo Ferrario Alexandrino in Topographia.

Et tandem ob deliciarum eius Vrbis illecebras, loci amænitatem, atq; omnium rerum commoda, & oblectamenta, Sirenes Neapoli inhabitasse veteres poetę finxerunt, atq; Sirenes eorum cantu nauigantes, ac viatores demulcire, atque illuc deduci, & mori coactos, ac ab eis deuorari, vt Ouid. lib. 5. Metamor.

Palestra quoq; fuit exterarum, ac barbararum gentium, quæ eius delicijs allectę ex remotissimis totius orbis partibus aduenere, vt ijs fruerentur, vrbemque inuaserunt, cæperunt, ac ferro, igneque vastarunt.

De huius etiam Vrbis pulchritudine, ac magnificentia, delicijs, rerum omnium affluentia, cœli clementia, Ciuium Religione, doctrina, & ingenio, scriptores quamplurimi certatim, ac pleno ore loquuntur, & nunquam satis commendare desistunt.

Digitized by Google

Digitized by Google

NEAPOLITANI PRAESVLES.

ANNO A CHRISTO NATO 44.

SANCTVS ASPREN Ciuis Neapolitanus, primus Ciuitatis Episcopus à Sancto Petro Apostolorum Principe institutus est, cùm enim Apostolus Antiochia Romam proficisceretur secundo Neronis Augusti anno, per Ciuitatem Neapolim transiens, itinere fatigatus propè mœnia quiescens, vetulam quandam Candidam nomine transeuntem vidit, eamque de Ciuitatis statu, & conditione, Ciuium moribus, animorum qualitate, vita, legibus, & religione, ac pietate singillatim interrogauit, suum quoq; Petrus cultum, & itineris causam, cur Romam properaret adaperuit, & de Christo, & Christiana religione illam erudiuit, mirabilia, quæ is, atq; ipsius discipuli, inuocato eius nomine perfecerunt referens, quibus auditis Candida ait, si ab his diuturnis, qui me vexant doloribus liberaueris, quæ asseris credidero, tunc Petrus Christi nomine inuocato, Candidam à doloribus liberam fecit, quæ in Christum credidit, & à Sancto Petro baptizata est, atque ad Petrum ait, habeo amicissimum quendam, Aspren nomine, virum vtique pium, sobrium, ac religiosum, qui si sanari à te poterit ab ægritudine, qua detentus est, Christi quàm prædicas fidem facilè recipiet, cuius optimus erit defensor, & prædicator. Tunc Petrus Candidæ ait, vade, & per manum illum apprehende, atque dicas, Petrus Christi discipulus crucifixi tibi præcipit, vt ad pristinam redeas incolumitatem, mulier verò ad Aspren cum veniſſet, vix Petri mandatis adimpletis, Aspren sanus effectus est, & pristinæ saluti restitutus, quamobrem Aspren illicò ad S. Petrum veniens, ad eius pedes prostratus illos exosculatus est, & à Sancto Petro cathechizatur, & Christiana imbuitur religione, ac baptismatis aqua lustratur, cumque Petrus Vrbem Neapolim ad Catholicam fidem conuertisset, ac missam in loco non procul ab eius Vrbis mœnijs, vbi sacrificia Idolis immolari consueuerant, constituto ibi altari, missæ sacrificium celebrasset, cui Aspren, atque Christiani, qui Petrum ab Antiochia comitabantur interfuerunt, Petrus autem volens Romam, quò tendebat, proficisci, Aspren Neapolitanorum precibus, eorum Episcopum constituit, qui factus Episcopus vigilare iugiter cepit, ac verbo doctrinæ, & prædicationi ad mortem vsque indeficienter, atque indefessus insistere, ac Petri eius magistri cooperator esse cepit, & ad Christi Iesu Seruatoris inuocationem signa, & prodigia patrare, cecos illuminare, claudos erigere, alioſq; infirmos, ac debiles confirmare. Tandem ingraueſcente ætate ad cœlestem patriam migrauit Neapoli die 3. Augusti anno à Christo nato 77. multis coruscans

ruſcans miraculis,cum annis triginta tribus ſediſſet.

Cæterum conſtruxit Aſpren domunculam,ſiue cellulam cum oratorio, & altari,in quo (vt fertur) Beatiſſimæ Virginis imaginem Chriſtum puerum in vlnis habentem pingi curauit,quod poſtea Sanctæ Mariæ de Principio oratorium dictum fuit,eò quod Beatæ Virginis effigies ibi priuſquam alibi in eiuſdem Vrbis,vel in alijs fortaſſe locis,imò in cæteris Italiæ partibus depicta eſſet;In ea autem cellula,atque oratorio Sanctus Aſpren dum vixit, cæleſtem, ac religioſam vitam cum Candida duxit,idque oratorium ob eius Sancti viri,atque Candidæ,quæ Chriſti fidem omnium prima in Ciuitate profeſſa eſt, memoriã,magna celebritate populus frequentabat,dein aliqua poſt tempora Neapolitani quidam coniuges non minus nobilitate,ac diuitijs, quam religione præſtantes, ſobolis procreandæ deſiderio accenſi, Sancti Aſpren Epiſcopi,cui ſe aſſiduò commendabant,interceſſione,prolis dona à Deo obtinẽtes,voti compotes,accepti beneficij memores,vt gratias referrent,nobile,atque peramplum hoſpitium,cum pomario,quod Neapolitani Antiſtites incolerent, conſtruxerunt, vbi ad noſtra vſque tempora reſident, atque in Ieſu Chriſti ſeruatoris gloriam propè Sancti Aſpren, quod prædiximus oratoriũ, eccleſiam ipſi hoſpitio contiguam conſtituerunt,quæ Stephaniæ baſilica dein eſt nuncupata,frequenti ſcriptorum memoria celeberrima,eademq;poſtea maior fuit eccleſia,atque Epiſcopi ſedes,ſiue (vt alij tradunt) ipſi Epiſcopio coniuncta.Sepultus autem fuit Aſpren in oratorio,quod ipſe conſtruxit, vnde & in Stephaniam poſtea eccleſiam translatus eſt. Ad præſens verò in ſacello familiæ de Tocco metropolitanę eccleſię ſub altari quieſcit,in quo hęc legitur inſcriptio,

Hic iacet corpus S.Aſpren primi Epiſcopi Neapolitanæ Ciuitatis,& Cõfeſſoris.

Porrò vt omnis penitus controuerſiæ tollatur occaſio, neue in poſterum dubitandi locus remaneat,de Petri Apoſtoli in Neapolitanam Ciuitatem aduentu,deque Sancti Aſpren Epiſcopi inſtitutione,aliqua in medium afferre(plus tamen,quam operis titulus ferat nobis liceat) cum huiuſce libelli baſis ſit,ac fundamentum,atque ex eo Vrbs eadem Chriſtianæ religionis ſumpſerit originem.Et omiſſa vniuerſali,conſtanti,ac perpetua traditione nobis ab ea ætate ad noſtra vſque tempora tranſmiſſa,quæ nullum penitus dubitandi locum admittit;Inſignis etiã extat Neapoli memoria in eo loco, in quo Petrus Apoſtolus miſſam celebrauit, nobili baſilica erecta, quæ Sancti Petri ad Aram nuncupatur, ex Ara à Petro ibi conſecrata, nomine deſumpto,quam Canonici Latheranenſes incolunt.In ea facti huius hiſtoria vetuſtiſſimis picturis,& in ſacello præſertim,quod in atrio eius Eccleſiæ ſitum eſt, cernitur deſcripta,in quo altare eſt,vbi Petrus miſſam celebrauit,& inibi Petrus Deo incruẽtum ſacrificium offerre conſpicitur,Aſpren,& Candida adſtantibus, atq; hæc legitur inſcriptio.

Siſte fidelis,& priusquam templum ingrediaris, Petrum ſacrificia facientem venerare,hic enim primò, mox Romæ filios per euangelium Chriſto genuit, paneq; illo ſuauiſſimo cibauit.

Aliæ quoque inſcriptiones in eadem baſilica erant,quæ hodie non videntur,ſed à Laurentio Schradero in ſuo libro Monumentorum Italiæ deſcriptę, ac recitatę ſunt,inter quas hęc eſt.

Sanctus Petrus Antiochia veniens,hic Neapolitanos ad fidem Chriſti conuertit,& S.Aſpremum Epiſcopum Neapolitanum conſtituit, & S. Candidam viduam baptizauit.

Il-

Digitized by Google

Illud vnum monitum velim, in tantæ rei celeberrimam memoriam, quod Beatus Petrus Apostolorum Princeps, qui in ea basilica Sancti Petri ad Aram altare consecrauit, atque missarum solemnia celebrauit, eam ecclesiam à posteris maximo honore, ac reuerentia habitam esse, ob idque multis antiquorum Pontificum diplomatibus, ac indulgentijs, Augustorum quoque, & Neapolitanorum Regum, aliorumque procerum peramplis priuilegijs, ac donis elargitis præfulsisse. Eam etiam ob causam consueuisse scimus veteres Romanos Pontifices pia liberalitate concedere, vt sacro Iubilei anno Romę cõpleto, in eadem sacra æde, porta, quæ sancta dicitur aperiri licuisset, atq; eam visitantes ecclesiam, plenariam peccatorum remissionem, ac cæteras indulgentias assequerentur, quæ omnibus Vrbis Romæ ecclesiis concessæ hactenus reperiuntur, per integrum Iubilei annum duraturas, vt Clementis Papæ septimi litterę ad Neapolitanum Archiepiscopum scriptę, Romę datę die 12. Februarii 1526. testantur, in quibus hęc inter alia habentur.

Clemens Papa septimus.

Venerabilis frater salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis humiliter fecerunt, tam Communitas, & homines, quam Abbas, seu Præpositus, & Conuentus Sãcti Petri ad Aram, ordinis Canonicorum Regularium Ciuitatis Neapolis, quod ab immemorabili citra tempore quolibet sacri Iubilei anno peracto, ac celebritate eiusdem Iubilei Romæ completa, prædecessores nostri Romani Pontifices in memoriam Beati Petri Apostoli, qui in eo loco, vbi postea dicta Ecclesia Sancti Petri constructa est, aram consecrasse, & inibi missam celebrasse fertur, portam eiusdem ecclesiæ, &c.

Idem Clemens Papa VII. in eius litteris ad Ioannem Petrum Carrafam, & Caietanum Vicentinum, eorumque socios, Clericos Regulares nuncupatos, sub datum Bononiæ anno 1534. die 11. Octobris, quibus eis præcepit, vt Neapolim properarent, ibique locum eius ordinis erigerent, idem innuit, sic enim inter alia inquit,

Vobis in virtute sanctæ obedientię præcipiendo mandamus, vt aliquos ex vestris Clericis ad eandem Ciuitatem Neapolitanam quam citius destinetis, qui loca quęcumque oblata recipere, atque in ijs diuino cultui, & animarum saluti seruiendo, iuxta clericalia instituta, & vestras laudabiles consuetudines, altissimo valeant in virtutum exercitio famulari, ne illius fidelissimę Ciuitatis, quæ fidem Catholicam ab ipso Beatissimo Petro Apostolorum Principe, vt piè ibi creditur, acceptam semper constantissimè, fidelissimèq; seruauit, deuota desideria diutius differatur.

Eas autem Pontificias litteras refert Siluester de Tufo Acerrensis Episcopus in Historia eius religionis Clericorum Regularium cap. 4. fol. 22.

In maiori quoque ecclesia in Sancti Aspren sacello, antiquis picturis, & iconibus ciusdem Diui vita, ac miracula, & eius institutio in Episcopum à Petro facta expressæ habentur, quæ & si antiquæ sint, vetustiores tamen subtus conspiciuntur, cum enim ob vetustatem vix cernerentur, instauratæ, ac denuo renouatæ, ac delineatæ sunt. In alijs etiam sacris ædibus eius Ciuitatis consimiles conspiciuntur.

Testatur quoque id ipsum Martyrologium Romanum die 3. Augusti, hunc in modum.

Neapoli in Campania Sancti Aspren Episcopi, qui à Sancto Petro Apostolo ab infirmitate curatus, & deinde baptizatus, eiusdem Ciuitatis Episcopus ordinatus fuit.

Insuper in Martyrologio ipso, die 4. Septembris Candidæ, quam prædiximus mentio habetur.

Neapoli in Campania natalis Sanctæ Candidæ, quę Sancto Petro ad eam Vrbem venienti

Digitized by Google

nienti prima occurrit, atque ab eo baptizata, postea sancto fine quieuit.

Habetur etiam Sancti Aspren vita, atque rei huius narrationis historia sincerissimè, etsi rudi stilo, nulloque fuco, atque orationis elegantia elaborata, sed syncera tantùm historica veritate referta, quæ conscripta videtur, (si coniecturæ locus est) paulo post Siluestri Papæ, & Constantini Augusti tempora, quæ antiquis Longobardis litteris exarata seruatur in maioris ecclesię tesauri sacello. Eam Neapolitana ecclesia ab antiquissimis temporibus in Sancti eiusdem ecclesiastico officio recitare consueuerat, in nouem lectiones digestam, quod quidem officium typis editum habetur. Eam etiam ferè ad verbũ recitat Augustinus Mannus de Canthiano in sua selecta Historia rerum memorabilium in ecclesia Dei gestarum cap. 433. dum de Sancti Petri Apostoli in Ciuitatem Neapolis aduentu, ac de Aspren institutione differit. Sic se habet ea vetus historia, quam adamussim referre visum est.

Princeps Apostolorum Simon Petrus Antiochenſi fundata ecclesia, Romam accedens, ad mœnia Vrbis Neapolitanæ transeundo peruenit, vbi longo fatigatus itinere quiescens paululum, quandam mulierculam senem transire conspexit, sciscitatur ab ea de ciuitatis statu, de ciuium habitu, de forma morum, de qualitatibus animorum, quæ eis vita, quę leges, quæ legum cerimonię, quę in deitatis cultura deuotio, quæ in pietate religio eis inesset, & si alicuius nouę sectę ratio inconuincibilis innotesceret eis, si proni fierẽt, ac mobiles susceptores. De sua quoque conditione, quo instigante maturent ad Vrbem mulierculæ narrauit eidem, quæ noua ferat, quæ inuisa, quæ inaudita, & felicia modernis tunc temporibus emerserint euangelizans Christum seriatim adaperit. Et quomodo propter transgressionẽ primi parentis homines in captiuitatẽ diaboli deditos, Deus de Virgine nascẽs factus est homo, vt disruptis vinculis seruitutis, erroris humani laqueos solueret, signa, & prodigia Christi visa per eum narrans eidem. Ad quod dictum Petri vetula silentium rumpens ait, Tenebo certa, & credam indubia, si eius quem tantis effers prœconijs nomine inuocato, solutis doloribus meis plenè mihi fuerit sospitas restituta. Tunc Petrus Christi nomine inuocato, inquit, tibi qui hanc crucias vetulam impie morbe pestifer effuge, euanesce, & euacuare in nihilum, illius nomini dans honorem, cui est cum patre, & viuifico flamine par virtus, æqualis honor, gloria concors, maiestas eadem per omnia secula seculorum. Cumque Christicolæ Petri secuti vestigia ab Antiochenis finibus respondissent Amen, vetula protinus est sanata, & miratur tam repentè se se tam subitò innouatam, & alteram factam ex altera. Credidit mulier, & regenerantis liquoris baptismi rore perfunditur salutari, & dicit mulier Petro, habeo amicissimũ quendã nomine Aspren atrocissimo morbo quassatũ, hominẽ benignum, pium, modestum, sobrium, & religiosũ (si in gentilitate esse, vel dici religio quomodolibet potest) qui si sanari per te poterit, fidem, quam prædicas, statim recipiet, eiusque assertor idoneus, defensor, robustus, & propugnator existet. Tunc Petrus vetulę dixit, vade properè, & manu apprehensa Aspren dicas ei. Petrus Iesu Christi in Iudea crucifixi discipulus mandat tibi, vt ægritudine vanescente ad sanitatem pristinam continuò reformeris, & veniens mulier ad Aspren vix præcepta Petri complens è vestigio est sanatus. Confestim surgit Aspren, oblitusque tunica, solum pallium induit ad Simeonem tandem venit, & humi prostratus Petri pedes osculatus est. Aperit os suum Petrus, cathechizat Aspren, & baptizat, & de Christianę religionis doctrina informat, cępitque Aspren magistri sui cooperator esse, & ad clamationem nominis Saluatoris signa, & prodigia facere, cęcos illuminare, claudos consolidare, alioſque infirmos, & debiles confortare.

Conquisita Neapoli Christo domino, Romam Petrus ire decreuit, sed ad preces Neapolitanę plebis Apostolus Aspren Neapolitanum præsulem consecrauit. Qui ad pontificũ proiectus apicem, verbo doctrinę inuigilare cępit instantius, prædicationi insistere, &

vsque

vsque ad mortem opportunè,& importunè,constantissimè indeficiens, atque iusfatigabilis prædicauit.Obijt autem senex,plenus dierum ,& operibus virtuosis tertio nonas Augusti miraculis coruscando.

In Neapolitana si quidem Vrbe vir,& vxor coniuges erant timentes Deum, procedentes in mandatis,& iustificationibus Domini,sine querela,diuites,cum multa familia, filium tamen,aut filiam non habebant , & flagitabant Sancti præsulis meritis prece assidua,vt eius meritis filius eis concederetur,vel filia,obtineni postulata , nascitur eis filius,& moribus honestissimis decoratur.Coniuges verò ipsi gratias Deo , & meritis præsulis exhibentes referunt, basilicam ad honorem Sancti Aspren decentissimè construunt,quæ vsque in hodiernum diem dicitur stephaniæ basilica.

In Vrbe Romana afflictus quidam diuersis capitis longis languoribus torquebatur agritudine vehementer,nunc supinus cubabat,nunc pronus,nunc in læuum, nunc in latus dextrum voluebatur,magna Aspren merita recordatur,& indesinenter pro sua releuatione salutis,ipsum Neapolitanum præsulem precabatur , inclinat Christus Dominus aurem ad Aspren sui vocem,ipsumque ægrotantem restituit sanitati , sanatus Sancti præsulis basilicam protinus adijt,atque in ea dominatori in præsule, & præsuli in dominatore libauit victimas gratiarum.

Quidam Sergius nomine dolore iliaco tortus diutius,almifici Aspren ecclesiæ adijt limina,& paulò post ad domum suam restituta plenissima est sospitate regressus.

Alius quidam Sergius eiusdem morbi afflictus angustijs,cum remedia inuenire non posset, conuertit se tota fide ad Sancti Aspren suffragia expetenda,& ad frequentem clamationem ægroti languore dimisso, sanus integrè est effectus. Multis quoque miraculis Aspren præsul sanctissimus claruit,ideoque præsentis diei deuotionis debita reuerentia digna annua recolamus solemnia,vt ipsius gloriosi confessoris intercessionibus sedulis ad cælestia festa peremnia peruenire possimus, præstante domino nostro Iesu Christo,qui cum Patre,& Spiritu sancto viuit,& regnat Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Extat quoque alia fusior eiusdem historiæ narratio , atque eius Sancti Aspren vita,quæ caracteribus Lõgobardis scripta in Canonicorum archiuio cathredalis ecclesiæ asseruatur . Eam historiam ad verbum ferè descripsisse videtur Ioãnes Villanus Neapolitanus,qui floruit anno 1390.in suo Chronico Neapolitano à cap.34.primi libri vsque ad cap.38.qui ea in Italicam linguam à se conuersa,suum Chronicum,veluti corolla,ac gemma decorauit, sic se habet ea vetus narratio.

Antequam Christus Neapoli coleretur,ciues ipsius more gentilium offerebant sacrificia dijs in summitate cuiusdam montis propè Neapolim,qui nunc dicitur Ara vetere, de terzerio capitis montis,à quo loco de Ara veteri,eo quod à Ciuitate distabat,paulò ante aduentum Beati Petri Neapolim deductum erat in planitie, vbi nunc dicitur Ara Petri vel Petrus ad Aram,& ibi fiebant eorum sacrificia more prædicto gentilium,et propterea dicitur Sanctus Petrus ad Aram licet aliqui dicant Ara Petri, qui quidem Beatus Petrus filius Iaannis de prouincia Galileæ de vico Bethsaide, postquam tenuit sacerdotalem cathredam in partibus Orientis annis quatuor,missas celebrando,& dicendo solummodo pater noster,venit Antiochiam,vbi cathedram adeptus est, & præfuit Dei ecclesiæ annis septem deinde vadens Romam, quo applicuit tempore Claudij Neronis,& ibi annis viginti quinque mensibus septem,diebus octo pontificium tenuit: tranſitum fecit per littus Neapolitanum,& à longè conspiciens Ciuitatem famotenus sibi notam,descendit in illam,& dum pro recreatione spiritus,terram anhelantis,qui confectione maritimi prolixi itineris fuerat fatigatus, deambularet,quieuit in loco, vbi Ara Petri nunc temporis nominatur, & disponente Deo quandam mulierem satis antiquam illinc conspicit transeuntem,quam ad se vocatam percunctatur,si ipsa

ciuis

Digitized by Google

ciuis esset Ciuitatis ipsius, & quo nomine vocitetur, cui respondit se ciuem esse, & Cãdidam nominari, quamque nominatam interrogat de Ciuitatis statu, de ciuium habitu, de forma morum, de qualitatibus animorum, & quæ eis iura, quę deuotio, quæ leges in cultura deitatis, quæ in pietate religio, si ciuium eadem mens esset, vel diuersa voluntas, si par, idemque consensus plebis, & optimatum, si viribus magis confiderent, vel magis consilio, & finaliter si ad ex . . traditionum paternarum, & vetustatis insolitę essent rigidi, & ineuertibiles defensores, an alicuius nouę sectę, si eam ratio inconuincibilis roboraret, proni fierent, & mobiles susceptores. Super huiusmodi namq; percuntatis à muliere Petro conueniens prabetur responsio, postquam responsionem per verborum diuortia ad verbum patris, quod est Christus digressione congrua Petrus transitum fecit, sibi declarando quis ipse sit, vnde veniat, quo mittente Romanam progrediatur ad Vrbem, quid ferat commodi vniuersis, quam noua, quã improuisa, quam inaudita, quam salubria, quam felicia, quam postremo cęlestia, & diuina temporibus tunc modernis emerserint, seriatim adaperit, & qualiter homo in ipsis suæ creationis primordijs obedientiam creatori suo denegans, arbitrij sui voluntate spontanea deuiarit, qualiter per deuia, indeuia, per mala in peiora, per peiora in pessima obcęcatis interioris aciei luminibus ad id videlicet temporis ne momenti quidem intermisso atomo oberrarit, qualiter ad hos erroris humani laqueos dissoluendos, rerum parens omnium Deus sapientiam propriam humanandam in fęminam cęlitus destinarit, quibus mirificentijs, quibus signis, quibusue operum postremo prodigijs seadẽ parentis omnium virtus, & sapientia declararit, quod denique eum sapientia eadem inter duodecim, quos suos asciuit clientulos dignatione mirifica beniuolentię in familiarissimum sibi, & in duodeni cętus primum apicem, & summum Principem adoptarit, quod ad extremum largæ munificentiæ, mirificęque largitatis per gratiã ad illius nominis inuocationem se ipsum quoque reddiderit patrandorum compotem, factoremque signorum. Ad quod dictum cum Petrus peruenisset, cum videlicet patrãdis, peragendisque signis sibi commemoreret efficaciam ineße, vetula Candida non passa est amplius protendere gressum, sed vincula silentij rumptus ait. In hoc vno cætera veritatis progressa ducatu tenebo certa, & credam indubia, si eius quem tantis effers præconijs nomine inuocato, doloribus solutis in nihilum mihi capitalis plenè fuerit sospitas restituta. Tunc nihil moratus Petrus, in nomine inquit paterni verbi, quod arduæ cęlorum tetendit, quodque diffudit aera, parauit terram, & produxit maria, quod denique in naturam nostram, quam ad suæ similitudinis speciem, imaginemq; plasmauit tantę, tamque incomparabilis flagrauit dilectionis ardore, vt eam sibi copularet, connectens in eiusdem vnitate personæ, in huius inquam nomine impero tibi, qui hanc crucias mulierem morbe pestifer præceptione edico, effuge, euanesce, dissoluere, & euacuare in nihilum, & id ita, vt ne per exiguum quidem, ac minimum te muliebri capiti insedisse reliquum indicet, signetque vestigium, illius dans honorem nomini, cui est cum patre, & viuifico flamine par virtus, æquus honor, & gloria concors, maiestas eadem per omnia sæcula sęculorum. Cumque Christicolæ qui ab Antiochenis finibus ad vsque locorum eius fuerant sequuti vestigia sollemne illud, ac celebre Christiani cętus, Amen, insonuissent, ecce protinus sospitas ab arce poli volatu perniciori demissa muliebris verticis intima penetrans languoris omnem pestem herili iussione eliminauit, & in eodem sibi quietis thronum, soliumque pausationis amœnitate iugi, & perpeti iocunditate locauit. Quid tùm? nunquid latere poterat mulierem, quod agebatur erga verticem muliebrem morbi diffugio, & sospitatis accessu perpenso, miratur tam repentè se se tanquam subitò innouatam, seque in temporis atomo, & in palpebræ motu alteram ex altera factam, dubitaret propè an ipsa esset, quæ in momento absolutè, perfectèque restituta saluti morbi immitis manum rigidam persensisset. Sed quid diutius moror? credidit mulier, & regenerantis roris liquore perfunditur

Locus obscurus

sa-

Digitized by Google

salutari, & in infantulam rudem, lactentem inueterata renascitur, atque incandescentes doloris plumas cornix nigerrima dealbatur, gaudet se carnali origine noctis filia ad filiationem Dei diuina adoptione, & spirituali commentione transisse, dicit mulier Petro amantissimum sibi quendam Aspren nomine violenti languore fero vngue fortiter perfodi, hominem benignum, pium, & moderatum, qui si in se reddita sanitatis posset experiri miraculum, fidem profectò, quam Petrus edoceret, admitteret, dicit Petrus, si eius, de quo loqueris filia te amici detinet compassio aliqua, si adhibendæ medelæ, si restituendæ salutis auida, iussioni Simonis obsecundas, languentem adi properè, ad eumque perueniens manu prehensum dextera, in hæc verba alloquere. Petrus Christi Iesu in Iudea crucifixi discipulus tibi in eiusdem monitis delegat potentia, quatenus ægritudine vanescente, ad sanitatem pristinam continuò reformatus plenissimè, lectum ocyus deseras, & ad eum volucri, & maturata celeritate aduenias. Dixerat Simon Petrus, audit mulier, arripit iter, & perficit velociter iussum, adest languenti, loquitur quę audierat, vix imperata Simonis mulier consumarat, cum ecce subitò sanitatis aduentum morbus atrox persentiens ministras furias conquiescere iussit, & eadem per alteram ingressa ianuam, ipse per alteram egressus clandestino metu aufugit. Surgit homo, tunicam induit, & solum pallium, currebant ergo duo simul, & ad Petrum veniens superficiem humi totius corporis portenta quantitate metitur, Petri vestigijs apprehensis, osculum tenaci labiorum impressione infigitur, Aspren audit, capit, & credit omnia, baptizatur, & omnis Christianæ religionis doctrina plenissimè informatur, capit per hæc magistri sui Petri compredicator existere, & quamplurimos sua prædicatione ad fidem Christi reducere, & ad inuocationem Saluatoris signa facere, & prodigia, per hæc alia cępit Aspren Christi ecclesia vniuersa plenam sibi, vberemque gratiam vendicare, de quo gaudet Petrus tanto conquisito discipulo, eum consecrat Pontificem Ciuitatis, & prouehit ad Pontificis dignitatem.

In Vrbe Neapolitana erant duo coniuges nobiles, & diuites, iusti, & Deum timentes, quibus non erat filius, flagitabant enim Sancti merita pia deuotione, vt eius meritis eis filius concederetur. Quid diutius? penetrant sancta eorum vota, lachrimæ, & preces, quæ per Aspren porriguntur ad Deum, demum Ioannes nascitur, qui proiectus ætate honestis moribus decoratur, non obliti coniuges prefati, quæ à dicto Beato Aspren intercedente adepti velitus beneficia fuerant, pro gratiarum redditione, ad Antistitis decus hospitium cum aula, cameris, & iardeno decentissimè construxerunt, nec non ad honorem, & gloriam Iesu Christi ecclesiam, seu basilicam ipsi hospitio contiguam cum duabus alis, & cappellis quamplùribus, sitam in longum cum curti in ea, quæ dicitur basilica Stephanię.

Sub dicto nanque Beato Aspren Christiana fides sumpsit initium, qui annis triginta tribus in Neapolitana Vrbe boni pastoris impleuit officium, dierum senex obijt tertio mensis Augusti in anno Domini sexagintanouem.

Alia præterea Sancti Aspren vita, atque eius rei gestæ historia habetur, quam Albericus quidam Petri Neapolitani Archiepiscopi iussu annum circiter 1230. conscripsit, quæ characteribus Longobardis in membrana exarata penes nos asseruatur, atque hunc in modum exorditur.

Sanctissimo, ac reuerentissimo patri Petro, Albericus filialis obsequij famulatum, &c.

Habetur etiam hymnus, quem ab antiquissimis temporibus Neapolitana ecclesia in Aspren solemnibus recitare consueuerat, in quodam eius ecclesiæ libro, qui Hymnarius Neapolitanæ ecclesiæ vocatur, qui supra annos octingentos conscriptus videtur Longobardis litteris exaratus, & apud nos seruatur, hunc in modum.

Digitized by Google

O Sancte Præsul inclyte
Aspren Deo dignissime
Cœlorum Regem dominum,
Ora pro nobis omnibus.
Aspren Beate quæsumus
Nostris adesto precibus,
Vt tua sancta merita
Perducant nos ad æthera.

Sanctus Petrus Apostolus
Dedit te nostro populo,
Et fecit te Episcopum
In nostro loco primitus.
Creator rerum omnium
Protexit te in omnibus,
Et dedit tibi gratiam
Saluare multas animas.
Gloria Patri, &c.

Alijs verò temporibus Neapolitana ecclesia in honorem Sancti Aspren hos quoque cecinit hymnos, qui in antiquis eius Sancti officijs habentur, atque hoc idem testantur.

Pange lingua glorioſi
Præsulis magnalia,
Vota cordis gaudioſi
Læta dans præconia
Dum Aspren ad luminoſi
Regni tranſit gaudia.
Dum Princeps Apostolorum
Verbum verbo prædicat,
Pro salute populorum,
Carnem factum indicat,
Circa finem seculorum
Aspren mentem applicat.
Euangelizans gratiam,
Summę dignationis
De terra sanum erigit,
Oppressum vi languoris,
Quem mox instructum eligit
Ad apicem honoris.
Surgens enim de languore
Virtute præconij,
Sospes factus cum vigore
Firmati vestigij
Petrum adijt, cuius rore
Pingueſcit eloquij.
Primus ergo Christianus,
In hac Vrbe gratiam
Noua legis sumens manu,
Firmat, & ad patriam,
Vita plebem ducit sanus
Per doctrina gloriam.
Verbo namque comitantur
Virtutum insignia
Cęcis visus, mancis dantur
Membrorum officia,
Greſſus claudis reparantur
Cunctis sit lætitia

Tantum igitur Doctorem
Deuotis officijs
Imploremus protectorem,
Cuius beneficijs
Amplectemur Saluatorem,
In cęli delitijs.
Regi Regum salus, vita,
Laus, & iubilatio,
Olim, nunc, & semper ita
Decus, exultatio,
Ei sit cuius infinita
Permanet duratio. Amen.

IN *Aspren natalitio*
Iubilemus alacriter,
Qui nobis à principio,
Fidem plantauit largiter.
Quam plenè primus auidè
De Petri fonte sumpserat
Veritatem dilucidè
Verbo doctrina reserat.
Doctrina vitę gratiam
Firmat, atque virtutibus
Miraculorum gloriam
Veram profert obtutibus.
Quo fit vt turbę ciuium
Currant ad fontem gratiæ,
Benignum Dei filium
Sibi querentes anxiè.
Peracto cursu fortiter
Pastoralis officij,
Consequitur feliciter,
Cursum centeni premij.
Gloria tibi Domine,
Qui nunc Aspren irradias
Prece cuius in agmine
Sanctorum nos suscipias. Amen.

Au-

Digitized by Google

Auctor quoque vitæ Sancti Athanasij Neapolitani Episcopi, qui floruit annum circiter 850. quæ quidem vita Longobardis litteris scripta multis in locis, ac monasterijs habetur, & nos ipsi etiam consimilem asseruamus, dum de Neapolitana ciuitate, & de antiqua eius religione auctor loquitur, de Sancto Aspren Episcopo mentionem facit, hunc in modum.

Quoniam non solùm à Constantino pijssimo Principe, primo Augustorum Christianissimo, sed plures ante annos Christiana inibi religio floruit. Si quidem Beatissimus Petrus Apostolorum Princeps Aspren sanctissimum ibi ordinauit Episcopum.

Ioannes Diaconus Neapolitanus, qui anno 870. floruit in Neapolitanorum Episcoporum Chronico, Sancto Aspren primum Episcoporum locum tradit, atque suam historiam, & catalogum ab eo exorditur, & hæc de eo differit.

Aspren Episcopus primus.

Fuit amator pauperum, & tanta beatitudinis, vt omnem hominem à maiore vsque ad minimum libenter exciperet, & per dominici talenti acceptionem populos ad viam salutis quotidiè euocaret.

Fidele quoque, & irrefragabile testimonium de his omnibus perhibetur in Regesto quodam Caroli primi Neapolitanorum Regis iussu ad futuram posteris memoriam tradendam confecto, quod in Regiæ Siclæ archiuio asseruabatur, in quo bona omnia, priuilegia, iura, dignitates, ac census ecclesiarum Neapolitanæ Vrbis, ac totius Terræ Laboris, siue Campaniæ prouincię continebantur, vbi cum de Sancti Petri ad Aram basilica agitur, Petri Apostoli in Ciuitatem Neapolitanam aduentus distinctè recēsetur, atque de incruento Missæ sacrificio, quod inibi Petrus, Aspren, Candida, alijsque præsentibus obtulit, & de Sancto Aspren Episcopi institutione abundè agitur, & in dextero altaris cornu eiusdem basilicę ad posterorum memoriā Grecis litteris in marmore sculptam inscriptionem ea omnia probantem appositam testatur, quā tunc quoque extare ait, aliamque prius vetustiorem appositam in campanilis pariete marmoream inscriptionem, quæ à Gothorum exercitu vrbem infestante ereptam, confractamque affirmat, quod quidem Regestum Ladislaus Rex pietatis, ac religionis affectu commotus describi, & in publicam formam redigi iussit die 29. Nouembris 1409. in Capuano castro, adstantibus ipso Rege, atque Ioanna eius sorore, ac innumeris eius Regni proceribus, eius Regesti exemplum apud eam ecclesiam asseruatur.

Testantur quoque Petri Apostoli in Ciuitatem Neapolitanam aduentum, & Aspren Episcopi institutionem, testimoniales litteræ, siue publicum documētum Caroli tertij Neapolitanorum Regis iussu editum per notarium Antonium Pappansugnam nobilem Neapolitanum die 5. Octobris 1383. Ind. 7. ad preces Thesei de Sicula magni huius Regni Comestabuli, atque aliorum eius familiæ Siculæ virorum, qui Sanctum Aspren eorum gentilem esse aiebant. Eas autem litteras nos ipsi asseruamus.

Habet quoque id plenius Chronicum nobilis sedilis Montaneæ, quod notarius Rogerius Pappansugna patritius Neapolitanus confecit die 25. Nouembris 1408. quod ex publicis Regestis, & Chronicis tunc in archiuio tribunalis Sācti Laurentij eius Ciuitatis deprompsisse author perhibet, qui superaddit, Aspren ante Petri aduētum Gubernatorem fuisse Neapolitanæ Vrbis, membrisque captum lectica per Ciuitatem circumuehi, cumque à Sancto Petro sanitati fuisset pristinæ restitutus, Episcopum ab eo institutum, atque habuisse tradit quatuor germanos fratres, ex quibus temporis tractu innumeri prodiere milites, proceres, Barones, ac illustres viri Siculæ cognomine sumpto, sed quòad eius familiam, ac fratres, & Neapolitanæ Ciuitatis regimen, fides

Digitized by Google

sit penes auctorem, non enim id aliunde habetur exploratum, nec alibi compertum habemus, cum cæteri, qui de Aspren agunt, hæc reticeant, & Chronica, & Regesta, ex quibus ea desumpsit ad præsens non extent.

Ioannes quoque Villanus, vt diximus, in Chronico Neapolitano id abundè refert lib. 1. cap. 34. vsque ad 38.

Gaspar insuper de Diano Neapolitanus Archiepiscopus in eius diplomate anno 1448. dato, quod in Sancti Petri ad Aram monasterio asseruatur, plenius historiam sic commemorat.

Gaspar miseratione diuina Archiepiscopus Neapolitanus, Vniuersis, & singulis Christi fidelibus per Ciuitatem, & diœcesim Neapolitanam constitutis, ad quos præsentes nostræ litteræ peruenerint salutem in Domino sempiternam. Quoniam vt ait Apostolus omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi prout in corpore gessimus, siue bonũ, siue malum fuerit, oportet nos diem messionis extremæ misericordiæ operibus præuenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere valeamus in cœlis, firmam spem, fiduciamque tenentes, quoniam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cum igitur reuerendus pater Palamides Abbas, Prior, & Conuentus monasterij Sancti Petri ad Aram extra muros Neapolitanos, ordinis Canonicorum regularium Sancti Augustini asserant, quod veniente Beatissimo Petro Principe Apostolorum de Antiochia in Ciuitatem Neapolitanam ad prædicandum ibidem fidem Iesu Christi, conuertit dictam Ciuitatem ad fidem, & inuenit Candidam, & baptizauit eam, & constituit Beatum Aspren dictæ Ciuitatis Episcopum, & in quodã loco vbi immolabatur sacrificium idolis, Beatus Petrus ædificauit altare, & in eo celebrauit orationem dominicam in fractione panis, & sic dictum monasterium à Beatissimo Petro habuit principium, postmodum verò in successu temporis veniens dominus Ioannes presbyter Cardinalis Neapolitanus reædificauit, & construxit dictum monasterium Sancti Petri sub eiusdem vocabulo, & Sanctæ Candidæ, eiusdem ordinis consecrauit, & multas indulgentias in loco prædicto, & altari in quo Christi Apostolus celebrauit, acquisiuit à Summis Pontificibus in remissionem peccatorum verè pœnitentibus, & confessis, & ibi ante altare cimiterium pro sepeliendis defunctis, & ianuam in relaxatione peccatorum construxit, cupientesque, vt in ecclesia dicti monasterij diuinus cultus laudabiliter seruiatur, congruisque honoribus frequentetur, cum propter retroacta perturbata tempora, guerrarumque turbines diu Ciuitatem Neapolitanam affligentium fructus dicti monasterij sunt diminuti, adeo quod non sufficiunt ad r . . ipsius ecclesiæ, & vt Christi fideles libentius causa deuotionis confluant ad eandem, quo ibidem libentius dono cœlestis gratiæ conspexerint se refectos . . . . ipse Abbas Prior, & Conuentus intendunt ipsas indulgentias Christi populo notificare, & manifestare, ac portas ipsius ecclesiæ aperire, propterea nobis humiliter supplicarunt, vt eis licentiam impartiri auctoritate ordinaria benigniter dignaremur. Nos enim eis auctoritate præfata licentiã concedimus, & tenore præsentiũ pariter impartimur, eisdem ipsas indulgentias notificandi, & aperiri faciẽdi. Et nihilominus de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, ac Beati Ianuarij Pontificis, & Martyris, cuius patrocinio communimur, auctoritate confisi omnibus verè pœnitentibus, & confessis, qui in festo præfatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac Beatæ Candidæ dictam ecclesiam deuotè visitauerint annuatim, ac in ipsa ecclesia manus porrexerint adiutrices, quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs eis misericorditer in Domino relaxamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentes nostras literas fieri mandauimus, & fecimus nostri pontificalis sigilli appensione communiri. Datum, & actum in nostro Archiepiscopali palatio Neapolitano sub anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo octauo,

die

Digitized by Google

die decimo mensis Septembris duodecimę Indictionis, Pontificatus Sanctissimi in Christo patris, & Domini nostri, domini Nicolai diuina prouidentia Papa quinti, anno secundo.

Raphael quoque Volateranus lib. 6. suæ Geographiæ, de Ciuitate Neapolitana loquens, sic ait.

Nulla equidem Ciuitas tot sanctis præsulibus claret, Aspren ante omnia à Petro instituto, &c.

De Sancto item Aspreno Principis Apostolorum Petri discipulo, qui Neapolitanis Christi euangelium tradidit, & primus Neapolitanus Episcopus præfectus est, Gulielmus Eysengreneus de Nemeto Spirensis in ecclesiasticę historiæ centuria prima, par. 4. dist. 1. fol. 99. & centuria 1. par. 7. dist. 1. fol. 211.

Petrus Galesinius vir quippè eruditus, atque de omni ecclesiastica antiquitate benemeritus, in notationibus ad suum Martyrologium die 8. Ianuarij hęc habet de Petri in Ciuitatem Neapolitanam aduentu, & Sancti Aspren Episcopi institutione.

Alia præterea illustris, regiaque Vrbs Neapolis hęc Campanię, quam Parthenopem antiqui nominarunt; cuius Vrbis primus Episcopus à Beato Petro Apostolorum Principe consecratus fuit Asprenius, qui Neapolitanam ecclesiam sibi concreditam, euangelij prędicatione, fidei Christianę præceptis instruxit.

Cæsar etiam Cardinalis Baronius primo vol. Annalium anno Christi 46. meminit Sancti Aspren, quem Sanctus Petrus Apostolus Neapolitanis præfecit Episcopum, & ad annum 44. recolit nobilia antiquitatis vestigia, ac celebrem memoriam, quæ Neapoli remansit in eo loco, in quo Petrus cum suis missæ sacrificium celebrauit.

Vuilhemus quoque Lindanus Ruremundensis Episcopus in Apologia pro Missa cap. 17. meminit Sancti Aspren Episcopi à Sancto Petro Apostolo instituti, ac missæ, quam idem Petrus Neapoli celebrauit.

Petrum quoque Apostolum Romam è Iudea profectum sub Claudio Imperatore, Neapolim in Campania appellentem, missam inibi celebrasse, & Asprenem Neapolitanis Episcopum præfeciſſe, vetustissimas traditiones extare, testatur Alphonsus Ciaconius in vitis, & gestis Summorũ Pontificum, & S. R. E. Cardinalium, in S. Petro Apostolo.

Centuriatores quoque Magdeburgenses hæresiarchæ celebres (vt ex hostium ore veritatem eliciamus) qui veluti Sexti, & Pyrrhones de re qualibet dubitare, ac controuersiam excitare non sunt veriti, in prima centuria eorum historiæ ecclesiasticæ, de Aspren à Petro instituto Episcopo, (vt nobis relatum est) sic aiunt.

Sanctus Asprenus Principis Apostolorum Simonis Barionæ discipulus, Tiberio Claudio Cæsare Augusto, Germanico, Neapolitanæ Vrbis ab eo consecratus Episcopus, feliciter ecclesiam sibi concreditam, docendo, ac propagando Christi verbum excoluit.

Alij quoque recentiores scriptores, tùm patrij, tùm exteri Sancti Aspren res gestas, & eius institutionem in Episcopum à Sancto Petro factam, sunt prosecuti, quos longum esset enumerare.

Ex quibus omnibus meritò gloriari possumus, nos Romanis priores à Petro Christi discipulo ad fidem Christi fuisse conuersos, & à Petro Christi exercitus Duce fideli captiuitate triumphatos, nemo enim alius Italiam, Campaniamque peragrauit è Christi discipulis ante Petrum, vt Baronius tom. primo Annalium validissimè probat.

S. PATROBAS Pauli Apostoli discipulus, cuius meminit idem Paulus ad Romanos cap. 16. & Martyrologium Romanum die 4. Nouembris his verbis.

Digitized by Google

Eodem die natalis Sanctorum Philologi, & Patrobę Sancti Pauli Apostoli discipulorum.

Hunc Dorotheus Tyrius vetustissimus scriptor, qui sub Diocletiano floruisse dicitur, licet alij sub Constantino magno, in Synopsi de vita, & morte Prophetarum, & Apostolorum, qui habetur in septimo tomo bibliothecæ veterum patrum, editionis Margarini de la Bigne, de discipulis Domini loquens, Neapolitanum fuisse Antistitem his verbis affirmat.

Patrobas, cuius etiam idem meminit Apostolus, Episcopus Neapolitanus constitutus est.

Licet in editione Romana huius Dorothei libri apud Paulum Manutium anni 1564. quem Petrus Galesinius cum alijs Sanctorum Patrum libris in lucem prodidit, Patrobas Neopotiolanus Episcopus cõstitutus legatur, & Antonius Monchiacenus Democharis lib. 2. de diuino missæ sacrificio cap. 13. tradit Patrobam Nepotiolanum Episcopum fuisse institutum. At quia Nepotiolana, vel Neopolitiana ciuitas, cui authores ij Patrobam Episcopum præfuisse asserunt, nullibi reperitur, ideo eruditi quique viri legunt Neapolitanum Episcopum,

Etsi Hipolitus Martyr, qui vixit anno 220. in suo commentariolo Græcè scripto de septuaginta duobus discipulis Domini, qui Romæ in Cardinalis olim Syrleti, nunc Ducis Altemps bibliotheca asseruatur, Puteolis præfectum Episcopum asserat. Idem testatur Petrus Galesinus in suo Martyrologio eodem die 4. Nouembris hunc in modum.

Puteolis Sancti Patrobę Episcopi, qui vnus è septuaginta discipulis illius Vrbis Episcopus factus, cum in sua populi gubernatione multas molestias, & incommoda à gentibus fidei aduersarijs pertulisset, prędicationeque euangelij plurimos ad religionem Christianam perduxisset, meritorum laude clarus, ad præmium migrauit in cęlum.

At Petrus de Natalibus recens scriptor lib. 6. cap. 100. Pelorum fuisse Episcopum affirmat,

Primus Cabilonensis Episcopus in sua topographia Sanctorum martyrum Peloriæ itidem Episcopum præfuisse ait,

Philippus verò Ferrarius in suo Catalogo Sãctorum Italiæ in S. Patroba 4. Nouembris ait, fieri potuisse, vt plures ecclesias Patrobas instituerit, quarum dicatur Episcopus, at constantem famam esse, illum Puteolanũ fuisse Episcopũ.

Eius corpus Puteolani in eorum cathedrali asseruari affirmant, & cum Sanctus Paulus Apostolus de Hierosolymis Romam captiuus duceretur anno Christi 59. è Rhegio soluens Puteolos delatus, fratres, quos Acta Apostolorũ c. 28. dicunt à Paulo Puteolis fuisse repertos, Patrobam hunc esse tunc Puteolanũ Episcopum, aliosque Christianos, qui ibidem sub Patrobæ patrocinio, ac regimine morabantur, sic se habent acta Apostolorum dicto cap. 28.

Et cum veniissemus Syracusas, mansimus ibi triduo, inde circumlegentes deuenimus Rhegium, & post vnum diem flante austro, secunda die venimus Puteolos, vbi inuentis fratribus, rogati sumus manere apud eos dies septem, & sic venimus Romam.

Quod autem de fratribus dicit, fratres vtique Christianos intelligit, eo enim vocabulo tunc Christiani appellabantur.

Sed in rebus tam antiquis, & in tanto scriptorum discrimine, & conflictu positis, quid certum affirmare non audemus, vnicuique tamen electionem relinquimus, quid credere velit. Illud pro certo scimus Christianã religionem Neapoli, & vbique per Campaniæ regiones per Apostolos, eorumque discipulos illuxisse, vnde catholicæ veritatis in eas oras primordia fluxerũt, priusquam Romanæ Ciuitati illa innotesceret, Neapolis enim Sãcti Petri Apostolorum Principis euangelica prædicatione conuertitur, Aspren Episcopo instituto, dein Patroba Pauli discipulo suffecto, vel vt alijs placet Puteolis præfecto

Epi-

Digitized by Google

Episcopo. Ignatius quoque Ioannis Euangelistæ discipulus Puteolis, & Neapoli Christianam religionem disseminauit, vt ex Simone Metaphraste Petrus Galesinus habet. Sanctus etiam Celsus Petri Apostoli discipulus, Puteolanus Episcopus institutus, eam ecclesiam rexit, quem Puteolani ciues eorum tutelarem, ac præcipuum patronum religiosissimè colunt, vt nobis compertum est, & Philippus Ferrarius in suo Catalogo Sanctorum Italiæ in Sancto Celso die 6. Nouembris ait, Capuæ quoque Sanctus Rufus Sancti Apollinaris, & ipsiusmet Petri discipulus ab eodem Petro Apostolo institutus Episcopus, dein Sanctus Priscus ex antiquis Christi discipulis Capuæ pariter à Petro cõstitutus, vt Romanum Martyrologium die 27. Augusti, & primo Septembris. Petrus de Natalibus in Catalogo lib. 7. cap. 119. & lib. 8. cap. 17. & Baronius in primo vol. Annalium ad annum 44. & 46. docent.

Atinæ etiam celebri tunc Ciuitate in Campania, nunc diruta, quæ Neapoli vix quinquaginta mille passibus distabat lapide, Sanctus Marcus ab eodem Petro Apostolo Episcopus constitutus est, quique Aequicolis primus euangelium prædicauit, vt testatur Martyrologium Romanum die 28. Aprelis. Tarracinæ quoque in Campania Sanctus Epaphroditus Apostolorum discipulus, ab eodem Petro Apostolo eius Ciuitatis Episcopus ordinatus est, vt ex Martyrologio die 22. Martij.

Horum prædicatione, & doctrina, catholica religio feliciter in ijs regionibus propagata, nullo vnquam tempore, nec inuictissimarum quidem persecutionum intermissa, summa felicitate, ac constantia seruatur illibata.

EPATHIMITVS Episcopus Neapolitanus, quẽ Ioãnes Diaconus in Chronico Episcoporum Neap. Sancti Aspren Episcopi eius prædecessoris exempla secutum affirmat, & distributo talentico munere, cum lucro Domino cõsignasse, eiusque corpus ob sanctitatis meritum ad ecclesiã Stephaniam translatũ. Ioannes Diac. in Chron. Ep. Neap.

MARO Episcopus, cuius corpus pariter ob sanctitatis meritum in ecclesiã Stephaniam translatum est. Idem Ioannes Diac.

PROBVS Episcopus probitate insignis, nomen operibus connectens in Domino quieuit. Idem Ioannes Diac.

PAVLVS Episcopus, quẽ mirabilem fuisse in operibus ad pastoris curã pertinentibus, & in secundis, prosperisque rebus, mitem, in aduersis verò prudentem, & post diuturna tempora gaudentem, ad Dominum migrasse scribit Ioannes Diaconus. Idem Ioannes Diac.

100.

SANCTVS SEVERINVS Episcopus Neapolitanus, cuius Beda, Vsuardus, Ado, & cæteri omnes in suis martyrologijs meminerunt, Romanum autem Martyrologium hæc de illo habet die 8. Ianuarij.

„ *Neapoli in Campania natalis Sancti Seuerini Episcopi, fratris beati Victorini mar-*
„ *tyris, qui post multarum virtutum perpetrationem, plenus sanctitate quieuit.*

Idemque martyrologium die 5. Septembris meminit Sancti Victorini Amiternine Vrbis Episcopi, qui Romæ sub Nerua Traiano martyrij palmam adeptus est. Hunc fuisse fratrem Sancti huius nostri Seuerini Episcopi fertur, vt inferius dicemus, quamobrem huic loco figendum duximus, cum Victorinus eius frater ad hæc tempora vixerit, annum circiter Christi 100.

Et quoniam ambiguitas magna irrepsit in vitam, & gesta huius Episcopi, ob omnimodam ferè similitudinem, quam habere videtur cum Sancto Seuerino Episcopo Septempedano, cum quo nedum nomine, & episcopatus dignitate conuenit, sed quod mirum est, vterque fratrem habuit Victorinum, effectum est,

Digitized by Google

est,vt omnes ferè,qui ipsorum vitas conscripserunt,quod vnius est, alteri tribuerint,quamobrem ne errandi amplius detur occasio,notandum est, Sancti Seuerini Episcopi Septempedani celebrem fuisse memoriam apud Septempedanos,fuit autem Septempeda insignis in Piceno ciuitas, qua postea diruta, & dein reædificata,ex ipso Sancto Seuerino nomen inditum est nouo oppido,vt Volat.lib. 19.Anthropol.& Leander Albertus in descript.Italiæ.Eius Sancti meminit Martyrologium Rom.die 8.Iunij his verbis.

„ *In Piceno Sancti Seuerini Episcopi Septempedani.*

Habuit hic fratrem Victorinum nomine,Confessorem, de quo Martyrol. Rom. eodem die 8.Iunij.

„ *Camerini Sancti Victorini confessoris.*

Hos (vt Baron. in notis ad Martyrol.8.Iunij) fuisse vterinos fratres, eremiticamque exeoluisse vitam,acta ex eorum ecclesijs accepta testantur,quorum alter,Seuerinus nempe ad episcopatum Septempedæ dignitatem assumptus, ad cœlos migrauit,Victorinus verò cum aliquando lapsus esset, arctioribus se disciplinæ vinculis mancipauit, ac sancto fine quieuit, floruerunt autem temporibus Iustiniani Imperatoris,& Vigilij Romani Pontif. vt ipsorum gesta habent.Seuerinus autem noster Episcopus multis distat à Septempedano, vt Baron. in notis ad Martyrol.die 8.Iunij obseruauit. Primò enim illius in Piceno,huius autem Neapoli depositio celebratur. Secundo hic Neapolitanus,ille Septempedanus *Episcopus* fuit. Tertio hic fratrem habuit vtrinque coniunctum martyrem, ille Confessorem,& vterinum. Quarto illius frater Victorinus vitam ex coluit eremiticam,huius autem frater minimè. Quinto Sancti huius nostri Seuerini colitur festiuitas die 8.Ianuarij, illius verò 8.Iunij.Sexto Seuerinus Septempedanus, eiusque frater Iustiniano Imperatore floruerunt,vt prædiximus,hos autem multo ante vixisse compertum est.

Nos autem ne tantorum patrum authoritatem facilè contemnere videamur, ac nisi *Ecclesiæ*,ac Romani Martyrologij nos cogeret authoritas, maiorem crederemus antiquitus alicuius incuria irrepsisse errorem, Sanctum nempe Seuerinum Neapolitanæ ecclesiæ *Episcopum* minimè præfuisse, & duos Seuerinos,Septempedanum nempe,& Seuerinum Abbatem, cuius corpus Neapolim sub Gelasio *Papa* delatum est,& eodem die 8.Ianuarij festus dies colitur,in tres fuisse cõflatos,quod Ioannes Molanus in annotationibus ad martyrologium Vsuardi die 8. Ianuarij videtur innuere, dum ea die 8.Ianuarij vnum tantùm Seuerinum ponit,ac confessorem, & expunxisse ait illa verba Episcopi,fratris beati Victorini,adeo quod Sancti Seuerini Abbatis dumtaxat meminit,*Philippus* quoque Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ die 8.Ianuarij apertè,ac liberè fatetur nunquam fuisse Sanctum Seuerinum Episcopum Neapolitanum.Mouemur exinde potissimum, quod nullam penitus vnquam ecclesia Neapolitana eius Sancti habuerit mentionem, nec in antiquis eius ecclesiæ martyrologijs,nec in missarum libris, nec in vetustissimis calendarii tabulis,nec in ritualibus,nec in antiquissimis litaniis eius ecclesiæ, nec in ecclesiasticis officiis,quæ recitare præteritis seculis consueuerat, nec aliquid de eius gestis,ac vita circumferatur,nec nomen quidem ipsius memoretur,nec (quod mirum est) Ioannes Diaconus, qui Episcoporum Neapolitanæ vrbis chronicon conscripsit,aliquam eius fecerit mentionem, nec tandem in aliquo opere,quod adhuc viderim ex innumeris vetustissimis codicibus manuscriptis Neapolitanæ ciuitatis,ac proximarum vrbium, ipsius memoria habeatur.Sed *Romanæ* ecclesiæ authoritati subscribendum potius videtur.

Pla-

Digitized by Google

Placuit itaque nobis subtilitèr inuestigare, quis primus hunc errorem protulerit, & quem in modum sit deceptus, ac comperimus, errorem hunc, Sanctum nempe Seuerinum Episcopum Neapolitanum in mundo efflorusse, ac fratrem fuisse Sancti Victorini, primum omnium incurrisse Bedam, qui vixit anno 731. Is in suo martyrologio die 8. Ianuarij meminit *Neapoli in Campania Sancti Seuerini Episcopi, & confessoris, fratris Sancti Victorini, clarissimi viri in miraculis, qui & ipse fratris imitator, post multarum virtutum perpetrationem sanctitate plenus quieuit, sepultus in loco, vbi priusquam ad episcopatum vocaretur conuersatus fuerat*, & die 8. Iunii nil de Sancto Victorino Camerini, sed die 5. Septembris figit in suburbano Romæ Sanctum Victorinum Episcopum Amiterninum, qui martyrium passus est sub Nerua Imperatore. At in Bedæ martyrologio plura comperiuntur addita, quæ certè Bedæ non sunt, & præsertim de Sãctis quibusdã, qui post Bedam floruerũt.

Vsuardus quoque, qui vixit anno 818. in eius Martyrologio 8. Ianuarii meminit Neapoli Campaniæ Sancti Seuerini Episcopi, & confessoris, fratris Sãcti Victorini martyris, qui Seuerinus fratris imitator, post multarum virtutum opera plenus sanctitate quieuit in pace, sepultus in loco, vbi priusquã ad episcopatum vocaretur, conuersatus fuerat, & die 8. Iunii nihil de Victorino Camerini, & die 5. Septembris meminit Romæ Sancti Victorini Episcopi Amiternini sub Nerua Imperatore martyrium passi.

Ado Viennensis Episcopus, qui floruit anno 879. in eius Martyrologio die 8. Ianuarij meminit, apud Neapolim Campaniæ Sancti Seuerini confessoris fratris Sancti Victorini, clarissimi viri in miraculis, qui & ipse fratris imitator, post mulrarum virtutum perpetrationem, sanctitate plenus quieuit, sepultus in loco, vbi primum abstinentissimus, quam ad episcopatum euocaretur, conuersatus fuerat. Et 8. Iunij non meminit Victorini in Camerino. At die 5. Septembris ait, in suburbano Romæ Sancti Victorini Amiterninæ ciuitatis Episcopi, & martyris passi sub Nerua Imperatore, & fratris Sãcti Seuerini, & multa congerit de eorum gestis. Ex quibus Adonis dictis maius dubium exoritur, dum is Victorinum illum, qui eremum coluit, germanum putat Sancti Seuerini Episcopi Neapolitani, cum secundum alios auctores, quos retulimus, nunquam in eremo vixerit, sed multo ante martyrio coronatus fuerit.

In veteri Romano Martyrologio, quod nuper in lucem edidit Heribertus Rosuueydus die 8. Ianuarij fit mentio Neapoli Sancti Seuerini confessoris, Sancti Victorini fratris, & die 8. Iunij nil de Victorino Camerini, at die 5. Septembris Romæ Sancti Victorini martyris fratris Seuerini, qui post miram pœnitudinem Amiterninæ vrbis Episcopus, & martyr factus est. At in Romano Martyrologio, quod nunc in vsu est, legitur die 8. Ianuarij Neapoli Sancti Seuerini Episcopi, &c. Hunc Bedæ, Vsuardi, & Adonis errorem, secuti sunt cęteri omnes recentiores, & præsertim Petrus de Natalibus in Catalogo Sanctorum lib. 2. cap. 57. qui Adonem citat. Eatenus autem creuit error is, vt Raphael Volaterranus lib. 19. Anthropolog. de multis Sanctis huius nominis Seuerini loquens, castrum Sancti Seuerini in Salernitano agro, huius Sancti Seuerini Neapolitani Episcopi fratris Sancti Victorini præsulis Pictauiensis, nomini dicatum fuisse affirmet, & quod peius, aliqui etiam putent antiquam ecclesiam cum cœnobio Sancti Seuerini Neapoli positum, huic Sancto Seuerino Episcopo erectum fuisse, quod minimè verum est, cum Seuerino Abbati erectum compertũ sit, & ex actis translationis corporis Sancti Seuerini Abbatis Neapolim in eam eccle-

siam

Digitized by Google

siam factæ, clarè constet, vt inferius suo loco dicemus.

Erroris autem causam hanc fuisse credimus, nam cum Sanctum Seuerinum Abbatem toto orbe celeberrimum, qui Noricorum Apostolus dictus est, certo certius constet ad cœlos migrasse die 8. Ianuarij, eiusque sacrum corpus paucos post ipsius depositionis annos, Neapolim translatum, ex errore alium Seuerinum descriptum fuisse, qui nihil commune habet cum Seuerino Abbate, & Neapoli in Martyrologijs eodē die 8. Ianuarij collocatū.

120.

Vita Sancti Agrippini Officium Eccl. Neap. Io. Diac. in Chron. Epi. Neap.

SANCTVS AGRIPPINVS Neapolitanus ciuis à pueritia christianis moribus, ac disciplinis imbutus, Neapolitanæ ecclesię pontificatum gessit, quod munus præclarissimè administrans, prædicatione diuini verbi, atque eius sanctissimæ vitæ exemplo, christianam religionem, ac diuinum cultum in ea ciuitate plurimum auxit, magnam hominum multitudinem in sanctæ ecclesiæ gremio collocauit, & credētium numero adscripsit. In vita, & post obitum multis claruit miraculis, maximus quoque fuit ciuitatis defensor, cum ad cœlos ascendisset, quamobrem à Neapolitanis eorum patronus cum Sancto Ianuario martyre adscitus est, & obsessam à Saracenis ciuitatem, suo, & Sancti Ianuarij interuentu ab hostium manibus liberauit. Paralytico etiam, qui se Sancto Ianuario, vt pristinam recuperaret sanitatem commendans, ab ipso beato martyre per quietem admonitus est, vt si sanus fieri vellet, ad sepulchrum beati Agrippini, ipsius opem imploraret, illicò sanitatem restituit. Sepultus autem fuit in basilica Sancti Ianuarij extra vrbis mœnia in oratorio, quod eius nomine fuit nuncupatum, quod ob magnam hominum turbam, quæ ad eius sepulchrum confluebant, celebre admodum fuit, hinc factum credimus eius Sancti martyris ecclesiam, Sanctis Ianuario, & Agrippino fuisse nuncupatam, quod diu, & per multa secula perduransse ex antiquorum monumentis obseruauimus, dein sacra eius pignora in ecclesiam Stephaniam translata sunt, demum in nouam cathedralem basilicam in summum altare, in quo adhuc quiescunt. Eius caput auro, & argento reclusum vetustissimo opere erectum, in thesauri sacello asseruatur. Meminit quoque ipsius Agrippini Romanum Martyrologium die 9. Nouembris hunc in modum.

„ *Neapoli in Campania* S. *Agrippini Episcopi miraculis clari.*

Extant quoque missa, & officium ecclesiasticum, quæ Neapolitana ecclesia antiquis seculis in eius honorem recitare consueuerat, quæ longobardis caracteribus conscripta conspeximus.

De ceremonijs itidem, ac ecclesiasticis ritibus, quæ Neapolitana ecclesia in Sancti Agrippini solemnijs agere consueuerat, vide consuetudines, ac constitutiones a Ioanne Archiepiscopo confectas. De maxima quoque virorum, ac mulierum frequentia, quæ illius ecclesiam in eius diei solemnijs visitabant, ac de tot, tantisque miraculis post eius mortem editis, ac maximis beneficijs à Deo indultis Sancti Agrippini deuotis, qui eius sepulchrū frequentabant, habemus homiliam ad populum in eadem ecclesia in eius festo habitam anno 962. sedente Ioanne XII. Roman. Pontif. caracteribus longobardis eo tempore conscriptam, de qua inferius in Athanasio tertio Episcopo dicemus, ex ea homilia antiquis seculis Neapolitana ecclesia deprompsit lectiones, quæ in eius officio ecclesiastico recitabat, & si non integram homiliam in lectionibus referret.

Erectas priscis temporibus Sancto Agrippino complures ecclesias scimus, &

Nea-

Digitized by Google

Neapoli,& in Campaniæ prouincia,inter quas ea fuit insignior, quæ in ciuitate Neapolis in regione herculensi,platea furcillensi, ex qua idem Sanctus originem natiuitatis suæ sumpserat,vbi quoque eius consanguinei cõmorabantur,quæ hucusque perspicitur. Surrenti quoque ecclesiam cum insigni monachorum monasterio Sancto Agrippino antiquitus erectam scimus,cui præfuit Abbas Sanctus Antoninus, qui vixit annũ circiter 800. Sanctum quoque Agrippinum vna cum Sancto Ianuario martyre apparuisse Sancto Seuero Neapolitano Episcopo in vltimo eius vitæ fine, eiusdem Seueri acta testantur.

Vita Sancti Agrippini.

Vita S. Antonini Abb. Surrentini.

Quintum fuisse Agrippinum ab Aspren,Episcopum, author vitæ Sãcti Athanasij Neapolitani Episcopi perhibet.Ioannes etiam Diaconus in Neapolitanorum Episcoporum chronico,quintum post Aspren Episcopum Agrippino locum tribuit,sextum eum Episcopum numerans,quamobrem si coniecturæ locus est,Sanctum Agrippinum circa annum Domini centesimum, & vigesimum vixisse arbitramur.

SANCTVS EVSTASIVS Neapolitanus Episcopus, cuius sacrum corpus Neapoli in vetustissima ecclesia Sanctæ Mariæ in Cosmodin sub maximo altari quiescit,vbi religiosè colitur,in marmorea,& antiqua vrna repositũ, cum hac inscriptione.

Hic requiescit corpus Sancti Eustasij Confessoris.

Huius autem Sancti acta temporum iniuria exciderunt,nihil enim ad nos de eius vita,ac gestis peruenit. Meminit ipsius Ioannes Diaconus in Chron. Episc.Neap qui illum inter eius ecclesiæ Episcopos recenset, & quamuis tempus,quo is floruerit,nou aperiat, attamen post Sanctum Agrippinum, & ante Sanctum Euphebium eum collocat,& hæc de eo inquit.

Eustasius Episcopus VII.

In altari Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ,quę dicitur Cosmodi, populi deuotionem exequentes,conditus est,atque translatus.

SANCTVS EVPHEBIVS Neapolitanæ ecclesiæ Antistes præfuit, & inter eius ciuitatis patronos numeratur,meminit autem ipsius Romanum Martyrologium die 23.Maij hunc in modum.

Neapoli in Campania Sancti Euphebij miraculis clari.

Eius autem acta temporum iniuria, ac bellorum clade excidisse arbitramur, post maximam enim quam adhibuimus diligentiam,nihil certi de eius vita comperimus,præter libellum miraculorum,quæ beatus Euphebius post eius obitum edidit,incipit autem.

Sciendum nanque est fratres carissimi, &c. Ex quo Neapolitana ecclesia lectiones eius officij descripsit, à quo etiam habes sacrum eius corpus in ecclesia extra vrbis mœnia eius nomine nuncupata prius quiescere,ibique in ipsius sepulchro frequentia miracula fuisse edita. Cæterum quæ gesserit, quibusue temporibus floruerit, minimè exploratum habemus; nescimus autem ex quibus authoribus recentiores quidam didicerint, quod tam audacter,ac tutè affirmant,Sanctum nempe Euphebium anno 713. obiisse. Ioannes Diaconus in Neapolitanorum Episcoporum Chronico, post Eustasium Episcopum & ante Fortunatum eum collocat,additque sanctissimũ Euphebium corpore pulchrum,mente pulchriorem Neapolitanæ ecclesiæ præfuisse,ac fideliter ministrasse,& post Barbarorum incursus eius corpus Neapolim in Stephaniam translatum,vbi ad sua vsque tempora quiescere tradit.Eius caput argentea, atque aurea theca reconditum in thesauri sacello cathedralis ecclesiæ asseruatur.

Ec-

Digitized by Google

Ecclesia quoque Salernitana (prout antiquum ipsius breuiarium indicat) eius officium ea die solemniter celebrare consueuerat.

Post obitum, vt prædiximus, multis Euphebius effulsit miraculis; nam cum in eadem basilica in suburbijs posita, in qua sacra eius pignora iacebant, pontificalibus indutus vestibus, reseratis foribus, rem sacram peragere Euphebius videretur, tam suauis aromatum odor diffusus est, vt loca omnia adiacentia permearet. Illuc etiam ad sacrificandum cum Sacerdos quidam ex more accessisset, vt sacra perageret, nec Saracenorum metu, qui Neapolim deforis vastabant, cum interius non possent, solita obsequia Sancto præstare cohiberi minimè potuisset, Sancti confisus patrocinio lætus processit, atque inter diuina sacrificij solemnia turmatim extemplo Saraceni superueniissent, eam basilicam vndique obsessam demoliri, ac spoliare conati sunt, tantaque eos cœcitas inuasit, vt apertis ianuis ne astantem quidem presbyterum intueri potuerint, quinimo etiam is peractis diuinis, cœlesti monitu, arrepto baculo quotquot obuios rediens habuit, leui ictu in terram prostratos interemit, cæteri verò suos absque telorum percussionibus interemptos videntes, perterriti, atquè in fugam versi, naues conscenderunt, & statim ad propria remearunt, sicque ciuitas ab imminenti periculo liberata est. Illud quoque non omittendum, quod in somnijs debitori cuidam apparens acriter minatus est, quod pecuniam Neapolitano cuidam eius amico, qui illam vt recuperaret, Beato Euphebio commendarat, & quam se ipse redditurum ante sepulchrum beati viri iuramento obstrinxerat, statuto tempore non redderet, præcipiens illi, vt eam in arca cum epistola ad creditorem inclusam procelloso mari committeret, affirmans se arcam integram Neapolim perducturum, quæ omnia debitor exequutus est, atque arca Sãcti viri ductu ad Neapolitanum littus appulsa, in manus creditoris mirabiliter peruenit.

S. MARCIANVS Episcopus Neapolitanus, cuius mentio habetur in antiquis aliqnot manuscriptis Breuiarijs, & ecclesiasticis officijs, alijsque sacris codicibus ad diuinum olim cultum deseruientibus, tùm Neapolitanæ diœcesis, tùm quoque aliarum insignium Regni ecclesiarum.

In antiquo enim Kalendario manuscripto ecclesiæ Neapolitanæ è pergameno, quod nos ipsi asseruamus sic legitur, die 30. Octobris.

S. Marciani Episcopi Conf.

In veteri quoque m. s. Missali ecclesiæ Sancti Eligij in membrana penes nos, eodem die 30 Octobris in Kalendario habetur.

S. Marciani Episcopi, & Conf. Neap.

In Kalendario etiam vetusti Breuiarij m.s. in pergameno, quod apud nos seruatur, legitur eodem die.

Neapoli Sancti Martiani Episcopi, & Conf.

In antiquo item Breuiario m.s. è membrania, quod habetur in bibliotheca Cassinensis cœnobij inter manuscriptos numero 196. sic legitur in Kalendario eodem die.

Sancti Marciani Episcopi, & Conf. Neapolit.

Scimus tamen prischis temporibus celebre fuisse Neapoli eius Sancti nomen, dein ipsius memoriam temporum iniuria penitus ferè intercidisse conspicimus, quandoquidem de eius Sancti gestis, & quonam tempore floruerit, nihil ad nos peruenit, imò nomen quoque ipsius videtur obliuioni traditum. Habetur autem vetus sacellum Sãcto huic Marciano dicatum, ad gradus cathedralis ecclesiæ, è regione turris campanariæ, quod iuris patronatus

Digitized by Google

tus est familiæ Buczutæ,in cuius altari Sancti Marciani Episcopi,pontificalibus vestibus induti,ac pallio decorati imago cernitur, eiusque nomen sic scribitur S.Marcianus.Habentur etiam ibidem icones SS.Ianuarij Episcopi, & Martyris,Restitutæ virg. & mart.ac Sanctæ Patriciæ virg.

Extat quoque in eadem sacra cathedrali æde antiquum pariter sacellũ, quod nuncupatur Sanctæ Mariæ Annunciatæ,alias Sancti Marciani, quod olim iuris patronatus erat nobilis,& antiquæ familiæ Varauallæ, qua extincta ad Caracciolos peruenit,nũc autem ad Loffredos iure successionis delatũ.

Hic,vt credimus desunt nonnulli Episcopi,imò & aliquot ex ijs, quos superius retulimus,tempora,quibus vixerint, scriptorum, ac veterum monumentorum inopia ignorantur,sæuientibus enim immanissimis persecutionibus aduersus Christianos,à gentilibus,ac impiis Imperatoribus exagitatis,magnam cladem ecclesiæ passæ sunt,ac Sanctorum, & Martyrum gesta ferè omnia deperdita,ac combusta fuere,sacri codices incendio absumpti, atque Episcoporum memoriæ deletæ.Quamuis Neapolitana ciuitas fidem catholicam ijs temporibus constantissimè coleret.

334.

ZOSIMVS Episcopus Neapolitanus præfuit sub Constãtino Magno Imperatore,& Siluestro primo Papa.Hoc præsule eo quod à Cõstantino ipso Augusto pax fuit Romanæ ecclesiæ reddita,& ecclesias erigẽdi,atq; Christianã religionem per vniuersum terrarum orbem palam excolendi facultas data est,vrbs hæc nostra Neapolis,quæ temporibus etiam inuictissimarum persecutionum,quas Imperatores aduersus Christianos, atque Dei ecclesiam exagitarunt,Christianam pietatem clam tenuerat,Episcopo, & Christianis conuenientibus,vt sacra peragerent,in abditis locis, cryptis, ac cemiterijs, quæ adhuc Neapoli supersunt,nunc in apertum erumpens, palam est eam religionem professa,adeo quod id temporis inibi est propagata, vt vniuersa ciuitas eam indubitantèr,ac publicè coleret, & nemo Neapoli repertus esset (quod ego legerim) qui aliam religionem coleret, sed vniuersus populus ad Christianam pietatem spectantia posthac publicè semper comperierim egisse.Plures quoque tunc erectæ sunt Neapoli ecclesiæ, atque cœnobia, monachorum itidem, ac monialium ædes, quorum aliquot adhuc nostra ætate perdurant,& si temporum vicissitudine labentes,restitutæ, atque amplioribus spatijs auctæ.

Eodemque tempore Sancti Ianuarij Beneuentani Episcopi,qui Puteolis paucos ante annos insignis martyrij palma fuerat decoratus, sacrum pignus è marciano propè Puteolos loco,vbi à Neapolitanis ea nocte,qua passus est, clam reconditum fuerat, Neapolim translatum est ab Episcopo Neapolitano,qui vna cum finitimarum vrbium Episcopis ad eum locum accedens cum omnibus etiam de genere,ac prosapia Sancti Ianuarij, atque incredibili hominum,ac mulierum multitudine,& innumerabili accensarum lampadum numero coruscante, canticis, atque hymnis, maximoque iubilo Neapolim detulit,atque in ea postea ecclesia à Sancto Seuero Episcopo,vt inferius suo loco dicemus,propè Neapolim erecta,collocatum fuit. Vita,& acta S.Ianuarij mart.

Eodem quoque Præsule (vt habet vetus historia Sanctę Mariæ de Principio, quæ in solemniis dedicationis eius ecclesiæ,in officio ecclesiastico, quod priscis temporibus legi consueuerat,& in Canonicorum archiuio asseruatur,Longobardis litteris descripta,quam ad verbum ferè descripsisse videtur Ioannes Villanus Neapolitanus in Chron.Neap.lib.1.cap.41.) idem Hist.Sanctę Mariæ de Principio. Io.Villanus in Hist.Neapol. lib. 1.c. 41.

Digitized by Google

Ioa. Villan in in Histor. Neap. lib. 1. cap. 42.

Constantinus Augustus Romanæ Ecclesiæ firmum propugnaculum, Græciam ad Bizantij reædificationem anno 334. proficiscens per aliquod temporis spatium Neapoli commoratus est, vbi basilicam erexit Sanctæ Restitutæ virgini, ac martyri, quæ paucos ante annos in Africa martyrij palmam acceperat, eiusque sacra pignora diuino nutu in Ænariam, siue Isclam Campaniæ insulam propè Neapolim perducta, multis eo tempore coruscabat miraculis, atque ad ipsius Imperatoris preces, vt idem Chronicum, & Villanus testantur, Zosimus hic noster antistes in ea ecclesia quatuordecim Canonicos Cardinales præbendatos, septem nanque presbyteros, cæteros verò diaconos instituit, quibus Imperator prædia, ac fundos elargitus est, atque exinde Canonicorum Cardinalium nomen in Neapolitana ecclesia sumpsit originem, qui ab ea ætate ad nostra vsque tempora perdurant, ij verò talem ob causam Constantinum Augustum eorum dignitatis authorem, atque institutorem appellant, colunt, ac venerantur. Sunt autem Canonici Cardinales quatuordecim, quorum septem sunt presbyteri, reliqui verò diaconi.

In alijs quoque ecclesijs, nedum Romana, fuisse Cardinales testantur omnes, qui de Cardinalibus scripsere, quadam enim communi, ac veteri denominatione omnes primarij, ac præcipui sacerdotes, & clerici insignium ecclesiarum, qui alijs præerant, siue ij à quibus alij dependebãt, ex vi verbi, Cardinales appellabãtur, cardo enim caput, & principem significat, & vt à cardine ostia pendere solent.

Quid autem significet verbum illud, Cardinalis, quid sit diaconus Cardinalis, quid presbyter Cardinalis, Episcopus Cardinalis, quid S.R.E. Cardinalis, & cardinari, & incardinari, nostrum non est institutum referre, cum id multi in eorum libris præstiterint, quorum aliqui fusius ea tractarunt. De his Raphael Volaterranus lib. 22. eius commentariorum, in Anthropol. Onuphrius Panuinis in lib. de Cardinalibus, Iuretus in suis obseruationibus ad epistolam 131. Iuonis Carnotensis Episcopi, Hieronymus Rubeus lib. 5. Histor. Rauenn. ad annum 800. Marcus Antonius Marsilius Columna Salernitanus Archiepiscopus in tractatu de ecclesiasticis redditibus, & post alios Belarminus lib. 1. de clericis cap. 16. qui citat omnes alios auctores de hac re differentes, tùm ex theologis, tùm verò canonistis, ac historicis, Azorius quoque in secunda parte Instit. moralium lib. 4. cap. 10.

Cardinalium etiam quarundam ecclesiarum meminit Sãctus Gregorius pluribus in locis, & præsertim in regesto lib. 2. epistola 25. vbi ad Ioannem Squillitanum Episcopum scribens, Squillitanæ ecclesiæ Cardinalem sacerdotem appellat, quæ quidem epistola relata est in can. 7. q. 1. pastoralis.

Et lib. 2. epist. 52. relata 21. quæst. 1. can. relatio, ad Agnellum Fundanum episcopum scribens ait, ab eo Pontifice Terracinensis ecclesiæ Cardinalem sacerdotem fuisse constitutum, à Terracinensibus postulatum. Idem quoq; ait in sequenti epistola.

Et lib. 5. epist. 111. quæ relata est in c. fraternitatem 1. dist. 71. ad eundẽ Fortunatum Episcopum Neapolitanum scribens, præcipit, vt Gratianum diaconum Venafranæ ecclesiæ iam penè à Barbaris destitutæ ad Neapolitanæ ecclesiæ ministerium admittat.

Ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum lib. 7. epist. 84. & lib. 8. epist. 3. meminit presbyteri Cardinalis.

Et lib. 11. epist. 34. ad Ioannem Episcopum Syracusanum meminit presbyterorum Cardinalium.

Quod

Digitized by Google

Quod autem in Neapolitana Ecclesia à temporibus Constantini Magni Imperatoris ad nostram vsque ætatem Canonici Cardinales fuerint, scriptorum, ac veterum monumentorum testimonijs vndique compertum est.

In diplomatibus quoque Sergij Neapolitani Archiepiscopi anni 1177. item 1183. & Anselmi Archiepiscopi, anni 1213. Petri Archiepiscopi anni 1231. Ayglerij Archiepiscopi anni 1269. quæ inferius suo loco recitabimus, Canonici Cardinales Neapolitanæ ecclesiæ subscripti conspiciũtur. In quamplurimis etiam Neapolitanorum Antistitum bullis, & vetustis eius ecclesię monumentis, quæ inspeximus, à tercentum annis citra, ad hęc vsque nostra tempora Canonicos Cardinales presbyteros, ac diaconos Neapolitanæ ecclesię comperimus.

In Registro quoque Regum Ludouici, & Ioannę primę fit mentio in anno 1352. presbyteri Francisci Surrentini de Neapoli, maioris ecclesiæ Neapolitanæ Canonici Cardinalis. Regist. 1352 lit. F. f. 116.

Quod autem de facto nũc seruetur, quod ecclesia Neapolitana habeat Canonicos Cardinales, testatur etiam Stephanus de Caieta Neapolitanus in repetitione cap. ad limina 30. quæst. prima, quæ habetur in primo vol. repetitionum in iure canonico, licet is dicat esse septem presbyteros Canonicos Cardinales, ac reticeat septem alios Canonicos diaconos Cardinales, quod fortè impressorum incuria contigit. Vixit autem Stephanus is temporibus Ferdinandi senioris Neapolitanorum Regis, & diu prę fuit generalis Vicarius Neapolitanæ ecclesiæ.

Habentur quoque in metropolitana ecclesia, & alibi aliquot marmoreæ inscriptiones in aliquibus sepulchris, Canonicorũ Cardinalium eius ecclesiæ mentio.

Nunc autem in paucis Christiani orbis ecclesijs, ijsque insignibus Canonici Cardinales habentur, nempe Salerni in metropolitana. In Rauennati quoque ecclesia priscis tẽporibus erant Canonici Cardinales, vt testatur Hieronymus Rubeus lib. 5. Histor. Rauennatis ad annum 800. qui dein anno 1568. Romani Pontificis auctoritate abrogati sunt, & æquales facti, vt idẽ Hieronymus ibidem lib. 10. ait. In Compostellana etiam Ecclesia Hispanię nunc esse Cardinales testatur frater Thomas Maluenda in Annalibus sacri ordinis Prædicatorum ad annum 1231. cap. 6. fol 485.

Instituit etiam Constantinus Imperator in Neapolitana ecclesia Cimeliarchatus dignitatem, more primitiuæ ecclesię, quæ in Orientalibus tantùm Græcię metropolitanis ecclesijs viget, at nulla ex Italię, seu Occidentis ciuitatibus ecclesia est, quę ea prefulgeat dignitate, nisi Neapolitana, & Mediolanensis, & si (vt nobis relatum est) in aliquibus Orientalis ecclesię vrbibus adhuc vigeat huius officii vsus, in multis exoleuit. Eius officium, ac munus explicare visum est, cum adhuc ea dignitas in ea ecclesia ab iis tẽporibus ad nostram vsque ætatem producta sit. Histor. Sanctæ Mariæ de Princip. Io. Villanus ubi sup. c. 42. Berardin. Corius lib. 1 hist. Mediol. anno 1175. & lib. 2. ann. 1211. & 1220.

Est autem officium Cimeliarchæ, vel Cimiliarchi (vt colligitur ex l. fin. §. sin autem, C. de bonis auth. iud. possid. glos. in l. iubemus la 2. C. de sacros. eccl. in verb. mandatur, & vt Thesaurus linguę latinæ, & Antonius Nebrissensis in suo vocabulario iuris testantur, conseruare, & custodire bona pretiosa, & in delitiis habita, nam vt frater Angelus Rocca Camers Episcopus Tagastensis in sua Chronhistoria de Apostolico sacrario in cap. de sacrarii, & sacristæ nominibus cimilium, vel cimelium, vox græca κειμήλια, vel κειμήλιον significat, quod in magno pretio habetur, & asseruatur, veluti sunt vasa pretiosa, & sacræ reliquię, vel vt alii volunt magis propriè, & vsitatè ita voca-

Digitized by Google

tur,quod in noſtra ſupellectile cæteris eſt pretioſius, & tale quod magnæ cura reponi ſolcat,vel vt alijs placet,cimilia opes ſunt,teſauri,pecuniæ repoſitæ,aurea vaſa à κεῖμαι, quod verbum iaceo,cubo,depono,ſeu repono ſignificat.Huius vocis mentionem facit Ioannes Saresberienſis in Policratico de nugis curialium,ac veſtigijs philoſophorum lib.4.cap.4.

At Cimeliarchium κειμηλιαρχιον, vt habetur in d.l. fin.§.ſin autem,C.de bonis author.iud. poſſid.& l.litibus,C.de agricolis,& cenſitis lib.11. & in Iuſtiniani græca Nouella conſtitutione 74. tit. 3. ſub rubrica quibus modis naturales efficiantur legitimi,§.illud quoque melius,& gloſ. apoſtillaris in cap.ea,quæ extr.de officio Archidiac.Alberic. de Roſat. in ſuo dictionario iuris,Barnabas Briſſonius de verborum ſignif.lib.3.in verbo Cimiliarchiũ, eſt locus ille ſecretus cuſtodiæ, & reconditum ærarium, vbi bona pretioſa, & in delitijs habita,teſauri,aurea vaſa,eccleſiarum,diuorum Imperatorũ, vel ciuitatum reponebantur,veluti aurum vigeſimarium, quod ex vigeſimis vectigalis quodam genere colligebatur,vt Cic.ad Attic. lib 12. ad extremam,vt Liuius lib.8.de bello punico ait,reſeruatum neceſſitatem.

Sanctus Gregorius Magnus pluribus in locis Cimeliarchij meminit, nempe lib.12.Regiſtr.Ind.11.epiſt.49. vbi ſic ait: Quæ apud eum inuentæ ſunt,in cimiliarchio eccleſiæ ſuæ ſeruare modis omnibus ſtude. In libro etiam 7. Ind.2.epiſt.129.ita inquit.De ſex verò centenarijs,qui in cimiliarchio Rauennatis eccleſiæ fuerant commendati,ſicut veſtra teſtatur epiſtola,ab excellentiſſimo Exarcho in quotidiana militum præfectura ſunt mutuati,&c.

Anaſtaſ.Biblioth. in vit. Pontif.

Quod autem eccleſiæ theſaurus,& ſacra vaſa cimilia vocarentur, præter ea, quæ ſuperius diximus,habes ex tex.in cap.ea quæ extr.de offic. Archidiac. Item ex Anaſtaſio Bibliothecario in vita Vitaliani Papę,dum de Conſtantini Grę̨corum Imperatoris efferitate loquitur,qui cum anno 668. è Roma in Grę̨ciam reuerteretur,diuerſas prouincias, per quas pertranſiret cum ſuis depopulatus eſt,ſic ait.

Sed & vaſa ſacrata, vel cymilia ſanctarum Dei eccleſiarum tollentes, nihil dimiſerunt.

Et ne deſint exempla de noſtris, author vitæ Sancti Athanaſii Neapolitani Epiſcopi, qui floruit anno 870. dum de perſecutione eidem Athanaſio à Sergio eius nepote,& Neapolitanorum Duce inflicta loquitur, eundemq; Epiſcopum vrbem Neapolis egreſſum,teſaurum eccleſię anulo ſuo ſignatum in maiori eccleſia reliquiſſe,hoc titulo appoſito teſtatur,ne quis abſq; eius præſentia,vel iuſſu eam ianuam aperire, nec aliquid contingere ſub anathematis pœna auderet,quamobrem Sergius miſit milites ſuos ad eius eccleſiæ teſaurum diripiendum,ſicque ait.

Tunc diſtrahebantur cimilia, & res eccleſiarum, & iniquis dabantur.

Et qui Cimiliarchio præerat, Cimiliarcha, vel Cimeliarcha nuncupabatur ἔπαρχος, enim cuſtodem,præfectum,& principem ſignificat, vel vt idem Rocca,& Papias in ſuo dictionario,Cimeliarchii præfectum, Theſaurariũ, vel theſauri cuſtodem dicendum arbitrantur.

De hoc officio differit Panuinius in Chron.eccleſiaſtico, cum de magnæ eccleſiæ cimeliarchis ad Archiepiſcopos Mediolanenſes aſſumptis loquitur. Item fuſius Marcus Antonius Marſilius Columna in tract.de eccleſiaſticis redditibus cap.12.

Hæc dignitas ſummo honore priſcis temporibus habebatur, quod ex eo potiſſimum deprehenditur,quòd Iuſtinianus Imperator appellat virum reuerendiſſimum Cimiliarchiam in l.fin.C.de bonis author. iudic. poſſid. qui titulus

Digitized by Google

tulus nõ nisi Episcopis,alijsq; prẹlatis impartiri tũc tẽporis cõsueuerat, vt ex l.parabolani,C.de Epis.& cler.l.nos reddẽtes,C.de sacrosl.eccl colligitur.

Ea autem Cimiliarchę dignitas adhuc in maiori ecclesia perdurat, quæ vni ex presbyterorum Canonicatibus annexa est,& omisso sacra vasa custodiendi officio,Congregationis Hebdomadariorum eius ecclesiæ princeps,& caput est,propterea duplici voce gaudet in comitijs cellararij, & in diffiniendis rebus,& negotijs dictæ Congregationis,duplicem quoque habet cãdelam, quando cæteris Hebdomadarijs vna tantùm datur,vnica tamen portione gaudet,sicut & cæteri Hebdomadarij,debet interesse exequijs,& funeribus Hebdomadariorum, & etiam processionibus cum corpus ad ecclesiam defertur ab Hebdomadarijs,quotidie debet inseruire, & choro interesse, vt lucretur quotidianas distributiones,habet vltimum locum inter septem Canonicos presbyteros præbendatos,& optat sicut cæteri prębendati stallum in choro, contendit de præcedentia cum Primicerio, sed adhuc sub iudice,lis est inter eos.

Constantinus igitur multis eam ecclesiam prosequutus est donis, vt inferius dicetur.Ea autem Sanctæ Restitutæ ecclesia eo in loco constituta est,in quo Sanctæ Mariæ de Principio oratorium à S.Aspreu,vt diximus paratum est, Constantinus etenim beatissimę Virginis imaginem musiuo opere refici curauit,addiditque à dextera parte Diui Ianuarij effigiem, & S. Restitutæ martyris à sinistra.

At quoniam magna est inter scriptores altercatio,quænã sint ecclesiæ à Constãtino Neapoli erectæ,propterea aliqua de ijs,quę à nostri operis instituto non absunt,disserere visum est,cum ad maiorem ecclesiam pertineant.

Legimus in libello de Munificentia Constantini Imperatoris,de ecclesijs fundandis,& dotãdis,qui habetur in libro põtificali,qui Damasi Papæ nomine circumfertur,atq; in primo Cõciliorum volumine recitatur, Constantinũ Neapoli ecclesiam erexisse.atque hæc dono dedisse, sic habet libellus.

Eisdem temporibus fecit Constantinus Augustus basilicam in vrbe Neapoli, vbi obtulit hæc.

Patenas argenteas duas,pensantes singula libras 25.
Scyphos argenteos duos,pensantes singuli libras 10.
Calices ministeriales decem, pensantes singuli libras 2.
Amas argenteas duas, pensantes singulę libras 15.
Pharos argenteos viginti, pensantes singuli libras 8.
Pharos areos viginti, pensantes singuli libras 10.
Fecit autẽ formã aquęductus per milliaria octo.Fecit et forum,& donũ obtulit.
Possessionem Macarij, prestantem solidos 150.
Possessionem Cimbranam, prestantem solidos 105.
Possessionem Sclinam, prestantem solidos 108.
Possessionem Asilas, prestantem solidos 140.
Possessionem Nymphulas, prestantes solidos 90.
Possessionem Insulę cum castro, prestantes solidos 80.

Idem habent Anastasius S.R.E.Bibliothecarius,& Baptista Platina in Romanorũ Pontificũ vita in Siluestro. At nec Damasus,nec Anastasius,nec Platina in cuius honorem Constãtinus Neapoli ecclesiam erexerit, aperiunt.

Beda quoque,qui annum circiter 730. floruit in lib.de temporibus, Constantinum Neapoli ecclesiam ædificasse testatur.

Romualdus quoq; Archiepiscopus Salernitanus,qui floruit anno 1170.in suo Chronico m.s. ait Constantinum Imperatorem extrussisse basilicã in vrbe Neapolis,in cuius autem honorem non aperit.

Digitized by Google

Ioannes Molanus in annotationibus ad Vsuardi Martyrologium, Constantinum ait Neapoli basilicam miro opere erexisse.

Carolus Sigonius de Occidentali Imperio lib. 3. Constantinum Neapoli, & Capuæ noua templa inchoasse ait, in cuius autem honorem fuerint erecta, ijdem authores reticent. Verum Authpertus Abbas, qui vixit anno 778. in Chronico monasterij Sancti Vincentij propè Vulturnum lib. 1. Constantinum ait Neapoli Ecclesiam Sancti Saluatoris miræ pulchritudinis erexisse. Ado Viennensis Episcopus, qui floruit anno 879. in eius de sex mundi ætatibus Chronico in sexta ætate, Cõstantinum Neapoli ecclesiam miro opere construxisse testatur in SS. Apostolorum, & martyrum honorem, cum de Constantino loquens ait.

Item basilicam in vrbe Neapoli miro opere exornauit, in honorem Apostolorum, & martyrum.

Alphonsus Ciaconius in vitis, ac gestis Romanorum Pontificum, ac S. R. E. Cardinalium, in Syluestro ait, Constantinum Augustum Neapoli in Campania insignem basilicam magnificentissimè erexisse, in qua admirabilis magnitudinis, & pulchritudinis portam ex ære Corinthio construxit, in cuius autem honorem, ac titulum haud satis constare, in cuius quidem ornamentum, ac splendorem quinquaginta tres mille tercẽtum, & triginta tres aureos dono dedisse, & sacerdotibus, qui ei ecclesiæ inseruirent, pro perpetuo censu duorum mille, & tercentum nonaginta duorum aureorum in singulos annos præscripsisse, ex quo autem authore id desumpserit, nõ aperit.

Hæc ab externis scriptoribus deprompsimus, afferamus modo, quæ patrij scriptores, atque antiqua vrbis monumenta testantur. Refert Sanctæ Marię de Principio Chronicum Constantinum in Græciam profectum, vt Bizantium reædificaret, per certum temporis spatium Neapoli commoratum, atque sex ecclesias, & duas cappellas erexisse, sex quas dicit ecclesias, hæ sunt, Sancti Georgij ad forum, Sancti Ianuarij ad diaconiam, Sanctorum Ioannis, & Pauli, Sancti Andreæ ad nidum, Sanctæ Mariæ rotundæ, & Sanctæ Mariæ ad Cosmedin, quas multis ait dotasse redditibus, duas verò cappellas esse, nempe Sanctæ Restitutæ, atque Sancti Ioannis ad fontes. At cum vnicam ecclesiam Neapoli Constantinum erexisse omnes consentiant ij scriptores, sicut etiam vnicam ecclesiam in insigni proxima vrbe Capuæ, idem Constantinus erexit basilicam, nempe Apostolorum, quam cognominauit Constantinianam, cui multa obtulit dona aurea, atque argentea vasa, quæ omnia ijdem authores singillatim referunt, errorem credimus in hoc irrepsisse, quamobrem vnicam etiam & nos tantummodo ecclesiam à Constantino erectam, eamque Sanctæ Restitutæ dicatam arbitramur, quod plurimis firmatur testimonijs, testis est in primis author vitæ Sancti Athanasij Neapolitani Episcopi, qui floruit anno 870. hisce verbis, qui dum de Neapolitanæ ciuitatis munificentia loquitur, sic ait.

Ecclesia verò Sancta Restituta, quæ à Constantino primo Augustorum Christianissimo, vt fertur condita est.

Ioannes Diaconus Neapolitanus, qui anno 870. floruit in Neapolitanorum Episcoporum Chronico, in Zosimo Episcopo de Constantino Imperatore loquens ait,

Quique inter alias constructas ecclesias, etiam in vrbe Neapoli basilicam fecit, asserentibus multis, quod Sancta Restituta fuisset.

In vetustissimo quoque manuscripto codice, quod Rituale Neapolitanæ ecclesiæ nuucupatur, ac penes Capitulum Longobardo caractere exaratum asser-

Digitized by Google

asseruatur, inter alia conspiciuntur cerimoniæ, ritus, ac preces, quæ singulis annis in defunctorum commemorationis die celebrari consueuerant, vbi quoque post preces varijs in locis pro fidelium animabus recitandas, in choro etiam Sanctæ Restitutæ, Constantini magni Imperatoris eius ecclesiæ fundatoris memoria, hunc in modum habetur.

Omnipotens sempiterne Deus, cuius maiestati Reges, atque Imperatores subiacent, quæsumus pro tua pietate miserere animæ famuli tui Imperatoris Romani Con*stantini, qui hanc diuę Restitutę sacratissimam ædem, Canonicosque Cardinales quatuordecim in honorem tui nominis obseruantissimè dedicauit. Per Dominum nostrum, &c.*

Quod autem Constantinus eam Sanctæ Restitutæ ecclesiam construxerit, antiqua, atque constans nobis eius ciuitatis traditio indicat, quæ nullam penitus contrariam probationem admittit.

Testatur quoque id ipsum Martyrologium Romanum die 17. Maij cum de Restituta loquitur, hunc in modum.

Neapoli in Campania Sanctę Restitutę virginis, & martyris, quæ Valeriano Imperante à Procule Iudice variè torta, & in nauicula pice, & stupa, vt in mari combureretur imposita, immisso igne, flamma in incensores conuersa, ipsa illęsa in oratione Deo reddidit spiritum, cuius corpus cum nauicula Dei nutu ad Adrinam Insulam Neapolim propè delatum, & Deo monente recognitum, à Christianis magna cum veneratione susceptum est, & in eius honorem Constantinus Magnus basilicam postea erigendam curauit.

At quoniam in eius ecclesiæ altari inscriptio aureis litteris musiuo opere exarata conspicitur, in qua ab Helena ea basilica constructa legitur, propterea de eius veritate differere placuit, inscriptio sic se habet.

Lux Deus immensa postquam descendit ad ima,
Annis trecentis completis, atque peractis,
Nobilis hoc templum sancta construxit Helena.
Hic benè quanta datur venia vix quisque loquatur,
Siluestro grato Papa donante beato
Annis datur clerus iam instaurator Parthenopensis,
Mille trecentenis vndenis, bisque retensis.

Ex quibus habes Helenam eius ecclesiæ fundatricem, quod contigisse putant anno 324. quo ea Romam venit, vbi Romanæ synodo cum Constantino interfuit, vel 326. cum Roma discedens, Hierusalem profecta est, atque tunc Neaqolim venisse, & eo tempore à Neapolitanis appositas inscriptiones traditur in marmoreis tabulis, quæ adhuc cernuntur, quorum altera in Mœ taneæ sedili sic se habet.

Pijssimæ, ac venerabilis dominæ
nostræ Helenæ Augustæ ma-
tri domini nostri victoris sem-
per Augusti Constantini, &
auiæ dominorum nostrorum bea-
tissimorum Cæsarum
Ordo, & Populus Neapolitanus.

Altera

Digitized by Google

Altera apud Ieſuitarum Collegium, hunc in modum.

Pijſſimæ, ac clementiſſimæ
dominæ noſtræ Auguſtæ
Helenæ matri
domini noſtri victoris
Semp. Auguſti Conſtantini, & auiæ
dominorum noſtrorum
Cæſarum beatorum,
Vxori Diui Conſtantini
Ordo Neapolitanus,
& populus.

At cum Conſtantinum ex probatiſſimis authoribus eius eccleſiæ fundatorem habeamus, Helenam autem Neapolim veniſſe nũquam in bonis ſcriptoribus legerimus, fatendum eſt, vel matris, & filij aliquando nomen confuſum, vel inſcriptionem apertum errorem continere, eo magis, quod eo tempore, quo ea eccleſia erecta eſt, appoſita minimè fuerit, ſed poſt mille circiter annos, ab antiquarum forte rerum inſcijs exarata.

Quod autem vulgus iactitet, ſeptem Neapoli erectas à Conſtantino eccleſias, ſex nempe quas prædiximus, atque cathedralem Sanctæ Reſtitutæ baſilicam, quas parochias in ea ciuitate antiquiſſimas, atque omnium primas fuiſſe exploratum habetur, id non eſſe ſimpliciter verum dicimus, cum ex ſuperius dictis abundè liqueat vnicam dumtaxat eccleſiam erexiſſe, & quarundam ex ſeptem illis baſilicis certum alium habeamus fundatorem, & poſt Conſtantini tempora. Sed erroris præbuit cauſam, quod Neapoli ſeptem eſſent priſcis temporibus parochiales eccleſiæ, quarum pleræque ſub Conſtantini temporibus, ijſque proxima ætate erectæ fuerunt, ſed id Romanæ, & Conſtantinopolitanæ eccleſiæ exemplo factum credimus, nam vt Ioannes Curapalata in lib. de officialibus palatii Conſtantinopolitani, & officijs magnæ eccleſiæ teſtatur, totidem erant Conſtantinopoli eccleſiæ, ſex nempe, quibus ſex ſacerdotes præerant, quos ipſe Catacelos vocat, quorum ſinguli ſuam eccleſiam habebant, & clerum, qui eis parebant, ij autem ſacerdotes, ac cleri patriarchali ſuberant eccleſiæ, author verò, qui annotationes ad Curapalatam edidit, Catacelos eos eſſe ait, qui eccleſijs, quas vulgus parochias vocat, præfecti ſunt, & veluti paſtores, & Epiſcopi in ſuis eccleſijs inſtituti, additque Conſtantinopoli ſeptem præcipuas eſſe eccleſias, in quarum maxima, quam cathedralem appellant, Patriarcha reſidet, reliquis verò ſex Cataceli præerant, qui Patriarcham tanquam eorũ Archiepiſcopum, & Metropolitanum quid facto opus eſſet conſulebant. Hæc ille.

Neapoli igitur Græca ciuitate, quæ in omnibus ferè Græcorum ritus, & præſertim Conſtantinopolitanæ vrbis, nedum in prophanis, verum & in eccleſiaſticis rebus ſequebatur, ſex erant parochiæ, quæ maiori eccleſiæ ſuberãt, quarum ſingulis ſacerdotes præerant.

Romæ quoque ſeptem fuiſſe parochiales eccleſias ſcimus, quas diaconias vocabant, quarum maior, cui cæteræ ſuberant, Sancti Ioannis ad Lateranum erat, vt Baronius in 3. vol. Annal. eccl. & Panuinius de ſeptem vrbis eccleſijs teſtantur. Sed hæc omnia Apoſtolorum exemplo facta perſpicimus, cũ ſeptem diaconos ab Apoſtolis inſtitutos ipſorum acta teſtentur, quorum primus Archidiaconus vocabatur. Septem quoque in Aſia eccleſias fuiſſe, ſeptem aureis candelabris figuratas, tradit S. Ioannes in Apocalypſi cap. 1.

Sed

Digitized by Google

Sed satis,& plus fortasse,quam licuit,de ecclesijs à Constantino erectis diximus.

Cæterum quoad huius Episcopi nomen attinet.Ioannes Diaconus in Chron. Episc.Neap.habet Zosimum,Ioannes Villanus in Chron.Neap.lib.1.c.42. appellat Zonium,quod idem est cum Zosimo, sed corrupto vocabulo. At Historia Sanctæ Mariæ de Principio legit Cosimum,licet alia exemplaria habeant Cosmam

Idem Chron.Sanctæ Mariæ dc Principio vocat eum Sanctum Cosimum, sed scimus sanctitatis nomen Christianis omnibus fuisse commune, & ecclesiasticis præsertim, vt Baronius in annotationibus ad Martyrologium in præludijs cap. 7. & Bellarminus in tract. de Scriptor. eccl.in Sancto Ambrosio.

SANCTVS FORTVNATVS Episcopus Neapolitanus,cuius acta excidisse credimus,quandoquidem antiquornm monumentis sedulò perquisitis, ea reperire nobis minimè contigit, Ecclesiam attamen Neapolitanam à priscis temporibus insignem eius memoriam habuisse, ac in ipsius honorem solemnia celebrasse exploratum habemus,etenim in vetustissimis officijs caracteribus Longobardis exaratis,quæ apud nos seruantur, eius festũ ab ecclesia Neapolitana celebrari solitum perspeximus, cum in Kalendarii tabulis die 14.Iunii Sancti Fortunati Episcopi Neapolitani cõscriptum legatur. Fuit autem ab antiquissimis temporibus ecclesia Neapoli in suburbiis eius nomini erecta propè Sancti Seueri Episcopi oratorium, cuius adhuc extant collachrimabiles reliquiæ, quæ ad præsens prophanis vsibus deseruiunt,quibus nostra ætate addicta est,vbi quoque Sancti huius Fortunati vetustissimæ imagines pontificalibus induti vestibus, atque aureolą decorati ad parietem Græco more depictę cernebãtur.Eius etiam ecclesię Sancti Fortunati habetur mentio in actis Sancti Seueri Neapolitani Episcopi,in quibus Sanctum Seuerum ecclesiam extra vrbis mœnia propè Sãctum Fortunatum construxisse legitur. Meminit insuper eiusdem ecclesię Sancti Fortunati Ioannes Diaconus in Neapolitanorum Episcoporum Chronico pluribus in locis,nempe in Maximo Episcopo X.vbi ait eiusdem Maximi corpus fuisse sepultum in ecclesia Beati Fortunati Sacerdotis, & Christi confessoris.Et in Ioanne Episcopo XIV.inquit, in ecclesia Stephaniæ tunc suo tempore quiescere corpus ipsius Ioannis, vbi Beatus Fortunatus similiter à dextero quiescit.Idem quoque Ioãnes Diaconus nobile perhibet testimonium de huius nostri Fortunati sanctitate,sacriq; eius corporis sepulchro,ac translatione,hunc in modum.

Fortunatus Episcopus IX. sanctissimus extitit vita, sanctissimis orationibus,die, noctuque indesinenter agens, regna cęlorum, sicut desiderauit adeptus est, qui sepultus foris vrbem,quasi ad stadia quatuor. Deinde post longo tempore populi patrocinia eius petentes ab ecclesia sui nominis consecrata transferentes per manus Pontificum,collocarunt in ecclesia Stephania partis dextere introducentibus sursum,vbi est oratorium in caput catacumbę.

Ex quibus Ioannis Diaconi verbis elicitur gloriosi huius Sancti corpus in ecclesia eius nomini dicata fuisse sepultum,& exinde in Stephaniam trãslatum, quod illis, qui in Sancti Euphebii basilica quiescere arbitrantur, aduersatur.Nunquam insuper in antiquis patriis scriptoribus recolo me legisse Sancti Fortunati corpus in Sancti Euphebii ecclesia, aut sepultum, aut aliquando fuisse translatum,latet enim nos,quando,à quibus,& quam ob causam eius sacrum corpus translatum fuerit in eam ecclesiam Sancti

Eu-

Digitized by Google

Euphebii extra mœnia, quam Capucini patres incolunt, vbi noſtra ætate repertum fuiſſe traditur, ſimul cum corporibus SS. Euphebii, ac Maximi huius ciuitatis Epiſcoporum.

De Sancto quoque Fortunato Epiſcopo Neapolitano Philippus Ferrarius in ſuo Catalogo Sanctorum Italiæ 9. Iunii, ſed errat dum Sanctum Fortunatum Epiſcopum Neapolitanum eum eſſe opinatur, qui ſub Gregorio Magno Papa vixit, de quo inferius ſuo loco dicemus.

343.

FORTVNATVS Epiſcopus Neapolitanus præfuit anno 343. ſub Iulio Rom. Pontif. ad quem, atque alios catholicę eccleſiæ Epiſcopos extat directa epiſtola à pſeudoſynodo Sardicenſi ab Arianis Orientalibus Epiſcopis coacto anno 343. in qua Arianæ impietatis ab ipſis latum decretum, catholicis Epiſcopis tranſmictunt, atque ad eorum erroribus ſubſcribendũ hortantur, quæ quidem epiſtola nuper Nicolai Fabri opera edita eſt ſub nomine Sancti Hilarii fragmenta, quam etiam epiſtolam Cæſar Cardinalis Baronius in 3. tom. Annalium refert, & ſic prętitulatur. Ad Fortunatum Neapolis Campanię Epiſcopum.

An autem fuerit hic idem Fortunatus, qui & ſuperior, eſt nobis ignotum, ſed ſi coniectura vti licet, eundem cum ſuperiori eſſe arbitramur; Ioãnes enim Diaconus duos tantummodò Fortunatos Epiſcoporum Neapolitanorum catalogo adſcribit, Sanctum nempe, de quo ſuperius actum eſt, quem Sancti Maximi prædeceſſorem facit, quod huic etiam Fortunato Epiſcopo cõtingit, alterum verò, qui ſub Gregorio primo Pontifice ducentos, & vltra poſt annos floruit.

347.

CALEPODIVS Epiſcopus Neapolitanus, cuius meminit Sanctus Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus in Apologia ſecunda. Fuit autem is Calepodius à Iulio primo Papa anno 347. ad Concilium Sardicenſe Legatus miſſus, vna cum Epiſcopis Oſio Cordubensi, Vincentio Capuano, & Ianuario Beneuentano, in quo tercentum conuenerunt Epiſcopi contra Arianos, vt ex can. prima adnotatio, S. quarta autem ſynodus 16. diſt. & ſi Baronius in 3. vol. Annal. ad annum 347. non probet, quod Gratianus illius decreti author aſſerit, prędefuiſſe nempe Calepodium in eo Concilio vti Legatum, prędicti Athanaſii authoritate fretus, cui multo magis credendum putat, quam Gratiano, Athanasius enim interfuit, omniaque vidit, & ſynodi pars magna fuit, dicit enim inibi fuiſſe Legatos Archidamum, atque Philoxenum presbyteros. Attamen Calepodius eidem ſynodo interfuit, ac ſubſcripſit, vt eiuſdem Concilij acta teſtantur.

Adrianus Papa primus, qui Pontificatum inijt anno Chriſti 772. in ſecundo eius anno, qui erat 773. Carolum Magnum Romæ excepit, & canonum, ac Conciliorum breuiarium, ſiue compendium, ei donauit, in quo is Pontifex Concilio Sardicenſi ſubſcripſiſſe ait Epiſcopos diuerſarum prouinciarum, ac ciuitatum, & inter alios Vincentium de Capua, Ianuarium de Beneuento, & Calepodium Neapolitanum Legatos ſanctæ Romanæ eccleſiæ, vt refert Henricus Caniſius in 6. tomo Antiquæ lectionis.

359.

SANCTVS MAXIMVS Epiſcopus Neapolitanus, cuius acta temporis vora-

Digitized by Google

racitate deperdita magnoperè deploramus, cum inter præcipuos eius ecclesiæ Antistites, ac martyres recensеatur, eiusque festum Neapolitana ecclesia solenni ritu celebrare consueuerit, vt ex ecclesiasticis officijs Longobardis litteris exaratis deprehendimus, ex quibus Sancti Maximi Neapolitani Episcopi die 11. Iunij festum coli perspeximus. Vetustissima quoque Sancti Maximi effigies pontificijs vestibus atque aureola insigniti, Græcorum more depicta in Sancti Fortunati ecclesia conspiciebatur. Meminit insuper ipsius Episcopi Ioannes Diaconus in Neapolitanorum Episcoporum Chronico, hisce verbis.

Maximus Episcopus X. Ab ineunte etate sua strenuus, & omni modo moderatus sanctæ ecclesiæ militauit, nam & ipse prius in ecclesia Beati Fortunati sacerdotis, & Christi confessoris est conditus Nunc verò in oratorio ecclesiæ Stephanię partis leuæ introeuntibus sacro altario adeptus exultat.

Hic ob catholicæ fidei doctrinam, & quòd Arianis hæreticis cõsentire nollet, multa dira passus est, & à sua ecclesia pulsus, etenim cum ab Arianis Conciliabulum Ariminense coactum fuisset, quod Constantius Augustus maximè fouit, eique subscripsit, omnes Episcopi, qui iustas ob cãusas præpediti ad Concilium minimè venerant, à Valente Imperatoris Legato per vniuersas ferè mundi partes ad hoc misso, varijs modis eius synodi decretis subscribere coacti sunt, ij verò, qui renuerent in exilium pulsi, atque eorum sede deiecti sunt, diuersisque pœnis affecti. At Maximus, vt qui catholicæ veritatis, ac fidei præstantissimus erat defensor, ac strenuus propugnator, ad subscribendum Arianæ impietati nullo pacto adduci potuit, quamobrẽ Ariani illum in exilium expulerunt, atque in eius locum Zosimum Episcopum suffecerunt, Maximus verò, quamuis nimio stomachi morbo affectus esset, attamen nihil exinde remictens sacerdotalis officij, sed animi vigore præstantissimus, viriliter in Zosimum in sua sede subrogatum dirum anathema contorsit, quod quidem iustissimo Dei iudicio minimè in vanum abijt, nec pœnam euasit, sed alieni throni, ac dignitatis prædonem adeo percussit, vt omnibus exemplo esset contemptæ religionis, catholicæ fidei pollutæ, ac violatæ, petulantis temeritatis, atque arrogantiæ præsumptæ, volens enim is coacto populo ecclesiasticas peragere functiones, & obire sacra, insignis Dei vindictæ in eo signum apparuit, vt Marcellinus presbyter eius temporis æqualis scriptor in libro de schismate Vrsi, & Damasi, quem Theodosio Imperatori obtulit, qui manuscriptus in Vaticana bibliotheca habetur, relatus à Cardinali Baronio in 3. vol. Annal. anno 359. sic ait.

Cum peragere vellet (Zosimus) ecclesiasticas functiones, atque obire sacra, coacto populo inter ipsa inquit verba sacerdotalia eius lingua protrahitur, nec potuit eam amplius intra oris meatum reuocare, ita vt contra modum naturæ extra os penderet, vt boui anhelo, qui videns se linguæ officium perdidisse, egreditur ecclesiam, & foras linguain verum, ac pristinum officium reuocata est, sic itaque intellexit in se compleri martyris, & confessoris iustam sententiam, sed id ipsum toties passus est, quoties basilicam diuersis diebus intrare tentauit, ob eam tandem causam cessit episcopatui, vt pristinum sibi linguæ officium integrè redderetur. Hæc Marcellinus, qui & superaddit, non res antiquas referimus, quæ solent quadam ratione in dubium reuocari, nam & Zosimus hodie in corpore est, vsum linguę non amictens, maluit enim cum amissione episcopatus viuere, suis dolens impietatibus.

359.

ZOSIMVS Episcopus Neapolitanus, qui vt superius diximus ab Arianis anno

no 359.in locũ Maximi ſuffectus eſt,dein tanta ſede indignus, multis prodigijs territus,epiſcopatui ſpontè ceſſit.

362.

MAXIMVS alter Epiſcopus,dimiſſo ſponte,vt prædiximus à Zoſimo epiſcopatu,ab Arianis fuit in eius locum electus. Quo præſide anno 362. vt habet idem Marcellinus loco citato, relatus à Baronio in 4. tomo Annalium eodem anno,Lucifer Caralitanus in Sardinia Epiſcopus, qui & ſi ſchiſmaticus eſſet,& ab eccleſiæ vnione ſchiſmare ſeparatus, nõ tamen hæreticus, ſed acerrimus Arianorum hoſtis, cuius quidem Luciferi infinitus erat ſequacium numerus,Luciferiani vocati,Antiochia recedens, Italiamque reuerſus,Romam venit,& vbique communionem illorum deteſtatus eſt,atq; maledictis,probriſque dirum exitium eis imprecans, qui cum Arianis aliquando coniuncti fuiſſent,quemadmodum Neapolim cum veniſſet re ipſa probauit,Maximi huius Epiſcopi communionem effugiẽs,vt pote ab Arianis in Zoſimi locum ſuffecti,tanto enim odio Arianos proſequebatur, vt ne dum eos,qui Ariminum ad Cõcilium conuenerant, ab eius communione,ac conſortio longè repelleret,ſed eos etiam, qui Arianos reſipiſcentes, atque ad catholicam veritatem reuertentes, ad pœnitentiam excepiſſent, adeo eius miſericordiæ viſcera in Arianos rigebant.

In actis Sanctæ Patriciæ virginis neptis Conſtantini magni Imperatoris fit mentio Epiſcopi Neapolitani,cuius nomen non exprimitur,quæ ab humanis deceſſit annum circiter 365.etenim Imperante Conſtantino,qui & Conſtans eſt appellatus, qui filius fuerat dicti Conſtantini magni Imperatoris, erat Patricia virgo Conſtantinopolitana ex imperiali genere orta, quæ à pueritia virginitatem Deo ſeruare decreuerat. At adoleſcẽs quidam filius Patricii,cuiuſdam Conſtantinopolitani,cum eam deperiret, in coniugem accipere valde cupiens, acceſſit ad Imperatorem ſimul cum eius patre, alijſque eius propinquis petentes, vt eam in coniugem ſibi daret, quod Imperator annuit,cũ iuuenis is valdè ab Imperatore diligeretur,ac potens eſſet in ipſius Imperatoris aula,ac etiam Patriciatus is quoque fungeretur dignitate.Patricia verò hæc audiens,vt ſponſalia, ac coniugium euitaret, cum Aglay eius nutrice,ancillis, & eunuchis è Conſtantinopoli fugiens, aſcenſa naui,Romam ad limina SS.Petri, & Pauli Apoſtolorum accedere intendens,ibique ſancto velamine inſigniri,nauigantes ad portum Neapolitanum peruenerunt, ac è naui deſcendentes in Neapolitanam hanc Ciuitatem famigeratam,Sanctorum loca, quæ in ea Vrbe erant adorauarunt, munera offerentes,ac eleemoſynas pauperibus dantes,& inter alia Sanctorum loca ingreſſæ ſunt eccleſiam SS Nicandri,& Marciani, quæ cum celebri annexa monaſterio à monachis incolebatur,Patricia verò prophetizãs, Abbati,& monachis dixit,ò ſerui,& electi Dei noueritis,vbi manibus meis ſignum crucis fecero,poſt meum obitum ſepeliendum erit corpus meum, vos verò in alium proximum locum tranſibitis, & his dictis crucem Domini fecit,& monachorum orationibus ſe commendans,receſſit, & aſcenſa naui Romam profecta eſt,quo cum peruenisſet, & liminibus Apoſtolorum viſitatis,ibi ſanctæ religionis habitum eſt induta, ac ſancto velamine inſignita,& Conſtantinopolim reuerſa,venditis eius bonis, & congregatis diuitijs,iterum Neapolim tendens,in itinere incidit in ægritudinem, ac peruenit in inſulam Saluatoris ad mare propè Neapolim, quæ Neapoli duobus diſtabat ſtadijs,in qua monaſterium erat monachorum,eoque Patricia de-

Digitized by Google

descendens,fratribus se commendauit,ibique confessa,& accepto sanctissimo Christi corpore obijt,Aglay verò eius nutrix amarissimè flens,ac de loco sepulturæ eius corporis anxia,præ nimia anguſtia obdormire cœpit, tũc apparuit ei Angelus in somnijs, eique dixit, vt ad Ducem Ciuitatis illicò properaret,rogans eum,vt daret duos tauros indomitos, & carrucam, in qua pium,ac sanctum corpus imponeret,& vbi tauri illi quiescerẽt,ibi sanctum illud corpus sepeliret,Aglay autem Ducem adiens, ei omnia narrauit,Dux v. o tauris, & carruca paratis, vniuersus Neapolitanus populus congregatus cum cereis,& aromatibus tollentes sacrum corpus, ac benedicentes Deo sequebantur tauros illos carrucam vehentes, qui abierunt per mediam Ciuitatem,& perrexerunt ad locum SS.Nicandri, & Marciani,& steterunt in loco,vbi Sancta Patricia virginali digito marmor incidẽs, signum sanctæ crucis fecerat,quod videns omnis populus, laudes Deo dedit,glorificans Dominum nostrum Iesum Christum, ac sanctum illud corpus magno honore sepulturæ conditum fuit ab Episcopo Neapolitano,adstante Duce,& Clero,Aglay verò tumulum in quo Sancta Patricia reposita fuerat diu,noctuque custodiebat in vigilijs,& orationibus,inseruiens Deo, & Beatæ Patriciæ.Cumque Abbas,& monachi viderent complures mulieres velamine sanctæ religionis indutas,ad eos, eamque ecclesiam confluẽtes,& miracula ad tumulum eiusdem Sanctæ à Deo, eius intercessionibus assiduè gesta cernentes,recordati sermonis Sanctæ Patriciæ,eos inde recessuros,ad Ducem accesserunt, eique narrantes quæ ipsis Sancta Patricia dum viueret,dixerat,petierunt ab eo,vt alium locum eis traderet, quibus Dux ait,vt locum quem ipsi vellent acciperent,& datus est eis locus ab ipsis petitus,iuxta murum Ciuitatis,in quo ecclesiam, & monasterium erexeruut,& Sancto Sebastiano dicarunt,Aglay verò eam ecclesiam,ac monasterium SS.Nicandri,& Marciani splendidè instaurauit, vbi Patricia quiescebat,ac in honorem,& titulum Sanctæ Patriciæ instituit, innumerabiles ferè sanctimoniales virgines congregans, quod quidem monasterium ad nostra vsque tempora moniales Sanctæ Patriciæ incolunt.

Hæc autem omnia percepimus ex actis Sanctæ Patriciæ à Leone presbytero eius cœnobij SS.Nicandri, & Marciani, qui propè ea tempora floruit,descriptis,& quamuis author is quicquid de Neapolitano Episcopo diximus, reticeat, tamen quæ de Neapolitano Episcopo retulimus, collegimus ex Anonymo quodam antiquo scriptore, qui eadem acta conscripsit, eaque de Græca in Latinam linguam sunt translata,quorum exordium. Et si mũdanę cogitationes,&c.

Hæc verò diximus ad Christianam religionem, ac pietatem in Neapolitana Ciuitate eo tempore indicandam,& quis tunc esset eius status, & cultus, & ad quæ superius diximus,& inferius dicemus confirmanda.

367.

VRSICINVS, siuè VRSINVS, vel VRSVS natione Romanus,cum esset S.R.E.Diaconus Cardinalis,in schismate contra Damasum Pontifex Maximus fuit renunciatus, in locum Liberij Pontificis ab Antipapæ Felicis factione, & consecratus die 25.Septembris anno 366. cumque in sua obedientia sedisset annum vnum,mensem vnum,ac dies 23. & clericorum, & plebis maior, & fortior pars cum Damaso esset, Valentinianus Augustus,

Digitized by Google

vt seditionem in Vrbe, ac schisma in ecclesia Dei tolleret, iussit, vt Vrsicinus Vrbe cederet, qui Imperatoris dictis obtemperãs, Vrbe decessit, & cõcilio sacerdotum congregato, Damasus in Apostolica sede cõfirmatus est, Vrsicinus autem de Pontificatu electus, ac Vrbe pulsus, Neapolitanus Episcopus in Campania constitutus est, vt aliquot veteres, ac neoterici scriptores testantur, quorum sententias referemus.

Et in primis, licet Sanctus Hieronymus, qui Damasi tempore floruit, cuius etiam fuit à secretis, in eius chronico, quod continuauit ad chronicon Eusebij Cæsarienſis loquẽs de electione Damasi in Romanæ Ecclesiæ Episcopum, meminerit Vrsini in schismate aduersus eum constituti, tamen nihil de Vrsini Episcopatu Neapolitano, vel alterius ciuitatis.

In vita Damasi Papæ, quæ habetur in Concilijs generalibus, in primo volumine, ex libro Pontificali, habetur Vrsicinum electum fuisse ab Vrbe, & constitutum fuisse Neapoli Episcopum.

Anastasius Bibliothecarius, qui claruit anno 858 in sua historia de Vitis Romanorum Pontificum, ait Vrsinum electum ab Vrbe, creatum fuisse Neapoli Episcopum.

Luitprandus Ticinensis diaconus, qui floruit anno 946. in libro Romanorum Pontificum inquit, Vrsinũ electum fuisse ab Vrbe, & Neapoli constitutum Episcopum.

Albo, siue Abbo Floriacensis Abbas, qui vixit anno 1000. in Epitome de vitis Romanorum Pontificum, quod ex Anastasij Bibliothecarij historia excerpsit, ait, Vrsinus electus est ab Vrbe, & Neapoli constitutus Episcopus.

Vincentius Burgundus præsul Bellouacensis, qui vixit anno 1250. lib. 17. eius Speculi cap. 3. ait Vrsinus vrbe electus, apud Neapolim intuitu misericordiæ ordinatus est Episcopus.

Sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentinus in 2. par. Chron. tit. 9. cap. 2. ait Vrsinum electum de Vrbe, iussu Damasi factum fuisse Episcopum Neapolitanum.

Baptista Platina in vita Romanorum Pontificum, in Damaso ait Vrsicinum è Pontificatu deiectum, ad Neapolitanam ecclesiam fuisse translatum.

Onuphrius Panuinius in Epitome de Pontificibus, & Cardinalibus ait Vrsicinum abdicato Pontificatu, factum fuisse Episcopum Neapolitanum.

Frater Ioannes Rioche ordinis Minorum, qui vixit anno 1571. in suo Compendio temporum, & historiarum ecclesiasticarum, ait Vrsinum Neapolim fuisse missum.

Alphonsus Ciaconus in lib. de vita, & gestis Summorum Pontificũ, & S.R.E. Cardinalium ait, Vrsicinum fuisse institutum Episcopum, cuius autem Ciuitatis non aperit.

At Cæsar Cardinalis Baronius in tomo 4. Annal eccl. ad annum 382. suspectum falsitatis habet locum hunc, ac fide carentem, in libris de Romanorum Pontificum vita, siue libro Pontificali, de Neapolitano Vrsicini Episcopatu, ex testimonio Marcellini presbyteri eius ætatis scriptoris, qui de eo schismate Vrsi, & Damasi integrum librum ad Theodosium Imperatorem scripsit, qui manuscriptus in Vaticana bibliotheca asseruatur; hic equidem author Vrsum in Gallias in exilium pulsum affirmat, ibique diuturno exilio actũ, permansisse. Imò ex edicto, quod Gratianus Imperator aduersus Vrsicinum tulit, quod idem Baronius ex bibliotheca Vaticana depromptum refert ad annum 381. patet eum quindecim, aut plurium annorum exilio pulsum in Gallijs egisse. Baronium quoque sequitur Seuerinus

Binius

Digitized by Google

Binius in notis ad Concilia generalia, qui probat Vrsicinum minimè fuisse Episcopum Neapolitanum, vel alterius ciuitatis.

Accedat præterea, quod Marcellinus idem Vrsicini maximus fautor, in eo libro, quo Vrsicini causam fouet, & satis, superque est prosecutus, ac plus nimio ei fauet, nec eius quidem episcopatus mentionem facit, quod si verè contigisset, vtique non tacuisset, cum omnia eius gesta singillatim retulerit, eumque tam validè commendarit.

Quibus nos ipsi addimus, nullam penitus in ecclesia Neapolitana de Vrsi huius schismatici Neapolitano præsulatu memoriam haberi, nihilque commune Vrsum hunc Romanum schismaticum, cum Vrso Episcopo Neapolitano, qui Sancti Seueri nepos fuit, & ecclesiæ Neapolitanæ diaconus, & Sancto Seuero successit, de quo paulò inferius disseremus, imò ex hac nominum fortasse similitudine, ac temporum propinquitate errorem irrepsisse arbitramur, vt merito ijs rationibus Vrsus hic schismaticus, & Antipapa à nostro catalogo longè explodatur.

Illud vnum non omictam dicere, primum omnium (quod hactenus viderim) qui dixerit Vrsicinum hunc creatum fuisse Episcopum Neapolitanum, à quo cæteri omnes illud desumpserunt, fuisse Anastasium Bibliothecarium, qui Neapolim venit anno 872. Apostolicæ sedis Legatus ab Hadriano secundo Papa missus pro restitutione Sancti Athanasij Neapolitani Episcopi, vt inferius suo loco dicemus, ac ita factum reor, vt cum fortè Anastasius is Neapoli scriptum reperisset, Vrsum quēdam fuisse Episcopum Neapolitanum propè ea tempora, re indigesta suspicatus sit, & opinatus, fuisse Vrsū illum schismaticum, sed longè deceptus est, cum ab eo valdè distet, vt superius satis, superque probatum est.

3

SANCTVS SEVERVS Episcopus Neapolitanus vir fuit vitæ sanctissimæ, & miraculorum gratia illustris, quamobrem inter eius ciuitatis patronos ascitus est. Eius autem meminit Martyrologium Romanum die 30. Octobris his verbis.

Neapoli in Campania Sancti Seueri Episcopi, qui inter alia admiranda, mortuum de sepulchro excitauit ad tempus, vt mendacem creditorem vidua, & pupillorum falsitatis argueret.

Hic vigilantissimus fuit pastor, & ecclesijs, atque monasterijs construendis incubuit, multas etenim Neapoli basilicas erexit quarum vnam non longè à ciuitate extra mænia Sancto Ianuario martyri dicauit, in qua eiusdem Sancti Ianuarij corpus e Marciano propè Puteolos loco, Neapolim delatum, proprijs manibus recondidit. Aliam verò extra itidem mœnia iuxta Sanctum Fortunatum, ecclesiam construxit in cœmeterij crypta, in qua eius sarchophagum parauerat, quæ postea eius nomine est nuncupata. Aliam autem intus ciuitatem mirabilis artificij erexit, in cuius autem honorem, non est compertum, in cuius absside Saluatorem cum duodecim Apostolis musiuo opere depinxit, ac quatuor prophetis, pretiosis distinctam marmoribus, ac metallis. Duo insuper construxit monasteria, alterum nempe Sancti Martini, alterum verò Sancti Potiti martyris, quod moniales ordinis Sāncti Benedicti incolentes eo destructo alio commigrarant. In vita, & post mortem multis claruit miraculis, inter quæ illud fuit insigne, cum mendax quidam creditor à vidua ingentem pecuniam repeteret, quam se viuenti marito credidisse mentiebatur; Mulier à Dei seruo Seuero prostrata, auxi-

Vita Sancti Seueri officium ecclesiæ Neap. Io. Diac. in Chron. Epi. Neap.

Digitized by Google

lium petijt, Seuerus monachis, sacerdotibus, clericis, ac populi immensa turba accitis, viduæ virum è sepulchro, in quo lõgo iam tempore iacuerat, excitauit, atque ad vitam reuocauit, donec mendacis creditoris impostu-ram redargueret. Morbo iam affectus, cum de salute à medicis desperare-tur, ante triduum, quam de hoc seculo ad cœlestem patriam vocaretur, sen-tiens sibi vitæ finem imminere, vniuersum Clerum ad se aduocans, iussit an-te lectulum suum sacra mysteria exhiberi, vt vna cum eis oblato sacrificio animam suo Domino commendaret, ijs etiam accersitis, quos pro eccleſia-sticæ disciplinæ zelo à communione sacri mysterij extorres esse præcepe-rat, vt illos pristinæ paci restitueret. His ita gestis, ac diuinis officijs peractis, interrogare cœpit, vbi sunt (inquit) fratres mei cum verò vnus ex eis Vr-sus diaconus nepos eius, qui post Seueri obitum in eius locum Episcopus suffectus est, ecclesiæ diaconos fratres suos appellasse credens; Ecce inquit, hic sunt fratres tui. At Seuerus, scio fili, scio hic fratres meos diaconos ad-esse, sed ego Sanctos Ianuarium, & Agrippinum, qui modo mecum lo-cuti sunt, quique mox ad me redituros promiserunt, fratres meos appello. Postera die extensis ad cœlum manibus, cum ad Dominum orasset, dicens. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis, & illud paraui lucernam Christo meo, spiritum Deo reddidit, & in ipso animæ egressu cubiculum, in quo iacebat, ita vehementer contremuit, vt ij, qui aderant, valdè exterriti essent. Eius corpus in cryptam, quam prædiximus, illatum est, demum intra vrbem translatum, in Sancti Georgij maioris basilicam, quæ vna est ex ve-tustioribus, & amplioribus ecclesijs Neapolitanæ vrbis, quæque collegiata est, & ab antiquissimis temporibus Hebdomadariorum congregationem, qui diuino officio inseruiunt, continet; in eius autem ecclesiæ tabulis hæc legitur inscriptio.

Hic iacet corpus Sancti Seueri Episcopi Neapolitani, & Confessoris.

Fuit Seuerus Sancti Ambrosij Mediolanensis Episcopi familiaris amicus, vt eiusdem Ambrosij ad eum transmissa testatur epistola lib. 7. eius epistola-rum in epist. 57. in 3. vol. ipsius operum, quæ sic habetur.

Ambrosius Seuero Episcopo.

Ex vltimo Persidis profectus sinu, Iacobus frater, & compresbyter noster, Campaniæ sibi ad requiescendum littora, & vestras elegit amœnitates. Aduertis quibus in locis quasi ab huius mundi vacuam tempestatibus suppetere sibi posse præsumpserit se-curitatem, vbi post diuturnos labores reliquum vitæ exigat. Remota enim vestri ora littoris, non solum à periculis, sed etiam ab omni strepitu tranquillitatem infundit sensibus, & traducit animos à terribilibus, & seuis curarum æstibus ad honestam quietem, vt illud commune omnium specialiter vobis videatur congruere, & conue-nire, quod ait Dauid de sancta ecclesia. Ipse super maria fundauit eam, & super flumina præparauit eam. Etenim liber animus à Barbarorum incursibus, & præ-liorum acerbitatibus vacat orationibus, inseruit Deo, curat ea quæ sunt Domini, fo-uet illa, quæ pacis sunt, & tranquillitatis. Nos autem obiecti barbaricis motibus, & bellorum procellis in medio versamur molestiarum freto, & pro his laboribus, & periculis grauiora colligimus futuræ vitæ pericula. Vnde de nobis propheticum illud concinere videtur pro laboribus. Vidi tabernacula Aethiopum. Etenim in istius mũ-di tenebris, quibus obumbratur veritas futuræ perfectionis cum annum tertium, & quinquagesimum iam perduxerim in hoc corpore situs, in quo tam graues iam-dudum sustinemus gemitus, quomodo non in tabernaculis Aethiopum tendimus, & habitamus cum habitantibus Madiam. Qui propter tenebrosi operis conscientiam

dju-

Digitized by Google

dijudicari etiam ab homine mortali reformidant. Spiritualis enim dijudicat omnia, ipse autem à nomine dijudicatur. Vale frater, & nos dilige, vt facis, quia nos te diligimus.

Et quamuis in epistolę titulo dicatur dumtaxat Seuero Episcopo, nec cuius sit ecclesiæ Episcopus asseratur, attamen Seuerum hunc nostrum Neapolitanum Fpiscopum esse nemo est, qui ambigat, vel ambigere possit, Ambrosius enim in ea epistola Seuerum, ad quem scribit, Episcopum fuisse in Cãpania ait, atque perinde Campaniæ laudat amænitatem, & securitatem, eumque constitutum in locis in ora, ac maris litoribus positis ostẽdit, quod Neapolitanæ ciuitati, quæ in Campaniæ felicitate, atque amęnitate, & maris litoribus posita est apprimè conuenit, quod etiam ex his, quæ superius in præludijs de Campania diximus, clarè colligitur. Nec alius comperitur in aliqua ex Campaniæ vrbibus eius temporis, Seuerus Episcopus. Baronius quoque in annotationibus ad Martyrol. die 30. Octob. Seuerum hunc nostrum Episcopum censet, ad quem Sancti Ambrosij dirigitur epistola.

Extant præterea Neapoli duæ huic sanctissimo viro ecclesiæ erectæ cum monasterijs, quarum altera à fratribus Prædicatoribus Lucensis prouinciæ, altera verò, quæ eius spelunca fuit, à fratribus Sancti Francisci conuentualibus incolitur, quę Sancti olim viri sepulchro insignis habetur, atque in eius rei testimonium in altari eius maximo hi leguntur versus.

Saxum quod cernis hic supplex venerare viator;
Hic Diui quondam iacuerunt ossa Seueri.

Item alii.

Hospes sparge rosas, tumulo da thura; Seuerus
Antistes magnus conditus hic fuerat.

Cernitur etiam eadem in basilica mortui è sepulchro excitati memoria hunc in modum.

Sepulchrum vbi Sanctus Seuerus amicum, cuius filios, vxoremque falso, ærequę indebito balneator in ius vocauerat, vt verum diceret, ad vitam reuocauit. Paulus Tassus V.I.D. Canonicus Neapolitanus diui cultor, ne tanti miraculi memoria euerteretur, eam piè restituit.

Anno Domini MD.LXXIII.

Ecclesia verò Sancti Georgii ob eius Sancti viri corporis reuerentiam illuc translati, modò Seueriana dicta est, modò Sancti Seueri catholicæ maioris, aliquando ecclesia Sancti Georgii, catholicæ maioris, quæ est ecclesia Seueriana, item ecclesia Sancti Georgii, & ecclesia Seueriana est nuncupata, moxque Sancti Georgii dicta est, vt ex vetustissimis eius sacræ ædis scripturis Longobardis litteris perspeximus.

Dein cum Sancti viri corpus in eadem ecclesia quiesceret, decentiorem in locum ab Humberto Neapolitano Archiepiscopo anno 1310. in maximum, nempe altare trãslatum est, atque in marmorea arca repositum, vt inferius in Humberto dicemus. Caput eius in sacello maioris ecclesię, quod thesaurum vocant, auro, argentoque coopertum habetur.

Eius autem vita ab Anonymo Neapolitano scripta, qui longè ante annum 800. vixit. Item libellus miraulorum eius habentur multis in locis, caracteribus Longobardis exarati, ex quibus ecclesiam Neapolitanam ab antiquis temporibus lectiones eius officii desumpsisse comperimus. De eo etiã fusè Ioannes Diaconus in Chron. Episc. Neap. agit.

Irrepsit autem in eius acta, atque in Ioannis Diaconi Chronicum error circa tempora, quibus Sanctus Seuerus floruit, habent enim Sanctum Seuerum

Digitized by Google

in ſua eccleſia ſediſſe annis quadraginta ſex, menſibus duobus, ac diebus vndecim, temporibus nempe Silueſtri Papę, & Conſtantini Auguſti, & perduraſſe vſque ad Damaſum, cum tranſiliſſet Apoſtolicos hos, Marcum, Iulium, Liberium, & Felicem, & ſediſſe Sancti Silueſtri tęporibus annos duodecim, ac ſuperuixiſſe annis 34. poſt Silueſtrum, ac ſediſſe etiam ſub Conſtantino Auguſto Conſtantini Magni filio, vſque ad Conſtantium, ex qua ſupputatione Seuerum conſtitutum fuiſſe Epiſcopum anno 323. & anno 368. obijſſe elicitur, quod ſuperius enarratis reſiſtit, cum multi alij inter eos annos fuerint Epiſcopi, ex optimis, ac probatiſſimis ſcriptoribus eius temporis deprompti, & eò magis error deprehenditur, quod ſi poſt Silueſtrum ſediſſet annis 34. & Damaſi quoque temporibus ſuperuixiſſet, certè ſub Valentiniano iuniore Auguſto id contigiſſe fatendum eſſet, Damaſus enim Papa creatus eſt anno 367. ſub Valentiniano ſeniorę, longè poſt mortem eiuſdem Conſtantii, Iuliani, ac Iouiani Imperatorum, qui inter Conſtantiū, & Valentinianum fuerunt. Quamobrem Cardinalis Baronius in notis ad Martyrol. eo die 30. Octob. errorem quoque in Seueri acta irrepſiſſe putat, & Valentiniani ſenioris loco, iuniorem debere reponi arbitratur, qui anno 375. electus eſt, obiitque 395. & eò magis ad id credēdum adducitur, quod Ambroſii ad Seuerum epiſtola anno 386. ſcripta eſt, vt is quoque ex temporum ſupputatione benè coniicit in 5. vol. Annal. anno 397.

Sed certè ad vlteriora tempora eius ætas producenda eſt, omnes enim, qui Seueri vitam ſcribunt, affirmant illum eccleſiam, ac monaſterium Neapoli conſtruxiſſe in Sancti Martini Chriſti confeſſoris honorem, quem non eſſe alium, quàm celeberrimum illum Martinum Turonenſem Epiſcopum, omnibus rationibus ſuademur. At Sanctus Martinus obijt anno 397. vt Gregorius Turonenſis lib. 2. miracul. cap. 2 & de Geſtis Francorum hiſt. lib. 2. cap. 14. & Baronius in annotat ad Martyrol. in prima editione, & ſi idem Baronius in Annalibus, & in poſteriori Martyrologii editione, ex multis, & excogitatis rationibus, quas ex Seueri Sulpicii eius diſcipuli ſcriptis deſumpſit, qui eius vitam conſcripſit, affirmet Martinum ad cœleſtia regna vocatum anno 402. Sed quicquid ſit de Martini ætate, certum eſt Seuerum hunc noſtrum Epiſcopum, etiam attenta Gregorii Turonenſis opinione, vixiſſe anno 397. & Martino ſuperſtitem eccleſiam erexiſſe, non enim credendum eſt Martino viuenti eccleſiam, ac monaſterium à Sancto Seuero fuiſſe erecta, ſed ei ab humanis ſublato, & inter Sanctos relato.

Nos quoque addimus Sanctum Seuerum non tamdiu Neapolitanæ eccleſiæ præfuiſſe, annis nempe 45. ſed fortè eam ætatem 46. vixiſſe, vel in ſancto ſacerdotio annos 46. peregiſſe credimus, quod non modico fauori Seuero tunc viuenti impenſo tribuendum eſt, cum pauci iis temporibus per vniuerſum orbem reperirentur, qui ſacerdotis dignitate præter Epiſcopos inſigniti eſſent, omniſque ferè clerus diaconatus, & ſubdiaconatus ordine contentus eſſet.

Hunc quoque credimus eſſe Seuerum Epiſcopum, quem Symmachus Romę Præfectus vir eminentiſſimus ad Decium ſcribens lib. 7. epiſtolarum, in ſua epiſtola 51. maximè commendat, dum ſic ait.

Symmachus Decio.

Habeant fortaſſis alię commendationes meæ interpretationem benignitatis. Iſta iudicij eſt. Trado enim ſancto pectori tuo fratrem meum Seuerum Epiſcopum omnium ſectarum atteſtatione laudabilem, de quo plura me dicere, & deſperatio æquandi meriti, & ipſius pudor non ſinit. Prętereà teſtis, non laudatoris partes recepi, tibi reſer-

Digitized by Google

ſeruans morum eius inſpectionem. Quam cum penitus expenderis, reperies me ceſſiſſe eius potius laudibus, quam per negligentiam defuiſſe. Vale.

Et quamuis Symmachus cuius ciuitatis Epiſcopus eſset, non aperiat, tamen eſſe Seuerum vrbis Neapolis Epiſcopum haud quaquam dubitamus, Decius enim, cui is Seuerum commendat, Neapoli, & in Campania morari, & ſupremum magiſtratum fungi, & Campaniæ fortè Præſidem gerere, apparet ex eiuſdem Symmachi epiſt. 40. lib. 9. dum eum Decium hortatur, ac vrget, vt functus iam publico munere, Romæ tandem reminiſcatur, neque amplius in Campania moretur, ijs enim temporibus Campaniæ Præfectos, ſiue Conſulares pró Romanis Imperatoribus, alijſque Italiæ Regibus, eam prouinciam regere, ex eodem Symmacho lib. 10. epiſt. 53. & Caſſiodor. lib. 7. epiſtol. in epiſt. 27. & lib. 4. epiſt. 32. alijſque compertum habemus.

Facit etiam quod ex pleriſque Symmachi epiſtolis colligitur, dum is Decium magni facere, ac maxima eum familiaritate, & reuerentia, & litterarum cõſuetudine proſequi perſpicimus, & Campaniæ, & Neapoli potiſſimum eum Decium commorari, in epiſtola enim 36. lib. 7. Decium Neapoli morari, ac ſplendidiſſimè agere innuit, dum ſic ait.

Non dùm Neapolitanum littus acceſſimus, viſuri arcem deliciarum tuarum. Sed tamen omnia, quæ Tyrrhenus alluit, nominis tui plena ſunt. Quid multa? ſucceſſiſti in famam Luculli, &c.

In epiſtola 35. lib. 7. Decium apparet in Campania degere, atque Symmachũ è Roma ad ſe euocare, vt illuc veniret, Campaniæ amænitate eum allicientem.

Epiſtola 37. eiuſdem libri Decium præferre Neapolitanam oram Formianis, quod & ſtatio Decij in ciuitate Neapolis optimè teſtabatur.

Accedat etiam, Symmachum, quamuis Romæ Præfectus Romæ commoraretur, adeo Neapolitanæ vrbis, & Campaniæ totius delicijs irretitum, ac delectatum fuiſſe, vt ſæpe, & maiorem ferè anni partem in Campania potius, quam in vrbe Roma egiſſe, ex eius epiſtolis deprehendimus, nil enim aliud ferè commendaſſe videtur, niſi Campaniæ delicias, ſi quidẽ in epiſt. prima, lib. 1. ſe in Baulis, & Lucrina ſede commorari ait.

Epiſt. 4. eodem lib. Bays remotis arbitris ſe ociatum, dein Neapolim adueniſſe, demum Beneuentum, dein in Baianum ſinum reuerſum.

Epiſt. 5. eodem lib. Campaniæ laudat amænitatem, & epiſt. 7. eiuſdem libri Campaniæ felicitatem extollit.

Epiſt. 10. lib. 1. Eius Symmachi patrem prætorium Capuanum tunc reſtaurare, & in Campaniam eum quoque curaſſe puſillum temporis aſſumere.

Ad Auſonium ſcribens lib. 1. epiſt. 31. & 32. eum Capuæ commorantem eius Antonij ſcripta accepiſſe.

Diu in Campaniæ ſeceſſibus ociatum, nunc ad patriam reuerti ſcribit epiſt. 35. lib. 1.

Capuam veniſſe, ibique triduo commoratum, Terracinam prius, dein poſtridie Formias continuato itinere petere epiſt. 3. lib. 2.

Epiſt. 4. lib. 2. è Cumano nauem ſoluiſſe, ac Formianum littus acceſſiſſe, Formias delatum epiſt. 5. 6. lib. 2.

Ex Baijs Puteolos petiiſſe, inuare enim ipſum ait eius loci ſalubrem habitationem, dehinc Capuam iter parare, ac totum menſem Nouembris diuerſis Campaniæ locis, atque ciuitatibus deputaſſe epiſt. 26. lib. 2.

Epiſt. 32. lib. 2. ait, *inter Campaniæ terminos maior mihi pars ætatis agitabitur, quando & præſentia illius placet, & ea conditio eſt patriæ, vt qui excludi per improbos poſſumus, abeſſe interim ex noſtro arbitrio debeamus.*

Ex

Digitized by Google

Ex epistola 60.lib.2.ad Flauianum fratrem scripta Neapoli apparet,Symmachum domum magno tunc impendio ædificare.

Epist. 16.lib.3.Formianum littus accessisse ait,& epist. 21.lib.4.;oram Campaniæ regionis lustrasse,& epist.67.lib.5.gaudet probari vetus eius iudicium de littoris Formiani gratia,ac salubritate.

Formianum littus accessisse, Puteolos mox petiturum epist.91.lib.5.

Formijs adhuc residere constituisse,vt mitigatis autumni æstibus,ad suburbana concederet epist.95.lib.5.

Retrahere eum è Campaniæ gremio,Tiburtis agri laudibus Acticum studere lib.7.epist.31.Campaniam commendat, eiusque regionem sibi acceptissimam esse ait epist.35.lib.7.& se domo abesse, & in regione Campaniæ pasci otio epist.63.lib.7.

Formianum peruenisse scribit epist.69.lib.7.

Baianum littus accessisse epist.73.lib.7.

Paucis diebus eum Capuæ tunc morari destinasse,dein mutationibus vicinorum locorum totum eum mensem perducturum, Romam dein remeare, epist.2.lib.8.

Legisse oram,quæ Formias,& Cumanum littus interiacet, nunc in Baulos, aut in Gaurana migrare,atque summam eorum locorum amœnitatē collaudat epist.23.lib.8.

Epist.25.lib.8.se circumsessum à Campanię amœnitatibus scribendi officium neglexisse.

Epist.27.lib.8.ad Censorinum inter alia sic ait.

Quam primum Neapolim petitu ciuium suorum visere studeo. Illic honori vrbis religiosa interuallum bidui deputabo. Debinc si benè destinata Dij iuuerint, Capuano itinere venerabilem nobis Romam,laremque petemus,&c.

Epist.44.lib.9.*Peruecta sunt ad me litteræ tuæ, cum in Campanis litoribus otiarer. Credo autem te fando,lectioneque didicisse,quanta sit huius regionis venustas.*

Epist.97.lib.9.è Formijs scripsit.

Vides quam maximè Symmachus Neapolim,& Campaniam adamarit,& eius statione fuerit delectatus, & hac de causa credimus Seueri Neapolitani Episcopi familiaritatem adeptum, & ipsius virtutum notitiam habere potuisse,easque plenè expertum,cum de eo agit sic tutè loquatur.

Addamus Decio Campaniæ Præfecto, & Neapoli crebrius immoranti, vbi deliciarum suarum arcem constituerat,Seuerum nostrum, notum quidem, sed ob sectæ,ac cultus disparitatem non acceptum,nec gratiosum, à Symmacho,& si ethnico, illius virtutes, ac vitæ integritatem admirante commendatum,cumque non alius esset Seuerus Episcopus his in locis, Symmachus vrbis nomen adijcere, tanquam in re notissima superuacaneum duxit.

Accedit etiam quod nostram hanc opinionem probat, si quidem tempora Symmachi,& Seueri Neapolitani Episcopi conueniant, Symmachus enim Romæ Præfectus fuit sub Theodosio Augusto, & Sancti Ambrosij Mediolanensis Episcopi ætate,nimirum Sanctus Ambrosius aduersus Symmachū de Deæ Victoriæ templo non reficiendo ad Theodosium scripsit, fuitque Symmachus Romæ Præfectus, vt ex eius operibus, & Baron. Annalibus obseruauimus annis 371.377.382.383.384.387.& quamuis is exularet ab Vrbe anno 389.tamen reconciliatus cum Theodosio,consulatum recuperauit anno 391.vt Baronius probat in 5. vol. Annal. ad eum annum, præfuitque etiam annis 418.& 419.

Nec

Digitized by Google

Nec mirum si is gentilis, imò & maior gentilium Pontifex, Seuerum Episcopum tam valide commendarit, cum is apertè testetur Seuerum omnium sectarum attestatione laudabilem, quod non nisi de viro sanctissimo, sanctissimisque moribus prædito, qualis fuit Seuerus noster, ethnicus dicere potuisset. Eodemque loquendi genere vsus est idem Symmachus epist. 64. lib. 1. ad Celsinum, cum alium Episcopum commendat, sic enim ait.

Commendari à me Episcopum fortè mireris, causa istud mihi, nõ secta persuasit, Alios quoque gentiles cum Christiani alicuius virtutem extulerunt, eodem ferè modo loquendi fuisse vsos scimus, vt optimè obseruauit Iacobus Lectius in suis notis ad Symmachi epistolas lib. 1. epist. 64.

Nonne etiam commendat Napolim à religione, dum vrbem religiosam eam vocat, vt superius retulimus, nec de religione eius gentilitatis est intelligenda, cum iamdiu inde explosa gentilitate, omnes verè catholici essent, sed ab illorummet religione illos laudat, quæ Christiana erat.

Quod autem Symmachus vnius, aut alterius Seueri faciat mentionem, nempe in epist 5. 38. & 42. lib 6. & epist. 111. & 116. lib. 7. minimè aduersatur cum nomen illud satis frequens, ac peculiare ijs temporibus fuerit, & quæ in ijs locis Symmachus de his Seueris scribit, Seuero hoc nostro Episcopo minimè conueniant, & longè à nostro differant, vt ex earum epistolarum lectione facilè quisque perspicere poterit.

387.

VRSVS Diaconus, Sancti Seueri nepos in locum ipsius S. Seueri ab humanis sublati episcopali infula decoratur, annũ circiter 387. Hic, vt Ioãnes Diaconus testatur, sepultus est in cœmiterio extra vrbem posito, in quo & Beatus Euphebius fuit reconditus. Vita S. Seueri. Officium eccl. Neap.

388.

IOANNES Episcopus Neapolitanus, vt Ioãnes Diaconus in Chron. Episc. Neapol. habet, præfuit sub Siricio, & Anastasio Romanis Ponrif. & Honorio Imperatore annum circiter 388. Hic cum adhuc in minoribus esset, Sãcti Ianuarij martyris pignora è Marciano propè Puteolos loco, Neapolim delata, in basilica eidem martyri dicata vna cum Sancto Seuero tunc Neapolitano Episcopo, suis manibus recondidit, in qua etiam ecclesia is Ioannes Episcopus fuit sepultus, dein in Stephaniam translatus, in dextera parte, propè Sancti Fortunati tumulum collocatus est. Io Diac. in Chron Epi. Neap.

421.

EVLALIVS natione Romanus S.R.E. Archidiaconus, creatus Romanus Põtifex in schismate contra Bonifacium Papam vna die 28. Decembris anno 420. iussu Imperatorum è Roma electus, Bonifacio restituto, coactus se abdicauit Pontificatu sequenti anno 421. die 11. Aprelis, cum sedisset mensibus tribus, & diebus quindecim, & dein cõstitutus dicitur Episcopus Neapolitanus, cumque post annos tres, & mẽses octo Bonifacius defunctus esset, Clerus, & populus petierunt Eulalium reuocari, is autem Eulalius nullo pacto adduci potuit, vt in Vrbem reuerteretur, sed post annum à morte Bonifacij, Neapoli ab humanis decessit. An autem verum sit de Eulalij Episcopatu Neapolitano, omnes scriptorum sententias de hac re, afferemus.

Anastasius Bibliothecarius in Pontificum vita ait Eulalium è Roma electum fuisse, ac missum foras in Campaniam, & in eodem Campaniæ loco fuisse defunctum post annum mortis Bonifacij.

Luit-

Digitized by Google

Luitprandus verò Ticinenſis, & Albo Floriacenſis in eorum libris de vitis Romanorum Pontificum, aiunt Eulalium expulſum, & in Campaniam miſſum, nihil tamen de Epiſcopatu Neapolitano, vel aljo referunt. Sic etiam, inquit Franciſcus Petrarcha in ſuo chronico de Summis Pontificibus, & Imperatoribus Romanis.

Sanctus Antoninus Archiepiſcopus Florentinus in 2. par hiſtor. tit. 9. cap. 2. ait expulſum illum fuiſſe, & locum, quò fuit expulſus, non aperit, & nihil de Epiſcopatu dicit.

Onuphrius Panuinius in ſuo libro de Romanis Pontificibus, & Cardinalibus primæ editionis, cum inſignibus, & armis Cardinalium, inquit Eulalium ab Vrbe eiectum fuiſſe, & Neapoli Epiſcopum conſtitutum, atque obijſſe Neapoli, ibiquè ſepultum anno 424.

At idem Panuinius in ſecũda eius libri editione, & in annotationibus ad Platinam, ait Eulalium coactè Pontificatu abdicato, factum eſſe Epiſcopum in Campania.

Alphonſus Ciaconus in lib. de vita, & geſtis Summorum Pontificum, & S.R.E. Cardinalium, inquit Eulalium coactum abdicaſſe, & factum fuiſſe Epiſcopum in Campania, & Neapoli obijſſe, ibique ſepultum anno 424.

At Cæſar Cardinalis Baronius tom. 3 Annal. eccl. ad annum 419 affirmat Eulalium ex Vrbe pulſum, in Campaniam miſſum, & Nepeſinum dein creatum fuiſſe Epiſcopum, ex antiquo pontificali codice vaticano, ita etiam affirmat Seuerinus Binius in vita eiuſdem Bonifacij Papæ in notis ad Concilia generalia ex libro pontificali.

425.

Io. Diac. in Chron. Epi. Neap. TIMASIVS Epiſcopus præfuit Neapolitanæ eccleſiæ annũ circiter 425. ſub Celeſtino, & Sixto Romanis Pontificibus, & vſque ad Sanctum Leonẽ Papam, Valentiniano III. & Theodoſio minore Archadij filio imperantibus.

444.

S. NOSTRIANVS Epiſcopus Neapolitanus præfuit anno 444. eius autem meminit S. Proſper Aquitanicus, qui eo tempore pro Leone primo Rom. Pontif. Legati munus aduerſus illius ætatis hæreſes in Campania fungebatur, in libro enim de Promiſſione, & prædictione cap. 6. de ſignis Antechriſti, ſic ait.

In Italia quoque nobis apud Campaniam conſtitutis, dum venerabilis, & Apoſtolico honore nominandus Papa Leo, Manichæos ſubuerteret, & contereret Pelagianos, & maximè Iulianum, ambiens tùm quidam Florus nomine, ſpiritu ſeductionis arreptus, virtutem, & meritum ſibi Sancti Sosij martyris aſſignans, cum haud procul à Neapolitana ciuitate in ſubuerſionem animarum quadam promicteret, faceretque illicita, à germano venerabilis Noſtriani Epiſcopi, & Herio presbytero, ſimul cum clericis prædictæ eccleſiæ tentus, & coercitus ſit à præfatæ prouinciæ liminibus pulſus eſt.

Baronius etiam idem refert vol. 6. Annal. eccl. anno 444.

Ioannes quoque Diaconus in Chron. Epiſc. Neap. de Noſtriano hæc habet.

Noſtrianus Epiſcopus XV. ſedit annos XVII.

Hic fecit balneum in vrbe, & alia in gyro ædificia, qui vſque hodie Noſtriani balneus vocatur qui bonis operibus agens in Domino requieuit, & ſepultus eſt in eccleſia Beati Gaudioſi Chriſti Confeſſoris foris vrbem euntibus ad Sanctum Ianuarium martyrem in porticu ſita.

Celebris fuit Noſtriani memoria, quãdoquidem & ab eo regionem inibi priſcis temporibus nuncupatam ſcimus, plateam nempè Noſtrianam, in qua ve-

Digitized by Google

vetuſtiſſimum,ac celebre Sancti Gregorij Armenenſis Epiſcopi monialium cœnobium ſitum eſt, vt ex antiquis eius monaſterij monumentis didicimus,è quibus aliquot in teſtimonium afferre viſum eſt, & in primis priuilegium Sergij Neapolitani Conſulis,ac Ducis ſub datum anno 1025.quod ſic incipit.

In nomine Domini Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti,imperante domino noſtro Baſilio magno Imperatore,anno 50. ſed & Conſtantino magno Imperatore anno 47. die 2.menſis Septembris, Indict. 8. Neapoli Nos Sergius in Dei nomine eminentiſſimus Conſul,& Dux conceſſimus,& tradidimus tibi Maria venerabilis Abbatiſſa filia quond Stephani parentis noſtri,ideſt integrum monaſterium, & cœnobium, vocabulo beatiſſimi Gregorij,& Sebaſtiani, atque Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti,ac Beati Pantaleonis Chriſti martyris,quæ in vnum aggregauimus, & copulauimus,conſtitutum intus Parthenopem,& à Deo protectam noſtram ciuitatem Neapolis,in platea,quæ nominatur Noſtriana,vna cum omnibus eccleſijs, & habitationibus.&c.

Item aliud diploma eiuſdem ferè tenoris,ijsdemque verbis,conceſſum à Sergio,ac Ioanne Neapolitanorum Ducibus anno 1033.primo Octobr.Ind.2. Annæ Abbatiſſæ,quod inferius in Ioanne Archiepiſcopo referemus.

Aliud priuilegium à Sergio, & Duce,& Conſule, & magiſtro militum, filio quond.Ioannis olim Conſulis,& Ducis,& Magiſtri militum, Annæ Abbatiſſæ traditum anno 1060 die 20.Maij Ind.13.

Aliud anno 1090.15.Maii Ind.13. Sergii, & Ioannis eius filii Conſulum, ac Ducum,& Magiſtrorum militum,Stephamæ Abbatiſſæ indultum.

Aliud anni 1097. 12.Ianuarii Ind.5.eorundem Sergii,ac Ioannis eius filii Rigali Abbatiſſæ conceſſum.In quibus quidem diplomatibus monaſterium hoc Sancti Gregorii ſitum ponitur in platea Noſtriana,in qua etiam platea eccleſia Sancti Ianuarii ad diaconiam poſita eſt,in qua eius Sancti Noſtriani ſacra pignora quieſcunt.Porrò eius corpus etſi in Sancti Gaudioſi eccleſia ſepultum fuiſſe Ioannes Diaconus aſſerat, attamen in eccleſiam poſtea Sancti Ianuarii ad diaconiam in eadem platea Noſtriana conſtructam poſt Ioannis Diaconi ætatem translatum ſcimus, etenim in ea Sancti Ianuarii eccleſia arcula quædam marmorea vetuſtiſſima in maximo altari reperta eſt die 16 Auguſti 1612.cũ Neapolitanæ eccleſiæ præeſſet dominus Octauius Cardinalis Aquauiua,qua eius ſacra pignora,atque integra oſſa aſſeruabantur,in qua hæc inſcriptio è marmore Longobardis litteris ſculpta habebatur.

Corp.S.Noſtriani Epiſcopi.

Tanta autem odoris fragrantia ex eius oſſibus manabat, vt non humanum, ſed cœleſtem potius odorem putares,& obſtupeſcerent omnes, quamobrem Æconomis eius eccleſiæ ab ipſo domino Cardinali petentibus,vt liceret eum vti Sanctum venerari, ac feſtum inuentionis earum reliquiarum celebrare,aliaque facere,quæ ad Sanctorum cultum pertinent,tandem re maturè perſpecta, omnibuſque attentè ſeruatis, ac conſideratis, decreto eiuſdem domini Cardinalis,eiuſque curiæ cum voto inſignium virorum, qui Congregationi adfuerunt,meque patrocinante in pleno patrum conſeſſu,declaratum eſt licere,vt Noſtrianus hic noſter vti Sanctus coleretur, ac ſacra eius oſſa,& reliquiæ,vt Sanctorum pignora venerarentur,ſicq; eius caput argẽtea,atq; aurea theca reclusũ eſt,quod in ea ſacra æde aſſeruatur, memoria inibi in altari ſculptis litteris è marmore poſita,hunc in modum.

Hic iacet corpus S.Noſtriani Neapolitani Epiſcopi.

FE-

Digitized by Google

451.

Io Diac. in Chron. Epi. Neap.

FELIX Episcopus præfuit Neapolitanæ ecclesiæ annum circiter 451. Sancto Leone magno Apostolicam sedem regente, & Valentiniano, & Marciano Angustis Imperatoribus.

465.

Concil. vol. 2.

Io. Diac. in Chron. Epi. Neap.

SOTHER Neapolitanus Antistes interfuit Concilio, quod Hilarus Pontifex Romæ celebrauit anno 465. Hic vt Ioannes Diaconus affirmat, sedit annis 21. temporibus nempè Hilari, Simplicij, atque Felicis Romanorum Pontificum, Leonis itidem Augusti, ac Seueri. In Ciuitate quoque Neapolis basilicam in Sanctorum Apostolorum honorem erexit, in qua plebem Domini sanctam, ac fratres Christi, qui Domino laudes sedulò referrent, secundus post Sanctum Seuerum instituit, quam ad eius etiam tempora perdurare scribit, sepultus est autem in Stephaniæ ecclesia.

496.

S. VICTOR Episcopus præfuit Neapolitanæ ecclesiæ annum circiter 496, meminit autem ipsius Eugippius Abbas eius æqualis in epistola ad Pascasium diaconum de vita, & miraculis Sancti Seuerini Abbatis, relata per Laurentium Surium die 8. Ianuarij, etenim cum corpus Sãcti Seuerini Abbatis, qui Noricorum Apostolus dictus est, in Italiam è Norico Pannoniæ oppido super Danubij ripam magno labore, ac propè diuinitus perductum à monachis eius Sancti discipulis, qui sæuissimas bellorum clades, quæ in ijs regionibus vigebant, fugientes, ac etiam Odoacris Regis præcepto pulsi, in castrum Montisfeletis illud transtulissent, ibique parum honorificè, ac obscuro loco iaceret, audiens autem illustris Barbaria Neapolitana matrona religiosissima Beati Seuerini sibi, eiusque viro fama, vel litteris optimè noti, sanctum corpus post beati viri obitum, qui anno 482. contigerat, ad ea vsque tempora sepulchro minimè commendatum, Martianum Abbatẽ, eius olim sancti viri discipulum, ac totius congregationis fratres crebris litteris solicitauit, atque pènè lacessiuit, vt eius sancti corpus Neapolim deferri permicterent, Gelasium quoque Papam super hoc humiliter requirens, tandem diuino nutu illud trãsferendi facultatem obtinuit, quod eiusdem Pontificis auctoritate, ac maxima solemnitate factum est, atque Neapolim cum veniisset, Neapolitani omnes eius sancti viri pignoribus magna lætitia, pietate, ac pompa occurrentibus, à Victore hoc nostro Episcopo in sepulchro, quod eadem matrona parauerat, magno gaudio, ac solemni ritu collocatur in castro Lucullano propè Neapolim, quod vix duobus à Ciuitate stadiis distabat, in ecclesia eidem Beato Seuerino nuncupata, quam monachi incolebant, qua celebritate multi varijs languoribus, ac ægritudinibus vexati, pristinam adepti sunt sanitatem, quæ omnia singillatim idem Eugippius recenset.

Hic quoque Episcopus basilicas duas extra Ciuitatem erexit, alteram nempe mille circiter passus distantem Sancto Stephano martyri dicauit, ante Sanctorum Ianuarii, & Agrippini basilicam, alteram verò in medio itinere non procul à porticu eiusdem ecclesiæ, & Beatæ Eufimiæ martyri dedicauit, in qua & ipse sepultus est, sedit autem annis 11. & mensibus decem.

Hoc tamen vnum non omictam dicere, Victorem hunc ab Eugippio sanctum appellari, ac etiam ab omnibus iis, qui ipsius Eugippii scripta referunt, vel illa citant, nempe à Laurentio Surio die 8. Ianuarii, Ioanne Diacono in Chron. Episc. Neap. Petro de Natalibus in catalogo lib. 2. cap. 56. Baronio

Digitized by Google

6.vol Annal.anno 496. & si sanctitatis nomen tunc satis commune Christianis esset,& ecclesiasticis potissimum viris, vt Bellarminus in tract. de scriptor eccl.in Sancto Ambrosio,& Baronius in apparatu ad Martyrologium Rom.cap.7.testantur.Cumque diu ob hoc angeremur, an Victor is Episcopus inter Sanctos reponendus esset,vel ne,comperimus aliquot antiquos codices è pergameno manuscriptos,ex quibus percepimus præteritis seculis in Neapolitana ecclesia Victorem Episcopum inter Sanctos cõnumeratum,in antiquo enim Breuiario,seu ecclesiastico officio, quod in alicuius proximæ Vrbis ecclesia recitari cõsueuerat,quod nos ipsi vti thesaurum asseruamus,in quo Sancti præsertim, qui Neapoli venerebantur, conscripti sunt,sic legitur in Kalendarij tabulis die 8. Februarij.

Neapoli Sancti Victoris Episcopi,& Confessoris.

In Rituali verò ecclesiæ Neapolitanæ manuscripto litteris Lõgobardis è pergameno,quod penes nos seruatur,in Kalendario pariter legitur, eodẽ die.

Sancti Victoris Neapol. Confessoris.

In alio verò codice,quod est Breuiarium monasticum Cassinensis cœnobij, & in eiusdem monasterij bibliotheca inter manuscriptos num. 196. seruatur, in Kalendario die 8.Febr. sic habetur.

Neapoli Sancti Victoris Episcopi, & Confessoris.

Ex quibus omnibus pro certo compertum habemus; Victorem hunc Episcopum à Neapolitanis præteritis seculis inter Sanctos fuisse habitum, & veneratum.

499.

STEPHANVS primus Neapolitanus Episcopus interfuit Romanæ synodo, quam Symmachus Papa anno 499.Romæ aduersus Laurentium presbyterum Apostolicæ sedis inuasorem habuit.Anno itidem 502.adfuit alteri Romanæ Sinodo in qua de obiectis eidem Pontifici criminibus actum est. Hic Saluatoris basilicam,quæ Stephania vocabatur Episcopio iunctam renouauit,atque in augustiorem formam redegit,sedit autem annis xv. mensibus 11.temporibus nempe Anastasij,& Symmachi Romanorum Pontificum,& Anastasij Augusti. Conc. vol.1 Conc.vol.1 Io.Diac.in Chron.Epi. Neap.

Huius Stephani meminit S. Patricius Episcopus Prusæ in Bithynia, & martyr,vt habetur in Mæneis Græc. per Matthæum Raderum collectis,ac trãslatis,quæ is habet in prima parte sui Viridarij Sanctorum fol.221.cũ enim Vesuuius mõs apud Neapolim exardesceret, is Stephanus Episcopus eius montis ignis eruptionem sacris precibus extinxit, sic enim ait Patricius.

Quare testamur apud vos (Prutenos) iudicium per ignem à Deo olim peractum iri. Vidi enim Neapoli montem sex millibus passuum ab Vrbe distantem, vallibusque sinuosum,ex quo diuinus ille ignis erupit,& velut saliens vnda trecentas vlnas vltra montis verticem elatus terram excussit,& saxa decoxit,quoad Stephanus sanctissimus illa tempestate Pontifex cum supplicatione solenni egressus, numen cæleste deprecatus flammam coercuit,& extinxit.

Et quamuis tempus,quo Sanctus Patricius floruerit non habeatur, & Raderus is Patricium sub Tito Imperatore martyrium passum asserat, nullo auctore,nullaque coniectura motum,& si Romanum Martyrologium,ac Græcorum menologium eius faciant mentionem,attamen hac ætate vixisse, & Stephano huic Episcopo contigisse pro certo habemus,cum hoc tempore Vesuuij montis incendiũ memoretur,habet .n. Cassiodorus lib. 4. variarũ epist. 50. epistolã Theodorici Italiæ Regis annum circiter 500. scriptam, qua Campanis Vesuuij montis eruptione vastatis,tributũ remicti præcipit.

510.

REDVX, siue RENDVX Neapolitanus Episcopus præfuit annum circiter

Digitized by Google

510. quem Ioannes Diaconus tres annos, & dies 24. sedisse testatur. Eius Renducis Neapolitani Episcopi hortatu vir insignis Eugippius Abbas Beati Augustini Hipponensis Episcopi codices magnis laboribus defloras, vtilissimum librum edidit, quem in duos tomos scetum, Thesaurorum Sancti Augustini nuncupauit, ac Probæ Romanæ virgini sacræ dedit, & Neapolitanæ ecclesiæ per manus huius Renducis Episcopi obtulit, vt Sigibertus de viris illustribus cap. 39. testatur.

At vereor ne Rẽdux is fuerit Episcopus Neapolis in Africa, Eugippius enim Africanus fuit, vt ex eius operibus colligitur, & Bellarminus in tractatu de scriptor. eccl. habet, is enim est, qui Sancti Seuerini Abbatis, & Noricorum Apostoli discipulus fuit, eiusque vitam conscripsit ad Paschasium diaconũ, & regulam monachis in monasterio S. Seuerini consistentibus Latino sermone exarauit. Imò Eugippius magno fuit familiaritatis vsu coninnctus cum Sancto Fulgentio, qui Africanus pariter fuit ex Ciuitate Carthaginis, & in Africa monachus prius, dein Ruspensis Episcopus in Africa, vt ex eiusdem Fulgentij epistola, quæ mutuarum litterarum consuetudinem probat, idemq; Fulgentius ad eam quoq; Probam virginem scripsit epistolas.

Baron. vol. 6. Annal. anno 504.

Vita S. Fulgentij apud Sur. tom. 1. die 1. Ian.

514.

S. POMPONIVS Episcopus fuit Neapolitanus, cuius meminit Martyrologium Romanum die 14. Maij hunc in modum.

Neapoli in Campania Sancti Pomponij Episcopi.

Præfuit autem ecclesiæ Neapolitanæ annũ circiter 514. Quo tempore malus dæmon Neapolitanos grauiter vexabat, atque immaniter, & supra quam credi possit insæuiebat, etenim ingentem Vrbis aream horribilis apri formam assumens, nocturnis, horrendisque spectris affligebat, quare ij cum tãti periculi euadendj omnis præclusa esset spes, nil aliud remedij superesse videntes, quam ad diuinam opem confugere, vna cum Beato Pomponio Sanctis, Beatæq; Virgini Mariæ sese intentius commendabant, eamq; fœditatem Beato Pomponio expiare aggresso, cum die quadam Sabbati missam celebrasset, sequenti nocte per quietem Beata Virgo apparuit à qua quid facto opus esset admonetur, iussit enim illi, vt basilicam eo in loco, vbi pannum cerulei coloris inueniret, ipsi Virgini erigeret, atque hunc in modum Ciuitas ab illo periculo liberaretur. Põponius autem eo loco sacris expiationibus lustrato, horrendoq; inde monstro eiecto, inibi sicut iussum fuerat, basilicam, cui S. Mariæ maiori nomen dedit extruxit, vt marmorea etiam inscriptio per vetusta adhuc ibidem posita, his verbis testatur.

Basilicam hanc Pomponius Episcopus Neapolitanus famulus Iesu Christi Domini fecit.

Dein Pomponius cũ suam ecclesiam per aliquot annos summa cũ laude administrasset, ad Dominum migrauit, cuius sanctitatẽ miracula per eum edita testantur. Eius corpus vita functi à quo & olim liquor medicus, manna dictus vberior effluebat, fosso marmoreo lapide in eadem basilica sub ara maxima reconditur. Post eius obitum Ioannes secundus Romanus Põtifex eam ecclesiam multis sacrarum indulgentiarum priuilegijs ornatã ob honorẽ Beati Pomponij gentilis sui Roma cum sex Cardinalibus Neapolim profectus consecrauit, vt ex vetusto marmore in dictæ ecclesiæ atrio collocato patet, inscriptione patria lingua hunc in modum apposita.

Papa Giouanne secundo consanguineo de Sãto Pomponio intrando ad consecrare questa ecclesia, con sei Cardinali, donò diece milia, & seicento giorni de indulgentia ogni giorno, che auante questa pietra si dicesse vno Pater noster, & l'Aue Maria A.D.CCCCCXXXIII.

Præ-

Digitized by Google

Præterea ob eius facti memoriam, dœmonis nempe sub porci forma inde expulsi (vt traditur) Neapolitani singulis annis in maiori ecclesia ludos quosdam porculæ ad solatium, atque animi recreationē magna populi frequentia celebrarunt, qui à vasallis Neapolitanæ ecclesiæ de proximis villis, ac suburbijs in festo translationis Sancti Ianuarij in mense Maii populo exhibebātur, de quibus Ioannes Pontanus in dialogo Charontis, Matthæus Afflictus in cap. inuestitura, §. præterea, num. 5. de feudi cognitione, & Iacobus Sannazarius in suis glomeris manuscriptis, & quoniam maximi abusus, & luxus irrepserant, diebus patrum nostrorum abrogati sunt. Hæc sunt quæ de Pomponio ex antiquorum monumentis vndique cōquisitis collegimus. Cæterum meminit etiam Sancti Pomponij Ioannes Diaconos in Chron. Episc. Neap. hunc in modum.

Pomponius Episcopus XXI. sedit annos XXVIII. dies X.

Hic fecit basilicam intra Vrbem Neapolim ad nomen Sanctę Dei genitricis, semperq; Virginis Mariæ, quæ dicitur ecclesia maioris grandi opere constructam. Qui fuit temporibus Hormisdæ Papæ, & Ioannis, Felicis, & Bonifacij beatorum Apostolicorum, nec non & Anastasij, & Iustini Augustorum.

Habetur etiam in eius ecclesia, in altari, in quo sacrum eius corpus quiescit, arca marmorea cancellis ferreis inclusa, in qua hæ litteræ insculptæ erant, vt habetur in actis visitationis eius ecclesiæ in anno 1580.

Basilicam hanc Pomponius Episcopus faciendam curauit, cuius corpus hic positum est.

Extat etiam adhuc ad pedes eiusdem arcæ prægrandis marmorea tabula, in qua sequēs legitur inscriptio, quæ & si vetustissima esset, anno tamen 1503. fuit instaurata.

Pomponius antistes Neapolitanus sedit ann. viij. ac xx diebus x. obiit vltimo Aprilis, sepultusque est in ecclesia Sanctæ Mariæ maioris, quam ipse Neapoli magnis sumptibus ædificauerat, claruit autem temporibus Ormisdæ, Felicis, Ioannis, & Bonifacij Pontificum Romanorum, Imperantibus Anastasio, & Iustino Augustis, sub Theodorico Rege, in vita, & post morte multis fuit miraculis insignitus.

Fuit instauratam ann. D.M.CCCCCIII.

Compertum est etiam in actis eiusdem visitationis, in tabula marmorea, quæ est super eam arcā, in qua Pomponij corpus seruatur, adesse foramen quoddam, per quod, vt ex veterum traditione habetur, scatebat antiquitus manna ex eius ossibus.

Circa tempora, quibus Sanctus Pomponius vixerit, & annis quibus sederit, scias è Ioanne Diacono, ac etiam in ijs inscriptionibus, quas recitauimus paululum fuisse erratum, in Romanis nempe Pontificibus, ac Cæsaribus, vt ex temporum supputatione, ac calculo quis facilè perspiciet. Certum est tamen hac ætate, & annum circiter 514. eum vixisse. Petrus quoq; Appianus, & Bartholomæus Amantius in eorum libro, quem inscriptiones totius ferè orbis nuncuparunt, qui Ingolstadij anno 1534. editus est, Sanctum Pōponium Iustini Cæsaris tempore vixisse scribunt, qui imperauit ab anno 518. vsque annum 527.

Dum autem consanguineū Ioannis secundi Pomponium fuisse perhibetur, è familia Mercuria is fuit, Ioannes enim Mercuriæ gentis fuisse constat, vt præter Platinam, & Panuinium in annotationibus ad Platinam, Adrenaldus quoque Floriacensis affirmat lib. 1. de miraculis Sācti Benedicti cap. 3. apud fratrem Ioannem à Bosco in sua historia Floriacensi.

Digitized by Google

Et tandem de Sancto Pomponio Philippus Ferrarius in suo Catalogo Sãctorum Italiæ die 14. Maij.

534.

IOANNES secundus Episcopus Neapolitanus præfuit sub Ioanne secundo Agapito, Siluerio, & Vigilio Romanis Pontificibus, & Iustiniano Augusto, vt tradit Ioannes Diaconus in Chron. Episc. Neap. Hic, vt idem Ioannes Diaconus testatur ecclesiæ Stephaniæ absidem incendio crematam restituit, vbi & musiuo opere transfigurationem Domini mirifico artificio depingi curauit. Construxit etiam Beato Laurentio martyri basilicam affabrè, & maxima arte compactam, stratumque omne, ac pauimentum ex marmorum crustis ad lineam ferè ordinatum parauit, ita vt res esset omnium oculis iucunda, & visu delectabilis, sedit autem annis xx. & diebus xj.

537.

RICCARDVS Neapolitanus Episcopus, quem à Neapolitanis occisum scribit Ioannes Georgius Trissinus è Vincentia elegans poeta in suo libro de Italia liberata, quem ethrusca lingua carmine conscripsit, atque Carolo V. Augusto obtulit, in quo Belisarij insignis Ducis, ac re militari illustris, qui Gothos ex Italia, & Neapolitana Vrbe potissimum expulit, gesta cecinit, quod in hunc ferè modum contigisse tradit. Cum enim Neapolitana Ciuitas, quæ tunc Gothorum Regi parebat, à Belisario Iustiniani Imperatoris generali Vicario cum valido exercitu arcta premeretur obsidione, pactis se dedere decreuit, atque per Stephanum Catoldum Neapolitanum ciuem, qui de ea deditione cum Belisario egerat, & Riccardum Neapolitanum Episcopum pontificijs vestibus indutum, ac sacros codices secum afferentem, pacta quæ ciues exoptarent, transmiserunt, vt Belisarius eis subscriberet, atque iureiurando seruare promicteret, quibus cum is subscripsisset, illaque seruare adhibito sacramento per eum Episcopum delato pollicitus esset, mox Constantium, atque Paulum Isauriæ Comitem cum Neapolitanorum oratoribus ad eam Vrbem proficisci iussit, qui arcis possessionem caperent, atque ligium fidelitatis iuramentum ab eius ciuibus exigerent, Neapolitani interea à duobus eorum ciuibus subuersi, Belisario minimè se dedere, sed fortitèr resistere decreuerunt, suisque suasionibus subuersores effecerunt, vt ciues omnes armata manu ad Ciuitatis portam properarent, & ne aliquis eam ingrederetur prohiberent, cumque Constantinus vna cũ Paulo, ac Stephano, & Riccardo Antistite eam Ciuitatis ianuam celeriter claudi comperientes, rerum nouitate perculi sunt, cumque Asclepiodorus ante omnes inibi armatus, & hastam manu gestans, esset, qui vt vidit eos venientes, ne vlterius progrederentur exclamando prohibuit, nostram inquit Ciuitatem vobis tradere minimè volumus, ijsque dictis in Constantiũ hastam contorsit, quæ cum leuiter sinistrum eius brachium tetigisset, Riccardum Episcopum propè eum consistentem acriter ferijt, pectusque confodit, qui in terram cadens illicò occubuit. Constantius autem cum eius sociis ad Belisarium regreditur, qui his auditis magna succensus est ira, atque Neapolim per aquæductum post longam obsidionem cepit, & a militibus malè habita est, atque in eam omne crudelitatis genere sæuitum est. At quoniam Belisarii gesta, & præcipuè Neapolitanam aduersus Gothos expeditionem Procopius Cesarienſis Belisarii Cancellarius, & à secretis, qui eum comitabatur, quique omnia vidit, ac ei expeditioni interfuit, in suis de bello Gothorum libris singillatim scripsit, & Riccardum, atque omnia, quę

de

Digitized by Google

de ipso Trissinus scripsit,reticet cum id si verè contigisset,accuratus vtique scriptor ille minimè prætermisisset, quamobrem poetarum figmentum illud crediderim.Paulus quoque Diaconus in sua Miscella historiâ, ac Leonardus Aretinus,qui ex eodem Procopio,aliisq;scriptoribus eandem Gothorum historiam collectam conscripsit,hoc Episcopi factum reticent.

Illud tamen ex Paulo Diacono lib.16.Histor.Miscellæ pro certo compertum habemus eo anno 537.Belisarium cum ingenti exercitu Neapolim, quæ à Gothis tunc obtinebatur, appulisse, vt eam Iustiniani Imperatoris ditioni subiiceret expulsis Gothis,cumque Neapolitani ciues cum præ Gothorũ timore,& potentia renuissent, nec potuissent excipere,eam multis diebus obsedit,atque acriter impugnauit,ac tandem expugnatam per vim cepit,& tãta strage,nedũ in Gothos,sed etiã in ciues omnes ita efferbuit, vt nõ ætati,nec sexui,neque sanctimonialibus,nec sacerdotibus etiã pepercerit,viris coram vxoribus occisis,superstites matres,ac filios seruitutis, ac captiuitatis iugo mancipatos,secum abduxit,omnia rapinis abripiens, atque sacrosanctas ecclesias spoliauit,ac barbarorum more expilauit, cumque Belisarius Neapolim habitatoribus vacuam dereliquisset, Romam profectus à Siluerio Papa de tam crudeli,& immani Neapolitanæ Vrbis excidio acerrimè increpatus est,isque pœnitentia, ac misericordia ductus Neapolim reuersus est,atque videns Ciuitatis domos depopulatas, vt vacuam Ciuitatem hominibus repleret,eaque Ciuitas incoleretur,de proximis villis,ac Ciuitatibus viris,ac mulieribus accitis aliquantulum ciuibus repleta est.

Anastasius quoque Bibliothecarius in vitis Summorum Pontificum, in Siluerio,idem ferè testatur, ait enim Belisarium Neapolim cum suo exercitu obsediisse,cui Neapolitani restitere,eamque pugnando cepisse, ac furore perculsum interfeciisse,nedum Gothos, verũ etiam ciues omnes Neapolitanos,& omnia prædatum,vt nec ab ecclesiarum præda abstinuerit, ciusq; milites vxoribus præsentibus viros gladio interfecerũt, & captiuos filios & vxores nobilium peremit,nemini parcens, nec sacerdotibus quidem, nec seruis Dei,nec virginibus sanctimonialibus.

At Procopius lib. 1. de bello Gothorum ab alijs scriptoribus aliquantisper dissidet,Belisarium fortè excusare volens,ait enim capta Ciuitate illicò milites ingentem stragem feciisse,quos primum obuios habuisse, absque ætatis,vel conditionis respectu occidisse,ac raptis ciuium bonis, ignem in domicilijs immisisse, pueros,ac matres familias in seruitutem captos pertraxisse,nec sacris peperciisse,vel etiam qui ad templa confugerant,interemisse,milites dein eadem die Belisarij hortatu,ac iussu ab ijs iniurijs, ac cædibus eius Vrbis temperasse,ac abstinuisse,qui captiuis dimissis, bona ciuibus restituerunt.

Illud quoque notatu dignum in eius facti historia ex eodem Procopio ibidẽ obseruauimus,quod cum Belisarius Ciuitatem obsideret, ac Neapolitanos ad deditionem hortaretur,ne fortè per vim capta Ciuitas, militibus iure belli daretur ad diripiendam,& clade,& calamitatibus afficeretur,ab antiqua Christiana religione illos cõmendat,grauissimè ferens antiquos Christianos in id miseriæ,ac cladis genus incurrere,sic enim ait.

Ciuitatem itaque vetustissimam,& incolas Christianos, Romanosque, vt ab antiquo iam nactam,ita & ad id temporis intra se continentem,in miseram hanc fortunam incidere,haud quaquam optauerim.

Aduertendum est autem verbum illud Romanos, hic non ciues Romanos significare,sed ingenuos Christianos verè catholicos, qui Romanam eccle-

Digitized by Google

siam,ac Romanum Pontificem sequebantur,qui enim catholici,iidem Romani appellabantur,pro vt illius temporis vsum loquendi obseruauit Baronius in 6.vol.Annal.eccl.ad annos 456.471.488.& alibi.

555.

VINCENTIVS Episcopus Neapolitanus floruit annum circiter 555. tem-
Io.Diac. poribus Pelagij,& Ioannis III.Romanorum Pontificum, ac Iustiniani Imperatoris.Hic splendidissimam basilicam in honorem Sancti Ioannis Baptistæ Christi præcursoris construxit,quam in orbis veluti gyrum peramplis ædificijs exornauit;fecit etiam altare cum columnis,& ciborio, & desuper argento ditauit,ac phatos etiam quatuor argenteos,& aureos fecit, baptisterium itidem fontis minoris in cathedrali ecclesia, & accubitum iuxta positum magnifico opere depictum.

590.

DEMETRIVS Episcopus Neapolitanus, ad quem scribit Sanctus Gregorius Papa in registro lib.1 epist.14.præcepitque,vt aliquos ciues in ea Vrbe de quibusdam fidei catholicæ capitulis dubitantes,quos Stephanus quidam sequaces habuerat,ipso iam ad catholicam fidem reuerso,ad ecclesię communionem reciperet,separauerant enim se illi à Romana ecclesia ob tria capitula Theodori Mopsuestiæ Episcopi,Theodoriti Cyrensis, & Ibæ,qui erant Nestoriani,de quibus vide Baron.tom.3.Annal.

Dein Demetrius ab eodem Pontifice ob grauia aliquot facinora fuit depositus anno 591.mense Septembris Indict. 10. Hinc Gregorius lib.2. epist.3. scribit Clero,& nobilibus,ordini,& plebi Neapoli consistentibus, vt alium eligerent,virum nempe dignum in locum Demetrij, qui nec antea Episcopus meruerat nominari,vt ex sequenti epistola patet.

Gregorius Clero,& nobilibus,ordini,& plebi consistentibus Neapoli.

Quamuis spiritalium sincera deuotio filiorum pro matre ecclesia,nullius adhortationis indigeat,ne tamen se neglectam existimet,epistolari debet alloquio prouocari.Propter quod dilectionem vestram commonitione paterna charitatis aggredior, vt profusis lachrymis redemptori nostro vnanimiter gratias referatis,qui sub tam peruerso doctore vos per auia gradientes,ad iter rectum perduxit,& tam indigni pastoris crimina publicauit. Demetrius si quidem,qui nec ante Episcopus dici meruerat,tantis,ac talibus negocijs inuentus est inuolutus, & si secundum suorum qualitatem facinorum iudicium sine misericordia recepisset,diuinis, mundanisque legibus durissima procul dubio fuerit morte plectendus. Sed quia pœnitentiæ reseruatus, sacerdotis honore priuatus est,ecclesiam Dei sine doctore diu vacare non patimur, quia & canonicis regulis est constitutum,vt defuncto,vel sublato pastore diu sacerdotio priuari ecclesia non debeat.Ideoque charitatem vestram scriptis præsentibus admonemus,vt ad eligendum pontificem,nec mora,nec discordia, qua consueuit scandala generare proueniat. Sed talem vobis cum omni solicitudine personam exquirite,in qua & omnium adunata possit gaudere cõcordia,& sacris nullo modo canonibus reluctetur, quatenus officium, quod nefandissimus hominum male gerendo polluerat, quisque ille per Dei gratiam fuerit ordinatus,ipso quoque suffragante,digna valeat administratione complere.

PAVLVS NEPESINVS Episcopus ad ecclesiæ Neapolitanæ res procurãdas visitator à Gregorio Papa dirigitur anno 591.nõ vt ordinarius, & proprius præsul,sed donec alius Episcopus Neapoli præficeretur, vt patet ex epist.12.& 20,lib.2.cuius virtutes Neapolitana Ciuitas ad eundem Pontificem

Digitized by Google

ficem scribens, commendat, ipsumque exorans, vt Paulum eorum Episcopum ordinaret, cui Sanctus Gregorius respondit se velle maturius hac in re procedere, si verò Paulum, quem paucis diebus erant experti diligerent, illi obedirent, vt ex eius epist. 6. lib. 2. quæ sic se habet.

Gregorius Ordini, & plebi consistenti Neapoli.

Quale de Paulo fratre, & coepiscopo nostro habeat charitas vestra iudicium, directa à vobis relatio patefecit. Quem quoniam ita estis in paucis diebus experti, vt eum Cardinalem habere desideretis Episcopum, gratulamur. Sed quia summis in rebus citum non oportet esse consilium, & nos quid fiendum sit, matura subinde Christo adiuuante deliberatione disponimus, & vobis melius tractu temporis qualem se exhibeat innotescet. Ideoque filij dilectissimi praedicto viro, si eum verè diligitis, obedite, deuotisq; ad eum mentibus occursione pacifica conuenite, quatenus ita vos ad alterutrum dilectio mutuae charitatis astringat, vt inimicus sauiendo circumuolãs, in nullo viam nanciscatur ad vestram dissociandum vnanimitatem, qua subrepat. Praefatum quoque Episcopum dum fructum animarum, quem desideramus Deo nostro, ipso quoque suffragante facere sensserimus, quicquid post hęc de eius persona, vestroque desiderio cordi nostro inspiratio diuina ministrauerit, faciemus.

Hinc hortatur Paulum Pontifex alijs litteris lib. 2. epist. 7. in sua vigilantia, & existimatione, in qua apud Clerum, & populum habebatur, hunc in modũ.

Gregorius Paulo Episcopo Neapolitano.

Si sacerdotale quod suscepimus securè ministremus officium, & diuinum adiutorium, & dilectio nobis spiritalium aderit sine dubio filiorum. Propterea ita se fraternitas tua in cunctis studeat exhibere, quatenus testimonium, quod de ea Neapolitanæ ciuitatis Clerus, nobilitas simul habet, & populus, bonitatis tuę roboretur augmento. Sic ergo te in praefati populi adhortatione assidua debes occupatione constringere, vt verbi tui fructum, quem ex eis fueris operatus, in suis horreis diuinus condat agricola. Quousque verò de ijs quæ à nobis praedicti filij nostri fienda postulant, reuelante Domino deliberare possimus, clericos ex laicis ordinari, nec non & manumissiones apud te in eadem ecclesia solemnitèr celebrari concedimus. Consuetudines autem Cleri supradictæ ecclesiæ, & presbyterorum te volumus sine cunctatione persoluere. In cuius etiam institutione ita diligentèr inuigila, quatenus ab incongruis, vel illicitis omnibus abstinentes, Dei nostri seruitium digno obsecundationis ministerio te quoque hortante consistant.

Iniungit ei præcipuè Beatus Gregorius in ea epistola, ac 12. eiusdem lib. 2. vt assiduè prædicaret, instruitque eum Episcopali munere.

Commendatum ab eo Petrum eius ecclesiæ diaconum, tutum ab inuidorum calumnijs apud se deinceps fore pollicetur eadem epist. 12.

Sanctitate florentem scribit Ioannes Diaconus in Chron. Episc. Neap. quod verba Gregorij eadem epist. 12. lib. 2. confirmant, cum ait.

Interea ergo fraternitas tua ita inuigilare animarum lucris studeat, vt iudicium, quod de te habeo, operationis tuæ roboretur effectu.

At quoniam in castro Lucullano propè Neapolim vis fuit ei, atque iniuria illata, cui sceleri glorioſæ Clementiæ nobilis matronæ mancipia interfuerunt, verbis ab eis, quæ seditionem conflarunt prolatis, Gregorius id grauitèr ferens, Scholasticum Campaniæ Iudicem, qui Romæ tunc secum fortè reperiebatur, allocutus est, vt iniuriam illam acriter vindicaret. & ad Petrum Campaniæ Subdiaconum, qui in Campania Beati Petri patrimonium pro Romano Pontifice regebat scribens lib. 2. Ind. 11. epist. 1. præcipit, vt eã iniuriam vindicandã curaret, atque seruos illos è Ciuitate deinceps fugiẽtes immorari in Sancti Seuerini monasterio, vel in alia eiusdem castri eccle-

sia

Digitized by Google

sia minimè pateretur, ac ad Pauli Episcopi preces, idem Pontifex Epiphanium Subdiaconum suum è Roma Neapolim misit, qui simul cum eodem Scholastico subtili inuestigatione indagari debuisset, ac veritatem cognoscere, à quibus fuerit excitata, vel commissa seditio, & an tantum scelus eius matronæ consilio, vel scientia fuisset commissum, & in eos, qui tanti facinoris authores essent Pontificis nomine peteret, vt seuera exerceretur vindicta, & ad eundem Paulum hac de re consolatoriam epistolam scribit, eumque commendat, quod pro æquitatis rectitudine id pertulerit, ac certiorem facit de omnibus, quæ is Gregorius fecerat, vt de ea iniuria acris sumeretur vindicta lib. 2. epist. 1. & 2. Ind. 11. Cūq; dissidiū inter ciues de eius electione fortasse verteretur, ipseq; Paulus ad suā ipsius ecclesiam reuerti instaret, vt ex Gregorij litteris lib. 2. epist. 35. Ind. 11. ad eundem Paulum scribens, & lib. 2. epist. 74. ad Petrum Subdiaconum Cāpaniæ quas mox referemus, alius electus est, nempe.

592.

FLORENTIVS eiusdem Pontificis Subdiaconus, qui tunc Neapoli erat, & ob profundam eius humilitatem, eum honorem recusans, Neapoli fugiēs, & Romam reuersus, infinitis lachrymis ante Pontificis pedes effusis, electionem euitauit, ac onus illud subire detrectauit, vt ex Gregorij epist. 15. lib. 2. ad Scholasticum Campaniæ Iudicem Decembri mense Ind. 11. scripta, in qua præcipit, vt alter eligeretur, & duo, vel tres clerici ad ipsum Pontificem mitterentur, vt alius Episcopus eligeretur, vt hac habetur epistola.

Gregorius Scholastico Iudici Campaniæ.

Dum de Neapolitanæ ciuitatis cura destitutæ sacerdotis solatio vehementius angeremur: superuenientes præsentium latores, cum decreto in Florentium subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationum pondere relevationis inuenerant. Sed dum præfatus subdiaconus noster refugiens ciuitatem, ipsam ordinationem suam lachrymabiliter euasisset, quasi ex maiori quadam desperatione nostram cognoscite crevisse mœstitiam. Atque ideo salutantes hortamur magnitudinem vestrā, vt conuocantes priores, vel populum ciuitatis, de electione alterius cogitetis, qui dignus possit cum Christi solatio ad sacerdotium promoueri. In quo decreto solemniter facto, atque ad hanc Vrbem transmisso, ordinatio illic tandem Christo auxiliante proueniat. Sin autem aptam non inuenietis in quam possitis consentire personam, saltem tres viros rectos, ac sapientes eligite, quos ad hanc Vrbem generalitatis vice mittatis, quorum & iudicio plebs tota consentiat. Forsitan huc venientes præstante Dei misericordia talem reperient, qui vobis antistes irreprehensibiliter ordinetur, quatenus destitutæ ciuitati vestræ, nec intrinsecus actuum suorum desit inspector, nec extrinsecus adhibita solicitudine sacerdotis hostilibus aditus præstetur insidijs.

Dein ad Petrum Subdiaconum Campaniæ hæc de electione Episcopi facienda, & de Paulo Episcopo scribit lib. 2. epist. 35. Ind. 11.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

Sepius à nobis Paulus frater coepiscopus noster expetijt, vt eum ad propriam reuerti faceremus ecclesiam. Quod quia rationabile esse perspeximus, eius petitionem necessariò duximus adimplendam. Proinde experientia tua Clerum ecclesiæ Neapolitanæ conueniat, quatenus duos, vel tres de suis eligere, & huc ad eligendum Episcopum transmittere non omittant. Sed & sua nobis relatione insinuent, quoniam ij, quos transmiserint, omnium in hac electione vice fungantur, vt ecclesiæ illi Deo authore suus antistes valeat ordinari. Nam amplius eam sine proprio non patimur esse rectore. Qui si fortasse admonitionem tuam quolibet modo differre tentauerint, eccle-

sia-

Digitized by Google

ſtaſticum in eos vigorem exerce. Nam prauitatis de ſe dabit indicium, quiſquis in hoc non ſponte conſenſerit. Prædicto autem Paulo fratri, & coepiſcopo noſtro centum ſolidos, & vnum puerulum orphanum, quem ipſe elegerit, pro labore ſuo de eadem eccleſia facies dari. Illos autem qui cunctorum vice huc venerint ad eligendum Epiſcopum admone, vt veſtiarium omne Epiſcopi ſui ſciant deferendum, & quantum præuiderint ſecum argentum adducant, quod in vſu ſuo habere poſſit, qui fuerit Epiſcopus ordinatus. Hæc verò omnia viuaciter, diſtrictèque implere feſtina, & ſub omni huc celeritate electos, ſicut diximus, de Clero tranſmitte, vt quia diuerſi hic nobiles ciuitatis Neapolitanæ præſentes ſunt, vna cum eis de epiſcopali ordinatione, & tractare, & adiutore Domino deliberare poſſimus.

Ex cuius epiſtolæ verbis habes Neapolitanam eccleſiam multitudinem tunc habere mancipiorum, ex quibus eligi vnum, & dari Paulo Epiſcopo is Pontifex iubet. Confirmat quoque idipſum, quod habetur in vita Sancti Ioannis Neapolitani Epiſcopi, vt inferius ſuo loco dicemus, dum Bonus Cõſul, & Dux in odium Tiberij Epiſcopi, Neapolitanæ eccleſiæ ſeruos, ac bona omnia confiſcari minatur.

Idem Gregorius lib. 2. epiſt. 19. menſe Ianuarij Ind. 11. vacante eccleſia Neapolitana eidem Petro Subdiacono Campaniæ ſcribens præcipit, vt ei trãſmittat reliquias Sancti Seuerini, vt conſecrari poſſit eccleſia Romæ poſita iuxta domum Merulanam, regione tertia.

593.

FORTVNATVS poſt eam, quam prædiximus controuerſiam, Neapolitanus antiſtes electus eſt Romæ menſe Iunij anno 593. qui bene à Neapolitanis filijs ſuis fuit ſuſceptus, vt Gregorius his ſuis litteris teſtatur lib 2. epiſt. 61. Ind. 11. in quibus etiam inſtruit eum quomodo in eccleſia ſua conuerſari debeat, & Neapolitanos filios ſuos frequentius admonere, vt meliores partes ſequantur.

Gregorius Fortunato Epiſcopo Neapolitano.

Scripta tuæ charitatis accepimus, quibus nobis indicaſti Deo propitio te benè à filijs tuis Neapolitanis ciuibus eſſe ſuſceptum. De quibus omnipotenti Deo gratias retulimus. Oportet ergo affectui eorum te tuis moribus compenſare, malos coercere, bonis te diſcretè, atque benigniſſimè relaxare, ad ſequendas eos meliores partes frequentius admonere, quatenus & illi paternos in te mores inueniſſe ſe gaudeant, & tu creditam tibi regiminis cauſam cooperante Domino ſtudioſius exequaris.

Ad hunc quoque Fortunatum multas ſcripſit Gregorius epiſtolas, quarum aliquæ ſacris canonibus inſeruntur, vt in can. monaſterijs 19. q. 3. can fraternitatem, 1. diſt. 71. can. fraternitatem 1. diſt. 54. can. cuius rei cauſa 29. q. 2. quas tamen epiſtolas ſummatim recenſere viſum eſt, id quod à noſtro inſtituto non abhorret, atque ex eis facilè quiſque perſpiciet, qualis eſſet ad id tempus Neapolitanæ eccleſiæ ſtatus, & Neapolitanorum Chriſtiana religio, & quantum is Pontifex Neapolitanam Ciuitatem, atque eccleſiam curaret, & præ cæteris diligeret.

Ad Fortunatũ is Põtifex ſcribens lib. 2. epiſt. 59. Ind. 11. ad petitionẽ Gratioſæ Abbatiſſæ, ac monialium monaſterij ancillarum Dei Neapoli poſiti in regione Herculenſi in vico, in quo Lampadius cœnobium illud monialium erexerat, in qua Ruſtica patriciæ recordationis oratorium in domo propria eidem monaſterio adiacens extruxerat, atque optabat, vt in honorem Beatæ Virginis, ac Ieſu Chriſti conſecraretur, Pontifex verò præcepit Fortunato Neapolitano Epiſcopo, vt oratorium illud ſolemniter conſecraret.

Eo

Digitized by Google

Eo quoque tempore Capuani clerici anno 595. defuncto eorum Episcopo, Neapoli degebant, vt ex epist. 14. lib. 4. ad Clerum ecclesiæ Capuanæ commorantem Neapoli, & vt crédimus ij Neapolitanæ etiam ecclesiæ ministrabant. Et lib. 4. epist. 26. scribit Gaudentio Episcopo Nolano de Capuanis clericis Neapoli degentibus.

Idem Gregorius ad eundem Fortunatum Episcopum scribens lib. 5. epist. 11. concedit ei facultatem per ipsum petitam recipiendi in suam ecclesiam Gratianum diaconum ecclesiæ Venafranæ Vrbis, ac ipsius Neapolitanæ ecclesiæ Cardinalem constituendi, cum nec Episcopum, cui obedire, nec propriam habeat ecclesiam, hoste prohibente, monetque eundem Fortunatum, vt erga monasteria ipsius Ciuitatis Neapolis, eiusque parochiæ omnes subiectos, pastorali cura diligentèr inuigilet, & de vita, actibusque eorũ sit omninò solicitus, quod si is ea Pontificis præcepta seruare neglexerit, quod non credit, illaque dissimulauerit, sciat Rectori patrimonij Romanæ ecclesiæ, qui Neapoli est, vel fuerit constitutus, licentiam esse datam, quod ille spontè postponit, eius instantia modis omnibus ad faciendum vrgẽdi.

Lib. 5. epist. 31. ad eum Fortunatum Episcopum scribens, præcipit, vt Indea, paganaque mancipia, quæ baptismum poscebant, vendere intra trimestre dominis liceret, non alijs tamen emptoribus, quam Christianis, post trimestre verò minimè, quia ea tunc non ad vendendum, sed ad seruiendum sibi intelliguntur comparasse. quæ etiam epistola refertur in can. fraternitatem 1. dist. 54.

Lib. 6. epist. 1. ad eundem Fortunatum Episcopum scribit de muliere quadam clerici vxore, quam is titulo seruilitatis eiecerat, vt eam iam purgatam eo titulo, & verè liberam repertam viro suo iungat, quæ habetur, ac refertur in can. cuius rei causa 29. q. 2.

Eodem lib. 6 epist. 20. eidem Fortunato Episcopo, & Anthemio Defensori scribit, vt cuidam mulieri, quæ viro fuerat desponsata, dein Neapoli in monasterio conuersa, restitui faciat domum, & bona ab eius viro indebitè detenta, quæ quidem epistola relata est in can. decreta 27. q. 2.

Lib. 7. epist. 15. eidem Fortunato Episcopo scribit, quod Theodosius Abbas monasterij Sancti Martini eidem Pontifici significauit, prędecessorem suum Andream Abbatem monasterium construxisse in domo quondam Martini, quod monachi incolere debuissent, illudque in honorem Sãcti Petri Apostoli, & Sancti Archangeli dedicari exoptet, quamobrem Gregorius præcipit eidem Fortunato, vt illud solennitèr in eorum Sanctorum honorem dedicet, & quoties opus fuerit à presbyteris suæ Neapolitanæ ecclesię inibi missarum sacrificia celebrentur, & in eodem monasterio nec is Episcopus, nec presbyteri præter diligentiam disciplinæ, aliquam molestiam inferrent, & quicquid à fidelibus inibi oblatum fuerit, monachis in eo deseruientibus cederet.

Fortasse hic est Theodosius ille Abbas monasterij, quod à Liberio quondam Patricio in Campaniæ partibus constructum erat, quem idem Gregorius lib. 7. epist. 71. vna cum eius congregatione Maurentio Magistro militum commendat.

Animaduertendum tamen hic duximus in cap. 1. de statu monachorum (in quo statuitur, vt diœcesanus non debeat molestare monasteria pro causa correctionis, nec eis oblata sibi vendicare) legi Gregorium Papam eam decretalem scripsisse Archiepiscopo Neapolitano, vt in vulgatæ editionis codicibus habetur, & si in aliquibus editionibus aliter dicatur, quod obser-

uauit

Digitized by Google

uauit glo. apostillaris ibi apposita in recentibus correctis, ac reuisis codicibus, in quibus sic legitur, Gregorius tertius, in alijs nonus, sed rectè ait Contius, immò primus, vt lib. 7. Indict. 2. cap. 15. hæc refert apostilla. Antonius hic Contius Iureconsultus fuit eruditus, qui inter alia quæ elucubrauit, corpus iuris canonici collatione veterum, & authenticorum codicum illustrauit, & emendauit.

Idem Gregorius eodem lib. 7. epist. 25. cum Messenatis ecclesia vacasset, pastore destituta, ad eam visitandam anno 598. Fortunatus hic ab eodē Pontifice fuit solenniter delegatus, eiq; præceptum, vt ad eam ecclesiam properaret, populumq; hortaretur, vt dignum sibi eligerent pastorem, & electū ipsius Fortunati testimonio probatum, ad Pontificem transmitterent, ab eo sacrandum.

Idemque Gregorius sequenti epistola 26. eodem lib. 7. scribit Clero, ordini, & plebi consistenti Messenis, aitque defuncto eorum Episcopo, eius ecclesiæ visitationem commisisse Fortunato Episcopo, eosque monet, vt dignum postulent Episcopum, qui ab eo visitatore probatus, ad ipsum Pontificem veniat ordinandus.

Lib. 7. epist. 35. ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum de Christianis mācipijs non habendis à Iudæis, hæc autem epistola refertur in cap. 2. de constitut.

Epist. 71. lib. 7. ad Maurētium Magistrum militum Neapolitanæ Vrbis scribēs ait, quod Theodorus vir memorandus coram eo Pontifice conquestus fuerat de Fortunato Episcopo Neapolitano, quod quædam contra antiquum morem innouasset in eius præiudicium, quod ad curam, dispositionemque patroni Ciuitatis eiusdem asserit pertinere, & si ita res est, Pontifex contristatur cur in eius defensione eum Mauritium veritas non promouerit, & longam consuetudinem seruari non fecisset, de quibus is Pontifex scripsisse ait litteras ad eundem Episcopum, quarum exemplar ad eum transmittit, vt quid scrutari deberet, idem Maurentius cognosceret.

Lib. 7. epist. 85. & 86. cum Ianuaria religiosa fœmina oratorium in Massa Furiana iuris sui, ac propriis sumptibus pro sua deuotione construxisset, illud in Sanctorum Seuerini Confessoris, & Iulianæ martyris optaret dedicari, appositis ibi eorundem Sanctorum reliquiis, quapropter Gregorius præcipit Benenato Episcopo, si oratorium illud in eius diœcesi posītum esset, ac per eam fœminam annuus redditus solidorum decem eidem oratorio à fiscalibus tributis liber fuerit donatus, solenniter absq; missis publicis consecraret, dummodò baptisterium inibi futuris temporibus minimè erigatur, nec presbyter constituatur Cardinalis, ac etiam præcipit Fortunato Episcopo, vt reliquias Sanctorum Seuerini, & Iulianæ eidem Ianuariæ concedat, vt ea consecratio ex eius voto perficiatur.

Eodem lib. 7. epist. 92. Gregorius mittit eidem Fortunato Episcopo Barbatianum monachum, quem Abbatem is destinauit, qui monachis in Neapolitano monasterio præesset, ex quo alius, quem seruorum Dei patrem Neapolim transmiserat, defunctus erat, cuius vitam, moresq; solicitè præcipit explorari, & si sibi placuerit, ac humilem se exhibuerit (valde enim sapiens sibi ipsi esse videtur) Abbatem eum instituat, sin autem eius ordinationem differat, eiq; Pontifici id significet.

Epist. 108. lib. 7. ad eum Fortunatum scribit, ne milites in monasterio virginū, cui Angela Abbatissa præerat, hospitari permitteret; Et sequenti epistola conqueritur cum Fortunato Episcopo sua opera, & ex causa quorundam ca-

Digitized by Google

capitulorum, quæ Episcopus is statuerat in præiudicium Theodori viri magnifici maioris populi, Neapolitanum populum fuisse diuisum, ac discordia conflata inibi partium studia vigere, cum is concordiæ potius, ac vnitati debuisset studere, quamobrem præcipit, vt virum de negotio instructum, qui aduersariorum obiectis possit respondere, Romam ad ipsum Pontificem transmitteret, vt omnibus iurgijs, & altercationibus terminatis per iudices, ab eo Pontifice deputatos, pax inter ipsum, & eius filios, sicut decet, & charitas intercedat.

Lib. 8. epist. 3. Romanus clarissimæ vir memoriæ in vltima eius voluntate Neapoli in æde sui iuris ecclesiam, ac monasterium erigi præcepit, quæ iam sunt erectæ, Gregorius autem iubet Fortunato, vt eam ecclesiam in honorem Sanctorum Hermetis, Sebastiani, Cyriaci, & Pancratij martyrum solenniter absque missis publicis dedicaret, vetuitque ne ibi vnquam baptisterium erigatur, aut presbyter Cardinalis constituatur, sed quoties monachi ibi degentes missas velint celebrari, presbyterum ab eo Episcopo postulare debeant.

Et sequenti epistola 4. ad Fantinum Defensorem de eodem monasterio Neapoli ordinato in ipsius Romani spectabilis viri domo, atque eius iussu loquens, præcipit ei, vt faueat illis, qui ad Romani mancipia, quæ in Sicilia habitare dicuntur, recolligenda transmissi sunt, eaque collecta ad possessiones eius opera dirigantur, victu exinde pro eorum sustentatione desumpto, reliquum ad idem Neapolitanum monasterium eiusdem Defensoris cura singulis annis transmittatur.

Lib. 8. epist. 13. commendat eidem Fortunato Fuscum Abbatem monasterii Neapoli positi, atque eius monasterium, & sequenti epistola Romano Defensori illum commendat, aperitque cuius loci esset Abbas, nempe monasterii Sanctorum Herasmi, Maximi, atque Iulianæ martyrum, quod Neapoli ab Alexandra clarissimæ memoriæ fœmina fuerat fundatum, atque hæres institutus. Idem etiam Fuscus, vt ex sequenti epistola 15. ad Fatinum Defensorem apparet, plurium monasteriorum Abbas fuit, nempe monasterii Sancti Archangeli, quod Macharis dicitur, item præfati monasterii Sanctorum Herasmi, Maximi, & Iulianæ. De eo etiam forte loquitur epistola 12. eiusdem libri 8. quam Gregorius scripsit ad Gudiscalcum Ducem Campaniæ, qui in Abbatem Sancti Archangeli effractis monasterii foribus exarserat. Eiusdem monasterii Sancti Archangeli (vt credimus) idem Gregorius meminit lib. 1. epist. 23. Ind. 9. ad Anthemium Subdiaconum scribens, eiq; præcipit, vt duobus monachis in oratorio Sancti Archangeli seruientibus; quod in Lucullano castro, iuxta Sancti Petri basilicam erat, binos solidos daret, qui suis rationibus imputarentur.

Et lib. 8. epist. 18. eidem Anthemio Subdiacono scribens, præcipit, vt Amandum presbyterum oratorii Sancti Seuerini, quod in castro Lucullano situm est, à Surrentinis eorum Episcopum electum, ipsius Anthemii, ac Fortunati Episcopi testimonio probatum, eius vita, & moribus diligenter inspectis, & inquisitis, si aptus eis videretur, ad eum Pontificem Romam trãsmittant, atque gloriosam Clementinam matronam consolentur, ne hoc molestè habeat, nec contristetur de eius absentia. Hoc idem quoque scribit Gregorius eidem Clementinæ epist. 17. eodem lib. 8.

Ad Ioannem Proconsulem Italiæ scribens lib. 8. epist. 20. secum conqueritur, ac valdè se contristari ait, quod annonas, & consuetudines diaconiæ, quæ Neapoli exhibetur, pauperibus erogari solitas subtraxerit, quæ ab eius

pre-

Digitized by Google

prædeceſſoribus non fuerunt ademptæ,& tempore prædeceſſoris eiuſdem Ioannis fuerunt miniſtratæ, hortatur proinde eum,vt illas reſtitui faciat.

Lib.8.epiſt.23.Fortunatum Epiſcopum acritèr reprehendit,quod erga monaſteria ſibi ſubiecta minus ſtudet eſſe ſollicitus, ac reprehenſionis culpam incurrit,eumque Pontificem de eius leuitate contriſtat, quendam enim Mauricium,qui nuper in monaſterio Barbaciani conuerſus fuerat, ablatis ſecum alijs monachis fuga de eodem monaſterio diſceſſiſſe, quodque idem Barbacianus ſecularem hominem,& non ante probatum totonderit, præcipitque,vt diſtrictius interdicat,vt quos ad conuertẽdum ſuſceperint, priuſquam biennium in conuerſione compleant,nullo modo audeant tondere,quæ epiſtola refertur in can.monaſterijs 19.q.3.

Et ſequenti epiſt.24.eiuſdem lib.8.eidem Fortunato Epiſcopo ſcribens, grauiter etiam eum reprehendit de quibuſdam ab eo iniuſtè ablatis, eiq; præcipit, vt Theodorico viro magnifico maiori populi portas; & Ruſtico viro clariſſimo ſeniori aquæductum illicò reſtituat.

In epiſt.quoque 25.lib.8.ad eundem Fortunatum ſcribens, valde de eo ſe mirari dicit,dum de Petro clerico agit,à pueris falsò accuſato, ac præcipit, vt vna cum Anthemio Subdiacono ipſius Pontificis,facti veritatem inquirat, & ſi criminis reus fuerit repertus,canonica vltione eum puniat, ſi verò innocens,illum abſoluat. Et ſequenti epiſtola ad eundem Anthemium ſcribit, vt cum eo Fortunato Epiſcopo ſubtilitèr de eo clerico veritatem inquirat.

Lib.8.epiſt.27.ad eundem Fortunatum ſcribens, ei præcipit, vt Saponarios Neapolitanæ Ciuitatis à Ioanne viro clariſſimo palatino iniuſtè vexatos vna cum Præfecto viro eminentiſſimo tueatur, eumque Ioannem Fortunatus is paterna admonitione ab ijs moleſtijs cohibeat.

Ad Romanum Defenſorem ſcribens ait, quoſdam prauæ voluntatis ſtudio contra ſeniores,& ciues Neapolitanæ Ciuitatis de inſulis iuris eorũ Leontio glorioſo viro conari ſurripere,ac mandat,vt is huic rei non aſſentiatur, etiam ſi ab Epiſcopo aliquod eis præiuditium fieret,quod non credit, quia licet retro Principum iuſſionibus de eiſdem inſulis ſint muniti, ipſo quoq; Pontifice ſuffragante,cum fuit in regia Vrbe,ideſt Conſtantinopoli, ita ſereniſſimo Mauritio Imperatore ſpeciali eorum iure ſtrictè munita ſunt, vt non habeant quod reformident lib.8.epiſt.53.

Lib.8.epiſt.39.ad Adeodatum Abbatẽ monaſterij Sãcti Sebaſtiani,quod Neapoli in domo quondam Romani conſtructum eſt, ſcribens anno 600. Ind. 13.vniuit is Pontifex monaſterium Gazarenſe monachorum,quod in Plagia ſitum eſt in Neapolitana diœceſi cum eodem Sancti Sebaſtiani monaſterio,quouſque tamen Neapoli ordinaretur Epiſcopus,quo quidem ordinato vtrum in perpetuum,an temporalis hæc vnio deberet eſſe, maturius pertractaretur.Et quia monaſterium Puteolis conſtitutum, quod Falcidis dicitur,iam deſtitutum à monachis perhibetur, adeo vt penè pro derelicto habeatur,Gregorius illud in perpetuum ipſius Abbatis monaſterio vniuit, monachos verò,quos in eo monaſterio Puteolis ſito deputauerit, & ſi ſub eius Abbatis diſciplina,Puteolano tamen Epiſcopo,cuius diœceſis eſt,non Neapolitano noſcat ſubiacere.

Lib.9.epiſt.7.ſcribens Romano Defenſori, meminit Teclæ Abbatiſſæ monaſterij Sanctæ Mariæ, quod Neapoli, in domo quondam Felicis Scholaſtici conſtitutum eſt.

Subſcribitur etiam Fortunatus hic Epiſcopus Neapolitanus priuilegio ab eo-

Digitized by Google

dem Pontifice indulto Gailardo Abbati monasterij Sanctæ Mariæ, ac Beatorum Petri Apostoli, & prothomartyris Stephani, quod est in Suessorum ciuitate situm 7. Kal. Iunij anno 594. Ind 11. cui idem Pontifex, alijq; Episcopi subscripserunt, habetur autem priuilegium illud in eius regiſtro lib. 2. post epist. 38.

Eo etiam præsule S. Gregorius synodum, siue conuentum Romæ in Vaticano habuit die 5. Iulii 595. Ind. 13. cui Fortunatus interfuit, ac subscripsit, quod habetur in regiſtro eiusdem Gregorij lib. 4 epist 44.

Concessit etiam multa idem Gregorius Cassinensi cœnobio, de quibus rebus ad Bonitum eiusdem monasterij Abbatem litteras direxit 3. non. Octobris Ind. 14. eiusdem anni, quibus Fortunatus cum aliis quoque Episcopis subscripsit, vt habetur in quibusdam eius libri editionibus.

Fit etiam huius Fortunati Episcopi mentio in actis Sancti Agnelli Abbatis, eo enim præsule, & sub Gregorio Pontifice, & Mauritio Augusto Sanctus Agnellus Neapoli ad cœlos conuolasse legitur. Circumfertur quoque liber de vita Sancti Agnelli, quæ excerpta dicitur ab eiusdem Sancti vita, cum miraculis, vsque ad eius sepulturam, quam Sanctus Fortunatus Neapolitanus Archiepiscopus conscripsisse traditur, atque ad Sanctum Gregorium Papam tunc transmisisse, multorum nobilium virorum, ac catholicorum subscriptionibus roboratam, qua perlecta ab eodem Pontifice, in Sanctorum numeram Agnellum fuisse relatum, prodiit autem liber hic primũ Neapoli ex typographia Ioannis Sulsbach Alemani anno 1532. in 4. fol. At quia conficta est à Ioanne Neapolitano Congregationis Sancti Saluatoris in Sancti Agnelli cœnobio commorante, viro quidem antiquarum rerum longè inscio, qui eam ex imperiti vulgi nugis congessit, & portentosa, & veluti aniles fabulas narrat, meritò explodenda. Nec Fortunatus hic, qui Sãcti Gregorii Pontificis, & Agnelli Abbatis ætate vixit, Archiepiscopus fuit, sed Episcopus nec etiam is Fortunatus fuit Sanctus, cum Sanctus Gregorius tam acritèr, & vehementèr sæpius de rebus malè actis illum arguisse deprehendamus, vt ex superius dictis abundè liquet, & nos etiam multa ex ijs prætermisimus, nec ijs temporibus is erat mos inter Sanctos referendi, nec Sancti Agnelli vitam à Fortunato Episcopo scriptam fuisse ex bonis scriptoribus habemus, nec in actis Sancti Agnelli aliquid probatæ fidei esse constat, præter libellum miraculorum eius, quæ post ipsius obitum edidit, ex quo Neapolitana ecclesia ab antiquissimis temporibus lectiones in officio ecclesiastico, quod in eius diei solennijs recitare consueuerat, descripsit.

Schisma.

Fortunato mortuo, cum pro successore substituendo comitia haberẽtur, Clerus, ac populus in duas scissi sunt partes, & duo ad eam dignitatem electi sunt, altera enim Ioannem diaconum in Episcopum elegit, altera verò Petrum itidem diaconum, hinc Summus Pontifex Gregorius de more consultus omnem sua auctoritate controuersiam sustulit, cum enim ad eius aures peruenisset Ioannem incontinentiæ vitio notari, habebat enim paruam naturalem filiam, Petrum verò vsurarum crimine esse pollutum, ac solidos dedisse ad vsuram, & simplicem esse, cum eo tempore, vt idem Gregorius ait, in regiminis arce deberet constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subiectorum vtilitate, & cautela sciret esse sollicitus, Clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis scribẽs lib. 8. epist. 40. nulla habita ratione de Ioannis diaconi electione, præcipit vt ea Petro obie-

Digitized by Google

obiecta cum omni subtilitate deberent perquirere, & si ita res se haberet, alium eligerent, eiusque electionem illicò suspenderent, si verò subtili habita inquisitione hoc falsum esse constaret, quia eius persona ipsi Pontifici ignota erat, & vtrum verum esset de simplicitate eius, quod ad eum perlatum erat, ignorabat, cum decreto ab eis facto ad ipsum Gregorium eum venire necesse fore, vt vitam, moresque eius sollicitè inquireret, ac sensum cognosceret, & si huic ordini aptus esset, confirmaretur, si verò is idoneus non esset, nec approbatus, alius eligi posset, & de alio prouideri. Hæ autem Gregorij litteræ relatæ sunt in can. nec nouum 8. q. 1. can. prius quam 1. dist. 28. can. Petrus diaconus 1. dist. 39. can. de Petro 1. dist. 47. can. studij 1. dist. 61. At Petrus non fuit confirmatus, quoniam, vt credimus, non fuit idoneus repertus.

601.

PASCASIVS ecclesiæ Neapolitanæ præfectus est Episcopus anno 601. ad quem aliquot Gregorius direxit epistolas nempè lib. 9. epist. 26. ad eundem Pascasium scribens, ei præcipit, vt domino Venantio sanctuaria, seu reliquias Sancti Seuerini Confessoris concedat, vt oratorium suis constructum sumptibus, in eius nomine posset solenniter consecrari. Et lib. 9. epist. 29. eidem Pascasio scribit de pecunia Neapolitanæ ecclesiæ inter Clerum, & pauperes distribuenda, quæ sic se habet.

Gregorius Pascasio Episcopo Neapolitano.

Tempore quo fraternitas tua ad episcopatus officium Deo authore prouecta est, constituisse nos recolit, vt ex pecunijs ecclesiæ vestræ portio Cleri, vel pauperum, quam minimè decessor vester præbuerat, ideſt quadringenti solidi seorsum fieri debuissent, qui eiusdem cleri, atque pauperum erogationi proficerent, quod quia diutius non est differendum, volumus vt secundum distributionem præsentibus scriptis insertam eorum Anthemio subdiacono nostro sine difficultate aliqua fraternitas vestra debeat erogare. Præbendi itaque sunt clericis vestris per singulos, sicut prospexeritis, simul omnis summa solidi centum: præiacentibus, quos centum viginti sex esse cognouimus, dandi sunt solidi sexaginta tres, ideſt medius solidus per singulos, presbyteris, ac diaconibus, & clericis peregrinis solidi quinquaginta, hominibus honestis, ac egenis, quos publicè petere verecundia non permittit, solidi centum quinquaginta, ita vt quilibet eorum ad singulos tremisses, quidam ad binos, quidam ad singulos solidos, vel si usum fuerit amplius dimittantur. Reliquis verò pauperibus, qui elemosynam publicè petere consueuerunt, solidos triginta sex. Ecce nos quantum, vel quibus dari debeat, distribuimus. Sed quia sicut præuidimus, non omnibus æqualiter est præbendum, necesse est, vt vna cum prædicto subdiacono, prout præuideritis, dare singulis debeatis, atque id modis omnibus studeatis, quatenus quod alter iniustè detinuit, vos deuotè, ac celerius impendendo, ad vestram possitis applicare mercedem.

Ex eis epistolæ verbis habes, ex redditibus Neapolitanæ ecclesiæ Clero, & pauperibus portionem ab Episcopo reseruari, quod ad quotidianas distributiones spectat, Clero enim, & pauperibus erogabatur. Habes etiam inferius in actis Sancti Ioannis Neapolitani Episcopi, ibi remuneratis clericis, atque pauperibus. Colligitur quoque ex ea Gregorij epistola centum viginti sex clericos tunc maioris ecclesiæ seruitio addictos, præter presbyteros, diaconos, & clericos peregrinos.

Idem Gregorius lib. 9. epist. 66. Anthemio subdiacono præcipit, vt eius mandato, ac nomine Pascasium admoneat, vt pastorali eius curæ inuigilet, &

Digitized by Google

ſuæ eccleſiæ diſciplinam amplius non negligat,ac Vicarium ordinet,& maiorem domus,vt cauſis,quæ in dies contingunt,& hoſpitibus ſuperuenientibus paratus eſſe poſſit.

Et lib.11.epiſt.15.eidem Paſcaſio ſcribens, præcipit, ne turbari faciat Iudæos Neapoli conſiſtentes eorum ſolennia celebrantes,ſicut eis hucuſque,& eorum parentibus à longis temporibus licuit, & conſuetum eſt obſeruari. Hæc autem epiſtola canonibus adſcribitur ſacris in can. qui ſincera 1. diſt.45.

Hic quoque Paſcaſius ita negligens fuit, vt in nullo Epiſcopus cognoſceretur,& omnibus ad paſtoris curam pertinentibus poſtpoſitis, ad fabricandam nauim toto ſe ſtudio occupauerat,& quatuorcentum ſolidos, & plus perdiderat,& quotidie cum vno, aut altero clerico magno omnium vilipendio ad mare deſcendebat,vt apud ſuos in fabula eſſet,quapropter Gregorius lib.11. epiſt. 31. ad Anthemium Subdiaconum de his ſcribens, illi præcipit,vt Paſcaſium coram alijs ſacerdotibus,vel quibuſdam de filijs ſuis nobilibus hortaretur,vt vigilans eſſet in monaſteriorum cura, cæteriſque ad ſe ſpectantibus, vtque ſuam amplius non negligeret eccleſiam, idoneumque ordinaret Vicarium,& niſi reſipiſceret,atque ad ſe reuerteretur, ad Romanam tranſmitteretur ſedem, quæ litteræ ſunt canonizatæ in can. peruenit 1. diſt. 84.

Eo etiam præſule idem Gregorius Adeodato Abbati Neapolitano ſcribens lib.11.epiſt.4.perpetuò vnit monaſterio eiuſdem Abbatis,cœnobium Neapolitanæ Vrbi proximum,quod Crateras dicitur,iam penè deſtitutum, ac deſolatum.

Et ſequenti epiſtola 5. ad Adeodatum ſeruum Dei ſcribens (quem credimus eundem eſſe cum ſuperiori) meminit Adeodatum ipſum monaſterio Sancti Adriani,in quo fuerat conuerſus,multa donaſſe.

Et lib.12.epiſt.24.ſcribens vniuerſis militibus Neapolitanis,ait ſummam militiæ laudem eſſe reipublicæ vtilitatibus obedientiam exhibere,ipſumque Pontificem deputaſſe magnificum virum Conſtantinum Tribunum cuſtodiæ Ciuitatis,eoſque milites admonet,vt eidem Tribuno pro ſereniſſimorum dominorum vtilitate,vel conſeruanda Ciuitate, omnem obedientiam exhibeant,prout fecerant.Hæc quoque epiſtola refertur in can. ſumma militiæ laus 23.q.1.

617.

Io. Diac. IOANNES tertius Epiſcopus præfuit anno 617.ſub Deus dedit, Bonifacio quinto,& Honorio Romanis Pontificibus, atque Heraclio Auguſto. Hic pulchrum conſtruxit ædificium marmoreis columnis affabrè ſuffultum, atque nobilibus picturis decoratum, quod conſignatorium albatorum vocabatur, inter fontes nempe maiores, quos Soter Epiſcopus fecerat, & eccleſiam Stephaniam, per cuius ianuas, ij qui ſacrum baptiſma recepiſſent, à dextera parte ingredientes, Epiſcopo, qui illis in medio reſidebat, offerebantur, & benedictione accepta ordinatim à ſiniſtra parte exirent. Sunt autem albati veſtibus albis, & candidis induti, vt baptizatos credimus illuc albis veſtibus ornatos proceſſiſſe, vt innocentiæ ſtatum, cui per baptiſmum reſtituimur, ſignificaret, priſcos quoque feſtos dies, ac conuiuia, ſemper ferè dealbatos agere

ex

Digitized by Google

ex Cicerone in Vat. alijsque didicimus. Sedit verò Ioannes annis xx. mensibus vij. diebus xiiij.

638.

CAESARIVS Neapolitanus Antistes præfuit anno 638. Honorio Pontifice, & Heraclio Augusto annis quatuor, & diebus quatuor. Io. Diac.

641.

GRATIOSVS Episcopus Neapolitanus sedit anno 641. Ioanne quarto, & Theodoro Pōtificibus, & Constante Heraclij filio Imperatore annis septē. Ioan. Diac.

649.

EVSEBIVS Episcopus præfuit Neapolitanæ ecclesiæ Martino primo Summo Pontifice, & Constante Augusto anno 649. Io. Diac.

649.

LEONTIVS Episcopus Neapolitanus præfuit anno 649. quo interfuit Concilio sub Martino primo Papa in Latheranensi basilica celebrato, in quo centum, & quinque Episcopi Italiæ conuenerunt, & Monothelitarum hæresis, quæ tunc vigebat, vnam Christo voluntatem, atque actionem impiè tribuentium, damnata est, vt ex ipsius Concilij actis, quibus Leontius subscripsit, clarè dignoscitur. Nec credant aliqui nos errore lapsos nostro indici interseruisse Leontium illum celebrem Neapolitanæ vrbis insulæ Cypri Antistitem, qui Græco sermone vitam Sanctorum Ioannis Alexandrini Episcopi, qui eleemosynarius dictus est, Simonis itidem Sali, & aduersus Iconomachos libros quinque edidit, ac multas panegyricas orationes dictitauit, scripsitque in Matthæi cap. 17. de Transfiguratione Domini homiliam, quæ citatur in 6. actione synodi secundæ Nicenæ, aliaque multa insignia opera conscripsit, quique hoc eodem fermè tempore claruit, vt Sigibertus, Trithemius, Sixtus Senensis, Antonius Posseuinus, ac cæteri, qui de illustribus scriptoribus agunt, testantur, is enim longè à nostro differt, etenim ei Concilio Italiæ tantummodò Episcopos interfuisse scimus. Io. Diac. Sigib. de viris Illustr. c. 57. Trithem. de viris Illust. Sixt. Senēs. ll. 4. suæ biblioth. sāctę Ant. Posseuin. in 2. vol. Appar. sacr.

Hic etiam Leontius noster Episcopus, vt Ioannes Diaconus affirmat, crucem Domini auream fecit, pretiosis lapillis intextam, in ea quoque ligni partem sanctissimæ crucis recluſit, quam tanta veneratione promiscui sexus Neapolitani omnes in sexta feria maioris hebdomadæ, & in exaltationis, siue inuentionis eiusdem sanctissimæ crucis solennijs, singulis annis venerabātur, maxima deuotione diuina flagitantes auxilia; sedit autem Leontius annis quatuor, sub Martino primo Papa, & Constante Augusto. Rober. Bellarm. de script. eccl.

668.

ADEODATVS Episcopus Neapolitanus præfuit anno 668. Vitaliano Papa, & Constantino Aug. Io. Diac.

672.

AGNELLVS Neapolitanæ ecclesiæ episcopatum gessit anno 672. sub Romanis Pontificibus Adeodato, Dono, Agathone, Leone secundo, Benedicto secunde, Ioanne quinto, Conone, ac Sergio, & Imperatoribus Constantino Constantij filio, & Iustiniano iunore Imperatore. Io. Diac.

Interfuit autem Agnellus anno 680. generali synodo Episcoporum, quam is Pontifex Agatho Romæ congregauit, in qua de duabus Christi naturis, voluntatibus, atque operationibus decretum est; In eo etiam Concilio lega-

Digitized by Google

tos, ac synodicam epistolam omnium Episcoporum subscriptionibus roboratam ad sextum generale Concilium Constantinopoli indictum, idem Agatho misit, in qua is Pontifex, ac Episcopi eorum fidem exponunt de duabus Christi naturis, voluntatibus, atque operationibus, & Concilium illud hortantur, vt opem ferat pro vnitate fidei seruanda, quæ firma semper in Romana ecclesia extitit, subscripsit autem illi Agnellus hunc in modum.

Agnellus humilis Episcopus Sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ.

Io. Diac. Construxit autem intus Ciuitatem Neapolis basilicam Sancto Ianuario martyri, in cuius honorem diaconiam eius nomine nuncupatam instituit, ac fratribus Christi cellulas ordinauit, de redditibus episcopij perpetuis temporibus alimenta constituens, ducentum nempe, & decem tritici modiorū, totidemque vini hornarum per singulos annos. & pro lotione, & cultu vtē silium ecclesiæ, & fratrum Christi bis in anno saponē, in festis scilicet Natiuitatis, & Resurrectionis Domini elargiri sanciuit, milleque siliquas (monetæ genus) in Natiuitate Domini, totidemque in ipsius Resurrectione tribui.

694.

S. IVLIANVS Episcopus Neapolitanus præfuit annum circiter 694. eius memoria extat in maiori ecclesia propè Crispanæ familiæ sacellum, vbi & eius imago in parastade, & si temporum iniuria obscurata, conspicitur, & vetustissima hæc legitur inscriptio.

S. Iulianus Episcopus sedit annis vij. mensibus iij.

Ioannes quoque Diaconus in suo Chronico Episc. Neap. affirmat Iulianum Neapolitanæ ecclesiæ præfuisse annos septem, & menses tres, temporibus nempe Sergij Papæ, & Leontij tertij, & Aasimari Tiberij Cæsarum.

713.

S. LAVRENTIVS Episcopus Neapolitanus præfuit annum circiter 713. Eius autem acta excidisse credimus, quandoquidem nec in maioris ecclesiæ, nec in priuatis, cæterisque vrbis monumentis accuratè perquisitis ea reperire potuimus, attamen celebre priscis temporibus fuit Sancti huius Laurentij oratorium in diui Ianuarij sacra æde, extra Neapolitana mœnia posita, pro sepulchris virorum insignium, qui in eo reconditi memorantur, etenim inibi præter eundem Laurentium, Sancti quoque Ioannes, & Athanasius eius successores sepulti recēsentur. Eius oratorij in actis Sāti Athanasii his verbis mentio habetur.

Sancti Athanasij corpus in oratorio Sancti Confessoris Christi Laurentij eiusdem sedis Antistitis, iuxta sacratissimi Ioannis antecessoris, & nutritoris eius antrum diligentissima, & dignæ sepulturæ tradiderunt, &c.

Cum igitur sedisset Laurentius annos quindecim, obdormuit in Domino anno 729. eiusque memoria, ac imago cum vetustissima inscriptione in metropolitana adhuc extat ecclesia propè Sancti Iuliani Episcopi memoriam hunc in modum.

Sanctus Laurentius Episcopus sedit annis xv. mens. viii. . . . . .

Sacrum eius corpus in cathedrali ecclesia asseruari sub altari cappellæ Sancti Saluatoris cum Sancti Athanasii Episcopi pignoribus, fama est.

Floruit temporibus Constantini, ac Gregorii secundi Romanorum Pontificū, & Philippi, Anastasii, Theodosii, & Leonis Isaurici Imperatorum.

Meminit etiam Sancti Laurentii Ioannes Diaconus in Chron. Episc. Neap.

quem

Digitized by Google

quem sedisse ait annis quindecim, mensibus octo, ac diebus vigintisex. Habetur etiam mentio Sancti Laurentii in actis Sergii eius successoris.

730.

SERGIVS Episcopus Neapolitanus hoc modo electus est, cum enim Longobardi sub Romualdo secundo Beneuenti Duce, Cumanum castrum in Campania propè Puteolos dolo occupassent, Gregorius secundus Pontifex, cum eo Duce, vt illud restitueret, precibus primum, dein oblata etiam pecunia egit, quod cum obtinere non posset, dirum in eum anathema contorsit, sed vt idem Gregorius vidit Ducem id parum curare, rogauit Ioannem Ducem, & Consulem, ac Magistrum militum Neapolitanæ vrbis, qui eam ciuitatem regebat, vt valido exercitu celeriter instructo, noctu ex impetu castrum illud aggrederetur, & occuparet, Longobardis exinde eiectis, septuaginta anni pondo eidem Ioanni Duci pollicitus, si illud recuperaret, Dux autem Ioannes arbitratus id facinus, ac castri recuperationem maximo eius honori, ac vtilitati fuisse cessurum Pontificis consilio paruit, & magno cum exercitu illud recuperandum aggressus anno 715. ac proficiscens cum Theodimo S R E. Subdiacono, & Rectore Campaniæ, cum fuisset à sacerdote quodam nomine Sergio benedictus, qui ad eam benedictionem perficiendam diuino numine inuentus est, vouit Dux ipse, vt si victor rediret omnimodo ipsum Neapolitanum Episcopum creari curaret post obitum Laurentii, qui tunc ei ciuitati præerat, si illi superstes esse contingeret, recuperato demum felicissimè castro, & magna sibi parta gloria, atque vtilitate, etenim ex improuiso in hostes irrumpens, castrũ cepit Longobardis ferè tercentum cum eorum Castaldione occisis, viuis verò penè quingentis comprehensis. & Neapolim captiuis abductis, castrum eidem Pontifici restituit, promisso sibi argento recepto. Laurentio tandem post aliquod tempus ex humanis sublato, Dux promissi memor Sergium Episcopum eligi curauit, eiusque votum completur annum circiter 730.

Quæ autem diximus de castro Cumano à Romualdo Longobardorum Duce capto, & de eo postea recuperato à Neapolitanorum Duce, in gratiam Romani Pontificis, & de victoria ab eo habita, deprompsimus à pluribus scriptoribus, nempe.

Anastas. Biblioth. in vita Pontif.
Paul. Diac. lib. 6 de gestis Longob. cap. 14.
Platina in vita Gregorii secundi.
Carol. Sigon. lib. 3. de Regn. Ital. anno 716.
Baron. vol. 9. Annal. eccl. anno 715.

Qui scriptores omnes reticent, quæ diximus de Sergio sacerdote, & eius benedictione, & episcopatu Neapolitano dein adepto, quæ solus Ioãnes Diaconus in Chron. Episc. Neap. refert hunc in modum.

Sergius Episcopus xxxvi. sedit annos xxviij. menses iiij. dies iij.

Hic dum sub habitu adhuc presbyteri degeret, Romoalt Dux Longobardorum pacis fraude simulans, misso exercitu, Cumanum castrum quodam tradente inuadit. Ad quod dum Ioannes Magister militum cum suis adire festinaret, ad exequendam benedictionem diuinitus iste, de quo dictum est, sacerdos inuentus est; Data illico oratione Dux ille prauius votum deuouit, dicens. Si Domino annuente prospere recepturus castrum aduenero, post decessum Pontificis, si aduixero, istum Episcopum ordinabo, quod & factum est, abierunt, ipsumque castrum intrantes, receperunt, atque stabilientes, incolumes sunt omnes reuersi. Cumque propria morte Beatus Laurentius Episcopus de hac luce subtractus fuisset, Sergium elegerunt Pontificem, & pra-

Digitized by Google

prædicentis votum completum est. Hic dum à Græcorum Pontifice Archiepiscopatum nanciscereturab Antistite Romano correptus, veniam impetrauit. Fuit autem temporibus Gregorij, & Zachariæ Papæ, necnon & Leonis, & alterius Leonis & Constantini eius filij.

Ex quibus verbis haud reor Neapolitanam ecclesiam in Archiepiscopalem fuisse erectam à Patriarcha Constantinopolitano, in odium Romani Pontificis, Græcorum dominātium potentia, dum hic dicitur, Sergium Archiepiscopalem dignitatem à Græcorum Pontifice, ideſt à Patriarcha Constantinopolitano obtinuisse, quamobrem necessarinm duximus quicquid apud bonos auctores hac de re differentes reperimus transcribere, etenim pro comperto habemus, aliquot ciuitates, quæ Græcorum subiacebant imperio, Patriarcham Constantinopolitanum in spiritualibus agnoscere, qui se vniuersalem quandoque, & Oeconumicum Episcopum appellare non est veritus, & earum vrbium Episcopos confirmationis, ac consecrationis munus à Patriarcha accipere consueuisse, & in omnibus ei parere, attamen ecclesia Neapolitana, quanquam ea vrbs Græcorum Imperatoribus subesset, nunquam tamen Patriarcham, sed Romanum Pontificem agnouit, & licet Sergius hic noster Neapolitanus Episcopus à Patriarcha Constantinopolitano Archiepiscopalem nouisset dignitatem, à Pontifice tamen correptus veniam impetrauit, & pœnitentia ductus, in omnibus Romani Pontificis præcepta fuit secutus. Ex quo satis exploratum habetur, nullum ius Constantinopolitanam ecclesiam in Neapolitana habuisse, sed Græcorum fastu, ac Sergii peruicacia, & in Romanam sedem contumacia factum esse, qui Romanæ sedi infensus, priuato, vel aliorum consilio id contra ius, fasue attentauit, quod ex eo maximè patet, quia dein cum odium deferbuisset, propriam agnoscens culpam, veniam à Romana sede petiit, qui si verè Cōstantinopolitana ecclesia aliquod ius fouisset, id factum maiorum exemplo excusasset.

Quod autem aliquot ciuitates Apuliæ, & Calabriæ, quæ Græcorum Imperatori suberant, Patriarcham Constantinopolitanum recognoscerent, & Episcoporum confirmationem, & consecrationem ab eodem Patriarcha obtinerent, aliquot habemus scriptorum testimonia. Temporibus enim Leonis Imperatoris Constantinopolitani cognomento Sapientis, seu philosophi, qui regnare cæpit anno 886. Metropoles octuaginta, & vna, Patriarchę Cōstantinopolitano subditæ memorantur in eiusdem Imperatoris Dispositione, quæ per Leunclauium tom. 2. Iuris Græco Romani edita est, & per Aubertm Miræum Bruxellensem in libro, quem inscripsit Notitiam Episcopatuum Orbis Christiani lib. 1. c. 10. in qua Leonis Dispositione hi Metropolitani Constantinopolitano Patriarchæ subditi inter alios recensentur.

32. Rhegium in Calabria.
49. S. Seuerinæ in Calabria.
55. Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.

Item dicitur inibi. Eodem tempore alios triginta octo Archiepiscopatus eidem Patriarchæ subiectos esse, inter quos 14. Neapolis, licet idem Aubertus falsò, & ex errore conijciat Neapolitanum Archiepiscopum in Italia esse, nisi errore labatur (vt ipsemet dicit) sed credo certè falli, cum Neapolis tunc hæc nostra in Italia non esset Archiepiscopatus, nec vnquam apud bonos authores reperiatur Constantinopolitano Patriarchæ aliquādo subdita.

Cum autem idem Leo Imperator episcopatus enumerat suffraganeos, sic ait.

„ 32. Rhe-

Digitized by Google

32. Rhegiensis Metropolitanus in Calabria.
Bibonensis.
Taurianæ.
Locridis.
Rusiani.
Scylacij.
Tropæi.
Amanteæ.
Crotonæ.
Constantiensis.
Nicoterensis.
Busuniani.
Nouocastrensis.
Casani.
49 Seuerianæ Metropolitanus in Calabria.
Euryacensis.
Acerentinus.
Callipolitanus.
Aisylorum.
Castri Veteris.
55. Hydruntino Metropolitano. Nullus subest thronus.

Sapientissimus item Ioannes Curapalata in lib. de Officialibus palatij Constantinopolitani,& officijs magnæ ecclesiæ, ponit expositionem Imperatoris Andronici Paleologi senioris,qui regnauit anno 1283. quo se ordine iam haberent subiectæ metropoles Patriarchæ Constantinopolitano,& inter alios ait.

Episcopus Calabriæ.Hæc thronus fuit 31.ad 38.deducta est.
Hydruntis. hæc fuit 54.& ad 66.deducta est.
Sanctæ Seuerianæ. hæc fuit 48. facta est 61.
Rhegij,qui & Calabriæ dicitur,non habet principatum.

Luitprandus quoque Cremonensis Episcopus in sua legatione ad Nicephorum Phocam Imperatorem Constantinopolitanum pro Ottonibus Augustis,& Adelhaida anno 968. quam nobis Henricus Canisius Nouiomagus Iureconsultus,& sacrorum canonum in Ingolstadiensi ciuitate ordinarius professor ex codice primariæ ædis Treuerensis exhibuit, ac typis mãdauit tom. 6. Antiquæ lectionis, cum Patriarchæ Constantinopolitani temerarium ausum in Episcopatibus,qui Romanis Pontificibus suberant, & eius iuribus occupandis Græcorum Imperatorum fauore,ac in Romanos Pontifices odio refert,sic ait.

Nicephorus cum omnibus ecclesijs homo sit impius,liuore,quo in vos abundat, Constantinopolitano Patriarchæ præcepit, vt Hydruntinam ecclesiam in Archiepiscopatus honorem dilatet,nec permittat in omni Apulia, seu Calabria Latinè amplius, sed Græcè diuina mysteria celebrare. Mercatores dicit fuisse prateritos Papas, & Spiritum sanctum vendidisse,quo viuificantur,& reguntur omnia,qui replet orbem terrarum,qui scientiam habet vocis,qui est cum Deo patre, & filio eius Iesu Christo coæternus,& consubstantialis, sine initio, sine fine, permanens verus, qui pretio non æstimatur, sed à mundis corde tanti emitur,quanti habetur.Scripsit itaque Polyeuctus Constantinopolitanus Patriarcha priuilegium Hydruntino Episcopo, quatenus sua auctoritate habeat licentiam Episcopos consecrandi in Acirentila, Turcico,Grauina,Maceria,Tricario,qui ad consecrationem Domini Apostolici pertinere videntur.

Ea-

Digitized by Google

Eadem quoque verba ex eodem Luitprando refert Baron. vol. 6. Annal. anno 968.

Idem Aubertus Miræus dicto lib. 1. Notitiæ Episcopatuum hoc idem innuere videtur de Episcopatibus, qui Romano Pontifici suberant, à Constantinopolitanis Patriarchis ab eius obedientia reuocatis, dum ita ait.

Sic & Siciliæ, Calabriæ, Magnæ Græciæ, Regnique Neapolitani varias vrbes Episcopales (ex quibus nonnullas iam commemorauimus) Patriarchæ Constantinopolitani ad se olim traxerunt, Imperatorum videlicet Orientalium per Italiam, ac Siciliam tunc imperantium auctoritate, fastuque subnixi.

Inter opera Theodori Balsamonis Græci scriptoris, Patriarchæ Antiocheni, qui sedere cepit anno 1191. pagina 1191. legitur Expositio eorum qui subsunt throno Patriarchali Reginæ Ciuitatis, edita regnante Imperante domino Andronico Paleologo sene, in qua inter Episcopos, quibus præest Patriarcha Constantinopolitanus, præter Orientales, ac suo ordine, hi ex Occidentalibus connumerantur, nempe Episcopus Calabriæ numero 38. & Hydruntis 66.

Metropolitana quoque ecclesia Barensis diu paruit Patriarchæ Constantinopolitano, siquidem in eius ecclesiæ archiuio plures sunt originales bullæ Patriarcharum Constantinopolitanæ Vrbis in pergameno, priscis temporibus, Græcis litteris exaratæ, quibus Patriarchæ eam ecclesiam contulere, seu confirmarunt Barienſium Archiepiscoporum electiones, vt nobis relatum est.

750.

Io. Diac. COSMAS Episcopus præfuit ecclesiæ Neapolitanæ annum circiter 750. Zacharia Pontifice, & Constantino Copronymo Augusto.

752.

Io. Diac. CALVVS Neapolitanus Antistes præfuit anno 752. sub Stephano tertio, qui secundus dictus est, & eodem Constantino Imperatore. Hic bonus Episcopus non procul à ciuitate Neapolis oratorium in honorem Sancti Sossij martyris erexit in tam sublimi loco positum, vt omnia quæ in circuitu sita erant, vndique conspici possent.

757.

Ioan. Diac. PAVLVS Episcopus Neapolitanus sedit annum circiter 757. Paulo primo Romano Pontifice, & Constantino, & Leone eius filio Augustis. Hic cum adhuc Neapolitanę ecclesię diaconus esset, sępius Romam Legatus directus est, vbi Paulum Papam tunc leuitam sibi familiaritate cõiunxit. Quadam autem die familiaritèr inuicem colloquẽtes, Neapolitanus diaconus, quasi per iocum inquit, faxit Deus, vt te Romanum Pontificem videam, cui Romanus leuita respondit, & ego te Episcopum, quod benè vtrisq; contigit, breui enim temporis spatio defuncto Stephano tertio Papa, Paulus in eius locum electus est, & non multum post temporis Caluo Neapolitano antistite ab humanis sublato, Paulus suffectus est anno 757. At quoniam Neapolitana ciuitas Græcorum tunc imperio suberat Constãtino Copronymo Leonis Isaurici in imperio, & impietate successore imperante, qui hæresis contra sacras imagines maximus propugnator erat, ideoque inter ipsum, & Romanam ecclesiam maxima inerat controuersia, propterea nouem erant menses, quibus Paulus Episcopus consecrari non potuit, is verò cum Paulo Romano Pont. eius amico in huiusce modi rebus aliquo modo cuperet suffragari, elam Romam adijt, statimque ab eo consecratus Episcopus, Neapolim reuersus est, & à suis ciuibus non fuit receptus propter

Græ-

Digitized by Google

Græcorum, qui dominabantur potentiam, cum à Constantinopolitano Patriarcha, non autem à Romano Pontifice consecrari vellent, sed inito consilio, ad ecclesiam Sancti Ianuarij martyris extra mœnia à ciuibus transmissus est, quo loci duos fermè vixit annos, & quamuis in suo episcopio residere non potuisset, Clerus tamen, ac populus omnis canonicè illi, vt verò obtemperabant pastori, deque rebus Neapolitanæ ecclesiæ nemine contradicente disponebat. Tandem cum Neapolitanorum optimates tam insignem vrbem tanto pastore quasi languentem conspicerent, quę semper Apostolicæ sedi omni tempore adhæserat, vno consilio, vnoque consensu, ac magna populi frequentia, maxima pompa, ac lætitia exultantes, eum in Neapolitanum Episcopium audacter introduxerunt.

Construxit autem in ea Sancti Ianuarij basilica plurima ædificia, interquæ triclinium à dextera parte introeuntibus obuium, marmoreũ quoque baptismatis fontem, in quo in paschalibus, alijsque festiuis diebus suos baptizabat filios.

Cumque sedisset per duos annos postquam Neapolim ad suam ecclesiam, vt diximus est introductus, ad Dominum migrauit annum circiter 763. dominico die paschatis missarum solennijs ferè peractis, omnibusque exosculatis clericis, ac populo ad Christianam pietatem exhortato. Eius autem funera omnis Clerus, sexus, & ætas vna cum pueris ea nocte baptizatis vsque ad Sancti Ianuarij, quam prædiximus basilicam deduxerunt, & in eius porticu ante Sancti Prothomartyris Stephani ecclesiam sepelierũt, sedit autem annos circiter quatuor.

Quæ autem de Paulo hoc Episcopo diximus excerpsimus à Ioãne Diacono in Chronico Episcoporum Neapolitanorum, cuius verba referre placuit, qui sic ait.

Paulus Episcopus xxxviij. sedit annos iij. menses duos, dies vj. Fuit autem temporibus Pauli Papæ. Hic quoque cum Neapolitana ecclesia diaconatus fungeretur officio, Romanam ad Vrbem frequens Legatus abibat, vbi prædictum Papam adhuc leuiticali insula decoratum cęlesti amore conglutinauit sibi amicum, qui cum quodam die vicissim sodalia verterentur colloquia, tanquam adulando, Neapolitanus ait leuita, concedat omnipotens, vt te Apostolicum videam, cui mox præfatus Papa respondit, & ego te Episcopum. Quid plura? in breui spatio defuncto domino Stephano Apostolico, Paulus diaconus ad prænunciatum sibi honorem eligitur, itaque non multo post moriente ad Dominum Caluo venerabili Episcopo, et iste Neapolitanam suscepit cathedram, sed propter detestabilem imaginum altercationem, quę inter Apostolici tramitis auctoritatem, & fœdissimam Constantini Imperatoris Caballini vertebatur amentiam, nouem sunt menses elapsi, in quibus non potuit consecrari, quia tunc Parthenopensis populus potestati Græcorum fauebat, attamen hic cum cuperet prædicto Papę, quasi amicus de talibus aliquo modo suffragari, clanculo Romam perrexit, qui statim consecratus Episcopus Neapolim est directus, sed propter Græcorum connexionem noluerunt illum recipere sui conciues, inito tamen consilio eum ad ecclesiam S. Ianuarij Christi martyris non longius ab Vrbe dicatã trãsmiserũt, in qua duos fermè annos degens plura cõstruxit ædificia, inter quæ fecit triclinium, quod est introeuntibus à parte dextera. Sanè Clerus omnis, & populus cunctus canonicè illi vt vero obtemperabant pastori, resque omnes ecclesiæ absque vllius detinebat, & disponebat obstaculo. Construxit etiam ibidem marmoreũ baptismatis fontem, in quo paschalibus, alijsque festis omnes occurrentes suos baptizabant filios.

Interea Neapolitanorum optimates cernentes tam egregiam vrbem languidam esse

de

Digitized by Google

de tanto Pontifice, vno consilio, vnoque consensu lætantes, & gaudentes eum in ipsius Ciuitatis episcopatum introduxerunt, vbi duobus euolutis annis requieuit in Domino, dominico namque die sanctæ Paschæ missarum solennijs penè completis, cunctos osculatus est clericos, & omni populo exhortato, spiritu migrauit ad cœlos. Mox eius exequias totus Clerus, omnisque sexus, & ætas vna cum pueris eadem in nocte baptizatis vsque ad basilicam Sancti Ianuarij deduxerunt, & eodem eius in porticu ante ecclesiam Sancti Stephani sepelierunt anno scilicet quadragesimo octauo Constantini Imperatoris Caballini, & Leonis Imperatoris filij anno quintodecimo currente Indictione . . .

764.

Io, Diac. STEPHANVS secundus ex Duce, & Consule Neapolitanæ ciuitatis, penes quem summum, ac perpetuum erat vrbis regimen, qui veluti Rex erat, Episcopus electus est, gesserat autem is annis duodecim magnis laudibus Cõsulatum, vxorem quoque duxerat, ex qua filios susceperat, eaque è viuis sublata, cum vacaret Neapolitana ecclesia eo anno, quo Paulus Episcopus defunctus est, ac tanta pestis Neapoli increbuit, vt patris interitum mors filiorum subsequeretur, & vix qui mortuorum cadauera sepeliret, superstes reperiretur, atque clerici ferè omnes Neapolitanæ ecclesiæ ab humanis sublati erant, adeo vt non esset, qui ad pontificalem honorem assumi potuisset, Neapoli omnes, qui supererant, Stephanum Ducem summis precibus rogarunt, vt eorum ecclesiæ pastor esse vellet. Stephanus autem ciuium petitiones, non renuens, Romanam sedem laicus, & adhuc Consul adijt, sanè Romanus Pontifex cum tantam deuotionem in Stephanum eorum Ducẽ cerneret, eiusque Ducis vitam, moresque intueretur, quippe qui grauis erat, alti animi, & Christiana pietate pollens, quique eam ciuitatem per annos duodecim quietè, & laudabiliter rexerat, ac clericorum eius vrbis defectum, eorum postulationi libentèr annuit, & Stephanum ibidem tonsum, ac canonica promotione Episcopum consecrauit, & ab eo benedictione accepta ad suam reuersus est vrbem, in qua satis honorificè susceptus est annum circiter 764. atque sic diuinis cœpit studere rebus, ac si in eis fuisset à pueritia educatus, sacrisque infulis acceptis ex episcopali dignitate laudes longè maiores, quam ex cõsulatu reportauit, rebus enim ab eo præclarè gestis inter eius ecclesiæ antistites insignis enituit, quippe qui vrbem Neapolim summis conatibus exornare aggressus, plerisque suo ære basilicis, ac monasterijs, quæ adhuc extant inibi erectis, sacrisque martyrum pignoribus decorauit. Is enim intra Neapolitanæ vrbis mœnia tria construxit monasteria, in quibus regulares virgines sub Abbatissæ disciplina collocauit, prædijs, ampliſque redditibus, ex quibus alerentur, donatis, sunt autem hæc, Sancti Festi martyris cœnobium, quod patrum nostrorum diebus dirutum scimus, & Sancti Marcellini monialium monasterio vnitum, Cœnobium quoque Sancti Pantaleonis martyris ædificauit, cuius nullum nunc supereſt vestigium. Aliud Sancti Gaudiosi restituit, quod adhuc celeberrimum est, cui basilicam Sanctæ Fortunatæ addidit, in qua summo ciuiũ gaudio transtulit is è Patriæ oppido propè Cumas à Vandalis, & Mauris euerso Sanctorum martyrum Fortunatæ, eiusque fratrum sacra pignora, Carponij scilicet, Euaristi, & Prisciani, qui Cesareæ in Palestina sub Diocletiano illustris martyrij palmam adepti fuerant.

Extat etiam apud nos eorundem martyrum vita ab incognito nobis authore,

Digitized by Google

re,Stephani huius Episcopi impulsu exarata,cui etiam dicata est, vt eius præfatio docet.

Eoque præsule Stephaniæ ecclesia integra igne cremata est,mos enim erat,vt cereus sanctus immensæ molis in dominicæ Resurrectionis honorem à benedictionis initio ad alterius vsque diei missarum peracta solennia arderet,noctu igitur omnibus quiescentibus cereus ille totam combussit ecclesiam,Stephanus autem Episcopus,ac ciues maximo mœrore perculsi,solari nullo pacto potuerunt, dein idem Episcopus ciuium liberalitate adiutus, magnis sumptibus eam renonauit ecclesiam,versibus musiuo opere vndiq; conscriptis,atque insigne ciborium constituit,argentoq; vestiuit, ambones ex argento pariter decorauit.Cumq; idem Stephanus annum circiter 773. è Puteolana ciuitate Barbarorum incursibus diruta,Sanctorum Eutichetis, & Acutij,Beati Ianuarij sociorum sacra corpora Neapolim magnis laboribus transtulisset, ea in Sancti Saluatoris basilica, quæ Stephania vocatur honorificè collocauit, multaq; hospitia,ac terras ei ecclesiæ donauit, in quibus sacris pignoribus condendis admirabile eius studium,ac concinnata ornamenta Raynerius quidam Neapolitanus eius temporis æqualis,qui eorundem Sanctorum vitam,ac translationem scripsit singillatim recēset, audias autem quid dicat.

Stephanus Neapolitanæ sedis antistes inter catera ecclesiæ suæ collata ornamenta, non paruo labore studuit præfatorum Sanctorum martyrum Eutichetis,& Acutij transferre venerabilia corpora,& vt vrbi, quæ pro innumeris annorum curriculis, mētionem temporalis amiserat suæ,nouitatis nitens mēnijs ædificiorū,ac sanctorū eorporum reliquijs insignis,horum etiam lętaretur adiuuari præsidijs. Hęc quoque Sanctorum corpuscula fauorabili admodum laude prosequentium ciuium,ac mirifica pompa iubilantium clericorum, alterius oblato vertice in Stephaniæ delata gratanter asylum integri marmoris bisidum intromittuntur sarchophagum, quod penitus imæ telluris solo defosso subterraneæ domus dolatis artificum manu lapidibus,leui pro merito recepit vestigio. Cuius claustri prominens pulchritudine decenti fastigium columnis ambitum purpureis sculptarum vario schemate figurarum insignitum argenteum baiulat,quod vulgò ciborium dicitur nitens pyrasterium, sub cuius vmbraculo altare similiter statuit argenteis vndique redimitum tabulis, quod mundi Saluatoris gratia, & vocabulo simul dedicatum,multorum corporali solamine sanctorum se gaudet esse refertum. Penes autem psallentium Deo agminum sedes quibusdam lapideis cocleis lector scandens argento per girum eiusdem antistitis studio ambiri se cernit analogio; Et vt Sanctorum corpusculis satis deferret,sedes eadem ignea flamma combusta,præfati Præsulis est reparata industria. Locus obscurus.

Hæc scriptor ille,qui ait eam translationem fuisse factam tempore,quo Carolus Magnus Imperator Romam, & in has regiones venit, qui est annus 787.

In maiori ecclesia crucem Domini ex auro purissimo fecit admirabili artificio compactam,quod splanoclastum, & antipenton vocabatur. Erat autem splendidissimi operis genus;Tres etiam calices eiusdem operis ex auro cōfecit,cum patena aurea,quam in gyro,& médio pretiosis gemmis exornauit, fecit & paria duo mascellarium ex auro, mira arte sculpta, in quibus euangelia in solennibus festiuitatibus legerentur; Ad altarium quoque concinnationem confecit festiua velamina,sacraque indumenta,quæ auro, ac gemmis decorauit,atque in omnibus suam effigiem, nomenque apposuit.

Intus quoque eandem maiorem ecclesiam immensam absidem, ac duas altis-

Digitized by Google

simas turres erexit, sub quibus ecclesiam Sancti Petri mirifico opere extruxit, ante cuius fores sex generalia Sanctorum Patrum Concilia depinxit, ac integrum pauimentum ex latere connexuit.

Ad clericorum etiam victum multos fundos plurimis addictis seruis quęsiuit, ac dono dedit.

Romam quoque tres direxit clericos, qui Romanæ curiæ ritibus, ordine, ac cæremonijs imbuti, & in schola cantorum Romano more maximè edocti Neapolim reuersi sunt, ex quibus vnum Leonem cognomento Maurunta presbyterum Cardinalem instituit, cæteros verò Casinum in monasterium Sancti Benedicti ad Paulum Diaconum virum ea tempestate celeberrimũ destinauit, vt secularibus, ac sacris litteris nobilitèr instruerentur, è quibus vnus Ioannes appellatus, qui Diaconus dein ordinatus est, eruditissimus effulsit.

Habuit autem Stephanus duos filios ex eius coniuge susceptos, Cæsarium nempe, & Eupraxiam, ac Cæsarius virtutum omnium genere prędit̃us Neapoli Consul præfuit, atque patre superstite naturæ ordine prępostero anno 787. è viuis ereptus est, cum annum suæ ætatis ageret vigesimum sextum; Cuius equidem mors Stephani iam decrepiti senis cordis intima perculit, qui non filium dumtaxat, sed collegam deplorat, in magnifico marmoreo monumento illi in ecclesia Sancti Ianuarij extra mœnia erecto, quod nunc Salerni in basilica Sancti Francisci fratrum conuentualium, in ara maxima habetur, achrostico quidem carmine, & ex primis quibusque litteris exametrorum nomen, ac dignitas elicitur, nempe Cęsarius Consul, quod nobis referre visum est, in eo etiam se prius Consulem, dein Episcopum creatum testatur, hunc in modum.

Cæsa-

Digitized by Google

Cæsarius Consul teneris sublatus in annis. Hic recubat moriens væ tibi Parthenope.
Æternum medio gestas in pectore vulnus. Militibus perijt murus,& arma tui.
Et mea qui hunc genui vos vulnera flete parentes. Qui sobolum cupitis tam benè sorte frui.
Sors mea deterior dulcis in funere nati. Cuius flamma meum pectus vbique cremat.
Aptus erat cunctis in verbo,probus in actu: Consilio sollers fortis ad arma simul.
Rex Romæ precelsa nouæ,quo sceptra reguntur. Prætulit hunc nostra Ciuibus Vrbe suis.
Istius auxilio longeua paterna senectus. Tuta regebatur, iamque quietus eram.
Virtus,ingenium,pietas,patientia summa. Væ cui cum genito tot periere bona.
Sic blandus Bardis eras vt fœdera Grais. Seruares sapiens inuiolata tamen.
Consul post Pręsul genitor monumenta parabi. Cui fuerat curæ condere membra patris.
O mihi non prolis tantum,sed collega fidus. Cui tantos linquis quos tuus auxit amor.
Nutritus obles Arichis moderamine sancti. Saluasti patriam permemorande tuam.
Sex quater & binos hic iam transcenderat annos. Cum flamen Christo reddidit æthre suum.
Vita senis tenuis post nati funus aceruum. Post illum paucis credo diebus eam.
Lux te præcedat Christi Karissime fili. Sancte Ianuari quod peto posce Deum.
Dep. est XII. Kal. Oct. Imp. nouo Constantino & Hereni Aug. Anno XIIII. Ind. XII.

Digitized by Google

Ioan. Diac. in Chron. Epis. Neap.

Stephanus autem & si Episcopus, adhuc Consulatum Neapolitanum quoad vixit retinuit, Cæsarium tamen sibi socium, ac collegam assumpsit, eoque mortuo Theofilactum eius generum Eupraxiæ eius filiæ virum collegam accepit, qui Stephano è viuis sublato ei in Ducatu successit.

At post lugubre, acerbumque Cæsarei funus non diu superuixit, etenim annum circiter 791. ab hac vita discessit, cum eius ecclesiam per longum tẽpus rexisset.

Anastas Bibliothec. in vit. Roman. Pontif. Romuald. Archiep. Salernitan. in suo chron. m.s. Platin. in vit. Pontif. in Steph. 2. Io. Nauclerus in sua Chronographia vol. 2. generat. 26. Hier. Rub. lib. 5. Hist. Rauenn. Gonzal. de Illesca li. 4. hist. Pontif. vol. 1. in Stephano 2. Baron. Annal. ann. 768. Alph. Ciac. in vitis, & gest. Rom. Pontif. ac S. Rom. E. Card. in Steph. 3.

Cæterum reticere non possumus Stephani adhuc laici electionem in Episcopum, schisma in ecclesia dei fouendi occasionem præbuisse, etenim ex humanis Paulo Rom. Pontifice erepto, Cõstantinus laicus in eius locum præpotentia suffectus Apostolicam sedem inuasit, qua per annum potitus à populo Romano abrogatus est, atque Stephanus tertius anno 768. Pontifex renunciatus, Constantinus verò ante Concilium in Latheranensi basilica pro rebus ecclesiæ componendis initum, Stephani Papæ iussu ductus, cum ei exprobraretur, cur Petri sedem laicus, ac nullis sacris initiatus contra Patrum decreta occupasset. Id maiorum exemplo egisse respondit. Etenim inquit Sergius Rauennas, & Stephanus Neapolitanus Antistites è laicis Episcopi electi fuerant, & repentè consecrati, quam impudentiam Patres, qui Concilio aderant minimè ferentes, indignati colaphis eius ceruicem cædi iusserunt, atque eum turpiter expelli.

Stephani etiam huius Episcopi (vt Baron. habet in 9. vol. annal. eccl. ad annũ 795.) meminit Adrianus papa primus in sua epistola 21 in qua Constantinum Græcorum Imperatorem obijsse indicat, adiũctis ea de re litteris Stephani Neapolitani Episcopi, vt ex argumentis epistolarum eiusdem Pontificis, quæ in Vaticana bibliotheca remanserunt, epistolis inde subreptis, vt idem Baron. tradit. At huius epistolæ exemplum habetur inter cæteras Romanorum aliquot Pontificum epistolas ad Francorum Reges, editas à Iacobo Gretsero, quæ est 60. ad Carolum Magnum Francorum Regem, in qua idem Pontifex Adrianus hæc inter alia ait.

Domino excellentissimo filio Carolo Regi Francorum, et Langobardorum, atque Patricio Romanorum, Adrianus Papa: Excellentissimæ & à Deo protectę Christianitati vestrę bis nostris Apostolicis innotescimus apicibus, peruenisse ad nos, nuntijs præcurrentibus, quod Constantinus Imperator diuina euocatione, de hac subtractus esset luce, sed quia certum non didiceramus, hac de re vestrę à Deo protectę excellentię indicare distulimus. Nunc verò suggessit nobis sanctissimus, ac reuerendissimus frater noster Stephanus, Neapolitanę vrbis Episcopus, per has syllabas, ea ipsa nobis intimare, quas & septima die præsentis Februarij mensis suscipientes, easque peragrantes confestim vestro regali culmini significare maturauimus, & pro magna sublimitatis vestræ satisfactione eosdem affatus, infra hęc nostra scripta vobis directa posuimus.

Citat etiam hanc epistolam, quam facit 21. Adriani ad Carolum Binius to. 3. Concil. fol. 423.

Idem Adrianus in epistola 86. ad eundem Regem meminit eiusdem Stephani hunc in modum.

Illud autem quod nobis vestra intimauit excellentia, vt quicquid de istis partibus compertum habuerimus, sub celeritate omnia vestrę regali excellentiæ significare niteremur, emisit nobis Stephanus Neapolitanus Episcopus per suos apices Diaconiam iuris sanctæ nostrę Ecclesię sibi concedi, in quibus embolum posuit significans nobis, de nefando Adalgiso filio proterui Desiderij, & de insidijs Græcorum. Simili modo & Campulus Episcopus Caietanus, per suas series ea ipsa nobis intimauit, etc.

In

Digitized by Google

In epistolis autem 88.& 92. idem Adrianus certiorem facit eundem Regem, & conqueritur Spatharios duos Græcorum Imperatoris nuncios Neapolim solenniter,ac cum tubis,& signis, ac magno obsequio fuisse exceptos, atque ibidem degentes non desinere cum Stephano Neapolitano Episcopo,ac ciuibus Neapolitanis multa pertractare cum optimatibus Beneuentanis in controuersia,quæ tunc vertebatur de Beneuentano Principe deligendo,cum Beneuētum Romanæ ecclesiæ patrimonium esset, quod eidem Pontifici valde displicebat.

Fuit autem Stephanus hic ciuis Neapolitanus,vt ex ijs Adriani epistolis colligitur ita enim scribit Adrianus epist.88.

Non desinunt (Græci & Neapolitani) cum Stephano Episcopo, & Constantino ciuibus Neapolitanis aduersa perpetrantes tractare.

Tandem in monumentis cœnobij Sancti Marcellini monialium huius ciuitatis fit mentio Stephani huius Consulis,priusquam Episcopus esset,ac tunc cum vxorem,ac filios haberet,in quodam enim publico documento Neapoli celebrato per Anastasium Diaconum sanctæ ecclesiæ Neapolitanæ anno 763.temporibus Constantini Augusti,imperij eius anno 45.& Leonis Porphyrogeniti eius filij Imperatoris anno 12.die primo Martij Ind.prima perspicitur Eufrosinam Diaconam,& Abbatissam monasterij Sanctorum Marcellini,& Petri in emphyteosim atque annuum canonem auri solidorum octo concessisse eidem Stephano eminentissimo Consuli,eiusque coniugi,ac filijs,& nepotibus vsq; ad tertium gradum, ac tertium hæredem,& tertiam personam dumtaxat,domum quandam cum horto in hac splendidissima,& à Christo dilecta ciuitate Neapolis posita in platea, quæ ad moneta dicitur in regione portenouēsi,propè oratorium Sancti Renati,ac bona hæreditatis quond. bonæ memoriæ matronæ,quæ in vrbe Roma morabatur,filiæ,quond.bonæ memoriæ Theodonādæ eminentissimę fœminæ relictę,quond. Sergij Ducis,iuxta bona Gregorij eminentissimi Consulis,Imperialis Spatarij,ac Ducis,ac iuxta hortum iuris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quam tenet Gregorius Neapolitanæ ecclesiæ notarius, ac propè domum iuris ecclesiæ Rauennatis,quam tenet Stephanus negociator.Cumque tam Consul, quam Abbatissa omnia in instrumento seruare dato sacramento iurant,sic aiunt.

Iurant vtręque partes omnipotentis Dei nomen, trinitatem inseparauilem, & sacrosancta Christi quatuor euangelia,sanctamque sedem Apostolicam, & salutem pijssimi,& tranquillissimi domini nostri Constantini, & Leonis à Deo coronatis magnis Imperatoribus vitam,palleumque, & beatissimi, & coangelici nostri Pauli Summi Pontificis, & vniuersalis Papę, vitamque prȩcellentissimi à Deo seruati Domini nostri Antiochi excellentissimi patricij, & pronostratigi.

795.

PAVLVS secundus Neapolitanus Episcopus hoc modo electus est,Stephano Episcopo,ac Duce ab humanis sublato, Theophilactus Neapolitanorum Consul,& Dux eius gener, (Expraxiam enim Stephani ipsius filiam in vxorem habebat) auaritia captus, neminem ex clericali ordine in eius locum promoueri volebat,dicens nolo Eupraxiam meam coniugem super hoc contristari,quæ etiam quasi occasione comperta ad Clerum dicebat, nonne de morte patris mei lætati estis? mihi credite nullus ex vobis in Episcopum assumetur,Clerus autem,& populus hæc cernentes, sæpius acclamare non destiterunt.Date nobis Episcopum,quem vultis,quia diutius Ioan.Diac.

Digitized by Google

sine pastore esse non possumus. Tunc illa muliebri accensa furore, Paulum hunc,& si popularem,& laicum, nullisque sacris initiatum, vxore tamen orbatum tradidit illis Episcopum,cumque nullus Duci aduersari auderet, eum mox tonsum in Episcopum elegerunt,annum circiter 795. qui paucos post dies Romam profectus à Romano Pontifice est confirmatus.

Reuersus autem Neapolim,ex argento,quod Stephanus prædecessor ei reliquerat,Stephaniæ altare exornauit,aliaque eidem ecclesiæ ornamenta parauit. Ante maioris ecclesiæ fores magnum ædificauit horreum, in quo cubiculum aptauit,erat autem horreum, locus destinatus ad custodiam pretiosarum rerum ad quotidianum vsum deseruientium. Turrim quoque, quæ ante Petri basilicæ ianuam erat, depinxit, & altare eiusdem ecclesiæ consecrauit,& Sanctorum inibi reliquias collocauit, cum Stephanus eius prædecessor morte præuentus illud dedicare non potuisset.

Eoque præsule eadem,quam diximus Eupraxia religiosa iam fœmina Theophilacto Duce viro viduata, Neapoli in Albiensi regione monialium monasterium,quod ecclesiæ Sanctæ Mariæ connexit,ædificauit,in qua à Paulo hoc nostro Episcopo Abbatissa est ordinata.

Consecrauit etiam Paulus solenni pompa peramplam Sancti Pauli Apostoli ecclesiam,quam Anthimus Neapolitanorum Consul Neapoli erexit, quâque Consul ipse insigni decorauit pictura, multaque ei dono dedit, multosque obtulit seruos,atque Sancti Andreæ monasterio, quod cella noua dicitur,quodque Romani Pontificis iuris erat,coniunxit,in qua sacras etiã Paulus reposuit reliquias. Idemque Consul cum eius coniuge Sanctorum Quirici,& Iulittæ monasterium Neapoli construxit, in quo duodecim aptauit cellas,ad hospites,ac peregrinos excipiendos, redditibus, ex quibus alerentur,constitutis,eandem basilicam Paulus dedicauit, atque Sãctorum pignora collocauit. Dein Paulus is Episcopus cum sedisset aliquot annos, obijt Neapoli,& in Sancti Ianuarij martyris basilica sepultus est. Hæc omnia,quæ diximus ex Ioanne Diacono in Chron. Episc. Neap. percepimus.

Hic etiam creditur esse Paulus ille Neapolitanus Episcopus, cuius mẽtio habetur in actis Sancti Agrippini Episcopi,& patroni huius ciuitatis, in quibus habetur virum quendam nomine Maurum graui ægritudine oppressum,ecclesiam Sancti Ianuarij,eiusque tumulum petijsse,in quo venerabile eius Sancti martyris corpus asseruabatur,in celebri,ac frequenti eius Sancti solennitate, qua eius festus dies colebatur, ac idem Paulus Episcopus cum omni Clero,ac magnatibus,cum hymnis,& laudibus ad ecclesiã processit ex more,sacraque misteria exultantes agerent, ipso verò infirmo eum martyrem summis lachrymis exoranti, vt pristinam recuperaret sospitatẽ, Sanctus Ianuarius in somnijs apparuit,iussitque, vt Sancti Agrippini tumulum peteret, ab eo enim sanitatem procul dubio acciperet, is verò Sancti iussis parens,cum Sancti Agrippini tumulum,qui in eius oratorio,in eadem Sancti Ianuarij basilica erat,petijsset,eius Sancti tumulum precibus, ac lachrymis conspergens, extemplo incolumis redditus est mirum in modum, & cum summa totius populi Neapolitani lætitia, de quibus omnibus testimonium perhibet homilia ad populum Neapolitanum recitata in eiusdem Sancti Agrippini ecclesia in eius diei solennijs anno 961. in qua hæc inter alia de Paulo Episcopo leguntur.

Hic namque vir (ideſt infirmus) temporibus beatæ recordationis domini Pauli primi sanctissimi,& senioris nostri Episcopi,&c.& paulò post. Tunc præfatus Pontifex dominus Paulus cum omni Clero,atque magnatibus, cum hymnis,& laudibus

ad

Digitized by Google

ad ecclesiam processit ex more, sacraque misteria exultantes agere cęperunt, &c.

Quo autem tempore id contigerit, nobis non habetur exploratum, scimus tamen eam homiliam fuisse Neapoli recitatã anno 961. vt inferius in Athanasio tertio dicemus, atque miraculum illud contigisse ante annum 818. tempore quo Sancti Ianuarij corpus adhuc Neapoli asseruabatur, quod exinde à Sicone Beneuentanorum Duce ereptum anno 818. Beneuenrum fuit translatum, vt mox dicemus.

818.

VRSVS secundus Electus præfuit Neapolitanæ ecclesiæ annum circiter 818. Eo præsule Sancti Ianuarij martyris insignis Neapolitanorum patroni corpus è Neapoli subreptum est à Sicone Beneuenti Duce, ac Longobardorũ gentis Principe, & Beneuentum translatum hunc fermè in modum, cum enim defunctus esset Anthimus Consul, & Dux Neapolis, maximaq; exinde seditio, ac controuersia exorta esset, multi enim Ducatus honorem ambiebant, Neapolitani autem magis extraneo, quam suis subesse volentes, è Sicilia Theoctistum quendam Græcum euocarunt, atque eorum Ducem elegerunt, cui post aliqua tempora successit Theodorus Prothospatarius, dein eum Theodorum expellentes, Stephanum, Stephani olim Ducis, & Episcopi ex filia nepotem Ducem sibi constituerunt, quod ægrè ferens præ inuidia Sicó, Neapolitanam ciuitatem suę ditioni subdere exoptans, sępius, multaque ei vrbi intulit damna, nunc eam obsidendo, nunc verò deprædãdo, idemque Sico Stephanum Ducem, ac Consulem pace simulata occidi clam moliens, & aliquot ciues eius vrbis multis muneribus datis ad id adduxit, qui contra Ducem conspirare polliciti sunt, deinde per æstatem Sico Dux eius Legatos ad Stephanum Ducem, qui pacem à Sicone enixè petebat, transmisit, eisque præcipit, vt clam agerent cum ciuibus, vt aduersus Ducem conspirare parati essent, qui vt id perficerent, Episcopij ecclesiam ad sacra audienda simularunt aduenisse, Stephanus verò Dux optatam pacem sancire cupiens, cum Siconis Legatis ante fores ecclesię Stephaniæ conueniens, de ea pace colloquebantur, tuncque ciues conspirati, ac Siconis fautores in Stephanum irruentes, eum coram ijs Legatis interfecerunt, & Bonus, qui vnus erat ex conspiratis interfectoribus, Consul, & Dux à Neapolitanis electus est, qui mox consulatu accepto, Deo permictente, ex suis complicibus, alijs oculos eruit, alios verò perpetuo exilio expulit, Sico verò per ea tempora cum magno exercitu Neapolim cum per aliquod tẽporis spatium arctissimè obsedisset, ac deforis vndique vastasset, ac deprædatus esset, Vrsus hic noster Electus Siconẽ monuit, vt maius malum, stragemque non inferret, nec sanguis amplius effunderetur Christianorum, quam admonitionem idem Dux seruans, damna dein infligere destitit, pacemque cum Neapolitanis pepigit, atque Neapolitanorum Dux Siconi tributum singulis annis persoluere spopondit, obstitibus Siconi datis, cũq; idem Sico Sancti Ianuarij martyris corpus ab ecclesia eius nomini extra vrbis mœnia dicata abstulisset, Beneuentum magno gaudio reuersus est, quam quidem translationem testantur Herempertus in histor. Longobar. Leo Ostiensis lib. 1. Chron. Cassin. cap. 19. Carolus Sigon. de Regno Ital. lib. 4. anno 818. & Baptista Platina in vita Romãn. Pontif. in Eugenio secundo. At solus Herempertus, qui ijs proximis temporibus floruit, Vrsum hunc nostrum Electum commemorat, hunc in modum.

Io. Diac. in Chron. Epis. Neap.

Sico Princeps, de quo præmisimus, exercitus copiam adunare iussit, atque magno appa-

ratu

Digitized by Google

rata Neapolim properauit, & eam vndique constrinxit, & incendijs eam deforis scilicet denudauit, quam & obsidens aliquanto tempore viriliter cum Beneuentanorum exercitu cõstrinxit. Tunc Vrsus Electus praedictum Siconem iam fatum Principem deprecatus est, vt etiam amplius malum non perueniret, neque sanguis effunderetur Christianorum. Sed Sico Longobardorum Princeps admonitionem praedicti Electi audiens, destitit, & pacem inientes, atque in scripto pactum affirmantes inter Neapolitanos, & Longobardos, obsides Neapolitanos idem Princeps abstulit, spopondit ipse Neapolitanorum Dux cum vniuersis suis hominibus sub terribili, fortissimoque sacramento, atque in eiusdem pacti fędere per scriptam paginam affirmauit se daturum illicò omni anno tributum, quod inter eos statutum fuit, atque suis numismatibus adipsam ciuitatem pro mercimonijs graderent, & ipse Princeps Sico Ianuarij Sancti martyris corpus de basilica, vbi per longa temporum spatia requieuit, eleuans, & cum magno tripudio Beneuentum regreditur.

Cęterum magnus luctus Neapolitanis inflictus est ex corporis Sancti Ianuarij præcipui eorum tutelaris amissione, audito enim Sancti martyris corpus latenter fuisse ablatum, ac in classem Siconis adductum, ciues omnes cęteruatim ad eam classem lachrymis, ac gemitibus eiulantes, eorum patroni iacturam deplorabant, Sico autem maiori lætitia perfusus est, ac si eam Neapolitanam ciuitatem suæ ditioni subiecisset, nũquam enim tot seculis eius Sancti corpus Beneuentum ad suam sedem potuit deferri, neque à Neapolitanis vlla arte eius sacra pignora obtineri, quamobrem immensas Deo gratias Sico reddidit, quod id suis temporibus concessisset, quod superioribus negatum fuerat, & accito velociter è Beneuento domino Gucti Beneuentano Antistite, cunctoq; Clero sacrum corpus è Neapoli cum incredibili virorum, ac mulierum multitudine, & solenni ritu Beneuentum deduxerunt.

Quantum verò odoris ex eius sepulchro dum effoderetur, emanaret, ac quãto stupore, ac pauore afficerentur idem Sico, ac cęteri qui illud effoderint, atque ei rei adfuerint, quotue miracula in eius translatione fuerint gesta, tùm Neapoli, tùm quoque in itinere, ac Beneuenti, quantusue odor ex eius ossibus vndequaque emitteretur, Anonymus quidam eius temporis scriptor, qui omnibus interfuit, accuratissimè describit, cuius acta ex codice Lõgobardis caracteribus excerpta alibi suo loco recitabimus.

818.

TIBERIVS cum adhuc Neapolitanæ ecclesiæ Diaconus esset, Neapolitanus Episcopus à populo acclamatus est, & quamuis multi tunc essent idonei clerici, qui ad eam episcopalem dignitatem euehi potuissent, attamen is omnibus est antelatus, & communi omnium voto electus est, quod inuidiam, ac liuorem peperit, ita vt nonnulli, qui eam assequi dignitatem sperabant, multa ei temerè obijcerent, idque ad Romani Pontificis aures peruenit, qui è Roma missis nuncijs, subtili examine rem inuestigãtibus, comperit æmulatione, atque inuidia id totum factum esse, itaque Romæ à Paschali primo Papa Episcopus consecratus est annum circiter 818.

Is in Stephaniæ ecclesia altare æneis circumcinxit quintanis, atque multis æreis coronis decorauit.

Cumque tredecim in pontificali throno annos quietè peregisset, in carceres tandem detruditur, ac sua sede disturbatur hunc in modum, cum enim Neapoli ciuiles discordię, ac aduersantium partium studia vigerent, atq; Longobardorum, ac finitimorum principum bellis ciuitas vexaretur, Bonus

Consul,

Digitized by Google

Consul,& Dux Neapolitanæ vrbis effectus est anno 832. vir quippe callidus,& vt arbitror impius,sacrilegus,atque humanum sanguinem sitiens,cũ is summa rerum potiretur,multa aduersus Romanam ecclesiam,eiusq; patrimonij vrbes,ac loca in eius animæ detrimẽtum perageret,Tiberius Episcopus summis viribus,ac toto pectore ei obsistere non est veritus, terreni principis iram potius,quam cęlestis incurrere expetens.assiduè eum obiurgans,atque admonens,diuinum ei comminabatur iudicium,at is cordis aures obdurans, primùm eas admonitiones paruipendit, demum manus in Tiberium iniecit,eumque captum diris,arctisq; carceribus mancipauit,pane,& aqua illum macerans,iussitq; ter,quaterq; vt Clerus omnis,ac populus congregaretur,atque alium eius vice Episcopum eligerent,& præ furẽtis Ducis timore Episcopus electus est Ioannes eius ecclesiæ Diaconus, qni maximo mœrore confectus, tùm ob Tiberij Episcopi indignam afflictionem,atque angustias,tùm verò ob improbi Ducis nequitiam, eiusque electionem,in diram ægritudinem incurrit,atque is nullis vnquam conatibus adduci potuit,vt eam ecclesiam viuente proprio Episcopo susciperet, sed fugiens Ducis conspectum,eam renuebat dignitatem, tandem multis affectus conuicijs ante Bonum Ducem per vim adductus est, quem Bonus nisi eam ecclesiam,ac dignitatem acciperet,acriter comminatus,iurauit nõ alium fore Episcopum eligendum,nisi ipsum Ioannem. At Ioannes exclamabat præsule meo viuente,non ero eius sedis inuasor, quamobrem Dux ira succensus iussit Tiberium iugulari,omnesque Episcopij seruos, fundosque,& possessiones eius fisco applicari,nisi statim Ioannes eius dictis obtẽperaret, & electionem probaret. Tunc Ioannes vndique angustiatus per varia ducebatur discrimina, præsulis cædem pertimescens, ac pontificalis honoris contemptum,ac cęleste examen,tùm quoque Apostolicam sentẽtiam,& apud suum populum perpetuam infamiam, si viuente eo Episcopo suam ecclesiam inuaderet,sed tandem ad misericordiæ,& pietatis amorem erga hunc innocentem Tiberium tam sanctum virum, tamque acriter afflictum oculos conuertens,maluit humanum potius, quam diuinum subire iudicium,aitque ad Consulem, si iureiurando pollicitus fueris me ad Tiberium posse ingredi,& alloqui,eumq; è carceribus educi, & in episcopio commorari,atque inde nunquam extrahi,nec ei damnum, eiusque corpori aliquam iniuriam inferri,his quæ dicis assentiar, & si in graue capitis mei periculum,quod Dux promisit,qua promissione habita, & Tiberio etiam ad hæc Ioannem impellente,& maximè rogante,Ioannes Electus est sublimatus anno 833.licet illegitimè,& coactè,& Tiberius non fuit illicò è carceribus deductus,etenim Bonus interea Consul cum per annum, & dimidium regnasset, ab hac vita discessit anno 834.die 9. Ianuarij 12. Ind. cui Leo filius eius successit, quem Leonem post sex menses Andreas eius socer expulit,factusq; est is Consul, at Andreas Ioannis huius Electi enixis precibus Tiberium è carceribus eduxit, posuitq; eum in cubiculo ante ecclesiam Sancti Ianuarij,custodia tamen apposita, Ioannes verò tantam quietem,ac humanitatem,tantumque solatium Tiberio assiduo exhibebat obsequio,tùm in carceribus,tùm quoque sic deducto,& in ea custodia posito,vt maior exoptari non potuisset,atque adeo omnia ad Tiberij nutum disponebat,vt veluti eius Vicarius potius quam Episcopus eam ecclesiam moderaretur.

Cumque Tiberio in ea custodia posito vltima dies appropinquasset, pridie quam moreretur,è lecto surgens,& in pontificali cathedra in episcopio sedens,

Digitized by Google

dens,accito populo,& Clero de Ioanne Electo hunc habuit sermonem,optimum de eo testimonium perhibens,atque eum illis commendauit.

Scitis fratres carissimi,quia peccatorum mole depressus iusto iudicio hominibus absq; misericordia traditus sum, sed Dominus,qui deducit ad inferos tribulationis,& reducit,quique cum tentatione prouentum faciet ad sustinendam, permisit præsentem filium meum dompnum Ioannem nostram ingredi sedem , quatenus haberem maximæ tribulationis solatium; Ideoque nolui vestram latere charitatem,quia de tãta quam erga me impendit humanitate,etiam si omnibus membris loquerer, nullatenus debitas illi gratias referre valerem; Tamen quia magis misericordia mea consolationis,quam præsumptione motus viuo me Episcopatum assumpsit , nulla immineat illi,nec à Romana sede,nec ab alijs hominibus condemnatio huius etenim professionis,quam sponte pro illo facio coram Deo,& omnibus potestatibus veritatis testes vos habere decreui.

His dictis de solio surgens,se ad lectulum deferri iussit vbi per duos dies Dominum laudans , ac peccatorum veniam petens è seculo migrauit anno 838.Gregorio quarto Romano Pontifice præsidente, & Sergio Neapolitano vrbis Duce,cum sedisset annis viginti,mense vno , ac diebus vndecim, computato etiam in eis tempore,quo huius seculi angustias perpessus est.

Eius corpus magna veneratione Ioannes in ecclesia Sancti Ianuarij sepeliuit.

Percepimus autem hæc omnia ex Ioanne Diacono in Chronico Episcoporũ Neapolitanorum,qui propè ea tempora floruit,atque ex vita Sancti Ioannis Neapolitani Episcopi , quam Ioannes ecclesiæ Neapolitanæ Cimiliarcha iussu Bernardi Archiepiscopi ex vetustissimis eius ecclesiæ monumentis,ac Chronicis depromptam fusè conscripsit, quæ in membrana Longobardis litteris exarata penes nos asseruatur. Ex alia itidem eiusdem Sancti Ioannis vita, quæ in antiquissimis ecclesiæ Neapolitanæ ecclesiasticis officijs recitabatur,in qua eadem gesta,& si alijs verbis,breuiter tamen, ac fideliter continentur.

Cæterum subnectere libuit inscriptionem sepulchro eiusdem Boni Ducis, ac Consulis incisam,ex ea enim quæ superius diximus non parum roborãtur, & Tiberij persecutionis tempus coniicitur, sessionis, & regiminis eius Ducis,anni vnius cum dimidio perspicitur, & ipsius Ducis audacia, ac terror omnibus inflictus,in bellicis rebus peritia,ac fortitudo, Longobardorum itidem deprædatio,tantæque à Neapolitanis lachrimæ in eius morte effusæ:ex quo temporibus illis calamitosissimis,ac funestissimis præ tot bellorum turbinibus, aduersus hostes firmum esset eorum propugnaculum,& pacis author,legitur autem hunc in modum achrosticis versibus, eiusque nomen , ac dignitas ex primis quibusq; litteris exametri versus colligitur, Bonus Consul,& Dux.

Digitized by Google

Bardorum bella inuida hinc inde vetuſta, Ad lacrimas Parthenope cogit ſepè tuos,
Ortus,& occaſus nobit,quo Sico regnauit. Suadendo populos munera multa dabat.
Nam mox hic recubans vt principator efulſit. Eoſque perdomuit bellis,triumphis ſubdit.
Vt reor affatim,null uſque referre diſertus. Enumerando viri facta decora poteſt
Sic vbi Bardos agnobit ædificaſſe caſtellis. Acerræ, Atellæ diruit,cuſtodeſque fugauit.
Concuſſa loca Sarnenſis incenditur furclas. Cuncta lætus depredans cum ſuis regreditur vrbem
Omnibus excluſis iſto tantùm retinebitur antro. Metium, & annum brebe ducatu gerens
Nam moriente eo tellus magno concuſſa dolore. Inde, vel inde pauper, luxit & ipſe ſenex.
Sibi,ò quam duris vxor cędit pectora palmis. Subtili clamitans voce,mori parata ſatis,
Vlulatu potius communia damna gementes, Pax quia noſtra cadit, ſed decor ipſe ſimul.
Loquax,vigilis tantus habebatur ab omni, Vt moriens populi corda cremaret idem.
Eheu teneri quam lacrimas patiuntur infantum. Clamitat hic nobis,paxque, paborque fuit.
Turmatim properant diberſi ſexus,& ætas. Funera de tanto voce ſublime gemunt.
Dapſilis,& fortis,ſapiens,facundus,& audax. Pulcher erat ſpecie, defenſor vbique totus.
Virgo præcipua mater Domini poſce benigna. Vt ſociare dignetur beatorum amænis locis.
XLVIII. hic vixit annos. Obijt die nona menſis Ianuarij, Indictione duodecima.

Digitized by Google

838.

SANCTVS IOANNES Neapolitanus Episcopus, cuius meminit Martyrologium Romanum die 22. Iunij, fuit legitimè electus hunc in modum, Tiberio Episcopo ex humanis sublato, Sergius Neapolitanorum Dux, ac Cõsul animatus, atque excitus ex professione, quam Tiberius is, vt prædiximus, publicè fecerat, apocrysarios suos ad Gregorium quartum Pontificẽ direxit, ab eo postulans, illumque enixius exorans, vt Ioannes Electus, in Neapolitana ecclesia inthronizaretur, at is Pontifex tamdiu Ducis petitionem adimplere distulit, donec misso Neapolim Apostolico Legato, canonicè perquireret, ac subtiliter inuestigaret, an is episcopalem subriperet sedem, at vbi clericorum, & laicorum, atque ipsiusmet Ducis testimonio, ac iureiurando præstito compertum est, Ioannem eam sedem nec voluntariè, sed coactè inuasisse, nec aliquid contra Tiberium, sed pro Tiberio egisse, ac multa ei bona tunc periclitanti impendere studuisse, vt ipse etiam Tiberius palam, & coram omnibus confessus fuerat, eam electionem probauit, ac Romam eum accersitum, Gregorius is episcopali infula insigniuit annum circiter 838. & factus est legitimè Episcopus.

Sed quòad Ioannis vitam, ac gesta pertinet, & si ex pauperibus, & humilibus parentibus Neapolitanis ciuibus natus fuerit, apud Deum tamen valdè dilues, ac nobilis suæ vitæ sanctitate, ac rebus gestis illuxit, moribus dulcis fuit, patiens, mitis, ac simplex, diuina doctrina valdè eruditus. In episcopatu animarum saluti deditus, subditos ad benè agendum sæpius monens, ac increpans, pius vir fuit, iustus, ac sanctus.

Maioris ecclesiæ ornamento aliqua præstitit, nempe ad sanctum chrisma conficiendum fecit ampullam ex argento deauratam, in cuius labijs nomen eius descripsit. Duo etiam thimiamata, & crucem ex auro operis fabrefacti. Codices verò propria manu complures, & vtiles conscripsit, cum is optimè scribere calleret, quapropter adhuc iuuenis, ac laicus Ioannes scriba dicebatur.

Episcoporum suorum prædecessorum corpora de sepulchris, in quibus quiescebant, abstulit, & in Stephaniæ ecclesiam transtulit, vnicuique arcuatum tumulum aptans, ac desuper eorum effigies depinxit.

Multa quoque pro suo populo gessit opere, & consilio, & præsertim aduersus Saracenos, qui tunc eas omnes regiones terra, marique valida classe infestabant, quæ longum esset enarrare.

Tandem cum dissolui cuperet cum Apostolo, & esse cum Christo, decessit anno 849. cum vndecim annis legitimè sedisset. De cuius admirabili transitu hæc habentur, triduo enim priusquam de hoc seculo discederet, retulit omnibus suis clericis sibi per somnium apparuisse Sanctum Paulinum Nolanum Episcopum angelica dignitate vestitum, atque ornatum, totum niueũ, ac totum sydereum, atque rosei odoris fragrantia renitentem, ac fauum candidissimi mellis in manibus habentem, eique dicentem. Frater Ioannes quid hic facis? solue vincula tædiorum tuorum; & veni ad nos, hæc enim esca, quam in manu teneo apud nos satis abundat; Cumque hoc dixisset complexus est eum Paulinus, ac immisit in os eius partem faui illius ab eo degustandi, cuius dulcedine, atque odore adeo raptus est S. Ioannes, vt si in ea reuelatione sibi possibile fuisset, ab eius vestigijs nullo pacto recessisset. Experfectus è somno, eadem die, quæ feria quinta maioris hebdomadæ illuxerat, iuxta eius consuetudinem remuneratis omnibus clericis, ac pauperibus, sanus dominicam cœnam celebrauit, sexta feria scilicet pa-

ra-

Digitized by Google

raſceuen orationi vacauit,Sabbato autem ſexta hora diei ad eccleſiam hilaris acceſſit,& aſcenſo tribunali,ex more populum ſalutauit, reſalutatus à populo orationem dedit,collecta oratione,ſuper altare ſpiritum exhalauit, & per totam eam noctem in eccleſia cuſtoditus,atque vigilatus eſt.Sequẽti autem die,ideſt paſchatis,accenſis lampadibus,ac cereis cũ ingenti pompa,& populorum multitudine proſequente,ad ſepulchrum deductus eſt, ac glorioſam,& laudabilem ſepulturam adeptus.

Hæc autem quæ diximus de apparitione Sancti Paulini Ioanni huic Epiſcopo facta,& de ipſius Ioannis obitu percepimus ex vita eiuſdem Ioannis,quam Ioannes Cimiliarcha Neapolitanus ad Bernardum Archiepiſcopum conſcripſit,ac etiam ex appendice incerti authoris, quæ addita eſt relationi de tranſitu Sancti Paulini quam quidem relationem Vranius eius coęuus,ſiue diſcipulus conſcripſit,quæ in aliquot antiquis manuſcriptis codicibus habetur,ex quibus ea Surius in vita Sancti Paulini deſcripſit, ac retulit, non enim Vranij eſt,vel eſſe poteſt,quod ibi de Ioanne Epiſcopo habetur, cum Vranius per multa ſecula Ioannem hunc Epiſcopum præceſſerit,quod etiã illud nobis apertè ſignificat,cum Sanctus Gregorius Turonenſis, qui annum circiter 590.floruit, ac Sancti Paulini tranſitum quem Vranius conſcripſit verbatim ferè referens,hæc de Ioanne Epiſcopo reticet. In aliquibus verò vetuſtiſſimis manuſcriptis codicibus,quos vidimus, Vranij relatio de Paulini tranſitu habetur,in qua hæc de Ioanne deſiderantur.

Eam quoque Sancti Paulini apparitionem,Ioanni huic Neapolitano Epiſcopo factam teſtatur Martyrologium Romanum die 22.Iunij his verbis.

Neapoli in Campania Sancti Ioannis Epiſcopi, quem Beatus Paulinus Epiſcopus ad cęleſtia regna vocauit.

Cardinalis Baronius in annotationibus ad Martyrol. eodem die probat Vranium floruiſſe tempore Sancti Paulini,& ipſi Paulino fuiſſe valdè notum, ac optimè explicat verba illa de morte Ioannis huius Epiſcopi in altari.

Illud autem nobis prębet admirationem,quod Ioannes Diaconus,qui proximus fuit ætati Sancti huius Ioannis,vt potè qui floruit annum circiter 870. apparitionem Sancti Paulini contigiſſe,non huic Ioanni, ſed alteri Ioanni Neapolitano Epiſcopo,qui floruit annum circiter 400.cuius ſuperius mẽtio facta eſt,ſed hic manifeſtus eſt error,vt credimus,eò enim tempore Sanctus Paulinus viuebat,ac in humanis adhuc agebat,obijt enim Sãctus Paulinus anno 431.vt probat Cardinalis Baronius tom.3. Annal. eccl.

Idem quoque Ioannes Diaconus cum de hoc Ioanne diſſerit,reticet eius obitum ſuper altare,eumque aliter fuiſſe ſcribit,inquit enim,quod cum Ioannes hic Epiſcopus vir. magnæ ſanctitatis eſſet, ac ægritudine detineretur, ſentiens ſecum adeſſe diem ſolutionis,valdè gaudebat,quod breui temporis ſpatio diſſolutus finem imponeret ſuo certamini, ac multo melius cum Chriſto eſſe in perpetuum, ſedulò in oratione excubans gratias Domino referebat,expletis verò ſeptem diebus eius languoris, in Domino quieuit, quem vniuerſus populus tanto orbatus paſtore luxit, angelorum autem chorus exultauit,quod municipem ſuum in cœlum ſuſcepiſſent. Eius corpus vterque ſexus, & ætas vſque ad baſilicam Sancti Ianuarij magna pompa deduxerunt Indictione x.ibique ſepelientes.Hæc ex Ioanne Diacono.

Cur autem à Romana eccleſia in eius Martyrologio feſtum Sancti huius Ioannis Neapolitani Epiſcopi celebretur die 22.Iunij, cum conſtet eum deceſſiſſe in die Sabbati Sancti, qui in menſe Iunij contigiſſe minimè potuit, Baronius in ſuis notis ad Martyrol.hæſitat, & non ſatis conſtare ait. Nos

Digitized by Google

autem eam esse credimus rationem, quod cum certa dies transitus Sancti huius Ioannis tunc ignoraretur, adscriptus fuerit ad eam diem 22. Iunij quo celebratur festum Sancti Paulini Nolani Episcopi, qui eidem Ioanni apparuit, satis enim constat ijs, qui in Romano Martyrologio sunt vel mediocritèr versati, quod cum certa dies obitus alicuius Sancti nesciatur, is ea die adscriptus videatur, qua alicuius Sancti dies celebratur, cum quo is attinentiam, vel affinitatem aliquam, & si leuissimam, vel solius nominis habet. At verò vetera ecclesiastica officia eius diem variè indicant, comperimus enim priscis temporibus à Neapolitana ecclesia, & finitimarũ quarundam vrbium ecclesijs, Sancti Ioannis Neapolitani Episcopi festum celebrari solitum die primo Aprelis, vt ex compluribus antiquis m. s. breuiarijs, & ecclesiasticis officijs deprehendimus, & si in vno ex eis die 2. Aprelis celebrari comperiatur, in alio verò die vltimo Martij.

Fuit autem Sanctus hic Episcopus priscis temporibus ad Acquarolam vocatus, quod adhuc perdurat, cuius nominis causa non habetur explorata. Eius sacrum corpus nunc quiescit in ecclesia Sanctæ Restitutæ in summo altari, in quo eius nomen scriptum legitur.

Eius vitam, vt superius diximus, conscripserunt Ioannes Diaconus Neapolitanus in Chron. Episc. Neap. & Ioannes Cimiliarcha, & habetur etiam in antiquo ecclesiastico officio Neapolitanæ ecclesiæ in lectionibus ad matutinum.

Meminit quoque ipsius Herempertus in Historia Longobardorũ, refert enim capitula pacis, ac fœderis promissi à Sicardo Beneuentanorum Principe die 4. mensis Iulij anno 836. Ind. 14. ad annos quinque Ioanni Electo sanctæ ecclesiæ Neapolitanæ, & Andreæ Magistro militum, & Neapolitanorum Duci, & populo eis subiecto, quæ sic incipiunt.

In nomine Domini Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, & Beatæ, & gloriosæ Dei genitricis semper Virginis Mariæ. Dum ea quæ Dei præcepta sunt partes obaudiunt, tunc ipsius adimplere probantur mandata, & ad pacis concordiam pro salute Christianorum animarum peruenisse monstrantur. Pro quo promictimus nos dominus vir glorioßissimus Sicardus Longobardorum gentis Princeps, vobis Ioanni Electo sanctæ ecclesiæ Neapolitanæ, & Andreę Magistro militum, vel populo vobis subiecto. Ducatus Neapolitani, Surrenti, & Amalphi, & ceteris castellis, vel locis, in quibus dominium tenetis, terra, marique, pacem veram, & gratiam nostrã vobis daturos, ab hac quarta die mensis Iulij Indictione 14. vsque ad annos quinque expletos. Vnde pro stabilitate promissionis nostrę, vt nobis sine aliqua dubitatione credere possitis, & in nostra concordia firmius permanere; de istis capitulis omnibus subscriptis de præsenti iudices nostros, qui subnotati sunt, quales vobis quæsistis, iurare fecimus per nostram iussionem, quatenus si à parte vestra remissio, &c.

849.

SANCTVS ATHANASIVS Sergij Neapolitanorum Ducis, & Magistri militum filius, qui veluti Rex erat, è procerum Neapolitanę vrbis stemmate ortus, secundum seculum nobilis, sed mente, ac virtute nobilior, parentum voto Sancti Athanasij Alexandrini Episcopi nomen accepit, puer Ioanni Neapolitano Episcopo Christianis, ac liberalibus disciplinis erudiẽdus traditur, qui videns illum in Dei timore, & bonis litteris in dies proficere, eum Diaconum ordinauit, & sublato ab humanis Ioanne Episcopo, ab vniuerso Clero, & populo in ipsius locum delectus est, cum annum ageret decimumoctauum, Romamque profectus, à Leone quarto Papa idibus Martij

Digitized by Google

Martii anno 849. in altari Sancti Gregorii consecratus est, is verò totum se ad boni pastoris munus conuertit, ac educatoris sui Ioānis morum, & operum imitator fuit. Græcis, ac Latinis litteris, & præsertim sacris, tam eruditus erat, vt in vniuerso Latio nemini esset secundus.

Neapolitanam ecclesiam, quam inopem reperit ob Barbarorum infestationes, ac Longobardorum frequentes incursus, adeo sacris libris, clericis, ac ministris, argenteis, aureisque vasis, rebusque omnibus ad diuinum cultum pertinentibus, atque opibus, redditibusque auxit, vt nulla alia ea illustrior in tota Campania celebraretur.

In Ecclesia Sancti Saluatoris, quæ Stephania vocatur, intus cathedralem ecclesiam posita, Collegiū instituit sacerdotum, qui in ea quotidie publicam missam cum dipticis celebrarent, iuxta Romanæ ecclesiæ morem, quibus fundos dono dedit ex quibus alerentur, & necessarios vitæ sumptus acciperent. Hoc autē Collegium adhuc in Neapolitana ecclesia perdurat, vocaturque Congregatio Hebdomadariorum, quæ priscis temporibus Congregatio Hebdomadariorum Sancti Saluatoris veteris nuncupabatur, & Sanctum Athanasium eorum fundatorem appellant, ac prædicāt, & in eius rei memoriam ab antiquissimis temporibus ea Congregatio hoc sigillo vsa est, atque adhuc vtitur, ex altera parte est Saluatoris imago, ex altera verò Sancti Athanasij eorum institutoris, & ante illam Hebdomadarij genuflexi cernuntur.

Eidemque Stephaniæ ecclesiæ multa velamina, ac stromata aptauit, multo auro, multisque gemmis redimita, & quamplurima vasa ex argento fecit, etenim ad magnas, ac paruas fabricandas coronas, aliaque sacra vasa peragēda, quadraginta octo argenti libras dono dedit; Fecit & ex argento patenā magnam, in qua Saluatoris vultum, & angelorum depinxit, & interius ex auro perfudit, Conchas duas argēteas librarum viginti. Episcopio ad quotidiana ministeria peragenda in coclearijs, cateniſque, argenti libras centū dono dedit.

In ecclesijs pariter Beati Andreæ Apostoli, & Prothomartyris Stephani custodem apposuit, cui annuos sumptus præscripsit, atque pecuniam obtulit ad perpetuam luminariorum concinnationem.

Ecclesiæ Sanctæ Restitutæ connexuit ecclesias Sancti Ioannis Baptistæ, & Ioannis Euangelistæ, custodemque cum clericis, qui eius ecclesiæ seruitio incumberent instituit, resque necessarias ad eorum subsidium assignauit.

Xenodochium, siue sacram hospitalem domum super gradus atrij maioris ecclesiæ ad peregrinos, & egenos excipiendos construxit, & necessaria, pro illis alendis, prædia quamplurima parauit.

In Insula Saluatoris, quæ Lucullanum castrum priscis temporibus est appellatum, & ab vrbe Neapoli duodecim ferè stadijs abest, in qua plerique monachi in propria prius singuli voluntate incolebant, illuc Athanasius frequentius properans, crebris monitionibus eos exhortans, effecit, vt sub regulari obseruantia redigerentur, atque Abbatem ibi cōstituit, virum quippe pium, qui eos sub regulari disciplina mancipauit, eisque pro quotidianis sumptibus Sanctæ Luciæ martyris ecclesiam perpetuò adnexit, cum omnibus eius prouentibus, ac redditibus.

Basilicam Sancti Ianuarij martyris, quæ magna à ciuibus vocatur, cuius antea seruitio vnus dumtaxat sacerdos addictus fuerat, is Athanasius monasterium instituit monachorum sub Abbatis regimine, quibus hortum in campo Neapolitano obtulit.

Digitized by Google

Ecclesiam Sancti Ianuarij in eius cubiculo positam,renouauit, atque nobiliū doctorum effigies in ea depingi curauit, marmoreum altare cum regilis argenteis ibi constituens,ac velamine cooperuit,in quo Sancti Ianuarij,atque sociorum eius imagines pictili opere acuum affabrè concinnatas apposuit.

Bibliothecæ maioris ecclesiæ aliquot libros dono dedit.

Pluribus ecclesijs,quarum sacerdotes paupertate laborabant, is de muneribus,ac pecunia data,rebusque ad diuinum cultum deseruiētibus prouidit.

Tandem tota eius mens,animusque in ecclesiarum,ac monasteriorum cura versabatur,cæterosque alios ad id verbis,suoque exemplo excitabat.

Eoque præsule cum Misenis insignis proxima vrbs à Saracenis fuisset deuastata,ac solo ferè æquata,Sergius Neapolitanorum Dux Athanasij eius filij precibus omnes eius Misenatis ecclesiæ fundos,terras, ac bona immobilia,quibus ea affluebat,Neapolitanæ eceleſiæ concessit.

Pupillos,ac viduas fouebat,in largiendis eleemosynis profusissimus, ad captiuos redimendos,qui à Saracenis tunc innumeri fiebant,magnas opes cōuertit,carnibus perpetuò abstinuit, humi prostratus asperrimo lectulo cubabat,lapide ad caput suppositō,corpus suum graui plumbo ad collum,vestesq; appenso, ac duriori cilitio,ac flagris affligebat, sæpissimè in templo orabat,quotidie sanctum missæ sacrificium offerebat.

A Nicolao primo Romano Pontif. apud quem sanctitatis, ac doctrinæ fama delata fuerat,ad synodum Romæ aduersus Ioannem Rauennatem Episcopum specialibus litteris accitus est anno 861. ac tertius in Apostolica synodo ab eodem Pontifice locus datus est,atque ei iniunctum fuit, vt cautiones,& axiomata legeret, quæ idem Rauennas Episcopus contexuerat, eo quòd Athanasius cæteris ibi conuenientibus diuinæ gratiæ collatione præstaret.

A Sergio Duce fratris filio homine impijssimo,eo quòd crebras, sanctasque eius exhortationes grauitèr ferret,multis,ac grauioribus calamitatibus afflictus est,etenim Dux ipse illum, eiusque germanos fratres arcto carcere mancipauit;quamobrem tota ciuitas profusis lachrymis eorum commiserata est calamitatem,Clerus quoque Latinus,ac Græcus, & monachi Ducis prætorium adeuntes,tam nefandum scelus,ac sacrilegium acribus verbis Sergio exprobrantes,cęlestem indignationem minitantes, sæpius pro eorum pastoris,ac patris instabant libertate,tandem dimicti eum iubet,fratribus retentis,ciuitatem autem Athanasius egressus est, & thesaurum ecclesiæ anulo suo signauit,anathematis pœna imposita, ne quis absque eius iussu illum aperire auderet,& in insulam Sancti Saluatoris secessit; cui Sergius per legatos significauit,si vellet amplius ab eo non persequi,dimisso is Episcopatu,eidemque Duci ordinandam ecclesiam sponte relinqueret, ac monachus efficeretur, & clericos qui secum erant statim dimitteret, quæ nequaquam vir Dei efficere volùit. Hinc Sergius maiori ira succensus armata militum manu ad eam insulam properauit, Saracenis etiam accitis magnis præmijs pollicitis,si insulam comprehenderent, vt eum posset interficere,& arcta obsidione insulam tenens per dies nouem, Deo iubente nullo pacto capere potuit,tantumq; facinus Ludouicus Imperator, atque eius coniux,qui Beneuenti morabantur, grauitèr ferentes, illicò Marino Amalphiæ Præfecto mandarunt, vt virum Dei de ea insula incolumem extraheret, atque Beneuentum perduceret, Marinus verò concitè cum viginti instructis sagenis insulam properauit, ac sanctum virum cœpit. At

Ducis

Digitized by Google

Ducis exercitus cum Saracenis nauali prælio Marinũ procul ab vrbe perſequẽs, Dei fauore nihil effecit, imò & Saracenis captis, & occiſis Marinus ad Imperatorem Athanaſium incolumem adduxit, quem Auguſti cum vidiſſent, grauitèr collachrymati ſunt, eam tam ſancto viro cõtigiſſe calamitatem.

At Sergius ægrè ferens Athanaſij libertatem, cimilia, & eccleſiæ theſaurũ effractis ianuis, & anulo ſignatis inter milites, ac Saracenos diuiſit, imò peiera efficiens, ſacerdotes contemnens, aliquot ex eis fuſtibus cedi, & tonſuratos multos per plateas trahi iuſſit. Quæ omnia cum ad Adriani Romani Pontificis aures peruenisſent, duos Neapolim Legatos cum epiſtolis direxit, alterum nempè ad Ducem, alterum verò ad Clerum, eos exhortantes, vt inuicem reconciliarentur, ac reſipiſcerent, eorumque Epiſcopum ſuſciperent, ſin contra anathemati ſubijcerentur. Sed cum ob nimium irati Ducis furorẽ Legati nihil efficere conſpicerent, anathematis mucrone eam vrbem ferientes, Romam reuerſi ſunt. At idem Pontifex rurſus Anaſtaſium Bibliothecarium virum eloquentiſſimum, & Cæſar Bertharium Caſſinenſis monaſterij Abbatem miſerunt, qui Neapolim venientes Apoſtolici, & Cęſaris vice hortantes, vt eorum Epiſcopum, paſtorem, ac patrem reciperent, ſed nil etiam effecerunt ob Sergij Ducis duritiem, cum Clerus, ac ciuitas omnis præ Ducis timore nil auderent aduerſus Ducem moliri, quamobrẽ Anaſtaſius confirmata excommunicatione Romam repetiit. At Ludouicus Imperator tùm ob Athanaſij expulſionem, tùm verò quod Neapolitani fœdus cum Saracenis initum rumpere nollent, exercitum ſuum miſit ad incidendum eorum arbores, & meſſes incendio vaſtandas, & vrbem eius ditioni ſubdendam, quod grauiſſimè ferens Baſilius Græcorum Imperator, cuius imperio Neapolitana ciuitas tunc parebat, per Auprandum Legatum miſſis litteris, Ludouicum de his, aliiſque permultis grauiter redarguit, ad quem Ludouicus apologeticam, ac longiſſimam miſit epiſtolam anno 871. quæ ab Heremperto, Cæſare Baronio, & Marino Freccia recitatur, in qua hæc inter alia ad rem noſtram facientia leguntur.

Poſtremò de Neapoli nobis in Chriſto fraternitas tua monuit, quaſi miſerimus populum noſtrum ad incidendas arbores, & meſſem igne cremandas, & hanc ditioni noſtræ ſubdendam: Cum licet ab olim noſtra fuerit, & parentibus noſtris pijs Imperatoribus tributa perſoluerit, verum nos ab eius ciuibus pręter ſolitas functiones nihil exegimus, niſi ſalutem ipſorum, videlicet, vt deſererent contagia perfidorum, & plebem deſiſterent inſequi Chriſtianorum: nam infidelibus arma, & alimenta, & cętera ſubſidia tribuentes, per totius Imperij noſtri litora eos ducunt, & cum ipſis totius Beati Petri Apoſtolorum principis fines furtim deprędari conantur, ita vt facta videatur eſſe Neapolis Panormus, vel Africa, ſedes Saracenorum. Cumque noſtri quique Saracenos inſequuntur, ipſi vt poſſint euadere Neapolim fugiunt, quibus non eſt neceſſarium Panormum repetere, ſed Neapolim fugientes, ibidemque quouſque prędiderint latitantes rurſus improuiſo ad certamina redeunt. Super quibus ſępe illos monuimus, ſed ex admonitione peiores effecti ſunt, adeo vt Epiſcopum proprium, quoniam eos vt vitarent conſortia malignorum monitabat, ex vrbe proijcierunt, illuſtres, ac proceres ciuitatis compedibus obſignarunt. Ergo ſi ſocietatem non diſſoluerint infidelium (ſecundum Apoſtolum, qui prępcepit dicens, Nolite iugum ducere cum infidelibus) & Epiſcopum proprium, & paſtorem non recęperint: portionem eorum ponemus cum ijs, quorum libenter amplexi ſunt vnionem, & vna lance appendemus vtroſque: quoniam non ſolum qui faciunt talia, ſed qui conſentiunt facientibus, dignos morte iudicat memoratus inſignis Apoſtolus, praſer-

Digitized by Google

tim cum vnanimiter arma contra Christianos ferant, & dimicent, & si quos fidelium caperepossunt, Saracenorum manibus tradant, cum ipsis ad bellatum vno impetu procedentes. De cætero frater carissime, &c.

Athanasius verò cum is Ludouicus Augustus à Beneuentanis esset carceribus mancipatus, Surrentum ad Stephanum eius vrbis Episcopum germanum suum confugit, vbi de suorum ciuium perditione nimium anxius, ac valdè sollicitus, eo quòd anathematis vinculo essent innodati, assiduè flebat, quamobrem Romam exinde ad Adrianum Pōtificem properauit, eiusque precibus Neapolim anathematis nexu soluit, atque cum Romæ adhuc consisteret, dirum venenum ei paratur, socrus eiusdem Ducis opera, sed diuina ope à tanto periculo fuit mirabiliter liberatus, cum verò Imperator iam vinculis esset solutus, ac Romam tenderet, Athanasius Sabinos ad eum inuisendum properauit, atque vna cum Landulfo Capuano Episcopo Salerni Legato, ac cum Apostolicæ sedis Legatis iuit, ac illū exorauit, vt Beneuentanæ prouinciæ, ac vrbi Neapolis aduersus Saracenos opem ferret, quem Cæsar libentissimè excepit, osculans eum, atque Romam cum Athanasio perrexit, Adrianus verò Imperatori Athanasium commendauit, atq; ei iniunxit, vt secum eum duceret, & quoquo modo illum suæ sedi restitueret, cumque in itinere essent, & in locum, qui dicitur Verulæ aduenissent, febribus Athanasius captus ab hac vita discessit die 15. Iulij 872. Ind. 5. & in oratorio Sancti Quirici, quod duodecimo à Cassinensi cœnobio distat lapide sepultus est, cum vixisset annos 41. ac sedisset annis 22. & in angustiis quas prædiximus huius seculi menses 21. transegisset, inde ad Cassinense monasterium fuit eius corpus delatum, & in ecclesia Beati Petri, quę à Rechiso Rege constructa est, & iungitur basilicæ Sancti Benedicti, tumulatum. Inde verò quinto post eius obitum anno ab Athanasio iuniore eius nepote, Episcopo, ac Duce Neapolis fuit Neapolim solenniter venerabile eius Sancti corpus translatum, & in porticu celeberrimæ ecclesiæ Sancti Ianuarij extra vrbis mœnia collocatum in oratorio Sancti Laurentii eiusdem sedis Antistitis, & iuxta antrum Sancti Ioannis eius prædecessoris, ac magistri, vbi miraculis fulxit. Dein in maiorem ecclesiam translatum fuit, vbi adhuc requiescit in sacello nempe Sancti Saluatoris, vbi hæc legitur inscriptio.

Hic iacet corpus Sancti Athanasii Confessoris, & Episcopi Neapolitanorum.

Caput verò in thesauri sacello honorificè custoditur argentea, atq; aurea theca reclusum.

Sancti Athanasii vitam, resque ab eo præclarè gestas accuratè scripsit Anonymus quidam, qui hoc eodem tempore vixit, quæ Petrò Diacono Cassinensi tribuuntur, qui multa post secula floruit. Eam vitam Longobardis litteris eius ætatis in nobili membrana conscriptam habemus; In monasterio quoque Cassinensi consimilis habetur; Baronius etiam tom. 10. Annal. eccl. ad annum 872. ferè integram eius vitam, ac gesta ad verbum intexuit. Translationis etiam eius acta à Cassinensi cœnobio Neapolim factæ Anonymus auctor, qui omnibus interfuit accuratissimè conscripsit, quę apud nos Longobardis litteris exarata asseruantur. Multa quoque de Sancto hoc Athanasio habet Ioannes Diaconus in Chronico Episcoporum Neapolitanorū.

Cæterum ne Athanasii huius Episcopi persecutio, atque ea quæ à Ludouico Imperatore in superius relata epistola recensentur, Neapolitanis tribuātur, consulas Baronium ibidem, is enim non ciuibus tribuenda scribit, probatq; nec culpa ciuium, pietate quidem, ac religione præstantium accidisse, sed

Sergij

Digitized by Google

Sergij dominantis tyrannide, cuius odio, ac persecutione Sanctus Athanasius eorum Episcopus ea ciuitate pulsus est, vt diximus, quod & probat etiã Romanum Martyrologium die 15. Iulii, dum sic ait.

Neapoli in Campania Sancti Athanasij eiusdem ciuitatis Episcopi, qui ab impio nepote Sergio multa passus, ac sede pulsus, Verulis confectus arumnis, migrauit in cœlum tempore Caroli Calui.

An oratorium, seu ecclesia Sanctę Mariæ de Principio, basilica Sanctæ Restitutæ, ecclesia Stephaniæ, seu Sancti Saluatoris, fuerint cathedrales ecclesiæ huius Neapolitanæ vrbis, siue Episcopion, & quæ nam fuerit maior ecclesia, & Episcoporum sedes, & pro tempore quo titulo insignita.

A Nascente Neapolitana ecclesia, temporibus nempe Sancti Aspren primi Neapolitanorum Antistitis cathedralem ecclesiam, & Episcopi sedem fuisse oratorium cum altari, ac domuncula quadam, siue cellula, sita in ea vrbis regione, quæ nunc Capuana vocatur, propè locum in quo dein erectum fuit sacellum Sancti Ioãnis ad fontes, ac propè posticum hodierni episcopalis palatij, quam quidem cellulam religiosissimè incoluerunt Sanctus Aspren, ac felix vetula Sancta Candida donec eis vita comes fuit, imò eadem Sancta Candida in ea domo ad cœlestem patriam migrauit, vt affirmant vetustissimum Chronicum Sanctæ Mariæ de Principio, & Ioannes Villanus Neapolitanus in Chronico Neap. lib. 1. cap. 44. Quod equidem oratorium illud idem fuit, quod dein appellatum est Sanctæ Mariæ de Principio, ex eo nuncupatum, quod inibi priusquam in aliis eius vrbis locis, vel fortè Italiæ totius Beatissimæ Virginis imago cum puerperio picta fuerit, vt diximus, ac proinde in maxima veneratione apud Neapolitanos olim fuit, & Anachoretæ mulieres priscis temporibus illam diu inhabitarunt, vt iidem authores habent.

In vetusto anniuersariorum libro Capituli maioris Neapolitanæ ecclesię habetur die 8. Ianuarii Dedicatio altaris Sanctæ Marię de Principio.

Deinde coniuges quidam Neapolitani ciues, ac prędiuites, cum Sãcti Aspren precibus meritum, ac solatium prolis à Deo obtinuissent, basilicam in Sancti Aspren honorem pro gratiarum redditione erexerunt, quæ Stephaniæ appellata est, vt in Sancti Aspren actis, quæ superius retulimus legitur. Alia verò vetusta eiusdem Sãcti Aspren gesta aliqua superaddunt, habent enim eos coniuges, vt gratias Sancto Aspren redderent, ad Antistitis decus (vt proprijs eorum vrbis vtar) hospitium cum aula, cameris q; & pomario decentissimè construxisse, & ecclesiam ipsi hospitio contiguam, cum duabus alis, & sacellis quampluribus, sitam in longum, cum curti ad Capuanę plateam, quę vsque in hodiernum diem cernitur, in ea, quæ dicitur Stephaniæ basilica.

Idem quoq; refert Ioannes Villanus lib. 1. c. 37.

Quo autem tempore id acciderit, haud certò habetur exploratum, sed si coniecturę locus est, id temporibus Constantini Magni Imperatoris ætate contigisse creditur, etenim ante ea tempora ecclesias publicè erigere Christianis non licebat, & eius Imperatoris tempore sedatis iam persecutionibus, eas cõstruere per vniuersum orbem Christianis facultas data est, & eo magis,

Digitized by Google

gis,quod ex eorundem authorum,& præsertim Ioannis Villani lib.1.c.43. testimonijs compertum est, quod cum is Imperator Neapolim appulisset, eadem Stephaniæ ecclesia iam reperiebatur erecta, & ab eo Constantino propè ipsius Stephaniæ ecclesiam constitutum fuisse oratorium, siue sacellum Sancti Ioannis in fonte,quod quidem sacellum Sancti Ioannis in fonte adhuc extat,sed latius de his superius dictum est. Fuit autem priscis tẽporibus Stephaniæ ecclesia valde celebris, & multis in locis, & antiquis monumentis de ea mentio reperitur.

Habet Chronicum Sanctæ Mariæ de Principio, Stephaniam fuisse maiorem, & episcopalem ecclesiam, & à Constantino Magno Imperatore sacellum Sancti Ioãnis in fonte fuisse erectum in ea Stephaniæ ecclesia, sic enim ait.

Fecit etiam construi præfatus Imperator (ideſt Conſtantinus) in prædicta Neapolitana eccleſia Stephania,cappellam propè tribunam ipſius eccleſiæ antiquæ, ſub titulo Sancti Ioannis ad fontes.

In officio quoque ecclesiastico perantiquo Sancti Athanasij Episcopi habetur,maiorem ecclesiam Stephaniam vocatam,licet in eius vita,è qua id officium desumptum est,aliter habeatur,vt mox dicemus.

Hæc autem Stephaniæ ecclesia adhuc cernitur,& antiquato, ac penitus extincto Stephaniæ nomine, sub ecclesia Sanctæ Restitutæ continetur, in cuius abside super maius altare Seruatoris nostri imago conspicitur, & exterius è regione eam ecclesiam ingredientium alia Seruatoris domini vetustissima effigies perspicitur, in cuius dextero latere quatuor Seraphini,è sinistra verò tres cum septem ardentibus candelabris, inferius verò ordines multi virorum,qui flexis genibus singuli iunctis manibus coronas gestant,easque Saluatori in throno sedenti offerunt; Sed hæc imago ex Apocalypsi cap.4.deprompta videtur, visionem enim Sancti Ioannis Apostoli continet, viginti quatuor seniorum offerentium suas coronas laudis agno.

Quare autem Stephania vocaretur, & quid verbum hoc significet, varia ab antiquis scriptoribus scripta adducemus.

Ioannes Diaconus in Chron.Episc.Neap.in Stephano Episcopo 20. qui floruit annum circiter 499. eam Stephaniæ ecclesiam ab eodem Stephano Episcopo fuisse erectam,ait,& in Stephano Episcopo 40. inquit ecclesiam Saluatoris de nomine authoris Stephaniam vocari.

Ioannes quoque Villanus lib. 1. Chron. Neap. Stephaniæ ecclesiam Sancto Stephano dicatam ait,sed nimis inconsultè ea dixisse,& manifesti ij errores esse deprehenduntur ex his quæ superius diximus, Stephania enim non à Stephano Episcopo,sed à Neapolitanis illis coniugibus ob prolem à Deo obtentam,erectam fuisse scimus,& non Sancto Stephano,sed Sancto Saluatori dicatam nemo ambigit.

At Stephaniã dictam fuisse certò credimus à verbo Græco στέφανος, & στεφανίσω, quod Latinè significat corono, orno, decoro, honoro, vnde στέφανος coronatio,ornamentum,decus,ornatus, quod ex ijs iconibus Stephaniæ ecclesiæ dum 24.seniores coronas,quas deferunt,Saluatori offerunt, clarè conspicitur.

Non ab re videtur esse,quod in vetustissimo cœmeterio Sancti Ianuarij extra vrbis mœnia cernitur,græcanica nempe pictura Sanctorum Petri,& Pauli, & S.Laurentii, ac virorum in manibus coronas gestantium, & in calce sic antiquissimo caractere scriptum legitur.

Vota ſoluimus nos,quorum nomina Deus ſcit.

Ex

Digitized by Google

Ex quo probabilis coniectura elici potest eas Sanctorum imagines cum coronis significare gratiarum actiones ab ijs habitas, qui voti compotes fuerūt, idque pro beneficiis à Deo collatis eorum Sanctorum precibus, quod etiã Neapolitanis coniugibus contigit, qui ob sobolem susceptam, voti compotes, eam Stephaniæ ecclesiam erexerunt.

Carolus Paschalius vir insignis in eius eruditissimo libro de Coronis multa, quæ ad nostrum institutum faciunt, refert, ait enim lib. 1. cap. 1. & 2. στέφανος significat coronam, & lib. 1. cap. 2. στεφανῦν coronare, & στέφανος, & στεφανῆ, plerumque idem significant hoc est coronam, & lib. 1. cap. 6. στέφανος significat decus, laudem, vbi etiam probat multorum veterum authoritate, coronare esse laudare, & lib. 2. cap. 11. in publica lætitia coronis locus fuit, ob rem prosperè, feliciterque gestam, & lib. 4. cap. 9. inquit coronas in publicis ritibus, sacrorumque solenniis, & quasdam coronas publico decreto diis fuisse dicatas, testandæ videlicet, aut ostentandæ pietati, atque adeo cumulando cultui diuino, sæpè etiam celebrandæ insigni alicui gratiarum actioni, quam publicè ob rem benè gestam diis haberi æquum censebant, imò & coronas numinibus dicabant, easque eorum statuis imponebant veteres, & coronas templis dicatas, & eæ coronę ab iis diis dedicabãtur, quorum res domi, peregrèq; benè expedita erant tùm ab horum sociis. Et hæc quidem meritò dici possunt coronę solennis gratiarum actionis luculentissima argumenta animi grati, loquitur etiam de sacris coronis Deo dicatis, & templis appẽsis, & lib. 4. cap. 11. de coronis gratulatoriis, quæ frequenter fuerunt in obuiam itionibus.

Suidas quoque ait στεφανοῦν vsurpari pro ornari, & honorarī.

Hinc factum credimus, vt in Stephania magnus esset coronarum numerus, tùm ex ære, tùm ex argento conflatarum, Ioannes enim Diaconus Tiberiũ Episcopum Neapolitanum inter alia ornamenta, quæ ei ecclesiæ Stephanię concinnauit, multas æreas coronas fecisse ait, & Sanctum Athanasium ei ecclesiæ Stephaniæ dono dedisse argenti libras 48. vt exinde sacra vasa, & coronę magnę, & paruę conflarentur.

Priscis quoque temporibus Summos Pontifices coronas ex argento, tùm magnas, tùm paruas in aliquibus vrbis Romæ ecclesiis pro insigni earum ecclesiarum ornamento fecisse, Anastasius S. R. E. Bibliothecarius in lib. de Vitis Romanorum Pontificum, aliiq; testantur.

Quod autem Sancti Saluatoris basilica esset, quę Stephania nuncupatur, & quod Stephania Sancto Saluatori fuisset dicata, & quod Stephania intus cathedralem ecclesiam esset, vel cathedrali coniuncta, clarè perspicitur multis in locis, ex actis nempe Sancti Seueri Neapolitani Episcopi, in iis enim dum dicitur Sanctum Seuerum acciri ciues fecisse, vt miraculũ mortui ex sepulchro excitati efficeret, hæc inter alia leguntur.

Dedit tintinnabulum clerico suo, vt circuiret ciuitatem inclytam, & ad sonum tintinnabuli cursim omnes cateruatim ad Episcopij ecclesiam Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi conuenirent.

Idem Ioannes Diaconus in Stephano Episcopo 20. ait basilicam ad nomen Saluatoris copulatam cum Episcopio, quę vsitato nomine Stephania dicitur. Et in aliis locis superius relatis Stephaniam ait ecclesiam Saluatori dicatam. Idem in Ioanne 22. Episcopo inquit in absidé Stephaniæ imaginem transfigurationis Saluatoris musiuo opere fuisse pictam.

Author quoque vitæ Sancti Athanasij Neapolitani Episcopi, qui eius seculo vixit, ait in ecclesia Sancti Saluatoris, quæ Stephania vocatur Sanctũ Athanasium

Digitized by Google

nasium constituisse Hebdomadarios sacerdotes, quorum Congregatio ad nostra vsque tempora in maiori ecclesia perdurat, vt suo loco in Athanasio diximus, ac Stephaniæ basilicam aliam esse ab ecclesia Sanctæ Restitutæ.

Ioannes Diaconus in Chron. Episcoporum Neap. in Sancto Athanasio aliam facit maiorem, siue cathedralem ecclesiam, (quam is passim Episcopion appellat) ab ecclesia Sancti Saluatoris, siue Stephania, & aliam ab ecclesia Sãctæ Restitutæ, aitque Sanctum Athanasium in ecclesia Saluatoris (quam is modo Saluatoris, modo Stephaniam vocat) sacerdotum Collegium ordinasse, qui singulis diebus publicè missam celebrarent.

In actis quoque translationis SS. Euticetis, & Acutij habetur Stephaniam ecclesiam mundi Saluatori dicatam, & ipsius Saluatoris vocabulo, ac nomine insignitam, & in maiori eius altari Saluatoris imaginem depictam, & in ea ecclesia multa Sanctorum corpora asseruari, & incendio conflagratam à Stephano Episcopo restitutam.

Inspeximus etiam magnas vetustissimorum codicum manuscriptorũ exuuias è pergameno, tùm Græcè, tùm Latinè, caracteribus tamen Longobardis, in cathedralis ecclesiæ thesauri sacello prostratas, qui Neapolitanæ olim ecclesię fuisse feruntur, in quibus ferè omnibus in fronte cuiuslibet codicis Sancti Saluatoris effigies picta est, & in duobus missalibus libris in principio, tabula conscripta est festorum omnium, qui in Neapolitana ecclesia celebrari debent, & inter alia sic legitur die primo Decembris.

Dedicatio huius ecclesiæ Stephanię.

Ad hoc etiam pertinet, quod Neapolitani ciues priscis illis temporibus Sãcti Saluatoris deuotioni, ac pietati maximè essent addicti, & eius nomini tunc ærea Greca numismata dicarint, quorum aliquot conspeximus penes Io: Vincentium de Porta virum de omnigena antiquitate valdè benemeritũ, in quibus quidem numismatibus ex altera parte Sancti Saluatoris imago cernitur, in altera Neapolitanę vrbis nomen Νεαπολιτων.

Scimus quoque Neapolitanos Constantini Magni Imperatoris ætate in insula, seu castro Lucullano propè eam vrbem, ecclesiam cum monachorum cœnobio erexisse sub nomine Sancti Saluatoris, quod quidem castrum tractu temporis Sancti Saluatoris nomen exinde accepit.

Ecclesiam autem Sanctæ Restitutę, quam à Constantino Magno Imperatore erectam fuisse superius probauimus, intus cathedralem, siue Episcopion Neapolitanę ecclesiæ contineri cauetur in antiquo documẽto anni 1100. vt inferius suo loco in Petro Archiepiscopo dicemus. In antiquo anniuersariorum libro Capituli cathedralis ecclesię habetur die 25. Ianuarij Dedicatio ecclesię Sanctę Restitutę.

Quod autem Neapolitana maior ecclesia Sãcto Ianuario Martyri fuerit olim dicata, tradit author, qui acta translationis SS. Maximi, ac Iulianę Martyrum è Cumis Neapolim factę anno 1207. scribit. Idem quoque innuere videtur Clemens Papa quartus in eius diplomate sub datum die 5. Ianuarij anno 1267. in quo transfert festum Sancti Ianuarii ad diem octauum Maii, quod inferius suo loco recitabimus. At verò anno 1295. cathedralis ecclesia in honorem Sanctæ Marię in cœlum assumptę dicata est, vt inferius in Philippo, & Oliuerio Neapolitanis Archiepiscopis dicemus.

Quod verò ignarum vulgus credit, ac dictitat quasdam alias huius ciuitatis ecclesias fuisse cathedrales, nempe Sanctorum Apostolorum, vel Sancti Georgii maioris, eo quòd in iis pontificales cathedræ, ac marmoreæ quędã sedes ad nostra vsque tempora conspiciantur, in quibus priscis temporibus

Digitized by Google

bus Neapolitanos Episcopos tanquam in proprio eorum throno consedisse putat, longè fallitur, etenim ex antiquis constitutionibus, siue cõsuetudinibus Neapolitanæ ecclesiæ constat Neapolitanos Archiepiscopos consueuisse statis quibusdam diebus cum Clero, ac Capitulo ad eas, & certas alias ecclesias solennitèr procedere, & ibi pontificalitèr missam, ac diuina officia recitare, & in eis cathedris, ac thronis consedisse credendũ est. Ex quibus omnibus clarè perspicitur cathedralem ecclesiam, ac Neapolitanorum Antistitum domum, siue palatium, & si amplioribus spatijs varijs temporibus auctã, attamen semper in eodem loco, quo nunc cernitur, fuisse constitutam.

Duo Episcopi Neapolitani, Græcus, & Latinus.

878.

Quis crederet Neapolim, & si eo tempore celeberrimam, ac ciuium copia affluentem, paruam tamen vrbem, & breui murorum ambitu se continẽtem, duos habere Episcopos, Græcum nempè, qui Græcis præerat, alterum verò Latinum, qui Latinis præsidebat, duosque esse Cleros, Latinum scilicet, & Græcum, quod ex vnica tantummodò authoritate deprompsimus, ex vita, nempè, & actis Sancti Athanasij Neapolitani Episcopi, quæ eius ætatis nobilis author (vt eá tempora ferebant) conscripsit, quæ quidem vita caracteribus Longobardis ijs temporibus exarata pluribus in locis, ac monasterijs habetur, in cœnobij nempè Cassinensis bibliotheca, in Vaticana itidem, ac penes nos ijsdem caracteribus conscripta asseruatur, alijsque etiam in locis conspicitur, & ne rem nouam prodentes, temerarij coniectores videamur, authoris verba singillatim referre placuit, cum enim is Neapolitanam vrbem ab eius pulchritudine, atque ædificiis, & à Christiana religione commendat, sic ait.

Italiam partem esse Europæ nobilissimam, ac ditissimam iuxta trifariam orbis terrarum dimensionem, nemo qui vel ex parte cosmographiam nouerit, ignorat, quę quidem in duabus insulis, & sexdecim diuiditur prouincijs, quarum septima nuncupatur Campania, frugum, omniumque pomorum valdè fęcunda, quę sicuti ferax est diuersa proferendo fructuum germina, ita cęlibes, & Deo dignos viros sępe produxit, & educauit, inter quos Athanasius, quasi nouum sydus non mediocriter emicuit. Hæc igitur Campania habet ciuitates decentissimas, & valdè opimas, ex quibus vna est Neapolis, quæ quo tempore, vel à quo sit condita structore, & à priscis, & modernis historiographis reticetur, hinc conijci valet vniuersarum eam antiquissimam esse Italicarum vrbium, quod eo magis mirandum est, ita prępotens, & amęna est in structuræ scilicet munitionibus, situque suburbano, & Christicolarum interius dęmentium religione, vt in Hesperia post Romanam vrbem nulli reperiatur esse inferior. Quę nimirum quantum sit egregia Virgilius Maro Mantuanus in distinctis versiculis sui epitaphij, quod sibi ipse moriens dictauerat, manifestat, cum eam Parthenopem, hoc est virginem à quadam puella innuba olim inibi degente appellauit. Hanc denique Octauianus Augustus Neapolim iussit vocari, ideò nouem ciuitatum dominatrix, & velut nonnulli asserunt, nouam ciuitatem, quod quam sit absurdum scrupulum mouet, cuius enim ex vetustate nescitur initium, noua cur dici valeat, non facilè animaduertitur, præsertim cum ab illo non sit, vt putatur, condita. Huius namque amplitudini, ac decori Belisarius patricius ex prȩcepto Iustiniani Imperatoris septem mirificas turres addidit, quas augustales, & ob numerum

arbiuę

achiuæ,tetragonas,exagonasque fecit. Narsis denuo patricius,& augustorum cubicularius postquam Italiam Vuandalis interemptis eorum ab efferitate exuit, maximam in ea partem auxit,ita vt ex vna parte maris illam vniret conticuo,ob nauium receptaculum,& tam firmissimo muniuit ædificio,vt etiam onustæ mercimonijs trieres à supereminentibus validissimè tueantur. Sed cur immoramur in exterioribus ædificijs,quę vtique melius à conspicientibus cernuntur,quam eloquentia cuiuslibet valeat sophista fari? Quandoquidem ita interius frequentissimis ecclesijs,ac præclaris,antiquæ videlicet,& vetustissima structura editis, nec non & monasterijs virorum,puellarumque farsa retinetur, vt horum continuis precibus nocturnis,diurnisque adiuta inuictrix consistat,& tuta, nam & introrsus binas Præsulum gestat sedes ad instar duorum testamentorum,quamquam vna sit, quæ gubernat,& regit,reliquam vt capite reguntur artus diuersi. Reperiuntur planè in ea templa prisco structa ædificio,quoniam non solùm à Constantino pijssimo principe primo augustorum Christianissimo, sed plures ante annos Christiana inibi religio floruit,si quidem Beatissimus Petrus Apostolorum princeps Aspren sanctissimum primum ibi ordinauit Episcopum, nam & Beati illò Agrippini ecclesia hactenus demonstratur,qui quintus à supradicto Aspren Episcopus ordinatus est, quique etiã patronus,& defensor est ipsius ciuitatis. Beatissimum quoque Ianuarium Christi martyrem postea Neapolites à Deo meruerunt habere tutorem, quibus annitentibus, fauentibusque præfata vrbs Deo tuente tuta permansit, manebitque in æuum, quoniam quasi duas firmissimas bases,duoque candelabra splendentia gloriatur se habere, supradictos patres,eadem ciuitas duabus fulta alis, ideſt duorum Sanctorũ fisa precibus; In qua laici simul cum clericis assiduò Græcè, Latinèque communi prece psallunt Deo,debitumque persoluunt iugiter officium. Quo etiam indigenę, & inquilini non circumeundo domos in peregrinorum habitu stipem publicè expetunt, sed loco,quo commorantur omnia necessaria quæque desiderant animo,abundantissimè percipiunt, & iuxta præceptum Dominicum prędictę vrbis accolę potius Lazarum quæritant,exhibentque largius,quibus indigent, quam inopes affluentum inquirãt opes; Idcirco à multis crebrò expugnata gentibus,& prius à Vuandalis,postremò à Longobardis indefinenter oppressa per annos fermè ducentos, inuiolata persistit,& inuicta ab omnium hostium concussione, quoniam ciuitas hęc ciuitas misericordię,& pietatis,hinc inde omni vallata bonitate, &c.

Habes duorum Præsulum sedes (rem certè inauditam) sed ab æquali,& graui eius temporis scriptore traditam,at nil aliud esse credimus, quam Græcum vnum,qui Græcis,Latinum alterum,qui Latinis præerat Græcorum tamen antistitem Latino subesse, quod & Baronius quoque in decimo tomo Annalium anno 872.ex eisdem verbis,& auctoritate coniecit. Aduertẽdum tamen duximus Baronium ibidem,dum ad verbum ferè refert eam Sancti Athanasii vitam, cum in eius proemio de duorum præsulum sedibus agit,legit interdum binas præsulum gestat sedes, at in omnibus vetustissimis codicibus Longobardis litteris exaratis,non interdum, sed introrsus legitur,quæ etiam lectio magis congruit, nam cum eius vitæ auctor ab exteriori pulchritudine,& ædificijs Neapolitanam ciuitatem commendasset,ab interioribus etiam laudibus dein eam celebrat, inter quas de binis præsulum sedibus. Et ne quis id de duobus Episcopis Græco, & Latino temerè dictum credat,atque nulla nos coniectura, & ratione ad id credendũ impulsos,rem nouam coniecisse,rationes,quibus ad id affirmandum inducimur referemus. Et primo præmittendum duximus vrbem Neapolim, vt quæ à Græcis ædificatam,Græcorum ritus,cæremonias, moresque semper retinuisse,vt Pontanus lib.6.de Bello Neapolitano, alijque obseruarunt, quin-

Digitized by Google

quinimò & in Imperij diuisione anno 800. ea sub Græcorum Imperio remansit, cui ad Rogerii vsque Normanni Regis tempora anno 1125. paruit, vt Thomas Fazellus histor. Siciliæ decad. 2. lib. 6. cap. 3. aliique testantur, qua de re Græcorum turba ab Oriente Neapolim, tùm negotiorum causa, tùm quoque vt ciuitatis deliciis fruerentur confluebat, ideoque sex Neapoli parochiales ecclesias Græcorum sacerdotes obtinebant, qui Græco more sacra peragerent, quique statis diebus Neapolitanam ecclesiam, vti caput, & matrem agnoscere cogebantur, erant autem Græci sacerdotes his præfecti ecclesiis, Sancti nempè Georgii ad forum, Sancti Ianuarii ad diaconiam, Sanctorum Ioannis, & Pauli, Sancti Andreæ ad nidum. Sanctæ Mariæ rotundę, & Sanctę Marię in Cosmodin, harum sacrarum ædium sacerdotes, vt Chronicum Sanctę Marię de principio, & antiqua Neapolitanæ ecclesiæ officia Longobardis litteris conscripta testãtur, tenebãtur in Neapolitana ecclesia sexta feria maioris hebdomadæ sex lectiones Græcas recitare, & in dominicæ Resurrectionis die in cathedrali assistere Cimiliarchę maioris ecclesiæ, ac canere Credo in vnum Deum Græco idiomate, & Græcorum more, aliosque ritus peragere, quod aliis temporibus paululum diuersè fuit obseruatum, vt est Constitutionibus, seu Consuetudinibus Neapolitanæ ecclesiæ à Ioanne Archiepiscopo anno 1337. editis deprehendimus, sexta enim feria maioris hebdomadę earũ sex ecclesiarum, quas prædiximus presbyteros, sex Græcas lectiones legere consueuisse, & in die Paschãtis incipere Credo in Græco sermone si placeret, & Archipresbyterum Sancti Georgii ad forum, & presbyterum Sanctæ Mariæ rotundæ, qui duo sunt ex sex Græcarum ecclesiarum præfectis, totum in Græco sermone decantare coram domino Archiepiscopo, aliique chori cantores alternatim in Latina lingua repetere.

Ex quibus Græcum quoque Neapoli fuisse Clerum habes, à quo & Neapolitanam ecclesiam certis diebus agnitam, quamuis sex Græcas lectiones legi Romanę, & Constantinopolitanę ecclesię exẽplo factum crediderim, etenim Gulielmus Durandus in Rationali diuinorum officiorum lib. 6. cap. 10. refert antiquitus Romæ, & adhuc Constantinopoli Græcè, & Latinè duodecim lectiones per duodecim lectores legi consuetum, quorum sex Græci essent, reliqui verò sex Latini.

Quod autem Græcus Clerus Neapoli viguerit, clarius elicimus ex eiusdem Sancti Athanasii actis, vbi post Athanasii vincula, Clerus omnis eius vrbis ad Sergium Ducem, qui eum carceribus manciparat properans, vt illum dimicteret efflagitat, sic legitur.

Inter hęc Græca, Latinaque pars sacerdotalis, & monachica turba, præcipuèque Antonius vir satis idoneus, & prouectę ætatis monachorum Abbas, diutinis ieiunijs, & ægritudine, corpore iam defecto, alienis euectus manibus cum vniuerso Clero ad prætorium aduenit, qui ita exorsus est, dic miser, & Dei contemptor, quid est hoc, quod fecisti. Hoc ergo pro infando scelere noueris te non solummodo periturum, cunctumque genus suum, sed etiam tota vrbs, quę Athanasij hactenus oratione gubernata est, sine dubio desolabitur pastore decedente. Redde nobis inquiunt patrem nostrum, qui nos spiritali carnalique protectione tuebatur, si enim hunc retinere tentaueris, omnes hinc egrediemur, & tibi extemplo veniet perditio.

Ex quibus verbis Græcum, & Latinum Clerum habes, & Athanasium Neapolitanum Episcopum ab Antonio Abbate omnium nomine loquente eorum communem patrem appellari, ac pastorem vtrique præesse.

Huc etiam tendit, quod legitur in vetustissimo, ac prægrandi marmoreo se-

Digitized by Google

pulchro Longobardis litteris exculpto,quod prius in ecclesia Sãcti Ianuarii ad diaconiam collocatum erat,hodie autem in Sancti Georgii ad forum sacram ædem translatum cernitur.In eius inscriptione mẽtio habetur Subdiaconi cuiusdam regionarii Apostolicæ sedis patrimonii rectoris, quique dispensator erat ecclesiæ Sancti Ianuarii ad diaconiam, quæ vna est earum ecclesiarum,quam Græci sacerdotes incolebant,vbi fit mentio eius vxoris, quod Græcum illum fuisse certò indicat, cum clericis vxores habere Latina ecclesia nunquam permiserit,inscriptio sic se habet.

Confugientis ad tuum . . . suffragium lætus amplectere ossa putrida tabefacta Martyr sancte,qui ob tuis meritis,desiderium aulę tuę mira fecit pulchritudiue coruscare,vt tuis adiutus auxiliis,diruptis vinculis inferni, hinc resurgere caro misera possit, & in die examinationis calcatis facinorosis peccatoribus gaudia diuina percipiat,te interprecante pater Ianuari eum, qui in se dicit quicunque ligauerit super terram erit ligatus, & in cœlis,& quicunque soluerit super terram,erit solutus & in cœlis.Hic in pace membra sunt posita . . . . Subdiaconus regionarius sedis sanctæ Apostolicę,& rector patrimonii, & dispensator huius diaconię Beati Ianuarii, vna cum vxore sua,hunc tumulum sibi fecerunt,& si quis presumpserit hũc tumulum violare,anathematisque vinculis innodatus, depre . . . . qui sedem Beati Ianuarii, vt nunquam hunc tumulum violare dignetur . . . . . nis qui agere tentauerit,de anima Maratione reddatur.

Ex monumentis Sancti Sebastiani monialium cœnobio Neapoli, didicimus monasterium Sanctorum Sergij,& Bacchi Neapoli situm,Grecorum monasterium priscis temporibus fuisse,Græcosque monachos diu retinuisse, atque eidem Sancti Sebastiani monasterio vnitum,vt quamplurima testantur diplomata.

Sed quod mirum est multa post secula,quibus omnia hæc antiquata iam fuerant, & in desuetudinem ferè abierant, Græcorum sacerdotum nomen Neapoli adhuc audiri,legimus enim inter Sancti Gregorii Armenẽsis Episcopi monialium monasterii diplomata publici notarii documẽtum, in quo anno 1301.eie 29.Ianuarii Ind.15.Congregatio sacerdotum,& clericorum Græcorum,& Latinorum ecclesiæ Sancti Ianuarii ad diaconiam furcillensis regionis,cum eiusdem monasterii monialibus domum quãdam pro terra permutant.

Non ignoramus quoquè veterem Neapolitanæ ecclesiæ, aliarumque eius ciuitatis ecclesiarum consuetudinem,quæ apud Græcos adhuc seruatur, laicos nempe simul cum clericis Grecè,Latinèque communi prece psallere, vt author vitæ Sancti Athanasii, cuius verba dudum retulimus, testatur. Psallendi itidem tam Græcè, quam Latinè morem viguisse eiusdem Sancti Athanasii officium hisce verbis affirmat.

In ea (scilicet ciuitate Neapolis) tam Grecè, quàm Latinè diuinum officium psallitur.

In actis quoque translationis eiusdem Athanasii è Cassinẽsi monasterio Neapolim anno 881. cum Neapolim eius sacrum corpus peruenisset, sic legitur.

Confluebant autem vterque sexus,& etas vniuersa, & quisque vt poterat psalmodię cantus,variusque linguarum Grecę,& Latinę suaui modulatione resonabant.

In actis preterea translationis Sancti Seuerini Abbatis è Lucullano Neapolim factæ anno 920.legimus altercantibus choris Latinis, & Græcis cineres Sanctorum deducunt,&c.

In

Digitized by Google

In translationis quoque Sancti Soſſii actis è Miſeno Neapolim anno 920. celebratæ,cum de Abbate,& monachis monaſterii Sancti Seuerini, qui ſacris pignoribus obuiam ibant,agitur,ſic legitur.

Tunc nihilominus Ioannes Abbas nuncio noſtro excitus cum omnibus monachis,quos inuitauerat aduenit,& gratiarum actione in Deum celebrata,per totam noctem vnanimes Græcam,Latinamque pſalmodiam ſonoris vocibus concreparunt.

At canendi Græcè,Latinèque promiſcuo cantu morem eccleſiæ Neapolitanæ,cum aliis etiam fuiſſe communem comperimus, refert enim Leo Oſtiéſis lib.1.Chron.Caſſin.cap.31.monachos,qui Caſſinenſe ſuperius monaſterium incolebant cum monachis,qui inferius cœnobium incolerent, tertia feria poſt ſanctum paſcha obuiam irent,inter cætera ſolennia, atque communis lætitiæ ſigna miſſam promiſcuo cantu, Græco videlicet, & Latino canere conſueuiſſe. Comperimus quoque in funeralibus Sanctæ Paulæ pſalmos lingua Hebrea,Latina,Græca,& Syriaca fuiſſe decantatos,ex teſtimonio Sancti Hieronymi epiſt.27.quod Baron.obſeruauit primo vol. ſuorum Annal.ad finem anni 34 dum de funere Sancti Stephani loquitur.

Ex his omnibus habes Neapolim Græcam fuiſſe ciuitatem,ac Græcorum inhabitãtium multitudine celebrem, quamobrem Græcę inſcriptiones Neapoli,tùm gentilium,tùm Chriſtianorum temporibus paſſim conſpiciuntur, Clerum quoque Græcum fuiſſe, & quaſdam eccleſias à Greęcis ſacerdotibus obtineri,qui Greęcis ſacramenta miniſtrarent,ac diuina officia exhiberent,non mirum igitur ſi duo Epiſcopi,vnus Latinus,alius Græcus inibi eſſent,etenim in aliquibus ciuitatibus,vbi plurium linguarum varietas eſſet, duos antiquis temporibus fuiſſe præfectos Epiſcopos,ex actis Latheranenſis Concilii ſub Innocentio tertio anno 1215.cap.9.habetur,quandoquidẽ Concilium illud de cætero id fieri diſtrictè prohibet,his verbis.

Quoniam in pleriſque partibus intra eandem ciuitatem, atque dięceſim permixti ſunt populi diuerſarum linguarum,habentes ſub vna fide varios ritus,et mores,diſtrictè prǫcipimus,vt Pontifices huiuſmodi ciuitatum, ſiue dięceſum prouideant viros idoneos,qui ſecundum diuerſitates rituum,& linguarũ diuina officia illis celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent,inſtruendo eos,verbo pariter,& exemplo.

Prohibemus autem omnino,ne vna,eademque ciuitas, ſiue dięceſis diuerſos Pontifices habeat,tanquam vnum corpus diuerſa capita,quaſi monſtrum. Sed ſi propter prędictas cauſas vrgens neceſſitas poſtulauerit, Pontifex loci catholicum præſulem nationibus illis conformem, prouida deliberatione conſtituat ſibi Vicarium in prędictis,qui ei per omnia ſit obediens, & ſubiectus. Vnde ſi quis aliter ſe ingeſſerit, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum. Et ſi nec ſic reſipuerit, ab omni eccleſiaſtico miniſterio deponatur,adhibito ſi neceſſe fuerit, brachio ſeculari ad tãtam inſolentiam compeſcendam.

Paulus Aemilius de rebus geſtis Francorum lib,7.in Ludouico Rege,& frater Abraham Bzouius tomo 13.Annal.eccl.ad annum 1248. aiunt tempore Innocentii quarti Rom.Pontif. inſulam Cypri duos habuiſſe Archiepiſcopos,alterum nempè Latinum,& Græcum alterum,Latinum verò imperantem Græco; At Græcum eo quòd Latino parere nollet, illinc diſcedere fuiſſe coactum,& Epiſcopis Græcis à Latino Archiepiſcopo rem diuinam facere vetitum eſſe.

872.

ATHANASIVS ſecundus Gregorij Neapolitanorum Ducis filius à Sergio patre in Ducatus conſortem aſſumpti, ab Athanaſio ſeniori Epiſcopo pa-

Digitized by Google

truo educatus, Neapolitanus Episcopus in eius locum suffectus est anno 872. Petrus Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus in Neapolitanorum Episcoporum Chronico, quod is post Ioannem Diaconum continuauit, altioris ingenii, & mirabilis prudentiæ hunc Athanasium fuisse perhibet, atque in Sancti Nazarij martyris basilica, in loco, qui Canzia dicitur Capuacij agri consecratum à Ioanne octauo Romano Pōtifice, qui illuc eo tempore aduenerat, vt Sergius Dux Athanasij germanus frater fœdus cum Saracenis initum frangeret.

Petr. Subdiac. in Chron. Ep. Neap.

Cumque tanta locustarum copia Campaniæ regionem, ac Neapolitanæ vrbis potissimum inuasisset, vt nedum segetes, sed & arborum quoque folia, atq; hortorum olera consumerent, quamobrem magno incolæ terrore perculsi, ne fame interirent, vererentur, Athanasium eorum præsulem adeuntes, vt & Dominum precaretur, & quid facto opus esset, eum consulerent, Athanasius verò consilium cum eis inijt, vt ieiunijs, atque eleemosynis Deum exorantes, ipsius iram auerterent, & Sancto Iuliano martyri vnico die ecclesiam erigerent, & missarum solennia inibi celebrarentur, vt alibi contigisse ferebatur, quod & factum est, atque ita à locustarum calamitate mirū in modum fuerunt liberati.

a Heremp. in hist. Lōg. Carol. Sig. lib. 5. de Regno Ital. anno 877.

Eo etiam præsule cum Campania, atque Apulia omnis à Saracenis infestaretur, Salernitani, Amalfitani, Neapolitani, & Caietani illorum viribus resistere non audentes, fœdus cum eis inierunt, *a* cum quibus depredantes, damna inferebant, adeo vt Ioannes octauus Rom. Pontif. Carolum Augustum Iulictæ filium multis litteris accersiuerit, qui Lambertum Ducem, & Guidonem eius fratrem illi in auxilium illicò misit, cum quibus Pontifex anno 877. Neapolim, Salernūq; profectus, fœdus rumpi ab omnibus nitebatur, suis enim litteris monuit Pulcharū *b* Præfectuarium Amalfitanum, Sergium *c* itidem Magistrum militum, & Neapolitanorum Ducem, iuniorem nempè, atque Athanasij huius Episcopi germanum fratrē, Guaiferium *d* Salernitanorum Principem, qui quidem Guaiferius in omnibus Papæ obtemperans fœdus fregit, multosque illorum occidit. *e* Pontifex verò de Sergij duritie nimis solicitus, ad Athanasium hunc Episcopum scribens *f* conqueritur Neapolitanos cum Saracenis fœdus inijsse, nec ab ipso illorum Antistite ad veritatis viam reuocari, quamobrem hortatur, vt ipse, & illi resipiscant, præterea benignè se susceptūrum Sergij Ducis eius fratris legatos pollicetur, si miserit. Idemque Landulfo Capuano Episcopo scribēs *g* præcipit, vt sibi significaret, an Sergius fœdus frangere vellet, & operam daret, vt Dux idem, & Guaiferius, ac Salernitanus Princeps, & Pulchar Præfectuarius vna secum Traiectum se conferrent, quò is Pontifex erat iturus, paratumque se eis & promissa seruare, & maiora concedere. Hinc Sergius Pontificis pia monita paruipendens, & in pertinacia perseuerans, ab illo excommunicatur, *h* non multum autem post temporis Deo vindice ab Athanasio hoc Episcopo, germano suo captus, atque suffossis oculis *i* Romam transmictitur, ibique miserabiliter vitam finiuit; Neapolitani verò tunc temporis Athanasium Episcopum eorum etiam Ducem K creant, ac Magistrum militum veluti Regem anno 878. Credens verò Pontifex tot malis impositum finem, ad Athanasium Episcopum scribens *l* ait, *Reuerentissimo, & Sanctissimo Athanasio Episcopo sanctæ sedis Neapolitanę, confratri nostro, Ioannes, &c. Innumeras gratiarum actiones vestræ Deo dilecte agimus almitati, digniſque Apostolicos vos ore laudibus præ cęteris meritò collaudamus, quoniam non pepercisti carni tuæ propter Dominum, &c.* & commendat

b vol. 3. epi. decret. epistola 39. sub dat. 5. Idus Apr. Ind. x.
c epist. 40. sub dat. vt sup.
d epist. 52. dat. 3. Kal. Iun. Ind. x.
e Chron. Cassin. li. 1. c. 42. Herēp. Carol. Sig. vbi sup.
f vol. 3. epi. decret. epist. 41. v. April. Ind. 11.
g vol. 3. epi. decr. in epi. 50. sub dat. 4. Kal. Maij Ind. x.
h Chronic. Cassin. li. 1. c. 42. Herēp. Hist. S. Vincentij de Vulturno. Carol. Sig. vbi sup.
i Heremp. Chron. Cas. S. Vinc. de Vulturn. & Sigon. vbi s.
k Heremp. Hist. S. Vincent. de Vultur. Carol. Sig. vbi sup.
l Epist. 66. mense Nouēb. Ind. 11

zelum

Digitized by Google

zelum fidei, quem aduersus Sergium ecclesiæ Dei hostem eius fratrē ostenderat, proprioque sanguini non pepercerat. Idemque Pontifex omnibus eximijs Iudicibus, & vniuerso populo Neapolitanæ ciuitatis scribens, *m* laudat eos, quod zelo diuino accensi Sergium à se abiecerint, & Athanasium Episcopum suæ Reipublicæ Rectorem elegerint, eisque præcipit, vt illi obediant, offerens se simul cum ipso eorum vtilitatibus consulturum, & Landulfo Capuano Episcopo scribens, *n* monet illum, vt vnanimis sit cū Athanasio Episcopo Neapolitano ad ecclesiæ Romanæ defensionem, & pactum cum Amalfitanis initum seruari curet, & ad Athanasium scribens, *o* quem reuerentissimum, item & sanctissimum, dilectumque confratrem, & Consiliarium suum appellat, ait, vt sibi locum, vbi simul de communis patriæ salute colloqui possent, indicet.

m Epist. 67. mense Nouemb. 11. Ind.

n Epist. 69. mens. Nou. Ind. 11.

o Epist. 159. sub dat. 3. Nou. Martij

At cum Athanasius Episcopus, & Dux Saracenorum viribus resistere non valeret, in reprobum quoque & ipse datus sensum, firmata cum illis pace, iuxta Neapolitanam vrbem eos collocans, Beneuentum, Capuam, Romamq; & Spoletinæ prouinciæ partem deprædari acritèr cœperunt, vt multa tunc monasteria, & ecclesiæ, cum ciuitatibus, ac villis impiorum Saracenorum incendio conflagrarint, & præsertim celeberrimum Sancti Benedicti Cassinense cœnobium deprædatum est, & Sancti Vincentij propè Vulturnum insigne monasterium exustum, quod nimis egrè ferens Pontifex, pluribus illum litteris monet, *p* vt fœdus initum rumperet, quod nisi Kalendis Decembris fecerit, excommunicationis ei sententiam comminatur, cum autē id adimplere, vt promiserat, noluisset, rursus eum Ioannes arguit, *q* multa mala eius causa à Saracenis Christianis illata ostendens, minaturque illi excommunicationem, tandem cum verba nihil proficerent, Pontifex mense Aprilis anno 880. scribēs *r* omnibus Episcopis Caietam, Neapolim, Capuam, Berolasim, Amalfim, Beneuentum, & Salernum incolentibus, à paribus, declarat illum excommunicationis nexu innodatum, quem paulò post absoluit, *s* ac pontificali ministerio restituit, eo tamen pacto, vt fœdus, sicut promiserat, frangeret, nec cum ijs amplius fœdus inire præsumeret, alias omni episcopali honore eum priuare, ac perpetuo anathemate damnare minatus est.

Herempert. Chron, Cas. Carol. Sigo.

p Epist. 227. sub dat. 12. Kal. Decēb. Ind. 13. & epist. 241. sub dat. 13. Kal. Decēb. Ind. 13.

q Epist. 265 pridie Id. Martij Ind 13.

r Epist. 270. mense Apr. Ind. 13.

s Epist. 294. 3. Id. Nou. Ind. 14.

Athanasius autem is Ducatu obtento, quoad vixit Episcopus simul, ac Neapolitanæ vrbis Ducatus, ac Magistri militum dignitatem, & regimen retinuit, ac vir fuit sanguinarius, & bellicosus, & temporales dumtaxat res inhians, sui ordinis gradum oblitus, magno omnium scandalo regnandi libidine, atque ambitione, ac eius ditionis ampliandæ, & dominij propagandi valdè cupidus, donec vixit noua semper tentans, ac finitimas regiones, populos, vrbes, atque oppida, eorumque principes, atque regulos assiduè inquietos habuit, ac ferè continuis armis, & molestijs lacessitos vexauit, Agarenis quos aliquando infra Neapolitanæ vrbis portum, ac mœnia collocauit, in sui auxilium euocatis; Capuam enim suæ ditioni subdere exoptans, Agarenos in eam vrbem misit, in quos Lando Capuanæ ciuitatis Castaldeus validissimè irrumpens, omnes ferè occidit. Is verò Athanasius cernens se superatum, callidè cum Capuanis, ac Landone ipso pacem inijt, vt facilius sub pacis colore eam vrbem inuadere, ac capere potuisset, vindemiæ temporibus clam super Capuanos irruens, quamplures è Capuanis ciuibus, & præsertim multos ex præstantissimis eius vrbis viris cepit, & captiuos reddidit, & maxima præda, spolijs, & peculijs non modicis in patriam reuersus est. Et ab eo tempore idem Athanasius crebris suorum militum

Herempert.

Digitized by Google

incursionibus omnia è propinquis vrbibus, atque oppidis circumquaque inuadens, ac deuastans ad totius Liburiæ dominium aspirabat, eamq; omnem sibi subdere cupiens, Saracenos Agropolitanos clam accersiuit, & Capuam misit, vt eam suæ ditioni subderet, sed Capuanis fortissimè resistentibus, Agareni eorum spe frustrati, absque præda in castra reuerti coacti sũt. Tuncque Athanasius vt concepta spe de Capuana vrbe in sui ditionem redigenda non frustaretur, nouis, & inauditis machinis aduersus Capuanos obstructis, quadragesimæ tempore, quo Christiani eorum peccata deplorant, ac veniam à Deo precantur, Athanasius is de Guaiferij Salernitani Principis consilio collectis Græcis Matherensibus, Agarenis, ac Neapolitanis, sub crepusculo repentè Capuam inuasit, & quamuis tercentum armati eius milites mœnia conscendissent, attamen ea vrbe non est potitus.

Dein Salernũ multoties capere tentauit, ac sæpius illud aggressus est, & modo per Agarenos, modo per Græcos id molitus est, ac viriliter Guaimario Principe resistente, haud quaquam vti compos fuit.

Athenulfus quoque ab Athanasio hoc nostro adiutus Capuanæ vrbis Comitatum occupauit, eiecto exinde Landone Comite, dein Athanasius is eum Athenulfum dolo capere frustra tentauit, eo quòd Athenulfus promissa eidem Athanasio non seruasset, sed Capuã deprædatus est, idemq; Athanasius cum cerneret se in omnibus superatum, atque Athenulfum semper victorem effulxisse, pudore abiecto pacem, fœdusq; ab Athenulfo petijt, & obtinuit, & iureiurando pacis fœdera, ac conditiones inuicem pepigerunt, licet eius pacis iusiurandum nondiu illæsum perdurauerit Athanasio eius violatore.

Cumque Salernitani malè de Guaimario eorum Principe, eiusq; regimine sentirent, clam eorum apocrisarios ad Athanasium Præsulẽ, ac Magistrum militum miserunt, vt cum eis fœdus inirent, & auxilium eis præstaret, vtq; eorum dominum caperent, aliumq; Principem subrogarent, ac sibi ipsis præficerent, de quo Athanasius valdè gauisus est, Salernitani autem Siconolfum è Beneuento accersierunt, quem Principẽ creare intendebant, fuerat autem is Sicardi Beneuentani filius, qui è Beneuento partium studio pulsus olim faerat. At Siconolfus ad Athanasium oratorem misit, eumque precatus est, vt omnino vellet ei auxilium ferre ad Salerni principatum obtinendum, Athanasius verò oblitus iuris iurandi, quod præstiterat, quãdo bis, terq; cum Guaimario fide data pacem inierat, post habito dedecore, omnem eius operam Guaimario pollicitus est, imò vt melius, ac tutius res ex voto contingeret, Guaimarium è Salerno dolo accersire promisit, dumq; è Salerno Neapolim Guaimarius veniret, ex improuiso eum in itinere comprehenderent, de quo eundem, Siconolfum certiorem reddere pollicitus est, vt sic capto in eo itinere tunc Guaimario, Siconolfus principalem dignitatem arriperet, de quo Siconolfus valdè gauisus est, & clam de his omnibus certiores fecit Salernitanos coniurationis authores, Athanasius verò vt promiserat Guaimarium accersiuit, vt Neapolim illicò properaret, & ei quid esset faciẽdum referret, Guaimarius verò velociter Neapolim ad Athenasium perrexit, cum quo dudum fœdus inierat, magna Salernitanorum ciuium copia associatus, Salernitani autem conspirationis authores valida manu, atque magna audacia arma sumentes, vrbis muros ascendunt, turres, & mœnia occupant, & portam, quæ Retensis vocabatur, obtinuerunt, & tubis canentes illicò ad Siconolfum, qui Auellini morabatur nuntium miserunt, vt confestim Salernum ad principatum obtinẽdum pro-

Digitized by Google

properaret,is autem Athenasij responsum expectãs,accedere noluit,Guaimarius interea his auditis, ex itinere è Nuceria Salernum reuersus est,& cum Salernitanis validissimè pugnauit,& felicissimè vrbem illam, ac ipsius dominium recuperauit vna cum eius patre.

Idem quoque Athanasius Episcopus,ac Magister militum, cum sacris esset interdictus ob Saracenorum amicitiam,vt superius diximus, multa damna ab ijs Saracenis & si amicis, & socijs perpessus est, cum enim apocrisarios suos Athanasius is in Siciliam ad Agarenorum Regem misisset, vt Agarenis ad radices Vesuuij montis residentibus Sichamum eis Regem præficeret,iusto Dei iudicio Sichamus is omnium primò super eum insurgens, cepit Neapolim grauitèr,ac molestè nimis affligere,ac omnia exterius deuastans,& consumens, mulieribus,equis,ac cæteris animalibus vi subreptis, & aruis,frugibusque occupatis, magnam inde cladem Neapolitanis ij intulerunt,is autem Athanasius vt se,suamque vrbem ab anathemate liberaret,Guaimarium Salerni Principem cum suo validissimo exercitu in sui auxilium aduocauit, Capuanos etiam,ac finitimarum regionum populos in sui auxilium accersiuit,cum quibus Agarenos exinde vi repulit, qui simul coacti Garilianum properarunt,& inibi eorum sedem figentes per longiora tempora commorati sunt,& vndique Capuam,Salernum,& Neapolim affligebant,Athanasius verò vt ea damna euitaret, ad solitam vergens dementiam,cum Agarenis fœdus paciscens,Salerni, ac proximarvm vrbium fines cum eis vexabat.

Hæc Herempertus eius ætatis scriptor in sua historia Longobardorum m.s. qui latissimè Athanasij huius Episcopi,ac Ducis gesta,& bella prosequitur, & malè de eo sentit,& pluribus eum conuicijs, ac maledictis persequitur, ipsum enim & periurij accusat,& iurisiurandi violati,præstitæ fidei, pacis, ac icti fœderis non seruati, inconstantis quoque fidei,de proditione etiam in amicos,ac fœderatos sub amicitiæ colore eum notat, de rapinarum, ac prædæ cupiditate taxat,& rixarum,& simultatum inter proximas vrbes disseminatorem fuisse ait, vt is aliquo modo ob ciuiles discordias eis potiri potuisset,ac procacem,& odibilem appellat,& nullius pudoris. At contra non desunt auctores eius temporis,qui aliquot eius laudes commemorẽt, atque illum ex ingenij acumine,prudentia,ac litteris commendent,ac Sancti Athanasij eius patrui vestigia secutum fuisse aiunt, cuius is alumnus fuerat,Petrus enim Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus in Sancti Agnelli miraculorum libello,altioris fuisse ingenij virum testatur.Idemque Petrus in Neapolitanorum Episcoporum Chronico, vt superius diximus altioris quoque ingenij virum,atque mirabilis prudentiæ fuisse perhibet.

Idem Athanasius Græcis,ac Latinis litteris fuit optimè excultus, comperimus enim historiam passionis SS.Martyrum Arethæ,& sociorum, qui apud Græcos celeberrimi habentur, quam is Athanasius è Græco in Latinum reddidit,optimo,ac sublimi stilo,prout ea ætas ferebat, cuius fragmentum extat in manuscripto codice litteris Longobardis,in cœnobio monialium Sancti Ioannis Capuanæ vrbis,in quo hæc inter alia habentur in prologo.

Quorum (scilicet Martyrum) victrices agones, palmasque ego Athanasius iunior Parthenopensis ecclesiæ Antistes,ad honorem Dei, & gaudium Christianę religionis,ab Eolicis exemplaribus transferre conabor,& quia peregrinum idioma minimè congruit stilo,non verborum folia, sed magis sensus vbertatem carpere studentes, superflua resecamus,& interdum serie commutata,ad dilucidandas sententias, nonnulla ingerimus nostra.

Au-

Author quoque translationis Sancti Athanasij è Cassinensi cœnobio, loquēs de Athanasio hoc nostro Episcopo, sic ait.

Audiens Athanasius præsul, qui ab eo (ideſt à Sancto Athanasio Episcopo) vt proles, cariſſimus, dilectus, & nutritus fuerat, & in honore, locoque eius ſucceſſerat, filius fratris eius Gregorij Ducis, &c.

Ioannes Diaconus Neapolitanus, qui se seruum Sancti Ianuarij appellat in actis celeberrimorum martyrum Eustratii, & sociorum, quæ is Athanasij huius iussu è Græco vertit in Latinum, vt Baronius in notis ad Martyrologium die 13. Decembris tradit, Athanasij primi vestigia secutum hunc in modum testatur.

Athanasius iunior Parthenopensis ecclesiæ præsul, patrui sui magnifici præsulis studia secutus impulit me, &c.

At in actis eorundem Sanctorum Eustratii, & sociorum, quæ manuscripta habemus litteris Longobardis, dicitur eadem acta translata fuisse ex Græca in Latinam linguam à Guarimpoto quodam iussu eiusdem Athanasii secūdi Episcopi, qui ex ingenii etiam acumine eundem Athanasium commendat, sic enim habetur.

Athanasius iunior Parthenopensis ecclesię præsul Athanasij patrui sui magnifici prę-sulis studia secutus, mirabilis acuminis ingenio pollens, imperio suo me Guarimpotum impulit, vt de Græca in Latinam vocem vitam Sanctiſſimi Eustratij transfundere minimè recusarem, &c.

Habetur quoque ipsius mentio in actis Sanctæ Febroniæ virginis, ac martyris, quæ in antiquo Bouinensis ecclesiæ codice Longobardis litteris in mēbrana conscripto extat, ibi enim dicitur, eius sanctæ virginis gesta, ac etiam Petri Alexandrini Episcopi vitam ex Greca in Latinam linguam fuisse translatam iussu Athanasij huius iunioris Neapolitanæ vrbis Antistitis, sic enim dicitur.

Denique Athanasius iunior Neapoleos vrbis Antiſtes, &c. vitam, & agonem glorioſæ martyris Febroniæ, nec non & Beatiſſimi Petri Alexandrinę cathedrę Pontificis, ex Greco ſtilo Latinis auribus transferre pręcepit.

Petr. Subd. in libello miraculorū S. Agnelli.

Fit etiam huius Athanasii mentio in actis Sancti Agnelli Abbatis, cum enim Athanasius is graui lateris dolore torqueretur, Sancti Agnelli tumulum, vbi multa per Sanctum eius Cōfessorem Dominus mirabilia faciebat, Domini pietati confidens humilitèr adiit, ibique cum nimio quassatus dolore iaceret, Dominum, vt eius Sancti precibus eo dolore liberaretur, multis gemitibus exorabat, apparuit autem ei præ nimio dolore quiescenti Sāctus Agnellus, acutum ferrum flobothomiæ vsui aptum suis manibus gestans, ac leuitèr eam lateris partem, quæ dolore vexabatur, percussit, aitque Athanasi surge, & scias te ab hoc dolore liberatum, statimq; expergefactus incolumem se reperiit, atque eius ecclesiæ lapis non modico sanguine, qui ab ipsius latere emanarat, madefactus compertus est, atque sanus effectus ad propria tecta summo gaudio reuersus, beneficii non immemor, ipsius Sancti Confessoris altare oloserico aureo pallio operuit, atque eius ecclesiam in Sancti solenniis singulis annis humilitèr visitare consueuit.

Transtulit quoque hic noster Athanasius, vt superius diximus anno 877. Sancti Athanasii eius patrui corpus è Cassinensi cœnobio in Neapolitanam ciuitatem.

Habuit autem Athanasius Episcopus filiam, quæ Gemma nuncupabatur, quā Landolfo Athenolfi Capuę Comitis filio in vxorem dedit, vt Herempertus testatur, eam tamen ex legitimo matrimonio procreatā procul dubio credimus,

Digitized by Google

dimus,id quod & omnis ratio ſuadet,cum Capuæ Comitis filio nupta fuerit,quamobrem credendum eſt Athanaſium hunc ante Epiſcopatum vxorem habuiſſe,ex qua filiam ſuſceperit,eaque ab humanis ſublata, Epiſcopatum fuiſſe adeptum.

Ipſius quoque Athanaſij meminit frater Ioannes Monachus in Chronico cœnobij Sancti Vincentij de Vulturno lib.4.refert enim publicum quoddam documentum rogatum manu Iaquinti notarij ſanctæ Neapolitanæ eccleſiæ, imperante domino Baſilio magno Imperatore anno ſeptimo, ſed & Leone,& Alexandro Imperatoribus eius filijs die 15. Octobris Indictione ſecunda,in quo Ioannes Subdiaconus ſanctæ Neapolitanæ eccleſiæ, & diſpoſitor monaſterij Sanctæ Mariæ ſiti Neapoli in via Furcillenſi, vendit domino Maioni Abbati Sancti Vincentij de Vulturno cellarium quoddam, & hortulum Neapoli poſita, pro ſolidis auri centum quinquaginta Siculis, cui venditioni Athanaſius Neapolitanus Epiſcopus aſſentitur, atque in hunc modum ſubſcripſit.

Athanaſius Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Iohannes Subdiaconus ſanctæ Neapolitanæ eccleſiæ, & diſpoſitor ſ. monaſterij ſubſcripſi,& teſtes rogaui,& ſupraſcriptos ſolidos accepi.

Meminit quoque ipſius Leo Oſtienſis lib.1.Chron.Caſſin.cap.45. ait enim Athanaſium Neapolitanum Epiſcopum manifeſtaſſe monaſterio Caſſinenſi,& Angelario eius Abbati,nullum ius, ac poteſtatem eum Epiſcopum, nec eius ſucceſſores habere in caſa Gentiana (quæ cella, ſeu obedientia in agro Neapolitano poſita erat, & Caſſinenſi cœnobio ſubdita) & ſicut priſcis temporibus ad illud monaſterium pertinuerat, ſic deinceps in eius poteſtatem,& ordinationem ex integro reuerteretur, præfuit autem Abbas hic Angelarius ab anno 884.vſque ad annum 890. Hanc eandem cellam Gentianam cum gualdo,terris,ac ſyluis dein Ioannes Conſul,& Dux Neapolitanæ vrbis eidem monaſterio ſuo diplomate confirmauit, ac de nouo conceſſit,vti ad illud cœnobium ſpectantem, vt idem Leo Oſtienſis lib. 1. eiuſdem Chron.Caſſin.cap.55.affirmat.

De Athanaſio quoque hoc Neapolitano Epiſcopo,ac Duce, qui Sergio Duci eius fratri ſuffectus annum circiter 876. cum Saracenis fœdus iniens Romanos fines populatos eſt,nec ſacris ædibus parcens,agit Hieronymus Rubeus lib.5.Hiſtor.Rauenn.

SERGIVS Epiſcopus Surrentinus à Neapolitanis ciuibus eorum antiſtes conſtitus eſt,proprio eorum Epiſcopo turpiter pulſo, vt Marinus Freccia affirmat in libro de Subfeudis in cap. de prouincijs, & ciuitatibus Regni num.18.citatque ad id Chronicum Epiſcoporum Neapolitanorum, quod is pluribus in locis eius libri ſe habere vetuſtiſſimum,ac manuſcriptum litteris Longobardis fatetur,quando autem, & quem in modum id euenerit idem Freccia non adaperit,nos verò ſi id verum eſt, de quo non parum dubitamus,ad hæc tempora reiecimus,cum Chronicum illud Epiſcoporum, quod ex Vaticana bibliotheca accepimus,ad hæc vſque tempora non perueniat,& hoc de Sergio Epiſcopo non contineat, aliud verò eius Chronici exemplum, quod Marinus habebat,ad vlteriora tempora progredi compertum habemus,vt ſuperius diximus.

Nec quis putet id contigiſſe temporibus Sancti Athanaſij Epiſcopi, qui à ſua ſede pulſus eſt,vt ſupra ſuo loco diximus, etenim & ſi pulſum fuiſſe Athanaſium à Sergio Duce eius nepote in ipſius vita legamus,alium tamen eius loco ſuffectum Epiſcopum minimè fuiſſe ſcimus, quinimò alius tunc Surrenti

Digitized by Google

renti Episcopus præerat,Stephanus nempe Surrentinus Episcopus, eiusdē Athanasij germanus frater,apud quem Athanasius dum persequeretur, & pulsus fuerat,confugit,ac diuertit.

920.

STEPHANVS tertius Neapolitanus ciuis, Gregorii Neapolitanorum Ducis filius,& Athanasij iunioris Episcopi,ac Ducis germanus frater, præfuit Neapolitanæ ecclesiæ Ioanne decimo Romano Pontif. anno 920. atque eo præsule insignia quædam gesta memorantur. Transtulit autem is Neapolim è castro Lucullano corpus Sancti Seuerini Abbatis, cum enim Neapolitana vrbs obsedi pertimesceret ab Africano quodam Rege, Christiana religione auerso,qui fidelium cruorem maximè sitiens, ingenti Agarenorum classe,multas Italiæ,& Regni huius vrbes sæuissimè expugnarat, quapropter tantus est omnibus imminentis stragis terror incussus,vt vnaquæque vrbs suis consuleret rebus,mœnia resarciret,& quæque ad bellum necessaria essent solicitè cogitaret. Quod non minori diligentia Gregorius Consul & Dux Neapolitanus (qui alius fuit ab eius patre) cum Stephano hoc nostro eiusdem ciuitatis antistite eius patruo,alijsque eius consanguineis,inito consilio curauit,qui quidem castrum Lucullanum demoliendum fore,eius incolis Neapolim transmigratis, & sacra Seuerini pignora aliò transferenda decreuerunt, quæ denique Ioannes monasterij Sancti Seuerini Abbas id enixè efflagitans, in suam transferri ecclesiam, eius Sancti nomine nuncupatam,obtinuit,quod solenni ritu, & incredibili totius populi frequentia,ac lętitia factum est die decima Octobris anno 920.& à Stephano hoc Episcopo sub eius ecclesiæ altari honorificè collocatum, vt testatur Ioannes ecclesiæ Sancti Ianuarii Diaconus,qui eius trāslationis acta ad præfatum Ioannem Abbatem synceriſſimè scripsit, quæ vetusto charactere membranis exarata in eodem monasterio habentur.

Eodem quoque anno,& præsule corpus Sancti Soſſii,Beati Ianuarii discipuli, & in passione socii,in Miseno Campanię oppido,non procul à Cumis,à Saracenis diruto,inter eius oppidi ruinas, & macerierum rudera, annuente Stephano hoc nostro Neapolitano Episcopo,summo labore conquisitum, prædicti Ioannis Abbatis opera compertum est, & Neapolim non minori gaudio,prefato antistite,ac Gregorio Consule, & vniuerso populo occurrentibus die 27.Augusti delatum,in eadem Sancti Seuerini ecclesia per manus eiusdem antistitis reconditum est,vbi hucusque asseruatur. Huius autem Sancti martyris corporis inuentionis, ac translationis historiam idem Ioannes ecclesiæ Sancti Ianuarii Diaconus, qui interfuit, iussu Stephani huius Episcopi accuratè conscripsit, ex qua hæc excerpsimus, ex quibus etiam habetur,eundem Stephanum Episcopum fuisse germanum fratrem Athanasii Episcopi eius prædecessoris,ex illis nempe verbis,quę idem Stephanus Episcopus ait, cum ab eo Ioannis Abbatis nomine peteretur facultas requirendi corpus Sancti Soſſii,& quando id repertum fuisset, illud transferendi Neapolim in ecclesiam Sancti Seuerini,ait enim.

Tunc præsul (scilicet Stephanus Episcopus Neapolitanus) pio suspirans affectu,annuat inquit Dominus precibus seruorum suorum, & aperiat illis thesaurum misericordiæ suæ,quia multi fuerunt,prorsus multi,qui se ad illum inueniendum omni studio accinxerunt, sed occulto Dei iudicio nunquam exinde ad effectum pertingere potuerunt,nam Sichardus Princeps Longobardorum,post innumera mala,quibus vrbes nostratium afflixit,etiam ad hoc prorupit,vt sepulchra suffoderet,et Sanctorum

ex

ex eis corpora subleuaret, sed martyrem hunc, licet alium pro alio reperisset, & nomini eius ecclesiam consecrasset, nequaquam inuenire potuit. Postmodum quoque domnus Athanasius Episcopus sanctæ memoriæ germanus meus, summa probitate, huius margaritæ inuestigator extitit, sed nec ipsi collatum fuit.

Cæterum num Stephanus hic germanus fuerit Sãcti Athanasii, an verò Athanasii secundi, non satis constat, sed licet verba illa sanctę memoriæ, ac summæ probitatis, conueniant potius Sancto Athanasio, quam Athanasio secundo, vt ex his, quæ superius diximus coniicitur, attamen habita temporũ ratione, videtur fuisse Athanasii secundi frater, Sanctus enim Athanasius germanum fratrem habuit Stephanum Surrentinum Episcopum, ad quem Athanasius is diuertit tempore eius persecutionis anno 870. & non videtur verosimile Stephanum illum postea fuisse Episcopum Neapolitanum, in anno 920.

Pro certo etiam habemus Stephanum hunc nostrum, ante adeptum Episcopatum, fuisse coniugatum, vt ex marmorea inscriptione in sepulchro Eufimiæ, in vetustissima Sancti Ioannis maioris sacra æde huius ciuitatis, in maximo altari, liquidò constat, in ea enim habetur illam coniugem fuisse Stephani, ac nurum Gregorii Ducis Neapolis, hunc in modum.

Quisquis ad hæc Sancti festinas templa Iohannis,
Obsecro subsistens carmina cerne mea.
Hic quoque cognoscis, pereant quod regna potentum,
Prædia, diuitiæ, vmbra velut tenuis.
Hic Eufimiæ requiescunt membra benignæ,
Nurus Gregorii quæ Ducis alta fuit.
Nanque viro iuncta Stephano dum vixit in orbe,
Semper amando Deum, ad bona prompta fuit.
Orphanus, & pauper huius solamine vixit,
Tristis, & afflictus commoda sensit ouans.
Semper erat vigilans meditando gaudia Christi,
Qualitet in cœlo possit habere locum.
Tandem post multum famulando ritè tonanti,
Debita persoluens, pergit ad astra poli.
Inclyte præcursor Domini, & Baptista Iohannes
Dicito deuotè sæpe precando Deum.
Christe salus mundi hominum plasmator opimus,
Dona Eufimiæ gaudia sancta tua.
Hæc nos Gregorius Præfectus,
& Athanasius Leuita
tristis mater Amanda.

937.

ATHANASIVS tertius, Stephano ab humanis sublato, creatur Episcopus, præfuit autem anno 937. quo ipse vna cum Gregorio Duce, ac Consule ciuitatis Neapolis testimoniales litteras dedit ad Ioannem Abbatem cœnobij Sancti Seuerini huius ciuitatis, de translatione corporis Sancti Seuerini Abbatis in Sancti Seuerini ecclesiam, eiusdem Gregorij Ducis, ac Stephani Neapolitani Episcopi iussu facta, in quibus & causam translationis prædictæ singillatim refert, & de regulari eiusdem monasterij monachorũ obseruantia, eiusq; monasterij celebritate, ac progressu testimonium perhibet, hoc diplomate dato. *In*

Digitized by Google

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Imperãtibus dominis Leone, & Alexandro à Deo coronatis magnis Imperatoribus anno tricesimo, die septimadecima mensis Decembris, Indictione 11. *Neapoli. Sicut in hoc mundo nihil esse potest bonum, nihilque vtile absque* Dei *prouidentia, qui dispensat, & ordinat omnia prout vult, ita quicquid ad meliorem statum peruenerit, non nisi illius dispositione regitur, illiusque regimine gubernatur. Vnde solicitè debet vnusquisque cauere, ne per incuriam, seu per inuidiam contra id temerè presumat, quod* Domini *nutu viderit ad maiora contendere, tamen & si quis inuidia, & tenebris obceptus, teloque iracundiæ succensus, aduersari quodammodo contenderit, sciat se non solum insipientem cunctis hominibus apparere, verum etiam, quod est grauius, iram* Domini *velocitèr incursurum. Ideo nos Athanasius* Dei *gratia tertius sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ Præsul, pariterque Gregorius Neapolitanorum Consul, & Dux voluntariè profitemur, qualiter monasterium Sancti Seuerini Christi Confessoris, quod intus hanc ciuitatem nostram in vico Missi constructum est, & ad maiora contendens, adiuuante* Deo *sit longè, latèq; diffamatum, sic vt propè in toto nominetur mundo, & ob sui reuerentiam celeberrimo diuersarum gentium frequentetur occursu, si enim (quod absit) nos silere voluerimus, ipsi lapides clamabunt, & testimonium suum dabunt, quod hominum nequitia celare decertat. Dicendum ergo est & per huius præcepti seriem posteris commendandum, vt omnia quæ subtus scribenda sunt firma, & stabilita in perpetuum maneant.*

Athanasius igitur iunior Episcopus sanctus prædecessor noster tale præceptum super hoc monasterio dompno Acculsario venerabili Abbati presbytero emisit, vt omni ibidem industria monachorum collegium aggregaret . . . . quod vir ille Domini *adimplere vigilans, propè ad quindecim monachos suo cœpit illic informare proposito. De hinc cum iamè seculo se migrare conspiceret, conuocatis omnibus, & sanctis admonitionibus abundantèr instructis, vna cum voluntate eorum, Abbatem illis præfecit dompnum Ioannem honorabilem presbyterum, quem ipse à pueritia educarat. Huic itaque præfatus Athanasius Episcopus sanctus aliud præceptum emictẽs decreuit vna cum cuncto Clero, & magnatibus suis, vt nullam regulam, nullumque censum, neque aliam conditionem in eodem monasterio Sancti* Seuerini *aliquando haberet, sed terram sua pecunia emit, vt in perpetuum sicut à religioso magistro eius dompno Acculsario inchoatum fuerat, monachorum illic congregatio regulariter habitaret. Hic autem venerabilis vir dompnus Ioannes factus Abbas mores, et vitam magistri sui imitatus, omnes illius fratres sub regulari vita redegit, & largiente* Deo, *ipsoque Sancto Seuerino suffragante, omnia quæ in rebus, & in possessionibus, siue in domibus, vel diuersis cameris ibi parata sunt, per eius industriam acquisita creduntur, cuius etiam & curiositate ita cœnobium illud institutum est, vt ex diuersis partibus multi ibidem monachi confluerent, & ad vnam vitam, vnamque concordiam pariter conuersarentur. Illis itaque sanctè, & religiosè viuentibus, & monasterio ipso propter tantam fratrum concordiam vbique diffamato, Rex impiissimus Africanorum innumerabilem exercitum, armorumque copiosissimum habens apparatum, Tauromenum aduenit, & irascente* Deo *sub omni celeritate capiens vrbem eandem, non solum ipsam, sed etiam alia Siciliæ oppida gladio, igneque consumpsit, deinde transuadato mare, destructoque castro Rhegio, reliquas Calabritanas vrbes expugnare fortitèr cœpit. Huiuscemodi ergo pauore perculsi nos Gregorius Consul, & cunctus populus noster vna cum dompno Stephano sanctissimo Episcopo patruo nostro decreuimus, vt castrum Luculeum, quod valde habitatoribus diminutum erat, & acceptu aptum, vt destrueretur, metu arrepti, ne fortasse sicut idem crudelissimus Rex minabatur, super nos aduenientes, oppidum ipsum facillimè caperetur, eo habito ergo consilio, placuit omnibus, vt corpusculum Sancti Seuerini*

Christi

Digitized by Google

Christi Confessoris, quod per tot annos in eodem castello reconditum fuerat, nullibi nisi & in memorati dompni Abbatis monasterio collocaretur. Destructo igitur castro ipso, statim dictus Antistes dompnus Stephanus patruus noster cum cuncto Clero, & nos pariter cum omni populo venerabilis Sancti Confessoris corpus assumentes, cum cereis, & thimiamatibus vsque ad ipsum monasterium prefati Abbatis detulimus, & per manus eiusdem dompni Stephani Episcopi sancti collocatum est in ecclesia, & altari, quę erat vocabulo ipsius Sancti dedicata, postea verò cum per eiusdem Abbatis industriam ecclesia ipsa ad honorem Sancti Seuerini camerato fuisset edificio refecta, & monasterium illud ex oblatione fidelium, & cõcursu multorum magis, ac magis creuisset, nos prescripti Athanasius Presul, & Gregorius Cõsul cum consensu omnium clericorum, nec non & parentum nostrorum eidem monasterio, in quo corpora Sanctorum Seuerini scilicet, & Sossij Martyris collocata erant, obtulimus monasterium eiusdem Sancti Seuerini de castro Luculo, vbi prius iacuerat, cum omnibus rebus intus, & foris sibi pertinentibus, cum seruis, & ancillis, cumque omni proprietate sua vndecumque, aut quomodocumque pertinere ei viderint, mobile, vel immobile, sine omni censu, vel regula, omniq; conditione, vt amodo, & perpetuis temporibus in potestate sit predicti Abbatis, & successorum eius. Insuper & in hoc precepto firmamus eidem dompno Abbati omnes res, quantas cõparatas, vel etiam oblatas, siue quas cum alijs hominibus commutatas habet, nec non concessiones, quantas à nobis, vel à nostris antecessoribus factas habet, vel habiturus fuerit. Ita quippe vt dum ipse venerabilis Abbas aduixerit, in eius sit potestate quicquid exinde facere voluerit, post transitum verò eius sint in potestate successorum illius, eo adiecto tenore, vt nec vendendi, nec cedendi, nec transmutandi, nec per aliquam scripturam alienandi habeant licentiam, quod si secus facere presumpserint, sit inane, & vacuum, & res ipsa reuertantur in potestatem monasterij ipsius, vnde fratres alantur. Firmamus etiam & in hoc precepto, vt quando Abbas ipsius congregationis vita exiuerit, ille fiat ibi Abbas, quem inter se omnes illa elegerit congregatio, & nullum impedimentum nos, aut posteri nostri eis facere presumamus, aut aliquod calciarium, aut premium quærere per nullum modum, sed gratis eum sine omni dilatione permittamus pręesse, nam & ego Athanasius Episcopus sanctus, & ad honorem ipsius Confessoris vna cum presbyteris, & diaconibus, & cunctis clericis nostris largimur, vt tu dompnus Ioannes venerabilis Abbas simul, & posteri vestri licentiam habeatis gloriam in excelsis Deo canere, fontes, & cereũ sanctum benedicere, & nullam controuersiam à nobis, vel à posteris nostris, siue à sancta nostra Neapolitana ecclesia habeatis, quod si temerario ausu quilibet ex nobis, vel ex posteris nostris, vel alius homo paruus, aut magnus, extraneus, vel de genere nostro contra hoc preceptum venire tentauerit, vel ex eis quæ & à nobis statuta sunt, aliquo modo quicquam disrumpere præsumpserit, primum quidem ille sit exinde causam dicturus ante tribunal Christi vobiscum Beatissime Seuerine, & Sossij Martyr, & sit alligatus sub anathematis vinculis tercentorum, & octo Patrum, partemque habeat cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, & cum omnibus impijs, quibus dictum est à Domino; Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius, componatque vobis, posterisque vestris, sanctaque vestra congregationi pœna nomine auri libras duodecim bizanteas, & hoc preceptum in sua maneat firmitate, & nos, posterique nostri omnia suprascripta in omnibus conseruare promittimus perennitèr. Quod verò preceptum à nobis factum Anastasium primarium curialem huius ciuitatis Neapolis scribere precepimus, & nos subtus pro ampliori eius firmitate subscripsimus per Indictionem suprascriptã vndecimã.

✝ *Athanasius sanctæ Neapolitanæ ecclesię Presul subscripsi.*

✝ *Gregorius Consul, & Dux subscripsi.*

Digitized by Google

Eoque præſule annum circiter 961. Ioanne XII. Pontifice, et Romano, & Cõſtantino Imperatoribus, cum Neapolitana ciuitas à Saracenis ex Africa profectis nauali prælio eſſet obſeſſa, ac diuerſis machinis acritèr multis diebus oppugnata, eique vrbi humana penitus deeſſent remedia, ciueſq; propè ad interitum redacti, & à Chriſtianæ religionis hoſtibus ſe comprehendi cernentes, atque in extrema calamitate poſiti, ad diuinum auxilium, & ad antiquos eius vrbis patronos, Ianuarium nempè, & Agrippinum recurrentes, vt ab ethnica feritate eos eriperet, ſupplices exorarent, illuceſcẽte die, qua Saraceni vrbem capere certò ſperabant, ijque in aurora propius accedentes cum nauibus equidem terribilibus, quæ in medio turres habebant excelſas, atque ij ſagittas, & iacula indeſinentèr proijcientes, in proris inſtrumenta habentes prominentia, in quibus loricati, & galeati, æquati mœnijs, vrbem inuadere cum ſtrepitu eorum more, & vlulatu conglobati, prælium inirent, etiam muris ſcalas ad inuadẽdum paraſſent, amariſſimis Neapolitani lachrymis eorum proximum exitium flentes, patronos exorabãt, protinus vna ex nauibus, maior nempe, & eminentior cæteris, cum omnibus bellicis inſtrumentis, & pugnatoribus in mare demerſa eſt, atque hunc in modum ethnici turpitèr confuſi debilitati ſunt, & quamuis à mane vſq; ad ſeptimam horam horridam pugnam inirent, nullum tamen damnum Neapolitani exinde perpeſſi ſunt. Delato etiam illicò Saracenis nuncio, quod Chriſtiani Imperatores nauale prælium aduerſus eos confeſtim paraſſent, vt illos cum ſuis claſſibus comburerent, perterriti ſunt, ac fœderis iure aurum, & argentum à Neapolitanis ciuibus expoſcunt, qui ſtatim, vt ea imminentia pericula euaderent, omnia ſacra vaſa, aurea, & argentea maioris Neapolitanæ eccleſiæ, quorum non modicus erat numerus, hoſtibus pignori dederunt, eo pacto, vt illa ad certum tempus poſſent redimere, quibus acceptis Saraceni fugam arripientes, in Siciliam, quæ Saracenorũ tunc ſedes erat, receſſerunt, ſicque ea ciuitas eo terrore liberata eſt. Remanſit tamen Neapolitanis ciuibus grandis triſtitia, eo quòd ſacris vaſis carentes, feſtiua ſolennia ignobilitèr celebrare cogerentur, atque tunc Sancti Ianuarius, & Agrippinus cuidam Neapolitano ciui apparuerunt, pontificalibus veſtimentis induti, eique dicentes, pro triſtitia ciuium Siciliam nos pergimus, vt vaſa omnia veſtræ ſedi exinde deferamus, qua reuelatione exhilarati ciues, ac fræti eorum Sanctorum patrocinio, mox in Siciliam Legatum cum xenijs, ac pecunia ad ſacra vaſa inde redimenda dirigunt, qui ſtatim ſine impedimento aliquo, ac diſpendio, diuina ope adiuti illa reportarunt, ſicque ea ciuitas, de ſummo mœrore, ad gaudium ſe conuertens, in Domini laudem ſic cecinit.

Gloria Chriſte tibi Sanctorum gloria celſa,
Qui tam mira facis, famulis, qui tanta miniſtras,
Qui tibi perfectè famulantes ad tua celſa
Regna leuans nimium præclaros eſſe dediſti,
Vt tecum ſemper regnantes commoda præſtent
Afflictis populis, & gaudia læta miniſtrent.
Ecce tuo ſancto ſolamine martyr opimus,
Noſter ouans martyr Ianuarius, atque Agripinus,
Hoſtes aduerſos mergunt ad tetra profundi
Cordâ nefanda ligant, valeant ne ſancta tenere
Nunc quoque ſic nobis ereptis hoſtibus atris
Vaſa ſacrata ferunt de ſinu peſtis iniquæ.

Hæc

Digitized by Google

Hæc omnia percepimus,ex vita, & actis Sancti Agrippini, quam Anonymus quidam scriptor eius temporis conscripsit, quæque caracteribus Lõgobardis exarata,penes nos asseruantur,in quibus hæc fermè inter alia legũtur, quæ Athanasij huius nostri Episcopi nomen continent.

His ita hilaritèr de priscis temporibus breuitèr prælibatis,nunc opitulante gratia Christi ea,quæ nostris temporibus gesta sunt,prosequamur.Regnante igitur Romano,& Constantino Imperatoribus,& residente in sede Beati Petri duodecimo Ioanne Papa,& in hac ciuitate Parthenopense,tertio præsule Athanasio, & Iohanne Consule, ac Duce,gens nefanda Agarenorum,ex Africæ partibus aduenientes, &c.

Habetur quoque eius Episcopi mentio in diplomate in membrana exaratõ, caracteribus Longobardis, quod seruatur in cœnobio monialium Sanctorum Marcellini,& Festi huius ciuitatis,in quo habetur Barbariam venerabilem Abbatissam monasterij Sanctorum Festi,& Desiderii eius ciuitatis,& cunctam eius congregationem puellarum Dei, concessisse terras aliquot Ioanni,Gregorio,& Annæ germanis fratribus filiis quõdam domini Christophori,imperante Constantino magno Imperatore anno eius octauo,Kalendis Nouembris Ind.4.qui est annus 960.assentiente domino Athanasio tertio Dei gratia sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ Episcopo , cui idem præsul subscripsit hunc in modum

✠ *Ego Athanasius Episcopus consensi ita, & subscripsi.*

✠ *Ego Barbaria Abbatissa subscripsi.*

Quo tempore Ecclesia Neapolitana erecta fuerit in Metropolitanam,& quis fuerit primus ipsius Archiepiscopus.

CVm nil certi hactenus habeatur quo nam tempore, & à quo Pontifice Neapolitana ecclesia in Metropolim fuerit erecta, nec quis primus fuerit eius vrbis Archiepiscopus,nec ex scriptorum testimonio, nec antiquis eius ecclesiæ monumentis exploratum habeatur, effectum est,vt multis varia,& inaudita conijcere, atque opinari occasio data sit,quemobrem eorum, qui hac de re disserunt, opiniones recensere, nostramque sententiam in medium afferre operæpretium duxi.

Prosper de Augustino Neapolitanus in additionibus ad Summam Bullarij Romanorum Pontificum,editam à Stephano Quaranta in titulo de Concilio prouinciali num.16.quem secutus est Aubertus Miræus Bruxellensis in lib.4.Notitiæ Episcopatuum orbis Christiani cap.2.& in lib.1.de Politia ecclesiastica,siue de statu religionis Christianæ cap.3.ait ecclesiam Neapolitanam effectam fuisse Metropolitanam à Sancto Gregorio primo Papa, etenim (dicit ipse) cum is Gregorius aliquot decretales scripsisset epistolas ad Forrunatum Episcopum Neapolitanum,vt in cap. monasterijs 19.q. 3.& in cap.fraternitatem 71.dist 15.is etiã Pontifex postmodum scribit ad Victorem Archiepiscopum Neapolitanum,vt in cap. 1. de religiosis domibus,ex quo conijcit ab eo Pontifice factam fuisse metropolim;Quod vtinã verum esset,non parum enim dignitatis, atque decoris ei ecclesiæ afferretur,cum nulli fortè,vel paucis in toto orbe id contigisset,Sãctus enim Gregorius primus vixit anno 590.At fallitur,etenim licet Decretalium compilator Gregorio primo adscribat,nedum eam epistolam, quæ Victori Neapolitano Archiepiscopo directa est, sed præcedentem etiam quæ Agapito Abbati scripta est, quę in cap. 2. eodem titulo de religiosis domibus habe-

Digitized by Google

tur,cuius exordium,quia monasterium,manifestus tamen est error,& mendum fortasse librariorum incuria irrepsit,etenim inter eiusdem Sãcti Gregorij opera,atque epistolarum regiſtrum nullatenus ea epistola, seu decretum reperitur,quod etiam apostyllaris glosa eiusdem cap. primi aduertit, innuit enim à quo caput illud primum desumptum sit,nondum fuisse compertum;At verò quod in dicto c.2.habetur, quodq; Gregorium primum ad Agapitum Abbatem scripsisse perhibetur,inter eiusdem Gregorij epistolas legitur,habetur enim in regiſtro lib.9.cap.67. Quamobrem Gregorio primo caput illud primum minimè adscribendũ,sed alteri Gregorio, qui multa post sæcula vixerit,arbitramur,& eò magis quod ex Sãcti Gregorij: operibus à nobis accuratè relectis,omnes Neapolitanos Episcopos, eorumq; seriem,qui eius ætate vixerunt, decerpsimus, & suis locis superius recitauimus, de Victore autem hoc Episcopo, vel Archiepiscopo in iis operibus nulla penitus mentio habetur,& ab ea ætate multa etiam post secula Neapolitani præsules,tùm ab eodem Gregorio, alijsque Pontificibus, tùm à Romanæ ecclesiæ Concilijs,atque ab omnibus, quos superius citauimus authoribus, ac diplomatibus Episcopi semper reperiuntur nuncupati,Archiepiscopi autem ijs temporibus nullibi.

Porrò Marinus Freccia Neapolitanus in lib. de Subfeudis in cap. de prouincijs, & ciuitatibus Regni num. 18. ait Neapolim vrbem,ac ciuitatem per Sanctum Aspren à Beato Petro Apostolorum Principe fuisse factam, ac principem ciuitatum, & metropolim sub Fortunato Romano Pontifice à suis pulso in Archipręsulem erectam,citatque ad id antiquum Chronicum Episcoporum Neapolitanorum Longobardis litteris conscriptum. At nobis non paruam admirationem præbet,quod is auctor dicit, qui antiquarũ quoque rerum fuit non mediocritèr peritus, vt ex eius libri lectione facilè quisque perspiciet,quique vir grauis,ac in supremis dignitatibus positus, peramplam bibliothecam innumeris penè manuscriptis codicibus,qui hodie desiderantur,habebat,qui rem tam inauditam,atque bonis scriptoribus minimè consonam profert, eo quòd in Romanorum Pontificum catalogo nullum reperiamus,qui Fortunatus fuerit appellatus, nec alius quispiam, qui consimili nomine fuerit nuncupatus,qui à suis fuerit pulsus, quamobrem apertum credimus esse errorem,nullo colore, ac fundamento nitentẽ, & liber de Neapolitanis Episcopis à Ioanne Diacono conscriptus,qui floruit anno 850.tempore Sancti Athanasij Neapolitani Episcopi, & à Petro Subdiacono continuatus, qui hodie in membrana manuscriptus litteris Longobardis exaratus in Vaticana bibliotheca asseruatur,ad Athanasium vsque peruenit.Eius libri exemplum ex ea bibliotheca accepimus, aliud verò eius Chronici exemplar,quod ad vlteriora tẽpora perueniret,& apud heredes Freccię,& alibi Neapoli à nobis diu conquisitum, reperire non potuimus.Nec id quod Freccia dicit typographorum, vel librariorum incurię est adscribendum,Freccia enim viuente bis is liber editus est,imò & ipsemet typis tradidit,& in secunda editione,quæ ab auctore recognita, & satis dimidio auctior prodijt,idem dicit.

A Sancto Aspren per Apostolum Petrum sedes Christi fit, vrbs, & ciuitas, Princeps ciuitatum sub Fortunato Pontifice Romano à suis pulso in Archipræsulem erigitur.

Nec sub Formoso Pontifice,qui floruit anno 891. id forte cõtigisse quis suspicetur, is etenim etsi multa dira à Romanis passus, non tamen à suis pulsus perhibetur, nec eo tempore Neapolis vrbs Metropolitana dignitate reperitur decorata: Sed certè si in ijs, quæ Freccia asserit, Fortunati loco

Ioan-

Digitized by Google

Ioannes XIII. Romanus Pontifex ſubſtituatur, qui à ſuis pulſus Campaniã ſe recepit, & Capuanam quoque eccleſiam Archiepiſcopatus dignitate cohoneſtauit, vt mox dicetur, omnia adamuſſim reſpondebunt, & Neapolitanam eccleſiam à Ioanne XIII. in honorem Metropolitanæ ſublimatam haberemus, ſed diuinare neſcimus.

Sunt & alij, qui credant Neapolim Metropolim factam ante annum 740. Hẽrici Caniſij Nouiomagi Iureconſulti auctoritate in 4. vol. Antiqu. Lection. in Hodæporico 1. in Itinerario Sancti Vvillibaldi Anglorum Regis filij, ac primi Aichſtadiani, ſiue Eiſtetenenſis Epiſcopi, quod Sancta Vvalpurgæ eius conſanguinea ſanctimonialis Heidenheimenſis, & itineris ſocia ſcripſit, is enim Vvillibaldus vixit, iterque illud fecit annum circiter 740. ſub Gregorio tertio Romano Pontifice, vt qui patriam deſerens multas egit peregrinationes, venitque Romam, ac Neapolim, Capuam, Theanum, ac Caſinum ſub Petronace Abbate, ac perluſtratis multis Sanctorum locis, tãdem monachus Caſſinenſis effectus decimo ſuæ peregrinationis anno, cuius meminit Martyrologium Romanum die 7. Iulij, hæc autem leguntur in eo Itinerario.

Inde nauigantes venerunt ad vrbem, quę vocatur Neapolis, ibi erant (ſupradictus Vvillibaldus, eiuſque comites) multos dies. Ibi eſt ſedes Archiepiſcopi, & magna dignitas eius illic habetur. Et ibi eſt propè caſtellum, vbi requieſcit Sanctus Seuerinus. Et inde venit ad vrbem Capuam, & ille Archiepiſcopus miſit eum ad aliam vrbem, ad alium Epiſcopum, et ille Epiſcopus miſit eum ad vrbem Tyanam ad illũ Epiſcopum, & ille Epiſcopus miſit eum ad Sanctum Benedictum, &c.

At arbitramur in Itinerarium hoc errorem irrepſiſſe, cum enim acta huius Itinerarij diu in manuſcriptis latitaſſent vltra annos 800. tãdem è manuſcripto codice monaſterij Rebdorffenſis propè Aichſtadium prodiit, & qui ea recognouit, ac edidit, facillimè credendum eſt Epiſcopi loco vtrobique Archiepiſcopum ſubſtituiſſe, arbitrantem fortè Epiſcopi nomen ex errore ſcriptum, cum ad præſens in ijs locis Archiepiſcopum præeſſe viderit, vel fatendum eſt librarii vitio Archiepiſcopi nomen poſitum pro Epiſcopo, quod ex eo clarius, & apertius colligitur, & deprehenditur error, quo Capuani Archiepiſcopi in eodem Itinerario fit mentio, quod longè à veritate aberrat, habemus. n. certum tempus, quo Capuana eccleſia in Archiepiſcopalem fuit erecta, etenim Capuana ciuitas Metropolis fuit facta anno 968. à Ioanne XIII. Pontifice, qui à Romanis pulſus, & in exilium actus, Capuã venit, & à Pandulfo Capuano Principe honorificè exceptus eiuſdem Principis precibus Capuanam eccleſiam in Metropolim erexit, & Ioãnem eius Principis fratrem in Archiepiſcopum conſecrauit, vt Leo Oſtienſis lib. 2. Chron. Caſſin. c. 9. Ioannes Monachus in Chron. Sancti Vincentii de Vulturno lib. 2. & Baronius tom. 10. Annal. eccl. anno 968. qui ſuper addit, primam omnium (quam ipſe legerit) eccleſiam Capuanam ea Archiepiſcopatus dignitate in Regno Neapolitano fuiſſe illuſtratam. Romualdus quoque Salernitanus Archiepiſcopus hoc idem innuit in ſuo Chronico, dum loquens de Ioanne decimotertio Summo Pontifice ait, *Hic etiam Papa Ioãnes nobilitauit Capuam Archiepiſcopatu, in qua ciuitate tunc principabatur Pãdulphus cognomento Caput ferreum.*

Ioannes Monachus in ſuo Chronico cœnobii Sancti Vincentii ad Vulturni fontes in partibus Samnii in ſuo catalogo Romanorum Pontificum, quem primo eius Chronici libro præfixit ad Autperti, in Chronici eius monaſterii auctarium, loquens de Ioanne Papa nono, qui vixit, vt ipſe ait anno 901. ſic ait.

Digitized by Google

& ab antiquis temporibus religiosissimè colitur, sic se habet inscriptio.

Ne mireris viator, si columnæ truncus ipse hic locatus fuerim quùm Seruatoris imago ab Imperatore Constantinopolitano Archiepiscopo Neapolitano dono missa fuerit, baiuli onere defessi super me deposuerunt, quam quùm tollerent, nullis viribus eripi potuit. Hoc itaque miraculo eius imago super altare diui Marcellini diuinitus collocatur, quod Syluester suis literis comprobauit, quamplurimas cõcedens indulgentias. MCCLXXXII.

Quo autem tempore, & anno id acciderit, & quis fuerit is Imperator, & quis Archiepiscopus, temporum iniuria ad nos minimè peruenit, nec Syluestri aliæue testimoniales litteræ id probantes, quarum & inscriptio meminit, diutius à nobis perquisitæ in eo cœnobio, nec alibi reperiri potuerunt, quamobrem si vera sunt, quæ ad nos tam constans, ac firma traditio transmisit, his ferè temporibus accidisse credendum est, sub Syluestro namque secundo Rom. Pontif. qui anno 999 creatus est Pontifex, obiitque anno 1003. nam Syluestro primo aptari minimè potest, tunc enim non Archiepiscopi, sed Episcopi Neapoli præerant, nec illud Sancti Marcellini cœnobiũ, aut ecclesia adhuc fuerat erecta, quæ omnia sub secundo Syluestro facillimè conueniunt. Annum verò 1282. credimus fuisse tempus appositæ inscriptionis.

Scimus tamen iconem illam adhuc ibi seruari, ac magna veneratione à fidelibus coli, & in aliquot vetustis diplomatibus, ac documentis, quæ adhuc in eo monasterio supersunt, perspeximus antiquis temporibus Christi fideles eidem cœnobio bona obtulisse, tùm ob suorum peccatorum remissionem, tùm etiam ob deuotionem, quam gerere dixerunt in sacram imaginem vultus Sancti Saluatoris, quæ in illo scuto eius ecclesiæ asseruabatur.

Eugenius etiam quartus Papa suis litteris Florentiæ datis anno 1445. eidem ecclesiæ multas concessit indulgentias, in qua Christi Seruatoris imago reposita erat, ait enim se accepisse ad ecclesiam monasterij monialium Sãctorum Marcellini, & Petri ciuitatis Neapolis imaginem Sancti Saluatoris eo olim delatam, & miraculosè remanentem, honorificè conseruari, ob ipsius figuræ deuotionem, eoque ex circumuicinis partibus magnam Christi fidelium multitudinem confluere consueuisse, cupiens autem is, vt huiusmodi deuotio feruentius pro salute animarum exerceretur, & vt fideles Christi ad eam ecclesiam eò libentius pro tanto miraculo accederent, eam ecclesiam inuisentibus die 6. Augusti, quo eius imaginis festum celebratur, magnas concedit indulgentias.

1005.

SERGIVS Archiepiscopus præfuit Neapolitanæ ecclesiæ anno 1005. eius autem Archiepiscopi mentio habetur in scripturis monasterii Sancti Sebastiani monialium huius ciuitatis Neapolis, in quarum vna continetur Ioãnem Caballum Cæsarei filium, & Annam coniuges habitatores loci, qui Vmbrianum appellatur, famulos sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ vendidisse pro aureis tarenis quadraginta sex domno Stephano venerabili presbytero, & custodi ecclesiæ Sancti Seueri, quæ Neapoli in summa platea posita erat, eius ecclesiæ nomine, terram quandam passuum vigintitrium mensuratam ad passum ferreum eiusdem sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ, cui venditioni Sergius Neapolitanus Archiepiscopus assentitur, cum de venditione terræ Neapolitanæ ecclesiæ tractaretur, cuius exordium.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Imperantibus domino nostro Basilio magno Imperatore anno trigesimo, sed & Constantino magno Imperatore fratre

Digitized by Google

fratre eius anno vigesimo septimo, die vigesima octaba mensis Madij Indictione tertia. Neapoli; in fine autem legitur.

✠ *Sergius Archiepiscopus subscripsi.* ✠

In scripturis quoque monialium cœnobij Sancti Marcellini huius ciuitatis ipsius Archiepiscopi mentio habetur in anno 1006. etenim anno trigesimo primo imperij Basilij Imperatoris, & Constantini Imperatoris anno vigesimo octauo die 9. mensis Iulii Ind. 4. idem monasterium Sanctorum Marcellini, & Petri concedit terram quandam in emphyteosim Ioanni Pullaroli cum assensu Sergii Neapolitani Archiepiscopi, cui concessioni idem Sergius sic se subscripsit.

✠ *Sergius Archiepiscopus subscripsi.* ✠

1033.

IOANNES Neapolitanus Archiepiscopus vixit anno 1033. cuius memoria habetur in diplomate, quod Sergius, & Ioannes Neapolitani Duces, Sancti Gregorii monialium cœnobio concedunt, cuius exordium est.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Imperante domino nostro Romano magno Imperatore anno quinto, die prima mensis Octobris Indictione secunda Neapoli. Nos Sergius, & Ioannes in Dei nomine eminentissimi Consules, et Duces, concessimus, & tradidimus, seu firmamus tibi Anna venerabilis monacha filia q . . . Ioannis, qui vocatur Varuoccia, nunc verò monachus, ideſt integrum monasterium, & cœnobium vocabulo beatissimi Gregorij, & Sebastiani, atque Domini, et Saluatoris nostri Iesu Christi, & Sancti Pantaleonis puellarum Dei, quę iam nos una cum consilio domini Ioannis Archiepiscopi sanctę Neapolitanę ecclesię, & de pluribus partibus nostris in vnum aggregauimus, & copulauimus, constitutum intus hanc Parthenopem, & à Deo protectam ciuitatem Neapolis, in platea, quę nominatur Nostriana, vna cum omnibus ecclesijs, & domibus, & habitationibus, &c.

1045.

VICTOR Archiepiscopus Neapolitanus, ad quem Gregorius Pontifex decretalem scripsit epistolam, quæ in cap. 1. de religiosis domibus habetur, in quo agitur, in cuius nempe diœcesi, & à quo Episcopo sit basilica consecrãda, ab illo videlicet Episcopo, qui prius eo in loco episcopalia exercebat munera, & licet Decretalium compilator Sancto Gregorio primo eam adscribat epistolam, attamen eum errore lapsum superius probauimus, at si coniicere licet, Gregorio septimo, qui anno 1073. floruit, vixitque ad annum vsque 1085. adscribenda est, vel fortè, & aptius Gregorio sexto, qui vixit anno 1045.

1059.

SERGIVS secundus Archiepiscopus Neapolitanus præfuit anno 1059 cuius meminit Ioannes Monachus monasterii Sancti Vincentii ad Vulturni fontes in partibus Samnii in Chronico eius monasterii, qui claruit, illudque scripsit ad Benedictum Abbatem temporibus Paschalis secundi Papæ annum circiter 1100. quod scriptum caractere Longobardo asseruabatur apud Cardinalem Baronium, idque accepit (vt is testatur) à Camillo Caietano Patriarcha Alexandrino eiusdem monasterii Commendatario, vt idem Baronius refert in 10. vol. Annal. eccl. ad annos 944. & 981. nunc autem seruatur eius exemplum apud R. P. Don Constantinum Caietanum monachum Cassinensem, & Abbatem Sancti Arontii, is enim Archiepiscopus interfuit Concilio Beneuenti celebrato à Nicolao secundo Romano Pontif.

Digitized by Google

Iste Neapoli Beneuenti, & Capuæ Archiepiscopos fecit.

Ex quibus verbis colligi videtur ecclesiam Neapolitanam ab eodem Ioanne annum circiter 901. fuisse in Metropolim erectam, vel saltem eo tempore iam Neapoli Archiepiscopum præesse, quod haud verum est, & his quæ diximus, & probauimus aduersatur, propterea credimus erroreim irrepsisse in Chronicum illud, & authorem dicere voluisse, vacantibus iis ecclesiis, nempe Neapolitana, Beneuentana, ac Capuana, eas fuisse ab eodem Pontifice suis Prælatis insignitas atque iis præfectos Episcopos. Quod autem author appellet earum ecclesiarum antistites, non Episcopos, sed Archiepiscopos, ex eo fortasse error exortus est, quod is author, qui anno 1100. vixit sub Paschali secundo Papa videret tunc cum scriberet, iis ecclesiis præesse Archiepiscopos, non Episcopos, ideoque Archiepiscopos eos vocauit, credens fortasse tunc etiam sub Ioanne nono Archiepiscopos præfuisse, quod minimè verum est, cum de Capuana ecclesia certiores simus anno 968. metropolim fuisse factam.

Ex quibus omnibus authoritas ex Canisio, & Ioanne Monacho desumpta facilè diluitur, cum euidentem contineat errorem, nec enim ab exteris scriptoribus addiscere fas erat, quod à nostris indigenis ignoratur, qui certum aliquid in re tam ancipiti affirmare non audent, etenim ab Aspren vsque ad annum Christi paulò ante millesimum, Archiepiscopi nomen Neapoli nunquam auditur, sed Episcopi dumtaxat, quod præter scriptores, quod latius supra retulimus, patet etiam ex monumentis, ac diplomatibus, quæ ex variis ecclesiarum archiuiis à nobis perspecta sunt, & suis locis relata. Quamobrem procul dubio arbitramur paulò ante millesimum annum à Christo nato in Metropolim erectam esse. Propè ea quoque tempora insignes proximæ vrbes variis de causis, atque occasionibus in Metropolim erectæ sunt, earumque vrbium ciues Neapolitanæ, & Capuanæ ciuitatum exemplo, ac æmulatione permotos curasse ab Apostolica sede Archipræsulatus dignitate suas ecclesias insigniri, Beneuentana etenim ecclesia, vt ex eius catalogo Episcoporum perspeximus à Ioanne decimotertio Pontifice facta fuit Metropolitana anno 969. is enim Pontifex Pandulphi Beneuentani, & Capuani Principis precibus Beneuentanam ecclesiam in Metropolitanam erexit, constituto Landulpho Archiepiscopo eius Principis filio. Amalphitana etiam anno 982. Metropolis facta est, vt ex Chronico Archiepiscoporum eius Amalphitanæ ciuitatis. Salernitana etiam ecclesia Archiepiscopali honore decorata est anno 974. à Bonifacio septimo Rom. Pontifice, & Amatus eius vrbis Antistes Archiepiscopus creatus, vt ex antiquis eius ecclesiæ monumentis, & antistitum catalogo didicimus, & Carolus Sigonius lib. 7. de Regno Italiæ testatur.

Porrò Ioannes Baptista de Tufo Neapolitanus, Episcopus Acerrensis in sua historia Religionis Clericorum regularium cap. 107. in supplemento ait, Neapolitanam episcopalem vrbem à Ioanne decimotertio Romano Pontifice anno 965. Archiepiscopali dignitate fuisse insignitam, & eodem tempore Archiepiscopales fuisse erectas Salernitanam, Amalphitanum, & Capuanam. At quamuis author is facti veritatem propius attigerit, ex quibus tamen authoribus, vel vetustis monumentis id collegerit, ac deprompserit, non aperit.

Quamplures etiam præcipuæ Regni huius ciuitates Archiepiscopali sede sub illa fermè tempora fuerunt sublimatæ, vt colligitur ex diplomate Alexandri secundi Rom. Pont. anno 1071. quod Cassinensi cœnobio dedit, cui innu-

Digitized by Google

numeri huius Regni prælati subscribuntur, inter quos Archiepiscopus noster Neapolitanus, atque alij Archiepiscopi, quod inferius suo loco recensebimus.

Et quamuis superius in Sergio Episcopo dixerimus Neapolitanam ciuitatem, quæ tunc Græcorum Imperatorum subiacebat imperio, in Metropolitanã fuisse erectam à Patriarcha Constantinopolitano, ac Sergium Archiepiscopum fuisse creatum annum circiter 730. attamen res ipsa nullum postea sortita est effectum, cum is Patriarcha ius aliquod in Neapolitana ecclesia minimè haberet, sed ea ciuitas Romano Pontifici semper paruit.

Sed quid amplius immoramur in tot variorum scriptorum sententijs exquirendis, ac discutiendis, & rebus antiquitatis nube obsitis, atque alto silentio tenebrarum inuolutis, more venatici canis inuestigandis, non ne Neapolitanæ ecclesiæ antistites Archiepiscopali throno insignitos, ac Metropolitani dignitate potiri comperimus anno 962. in Niceta eius vrbis Archiepiscopo.

DE ARCHIEPISCOPIS NEAPOLITANIS.

962.

NICETAS Archiepiscopus Neapolitanus præfuit anno 962. Habetur ipsius mentio in scripturis cœnobij Sancti Sebastiani huius ciuitatis, vertente enim controuersia inter eundem dominum Nicetam Archiepiscopum Neapolitanum, ac dictum monasterium super terra quadam, quæ iuris erat Archiepiscopatus Neapolitani, ac proxima terris eius cœnobij, ipse Archiepiscopus personaliter accessit ad eum locum, vidensque eam terram esse satis vtilem, & accomodam dicto monasterio, partem eius terræ gratiosè dono dedit eidem cœnobio, reliquam verò suæ archiepiscopali ecclesiæ reseruauit, vt ex publico documento exinde celebrato Neapoli die 15. Nouembris Ind. 6. imperante domino Romano magno Imperatore anno decimo octauo, sed & Basilio magno Imperatore eius filio anno iij.

In Archiuio cœnobij S. Sebastiani n. 320. & in veteri inuentario f. 158.

Hunc procul dubio credimus primum fuisse eius vrbis Archiepiscopum, ac tutò dici posse Neapolitanam vrbem omnium primam Archiepiscopali fuisse dignitate illustratam, nedum Campaniæ ciuitatum, verum etiam aliarum omnium, quæ nunc sub Neapolitani Regni corona, ac ditione continentur.

1000.

N. Archiepiscopus Neapolitanus, cuius nomen ignoratur, præfuit annum circiter 1000. ad hæc enim fermè tempora reiiciendũ putamus, quod Neapoli accidisse fertur de icone quadam Sancti Saluatoris, quod in marmoreo monumento publicè exhibito ante Sancti Marcellini monialium cœnobium habetur, nempe Constantinopolitanum Imperatorem dono misisse Archiepiscopo Neapolitano imaginem Christi Seruatoris in tabula affabrè picta, cum baiuli, qui eam è naui in proximo maris littore susceptam ad ipsum Archiepiscopum deferrent, præ nimio labore defessi, super marmoreæ columnæ truncum, qui ante fores ecclesiæ Sancti Marcellini iacebat deponentes, nullo vnquam pacto inde eleuare potuerunt, quod religioni, & miraculo est adscriptum, & Deum nolle eam imaginem exinde vlterius deferri, quamobrem in ea Sancti Marcellini ecclesia est collocata,

& ab

Digitized by Google

Pontif. anno 1059. & definitioni cuiusdam controuersiæ in eodem Concilio motæ ab Abbate eius monasterii Sancti Vincentii, & vna cum eodem Pontifice, aliisque Prælatis subscripsit diplomati, quod idem Pontifex ea de re cœnobio eidem dedit, quod idem Ioānes lib. 5. ad finem recitat, quod sic habetur.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis anno dominicæ incarnationis MLIX. mense Augusto initiante, Ind. xij. currente. Domno quoque venerab. ac reuerendissimo Papa Nicolao in sacrosāctæ Beati Apostolorū Principis Petri sede, anno primo Pontificatus sui præsidente. Quoniam scimus humanas mentes cōcupiscibilis esse naturæ, necnon obliuiscibilis, nec ita tenacis memoriæ, vt non egeant recordatione, dignum duximus consulere concupiscibili, & prodesse obliuiscibili, quatenus & meta imponatur ambitioni, et locus proprius auferatur obliuioni, scriptis videlicet errādo hominum acta vel dicta, ne quandoque aliter procedant, quam rei veritas dictat, vnde quæ acta sunt inter Ioannem venerabilem Abbatem monasterij Sancti Vincentij super Vulturni fluminis fontes siti, & Albertum monachum, atque Roffredum Roffredi Comitis filium, huic chartæ tradidimus, quia neutrum eorum à subiectæ rei veritate deuiare volumus.

Igitur cum prædictus domnus Nicolaus Papa apud Beneuentum extra ipsam ciuitatem intra ecclesiam Beati Petri iuxta fluuium Sabbati synodum celebraret, & cum eo nonnulli Archiepiscoporum, Abbatum, monachorum, & totius ecclesiastici ordinis, atque laicalis non parua multitudo resideret In primis domnus Humbertus, Bonifacius, Ioannes Cardinales Episcopi, Desiderius Abbas, & presbyter, Ildeprandus subdiaconus idest Cardinales, Voadalricus Beneuentanus, Petrus Amalfitanus, Alfanus Salernitanus, Sergius Neapolitanus, Ioannes Surrētinus Archiepiscopi, Hieronymus, Albertus, alīque quamplurimi Episcopi, Landulfus Beneuentanus, Princeps Robertus, Petrus, Gerardus Comites, & alij quamplures: assurgens Ioannes præfati monasterij Abbas conquestus est super denominatum Albertum monachum dicens. Obsecro domini misericordiam vestram, & omnium, qui huic sanctæ synodo interfuni, vt faciatis mihi iustitiam de Alberto monacho, qui cellam Sancti Vincentij scilicet, Sanctæ Mariæ in Castanieto monasterio nostro subripuit, ibique sibi nomen, & specimen officij Abbatis vsurpatum, & in præsentia Sanctissimi Papæ Leonis refutatum, ac sub interpositione perpetua anathematis contradictum testantibus venerabilibus viris Humberto Cardinali, Petro Amalfitano Voadalrico Beneuentano Archiepiscopis, nunc iterum temerario ausu vsurpauit, & ipsam cellam iam dicto monasterio violenter contendit; ipso vero Alberto assurgente, & si per Comitem cuius vi hoc egerat defendere nitēte dum multa pars iustitiæ sibi faueret, literis distinctionis, & constitutionis sæpe dicti, semperque dicendi Beatæ memoriæ domni Papæ Leonis recitatis, & sacro sigillo munitis, atque testimonio prædictorum venerabilium Archiepiscoporum confirmatis, iudicio totius synodi est diffinitum, præfatum Albertum debere nomine, & officio male arrepto priuari, et monasterium B. Vincentij perpetualiter inuestiri de iam dicta cella, omnibusque suis pertinentijs, quod et factum est. Ipse namque Albertus monachus dictus Abbas nomen, et officiū Abbatis, atque cellam per virgam in manu Papæ refutauit, et quia erat anathematicus, ab omni altaris ministerio depositus, in potestate Abbatis est ad regulam corrigendum datus, Prænominatus iam Roffredus Comes dum vellet sibi ius suprascriptæ cellæ vendicare, relatis literis domini iam Papæ Leonis annot. ... nuntiorū Imperatoris Ottonis, testimonioque prædictorum Archiepiscoporum Humberti videlicet, Petri, atque Voadalrici conuictus, necnon & anathematis mille aurorum mancusorum reus adiudicatus, præfatam cellam in manu Papæ refutauit, seque suosque heredes, quod per ea nunquam contra monasterium B. Vincentij aliquo modo

Digitized by Google

do agerent, perpetualiter sub prædicta pœna obligauit His ita gestis reuerendissimus Papa Ioannem Abbatem Sancti Vincentij ex eadem S. Maria cella in perpetuum instituit. Omnes huius inuestitionis, aut constitutionis violatores cum prænominata pœna perpetuo anathemate obligauit. Quod vt verius videatur, huic paginæ manu propria subscripsit, suæ bullæ insigniri iussit.

✝ *Ego Nicolaus S.R.& Apostolicæ sedis Præsul confirmaui.*
✝ *Ego Humbertus dictus Episcopus S. Ecclesiæ Siluæ Candidæ interfui, cognoui, & subscripsi.*
✝ *Ego Alfanus gratia Dei Salernitanus Archiepiscopus interfui, & subscripsi.*
✝ *Sergius Archiepiscopus Neapolitanus.*
✝ *Ego Ioannes Archiepiscopus Surrentinus.*
✝ *Ego Bonifacius dictus Episcopus S. Ecclesiæ Albanensis interfui.*
✝ *Ego Gualdaricus Dei gratia Beneuentanus Archiepiscopus interfui.*
✝ *Ego Petrus gratia Dei S. Amalfitanæ Ecclesiæ Archiepiscopus interfui.*

At quoniam superius pluribus in locis meminimus eius Chronici Sãcti Vincentii ad Vulturnum,& modò Ioannem monachum eius authorem appellauimus,modo Petrum monachum, aliquando Sanctum Autpertum diximus,ideo operæpretium duximus nonnulla, quæ ad eius Chronici authorem,ac fidem pertinent in medium afferre,ne lector erret,credens diuersa esse Chronica, vel ne errasse nos credat, sciat enim primum fuisse huius Chronici authorem, qui primum librum scripsit Sanctum Autpertum natione Gallum eius cœnobii Sancti Vincentii Abbatem,ac olim Francorum Regni magnum Cancellarium sub Carolo Martello Rege, cuius in humanis litteris magister fuerat,quique multos libros in sacra pagina conscripsit,quorùm aliqui adhuc extant in manuscriptis, fuitque aliquando dictus Ambrosius Autpertus, obiitque annum circiter 778.

Petrus deinde eius monasterii monachus continuauit primum librum à Sancto Autperto inceptum,& expleuit secundum,vixit autem tempore Maionis eius monasterii Abbatis,& Sancti Bertharii Cassinensis Abbatis annum circiter 8 . .

Ioannes quoque eius monasterii monachus,dein Abbas, continuauit Chronicum, illudque perduxit,ac perfecit vsque ad librum quintum inclusiuè, siue ad annum Christi 1071.& Benedicto Abbati obtulit, vixit autem tempore Paschalis Papæ secundi annũ circiter 1100. sed de eo Chronico satis.

Hic fortasse est etiam Sergius ille Archiepiscopus, qui præfuit sub Ioanne Consule, & Duce, & Magistro militum Neapolitanæ vrbis, cuius mentio habetur in priuilegio,quod Gulielmus de Prioldo castri Cumarum dominus dedit monasterio Sanctæ Mariæ ad Cappellam extra Neapolitanæ ciuitatis mœnia anno 1134. hunc in modum.

In anno Domini incarnationis millesimo centesimo trigesimo quarto, duodecimo, & sexto anno principatus domini secundi Roberti filij secundi Iordani glorioſissimi Principis Capuæ,& Comitis Auersa. Ego Guglielmus de Prioldo filius quondã Alexandri eiusdem cognominis,qui sum vnus ex Baronibus ciuitatis Auersæ,prouidens vtilitati animæ meæ, & parentum meorum per admonitionem, quam à te recepi domne Petre venerabilis Abbas monasterij Sanctæ Dei genitricis, eiusque semper Virginis Mariæ,quæ dicitur ad Cappellam,& est sita foris ciuitatem Neapolis,proposui in animo meo habere partem cum iustis,qua de causa pro amore Dei, sueque genitris semper Virginis Mariæ, nec non & in honorem omnium Sanctorum,& pro redemptione animæ meæ,& parentum meorum,et vt semper maneamus in oratio-

Ex processu Fabritij de Ianuario commendatario S. Mariæ de Cappellis, penes Mondellum Actuarium Sac. Cons.

Digitized by Google

tionibus prescripti monasterij, et rectorum, et gubernatorum eius, per hoc videlicet scriptum, et in presentia subscriptorum testium in perpetuum concedo, et confirmo vobis, et supra scripto monasterio vestro Sanctæ Mariæ ad Cappellam, ideſt integrã ecclesiam vocabulo Sancti Petri, quæ dicitur ad Pertusum regione Bagense, quæ esse videtur in territorio castri nostri Cumarum, cum omnibus eius pertinentijs, quę ipsi prędictę ecclesię Sancti Petri quolibet modo pertinere videtur, et quomodo in supradicto vestro monasterio obtulit per firmissimam concessionem suam dominus Ioannes bonę memoriæ Consul, et Dux, atque Magister militum insimul cum domino Sergio venerabili Neapolitano Archiepiscopo, ideoque concedo, et confirmo vobis omnes integras terras, possessiones, et tenimenta, quę ipsa ecclesia in iam dicta regione Bagense habet, etc.

1071.

IOANNES Neapolitanus Archiepiscopus interfuit solenni consecrationi Cassinensis ecclesiæ anno 1071. Kal. Octobris sub Alexandro secundo Romano Pontif. celebratæ, cui & quadraginta quatuor Episcopi, & Archiepiscopi decem, & plures alii proceres Regni ex finitimis ciuitatibus, & vndique acciti astiterunt, vocati iussu eiusdem Pōtificis per litteras inuitatorias, omnibus Episcopis Campaniæ Principatus, Apuliæ, atque Calabriæ, vt ad eam diem constitutam Kalendarum Octobris tantæ solennitati interessent. Subscripsit quoque idem Ioannes cum omnibus prelatis, ac proceribus, diplomati, quod idem Pontifex ei monasterio indulsit, illique subscripsit, cōtinens eam solennem dedicationem, ac inuentionem corporum SS. Benedicti, & Scholasticæ virginis eius sororis in ea basilica, ac censuras aduersus inuasores eius bonorum, sub datum in castro Casino eodem die Kalendarum Octobris 1071. Ind. 9. quod sic se habet.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, omnibus ecclesiæ catholicæ filijs salutem, et Apostolicam benedictionem. Pastoralis sollicitudinis nostrę bonum, si debet prospicere, et proficere omnibus etiam extraneis, et longinquis, multo magis domesticis, et propinquis. Ipsis quippe secundo gradu post Deum admouenda est inuisibilis charitas, vt per eos velut quædam visibilis flamma gradatim ad remotiores quosque discurrat. Pijs ergo locis, et diuina religione venerabilibus debita consolationis, et defensionis porrecturi manus, illum cęteris præferendum non ambigimus, quem monasticę normæ constat esse principale gimnasium, et S. R. E. et Apostolicę sedi contiguum, quem ciues Romani, patres videlicet eximij Benedictus, Maurus, et Placidus cum nonnullis alijs fundarunt, quemque à Gentibus destructum sanctissimi prædecessores nostri Gregorius, et Zaccarias rextruxerunt, et priuilegijs Apostolicę sedis meritò cęteris cœnobiis prætulerunt, vt pote qui non studio hominum, sed Dei imperio à sanctissimo patre Benedicto constructum est. Quorum nos sacra authoritati sicut tempore, et loco succedimus, sic eorum exemplo, vt oportet innitimur. Sed quia rerum gestarum series ad hoc litterarum fideicommittuntur, ne illarum veritas posterorum memorię subtrahatur, ea quę nostris temporibus acta sunt pandere curamus. Nam cum dilectissimus filius noster Desiderius eandem renouaret ecclesiã, et aditum basilicę disponeret adęquare, cum tres non integras ulnas fodisset, in dextro altaris latere, laterem repperit, nomen eiusdem Confessoris continentem, cumq; fragmenta altaris remota fuissent, inuenit super sepulcra syndonem expensam candidissimam, quæ eum tangebatur euanescebat. Hac uisione certissimus redditus, referari Sanctissimi Patris præcepit tumulum, quo facto sanctissima corpora intemerata, et indiminuta inueniens, nuncios nostros ascisens, præciosissimaque corpora eis ostendens, tam presentes, quam futuros certissimos, et indubios de sanctis corporibus reddidit. Igitur cum ad eandem dedicandam aduenissemus ecclesiam una cum

decem

decem Archiepiscopis,& quadraginta quatuor Episcopis,Cleroque S.R.E. lius noster Desiderius conquestus esset,quosdam nec Deum metuentes, nec homines reuerentes possessiones Beati Benedicti per diuersa loca Casinensi cœnobio auferentes,in suum retorquere dominium satagunt;vnde coepiscoporum nostrorum præsentium scilicet,ac Cardinalium consilio habito,prefato cœnobio possessiones suas confirmantes in perpetuum habendas statuimus.Si quis verò,quod non optamus,possessiones,ecclesias,villas,ciuitates,& castra Sanctissimi Benedicti inuaserit, & bis,vel ter admonitus non emendauerit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis, & Beatæ Mariæ semper virginis,& Beatorum Petri,& Pauli, & Beati Benedicti, & omnium Sanctorum esse excommunicatum,& perpetuo anathematis vinculo innodatum,& à Regno Dei alienatum,& cum Diabolo,& eius atrocissimis pompis, & Iuda Iesu Christi Domini nostri traditore, æterno supplicio, æternęq; maledictioni deputatum,& sicut lucerna extinguntur, ita ante Deum lucerna illius extinguatur, nisi fortè res iniustè inuasas Sancto Benedicto reddiderit,& dignam pœnitentiam gesserit.At verò,qui huius Apostolici constituti obseruator existit,benedictionis gratiam à Domino Deo nostro per intercessionem Beati Benedicti consequatur, & vitã æternam accipere mereatur;Statuimus etiam,vt quicumque deuotus ad eiasdem ecclesiæ dedicationem annuatim venerit,de peccatis suis quadraginta dierum remissionem accipiat.

✠ Ego Alexander catholicæ ecclesiæ Episcopus.

✠ Ego Yldeprandus qualiscunq; Romanæ ecclesiæ Archidiaconus.
✠ Ego Petrus peccator Hostiensis Episcopus.
✠ Ego Ioannes Portuensis Episcopus.
✠ Ego Ioannes Tusculanus Episcopus.
✠ Ego Vbaldus Sabinensis Episcopus.
✠ Ego Alfanus Salernitanus Archiepiscopus.
✠ Ego Yldebrandus Capuanus Archiepiscopus.
✠ Ego Ioannes Neapolitanus Archiepiscopus.
✠ Ego Ioannes Surrentinus Archiepiscopus.
✠ Ego Gyraldus Syponti nus Archiepiscopus.
✠ Ego Bisantius Tranensis Archiepiscopus.
✠ Ego Drogo Tarantinus Archiepiscopus.
✠ Ego Heraſmus Episcopus Signiensis.
✠ Ego Petrus Episcopus Anagninus.
✠ Ego Honestus Episcopus Verulanus.
✠ Ego Ambrosius Episcopus Tarracinensis.
✠ Ego Leo Episcopus Gaietanus.
✠ Ego Pandulfus Episcopus Marsicanus.
✠ Ego Palumbus Episcopus Seranus.
✠ Ego Martinus Episcopus Aquinensis.
✠ Ego Guilielmus Episcopus Theanensis.
✠ Ego Ioannes Episcopus Foriclaudiensis.
✠ Ego Petrus Venafren. Episcopus.
✠ Ego Goffridus Auersanus Episcopus.
✠ Ego Ioannes Episcopus Picenus.
✠ Ego Mataldus Pestanus Episcopus.
✠ Ego Albertus Boyanen. Episcopus.
✠ Ego Rogerius Ciuitaten. Episcopus.
✠ Ego Canipo Dragonaren. Episcopus.
✠ Ego Stephanus Troian. Episcopus.

Digitized by Google

✠ *Ego Balduinus Messan. Episcopus.*
✠ *Ego Ioannes Cannensis Episcopus.*
✠ *Ego Robertus Florentinus Episcopus.*
✠ *Ego Nicolaus Termulen. Episcopus.*
✠ *Ego Guilelmus Lyrinensis Episcopus.*
✠ *Ego Petrus Guardien. Episcopus.*
✠ *Ego Ioannes Vigilien Episcopus.*
✠ *Ego Iannucius Minorbin. Episcopus.*
✠ *Ego Guitonis Rubessanus Episcopus.*
✠ *Ego Datto Stunensis Episcopus.*
✠ *Ego Petrus Monopolitanus Episcopus.*
✠ *Ego Ioannes Iuuenazensis Episcopus.*
✠ *Ego Maynardus Arianensis Episcopus.*
✠ *Ego Araldus Acerentinus Episcopus.*
✠ *Ego Constans Venusinus Episcopus.*
✠ *Ego Vgo Tdrontinus Episcopus.*
✠ *Ego Gotfridus Perusinus Episcopus.*
✠ *Ego Theobaldus Castellanen. Electus.*
✠ *Ego . . . Card. S.R.E.*
✠ *Ego Leo Cardinalis.*
✠ *Ego Stefanus Card. Presbyter.*
✠ *Ego Landulfus Card. Presbyter.*
✠ *Ego Ioannes Card. Presbyter.*
✠ *Ego Leo Card. Presbyter.*
✠ *Ego Ioannes Cardinalis Presbyter pro omnibus Cardinalibus Presbyteris, et Diaconibus, et clericis Romanis.*
✠ *Ego Riccardus Capuanus Princeps.*
✠ *Ego Iordanus filius eius.*
✠ *Ego Iordanus Patritius eius.*
✠ *Ego Raymundus Comes.*
✠ *Ego Gisulfus Salernitanus Princeps.*
✠ *Ego Landulfus Beneuentanus Princeps.*
✠ *Ego Sergius Dux Surrentinus.*

Datum in Castro Casino die Kalendarum Octobris per manum Petri S.R.E. Subdiaconi, atque vice D. Annonis Coloniēs Archiepiscopi Bibliothecarij anno x. Pontificatus D. Alexandri PP. II. ab incarnatione verò Domini 1071. Indictione nona.

Idem etiam Pontifex Alexander secundus scribit Neapolitanis clericis ecclesiæ Neapolitanæ (vt credo tunc pastore vacante) & omnibus Episcopis, atque Iudicibus per Italiam constitutis, de computatione graduum consāguinitatis, vt in cap. ad sedem Apostolicam 35. q. 5.

1080.

L. Archiepiscopus Neapolitanus, ad quem scribit Gregorius septimus Rom. Pontif. anno 1080. Ind. 3. vt in epistolarum decretalium vol. 3. epistola 26. præcipitque vt Magistro militum, & Neapolitanorum Duci sub anathematis pœna interdicat, ne deinceps Iordano Capuæ Principi, & Auersæ Comiti periurii, & excommunicationis vinculo innodato, auxilium ferat.

Ad hunc quoque Archiepiscopum fortasse referendum est, quod Leo Ostiensis Episcopus lib. 3. Chron. Cassin. cap. 44. refert, atque sub eodem

Digitized by Google

eodem Gregorio septimo contigisse ait, Robertum nempe Guiscardum Apuliæ Ducem, cum Salernum, Barium, Calabriam, Cataniam, ac Panhormum suæ ditioni subiecisset, Campaniam expugnare aggressum esse anno 1077. cum Riccardo Capuæ Principe eius fratre vnitum, quamobrem à Gregorio septimo anathematis sententia fuisse perculsos, Ducem autem Beneuentum, Riccardum verò Neapolim obsidere cæpisse. Neapolitani tamen Principis territi potentia, Deo sese assiduò cõmenabant, vt à Principis manibus, ac potentia eos eripere dignaretur, cumque arctissima prçmerentur obsidione, Sanctus Christi Martyr Ianuarius, cum aliis dealbatis, à Principe, eiusque exercitu persæpe videbantur armati per eiusdem Principis castra discurrere; Credens verò Princeps Archiepiscopum esse Neapolitanum (qui tũc fortasse, vt credimus, extra ciuitatem in suburbium aliquod, vel villam ægritudinis causa pro salute recuperanda secesserat) interrogauit eum cur contra eius ordinis gradum, scutatus cum lancea ad pugnam is quoque progrederetur. Cui Archiepiscopus respondit. Ego quidem multis diebus aduersa premor valetudine, atque in lecto procumbo, vt tu illustrissime Princeps cernis; Quis autem fuerit armatus ille, tu ipse videas; At scias Sanctum Ianuarium ciuitatem hanc irrefragabili eius patrocinio fouere; Princeps autem nullam Archiepiscopi dictis fidem adhibens, vrbem expugnare non destitit, & in ea obsidione anno 1078. suum diem clausit extremum, & Neapolis eius Principis morte ab imminenti periculo est liberata.

Nòtandum autem duximus, cum dicitur Sanctum Ianuarium cum aliis dealbatis visos esse per Principis castra discurrere, intelligendum esse de aliis personis ecclesiasticis, quæ albis vestibus amicti, nempe ex telis albis, veluti superpelliceo, vel camiso superinduti, ecclesiasticas functiones conficere solent.

Ad hoc etiam facit, quod Romualdus Salernitanus Archiepiscopus in suo Chronico manuscripto tradit, ait enim anno 1077. Roberium Ducem acritèr Beneuentum, & Riccardum Capuæ Principem Neapolim obsedisse, illam vndique, ac fortitèr expugnando, vt eam vi caperet, sed eodem anno in ea obsidione Principem ipsum fuisse mortuũ anno principatus sui xx. Ind. prima.

Habet quoque Lupus Protospata in suo Chronico rerum in Regno Neapolitano gestarum, anno 1077. Robertum Ducem Salernum obsidione cæpisse, & sequenti anno Beneuentum obsedisse, Riccardum verò Capuæ Principem Neapolim obsidione pressisse, eamque nullo pacto capere potuisse, imò eodem tempore cum ab humanis decessisse.

Hoc idem innuit Anonymus monachus Cassinensis, qui vixit ad annum 1195. in eius breui Chronico rerum in Regno Neapolitano gestarum, qui ait anno 1076. Riccardum Principem Capuæ cœpisse obsidere Neapolim in principio mensis Maii, & anno 1077. eundem Principem Riccardum obiisse Capuæ quinta feria cœnæ Domini, & Neapolim obsidione solutã. De his quoque Baronius in 11. tomo Annalium ad annum 1074.

FRATER LIGORIVS natione Italus ex monachó monasterii sanctissimæ Trinitatis Cauæ, congregationis tunc Cluniacensis, Archiepiscopus fuit Neapolitanus, vt Arnoldus Vuion Belga in suo Chronico monastico quod Lignum vitæ inscripsit lib. 2. cap. 27. testatur, citatque ad id eius cœnobii tabulas At domnus Alexander Rodulphus Neapolitanus eius monasterii

Digitized by Google

Abbas in Chronico eius cœnobij, quod accuratè ex antiquis eius monumentis deprompſit,& manuſcriptum in eo cœnobio aſſeruatur,à quo exẽplum accepimus (quod quidem eius authoris Chronicum Baronius in 11. vol. Annal. ad annum 1093. ſe vidiſſe teſtatur,ac citat) ait Ligorium ex Cauenſis monaſterii monacho,Neapolitanum Archiepiſcopum fuiſſe Ebolitanum,hoc eſt de Ebulo,eſt autem Ebulum inſigne,ac celebre propè Salernum oppidum. At nemo ex iis tempus,quo is floruerit,adaperit,& ex eius cœnobii monumentis,ac ſcripturis à nobis ſedulò perquiſitis,reuolutis, ac perlectis colligere nequaquam potuimus,nedum tempus, quo is floruerit, verum etiam nec vnde probetur Ligorium hunc fuiſſe Archiepiſcopum Neapolitanum,cum nullum ibi monumentum,aut diploma ſit, quod eius faciat mentionem, nec vllam de eo rationem reddere ſciant eiuſdem monaſterii monachi,& eo magis nobis prębet admirationem, quod in eo cœnobio ſit nobile archiuum, in quo diplomata, ac ſcripturæ omnes ab eius fundatione vſque ad præſens tempus optimè ſeruentur, & ſcimus quicquid de eo Archiepiſcopo ſcripſit Arnoldus Vuion,ex monachi cuiuſdam eius monaſterii relatione dixiſſe. Iidem quoque Arnoldus,ac Alexander meminerunt etiam alterius fratris Ligorii Neapolitani, qui ex monacho, & Abbate eius cœnobii fuit Archiepiſcopus Salernitanus anno 1396. Sed ſi is verè fuit Archiepiſcopus Neapolitanus,de quo valdè dubitamus, & ſi diuinare licet, ac ſi coniecturæ locus eſt,ad hæc fermè tempora illum reiiciendum putamus, quibus duo ex eius monaſterij monachis ad Summum Pontificatum euecti ſunt, nempè Deſiderius,qui aliquando eius cœnobii monachus extitit,dein Abbas Caſſinenſis,ac S.R.E.Cardinalis,demum Romanus Pontifex anno 1086.creatus,ac Victor tertius appellatus, eiq; ſucceſſit Otho olim Cluniacenſis monachus, & Beati Petri Salernitani tertii eius Cauenſis cœnobii Abbatis alumnus, & diſcipulus, ac comes indiuiduus,& eiuſdem monaſterii monachus,dein S.R.E.Cardinalis, tandem Sũmus Pontifex anno 1088.creatus,ac Vrbanus ſecundus nuncupatus, ſub quibus quidem Romanis Pontificibus eius cœnobii patres, ac totius ordinis Sancti Benedicti ſummo honore,ac loco habiti ſunt, & multi ad eccleſiaſticas dignitates aſſumpti ſunt,cum monaſterium illud Cauenſe centum ante annos fuiſſet erectum,nempe anno 980. Imò vt Alphonſus Ciaconius habet in vitis,ac geſtis Romanorum Pontificum,& Cardinalium,in Victore tertio,Deſiderii ipſius adhuc Caſſinenſis cœnobii Abbatis, & Cardinalis rogatu,ex magna eius,qua pollebat auctoritate,multi ex congregatione Sancti Benedicti monachi, Cardinales, Archiepiſcopi,& Epiſcopi à Romanis Pontificibus ſui temporis creati ſunt.

1089.

GRATIANVS Archiepiſcopus Neapolitanus præfuit annum circiter 1089. ad quem Vrbanus ſecundus Romanus Pontifex ſcripſit vt in can. extraordinaria 35.quæſt.2.in quo agitur,an matrimonium ſit validum, quod quis contraxit cum ea,cum cuius matre carnis copulam habuerit, licet in recẽtioris editionis codicibus legatur Vrbanus ſecundus Gratianopolitano Archiepiſcopo,in vetuſtioribus verò impreſſis,& vulgatæ lectionis, ac in manuſcriptis,qui vſui erant ante typographiæ artis inuentionem, dicitur Vrbanus ſecundus Gratiano Neapolitano Epiſcopo. Perſpeximus quoque manuſcriptum librum nobili membrana, & antiquis caracteribus exaratum,atque illuſtribus miniis,ac coloribus pictum, cuius auctor eſt Bartho-

lo-

Digitized by Google

lomęus Brixianus,qui Gregorii noni temporibus annum circiter 1230.floruit,quique poſt Ioannem Teutonicum,textum Decreti reformauit, ſuppleto defectu,vbi neceſſaria videbantur, per ſubtractionem decretalium, ac diminutionem,vel ob iura,quæ de nouo ſuperuenerunt, in eo autem libro habetur canon illa extraordinaria 35.q.2.hoc titulo appoſito,Vrbanus ſecundus Gratiano Neapolitano Epiſcopo.

Stephanus quoque de Caieta noſter Neapolitanus conciuis, qui annum circiter 1470.vixit,in ſuo eruditiſſimo libro de Sacramentis, ſeu potius repetitione ad can.ad limina 30.quæſt.prima,qui Neapoli anno 1471.in lucem editus eſt,dein inter Repetitiones in iure canonico in primo volumine excuſus habetur,in eius libri proœmio num. 13. Gratiano Epiſcopo Neapolitano directam eam decretalem teſtatur epiſtolam.

At ſunt qui dicunt reponendum eſſe Gratianopolitanum Epiſcopum,ac perperam,& ex errore legi Gratianum Neapolitanum Epiſcopum,ac recte caſtigatum in nouiſſima editione,vt Franciſcus Iuretus in ſuis optimis obſeruationibus ad epiſtolas Iuonis Carnotenſis Epiſcopi,ad epiſtolam 232. idque probat ex eiuſdem Iuonis teſtimonio, qui eius temporis fuit æqualis, & ſub eodem Vrbano ſecundo floruit,is enim Iuo in ea epiſtola 232.dum de negotio,de quo in dicta canone extraordinaria 35. q. 2. agitur, tractaret,Vrbanum ait Papam ſic reſpondiſſe Hugoni Gratianopolitano Epiſcopo eum conſulenti.

Nec mirum eſt ſi Gratiano,qui Decretum compilauit,error hic tribuatur, qui quamuis antiquus ſcriptor,vtpote qui anno 1150.floruit, ſæpe tamen in hoc genere eum erraſſe compertum eſt, tribuentem ijs auctoribus opera, quorum non eſſent,ac commentitia,& falſa decreta inſerentem, vt Cardinalis Bellarminus in tomo 5. Controuerſiarum lib.4. cap. 10. de Romano Pontifice,& in lib.de Script.eccl. Baronius in tom 9.Annal.eccl.ad annum 774.& Anton.Poſſeuin.vol.1.Apparatus ſacri apertè teſtantur. Imò Antonius Auguſtinus Tarraconenſis Archiepiſcopus vir quippè doctiſſimus, & de omni eccleſiaſtica,& prophana antiquitate optimè meritus, integrum librum aduerſus Gratiani errores edidit,quem inſcripſit,de emendatione Gratiani,dialogorum libros duos,qui Tarraconę prodijt anno 1587. ex typographia Mey,in quibus quãtum potuit errores Gratiani notauit,ac correxit,& præſertim circa nomina Romanorum Pontificũ, & authorum Decretorum,& eorum ad quos ſcripta ſunt.

Is autem Gratianopolitanus Epiſcopus ad quem directa dicitur ea Vrbani ſecundi epiſtola,ac canon, fuit Sanctus Hugo,qui ea tempeſtate vir fuit celeberrimus,& vnus ex ſocijs Sancti Brunonis Carthuſiens,ac Gratianopolitanus Epiſcopus,cuius præter Martyrologiũ Romanum die primo Aprilis, complures meminerunt, nempè Monachus Antiſſiodorenſis, qui in Chron.ad annum 1078.ait.

Hoc anno Sanctus Hugo Gratianopolis Epiſcopus fit, vbi per annos 52. virtutum exẽplis incomparabiliter floruit, &c.

Sigibertus Gemblacenſis monachus in Chron. dum de Brunone Carthuſiæ fundatore,annum circiter 1089.loquitur,ſic ait.

Huius ſancti propoſiti cooperator,& amulator beatę mèmorię Hugo Gratianopolitanus Epiſcopus ab eodem Brunone habitum monachicum ſumpſit, cunctiſque ibi habitantibus inſigne exemplum prębuit.

Robertus etiam de Monte in Chron.quod ad Sigibertum continuauit, ad annum 1132.ait.

Digitized by Google

Obiit vir Sanctus Hugo Gratianopolitanus Episcopus, cuius religiosam vitam conscripsit Guido Prior Carthusiæ, quæ non longè à Gratianopoli.

In Bullario quoque Romanorum Pontificum à Laertio Cherubino nouissimè edito habetur diploma Innocentij secundi Papæ sub anno 1134. in quo Innocentius is ait, ipsum Sanctorum numero adscripsisse Sanctum Hugonem Gratianopolitanum Episcopum, quamobrem mandat Guidoni Carthusiæ Priori, vt eius vitam & miracula scribat, quæ quidem vita ab eodem Guidone scripta habetur apud Surium tomo 2.

De eodem Sancto Hugone, eiusque vita, ac laudibus, multa author vitæ Sancti Brunonis apud Surium die 8. Octobris, Petrus Cluniac. lib. 2. cap. 28. Vincentius in Speculo historiali lib. 27. cap 8. & 12. Sanctus Antoninus Florētinus in secunda par. histor. tit. 15. cap. 22. Petrus Dorlandus in Chron. ordinis Carthusiensis lib. 1. cap. 7. Baronius 11. vol. Annal. eccl. anno 1080. D. Arnoldus Vvion in suo Ligno vitæ lib. 2. cap. 43. & in Martyrologio monastico Kalendis Aprilis, Claudius Robertus Lingonensis in sua Gallia Christiana, in catalogo Episcoporum Gratianopolitanæ vrbis, qui obijsse eum ait anno 1132. episcopatus sui 52.

1094.

PETRVS Archiepiscopus Neapolitanus præfuit anno 1094. Eius mentio habetur inter diplomata monasterij Sancti Marcellini monialium huius ciuitatis, is enim concedit ad libellum domum quandam Neapoli positam in vico publico, qui formelli appellatur, incipit autem sic.

In nomine domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Imperante domino nostro Alexio magno Imperatore anno 14. sed & Ioanne Porphyrogenito magno Imperatore eius filio anno 3. die 17. mensis Septembris Indictione tertia Neapoli. Petimus à vobis dominus Petrus Domini gratia Archiepiscopus sanctæ sedis Neapolitanæ ecclesiæ, &c. sic autem se subscripsit.

✝ *Petrus Archiepiscopus subscripsi.*

Habetur quoque eius memoria anno 1100. in scripturis vetusti cœnobij Sancti Michaelis Archangeli ad Bayanum, quod Neapoli in furcillensi regione situm erat, atque à sacris virginibus incolebatur, quodque annis præteritis cum Sancti Gregorij monialium monasterio fuit vnitum, eius enim cœnobij Sancti Archangeli moniales permutant terram quandam cum Congregatione Sanctæ Restitutæ maioris ecclesiæ Neapolitanæ, cui rei idem Petrus assentitur, vt ex litteris dictæ permutationis, quibus hic noster Archiepiscopus, ac Sergius Consul, & Dux, & Protosebasto, atque Canonici cathedralis ecclesiæ subscripserunt, apparet, quarum exordium est.

In nomine domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Imperante domino nostro Alexio magno Imperatore, anno nonodecimo, sed & Ioanne Porphyrogenito magno Imperatore eius filio anno . . . . die vicesimaquinta mensis Iunij Indictione octaua. Neapoli. Certum est nos cunctas Congregationes sacerdotum, & clericorum salutiferę . . . . Congregationis ecclesię Sanctę Restituta de intus Episcopio sanctæ Neapolitanę ecclesię à presenti die promptissima voluntate commutauimus, & tradidimus vobis domina Gemma venerabilis Abbatissa monasterij Beatissimi Michaelis Archangeli, quod nominatur ad Bayanum . . . beatarum ancillarum Dei, regionis furcillensis, nos autem vna cum cuncta nostra congregatione monasterium nostri sancti, & venerabilis monasterij, &c. In fine autem hæc legitur subscriptio.

✝ *Petrus Archiepiscopus subscripsi.*

Ser-

Digitized by Google

✠ *Sergius Consul, & Dux, & Protosebaste subscripsi.*
✠ *Aligernus indignus sacerdos, & Primicerius sanctæ sedis Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Petrus Archidiaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ioannes Diaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ioannes Diaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Sergius Subdiaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Stephanus Subdiaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Marinus Subdiaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*

Quoniam in hoc diplomate memoratur Archidiaconus Neapolitanæ ecclesiæ, aduertendum duximus, priscis temporibus in maiori Neapolitana ecclesia inter Canonicos fuisse aliquas dignitates, quæ nunc non sunt, in vetustis enim bullis Archiepiscoporum, è quibus aliquas inferius referemus, subscripti cernuntur Archiprimicerius, alibi Archidiaconus, vel Archipresbyter, alibi Archipresbyter, & Cimiliarcha.

1116.

GREGORIVS Neapolitanæ ecclesiæ Archiepiscopatum gessit anno 1116. Eius mentionem facit Paschalis secundus Romanus Pontifex in diplomate, quo monasterium Sancti Archangeli ad Morfisam Neapoli positũ eiusdem Gregorij precibus sub Apostolicæ sedis protectionem, & tutelam suscipit, quod in Sancti Dominici Neapolis ordinis Prædicatorum cœnobio asseruatur. Sic autem se habet diploma.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Gregorio Abbati monasterij Sancti Archangeli, quod de Morfisa dicitur, intra ciuitatem Neapolitanam, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Pię postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri, quatenus & deuotionis sinceritas notabiliter enitescat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis Apostolicæ portum confugiens, eius tuitionem deuotione debita perquisiuit, nos per interuentum venerabilis fratris nostri Gregorij Neapolitani Antistitis, supplicationi tuæ clementer annuimus, & Beati Archangeli monasterium, cui Deo auctore præsides, sub tutelam Apostolicæ sedis excipimus, per presentis igitur priuilegij paginam Apostolica auctoritate statuimus, vt quęcumque prędia, quascumque possessiones, idem cœnobium in presenti vitij. Indict. legitimè possidet, & quęcumque in futurum concessione Pontificum, liberalitate Principum, oblatione fidelium, vel alijs iustis modis poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat idem monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iustè datas suis vsibus vendicare, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum substentatione, & gubernatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua Neapolitani Antistitis canonica reuerentia, cui tamen monasterium ipsum grauare omnino non liceat, nec exactiones inferre, aut consuetudines aliquas, quę fratrum quieti noceant irrogare. Si quis igitur in futurum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Dux, aut Princeps, Magister militum, Comes, Vicecomes, Iudex, Castaldus, aut ecclesiastica qualibet, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundo, tertioue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatit, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei Domini, & redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine di-

Digitized by Google

districtę vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem monasterio iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternę pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Datum Albæ per manum Iohannis sanctæ Romanæ ecclesiæ Diac. Cardin. ac Bibliothecarij 3. Id. Aprelis Indict. ix. Incarnationis dominicæ anno M.C.XVI. Pontificatus autem Dom. Paschalis II. Papę anno xvij.

1118.

MARINVS Archiepiscopus Neapolitanus interfuit consecrationi Romani Pontificis Gelasij secundi Caietani, quæ celebrata est Caietæ anno 1118. etenim cum is legitimè in Vrbe Romanus Pontifex esset creatus, Caietam clàm aufugit ob sæuissimas iniurias, ac violentias à Cencio Frangipane Romano ei illatas, qui Henrici quarti Imperatoris schismatici partes in Vrbe fouebat, cumque Caietam peruenisset fuit ab omnibus honorificè susceptus, ac plerique Regni huius proceres, & Prælati Caietam ad honorem, atque obedientiam ei exhibendam properarunt, inter quos noster hic Marinus fuit, ibique Gelasius ijs omnibus adstantibus fuit solemnitèr consecratus, vt testatur Pandulphus Pisanus Subdiaconus, qui eo tempore floruit, quique omnia vidit, ac præsens fuit, & in eo itinere eiusdem Pontificis comes fuit, & ab eodem Gelasio ecclesiasticis ordinibus vsque ad subdiaconatum se initiatum fatetur, ac nepotem se esse ait Hugonis Lucēsis Cardinalis, quem Gelasius Beneuentanæ vrbis regimini præfecit, is inquam, Pandulphus in vita, quam scripsit eiusdem Pontificis, quæ manuscripta in Vaticana bibliotheca asseruatur, eamque refert Baronius in 12. vol. Annal. eccl. ad annum 1118. sic inter alia habet.

In quarto (scilicet die) portum Gaietanum intrauimus, ubi ab illis hominibus nimis honorificè, & suscepti fuimus, & benignè tractati. Discurrit fama per terram, et per vicinam illam; Conuenerunt Archiepiscopi Sennes Capuanus, *Landulphus Beneuentanus, Alphanus Salernitanus, Marinus Neapolitanus, Riso Barisanus, Hubaldus Tranensis, L. Sipontinus, Bailardus Brundusinus, L. Sanctę Seueringę, & quamplures alij de Apulia, & Calabria, cum Vuillelmo Troiano, & diuersarum regionum Episcopis, Geraldus Abbas Casinensis, Sigenulphus de Caueis cum Abbatibus alijs. In quorum præsentia idem dominus Papa consecratus est per manus* Lamberti *Ostiensis, Petri Portuensis, Vitalis Albanensis Episcoporum, cooperantibus Archiepiscopis, & Episcopis multis, assistentibus dlijs viris religiosis, & cum eis Vuillelmo* Duce Apuliæ, *Roberto Principe* Capuano, *Richardo de Aquila, alijsque Baronibus plurimis qui tunc ei omnes fidelitatem fecerunt, existente* Clero, *ac populo infinito, sancto dictante spiritu, & effectus est presbyter, & in Papam Gelasium infra Kal. Martij consecratus, vbi Petrum Rufum diaconum* Cardinalem, *Baronem subdiaconum, & me* Pandulphum *Ostiarium, qui hæc scripsi, in Lectorem, & exorcistam promouit, & plures alios in minoribus gradibus ordinauit.*

At quia Neapoli consimilem comperimus librum, cuius lectio parumper à Vaticano codice dissidet, ideo visum est eius verba referre, habetur enim liber is in bibliotheca Cardinalis Seripandi, quæ est in cœnobio Sancti Ioannis ad Carbonariam huius ciuitatis manuscriptus nobili membrana, & antiquis caracteribus exaratus, qui Romanorum Pontificum vitas complectitur, primo enim loco in eo habetur Damasi Papæ liber continēs Romanorum Pontificum vitas à Petro vsque ad eius tempora, & exinde continuatur vsque ad Calixtum secundum, & Honorium secundum ipsius Gelasij

Digitized by Google

lasij successores,& inter alia,eiusdem Gelasii res gestæ, & vita accuratè referuntur,eiusque itinera,ac fuga in Caietanam vrbem, sicut à Pandulpho Pisano subdiacono conscripta sunt,vbi sic legitur.

In quarto (scilicet die) portum Gaietanum intrauimus, vbi ab illis hominibus nimis honorificè & susceptì fuimus,& benignè tractati. Discurrit fama per terram,et per vicinias illas. Conuenerunt Archiepiscopi Sennes Capuanus, Landulphus Beneuentanus, Alfanus Salernitanus, Marinus Neapolitanus, Riso Barisanus, Hubaldus Tranensis,I. Sipontinus, Baialardus Brundusinus, I. Sancte Seuerinę, & quamplures alij de Apulia,& Calabria,cum Guillermo Troiano, & diuersarum regionum Episcopis, Giraldus Abbas Cassinensis,& Siginulfus de Caueis,cum Abbatibus alijs, in præsentia quorum idem dominus Papa per manus Lamberti Ostiensis,Petri Portuensis,Vitalis Albanensis Episcoporum,cooperantibus Archiepiscopis, & Episcopis multis,assistentibus alijs viris religiosis,& cum eis s. Guillelmo Duce Apulia,Roberto Principe Capuano,Richardo de Aquila,alijsque Baronibus plurimis; qui tunc ei omnes fidelitatem fecerunt,existente Clero,ac populo infinito,sancto dictante spiritu,& effectus est presbyter,& in Papam Gelasium infra Kal. Martij consecratus, vbi Petrum Rufum diaconum Cardinalem,Baronem subdiaconum,& me Pãdulphum Ostiarium,qui hęc scripsi in lectorem,& exorcistam promouit,& plures alios in minoribus gradibus ordinauit,&c.

Eoque præsule anno 1134.cum Pisani terra, marique tunc præpotentes, qui cum magno nauigiorum numero, atque armata militum manu totam ferè Italiam discurrentes infestabant,furtis,rapinis, atque incendijs omnia subijcientes,cum inquam in Campaniam in fauorem Roberti Capuani Principis, & Sergij Neapolitanorum Ducis adueuissent aduersus Rogerium Normannum Regem,qui eas vrbes expugnare, ac suæ ditioni subdere nitebatur,ijs tria millia librarum argenti ab eisdem Principe, ac Duce promissæ sunt,vtque exoluerentur,omnia sacra vasa aurea, & argentea ecclesiarum Neapolitanæ,ac Capuanæ vsque ad libras tresmille eis data sunt,vt auctor est Falco Beneuentanus Cancellarius sacri Beneuentani palatij,qui gesta Beneuentanorum,ciuium sui temporis ab anno 1102. vsque ad annũ 1140.exactè,& accuratè conscripsit.

Fuit quoque Marinus hic noster Archiepiscopus, (vt idem Falco habet) anno 1136. à Neapolitana ciuitate orator transmissus ad Ludouicum Imperatorem,cui obuiam exiens eius aduentum accelerauit, etenim Imperatoris in Italiam adueniens cum exercitu expectabarut, ab Innocentio secundo Pontifice accitus aduersus Rogerium Regem,qui Beneuentum, & omnia ferè Apuliæ Regni ciuitates,& loca occupauerat,suæque ditioni subdiderat,vtque Italiam à Normannorum tyrannide liberaret, is verò Imperator plures ex Spoleto propè Piscariæ flumen litteras ad ciuitatem Neapolis per suos oratores direxit,vt eam ciuitatem solaretur, mox se venturum significans,Neapolitani verò,& si longa,arctaque obsidione, ac belli calamitatibus contriti,fameque enecti,Ludouicum expectabant. Marinus quoque Archiepiscopus,& Philippus de Acerra Neapolitanus ciuis, vir prudentis iugenii,& Raynaldus Auersæ Comes, qui Imperatori dudum obuiã iuerant, litteras paritèr consolatorias ad Sergium Neapolitanorum Ducẽ hac de re scripserũt,eum do cito Imperaroris aduentu certiorẽ reddentes.

At cum post multa bellorum discrimina,& sanguinis effusionem, ac strages, tandem Rogerius Rex iure belli ciuitatem Neapolis cepisset, eam anno 1139,ingressus est,& quantis fuerit à Marino hoc nostro Archiepiscopo,ac Clero xeniis,& gaudio exceptus,idem Falco Beneuentanus his verbis testatur.

Ar-

Digitized by Google

Archiepiſcopus itaque Neapolitanus Marinus nomine, Clerum omnem ciuitatis congregari præcepit, ſimul & ciues, & aduentum Regis eis annuncians hortatur, vt honeſtè, & lętitia multa eum ſuſcipiant. Ciues igitur ſimul cum militibus ciuitatis foris portam Capuanam exierunt in campum, quem Neapolim dicunt, & Regem ipſum honore, & diligentia multa, vltra quam credi poteſt, amplexati ſunt, & ſic vſque ad prędictam portam Capuanam perductus eſt. Continuò presbyteri, & ciuitatis Clerus ad eandem portam obuiam exiuit, & eum hymnis, & laudibus ad aſtra leuatis ciuitatem introduxerunt. Quatuor illicò viri nobiles habenas equi, & pedes Regis ipſius tenentes, alij quatuor vſque ad Epiſcopium ciuitatis Regem illum introduxerunt. Frequentiam verò populi per plateam incedentis, & mulieres viduas, cõiugatas, & virgines per feneſtras exiſtentes lector ſi aſpiceres, miratus affirmares, Imperatorem, aut Regem alium, ſiue Principem tali ſub honore, & gaudio nunquã ciuitatem Neapolim ingreſſum fuiſſe. Quid multa? Rex ipſe tali, & tanto honore ditatus ad Epiſcopium deſcendit, & in camera Archiepiſcopi hoſpitatur, die verò altera aduenięte, totam intrinſecus ciuitatem, & foris Rex ipſe equitauit, & palatia, & ædificia circumſpexit, &c.

Interfuit etiã Marinus generalibus comitijs, ſiue vt vocant, parlamento, quod Rogerius idem Rex Capuæ celebrauit, ad quod Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Comites, & Barones Regni Rex idem aſciuit, quorum conſilio, quæ ad Regni regimen pertinerent, moderaretur, multaſq; graues diſſenſiones, ac lites, quæ præ bellorum turbine, ac rerum viciſſitudine emerſerant compoſuit, quibus omnibus Marinus hic interfuit, vt ex hoc diplomate, quod habetur in archiuio cœnobij Sancti Laurentii de Auerſa, cui Marinus ſubſcripſit clarè perſpicitur.

In nomine Dei æterni, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Rogerius diuina fauente clementia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuę. Regię maieſtatis eſt, atque clementiæ iuſtitiam poſcentibus . . . . . vel legali iudicio, vel competenti concordia terminare. Cum igitur apud Capuam curiam teneremus, nobiſcum reſidentibus dilectiſſimis filijs . . . . . VV. Principe, nec non Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Comitibus, & alijs Baronibus quampluribus, ante noſtram venere præſentiam Iohannes Auerſanus Epiſcopus, & Gualterius Abbas Sancti Laurentij de Auerſa ad inuicem de piſcatione Patriæ, & portibus, & plateatico altercantes; Dicebat enim Abbas piſcationem eiuſdem lacus quartæ videlicet, & ſexti . . . . & plateaticum ad ius ſui monaſterij pertinere, per conceſſionem factam à Iordano filio Riccardi primi Normannorum Principis Capuę. Vnde etiam priuilegia oſtendit duo, quorum vnum fecerat idem Iordanus Princeps, alterum verò continebat concordiam, quæ fuerat facta ante præſentiam Rogerij beatę memorię Ducis Apuliæ, & Riccardi ſecundi Principis, quę coram nobis lecta ſunt. Affirmabat præterea monaſterium ſuum ea omnia tenuiſſe vſque ad tempus illud Matthęi Abbatis, quando translatus in Barum Archiepiſcopus eſt effectus, & tunc Auerſanam eccleſiam . . . . monaſterio abſtaliſſe. Et contrarium Epiſcopus aſſerebat prędictum lacum, & piſcationem integram iuris eſſe ſuę eccleſiæ, donatione, & priuilegio primi prædicti Riccardi Principis, cuius etiam priuilegij exemplar oſtendit, & illos duos dies, quos Abbas querebat habere ſupradictum Iordanum Principem ab Auerſana eccleſia in feudum ſuſcepiſſe, & idem inde ſingulis annis pro cenſu libras cerę ſexaginta reddidiſſe, de proprietate autem prædicti lacus affirmabat eccleſiam ſuam, & illud priuilegium, & alia principum priuilegia habuiſſe, & apud eundem Abbatem à prædeceſſore ſuo Iohanne Epiſcopo cum quibuſdam alijs rebus eccleſię depoſita fuiſſe, quæ idem Epiſcopus quęrebat ſibi reddi, ſed Abbas planè negabat depoſitum. Quę cum ante noſtrę

ſe-

Digitized by Google

ſerenitatis preſentiam diligentèr,& rationabilitèr ventilarentur, ſuggerente prudentiſſimo viro Rogerio Panormitano *Electo,placuit vtrique parti,nos etiam ſuper hoc deprecati hanc litem potius concordia quam iudicio terminari. Electis itaque ab vtraque parte quatuor diſcretis,ac religioſis perſonis, Epiſcopis ſcilicet* Iohanne Capuacenſi,& Petro Aliſano,& *Abbatibus Rainaldo* Caſinenſi, Petro *Venuſino, iniunximus, vt concordiam illam tractarent, rationibus vtrinq; diligentèr inſpectis. Quorum ſtudio, ac diligentia noſtra regali auctoritate interpoſita prefata lis conſenſu,& voluntate vtriuſque partis talitèr deciſa eſt. Abbas dimiſit Auerſane eccleſie,& Epiſcopo plateaticum caſtri Focis quietum quod eadem eccleſia habet ſecus Patriam,conſenſu fratrum ibidem aſſiſtentium,Epiſcopus verò conſenſu ſuorum Canonicorum,qui preſentes aderant dimiſit monaſterio,& eidem Abbati d . . illos duos in hebdomada quietos,et portus omnes,et piſces Principis, et Caſtaldionũ, ſicut in ſuis priuilegijs continebatur.Vnde ne in poſterum ſuper eadem cauſa lis aliqua emergat,hoc . . . . vtrique parti fieri decreuimus, precipientes, vt firmitèr,inuiolabilitèr,tam ab his,qui preſẽtes ſunt,quam à futuris teneatur, et obſeruetur.Si quis autem hoc noſtrum regale preceptum violare preſumpſerit, ſciat ſe compoſiturum noſtro palatio auri vncias centum. Ad predicte verò concordie indicium, et inuiolabile firmamentum, duo priuilegia ſcribi, et noſtra bulla inſigniri precepimus,quorum vnum Epiſcopo,alterum verò Abbati dari iuſſimus.*

✠ *Marinus Archiepiſcopus Neapolitanus*
✠ *Stephanus Abbas Theleſinus.*
✠ *Goffridus Comes Catacenſis Auellini.*
✠ *Rogerius filius Boni iuſtificator curialis.*
✠ *Iohannes Ciuitatenſis Epiſcopus.*
✠ *Raul Electus* Teanenſis.
✠ *Robertus Comes Cuperſani.*
✠ *Robertus Sueſſanus Epiſcopus.*
✠ *Robertus Electus* Teatinus.
✠ *Manuel Ammiratus.*
✠ *Rao Raerij filius.*
✠ *Iohannes Cumanus Epiſcopus.*
✠ *Goffridus Comes* Tricarici.
✠ Falco *Abbas Cauenſis.*
✠ Riccardus *de* Aquila *Comes.*
✠ *Michael de Renta.*

Datum Capuę *anno incarnationis dominicę M.C. quadrageſimo iiij. menſe Nouembris Ind.vij.anno verò Rogerij glorioſiſſimi Regis Sicilię,Ducatus* Apulię, *et Principatus* Capuæ *tertiodecimo,feliciter,amen.*

Signum Rogerij Dei gratia Regis Sicilię, Ducatus Apulię, *et Principatus* Capuę.

Dein cum Capuæ cõuentus eſſet dimiſſus,Marinus Regem ipſum Salernum, & quocunque euntem ſecutus eſt,comperimus enim eum ſubſcripſiſſe priuilegiis ab eodem Rege conceſſis, & præſertim diplomati, quod idem Rex dedit Petro venerabili Abbati Sanctæ Mariæ ad Cappellam de Neapoli, ſub datum Salerni anno 1144.menſe Nouembris,in quo idem Rex ſub regia protectione cœnobium illud recipit,& confirmat ei omnia bona, quæ poſſidet,ac priuilegia hactenus ei indulta,tùm ex dono,& conceſſione Ducum,Principum,& Comitum,Magiſtrorum militum,Baronum,& militum, tùm quoque alterius cuiuſcunque,& præſertim diplomata, quæ Adenulphus quondam Comes Puteoli,& Gulielmus de Prioldo olim Cumarum caſtri

Ex proceſſu Fabritij de Ianuario commendatarij S. Mariæ de Cappellis, penes Mondellum Actuarium Sac. Conſ.

Digitized by Google

castri dominus eidem monasterio concesserāt, cui priuilegio subscripserunt tam Marinus Archiepiscopus, quam alij Prælati, ac insignes viri, qui Salerni in curia Regis tunc fortè reperiebantur, hunc in modum.

Marinus Archiepiscopus Neapolitanus.
Ioannes Ciuitatensis Episcopus.
Robertus Suessanus Episcopus.
Ioannes Cumanus Episcopus.
Falco Abbas Cauensis.
Stephanus Abbas Theleſinus.
Robertus Comes Cupersani.
Michael Ammiratus.
Michael de Tarento.
Rogerius filius Boni iustificator Curialis.
Rao Raccherij filius.
Goffridus Comes Tricarici.
Aymon de Argentia.

His fermè temporibus annum circiter 1150. Neapolitana cathedralis ecclesia summis, atque incredibilibus sumptibus, illustriumque architectorum, atque artificum manibus erecta fuit, & sculptis marmoreis statuis, & iconibus affabrè factis exornata, vt testatur Georgius Vasarus in vita pictorū, ac sculptorum, prima parte in vita Arnolfi de Lapo Florentini architecti. At dolemus ex iis ædificiis, & rebus nihil nunc in ea maiori ecclesia nec vestigium quidem superesse.

1168.

PETRVS BLESENSIS ex insigni Blesas ciuitate in Galliis, ex parentibus virtute, ac generis nobilitate conspicuis, & fortunis affluentibus, ex minori Brittannia oriundis, in prima eius ætate politioribus studiis operam nauit, in quibus quantum is profecerit, eius opera testantur, nam & poetarum lectioni, & profanis exemplis, & sententiis ethnicorum delectabatur, fabulis, ac inhonestæ poesi incubuit, matura tamen, ac virili in ætate ad sanctiora studia animum applicuit, eloquentiæ insuper studio vehementèr operam dedit, atque vt illa tempora ferebant, disertus euasit; Bononiam petiit, vbi iuris prudentiæ operam dedit, cuius peritissimus fuit; In Gallias reuersus Lutetiæ Parisiorum totum se Theologiæ studio tradidit, quam tanta animi alacritate, & ardore est complexus, vt is ex assidua, & perpetua librorum sacrorum lectione Parisiis in magno pretio haberetur: Medicinam quoq; & Mathematicam calluit. Dein cum Stephano nobili adolescente Comitis Perticensis filio à Siciliæ Regina (cuius erat consobrinus) accersito, Siciliam venit annum circitèr 1167. vbi pueritiæ Gulielmi secundi Siciliæ Regis politioribus litteris edocēdis adhibitus est præceptor anni vnius spatio, dein Sigillarius regiis litteris obsignandis præpositus, omnium Regni consiliorum particeps fuit, vt post Reginam, atque Stephanum Archiepiscopum Panormitanum Electum Regis Cancellarium Regni dispositio ab eius pẹnderet arbitrio, Episcopatus duos, ac demum Archiepiscopatum Neapolitanum solennitèr ei delatum maxima constantia respuit, vt is testatur in epist. 72. ad G. suum quendam amicum, & socium, hunc in modum.

Recolo quantas insidias æmulorum in palatio Regis Siculi Guilhelmi secūdi quandoque expertus sum, qui cum multipliciter me à Regis latere studuissent, et nō possent euellere, prius ad vnum Episcopatum, et alterum, demùm ad Neapolitanam metropolim postulari, et solennitèr eligi me fecerunt. Ego autem ad hoc nullo pacto potui

fraudis

Digitized by Google

fraudis artificio inclinari, sciebã enim, quod ad hoc, et circa hoc tota eorum versutia versabatur, vt ab aulicâ cõuersatione remotus aperta persecutione obruerer, etc.

Idem Petrus alibi ad nepotem suum E. Priorem de Monasteriolo scribens ait. *Tu verò frequenter ex ipsius Papæ qui nunc sedet, ac plerisque Cardinalibus eius, qui in diebus meis legatione functi sunt, fratris etiam mei, et Abbatis Sancti Dionysij, aliorumque magnatum, qui in terra sunt relatione cognoscere potuisti, quod cum in Sicilia essem Sigillarius, et doctor Regis Guilielmi secundi tunc pueri, atque post Reginam, et Panormitanum Electum, dispositio Regni satis ad meum penderet arbitrium, quidam mei æmuli machinantes me à familiaritate Regis excludere, procurauerunt, vt ecclesia Neapolitana me in Archiepiscopum eligeret, ac per maiores Capituli ordinationem meam communi decreto, et voto vnanimi postularet. Vocatus autem non iui, rogatus, et tractus multipliciter non consensi, Episcopatus quoque Roffensis, his mihi oblatus est, oblatumque renui, et honorem ex onere metiens, motus ambitiosos ad sobrios mediocritatis terminos limitaui, etc.*

Cumque Petrus acrem illam Siculorum coniurationem contra Stephanum Panormitanum Electum in eius exitium conflatam vidisset, adeo vt è *Regno* in Palestinam discedere Stephanus coactus esset, vbi paulò post vita excessit, morbo Petrus correptus, de regia aulâ, ac Regno deserendo cogitare cepit, Salernitani Archiepiscopi, curæ, ac diligentiæ fuit commissus, qui tãta circa eum adhibuit diligẽtiam, ac si erga dominum, aut filium, vt idem Petrus testatur, cumque conualuisset à *Rege*, & magnatibus curiæ licẽtiam redeundi petens nullis precibus *Regis*, eiusdemque Salernitani Archiepiscopi, ac *R.* Electi Syracusani *Regis* nomine, nec promissis, aut muneribus adduci potuit, vt in eius curiâ, ac sigilli officio remaneret, quamobrem multis donis, ac xeniis à *Rege* affectus anno 1168. in Gallias reuersus est, inde ab Henrico secundo Angliæ *Rege* anno 1170. in suam aulam euocatur, in qua per aliquot annos commoratus *Regis* gratiam adeptus est, nam & in grauissimis negotiis pertractandis, ac difficillimis legationibus, muneribq; obeundis ad Principes, *Reges*, & *Pontificem* cum maximo eius vitæ discrimine quandiu in aula eius *Regis* fuit, ablegatus est, atque negotia, ac munera sibi commissa summa dexteritate confecit. Tandem *Principum* secularium aulas deserens, cum ecclesiastica commutauit, nam & *Richardi* Cãtuariensis Archiepiscopi aulam accessit, cuius à consiliis, & epistolis fuit.

Fuit *Petrus* hic noster sacra pagina in primis eruditus, profundæ humilitatis virtute præditus, & sacerdotio ex reuerentia diu abstinuit, in senectute verò aliorum assiduis precibus sacerdos effectus est, martyrii quoque desiderio magnoperè tenebatur, tantaque celeritate ingenii, ac memoria præditus erat, vt tribus simul dictaret scriptoribus de diuersis materiis, singulorum celerrimo calamo satisfaciens, ipse verò quartam epistolam aliis dictando scriberet. Fuit etiam, vt ex operibus eius colligitur. Carnotensis in Gallia Canonicus, Decanus ecclesiæ cuiusdam Cestrensis, Archidiaconus Bathonienſis in *Anglia*, & extremis suæ vitæ annis ex Archidiaconatu aliorum impressione deiectus est, & inuitus Leondinensis Archidiaconus demum creatus, quod is acerrimè deplorat in epistola ad eundem *Põtificem*, tandem obiit extrema senectute confectus annum circiter 1200. scripsit quoque nonnulla opera, quæ summa diligentia, ac cura Ioannis Busæi Noviomagi societatis Iesu insignis Theologi è plerisque Germaniæ, aliorumque locorum bibliothecis deprompta typis excusa sunt Moguntiæ anno 1600. ex quibus Busæus integram eius elicuit vitam, ac ei operi præfixit, ex qua hæc quæ diximus deprompsimus, sunt autem opera hæc.

Digitized by Google

Epistolæ.
Exhortationes, vel sermones.
Tractatus de Transfiguratione Domini.
Tractatus de Conuersatione Sancti Pauli.
Compendium super Iob, vel Explanatio in duo prima capita Iob.
Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione acceleranda.
Instructio fidei ad Soldanum Iconij.
Liber de confessione Sacramentali.
Liber de pœnitentia, & satisfactione à sacerdote iniungenda.
Canon Episcopalis, vel tractatus de institutione Episcopi.
Inuectiua contra deprauatorem.
Tractatus de amicitia Christiana.

Qui omnes libri iam impressi sunt, alij autem, quos ipsemet in eius operibus citat, non habentur, nempe liber de Rebus gestis Henrici secundi Regis Anglorum, cuius meminit in epist. 14. ad sacellanos eiusdem Regis Henrici, & Dialogus ad Regem Henricum, & de Præstigijs fortunæ, & liber contra perfidiam Iudeorum, quorum meminit In inuectiua.

Antonius quoque Possevinius in tom. 3. Apparatus sacri multa de Petro Blesensi ex eius operibus, & à Busæo excerpta scripsit, & præsertim de Archiepiscopatu Neapolitano, quem is renuit.

Petri etiam Blesensis vitam, & gesta refert Baronius in tomo 12. Annal. eccl. in plures annos digesta, & præsertim in anno 1169. vbi de Neapolitano Archiepiscopatu ei delato, quem recipere recusauit, differit.

De eo quoque Robertus Bellarminus in libro de Scriptoribus ecclesiasticis.

1175.

SERGIVS tertius Neapolitanus Archiepiscopus ab Alexandro tertio Rom. Pontif. creatus est anno 1175. Extant autem complures ipsius Archiepiscopi bullæ plumbeo sigillo pendenti, quo tunc Neapolitani Archiepiscopi vtebantur, munitæ, è quibus insigniores aliquot, quæ à nostro instituto non abhorrent, referemus: Is enim Archiepiscopus anno 1177. mēse Maij Archiepiscopatus sui anno secundo cum totius Capituli consensu concessit fratri Benincasæ Abbati, & monachis Cauensis monasterij exemptiones, atque immunitates ecclesiarum quarundam, quas idem monasterium Neapoli habebat, easque ab omni Episcopali iure perpetuò liberauit, eorumq; bona confirmauit, vt ex bulla, quæ in eo cœnobio asseruatur, quæ sic se habet.

Sergius Dei gratia Neapolitanus Archiepiscopus dilecto in Christo Benincasa eadem gratia Cauensi Abbati, & fratribus eiusdem monasterij, eorumque successoribus in perpetuum. Ad Pontificatus nostri honorem, & sollicitudinem non proprijs meritis, sed solius diuinæ gratiæ munificentia euocati, tanto mouemur sacris, & venerabilibus locis diligentiori pietatis, et caritatis intuitu prouidere, religiosorumque virorum in his, quæ secundum Deum possumus, et debemus assensum iustis precibus, et postulationibus adhibere, quanto ipsi à mundi huius sollicitudinibus segregati cura, et studio cautiori in locis eisdem, Dei omnipotentis laudibus, et obsequijs dignoscuntur insistere, et propensius, et sollicitius pro omnium animarum vtilitate, et æterna salute inuigilare. Ea propter carissime, ac dilecte plurimum in Christo frater Benincasa præfati monasterij venerabilis Abbas diuini amoris contemplatione inducti, et tam ob laudabilem eiusdem monasterij, cui Deo auctore præsidis, quam vestram, et fratrum vestrorum religionem, et honestatem vestris dignis petitionibus aures

du-

Digitized by Google

duximus inclinandas. Communi ergo consensu vobis, & successoribus vestris in ecclesijs Sancti Archangeli, quæ posita est sub muro ciuitatis foris porta de illis monachis, & Sancti Gregorij de Regionario monasterij . . . vestri cum suis ecclesijs, & Sanctæ Mariæ, quæ constructa est in regione portenouensis iuxta toccum de illis Ascapaccis, alijs omnibus ecclesijs vobis pertinentibus, quas Cauense monasterium in ciuitate Neapolitana habere dignoscitur, omnem libertatem, videlicet vt ab omni iure episcopali sint liberæ, tam in spiritualibus, quam in sęcularibus, quatenus absque omni contradictione nostra, nostrorum successorum, seu qualibet exactione iuris episcopalis omni in perpetuum gaudeat libertate. Concedimus etiam eisdem ecclesijs omnia, quæ concessione Pontificum, liberalitate Regum, Ducum, Principum, Comitum, & Baronum, vel oblatione quarumlibet fidelium nunc in præsentiarum possident, aut in futurum poterint adipisci, liberè, & absolutè possidere. Pretaxata etiam diuinæ caritatis pietate, atque liberalitate concedimus ipsis præfatis ecclesijs, vt crisma, oleum sanctum, consecrationes ipsarum ecclesiarum, suorumque altarium, ordinationes monachorum, vel clericorum, quando in ipsis ecclesijs deseruire videbuntur à nobis, & à nostris successoribus si gratis, & absque prauitate dare voluerint, recipiatis, aliquando liceat vobis à quocumq; catholico Episcopo hęc omnia liberè, & absolutè recipere. Concedimus quoque prędictę ecclesiæ Sancti Archangeli parochiam, quæ continetur in instrumento diffinitionis, quę diffinitio facta est inter ecclesiam Sancti Ioannis Apostoli, & Euangelistę, quę nominatur in curte, & prefatam ecclesiam Sancti Archangeli tempore bonę memorię Abbatis Marini, bapisterium, cemiterium, processiones, vt quicumque in eadem ecclesia sibi sepulturam elegerint, liberi eos recipere possitis, & quicumque monachi, vel clerici in ipsis ecclesijs morabuntur per nos, siue per nostros successores, ac per nostrum Capitulum minimè constringantur. Si quis autem huius nostri priuilegij temerator, aut pręuaricator extiterit, & huic nostrę concessioni contraire pręsumpserit, excõmunicationis vinculo innodatus inferni tormenta horribilia perpetuò sortiatur. Qui verò quod concedimus, & statuimus obseruauerit, orationum, ac beneficiorum omnium, quę in prenominato monasterio fiunt participes fiat, & æternę beatitudinis gaudijs, ac requie perfruatur. Amen.

Huius autem concessionis seriem scribere mandauimus Nicolao notario nostro, & nostri typarij sigillo plumbeo insigniri fecimus. Anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi 1177. mense Maij Indictione decima, nostri vero Archiepiscopatus anno secundo.

✠ *Ego Sergius Neapolitanus Archiepiscopus subscripsi.*
✠ *Ego Ioannes Archipresbyter, et Cimiliarcha sanctæ Neapolitanę ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego . . . . presbyter Cardinalis sanctæ Neapolitanę ecclesię subscripsi.*
✠ *Ego Ioannes presbyter Cardinalis sanctę Neapolitanę ecclesię subscripsi.*
✠ *Ego Sergius Subdiaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego Gregorius Diaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego Marinus Diaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego Sergius Diaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesię subscripsi.*
✠ *Ego Gregorius Subdiaconus sanctæ Neapolitanæ ecclesię subscripsi.*
✠ *Ego Cesarius Subdiaconus sanctæ Neapolitanę ecclesiæ subscripsi.*

Idem quoque pręsul anno 1187. die 8. Maij basilicam Sancti Gregorii de Regionario, Neapoli positam, quæ eiusdem Cauensis cœnobii iuris erat, vna cum Puteolano, & Cumano Episcopis solennitèr consecrauit, multasq; cõcessit indulgentias, ac Sanctorum reliquias inibi recondidit, de quibus omnibus testimoniales litteras, ac diploma idem Archiepiscopus dedit, quod in eiusdem Cauensis monasterii archiuio asseruatur, eodem plumbeo sigillo roboratum, hunc in modum.

Digitized by Google

Ea quę pro Christianę religionis, et diuini cultus veneratione fiunt, ne in recidiuam obliuionem valeant deuenire, dignum est, et honestum litteris commendari; Idcirco nos Sergius *Dei clementia Neapolitani Archiepiscopatus humilis minister, Christi fidelibus notum facimus vniuersis, nos octauo die restantis mensis Madÿ Cauensem ecclesiam in honorem Beati Gregorÿ constructam intra mœnia Neapolis, vna cum venerabilibus fratribus nostris Puteolano, et* Cumano *Episcopis solennitèr consecrasse, in qua paritèr conuenientes, statuimus in perpetuum, vt quicumque annuatim in anniuersario prędictę consecrationis ad eandem ecclesiam visitandam vsquè in octauum diem accesserit, tres annos de criminalibus, de quibus verè confessi fuerint, et tres partes venialium, et omnes negligentias, ita tamen, vt si ad memoriam redierint, orationum faciant suffragÿs se iuuari, auctoritate Dei omnipotentis, et Beatæ Mariæ semper Virginis, et Sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, et Beati Ianuarij patroni nostri, et Beati Gregorij, et Sanctorum omnium, quorũ ibi reliquiæ reconditę perhibensur, sibi misericorditèr nouerint relaxata. Hęc autem consecratio, et prędictę remissionis condonatio celebrata est anno dominicæ incarnationis* 1187. *mense prædicto quintę Indictionis, presidente sanctæ Romanæ ecclesia domino Vrbano Papa tertio, & regnante domino nostro illustri, & magnifico Rege Vvilelmo, necnon eiusdem Cauensis ecclesiæ existente Abbate domino Benencasa. Ad huius autem cognitionis perpetuam memoriam, quæ præfata sunt, per manus Marini clerici ecclesię nostrę in scripto redigi iussimus, & sigillo nostro appoßito fecimus insigniri feliciter. Amen.*

Prędictæ ecclesię altare maius dedicatũ est in honorem Sanctę Trinitatis, Sancti Gregorÿ, Sancti Laurentij, Sancti Nicolai, & Sancti Thomę Martyris, & sunt in eo reconditę reliquię Sanctorum scilicet Sosij, Petri exorcistę, Nerei, & Archilei, dalmaticę Sancti Petri Apostoli, de velo Sanctę Cecilię, Sancti Athanasij Neapolitani Episcopi. De neruis Sancti Ianuarij, De cinere Sancti Laurentii, Sanctorum Audifax, & Abacuch, Sancti Gregorii Nazianzeni, Sancti Nicolai Episcopi, Sancti Stephani Prothomartyris, et Sancti Thomę Martyris. Et altare minus dedicatum est in honorem Sanctę Marię Virginis, Beatorum Apostolorum Petri, et Pauli. Et sunt in eo reconditę reliquię Sanctorum Ioannis, & Abbacuri, Sanctę Victoriæ Martyris, & Sancti Pauli Episcopi.

In eadem bulla pęndet sigillum plumbeum cum his verbis ✠ Sergius Dei gratia Neapolitanus Archiepiscopus ex vna, & ex altera cum imagine Archiepiscopi sedentis, & baculum tenentis cum cordone, siue laqueo è serico violaceo.

Quod autem pertinet ad plumbeum sigillum, quo Neapolitani Archiepiscopi priscis temporibus sua diplomata obsignabant, scias id aliis etiam Archiepiscopis fuisse commune, vidimus enim Amalphiæ, & Beneuenti Archiepiscoporum veteres bullas plumbeo typario paritèr munitas, Nicolaũ quoque Messanẽsem Archiepiscopum bullas plumbo signasse anno 1174. refert Ioanne Aloysius Lellus in historia ecclesiæ Montis regalis, in summario priuilegiorũ eius ecclesiæ, & credimus alios etiam Archiepiscopos, & Episcopos eodem more fuisse vsos, non enim verum est, quod nonnulli putant, id soli Romano Pontifici fuisse reseruatum, & ab eo in priuilegium aliquibus ecclesijs fuisse concessum, sed vt tradit Georgius Lõgus in tract. de Anulis signatorijs antiquorum, siue de vario obsignandi genere, cum Græcorum Imperatorum consuetudo esset plumbea bulla principum vultu signata eorum diplomata expedire, eo quod materia illa temporum iniuriæ magis resisteret, eum signandi morem dein Venetiarum Duces, ac ipsi Romani Pontifices acceperunt, cuius instituti principes Polydorus Virgilius

Digitized by Google

gilius lib. 8. de Inuentoribus rerum fuisse affirmat Romanos Pontifices Stephanum tertium, qui floruit anno 752. & Adrianum primum, qui vixit anno 772. Amalphitanorum etiam aliquot Duces Longobardorum tempore, eodem signandi genere vsos compertum habemus. Guilielmum quoque Apuliæ Ducem Rogerij *Ducis* filium priuilegia anni 1117. 1123. & 1124. Rogerium Siciliæ, & Italiæ Regem anno 1134. Item Siluestrum, Marsici Comitem anno 1154. ac Gulielmum Marsici Comitē anno 1175. plumbeo sigillo signasse conspeximus, vidimus etiam priuilegium à Roberto, qui se appellat Dei, & Regis gratia palatinum Comitem, Lorotelli, ac Cupersani Comitem, ac dominum ciuitatis Rubi filium, & heredem domini Roberti Cupersani Comitis, quod concessit Abbati ecclesiæ Sancti Leonis sitæ non procul à ciuitate Botonti anno 1172. Gulielmi eius *Rogis* regni anno 7. in mense Maio Iud. 5. solito eius typario plumbeo impresso, aliquosque Barones ipsis Regibus, & principibus liberis subditos plumbo signasse vidimus.

De bullis quoque aureis, argenteis, plumbeis, ac cereis, quibus Græcorum Imperatores suas litteras signabant, multa adnotat Ioānes Meursius in suo Glossario Græcobarbaro in verbo KHPOBOYAON fol. 202. editionis secūdę.

At paulò post Sergij huius Archiepiscopi tēpora intermissum scimus à Neapolitanis Archiepiscopis eum signandi morē plumbeo typario, vt ex Neapolitanorum antistitū bullis, quas inspeximus, sub Petro enim Neapolitano Archiepiscopo anno 1231. eiusque successoribus nō amplius plumbeo, sed cereo sigillo eos vsos esse, ac eorum diplomata signasse obseruauimus.

Hic quoque Sergius interfuit generali Latheranensi Concilio, quod Alexander tertius anno 1180. die 9. Martij Ind. 13. Pontificatus eius anno xx. Romæ celebrauit, sedata iam discordia, quæ inter ecclesiam, & imperium intererat, ex causa schismatis per Octauianum hęresiarchā, eiusque successores Guidonem, ac Ioannem pseudopontifices aduersus eum Pontificē agitati, quod quidem diutius perdurauerat, eodē Ioanne Pseudopont. ac Federico Augusto ad ecclesiæ vnitatem redeuntibus, cui quidem synodo tercentum Episcopi ex variis orbis partibus euocati adfuerunt, ad quatuor mūdi partes quatuor Cardinalibus ad eos euocandos missis, quorum omnium Episcoporum habentur nomina, quæ Ioannes Picardus accuratè descripsit in notis ad Gulielmum Neubregium Anglum de rebus Anglicis sui temporis lib. 3. cap. 2. dum autem de Neapolitanæ prouinciæ Episcopis, qui interfuerunt, agit, sic ait.

De prouincia Neapolitana Sergius Neapolitanus Archiepiscopus.
Bernardus Nolanus Episcopus.
Bartholomæus Acerranus.
Petrus Insulanus.

Et quamuis is author in eo libro eam synodum celebratam fuisse asserat anno 1189. Ind. 13. id tamen mendum esse comperimus, ex eiusdē authoris verbis, dum id contigisse ait anno 20. eius pontificatus, & pace iam ecclesiæ reddita, & compresso schismate, quæ omnia anno 1180. Ind. 13. contigisse scimus. Baronius etiam in Annal. eccl. & Bellarminus in Chronologia hoc eodem anno 1180. Concilium illud Lateranense, quod generale, ac tertiū sub Alexandro tertio fuit, celebratum fuisse affirmant.

Idem Sergius Archiepiscopus anno 1183. considerans multos suæ diœcesis clericos præ beneficiorum paruitate in maxima egestate vitam finire, Capitulo assentiente constituit, vt clerici omnes beneficiati totius eius diœ-

Digitized by Google

ceſis,à Kalendis Martij vſque ad Kalendas Nouembris è vita decedentes, liberam haberent teſtandi facultatem de omnibus fructibus eorum beneficii,quos vſque ad Kalendas Nouembris fuiſſent percepturi, decedentes verò à Kalendis Nouembris, vſque ad Kalendas Martii liberam haberent diſponendi facultatem de medietate fructuum ſequentis anni, reliquam verò medietatem ſucceſſores beneficiati haberent, atque expreſsè prohibuit,ne quis ſub prætextu dominii, aut conſuetudinis ciuitatis Neapolis aliquid à quolibet clerico de prouentibus beneficii pro quarta parte acciperet,inteſtatis verò decedentibus,ex fructibus prædictis,præſcriptis temporibus diſtribuendis,debita prius eiuſdem clerici exolui,reliqui verò pro anima eiuſdem clerici vno,aut altero ex ipſius conſanguineis interuenientibus diſtribui præcipit,vt ex hoc eius diplomate eiuſdem Archiepiſcopi, & Capituli ſubſcriptionibus roborato clarè inſpicitur.

In nomine Dei æterni,& Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Regnãte domino noſtro Vvlielmo Dei gratia Siciliæ,& Italiæ magnifico Rege,anno dominicæ incarnationis milleſimo centeſimo octuageſimo tertio,die vigeſimaſecunda menſis Madÿ primæ Indictionis. Nos Sergius Dei gratia Neapolitanus Archiepiſcopus. Actendentes caſum humanæ conditionis,quod multos clericorum,tam noſtræ maioris eccleſiæ, quã totius parochię ipſius propriæ, pro paruitate beneficiorum in ſuprema egeſtate vitam finire,vna cum Capitulo eccleſiæ noſtræ pro ſalute animarum prędeceſſorum noſtrorum,& noſtra,noſtrorumque ſucceſſorum à preſenti die ſtabilimus, & preſentis paginę perpetua firmitudine roboramus, tam in noſtra maiori eccleſia Neapolitana,quam in cęteris eccleſijs proprię parochię noſtrę ciuitatis inuiolabili cenſemus ſanctione perpetua obſeruandum,vt quicumque clericorum, tam noſtrę maioris eccleſię,quam totius proprię parochię ipſius humanę naturę debitum ſoluturus à Kalendis Martÿ vſque ad Kal. Nouembris de hac luce migrauerit, liberam habeat facultatem iudicandi,& dimittendi vbi,& cui voluerit totum prouentum beneficÿ ſui,quod antea ſiue in ciuitate,ſiue extra ciuitatem Neapolitanam in propria parochia noſtra,tam eſtatis,quam vindemiæ,& tam de maiori noſtra eccleſia, quã de alÿs eccleſijs,& etiam de congregationibus, ſiue in terris, ſiue in domibus,& in quibuſcumque alÿs iuſtè aliquid aliquo modo vſque ad Kalendas Nouembris fuerat habiturus, & quicumque à Kalendis Nouembris vſque ad Kalendas Martÿ moriturus vitam finiuerit,liberam habeat ſimiliter poteſtatem iudicandi, & dimittẽdi cui vult, & vbi vult medietatem prouentus illius anni ſequentis totius beneficÿ ſui,tam de eccleſijs,quam de congregationibus,& de alÿs etiam omnibus, ſicut prædictum eſt,& aliam medietatem habeat quicumque ſibi canonicè ſucceſſor extiterit,à fine verò anni defuncti,omnia in vſum ſucceſſoris cedant. Præterea proteſtatione firmiſſima ſtatuimus,& inreuocabili munimine prohibemus, vt de prouentu beneficÿ cuiuſcumque nemini liceat pro quarta parte,ſeu pro quarta, vt vulgo dicitur,nec ſub obtentu aliquo dominij,vel conſuetudinis ciuitatis aliquid accipere. Si quis autem pertinax,aut indeuotus hanc noſtræ inſtitutionis, & confirmationis paginam,ſiue in parte, ſiue in toto,per ſe,vel per ſubmiſſam perſonam preſumpſerit violare, vel contraire auctoritate Dei omnipotentis, & Beatę Mariæ ſemper Virginis,Beatorum Apoſtolorum Petri,& Pauli,& Beati Ianuarij, & Agrippini, *quorum patrocinio communimur,& aliorum Sanctorum, quorum reliquiæ in prędicta noſtra eccleſia continentur,& noſtra anathema maranatha, & cum Iuda proditore,& Nerone peremnem habeat portionem. Qui autem huiuſmodi obſeruator extiterit,diuinę benedictionis preſidio potiatur, & æterna beatitudinis præmia inter Sanctorum collegia conſequatur. Vt autem hoc firmius habeatur,ſigno confirmauimus,& ſigillo noſtro fecimus inſigniri. Facta Neapoli anno,die, & Indictione*

præ-

Digitized by Google

prętaxatis perpetuò valitura. Hoc adhuc ex communi consilio, & voluntate duximus inserendum, & perenni robore confirmandum, vt si quis clericorum tam maioris ecclesiæ nostræ, quam totius propriæ parochiæ nostræ decesserit intestatus in statutis temporibus, vt supra dicitur, de prouentu beneficij sui, sicut est superius ordinatum, si super eum manifestum, & certum debitum apparuerit, prius soluatur, reliquum denique si quid est residuum partium defuncti intestati cum vno, vel duobus de propinquioribus suis, qui sibi in vita sua plus placuerint per notitiam Capituli nostræ ecclesiæ pro anima eius distribuant. Si quis autem contra hoc sciens venerit, nisi monitus resipiscat, prædicto sit anathemate innodatus. Hoc quoque sub dicto anno, & die, et Indictione additum sit perpetuo munimine confirmatum, atque approbatum.

✠ *Sergius Archiepiscopus subscripsi.*
✠ *Ego Iohannes Archipresbyter, & Cimiliarcha sanctæ sedis Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego Vulielmus presbyter Cardinalis sanctæ sedis Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego Iohannes presbyter Cardinalis sanctæ sedis Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego Iohannes presbyter Cardinalis sanctæ sedis Neapolitanæ ecclesia subscripsi.*
✠ *Ego Marinus Neapolitanæ ecclesiæ Diaconus subscripsi.*
✠ *Ego Matthæus Neapolitanæ ecclesiæ Diaconus subscripsi.*
✠ *Ego Sergius Neapolitanæ ecclesiæ Diaconus subscripsi.*
✠ *Ego Ricciardus Neapolitanæ ecclesiæ Diaconus subscripsi.*
✠ *Ego Iohannes Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus.*
✠ *Ego PP. Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus subscripsi.*
✠ *Ego Iohannes Subdiaconus Neapolitanæ ecclesiæ subscripsi.*
✠ *Ego Iohannes Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus subscripsi.*
✠ *Ego Iohannes Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus subscripsi.*
✠ *Ego Sergius Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus subscripsi.*
✠ *Ego Donadeus Neapolitanæ ecclesiæ Subdiaconus subscripsi.*

Quam constitutionem Alexander quartus Romanus Pontifex suis litteris confirmauit, sub datum Neapoli 10. Kal. Iunij anno 1255. Pōtificatus eius anno primo precibus Neapolitani Archiepiscopi eiusdem Sergij successoris, ac Capituli, & Cleri ciuitatis, & diœcesis Neapolitanæ, quę sic habētur.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo, & Clero ciuitatis, & diœcesis Neapolitan. salutem, & Apostolicam benedictionem. Prouenit ex deuotione nostræ mentis, vt petitionibus vestris fauorabiliter animaduertentes, gratiam quam præsertim suadet honestas, vobis liberaliter faciamus. Sanè prout à vobis ex parte vestra petitio continebat, quod bonæ memoriæ Neapolitanus Archiepiscopus prædecessor tuus frater Archiepiscopus de cōsensu Capituli fecit statutum, vt vnusquisque Canonicus, vel clericus maioris, & aliarum ecclesiarum ciuitatis, & diœcesis Neapolitanæ à Kal. Martij, & infra Kal. Nouembris diem extremum claudens, beneficiorum suorum dictarum ecclesiarum ciuitatis, & diœcesis prouentus, quos erat ab eisdem Kal. Martij vsque ad præfatas Nouembris Kal. ex ipsis beneficijs prouentus posset iudicare, & dimittere cui vellet, & hoc idem illi liceret de medietate prouentuum beneficiorum ipsorum, qui à Kal. Nouembris vsq; ad Kal. Martij rebus eximeretur humanis, successor eius habeat reliqua prouentuum, idem præterea inhibuit prædecessor, vt si quis sub quouis obtentu dominij ab aliquo prædictorum ratione quartæ partis prouentuum be-

beneficiorum suorum, quę quatra vulgaritèr dicitur, quicquam prę sumat accipere, vel etiam extorquere, prout in instrumento publico inde confecto plenius dicitur cõtineri. Nos igitur quod in hac parte prouidè factum est, ratum habentes, & gratum id vestris supplicationibus inclinati, authoritate Apostolica confirmamus, & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostra confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc prę sumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Neapoli x. Kal. Iunij. Pontificatus nostri anno primo.

Habetur etiam huius Sergij Archiepiscopi mentio in scripturis monasterii Sancti Sebastiani monialium huius ciuitatis, vbi diploma legitur confectũ anno 1179. regnante Gulielmo Siciliæ, & Italiæ Rege, regnorum eius anno 14. & ipsius dominationis ciuitatis Neapolis anno 14. Ind. 13. in quo Alfanus Capuanus Archiepiscopus cum possideret hortum quendam situm in ciuitate Neapolis, qui iuris erat monasterii Sancti Sebastiani, & sibi per ecclesiam Neapolitanam, ciusque Archiepiscopum in feudum fuerat concessus, hortum illum locat, conceditque ad meliorandum per annos 29. domino Ioanni Caracciolo filio quondam Ricciardi, cum consensu Sergii Neapolitani Archiepiscopi, cum monasterium illud iuris esset sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ, incipit autem hunc in modum.

In nomine Domini *Dei Saluatoris Iesu Christi. Petitis à nobis Alfane Dei gratia humilis Archiepiscopus sanctæ sedis Capuanę ecclesię. Nos autem per absolutionẽ, & subscriptionem domini Sergii Dei gratia venerabilis Archiepiscopi sanctę sedis Neapolitanę ecclesię, vt demus tibi domino Ioanni cognomine Caracciolo filio quõdam Ricciardi, &c.* subscribuntur autem sic.

✠ *Sergius Archiepiscopus subscripsi.*

✠ *Ego Alfanus Dei gratia Capuanorum Archiepiscopus.*

Inter diplomata monasterii monialium Sanctorum Marcellini, & Festi habetur publicum quoddam documentum in membrana litteris Longobardis conscriptum, in quo fit mentio Sergii Dei, & regia gratia venerabilis Archiepiscopi sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ, & sententiæ latę in Archiepiscopali eius curia die x. Martii Ind. 14. (qui est annus 1181.) eo Archiepiscopo prę sente in causa eius monasterii.

Fuit etiam mentio eiusdem Sergii in regiæ Cameræ Summariæ Ritibus, in priuilegio illo Amalphitanis à Neapolitanis ciuibus indulto, quod incipit.

Nos Aliernus Cutonus, Consules, Comestabuli, & vniuersus populus egregię ciuitatis Neapolis, *&c.* vbi in fine dicitur.

Actum Neapoli *per Maurum clericum sanctę Neapolitanę ecclesię, & notarium domini Sergij venerabilis Neapolitani Archiepiscopi, anno* 1190. *die nona mensis Maij* 8. *Ind.*

1192.

ANSELMVS Archiepiscopus Neapolitanus præfuit anno 1192. Eius habetur mentio in actis Sanctæ Patriciæ Virginis, cuius corpus Neapoli in ecclesia sui nominis asseruatur, dum de miraculis quibusdam agitur, quæ in ea ecclesia, atque eius tumulo à Deo per Beatam Patriciam ea ætate annũ circitèr 1192. gesta sunt, sic legitur.

Tempore igitur Henrici Romani Imperatoris, qui Regnum sibi Sicilię nitebatur subijcere, residente in Vrbe Roma Papa Celestino tertio, & Anselmo Archiepiscopo cathedram Parthenopensem tenente, nec non Malegaita Sanctæ Patriciæ cœnobium gubernante, puer quidam, &c. Item

Digitized by Google

Item in alio miraculo iisdem temporibus in eadem ecclesia circa annũ 1212. à Deo ob merita Sanctæ Patriciæ gesto, sic habetur,

Quodam itaque tempore cum Regni Siciliæ Rex Federicus gubernaret habenas, residẽte in sede Apostolica Innocentio Papa, Anselmo quoque Neapolitanę ecclesię pontificatum obtinente, &c.

Idem Innocentius tertius Rom. Pontifex ad Anselmum hunc Neapolitanum Archiepiscopum multas decretales scripsit epistolas, quarum aliquæ sacris canonibus insertæ sũt, vt mox dicemus, scribit enim eidem Anselmo Neapolitano Archiepiscopo Ioannem filium quondam Comitis Alierni Neapolitanæ ecclesiæ clericum, magis potentia patris sui, quam prædecessoris eius Archiepiscopi spontanea voluntate, vltra viginti ecclesias in ciuitate Neapolitana, & in maiori ecclesia beneficium maximum obtinere, ideo præcipit Pontifex, vt de dictis beneficiis vnum relinquat dicto clerico, reliqua verò aliis dispenset. idem Innocentius in suis epist. decret. lib. 1.

Eidem Anselmo rescribens Pontifex de eo, qui iuramentum præstiterat in omni causa ordinem iudiciarium obseruare, iuramentum bonis moribus, & iuri repugnans non esse obligatorium, ex qua epistola desumptum est cap. ad nostram, de iureiurando, & can. ad nostram noueris quæst. prima. epist. decret. lib. 1.

Idem Pontifex scribens Abbatibus, Abbatissis, & aliis ecclesiarum prælatis ecclesiæ Neapolitanæ subiectis, ne bona, & res ecclesiæ alienarentur. epist. decret. lib. 1.

Aliam epistolam eidem Archiepiscopo scribit, ob debita Neapolitanæ ecclesię aliqua licere vendere, sic enim ait Pontifex. epist. decret. lib. 1.

Sicut nostris est auribus intimatum, ecclesia Neapolitana tanto premitur onere debitorum, quod aliter liberari non poterit, nisi de ipsius possessionibus distrahatur, quod tu occasione iuramenti post consecrationem (sicut moris est) præstiti quo inter alia vendi possessiones ecclesię prohibentur, absque licentia nostra facere non attentas, etc.

Fuit autem hic Archiepiscopus ab eodem Pontifice delegatus vna cum C. S.R E. Cardinali, vt contra Beneuentanum Antistitem inquirerent.

Idem Innocentius Papa Neapolitano Archiepiscopo commisit anno 1213. vt inquireret contra Alferium Archiepiscopum Surrentinum de simonia accusatum, vt in epist. eius decretalibus lib. 1.

Idem Innocentius eodem anno 1213. Neapolitano Archiepiscopo commisit, vt aduersus Consentinum Archiepiscopum in Calabria læsæ maiestatis, & simoniæ criminibus accusatum inquireret, eumque ab officio suspendit, vt in epist. 163. eiusdem Pontificis, frater Abraham Bzouius tom. 13. Annal. eccl. ad annum 1213. ait.

Idem quoque Innocentius consecrauit ecclesiam Sanctæ Mariæ de Balnearia ciuitatis Panormi, ac dedit diploma dictæ consecrationis anno 1199. in quo is Põtifex, Cardinales, & Prælati, qui consecrationi interfuerunt, subscribunt, & inter alios Archiepiscopus Neapolitanus, Salernitanus, & Surrentinus, quod quidem priuilegium recitat Roccus Pirrus in Notitia Siciliensium ecclesiarum.

Cæterum fuit Anselmus hic noster eidem Pontifici ob eius doctrinam, ac vitæ integritatem admodum carus, cui Pontifex grauia munera semper commisit; Cum enim Constantia Imperatrix, & Siciliæ Regina Innocentium tertium tutorem, ac balium Federici Regis eius filii minoris in testamento reliquisset, Pontifex Regem, & Regnum non valens præsentialiter administrare, suas vices commisit Cencio tituli Sancti Laurentii in Lucina presbytero Cardinali Legato Apostolico, viro nobili, prouido, & honesto, quẽ inter fratres speciali caritate diligebat, & huic nostro Anselmo Neapolitano, Epistolę decret. li. 1. & 2

Digitized by Google

no,& A.Tarentino Archiepiſcopis,quorum fidem,& diſcretionem,vt idem Pontifex ait,in multis erat expèrtus,& qui conſtitutiones, & cõſuetudines Regni plenius agnouerant,atque Iacobo Mareſcallo ſuo, & Odoni de Palumbaria viris nobilibus,& prudentibus,ſibi conſanguinitate aſtrictis, mãdans omnibus Prælatis,Comitibus,Baronibus,militibus, aliiſque ciuibus vtriuſque Siciliæ Regni,vt eis ſicut Vicariis ipſiuſmet Pontificis pleniſſimè intenderent,atque obedirent,ac præcipiens,vt quicquid omnes ſimul, aut aliqui illorum cum ipſo Rege ſuper adminiſtratione temporali ſtatuerent, ab omnibus ſeruaretur.

Lib.1.epiſt. Cumque quidam Marcoualdus generalis Imperij Seneſcallus, Rauẽnæ Dux, ac Romandiolæ Marchio ſe pueri Regis balium eſſe iactans,Regnum Siciliæ vltra Farum Saracenis in ſui auxilium aduocatis,acritèr vexaret, cum prius Apuliæ tentaſſet Regnum occupare,ac multas ibi ſtrages egiſſet, ob quod excommunicatus fuerat,is Pontifex dictos balios à ſe ſubſtitutos cũ copioſo,ac innumerabili exercitu ad Siciliæ defenſionem,ac ſubſidium miſit,qui illi reſiſtere valeret,neque Regnum opprimeretur.

Lib.2.epiſt.

Ex libro,quem nuper euulgauit Franciſcus Boſquetus Narbonenſis, qui cõtinet geſta Innocentij tertij Pontificis Maximi ab Anonymo eius temporis conſcriptus,& in veteri codice manuſcripto bibliothecæ Fuxenſis Toloſæ repertus,prodiit Toloſæ anno 1635. habetur anno 1198.mortuo Henrico ſexto Imperatore,qui vtriuſque Sicilię Regnum occupauerat, illud ad ſe ſpectare dicens,relictis Conſtantia Imperatrice eius coniuge, & Federico paruulo,& bienni eius filio,eam Conſtantiam oratores miſiſſe ad eundem Pontificem,deuotiſſimè poſtulantem,vt eius Regni inueſtituram concederet,& Regnum Siciliæ,Ducatum Apuliæ,& Principatum Capuæ, cum cæteris adiacentibus ſibi,& filio ſuo concedere dignaretur,ſecundum formã, quã prędeceſſores eius conceſſerant illa prędeceſſoribus ſuis,honorabiles Legatos,nempe Anſelmum Archiepiſcopum Neapolitanum,Aimericum Syracuſanum Archidiaconum,Thomam Iuſtitiarium, & Nicolãum Iudicẽ, qui in magna controuerſia, & poſt diutinum tractatum obtinuerũt eę conceſſionis priuilegium.Cumque Marcualdus Imperii Seneſcallus, Dux Rauennæ,& Romandiolæ,Marchio Anconæ,& Moliſii, qui pluries Regnum illud inuadere tentauerat accipere,& vti Federici balius illud tenere,ac Siciliæ inſulam cum Saracenorum exercitu aggreſſus fuerat, Pontifex verò illuc ad defendendum eius inſulę Regnum miſit Cinthium tituli Sancti Laurentii in Lucina presbyterum Cardinalem, Apoſtolicę ſedis Legatum, nobilem virum Iacobum conſobrinum,& Mareſcallum ſuum, cum militibus,quibus adiunxit Anſelmum Neapolitanum, & Angelum Tarentinum Archiepiſcopos,viros induſtrioſos,& prudentes,quorum ſtudio,& conſilio vteretur,& multis ciuitatibus, & caſtellis à Marcualdo obtentis dimicãdo, dein in ciuitate Panormi inſignem victoriam obtinuit Pontificis exercitus aduerſus Marcualdũ,de quibus omnibus,ac de ea inſigni victoria, & quicquid ea in re geſtum fuerit,Anſelmus is Archiepiſcopus Neapolitanus,qui omnibus interfuit,per longam epiſtolam certiorem reddidit ipſum Innocentium Papam,quę in eo libro refertur.

Controuerſiam habuit cum Auerſano Epiſcopo eius ſuffraganeo, qui ſe exẽptum eſſe prætendebat,ac re Romam reiecta,ibique vtrinque apud Pontificem agitata, is Pontifex ſuffraganeum Neapolitanæ metropolis illum decreuit,vt ex ſequenti epiſtola lib.1.patet.

Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabili fratri,& dilectis filijs N.Epiſcopo,

Digitized by Google

scopò, & Capitulo Auersanis, tam præsentibus, quam futuris.

Cum simus singulis in sua iustitia debitores, fratrum, et coepiscoporum nostrorum grauamina, nec possumus, nec debemus aequanimiter sustinere, aut pati, quod aliquis à sui superioris obedientia, præter auctoritatem iudiciariam, qualibet occasione recedat. Hoc siquidem attendentes, cum ecclesia vestra hactenus ecclesiæ Neapolitanæ responderit, & prædecessores tui frater Episcope, à prædecessoribus venerabilis fratris nostri Neapolitani Archiepiscopi consecrationis, & confirmationis consueuerint beneficium obtinere, ita quod bonæ memoriæ L. prædecessor tuus, cui felicis recordationis C. Papa prædecessor noster ex collata sibi plenitudine potestatis, sine præiudicio ecclesiæ Neapolitanæ munus consecrationis indulsit, obedientiam, & reuerentiam, sicut Metropolitano suo curauerit eidem Archiepiscopo exhibere, ne dicta ecclesia Neapol. suæ possessionis commodo prætermisso, iurisdictione priuaretur, te frater Episcope ad obediendum ei nostra mandauimus auctoritate compelli, adijcientes in litteris nostris, quod si vos crederetis aliquid iuris habere, illud postmodum audiremus. Cum igitur super obedientia dicto Archiepiscopo exhibenda, mandatum sit Apostolicum adimpletum, ac nos per vestras duxeritis litteras exorandos, vt certum vobis præfigeremus terminum, quo aduersus eundem Archiepiscopum vestram proponeretis, & persequeremini actionem, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in octauis resurrectionis Dominicæ proximè venturis nostro vos conspectui præsentetis, iustitiam recepturi. Nos enim eidem Archiepiscopo dedimus in mandatis, vt ad eundem terminum per se, vel sufficientem procuratorem ad præsentiam nostram accedat, vobis plenariè responsurus. Datum Laterani per manum Rainaldi notarij nostri Cancellarij vicem agentis, sexto Idus Nouembris Indict. 2. Incarnationis dominicæ anno 1198. Pontificatus nostri anno primo.

Scriptum est dicto Archiepiscopo, *vt tempore constituto accedat.*

At Auersanam dein ecclesiam ab Archiepiscopo Neapolitano eius Metropolitano exemptam fuisse tradit Nuncius Pellicia in Commentariis suis ad Consuetudines Auersanas, in præludiis num. 206. Martini quinti Pontificis Maximi diplomate quod in eiusdem Auersanæ ciuitatis archiuio asseruari ait, dein exemptionis ipsius meminerunt Prouinciale curiæ Romanæ, atque Albericus de Rosate Bergomensis in rubrica ff. de statu hominum. At ab ea ciuitate nullo pacto diploma illud Martini quinti accipere potuimus, sequens tamen Calixti tertii diploma hac de re accepimus ab eius ecclesia.

Calistus Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Roberto Auersano Episcopo, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum salutem. Ex fratrum relatione comperimus, qui causam plenius cognouerunt, ab ipso ferè sui principio Auersana ecclesia Romanæ familiæ adhæsit ecclesiæ, vnde Romana sibi ecclesia eam tanquam specialem filiam specialiter vendicauit, & in ea Episcopos tanquam & in alijs suis specialibus ecclesijs ordinauit, si quidem dominus prædecessor noster sanctæ memoriæ Leo Papa nonus primum ibi Episcopum Azolinum videlicet consecrauit, porrò Vrbanus Guimundum, Gelasius Robertum Episcopos consecrauit, quorum nos auctoritatem, & vestigia subsequuti prædictam Auersanam ecclesiam in solius Romanæ ecclesiæ subiectione decreuimus conseruandam; Apostolica igitur auctoritate statuimus, & perpetua stabilitate sancimus, vt eadē Auersana ecclesia in Romanæ deinceps ecclesiæ vnitate, atque obedientia perseueret, eique soli, tanquam suffraganea metropolitanæ suæ subiecta sit, ita vt in ea, per Romani semper Pontificis manum Episcopus consecretur. Nulli ergo omnino hominum facultas sit prædictam Auersanam ecclesiam à Romanæ ecclesiæ vnitate, ac speciali subiectione subtrahere, aut quod à nobis statutum est occasione qualibet immutare, sed firmum, & inuiolabile futuris temporibus conseruetur, nemini etiam liceat eandem ecclesiam temerè

Digitized by Google

rè perturbare, aut eius possessionem auferre, vel ablatam retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, tam tuis, quam clericorum, & pauperum vsibus profutura. Si quis igitur in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, Vicecomes, Iudex, Castaldio, aut cuiuscunque dignitatis ecclesiasticę, secularisue persona, huius decreti paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundo, tertioue commonita, nisi non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reaque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, ac Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, & in extremo examine districtę vltioni subiaceat: Cunctis autem hanc nostrę constitutionem seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum iudicem pramia aternę pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego CALISTVS *cattolicæ ecclesię Episcopus.*

✠ *Ego Petrus Portuensis Episcopus consensi, & subscripsi.*
✠ *Ego Robertus presbyter Cardinalis tit. Sanctę Sabinę consensi.*
✠ *Ego Benedictus presbyter Cardinalis . . . consensi.*
✠ *Ego Anastasius presbyter Cardinalis tit Beati Clementis subscripsi.*
✠ *Ego Desiderius presbyter Cardinalis tit. Sanctę Praxedis consensu, & subscripsi.*
✠ *Ego Ioannes presbyter Cardinalis tit Sancti Eusebij subscripsi.*
✠ *Ego Ioannes presbyter Cardinalis tit. Sancti Grisogoni subscripsi.*
✠ *Ego Petrus presbyter Cardinalis tit. S. Marcelli subscripsi.*
✠ *Ego Petrus presbyter Cardinalis tit. S. Susannę subscripsi.*
✠ *Ego Petrus presbyter Cardinalis tit. S. Calisti subscripsi.*
✠ *Ego Romualdus Diaconus Cardinalis Sanctę Marię in via lata subscripsi.*
✠ *Ego Stephanus Diaconus Cardinalis Sanctę Mariæ de scola Græca subscripsi.*

Datum Beneuenti per manum Grisogoni S. R. E. Diaconi Cardinalis, ac Bibliotecarii viij. Kal. Octobris Indictione decimaquarta, incarnationis dominicę Anno MCXXI. Pontificatus autem Domini Calisti secundi Papę anno secundo.

Hic quoque *A*nselmus è diruta Cumarum ciuitate propè Puteolos, insigni, ac historiis celeberrima, sacra martyrum pignora solenni ritu, atque ingenti pompa Neapolim transtulit, cum enim anno 1207. in Regno hoc Neapolitano bella vigerent, atque ciuilia arma efferuescerent, Neapolitani proceres armata militum manu Cumanam ciuitatem, quę in arcem redacta erat, eo quòd eius incolę Neapolitanis essent infesti, funditus destruxerũt. *A*nselmus autem *A*rchiepiscopus concitè è Neapoli Leonem Cumanum Episcopum cum plerisque *A*bbatibus, & militibus Cumas direxit, vt Sanctorum corpora, quæ in eius cathedrali ecclesia recondita essent, effoderẽt, ac Neapolim perducerent, quod felicitèr factum est, sacra enim pignora Sancti Maximi martyris Cumanæ ecclesiæ diaconi, qui ibidem pro Christi confessione sub Fabiano Præside, ac Diocletiano Imperatore capite cęsus fuerat, & Sanctę Iulianę virginis, quę Nicomediæ sub Eulesio Præfecto, & Maximiano *A*ugusto martyrii palma decorata fuit, atque Cumas eius corpus

Digitized by Google

pus mirum in modum delatum, reperta sunt, quæ die 25. Februarij 1207. à Leone Cumano Episcopo, vna cum Abbatibus, & militibus, hymnis, ac canticis in Beatæ Virginis Mariæ pediscryptæ perducta, in sequenti die mane idem Leo Episcopus, sacerdotum, ac Nidi plateę militum, ac nobiliũ, magnaque hominum frequentia, oliuarum ramos manu deferẽtium, hymnosque canentium ad ecclesiam Sãcti Nicolai castri Lucullani propè Neapolitanæ vrbis mœnia peruenerunt. Anselmus verò totius Cleri, ac populi incredibili multitudine associatus, illuc cum peruenisset, theca, in qua Sancti Maximi reliquiæ repositæ erant suis, atque Cumani Episcopi humeris magna pietate, ac reuerentia imposita, alteraque arcula, in qua Sanctæ Iulianæ virginis pignora asseruabantur, à duobus Neapolitanæ ecclesiæ, presbyteris Cardinalibus delata, accensis cereis, maxima lætitia Te Deum laudamus canentes, Neapolim ingressi sunt, & in Sanctæ Mariæ Donnaromatæ ordinis Sancti Benedicti monialium, Sãctæ Iulianæ virginis reliquias nimis honorificè Anselmus reposuit, quod eius cœnobii moniales magnis precibus efflagitarant, vbi quoque hucusque seruantur. Dein Sancti Maximi reliquias in metropolitana ecclesia, in qua etiam adhuc venerantur, debito honore collocauit, vt acta eiusdem translationis SS. Maximi, & Iulianæ ab authore synchrono, & oculato teste conscripta, ad eundem Anselmũ Archiepiscopum directa, quæ manuscripta seruamus, testantur.

Idem Anselmus anno 1213. specialem affectum gerens erga Cimiliarcham, & clericos eius socios Congregationis Sancti Saluatoris maioris Neapolitanæ ecclesiæ, qui diuinis officijs eiusdem ecclesiæ iugitèr incumbebant, eos, eorumque successores, perpetuò ab omnibus collectis exemit, statuitque vt tunc tantummodò collectis contribuerent, cum cæteri, tam maioris ecclesiæ, quam totius vrbis clerici ad contributionem earundem collectarũ personalitèr compellerentur, vt ex eius litteris totius Capituli subscriptionibus munitis, quæ sic se habent.

Anselmus miseratione diuina Neapolitanus Archiepiscopus dilectis in Domino filijs Ægidio Cimiliarchę, & clericis Congregationis Saluatoris in perpetuum. Pia postulatio voluntatis, effectu debet prosequente compleri, quatenus & deuotionis sinceritas, & vtilitas postulata vires indubitantèr assumat. Cum ergo dilecte, & carissime in Domino fili Ægidi Cimiliarcha Neapolitana ecclesia, tu, & socij tui clerici Congregationis Saluatoris humilitèr, & frequentèr supplicaueritis nobis, vt intuitu obsequiorum, quæ iugitèr, ac studiosius im[illegible]debatis ecclesię Neapolitanę circa celebrationem diuinorum officiorum, prouid[illegible]e deberemus pauperi Congregationi vestræ Saluatoris, videlicet super grauaminibus, & damnis, quæ occasione collectarũ substinuerat, & frequentius substinebat. Nos tam ad supplicem postulationem vestram, quam & ad preces Capituli pro vobis nobis actentè porrectas, supplicationes vestras tandem de ipsius Capituli consilio benignè super præmissis duximus admittendas, vnde nos volentes vobis, & posteris vestris, qui diuinis officijs, & ecclesiasticis obsequijs Neapolitanę ecclesiæ iugitèr insudatis, super hoc gratiam facere specialem, authoritate præsentium dictam Congregationem vestram Saluatoris ab omni collecta eximimus, & amodo censemus esse immunem, statuentes, vt & vos fratres dictæ Congregationis Saluatoris tunc solùm collectis faciendis teneamini conferre, quando & alij clerici, tam nostræ maioris ecclesię, quam & omnes alij de ciuitate ad contributum collectarum, quæ inciderint personalitèr vocabuntur. Vt autem hoc nostrę liberalitatis priuilegium vobis, & Congregationi vestrę indultum futuris, perpetuisque temporibus inuiolabilitèr obseruetur, ipsum nostro patrocinio duximus roborãdum, inhibentes, vt nulli omnino hominum liceat contra hoc nostrę li-

Archi. Hebdomad. lit. F. fasc. 4. nu. 10. Regist. Visit. hebd. f. 384.

Digitized by Google

beralitatis statutum venire, vel ipsum ausu temerario . . . si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Dei omnipotentis, & Beati Ianuarij Pontificis, & Martyris, & excommunicationem nostram se nouerit incursurum. Cæterum ad huius statuti nostri perpetuam firmitatem, hanc paginam inde fieri, & nostro sigillo iussimus communiri. Actum millesimo ducentesimo tertiodecimo anno dominicæ incarnationis, mense Ianuarij Indictione secunda.

✝ *Anselmus Archiepiscopus.*
✝ *Ego Dauferius Archiprimicerius Ecclesiæ Neapolitanæ subscripsi.*
✝ *Ego Pand. Archipresbyter Cardinalis ecclesiæ Neapolitanæ subscripsi.*
✝ Ego *Sen. presbyter ecclesiæ Neap. subs.*
✝ *Ego Lucas presbyter ecclesiæ Neap. subsc.*
✝ *Ego Matthæus presbyter, & Card. ecclesiæ Neap. subs.*
✝ *Ego Maurus presbyter, & Card. subs.*
✝ Ego *Donadeus presbyter subs.*
✝ *Ego Eg. subdiaconus subs.*
✝ *Ego Bartholomæus subdiaconus subsc.*
✝ Ego *Sergius Sanson subs.*
✝ *Ego Ioannes subdiaconus subs.*
✝ *Ego Ioannes ecclesiæ Neap. Archidiaconus subs.*
✝ *Ego Bartholomæus ecclesiæ Neap. diaconus subs.*
✝ *Ego Io . . . diaconus subs.*
✝ *Ego Ioannes Neap. . . . diaconus subs.*
✝ *Ego GG. Neap. ecclesiæ diaconus subs.*
✝ Ego *Sergius subdiaconus subs.*
✝ *Ego Donnus subdiaconus subs.*
✝ *Ego Thomas subdiaconus subs.*
✝ *Ego* Petrus *subdiaconus subs.*
✝ *Ego Iacobus subdiaconus subs.*

Hoc priuilegium impertiuit magister Ægidius de Ariano Cimeliarcha.

Eas Anselmi litteras Gregorius nonus Apostolica auctoritate roborauit, sub datum Reatæ 2. Kal. Iunii anno 1235. Pontificatus eius octauo.

In anniuersariorum libris cœnobii Sanctæ Patriciæ monialium huius ciuitatis, die 22. Iunii sic legitur.

Dominus Anselmus Archiepiscopus Neapolitanus.

De Episcopali Ecclesia Cumana Neapolitanę vnita.

HIc non videtur prætermictendum, his temporibus destructa Cumarum ciuitate, cathedralẽ eius ecclesiam, cum omnibus eius iuribus, ac bonis ecclesiæ Neapolitanę fuisse vnitam.

Erat olim Cumarum vrbs inter Puteolos, & Neapolim amplissima, ac celeberrima, & si temporis tractu in paruam redacta. Viguit ibi Christiana religio, & episcopalis sedes fuit ante Constantini magni Imperatoris tempora.

Fuit autem Cumana ecclesia Neapolitanæ suffraganea, vt testatur liber, qui Prouinciale omnium ecclesiarum inscribitur, ex libro Cancellariæ Apostolicæ descriptus, & Romæ in lucem editus anno 1503 in quo sic dicitur.

Ar-

Digitized by Google

Archiepiscopus Neapolitanus hos habet suffraganeos, Auersanum, qui est exemptus, Nolanum, Puteolanum, Cumarum, Acerrarum, Isclanum.

Albericus de Rosate Bergomensis, qui floruit anno 1340. in rubr. ff. de statu hominum, enumerãs totius orbis Archiepiscopos, eorumque suffraganeos Episcopos, sic de Neapolitano, ait.

Archiepiscopus Neapolitanus habet (ideſt suffraganeos) Auersanum exemptum, Nolanensem, Puteolanum, Cumanen. Isclanum, vel Insulanum, Acerranum.

Idem habetur in fine libri, qui nuncupatur pragmatica sanctio cũ glosis Cosmæ Cuismier Parisini, & in Commentariis Petri Rebuffi ad concordata Regni Franciæ, vbi sic dicitur.

Archiepiscopus Neapolitanus habet quinque suffraganeos, Auersanen. qui est exemptus, Episcopum Nolanum, Episcopum Puteolanum, Episcopum Cumanum, Episcopum Isclanum, vel Insulanum, in insula iuxta Neapolim, Episcopum Acerranum.

Antonius quoque Democharis lib. 3. de Ministris sacrificii altaris cap. 15. loquens de Archiepiscopo Neapolitano, sic ait.

Decimus quartus est Neapolitanus, cui subiacent quinque Episcopi, Nolanus, Puteolanensis, Cumanus, Insulanensis, Acerranus, Auersanus enim est exemptus.

Proinde destructa, vt prædiximus ea Cumana Ciuitate, non immeritò, eius ecclesia cum omnibus suis iuribus Neapolitanæ fuit vnita, vt ex antiquis documentis didicimus, & in primis ex vetusto inuentario bonorum Neapolitani Archiepiscopi, eiusque ecclesiæ, tam allodialium, quam feudalium, regiæ curiæ iussu priscis temporibus rogato, quod in papyro scriptum in regia Camera asseruabatur, ex quo exemplum descriptum est anno 1485. iussu eiusdem regię Cameræ instante Alexandro Carrafa Neapolitano Archiepiscopo, in eo autem legitur Archiepiscopum Neapolitanum possidere Cumis, Cumanam ecclesiam, cum omnibus eius bonis, ac redditibus, atque integrum Cumanum territorium, decimas insuper bonorum omnium, ac reddituum, quę regia curia ex Cumano agro excipiebat, sic habet inter alia inuentarium.

Item tenet idem Archiepiscopus, in Cumis ecclesiam Cumanam, cum infrascriptis iuribus, ac possessionibus, &c. & enumerantur fundi Cumis, & in eius agro positi.

Item medietatem omnium aquarum Yculę, Cumarum, quæ sunt indiuisę, & cõmunes cum regia curia, ex quibus annuatim percipit dominus Archiepiscopus vncias xxv.

Item percipit dominus Archiepiscopus decimam de omnibus bonis, quæ regia curia habet in Cumis, & pertinentijs suis, &c.

Item percipit decimam de toto eo, quod habet monasterium Casemale in territorio Cumarum, cuius decimæ prouentus valent annuatim Archiepiscopo vncię sex.

Carolus quoque primus Neapolitanorum Rex anno 1277. iubet solui Aygleriо Neapolitano Archiepiscopo decimam iurium regiæ curię in Cumis, quę idem Rex sibi in demanium reseruauit, quam Archiepiscopus is asseruit, eum, eiusque prędecessores à catholicorum Regum Siciliæ temporibus vsque tunc habere consueuisse, si tamen notorium esset, eas habere solitos Neapolitanos Archiepiscopos, iis enim temporibus Reges soluere consueuerunt decimas omnium regalium reddituum, ac vectigalium, quæ in vnaquaque ciuitate, ac oppido percipiebãt, Prælatis, ac Episcopis, quibus eæ ciuitates, ac oppida in spiritualibus parebant, vt inferius dicemus, regiæ litterę de decimis pro Cumana ecclesia sic se habent.

Scriptum est Secreto Terrę laboris, &c. Ex parte venerabilis patris Aygleriy Neapolitani Archiepiscopi, consiliariy, & deuoti nostri fuit nostro culmini humiliter supplicatum, vt cum prędecessores sui, & ipse à catholicorum Regum Sicilię temporibus vsque ad hæc nostra tempora, decimas iurium curiæ nostrę in Cumis, quæ nostræ

In Regist. Reg. Caroli I. 1277. lit. F 142. at.

Digitized by Google

sibi serenitas in demanio reseruauit, & quę nunc tu simul cum alijs nostris iuribus pro parte curiæ nostrę procuras, annis singulis percipere consueuerunt, & habere, exhiberi eas sibi pro præsenti anno septimę Indictionis, pro quo ipsas nondum recepisse se asserit, benignius mandaremus, quo circa fidelitati suæ præcipiendo mandamus, quatenus si notorium fuerit, &c. Datum apud Neapolim die primo Madij.

Scriptum est magistro Portulano, & procuratori prouinciæ Terrę laboris, &c. in forma, vt supra, & pro eadem causa, vsq; quo circa fidelitati tuæ præcipiendo mandamus, quatenus certificatus primo, quod Secretus ipsarum partium anni sextę Indictionis si decimas ipsas pro eodem anno eidem Archiepiscopo non exhibuit, et qua de causa non soluit, & notorium fuerit, quod tam prædecessores ipsius, quam ipse Archiepiscopus huiusmodi decimas, quas petit ab antiquis temporibus vsque nunc annis singulis recipere consueuerit, & habere, illas eidem Archiepiscopo, vel procuratori suo pro eo pro prædicto anno sextę Indictionis, si nondum recepit easdem, prout consuetum est hactenus, intrangressibiliter exhibeas, & exoluas, iure nostro, &c. Datum apud Turrim Sancti Herasmi die 5. Madij.

Idem quoque Rex eodem anno 1277. consimiles litteras dedit Neapolitano Archiepiscopo pro parte Cumanę ecclesiæ, hunc in modum.

in Regist. Regis Caroli 1. 1278. lit. D. fol. 65. at.

Scriptum est magistro Massario curiæ in Cumis fideli suo, &c. Ex parte venerabilis patris Archiepiscopi Neapolitani deuoti nostri fuit nobis humiliter supplicatum, vt cum tam ipse, quam prædecessores sui à catholicorum Regum Sicilię temporibus vsque ad hęc tempora, decimas iurium, fructuum, & prouentuum terrarum, & bonorum omnium, quæ curia habet in Cumis, & eorum territorio annis singulis pro parte Cumanæ ecclesię consueuerint percipere, & habere, exhiberi sibi decimas ipsas pro anno proximè præterito quintę Indictionis de benignitate regia dignaremur, quare fidelitati suę præcipiendo mandamus, quatenus si notorium fuerit, quod prædecessores sui, & ipse decimas huiusmodi consueuerint annis singulis percipere, & habere, eidem Archiepiscopo, vel procuratori suo præsentes tibi litteras assignanti, decimas ipsas de fructibus, iuribus, & prouentibus perceptis ex prædictis terris, quas excoli, & seminari fecisti anno proximè præterito quintæ indictionis, nisi eas pro prędicto anno iam receperit, integrè, & sine difficultate qualibet exhibeas, & facias exhiberi, non obstante mandato nostro aliquo tibi directo quantumcunq; expresso, per quod, &c. iure nostro in omnibus semper saluo. Datum apud Lacum pensilem 3. Septembris vi. Indictionis.

Idem etiam Rex anno 1278. præcipit exolui Ayglerio Neapolitano Archiepiscopo decimam fructuum terrarum, quæ in pertinentiis Cumarum regia curia habebat, quas quidem terras Rex ipse dono dederat monasterio Sanctæ Mariæ de Regali valle, eam decimam Archiepiscopus ipse asseruit ipsũ, eiusq; prædecessores ab antiquis temporibus à catholicorum Regum Siciliæ temporibus vsq; tunc habere consueuisse, vt ex eius Regis litteris hunc in modum.

in Regist. Reg. Car. 1. 1278. lit. C. f. 200. at.

Scriptũ est Abbati monasterij Sanctę Mariæ de regali valle, &c. Ex parte venerabilis patris Aylerij Neapolitani Archiepiscopi, consiliarij, & deuoti nostri fuit nostrę propositum Maiestati, quod cum tam prędecessores sui, quam ipse à catholicorum Regum Siciliæ temporibus vsq; ad hęc felicia tempora nostra, decimas fructuum, & terragiorum terrarum, quas in pertinentijs Cumarum Equę, & Camponore ex concessione culminis nostri tenetis, donec terrę ipse in manu curię nostrę fuerunt, annis singulis consueuerint percipere, & habere, vos, qui terras ipsas à curia nostra pro parte prędicti

mo-

Digitized by Google

monasterij ; vt prædicitur tenetis , decimas ipsas pro annis proximè prateritis sextæ, & præsentis septimæ Indictionis eidem Archiepiscopo exhibere , & soluere recusatis , quapropter celsitudini nostræ supplicauit humiliter , vt exhiberi sibi per vos decimas ipsas pro prædictis annis , & deinde in antea annis singulis prout illas consueuit recipere hactenus , benignius mandaremus , nos autem ipsius Archiepiscopi supplicationibus iustis , vt potè benignius inclinati , volumus , & deuotioni vestræ præcipiendo mandamus , quatenus prædictas decimas fructum , & terragiorum terrarum ipsarum , quas in pertinentijs dictæ terræ Cumarum , Equæ ; & Camponoræ ex concessione nostra tenetis , eidem Archiepiscopo , vel procuratori suo pro eo , prout illas dum terræ ipsæ in manus curiæ nostræ erant , idem Archiepiscopus percipere consueuit , pro prædictis annis sextæ , & septimæ Indictionis , si nondum soluistis easdem , integraliter exhibere curetis . Datum apud turrim Sancti Herasmi penultimo Martij.

Habetur etiam speciale inuentarium omnium terrarum , quas Archiepiscopus Neapolitanus,& maior eius ecclesia habent in ciuitate Puteolorum , & in loco dicto Cumarum , per Oliuerium Carrafam Archiepiscopum anno 1465.die 21.Maij Ind.13.cõfectum,in quo redditus multi,ac fundi Cumis siti describuntur,qui Neapolitanæ ecclesiæ esse perhibentur. ex processu Sacr.Conf. Reu.Fabritij Ianuarii penes Mondellũ actuarium fol. 7.

In regestro quoque Caroli Illustris 1322.lit.F.fol.66.fit mẽtio cuiusdam terræ,quæ sita erat in castro Cumarum, iuxta terras Archiepiscopatus Neapolitani,& iuxta terras maioris Neapolitanæ ecclesiæ.

Accedat etiam ad ea,quæ diximus roboranda,quod anno 1207.destructa Cumarum ciuitate,siue arce omnes Sanctorum reliquiæ inibi existentes Neapolim solennitèr fuerint translatæ.

Ratione quoque huius Cumanæ ecclesiæ creditur Neapolitanos Archiepiscopos in spiritualibus præesse oppido Prochydę,& insulæ Nesidis, quibus olim præesse creditur Cumanum *E*piscopum,ob loci propinquitatem.

Non ignoramus etiam non deesse,qui firmitèr credant , ac contendant Cumanam ecclesiam Auersanæ vnitam , cum etiam in cathedrali Auersana ecclesia tres sint Primicerii,quorum vnus est Auersanus, alius Atellanus, alius verò Cumanus,vt ibi reseruentur , ac referantur iura trium vrbium . Clerum quoque Cumanæ ecclesiæ translatum credunt in Clerum oppidi Iuliani,qui insignis pagus est Auersanæ vrbis , quod quidem oppidum pro insignibus gerit Cumarum vrbem , nempe mulierem quandam ad maris oram quiescentem , cum etiam in turri campanaria maioris ecclesiæ eius oppidi Iuliani affixa cernatur marmorea statua mulieris ad maris oram positæ,ac quiescentis,cui Cumarum nomen est inditum, alludens ad Cumanum Clerum eidem ecclesiæ vnitum.Accedit etiam quod cum singulis annis in primo die dominico mensis Maii in maiori ecclesia Auersana vocantur ecclesiæ,ac Cleri subditi ad obedientiam exhibendam , ac homagium præstandum Auersano Episcopo,inter alios vocatur Clerus Cumanus,qui eius oppidi Iuliani est.

Prosper quoque de Augustino in additionibus ad summam bullarii Stephani Quarantæ num.16.quem secutus est Aubertus Miræus Bruxellensis in sua Geographia ecclesiastica,& lib. 1. Polit. ecclesiasticæ, siuè status religionis Christianæ cap.3.ait cathedrales Cumanam,& Atellanam ecclesias Auersanæ vnitas.

Superiori etiam seculo lis vertebatur inter Atellam, quæ nunc est in pagum redacta,& Sanctus Arpinus,siuè Elpidius vocatur,& ciuitatem Puteolanã, de Cumano agro cuius nempè esset.

Digitized by Google

regist. Reg. Caroli 3. 1382. & 1383. f. 115. & 132.

Accedat etiam quod in Regum actis reperimus, nempe quod anno 1382. ad mœniorum ciuitatis Auersæ reparationem, Regis Caroli tertii iussu, totus Clerus Auersanę diœcesis contribuit, atque onus sumpsit reficiendi nonaginta quinque murorum passus, inter eos distribuēdos, iuxta taxam factam per clericos eius ciuitatis, nempe

Clerici Auersanæ vrbis, & omnes beneficiati totius eius diœcesis, cānas quatuordecim.

Clerici Atellani passus vigintiocto.

Clerici Cumani passus itidem vigintiocto.

Clerici Iuliani passus decem.

Monasteria Auersę passus quindecim, vt ex litteris eiusdem Regis sub datum die 2. Septembris 1382.

Regist. Commune 4. Regis Ferdin. 1. 1473. f. 193. at. in regia Cancell.

Ferdinādus quoque senior Rex suis litteris sub datum die 11. Ianuarii 1474. ad Vicarium Capitularem Auersanæ ecclesiæ, sede vacante, scribens ait, quod presbyter Paulus de Zumpulo per multos annos possederat Primiceriatum Cumanæ ecclesiæ, cathedralis Auersanæ ecclesiæ subditum, mediantibus bullis expeditis per quondam Petrum Bruscam Episcopū Auersanum regium Cappellanum maiorem, & quidam presbyteri eius Capituli illum molestare, ac turbare nituntur in possessione dicti Primiceriatus, ac perceptione fructuum, Rex verò præcipit, vt veris his existentibus, nil innouari faciat, atque sinat eius officium exercere, vt prius.

At verè ex omnibus his, quæ superius retulimus, dicere, ac fateri cogimur Clerum Cumanæ ecclesiæ in Clerum pagi Iuliani Auersanæ ecclesiæ subditi, siue in ecclesiæ Auersanæ Clerum fuisse translatum, cathedralem verò, siue episcopalem ecclesiām cum omnibus eius iuribus, ac bonis, & Sanctorum reliquiis, quæ in ea habebantur, Neapolitanæ ecclesiæ fuisse vnitam.

At quamuis his temporibus Archiepiscopus Neapolitanus dominus sit montis Cumarum, & maioris partis agri Cumani, & Misenatis, sunt autem bona hæc (vt traditur) quæ olim Cumani, & Misenates Episcopi possidebāt, attamen Cumanus, & Misenates agri, & inibi habitantes, qui rarissimi sunt ob maximam cœli grauitatem, parent in spiritualibus Puteolano Episcopo, vti eius diœcesano, ob loci, vt credimus propinquitatem, parum id curantibus Neapolitanis Archiepiscopis tanquam de re minima, ac parui momenti.

Et ne Cumanæ ecclesiæ acta, eiusque Episcoporum nomina simul cum ciuitate videantur obruta, atque extincta, placuit prisca eius sacra monumenta, & Episcoporum nomina, quæ hactenus reperiri potuerunt, breuitèr recensere, & à temporis iniuria vindicare, vt etiam sciamus, quando Cumana ea ecclesia esse desierit, & quando Neapolitanæ fuerit vnita.

Sanctus Maxentius Cumanus Episcopus, temporibus Valeriani, & Diocletiani Imperatorum, cuius mentio habetur in actis Sancti Maximi martyris.

Adeodatus Cumanus Episcopus, qui interfuit Concilio Romano sub Hilario Papa anno 465. cum Sotere Neapolitano Episcopo, & Tiburtio Capuano.

Misenus, siue Mensenus Episcopus Cumanus, qui interfuit Concilio secūdo Romano sub Agathone Papa anno 499. Eius quoque memoria habetur in marmorea inscriptione Puteolis in episcopali palatio posita, hūc in modū.

Hic requiescit in pace Misenus
Episcopus . . . . .
P. M.M.II.xxvj. Depos. iij. Id. Ianuar.
Fl. Felicis V.C. & sedit ann. . . .
M.X.D.VI.

Li-

Digitized by Google

Liberius Cumanus Episcopus, quo ab humanis sublato, S. Gregorius Papa anno 592. visitationem Cumanæ ecclesiæ commisit Benenato Episcopo, eique mandauit, vt ad eam ecclesiam properaret, atque assiduis hortationibus Clerũ, ac plebem eius vrbis admoneret, vt dignum sibi eligerent Episcopum, & testimonio litterarum eiusdem Benenati probatum, ad eum Põtificem transmitterent, nec de aliis ecclesiis illum eligi permicteret, nisi fortè nullus in ea ecclesia repertus esset clericus Episcopatu dignus, vt ex eiusdem Gregorii litteris lib. 2. epist. 19. Ind. x. quæ referuntur in can. Episcopum 1. dist. 61.

Hunc credimus esse Benenatum Episcopum Misenatem, cuius meminit idem Gregorius pluribus in locis, de quo inferius dicemus.

Idem Gregorius anno 592. Cumanam, & Missenatem ecclesias vniuit, cum Benenatus Missenas Episcopus præesset, vt dicetur.

Barbatus Cumanus Episcopus interfuit Concilio Romano sub Martino primo Papa anno 649.

Petrus Cumanus Episcopus præfuit anno 680. quo se subscripsit Synodicæ epistolæ missæ ab Agathone Papa ad Concilium Constantinopolitanum, hunc in modum.

Petrus Episcopus Sanctæ Cumanæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ.

Ioannes Cumanus Episcopus præfuit anno 920. Cumarum ciuitate adhuc destructa, & solo æquata, eius mentio habetur in actis translationis corporis Sancti Soffii martyris è Miseno Neapolim factæ, quæ Ioannes Diaconus scripsit.

Rainaldus Cumanus Episcopus, cuius mentio habetur in epistolis Gregorij Papæ septimi in 3. vol. epistolarum decretalium Summorum Pontificum, is enim Gregorius eius meminit in prima eius epistola lib. 1. quam ad Desiderium Abbatem Cassinẽsem scripsit, sub datum Romæ 9 Kal. Maii 1073. & in alia epistola 20. eodem lib. 1. quam idem Pontifex ad eundem Rainaldum Cumanum Episcopum scripsit, sub datum Capuæ Kalendis Septembris 1073 atque in alia num. 39. lib. 6. sub datum Romæ 11. Kal. Iulii 1078. quam idem Gregorius ad eundem Rainaldum scripsit. At non Cumanum in Campania Episcopum, sed in Lombardia ex ijsdem epistolis fuisse conijcitur.

Gregorius Episcopus Cumanus sub Gulielmo Siciliæ Rege, cuius fit mentio in diplomatibus cœnobij Sancti Sebastiani monialium huius ciuitatis.

Ioannes secundus Episcopus Cumanus præfuit anno 1134. quo subscribitur priuilegio, quod dedit Gulielmus de Prioldo vnus ex Baronibus ciuitatis Auersæ, concedens cœnobio Neapolitano, quod dicitur ad cappellam, ecclesiam Sancti Petri ad pertusum regione Bagense, in territorio eius castri Cumarum, subscribitur autem in hunc modum.

Ioannes venerabilis Cumanus Episcopus.

Idem Ioannes secundus Cumanus Episcopus anno 1141. cum consilio Cleri, & populi eius ciuitatis, concedit, ac confirmat Rogerio Abbati cœnobii Sanctæ Mariæ de Pasitano ecclesiam Sancti Martini in agro Cumano positam.

Cumanus quoque Episcopus interfuit solenni consecrationi ecclesiæ Sancti Gregorii Neapolis, quam Sergius Neapolitanus Archiepiscopus anno 1187. Neapoli celebrauit, vt ex diplomate Cauensis cœnobii, quod superius recitauimus.

Leo Cumanus Episcopus præfuit anno 1207. cuius tempore Cumanum castrum

Digitized by Google

strum fuit à Neapolitanis destructum, vt habetur in actis translationis corporis Sanctæ Iulianę, qui vt credimus vltimus Cumanus fuit Episcopus.

De Missenatis ciuitatis episcopali dignitate Cumanæ vnita, dein iterum separata, demum de Missenate ecclesia rursus Neapolitanæ vnita.

FVerant quoque olim Cumana, ac Missenatis ecclesiæ priscis temporibus vnitæ. Erat autem Misenum, siue Missenum celebris, ac illustris ciuitas in Campania, inter Cumas, & Puteolos posita, & antiqua Episcopi sedes, ac patria Sancti Sossij Misenatis, celeberrimi martyris sub Diocletiano passi, cumque tẽporibus Sancti Gregorij magni Romani Pontificis in Misenati, ac Cumana vrbibus, nec tanta populi multitudo esset, vt singulæ, vt olim, suum habere possent Episcopum, idem Gregorius anno 592. has duas ecclesias vniuit, vt habetur lib. 2. epistolarum in epist. 31. Ind. x. in qua ad Benenatum Misenatem Episcopum scribẽs mense Iulio Ind. x. qui est annus 592. sic ait.

Et temporis qualitas, & vicinitas nos locorum inuitat, vt Cumanam atque Misenatem vnire debeamus ecclesias, quoniam hę non longo à se itineris spatio seiunctæ sunt, nec peccatis facientibus tanta populi multitudo est, vt singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cumani castri sacerdos cursum vitę huius expleuit, vtrasque nos ecclesias præsentis authoritatis pagina vnisse, tibique commisisse cognosce, propriumque, vtrarumque ecclesiarum scito te esse põtificem. Et ideò te quęcumque tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione, siue promotione, iuxta canonum statuta visa fuerint ordinare, atque disponere habebis, vt proprius reuera sacerdos, liberam ex nostrę authoritatis consensu, atque permissione licentiam. Vbi verò commodius, atque vtilius esse perspexeris, ibi habitato, ita sanè vt alterã ecclesiam, cui corporaliter præsens non es, sollicita, prouidentique cura disponas, quatenus diuina illic mysteria solennitèr auxiliante Domino peragantur, Fraternitas ergo tua tanto in adhortatione populi, lucrandisque animabus sollicitiori cura semper inuigilet, quanto se vnitarũ ecclesiarum gubernationis onera suscepisse cognoscit.

Hæ autem Gregorii litteræ sunt relatæ in can. & temporis 16. quæst. prima.,

Misenates autem Episcopi, quos hucusque comperimus hi sunt, nempe.

Concordius Misenas Episcopus, qui cum aliis Campaniæ Episcopis interfuit Concilio Romano sub Symmacho Papa anno 501. & 502.

Benenatus Misenates Episcopus, cui idem Gregorius lib. 2. epist. 19. Ind. x. Cumanæ ecclesiæ visitationem committit, defuncto Liberio Cumano Episcopo anno 592. vt superius diximus, imò eodem anno idem Pontifex Cumanam ecclesiam adhuc vacantem vniuit Misenati ecclesiæ, viuente tunc eodem Benenato, vt superius dictum est.

Idem Gregorius lib. 11. epist. 32. ad Anthemium Subdiaconum scribens anno 603. Ind. 6. meminit Benenati Misenatis Episcopi. Et eodem lib. 11. epist. 33. mentionem facit quondam Benenati Misenatis *Episcopi*.

Idemque Gregorius lib. 7. epist. 25. defuncto Misenate *Episcopo* anno 598. visitationem eius ecclesiæ Misenatis committit Fortunato Neapolitano *Episcopo*, eique iniungens, vt eius vrbis Clerum, ac populum assiduè hortaretur, vt dignum postularent *Episcopum*, quem eiusdem Fortunati litterarum testimonio ad eum Pontificem transmicteret consecrandũ, nec eum de alia ecclesia eligerẽt, nisi fortè nullus clericorum ipsius ciuitatis dignus posset inueniri.

Ex

Digitized by Google

Ex quibus Gregorii verbis apertè colligitur, post vnionem Cumanæ, & Miſenatis eccleſiarum ab eodem Pontifice, vt prędicitur factam, nõ Cumanum, ſed Miſenatem dumtaxat Epiſcopum fuiſſe appellatum, quod per aliqua tempora perdurauit. Sed vnionem hanc non fuiſſe perpetuò ſeruatam, & non diu perſtitiſſe, ſed iterum eas fuiſſe ſeparatas comperimus, & ex illo ſcimus, nam & Miſenates Epiſcopos Miſenis, & Cumanos Epiſcopos Cumis poſt hac præfuiſſe, imò, & epiſtolæ ſynodicæ Agathonis Papæ anno 680. & Miſenas, & Cumanus Epiſcopi ſe ſubſcripſere.

Agnellus præfuit Miſenates Epiſcopus, qui anno 680. ſubſcripſit ſynodicæ epiſtolæ Agathonis Papæ miſſæ ad Concilium Conſtantinopolitanum, hũc in modum.

Agnellus Epiſcopus eccleſia Miſenate, prouincia Campanię.

Ioannes Diaconus in actis inuentionis, ac translationis corporis Sancti Soſſij è Miſeno in ciuitatem Neapolis, quæ contigit anno 920. ait Miſenate oppidum fuiſſe ab Iſmaelitis demolitum, & vſque ad ſolum proſtratum ſexaginta ab illinc annis, ac meminit Epiſcopii eiuſdem ciuitatis iam euerſi, quę quidem deſtructio contigiſſe computatur annum circitèr 880.

Idem quoque Ioannes Diaconus in Chron. Epiſcoporum Neap. ait Sergium Neapolitanorum Ducem, ac Magiſtrum militum conceſſiſſe Neapolitanæ eccleſiæ, intercedente Sancto Athanaſio Epiſcopo Neapolitano eius filio, omnia ferè bona immobilia Miſenatis eccleſiæ tunc à Paganis deſtructę.

Fuiſſe autem Miſenatem eccleſiam tunc Neapolitanę vnitam ex eo cõiicitur, quod iuriſdictio in ea deſtructa eccleſia, eiuſque agro per Neapolitanum Epiſcopum exerceretur, cum enim (vt idem Ioannes Diaconus in actis translationis Sancti Soſſii ait) Ioannes Abbas monaſterii Sancti Seuerini Neapolis decreuiſſet corpus Sancti Soſſii martyris in Miſeno iam deſtructo perquirere, illudque compertum Neapolim in ſuum monaſteriũ tranſferre, facultatem petiit anno 920. à Stephano Neapolitano Epiſcopo illud perquirendi, ac inuentum Neapolim deferendi, cuius iuris erat ea deſtructa ciuitas, ſic enim ait author is.

Sed quia non ſore canonicum exiſtimauit abſque pontificali licentia, cuius et iuris erat illuc tranſmittere, per auxilium Domini, ſacerdotem meę indolis præceptorem ſupplicando direxit domino Stephano Epiſcopo, quatenus ſi diuina largitate donatus munere tãto, tamq; præclaro fuiſſet, permiſſam eius, in ſuo monaſterio collocaretur.

1216.

MAGISTER THOMAS S.R.E. ſubdiaconus, & Notarius Electus Neapolitanus, Vicecancellarius fuit Innocentii tertii Pontif. Max. anno 1216. vt Onufrius Panuinius, & Alfonſus Ciacconius in eorum libris de Romanis Pontificibus, & Cardinalibus teſtantur.

1217.

PETRVS DE SVRRENTO Archiepiſcopus Neapolitanus præfuit eccleſiæ Neapolitanæ Honorio tertio Rom. Pontif. anno enim 1217. cum adhuc Electus eſſet, & ante eius conſecrationem, cum conſenſu eius Capituli cõfirmat immunitates, & exemptiones ab Anſelmo Archiepiſcopo eius prædeceſſore conceſſas Cimiliarchæ, & Cõgregationi Sancti Saluatoris maioris Neapolitanæ eccleſiæ, vt ex eius diplomate ſub datum Neapoli anno

1217.

Digitized by Google

1217.die . . Septembris Ind. 6. quod sic incipit.

Petrus Dei gratia Neapolitanus Electus, dilectis in Domino filijs Cimiliarchę, & fratribus Congregationis Sancti Saluatoris in perpetuum, subscribitur autem hunc in modum.

Ego Petrus Neapolitanus Electus.

Sub eodem etiam Honorio tertio anno 1225. præfuisse comperimus, in archiuio enim maioris Salernitanæ ecclesiæ habetur mentio Petri Neapolitani Archiepiscopi anno 1225.

Vixit quoque sub Gregorio nono Pontifice, ad quem is Pontifex decretalem scripsit epistolam in cap. fin. de seruis non ordinandis, & si Archiepiscopi nomen ibi non exprimatur, sed tantummodò Gregorius 9. Archiepiscopo Neapolitano inibi legatur.

Fuit autem hic diligentissimus pastor, vt insignia eius, quæ supersunt monumenta significant. Eo enim præsule cum maximus hæreticorum numerus ex Italiæ finibus, prouincia nempe Lombardiæ erupisset, qui non vt prius latenter serperent, sed publicè insurgentes, & in apertum campum descendentes, publicè quoque in locis quibusdam prædicãdo eorum errores, pestilentiam hæreticæ prauitatis inducere totis viribus nitebantur, atque in tantum numerum creuerant, vt difficillimum videretur illos extinguere, vel reprimere posse, quamobrem Romani Pontifices, qui pro tempore fuerunt, Gregorius nempe nonus, Innocentius quartus, & Alexander quartus, & Federicus secundus Imperator varias leges, & constitutiones pro illis extinguendis, & coercendis edidere, etiam pœna mortis naturalis addicta, & vt viui cremarentur, quæ in Bullario Romanorum Pontificum habentur, ac fratres ordinis Prædicatorum ad eas regiones destinati sunt, qui aduersus eos prædicarent, ac fidem Christi, & catholicam veritatem tuerentur, & contra hærericos, eorumque fautores inquirerent, & arctius in eos iuxta canonicas, & eorum Pontificum sanctiones animaduerterent, qui ad hoc ministerium idonei, & aptissimi omnium iudicio habebantur, eo enim tempore fratres eius ordinis magno spiritus feruore, vt potè summa doctrina, ac pietate spirantes, per vniuersum orbem verbum Dei prædicantes, magnum fructum Christi ecclesiæ afferebant, quod & optimè præstiterunt, etenim Sãctus Dominicus ijs ferme temporibus eum ordinem, ac religionem specialitèr aduersus hæreses, atq; errores, qui tunc vigebant, instituit, quod officium idem Beatus Dominicus in Gallijs, & alibi per multos annos virilitèr exercuit, ab Apostolica sede sibi mandatum, & crucem Christi aduersus hæreticos prædicauit, priuatis, ac publicis disputationibus, atque concionibus illos lacessens, & iis temporibus, ac sequentibus eius assecłæ strenuè quoque pro Christi ecclesia, ac catholica veritate in compluribus mũdi partibus pugnantes idem munus strenuissimè obierunt, quamobrem aliquot ex eis ab hæreticis interfecti martyrij palmam adepti sũt, quod eius religionis scriptores, & præsertim Sãctus Antoninus Archiepiscopus Florentinus in 3. par. Chron. tit. 23. cap. 4. 5. & 6. atque alii latius tradunt. Atq; ij hæretici alias etiam Italiæ regiones occultè discurrentes, clàm prædicarent, eorum opiniones, ac virus euomentes, & præsertim ad Regnum hoc Siciliæ accesserunt, vt testatur idem Imperator in eius constitutione, quæ incipit inconsutilem, sub datum Paduæ die 22. Febr. 1224. Ind. 12. quæ in Bullario, ac *Regni* constitutionibus habetur.

Facit ad hoc, quod habet notarius Riccardus è Sancto Germano eius temporis scriptor in suo Chronico de Rebus in Regno Siciliæ gestis ab anno

1189.

Digitized by Google

1189. vsque ad annum 1242. quod manuscriptum litteris Longobardis in membrana exaratum in Cassinensis cœnobij bibliotheca asseruatur. Anno 1231. mense Februarii complures Patarenos in vrbe Roma fuisse repertos, cum ij innumerabiles essent, è quibus alios igne crematos, alios verò donec pœniterent, ad Cassinense, & Cauense cœnobia fuisse directos. Fredericum verò Imperatorem, & Siciliæ Regem, in Apuliæ tunc partibus residentem, ad Patarenos capiendos, ac coercendos Neapolim illicò tunc misisse Làndum Rheginum Archiepiscopum eius familiarem, cuius opera in grauibus rebus is vtebatur, & Riccardum de Principatu Marescallum suum, & aliquos ex eis fuisse inuentos, ac vinculis mancipatos.

His de causis idem Gregorius nonus Papa ad Petrum hunc nostrum Archiepiscopum, eiusque Capitulum anno 1231. scribens, fratres Prædicatores, velut nouos vinitores in vinea Domini impensè commendat, rogatque & hortatur eum Archiepiscopum, & Capitulum, vt illos benignè suscipiant, eisque aptum locum in eorum vrbe darent, vt ex his eius litteris inspicitur.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo Neapolitan. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Quoniam crescut diei malitia, & pericula temporis inualescunt. Attendens euangelicus ille pater familias, quod messis erat multa, operarij autem pauci, in messem suam operarios adhuc mittens in hac quasi hora vndecima, dilectos filios fratres ordinis Prædicatorum velut nouos vinitores suę vineę suscitauit, qui non sua, sed quę sunt Iesu Christi quærentes, tam contra profligandas hæreses, quam pestes alias mortiferas extirpandas se dedicarunt euangelizationi verbi Dei in abiectione voluntarię paupertatis. Nos igitur eorum pium, & sanctum propositum, ac ministerium tam necessarium fauore benevolo prosequentes, vniuersitati vestrę ipsos affectuosè duximus commendandos, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eos ad officium prædicandi, ad quod sunt specialitèr deputati, benignè recipiatis, ac populos vobis commissos, vt ex ore ipsorum semen verbi Dei deuotè suscipiant, sedulò commonentes ob reuerentiam Apostolicę sedis, & nostram, liberalitèr eis in suis necessitatibus assistatis. Ad hęc cum in ciuitate Neapolitana locum aptum non habeant, in quo suorum offerant Domino vitulos labiorum, deuotionem vestram rogamus, & exhortamur in Domino in remissionem vobis vestrorum peccaminum iniungentes, quatenus in ciuitate ipsa locum eis ad hoc aptum prouideatis, absque iuris præiudicio alieni, itaquod ex hoc propitiationem diuinam facilius mereamini, & nos deuotionem vestram possimus meritò commendare. Datum Reatę xiij. Kal. Nouembr. Pontificatus nostri anno quinto.

Idem Pontifex alias consimiles litteras eadem de re scripsit ad populũ Neapolitanum, quæ sic habentur.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Populo Neapolitano salutem, & Apostolicam benedictionem. Quoniam crescit diei malitia, & periculosa tempora inualescunt. Attendens euangelicus ille pater familias, quod messis erat multa, operarij autem pauci, in messem suam operarios adhuc mittens in hac quasi hora vndecima, dilectos filios fratres ordinis Prædicatorum, velut nouos vinitores suę vineę suscitauit, qui non sua, sed quę sunt Iesu Christi quærentes, tam contra profligandas hæreses, quam pestes alias mortiferas extirpandas se dedicarunt, euangelizationi verbi Dei in abiectione voluntarię paupertatis. Nos igitur eorum pium, & sanctum propositum, ac ministerium tam necessarium fauore benevolo prosequentes, vniuersitati vestrę ipsos affectuosè duximus commendandos, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus prædictis fratribus vobis seminantibus verbum Dei prædicationem eorum audientes, benignè, ac deuotè suscipientes, tanquam bona, & fru-

Digitized by Google

fructifera terra pro vitiorum tribulis incipiatis virtutum segetem germinare,& dicti fratres suscepti ministerij cursum felicitèr consumando optatum reportent sui laboris fructum,& finem, salutem videlicet animarum. Datum Reatę xiij. Kalen. Nouembris Pontificatus nostri anno quinto.

Petrus verò iis Pontificiis litteris acceptis,eos honorificè excepit, atque domino Gaufrido de Castilione Mediolanensi S.R.E.Cardinali,& Apostolicę sedis in eo Siciliæ Regno Legaro,ad id Petrum maximè hortante, atque inducente,dedit eis ecclesiam Sancti Archangeli ad Morfisam,cum insigni, ac peramplo adiacenti monasterio, quod monachi è Diui Benedicti familia incolebant,qui libentèr eum locum fratribus Prædicatoribus cesserũt, cum alia prægrandia monasteria Neapoli haberent,sicque monachi monasterium illud in manibus Petri Archiepiscopi resignarunt, qui Capitulo assentiente,eis fratribus Prędicatoribus in perpetuum concessit habendum, quod adhuc retinent,& mutato dein nomine ex eorum institutionis nomine Sancti Dominici ecclesia,ac cœnobium appellatur, litteræ autem Petri Archiepiscopi hæ sunt.

Petrus miseratione diuina humilis Neapolitanus Archiepiscopus,dilecto in Christo filio fratri Thomę,ac vniuersis fratribus de ordine Prędicatorum Neapoli perpetuò moraturis salutem in eo,qui est omnium vera salus,recta regere satagentes, vt facilius aspera conuertere possimus in plana,& dirigere indirecta zelo domus Domini,cui ratione pontificij ministramus,viros electos à Domino secundum cor suum, & tanquam candelabra in domo Domini stabilitos ad habendam mansionem nobiscũ,non rogati,nec etiã requisiti,eò debemus libentius inuitare,quò plurimũ expedit euangelizare tanto populo verbũ Dei,nec ipsi debent ad hoc difficiles exhibere,ne talenta eis commissa Domino referant gratiosa,cum de talento sibi credito teneatur quilibet reddere rationem. Sanè etenim,sicut dolentes referimus,& referendo dolemus,insurrexerunt vulpeculę caudas habentes ad inuicem colligatas ad Philistinorum segetes populandas,& demoliendam vineam Domini manifestè, dum haretici,qui tanquam lupi latrauerant inter agnos,per hamos sub esca latentes, per prędicationes suas videlicet apertè nituntur ad prauitatem eorum adducere seductibiles animas electorum Cum igitur semper assumere soleant neglecta incendia vires, & antequam hęreticę labis morbus tanquam fermentum se diffusius diffundendo, ciuitatem Neapolitanam inficiat,quę solet vocari Parthenope,i.est virgo, tantò sit celeri studio subcurrendum,quantò in huiusmodi maximum vertitur periculum animarum, suffulti auctoritate litterarum domini Papę, ac venerabilis patris domini Giffredi tit Sancti Marci presbyteri Cardinalis,viri dexterę nobis assistentis à dextris,qui dextera diuina in ecclesia Dei,velut cedrus Libani altitudine contemplationis erectus,virtutum odore suauis pro substentatione domus Domini, ad concedendam fratribus Prędicatoribus in Neapoli perpetuam mansionem, diligentius nos induxit,& efficaciter excitauit,vt exinde iuuentus fidelium, sicut aquila renouetur,confortetur fides,& perfidia confundatur,cum consensu Capituli nostri,et etiam dilectorum filiorum Marci Abbatis,& monachorum monasterij Sancti Archangeli ad Morfisa de Neapoli,qui omne ius,quod in eodem monasterio competebat eisdem,in nostris manibus sine conditione qualibet resignarunt, & de consensu patronorum eiusdem,presentibus eodem domino Cardinale, & venerabilibus dominis Barensi Archiepiscopo, Magistro Ægidio domini Papę Cappellano, Magistro Petro de Gregorio basilicę Beati Petri Principis Apostolorum Canonico, & quampluribus alijs,canonicè,liberè,& absolutè inuestimus te fratrem Thomam,tam pro parte tua,quam omnium aliorum fratrum ordinis Prędicatorum de ipso monasterio,domibus, seu mansionibus omnibus,& hortis eiusdem, cum palatio magno, &

do-

Digitized by Google

domibus, quæ sunt extra monasterium, videlicet illas, quę sunt antè ipsam ecclesiam Sancti Archangeli, & antè ipsum claustrum à parte orientis, sicut protenditur vsq; ad viam publicam, & sicut murus vltimus à parte meridiana ipsius claustri protenditur in directum, vsque ad viam publicam, & possessionem exinde tradimus corporalem, ad habendum, habitandum, edificandum, reedificandum, & faciendum ex eis quicquid videbitur expedire, ita quod Abbas, & monachi, vel aliquis alius nullam habeant potestatem in monasterio, domibus, seu mansionibus, & hortis eisdem. Porrò reseruamus Abbati prædicto, vt in festiuitatibus Neapolitanæ ecclesiæ inter alios Abbates recipiatur, & honoretur, ita tamen quod nec re, nec nomine iam dictis monasterio, domibus, & hortis traditis fratribus nominatis sibi possit in posterum iuris aliquid vendicare; quod si forte iam dicti fratres in ciuitate Neapolitana manere noluerint, & voluntariè se omninò absentauerint, tunc monasterium ipsum, tam cum domibus, seu mansionibus ædificatis, vel ædificandis, hortis etiam, & alijs possessionibus suis in statum pristinum restituatur; Ad hæc excommunicamus omnes contra statutum nostrum, & ordinationem huiusmodi temerè venientes. Ad cuius rei memoriam, & omnium fratrum cautelam, & perpetuam firmitatem præsens scriptura eis exinde per manus dilecti filij Petri dicti Papa publici curiæ nostræ notarij, qui omnibus ijs interfuit, scribi fecimus, & tam subscriptionis nostræ, & sigilli, quam signi eiusdem notarij, & subscriptionum Abbatis, & Capituli prædictorum munimine roborari. Actum Neapoli anno dominicæ incarnationis millesimo ducentesimo tricesimo primo, mensis Nouembris die primo Indictione quintæ.

Ego Petrus dictus Papa curiæ domini Petri venerabilis Neapolitani Archiepiscopi publicus notarius omnibus suprascriptis interfui, hoc instrumentum exinde ad mãdatum eiusdem domini Archiepiscopi scripsi, in publicam formam redegi, et proprio signo signaui, loco, anno, mense, die, & indictione prętitulatis.

✝ Petrus Archiepiscopus.
✝ *Ego Auferius Archiprimicerius ecclesiæ Neapolitanę subscripsi.*
✝ *Ego Iacobus presbyter Cardinalis subscripsi.*
✝ *Ego Maurus ecclesiæ Neapolit. presbyter Cardinalis subscripsi.*
✝ *Ego Egidius Cimiliarcha subscripsi.*
✝ *Ego Cęsarius Cardinalis ecclesiæ Neapolitanę subscripsi.*
✝ *Ego Petrus presbyter Cardinalis subscripsi.*
✝ *Ego Marinus Cafulla subdiaconus ecclesiæ Neapolit. subscripsi.*
✝ *Ego Bartholomæus ecclesiæ Neapolitanę diaconus subscripsi.*
✝ *Ego Ioannes Neapolitanę ecclesiæ diaconus subscripsi.*
✝ *Ego Matthęus de Duc. ecclesiæ Neapolitanę humilis diaconus subscripsi.*
✝ *Ego* Petrus *Marius ecclesiæ Neapolitanę diaconus.*
✝ *Ego Ioannes ecclesiæ Neapolitanæ diaconus subscripsi.*
✝ *Ego Vulielmus Capice diaconus subscripsi.*
✝ *Ego G. Seonditus subscripsi.*
✝ *Ego Iacobus de Matt. subdiaconus subscripsi.*

Pendet sigillum ceræ rubeæ cum serico rubeo, & effigie Episcopi in pontificalibus, cum hac inscriptione, Petrus Neapolitanus Archiepiscopus.

Alias etiam litteras idem Petrus dedit eisdem fratribus anno 1246. quæ sic se habent.

Petrus miseratione diuina humilis Neapolitanus Archiepiscopus. Dilectis in Christo filijs conuentus fratrum Prædicatorum Sancti Dominici in Neapoli salutem in Domino sempiternam. Iustis petentium desiderijs facilem nos conuenit præbere assensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere.

Ea propter charissimi in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, donationem, seu concessionem à fratre Ioanne Brancaccio quondam Rectore hospitalis Sancti Archangeli de Morfisis de quodam horto ipsius hospitalis, cuius fines inferius designantur, cum consensu, & voluntate omnium patronorum hospitalis eiusdem vobis factam, ratam habentes, & firmam, eam vobis praesentis scripti patrocinio perpetuò confirmamus, & de speciali gratia quicquid iuris habemus in ipso, vobis duximus concedendum; fines quoque supradicti horti sunt ij, ab una parte est hortus ecclesiæ Sancti Dionysij, ab alia parte est ecclesia vestra Sancti Dominici, ab alia parte sunt horti nobilis viri Sergij Saunditi, & nobilis mulieris Melegaytę uxoris quondam Liguori Arcamoni, ab alia parte est hortus dictæ ecclesiæ vestræ. Vt autem de ijs non possit in posterum dubitari, praesens scriptum per manus subscripsi notarij Bartholomæi de Magdalon. exinde fieri fecimus, nostri sigilli, & eiusdem notarij signi munimine roboratum.

Actum Neapoli anno dominicæ incarnationis millesimo ducentesimo quadragesimo sexto die vicesimo quinto mẽsis Aprelis 4. Indictionis. Ego qui supra Bartholomeus de Magdalon. ecclesiæ Neapolitanæ clericus, & publicus notarius de mandato ipsius domini Archiepiscopi hoc scriptum scripsi, & in publicam formam redegi, & meo signo signaui.

Nulla adest subscriptio, nec dicti Archiepiscopi, nec Capituli, vel Canonicorum, verùm dumtaxat pendet ex canapo sigillum cereum, ex cera nempe rubea, cum effigie Episcopi pontificalibus induti, cum his litteris circumcirca sigillum.

Petrus Neapolitanus Archiepiscopus.

Cumque fratres Prædicatores tùm concionibus, tùm aliis diuinis officiis magno spiritus feruore Deo inseruirent, ac Neapolitanam ciuitatem ad spiritualia summis conatibus excitarent, ex causa nouitii cuiusdam eorum religionem, ac cœnobium ingressi, magna vis, & iniuria à Neapolitanis quibusdam ciuibus eius consanguineis est illata, quamobrem idem Gregorius nonus Pontifex eidem Neapolitano Archiepiscopo, & Magistro Roffrido Canonico Tranensi Neapoli tunc commoranti commisit, ac præcepit, vt si vera essent exposita, anathematis sententia illos suo nomine acritèr ferirent, vt ex his Apostolicis litteris, quæ sic se habent.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo Neapolitano, & dilecto filio Magistro Roffrido Canonico Tranen. Neapoli commoranti salutem, & Apostolicam benedictionem. Non absque mentis amaritudine nobis dilecti filij fratres Prædicatores commorantes apud Neapolim nuntiarunt, nec nos sine turbatione didicimus nuncium, quod quidam filij Belial ciues Neapolitani credentes hæreticorum, vt creditur, occasione cuiusdam nouitij, qui ordinem ipsorum intrauerat, cum consanguinei eiusdem nouitij in domum eorum nequitèr irruentes, fractis ecclesię ianuis, quosdam de fratribus ipsorum lethaliter vulnerarunt, et nisi conuersi domus eiusdem, & quidam alij eis præsidio affuissent, occidissent plures de fratribus, deuastassent domum incẽdio, & asportassent inuenta ibidem omnia, prout prius fuerant terribiliter comminati. Ne igitur excessus huiusmodi tam enormes pœnam effugiant debitæ vltionis, discretioni vestrę per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, dictos sacrilegos tandiu appellatione remota excommunicatos, pulsatis campanis, & candelis accensis, singulis diebus dominicis, & festiuis publicè nuncietis, & faciatis ab omnibus arctius euitari, donec passis iniuriam satisfecerint cõpetenter, & cum vestrarum testimonio litterarum ad sedem venerint Apostolicam absoluendi, inuocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Datum Perusij Idibus Maij. Pontificatus nostri anno nono.

Et

Digitized by Google

Et quamuis tumultum hunc aliqui contigisse putent ex causa Sancti Thomæ de Aquino, cum is religionem ordinis fratrum Prædicatorum Neapoli in id cœnobium ingressus esset, tamen illos errare procul dubio credimus, quandoquidem id de Sancto Thoma contigisse compertum est, non Neapoli, sed cum Thomas à quatuor eius ordinis fratribus associatus è Roma Parisium tenderet, & ab eius germanis fratribus captus est in publica platea apud fontem quendam in territorio Aquæpendentis in Hetruria, vt habet vita Sancti Thomæ iussu Pii quinti conscripta, & Surius tomo 2. Ferdinandus Castiglius in historia Dominicana. Imò ex temporum etiam supputatione, id non Sancto Thomæ accidisse clarius perspicitur, Sanctũ enim Thomam anno 1274. obiisse omnes affirmant, cum annum ageret quinquagesimum, atque eam religionem ingressum cum annum suæ ætatis ageret 17. nempe anno 1241. diploma autem hoc datum est, anno 1236. quod per annos quinque ante Sancti Thomæ ingressum contigit.

Nec audiendus est Ioannes Antonius Campanus, qui in oratione de Sancto Thoma Aquinate, id eius propinquis cõtigisse affirmat, quos cognito Thomæ religionis ingressu in Sancti Dominici Neapolis cœnobium, ex sua quemque domo prosiliisse, claustrum obsedisse, fratribus prædicatoribus conuicia, minasque intulisse, reque Aquinum ad matrem delata, anxiam, & penè exanimem illicò Neapolim properasse, & nouum tumultum aduenientе matre fuisse conflatum. Sed credimus Campanum ex eo diplomate sibi ab eius cœnobii fratribus ostenso, re indiscussa, fuisse deceptum, & putasse id Sancto Thomæ euenisse.

Idem Gregorius nonus ad eundem Archiepiscopum scribit, ad ipsius aures peruenisse, in eius diœcesi, tùm monachos, tùm moniales, aliosque religiosos simoniacam labem sic infeciisse, vt vix aliquos absque pretio in monachos, ac moniales reciperent, eam sub prætextu paupertatis monasteriorũ palliantes, mandat proinde eidem Archiepiscopo, vt eos ex monasteriis, quæ ij ingressi sunt, remotos in alia eiusdem ordinis cœnobia abire cõpellat, si autem ob magnam eorum multitudinem alibi non poterunt commodè collocari, ne damnabilitèr in seculo vagentur, recipiantur denuò dispẽsatiuè in eorum monasteriis, mutatis locis prioribus, & inferioribus assignatis, vt ex eiusdẽ Pontificis litteris sub datum Laterani Kal. Martii 1234. Pontificatus eius anno 7. in Archiuio S. Dominici

Idem etiam Innocentius quartus Pontifex eidem Archiepiscopo Neapolitano, & Salernitano, & Barensi Archiepiscopis scribens, committit, ac districtè præcipit eorum singulis, vt Apostolicæ sedis nomine per ecclesiasticas censuras compellant, ac mandẽt, appellatione remota, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, cæterisque ecclesiarum Prælatis per Regnum Siciliæ constitutis, ne fratribus Prædicatoribus grauamina inferrent, & ab eius subditis inferri prohibeant, & exemptiones, immunitates, ac facultates eis ab Apostolica sede concessas, seruari curarent, vt ex eiusdem Pontificis diplomate sub datum Lugduni die 15. Kal. Octobris 1245. Pontif. eius anno tertio. in Archiuio S. Dominici

Idem etiam Antistes anno 1238. die 30. Ianuarii priuilegium immunitatis ab Anselmo eius prædecessore, Cimiliarchæ, aliisque clericis Congregationis Sancti Saluatoris indultum, suis litteris confirmauit. Archi. Hebdomad. lit. F. fasc. 5. n. 2.

Ad hunc quoque scripsit Federicus secundus Romanorum Imperator, & Siciliæ Rex die 11. Maii 1239. monuitque illum, vt secundo die postquam Capuam is Imperator aduenerit, illuc se Præsul ipse conferret, atque pri- Regist. Visit. hebd. f. 384. à ter.

Digitized by Google

uilegium ab Henrico Imperatore eius patre eccleſiæ Neapolitanæ conceſſum, quod is Archiepiſcopus Cæſareis magiſtratibus oſtenderat, ſecum afferret, de terris nempe Montis Grilli, ſtartia maris mortui de Puteolis, Portu de Iubinu, de decimis reddituum Neapolis, & eccleſia Sancti Angeli de Zippio.

Idem quoque Imperator Capitaneo Neapolis per ſuas litteras præcipit, vt eoſdem ſacros apices Archiepiſcopo Neapolitano (ne excuſationis locus eſſe poſſet) ſub teſtimonio bonorum hominum, quorum nomina ad ſe reſcribat, ſtudeat aſſignare. De quibus ſic habetur in regiſtro eiuſdem Federici ſecundi Imperatoris, quod in regiæ Siclæ archiuio aſſeruatur ſignato 1239 fol. 3. à ter.

Item 11. *Madij. De mãdato Imperiali facto per Magiſtrum Petrum de Vinea, ſcripſit Iacobus de Bant. Neapolitano Archiepiſcopo. Fidelitati tuæ diſtrictè præcipimus, quatenus ſecũda die poſtquam Capuę fuerimus, ibidem noſtro te cõſpectui reuerentèr preſentet, portans tecũ priuilegiũ oſtenſum per te Magiſtro G. de Tocco notario, & fideli noſtro, quod quondam à diuę memorię Imperatore Henrico patre noſtro aſſeris fuiſſe indultum eccleſię tuę, ſuper terris Montis Grilli, ſtartia maris mortui de Putheolis, portu de Iubinu, decimis reddituum Neapolis, & eccleſię Sancti Angeli de Zippio, diem prędictum tibi peremptoriè prefigentes.*

Similes ſcripſit idem, Brunduſino Archiepiſcopo, quod triceſimo poſt receptionem præſentium, ad curiam veniat, portans omnes rationes, quas habet in eccleſia Sancti Iacobi in Brunduſio, & omnibus poſſeſſionibus adiacentibus.

Item ſcripſit Capitaneo Neapolis. *Cum per litteras noſtras, quas per te eis miſimus aſſignandas, curemus, Neapolitano, & Brunduſino Archiepiſcopis, vt ſtatutis peremptoriè diebus, vbi quiſque ſicut litteræ continent ſupradictę, noſtro ſe conſpectui repreſentent, fidelitati tuę precipiendo mandamus, quatenus eaſdem litteras noſtras, cuilibet eorum ſub teſtimonio bonorum hominum ſtudeas aſſignare, reſcribens nobis dictæ aſſignationis dies, & nomina illorum, coram quibus eis fuerint per te litterę aſſignatę, ſit ſtudioſus, &c.*

Petrus igitur hic noſter eceleſiam ſibi à Deo creditam, non parum niſus eſt illuſtrare, is etenim turrim campanariam maioris baſilicæ è leuigatis marmoribus commiſſam erexit anno 1233. quemadmodum vetus ibidem noſtris diebus reperta inſcriptio teſtatur.

Hanc petram Petrus præſul ædificauit,
Quam Chriſtus petram Petro Simoni ſimilauit.
Surrentinatus, præſulque Neapolitanus,
Mille ter vndenis annis, Dominique ducentis
Decantent turbæ Surrentinatus in vrbe
Vrbis P. ſanè prælatus Vergilianæ
Quem Dominus elegit felicitèr hoc opus egit.

Item

Annis viuentis Domini iam mille ducentis,
Ter denis ternis, ſi ſcripta legens benè cernis,
Intitulat geſta currens indictio ſexta,
Tunc anni Domini terdeni mille ducenti
Terni, cum cępit opus hoc felicitèr egit.
P. de Surrento tunc præſul Neapolitanus,
Si benè ſcripta leges indictio ſexta currebat.

Pe-

Digitized by Google

Petrus quoque hic noſter ſe admodum præbuit religioſum,ac pium erga Sanctos,& præſertim eos,quorum pignora Neapoli aſſeruabantur,aut quorum ſolennis in ſua eccleſia memoria haberetur, quò totum eius animum conuertiſſe viſus eſt, quandoquidem eorum geſta diligẽtiſſimè ex vetuſtis monumentis deprompta,ſoluta oratione conſcribi curauit,quorum adhuc aliquot Longobardo caractere in membranis ſcripta ſuperſunt, inter quæ Sãcti Aſpren Neapolitani Epiſcopi vita,quam eius iuſſu Albericus quidam exarauit,eaque apud nos ſeruatur,vt eius præfatio docet,quæ incipiunt.

Sanctiſſimo,ac reuerentiſſimo patri Petro Albericus filialis obſequij famulatum, &c.

Extant etiam Sanctæ Iulianæ virginis,ac martyris geſta in antiquis codicibus manuſcriptis, è Græco in Latinum conuerſa à Petro quodam huic noſtro Petro Archiepiſcopo directa,vt eius præfatio indicat, quæ ſic incipiunt.

Egregio patri domino Petro Sanctæ Parthenopenſis eccleſiæ optimo paſtori. Petrus.

Baronius etiam in addit.ad Martyrol.die 16.Febr. ait habere acta eiuſdẽ Sanctæ Fortunatæ in veteri m.ſ.codice, ex Græco in Latinum reddita à Petro quodam,qui ea ad Petrum Neapolitanum Archiepiſcopum direxit,vt eius præfatio docet.

Sãcti etiam Chriſtophori martyris geſta ab eodem Petro ipſius Archiepiſcopi mandato ſunt recenſita,vt hi verſus,qui inibi in fine leguntur, ſignificãt.

Parthenopenſis apex præſul per cuncta beate,
Nectare ſaluifico redimitus munere diuo,
Petre,Petri meritis,qui te ſacrauit in Vrbe.
Sume tui Petri famulatum,mente benigna,
Quod patrauit ouans ad veſtri nominis odas,
De Chriſtophori laude,magniſque triumphis
Martyris eximii pro Chriſti lege patratis,&c.

Sancti inſuper Georgii martyris acta ab eodem Petro repeti iuſſit,vt ex verſibus,qui in eorum calce referuntur,deprehendimus,hunc in modum.

Hæc tibi geſta dedit Georgi martyr opime,
Petrus,amore tuo ſentes pellendo malignas,
Præſulis egregii Petri præcepta ſecutus;
Iam prętioſa nitet tua paſſio,pugna triumphi.

Et poſt nonnulla ſequitur idem auctor.

Sume pater patriæ præſul,per cuncta benigne
Petre,tui Petri famulatum quæſo libentèr,
Quod tua ſancta mihi præcepit iuſſio fari,
Scilicet vt tenebras Georgii martyris almi,
Famine pellendo luculentum dogma miniſtrem,&c.

Idem quoque Petrus illuſtre martyrium Sanctorum Quirici, & Iulictæ conſcripſit,atque huic noſtro Petro Archiepiſcopo,tũc fortè eccleſiæ Neapolitanæ Diacono obtulit,vt ex eius præfatione perſpicitur,in qua habetnr.

Horum itaque Sanctorum patrum ſtudio motus ego Petrus veſtro animatus nectare Parthenopenſis eccleſiæ leuita Petre,inquiſiuimus diligentèr,&c.

In fine verò eorundem actorum multi leguntur verſus,quorum exordium eſt.

Digitized by Google

Suscipe Petre libens leuites, celsa trophea
Sanctorum, supplex Petrus, quæ præbet amore.

His fermè temporibus Innocentius quartus Pontifex Max. mortuo iam Conrado Rege, Neapolim venit die 9. Iunii, 1253. & in maioris ecclesiæ palatiũ se recepit, ac die 5. Augusti eiusdem anni, quo S. Mariæ de Niue festũ colitur, in diuæ Mariæ maioris æde solennissimè missam celebrauit, die autem primo Nouembris, quo omnium Sanctorum natalis celebratur, in Neapolitana ecclesia missæ sacrificinm Deo obtulit, dein die 7. Decembris ab humanis decessit Neapoli in eo Archiepiscopali palatio, & in maiori ecclesia sepultus est, cui multos post annos Humbertus Archiepiscopus Neapolitanus marmoreum sepulchrum erexit, ac inscriptionem leoninis versibus apposuit, & nostris diebus Annibal de Capua Archiepiscopus eam inscriptionem restituit, aliamque superaddidit, quæ sic se habent.

S. Antonin. 3. par. hist. tit. 19. c. 6. §. 5. Platin. in vita Innoc. 4. Cyprianus Manente in vol. 1. hist. lib. 2. Onuphr. Panuin. de Pontif. & Card.

Hic superis dignus requiescit Papa benignus
Lætus de Fliſco sepultus tempore prisco,
Vir sacer, & rectus sancto velamine tectus,
Vt iam collapso mundo temeraria passo,
Sancta ministrari vrbs posset quoque rectificari.
Concilium fecit, veteraque iura refecit,
Hæresis illisa tunc extitit, atque recisa,
Mœnia direxit, ritè sibi credita rexit,
Strauit inimicum Christi colubrum Federicum
Ianua de nato gaudet sic glorificato,
Laudibus immensis vrbs tu quoq; Parthenopensis
Pulchra decore satis, dedit hic tibi plurima gratis
Hoc titulauit ita Humbertus Metropolita.

Innocentio IV. Pont. Max.
De omni Christiana Repub. optimè merito.

Qui natali S. Ioan. Baptistæ an. 1240. Pontifex renunciatus; Die Apostolorum Principi sacra coronatus, quùm purpureo primus pileo Card. exornasset, Neapolim à Corrado euersam S.P. restituendam curasset, innumerisque alijs præclarè, & propè diuinè gestis Pontificatum suum quam maximè illustrem redidisset, Anno 1254 Beatæ Luciæ virginis luce hac luce cessit.

Annibal de Capua Archiepiscopus Neapol.
In Sanctissimi viri memoriam, aboletum vetustate epigrama R.

Altero die post ipsius Innocentii mortem, videlicet 8. Decembris anno 1254. Neapoli obiit Stephanus Cardinalis Sanctæ Mariæ Transtiberim tit. Calisti, eiusq; cadauer in cathedrali fuit sepultum, vt Panuinius, aliiq; affirmant. Innocentio defuncto conclaue Neapoli habitum est, in palatio maioris ecclesiæ, ibique à Cardinalium Collegio in eius locum creatus est Alexander quartus Anagninus Gregorii 9. nepos die 21. Decembris 1254. qui in eadem maiori ecclesia die dominico 13. Ianuarii 1255. per manus Riccardi Hannibaldensis S.R.E. Archidiaconi, & Cardinalis consecratus est, ac coronæ insignia accepit, Panuinius autem in lib. de Card. ait die natalis Domini 1254. eum fuisse consecratum, & coronatum, qui quidem Pontifex per annum Neapoli commoratus est, vt ex diplomatum datis, quæ in Romano Bullario habentur, clarè conspicitur, & glos. in l. si maritus, §. legis Iuliæ, ff. de adulteriis innuit.

Hoc

Digitized by Google

Hoc tempore cum Alexander is Pontifex Neapoli resideret, Neapolitanę ecclesiæ Archiepiscopus quidam præerat, cuius nomen nobis non est compertum, ad cuius quidem Archiepiscopi, eiusque Capituli, ac Cleri preces idem Pontifex suo diplomate sub datum Neapoli die 23. Maii 1255. priuilegium confirmauit, quod Sergius olim Neapolitanus Archiepiscopus indulserat Neapolitanis clericis, de quo superius in Sergio diximus,

1262.

BERARDINVS CARACCIOLVS RVBEVS patritius Neapolitanus, Iureconsultus, atque artium, & medicinę professor, Archiepiscopus fuit Neapolitanus, obiit autem die 5. Octobris 1262. & sepultus est in cathedrali, in sacello familiæ, marmoreo, sublimique sepulchro, vbi sequens legitur inscriptio.

Hic iacet corpus venerabilis in Christo patris domini, & domini nostri Berardini Caraccioli Rubei de Neapoli Dei gratia Archiepiscopi Neapolis, & vtriusq; iuris Doctoris, ac medicinæ scientiæ periti, qui obiit anno Domini MCCLXII. tertio nonas Octobris.

Ioannes Caracciolus Rubeus nepos fieri fecit.

His temporibus anno 1261. cum Neapolitana ciuitas ab Vrbano quarto sacris esset interdicta, eo quòd Manfredo Neapolitanorum Regi pareret, qui armorum vi Regis titulo, ac diademate assumpto, à Romana sede non inuestitus, propria authoritate Regno hoc potiebatur, quamobrem ab eo Pontifice iussus est, vt Neapolitanum Regnum Romanæ ecclesiæ dimicteret, & exinde discederet, is autem parere noluit, ac proinde acre bellū ab eo Pontifice eidem Regi inferri parabatur; Archiepiscopus verò Neapolitanus, nō fracti pectoris, præ Romani Pontificis obedientiam, eius Regis potentiam, atque indignationem haud veritus, ecclesiasticum interdictum seruauit, atque ab omnibus seruari præcepit, & neminem sacra conficere, nec sacris interesse patiebatur. Quamobrem Neapolitana vrbs tres viros nobiles ad eundem Regem in Apulis tunc cum exercitu consistentem, oratores misit, illum exorantes, vt Romanæ ecclesiæ colla submicteret, & à Romano Pontifice pacem obtineret, erat enim ciuitas sacris interdicta, & Archiepiscopus missas celebrari prohibebat, nec etiam bellum, nec interdictum illud amplius ferre poterant; Rex verò oratoribus respondit, id bellum non esse suæ culpæ adscribendum, sed Pontificis, qui è suo Regno illum eijcere vellet, seque Neapolim missurum tercentum Saracenos, qui ad missas per vim celebrandas presbyteros, ac fratres compellerent, cogerentque, eos verò qui missas recitare renuerent ad triremes micterent: At oratores audactèr, ac verbis apertis Regi dixerunt, ne illos micteret, ciuitas enim Neapolis Saracenos excipere, & hospitari nullo pacto volebat, eorum barbaros mores odientes, ac pertesi, de quo Rex grauitèr turbatus est, ac ira succensus, nec tamen Saracenos misit. Matthæus Spinellus è Iuuenatio in suis diariis m. s.

Cumque paucos post annos Carolus Prouinciæ Comes à Clemente quarto Rom. Pontif. Neapolitanorum Rex esset creatus, & cum exercitu ad Regnū adipiscendum aduenisset, fuso, ac occiso Manfredo, Neapolim ingressus est die 24. Febr. in festo Sancti Matthiæ 1265. & in archiepiscopalem ecclesiā primùm se recepit cum Consentino Archiepiscopo, vt Matthæus Spinellus de Iuuenatio in suis Diariis scriptum reliquit. Erat autem Archiepiscopus is Consentinus in Regno pro Romano Pontifice Nuncius, vt ex Pandulpho Collenucio in Compendio Regni habemus, & tunc credimus Neapolitanam ecclesiam pastore vacare.

DOM-

Digitized by Google

DOMNVS GENTILIS monachus ordinis Sancti Benedicti, Archiepiſcopus Neapolitanus, cuius mentio habetur in antiquis monumentis Caſſinenſis monaſterij, in vetuſto enim manuſcripto codice in membrana, qui in bibliotheca eius cœnobii aſſeruatur inter manuſcriptos num. 75. cui titulus eſt, memoriale illuſtrium virorum ordinis monaſtici, calendarii tabulæ conſpiciuntur ad ſingulos anni menſes digeſtæ, in quibus Abbatum ipſius cœnobii, ac inſignium monachorum eius monaſterij, & congregationis, ac benefactorum, qui in dies ab humanis decedebant nomina deſcribebantur, & inter alios huius noſtri Archiepiſcopi nomen habetur Longobardis litteris ſcriptum, hunc in modum.

3. Kal. Iulÿ obÿt Domnus Gentilis Neapolitanus Archiepiſcopus, & monachus.

Et in alio conſimili manuſcripto libro eiuſdem monaſterij in membrana n. 47. ſic dicitur.

3. Kal. Iulÿ obÿt Domnus Gentilis Neapolitanus Archiepiſcopus, & monachus.

Emortuale prædictum m. ſ. monaſterij Caſſinenſis num. 47. fuit typis excusũ ſimul cum Falconis Beneuentani Chronico vbi fol. 165. legitur.

3. Kal. Iulÿ obÿt Domnus Gentilis Neapolitanus Archiepiſcopus, & monachus.

Et ſi coniecturæ locus eſt, eiuſdem monaſterij monachum fuiſſe arbitramur, tempus verò, quo is floruit non habetur, nos autem coniectura quoque ducti, ad hæc circitèr tempora reijciendum cenſemus.

1245.

Neapolitanus quidam Archiepiſcopus, cuius ſuppreſſo nomine mentionem facit Innocentius Papa quartus, qui plures litteras ſub datum Lugduni 15. Kal. Septembris 1245. Pontificatus eius anno tertio ſcribit ad omnes Chriſtiani orbis prælatos, eis mandans, vt deſiſtant à quibuſdam grauaminibus, & iniurijs illatis fratribus minoribus ab eis, alijſque eccleſiaſticis perſonis, atque eorum ſubditos arctius compellant, vt ab his deſiſtant, & in quolibet Regno, ac prouincijs per vniuerſum Chriſtianum orbem aliquot prælatos conſeruatores creat, qui Apoſtolica auctoritate, appellatione remota, curã prohibendi ea grauamina, ac iniurias haberent, & ab ijs abſtinendum compellant, & inter alias, litteras dirigit ea de re Neapolitano, Meſanẽſi, & Sipontino Archiepiſcopis, quos conſeruatores conſtituit in Regno Siciliæ. Eas autem litteras ex regeſto Vaticano eiuſdem Pontificis deſcriptas epiſt. 539. recitat frater Lucas Vuaddignus in Annalibus Minorum tomo 1. ſub tit. de Regeſto Pontificio num. 23. fol. 72.

1252.

BERNARDVS ELECTVS Neapolitanus Archiepiſcopus, cui Innocẽtius quartus Rom. Pontifex anno 1252. viuæ vocis oraculo præcepit, vt fratrem Samuelem ordinis Minorum, virum eximium, ac in prædicanda cruce aduerſus Chriſti hoſtes, alijſque Romanæ eccleſiæ obſequiis præſtandis, indefeſſum, in Epiſcopum Neocaſtrenſem in Regno Neapolitano eligeret, cuius Pontificis præcepto Bernardus parens, Samuelem in eius eccleſiæ Epiſcopum elegit, quam electionem Innocentius ſuis litteris confirmauit, quarum exemplar è Vaticano deſcriptum refert frater Lucas Vuaddingus in Annalibus Minorum tomo 2. ad eum annum fol. 40. quæ ſic ſe habent.

Fratri Samueli de ordine fratrum Minorum Electo Neocaſtrenſi.

Per fide dignos frequentèr accepimus, quod tu in Ordine tuo dudum laudabilitèr conuerſatus, in Apoſtolicæ Sedis obſequijs mentem vigilem, & firmam conſtantiam

ſub

Digitized by Google

sub multorum incursu discriminum habuisti. Propter hæc si quidem merita, nos circa personam tuam dirigentes affectum benevolentiæ specialis, dilecto filio B. Electo Neapolitano viua voce dedimus in mandatis, vt te de authoritate nostra tunc vacanti Neucastrensi Ecclesiæ prouideret. Cum autem dictus Electus te ipsi ecclesiæ iuxta mandatum huiusmodi præfecerit in Episcopum, & pastorem, prout in patentibus litteris inde confectis plenius continetur; Nos quod ab ipso in hac parte factum est, ratum habentes, & firmum, id authoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum de verbo ad verbum inferius fecimus annotari, qui talis est: Omnibus præsentes litteras inspecturis: Bernardus miseratione diuina Neapolitanus Electus salutem in Domino. Nouerit vniuersitas vestra, quod nos de speciali mandato Sanctissimi Patris Domini Innocentij Papæ IV. nobis viua voce facto, fratrem Samuelem de Ordine fratrum Minorum præfecimus Neucastrensi ecclesiæ, pastore vacanti, in Episcopū, & pastorem. In cuius rei testimonium, &c. vsque communiri. Actū Perusij 3. Idus Nouembris, Pontificatus D. Innocentij Papæ IV. anno 10. Nulli ergo nostræ confirmationis, &c. Datum Perusii 15. Kalen. Decembris anno 10.

1254.

Electus quidam Neapolitanus Archiepiscopus, cuius nomen non exprimitur, & fortè est idem, ac superior Bernardus Electus, hic ab Innocentio IV. Rom. Pontif. anno 1254. Apostolicæ sedis Legatus mittitur ad Vngariæ, & Bohemiæ Reges, ad sedandam controuersiam inter eos Reges exortam, vt ex eiusdem Innocentii epistola, quæ in litteris secretis regesti Vaticani fol. 204. epistola 4. habetur, eamque refert frater Lucas Vuaddingus in annalibus Minorum tom. 2. fol. 16. in Regesto Pontificum, quæ sic se habet.

Electo Neapolitano Apostolicæ sedis Legato.

Venerabilis frater noster Zagabrien. Episcopus, & dilectus filius frater Ecce de ordine Minorum postquam discessisti à nobis, ad sedem Apostolicam accedētes ex parte carissimi in Christo filii nostri Regis Vrgariæ illustris nobis exponere curauerūt, quod Rex ipse occasione discordiæ inter eum, & carissimum in Christo filium nostrū Regem Bohemiæ illustrem exorta, authoritate nostra citatus extiterat, vt in festo Natiuitatis Beati Ioannis Baptistæ proximo præterito per responsalem idoneum in nostra compareret præsentia, propter quod eosdem Episcopum, & fratrem ad prætactam sedem in ipso termino destinarat, quodque Rex idem nostræ super hoc ordinationi stare volebat, & ad firmitatem, & securitatem maiorem paratus erat castra, munitiones & alia, quæ tenet in locis, & terris, de quibus inter ipsum, & prætactum Regem Bohemiæ prætacta interuenit discordia, eiusdem sedis Nuncijs assignare per ipsos interim retinenda, dummodò dictus Rex Bohemiæ de iis, quæ ipse tenet similem propter hoc assignationem duceret faciendam. Et hæc eadem frater Vvalascus de ordine Minorum, quem pro huiusmodi negotio in Vngariam olim transmisimus, similiter dixit nobis, super quibus iidem Episcopus, & frater Ecce patentes ab ipso Rege habebant litteras per mandatum. Licet igitur te ad ipsius Vngariæ partes commisso in illis legationis officio pro eodem negotio duxerimus destinandum, quia tamen tunc ista ignorabamus, & quod ipse Rex Vngariæ talem in his gereret volūtatem, volumus, & præsertim tibi tenore mandamus, quatenus prætactæ legationis officio supersedere procures, & si eius prætextu circa præmissa forsan in aliquo processisti, processum tuum studeas reuocare. Datum Anagniæ 3. Idus Iulii anno 12.

1265.

S. THOMAS DE AQVINO ordinis Prædicatorum, patricius Neapolitanus

nus,de insigni Aquini Comitum familia,Landulfi Belcastri Comitis filius, sanctitate,& doctrina præstantissimus,cum Parisiis sacram theologiam explanaret,& per vniuersum terrarum orbem eius sanctitatis,atqu e doctrinę fama longè,latèque emicaret, electus fuit Archiepiscopus Neapolitanus annum circitèr 1265. à Clemente quarto Rom. Pontif. cui notissimus erat, à quo etiam summoperè diligebatur,is autem,vt qui maxima præpollebat humilitate,dignitatem illam sibi vltrò oblatam modestè respuit, & Summo Pontifici rescribens, illum humillimè precatus est, vt reliquum suæ vitæ spatium in regulari paupertate eum agere permitteret,& ab illo dignitatis pondere alleuiare dignaretur,& quamuis Sanctum Thomam eius consanguinei importunè obsecrarent,vt in patriam ea dignitate decoratus reuerteretur,(ij enim propter sinistros bellorum casus, nedùm bona omnia perdiderant,verum etiam plerique ipsorum profugi per Italiam ibant) eis tamen nullo pacto assentiri voluit.Non desunt tamen,qui dicant id Sancto Thomæ sub Vrbano quarto contigisse,veluti Platina in vita Pontificum in eodem Vrbano,sed fallitur, vt benè obseruauit frater Ferdinandus Castiglius in historia Dominicana lib.3.cap.26.

Mirum est autem,quod in bulla eius canonizationis,in qua eiusdem Sancti vita,ac miracula recensentur, hoc de Archiepiscopatu Neapolitano Sancto Thomæ delato,siue oblato reticeatur,ac nulla penitus in ea mentio habeatur,& quod in regestris Clementis quarti,ac Vrbani item quarti accuratè perquisitis,epistola,vel diploma illud eius electionis nō habeatur. Nec tamen ob id dubitari de hoc potest, cum Romana ecclesia ab antiquissimis temporibus id in eius Sancti officio affirmet,& omnes ferè, qui eius vitam conscripserunt,id apertè testentur,& præsertim frater Iacobus de Voragine,qui eiusdemmet ordinis Prædicatorum fuit,& Archiepiscopus Ianuensis,eius temporis æqualis scriptor,qui floruit anno 1290. & id affirmat in eius libro de vita Sanctorum cap.182.

Frater Armandus de Bellouisu Bononiensis eiusdem ordinis Prædicatorum, vir grauis,qui fuit theologiæ,ac etiam sacri palatii Apostolici magister,actu theologiam legens ordinariè in eo sacro palatio Apostolico in ciuitate Auinionensi,tempore domini Ioannis Papæ 22. annum circitèr 1316. in sermonibus suis de tempore,& de Sanctis per totum ferè annum, quos dicauit domino Raimundo Vehensi Ruthenensis diœcesis, qui ab eodē Pontifice creatus fuit Cardinalis tit. Sancti Eusebii anno 1327. in collatione 72.de B.Thoma de Aquino,meminit Thomam non concupisse dignitates, imò Papam,qui tunc erat,contulisse,ac misisse eidem Thomę Archiepiscopatum Neapolitanum,& curam,& administrationem Prioratus Sancti Petri ad Aram de Neapoli,sed ipse totum fugit,& renuit, & petiit ab eo pro dono speciali,vt de cætero sibi talia non offerret, imò à Deo importuna oratione impetrauit,ne ad prælationis officium vnquam assumeretur.

Sanctus quoque Antoninus Archiepiscopus Florentinus in 3.par. histor. tit. 23.cap.7.§.10.testatur Archiepiscopatum Neapolitanum Sancto Thomæ fuisse delatum,& renuisse,& superaddit Pontificem eius electionis bullam ad Beatum Thomam misisse, adiunctis etiam redditibus ecclesiæ S. Petri ad Aram,quæ Neapoli pinguis est Abbatia,ac magni redditus,quod etiam affirmat Boninus Mombritius in 2.tom.de vitis Sanctorum.

Idem etiam de eo Archiepiscopatu S.Thomæ delato,siuè oblato,testantur hi,

Laurentius Surius tom.2.die 7.Martii.

Ioannes Antonius Campanus in oratione in festo S. Thomæ.

Bap-

Digitized by Google

Baptista Platina de Romanis Pontificibus, in Vrbano quarto.

Lippus Brandolinus in oratione à se publicè habita in Vrbe, de vita, & moribus Sancti Thomæ Aquinatis, iussu Oliuerij Cardinalis Carrafæ, in eius Sancti solenniis.

Ioannes Antonius Flaminius in vita S. Thomæ.

Frater Ferdinandus Castiglius in histor. Dominicana lib. 3. cap. 26.

Frater Ioannes Michael Pius de viris illustribus ord. Prædicatorum par. prima, lib. 1. n. 201.

Nec enim eius canonizationis diploma omnia ipsius gesta, ac miracula singillatim describit, sed ea summatim, ac breuitèr attingit, & tamen in eo dicitur Sanctum hunc virum terrenorum ambitione semotum, cœlestium assecutioni fuisse intentum, eumque ab humilitate commendat.

Res eius gestas reticere malui, cum multi illas tùm Græcè, tùm Latinè, atque Italicè, magnis commentariis sint prosecuti, & plerique id optimè præstiterunt, vulgatæque sint per totius mundi ambitum, vitam enim ipsius præter Ioannem xxii. in bulla eius canonizationis sub datum Auinioni 15. Kal. Aug. 1324. quam ex regesto eiusdem Pontificis in Vaticano existenti descriptum, recitant frater Ferdinandus Castiglius in Chron. Dominicano lib. 2. & Bullarium Romanorum Pontificum nouissimè editum à Laertio Cherubino, & frater Abrahamus Bzouius Polonus in Annal. ecclesiast. tomo 13. ad annum 1274. originale autem eius canonizationis diploma seruatur in archiuio cœnobii Sancti Dominici ordinis Prædicatorum huius ciuitatis, ac præter eos, quos superius retulimus, scribunt etiam hi.

Antonius Pizomenus in opusculis Sancti Thomæ excusis Venetiis 1490

Hartmannus Schedel Noribergensis in Registro Chronicarum de temporibus mundi, in sexta ætate fol. 215.

Ioannes Garzo lib. 4. de viris illustr. ordinis Prædicatorum.

Ioannes Petrus Maffeus è Societate Iesu in vitis decem, & septem Christi Confessorum selectis ex variis authoribus Italicè, Sancti Thomæ vitam scribit.

Frater Abraham Bzouius Polonus in 13. tomo Annal. eccl. anno 1274.

Frater Thomas Maluenda in Annalibus sacri ordinis Prædicatorum ad annũ 1237. cap. 34. cum sequentibus fol. 594. & anno 1241. cap. 6. fol. 639. & alii multi.

Item Græcè scripsit Demetrius Cydoneus Thessalonicensis, vt testatur Sixtus Senensis lib. 4. Bibliothecæ sanctæ, qui quidem Demetrius omnes Sancti Thomæ libros in Græcum sermonem transtulit, qui in bibliotheca Vaticana asseruantur, vt testatur Alphonsus Ciacconius in lib. de vitis, & gestis Rom. Pontif. & Cardin in Ioanne xxii.

Tandem iussu Pii V. Pontif. Max. eius Sancti vita accuratissimè scripta est, atq; omnibus calculis, ac numeris absoluta, ex veteribus, ac variis probatis scriptoribus, diplomatibus, ac monumentis ex toto orbe cõquisitis, excerpta, quæ eiusdem Sancti operibus præfixa est in primo volumine, editionis Romanæ anno 1570.

De librorum autem multitudine, quos is in theologica facultate, ac sacra pagina, quibus catholicam ecclesiam illustrauit, ac de philosophia, cæterisque disciplinis conscripsit, & de eius doctrinæ veritate in theologicis rebus, ac quantum ei fuerit acclamatum à Patribus, qui Tridenti in generali synodo conuenerunt, nil dicam, cum plerique id passim pertractarint.

Illud vnum non prętermittam Pium V. Rom. Pontif. suis litteris 3. Idus Aprelis

Digitized by Google

lis 1567. datis præcepisse præstantissimi huius Sancti Doctoris Thomæ Aquinatis festum, qui 7. Martii contingit, quo is ad cœlos euolauit, in ciuitate, ac Regno Neapolitano, quæ clarissimum hoc lumen edidit, de præcepto seruari mandauit, & vetitis, ac seruilibus operibus, laboribusque abstineri, & sub duplici maiori officio celebrari, in aliis autem Christiani orbis partibus, sicut Sanctorum quatuor ecclesiæ Doctorum festiuitates felicis memoriæ Bonifacii Papæ octaui mandato celebrantur.

At dein anno 1605. Neapolitana ciuitas vnanimi voto, & Clementis octaui auctoritate, ac Apostolicis litteris diuum Thomam Aquinatem eorum tutelarem diuum, atque octauum eius vrbis patronum adlegerant, vt qui is in mundo viuens præ humilitate, animarum curæ conciuibus, & eorum Archiepiscopus præesse renuit, in cœlis nunc existens, eorum vrbis, ac ciuium custodiæ, & protectioni præsit apud immortalem Deum, quod quidem solennitèr, magna pompa, summisque gaudiis effectum est, hac formula præscripta, quæ inter album reposita est.

Adscriptio Sancti Thomæ de Aquino in Patronum Neapolis.

Die decimonono mensis Ianuarij tertiæ indictionis 1605. Neapoli. Quod virtù Sanctissimum Thomam Aquinatem nouum Patronum vrbi adsciscimus, vt ea res inuictissimo, atque augustissimo Regi nostro Philippo cunctis patrum ordinibus, Populoque Neapolitano prospera, & læta eueniat, votis omnibus precamur. Igitur quod omnibus innotescat, hodiè prædicto die constituti in nostri præsentia Fuluius Constantius Marchio Corleti, & supremi à latere Consilij Regens, Ioannes Simon Moccia, Horatius de Ligorio, Marcus Antonius Mormilis, Franciscus Mormilis, & Alphonsus Ligorius, è Sedili Portæ nouæ. Felix de Marra, & Marcus Antonius Caracciolus è Sedili Capuanæ. Ioannes Paulus Sanfelicius, Fabius Surgens, Cæsar Carmignanus, quond. Ranaldi, Carolus Miroballus, & Horatius Musceptula, è Sedili Montaneæ. Don Cæsar Pappacoda, Fabritius Tuttauilla, & Hieronymus Macedonius è Sedili Portus, Ascanius Carrafa, Claudius Milanus, & Alphonsus Brancacius è Sedili Nidi, Anellus de Martino, Franciscus Imperatus V. I. D. Horatius Campanilis V. I. D. Octauius de Martino V. I. D. Iacobus Pintus, Franciscus Pacellus, Ioannes Hieronymus Romanus, & Antonius de Iacobo pro fidelissimo Populo, Deputati ab hac fidelissima Ciuitate Neapolitana, præsentes in templo diui Dominici antè aram maximam, astante frequentissima nobilium corona, ac ferè innumerabili, tùm ciuium, tùm exterorum multitudine; Prædicti denique Deputati publicè declarauere hanc fidelissimam Ciuitatem Neapolitanam iamdiu concupiuisse, atque summo studio exoptasse diuum Thomam de Aquino diuinæ voluntatis Angelicum interpretem, vitæ sanctitate, miraculis, & eruditione insignem inter vrbis tutelares Patronos referre, vt præter Ianuarium, Athanasium, Asprenum, Agrippinum, Seuerum, Euphebium, & Agnellum, Sancti quoque Thomæ adiunctis precibus prepotens, & miserator Deus mala omnia auertat, bonaque plena manu largiatur, huius autem optandi patrocinio, præter causas, quæ cum alijs possunt esse communes, illæ etiam accesserunt, quod ex hac ipsa vrbe à nobilissima Aquinorum familia originem trahat, quod hinc primùm disciplinis eruditus, quod bonæ vitæ partem in hac vrbe, & sacra æde traduxerit, quo tempore ciues omnes singulari studio complexus est, eosque publicè sacras litteras docuit, quod hinc etiam diuinum illud oraculum, Benè scripsisti de me Thoma audire meruerit. Quamobrem re communicata cum illustrissimo, & excellentissimo domino Don Io-

Ioanne Alphonso Pimintel de Herrera Beneuentanorum Comite, optimo, & præstantissimo Prorege, non modo potestatem fecit, sed cohortatus etiam est, operamque suam apud Pontificem Maximum pollicitus, ac postea rem omnem singulari pietate promouit. Tandem Sanctissimus dominus Clemens octauius Pontifex Maximus Ciuitatis precibus commotus, collaudato eius studio, ac pietate, vt id faceret voti compotem fecit, transmissis ad hanc fidelissimam Ciuitatem, ipsosque Deputatos infrascriptis Apostolicis litteris in forma Breuis, à tergo. Dilectis filijs Nobilibus viris ciuitatis Neapolitanæ Deputatis. Intus verò. Clemens Papa VIII. Dilecti filij Nobiles viri salutem, & Apostolicam benedictionem. Sicut Angeli in ministerium missi, propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, ineffabili Dei prouidentia non modò singulorum hominum curam gerunt, verùm etiam ipsis Vrbibus, & Prouincijs præsident; ita Sancti cum Christo regnantes, qui vitam meruerunt Angelorum, non solum priuatos quosque homines suis orationibus adiuuant, sed publicas Ciuitates, & Regna continua protectione defendunt. Sunt enim communes generis humani custodes, & legati apud Deum potentissimi. Sunt cunei inexpugnabiles, & nostræ salutis præsules, qui secretorum conscij diuinorum familiarius clementiam Dei pro nostris exorant laboribus, & nequissimi dæmonis insidias, ac conatus, ab omnibus diuina virtute depellunt. Verùm quò plures numero, ac meritis, præstantiores sũt, qui pro salute hominum in cœlestibus Regnis apud Deum intercedunt, eò homines ipsi desiderata bona facilius impetrant, & impetratis diutius perfruuntur. Cum igitur in isto nobili Regno plurimi olim sanctitate, miraculis, & doctrina insignes viri claruerint, qui vniuersam ecclesiam Dei suarum virtutum splendore illustrarunt, inter hos autem Sancti illi Asprenus, Ianuarius, Agrippinus, Seuerus, Athanasius, alijque complures, tùm Episcopi, tùm Abbates præcipuè floruerint, quos meritò hæc vestra ciuitas certos sibi Patronos adoptauit. Cumque superiorum temporum memoria Sanctus Thomas Ordinis Prædicatorum, Doctor Angelicus ex antiqua, & nobili Comitum de Aquino familia oriundus, similitèr in eodem Regno tùm sanctitatis, ac miraculorum gratia, tùm doctrinæ laude clarus exiterit, laudabili consilio eadem ciuitas illum certis patronis suis adiungendum statuit. Hic siquidem honor, eius virtutibus, cum admirabili doctrina coniunctis iure optimo debetur. Ac doctrinæ quidem testis est, ingens librorum numerus, quos ille breuissimo tempore, in omni ferè disciplinarum genere, singulari ordine, ac mira perspicuitate, sine vllo prorsus errore conscripsit: in quibus conscribendis interdum Sanctos Apostolos Petrum, & Paulum colloquentes, locosque illi quosdam Dei iussu enarrantes habuit, & quos deinde conscriptos, expressa Christi Domini voce comprobatos audiuit. Cum autem illi nunc peculiare eiusdem vestræ ciuitatis Patroni nomen accedat, sperandum est fore, vt ratione perfectæ charitatis, qua Deo propinquior est, & patrocinij, ad quod eligitur, vobis magis proficiat precibus, quod eiusdem antedictæ doctrinæ, eximiæ virtutes, & summa præsertim, qua semper excelluit humilitas, hunc ipsum honorem postulasse videntur. Quapropter cum ille tam religiosè, ac demissè semper de se ipso existimauerit, vt inter cetera oblatum à felicis recordationis Clemente quarto Romano Pontifice prædecessore nostro ciuitatis vestræ Archiepiscopatum, insigni cum modestia recusauerit: meritò Deus hoc tempore vobis in animum induxit, vt eum, qui cum in terris esset, vobis ad summam humilitatem præesse noluit, nunc cum in cœlis est, propter eiusdem sanctitatem in numerum vestrorum Patronorum adscisceatis. Qua quidem in re nos pietatem, & consilium vestrum plurimum in Domino commendantes, electionem à vobis factam auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, illique nostræ & Apostolicæ confirmationis robur adijcimus, & vt in posterum idem Sanctus Thomas inter cæteros

Digitized by Google

teros ciuitatis vestræ Patronos connumeretur, vtque etiam ab vniuerso Clero secularí, & regulari vtriusque sexus cuiusuis ordinis eiusdem ciuitatis officium de ipso Sancto Thoma tanquam de Patrono publicè, & priuatim recitari debeat, perpetuò statuimus, ac præcipimus, & mandamus. Sicque ab ipsis, & alijs, ad quos spectat ob seruari debere, irritumque, & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Quo circa Deum bonorum omnium auctorem, & parentem vobis omnibus precamur, vt meritis quoque, ac precibus huius vestri noui Protectoris omnes humani generis hostis insidias à vobis longè repellat. Ciuitatem in pace custodiat, & vniuersum Regnum cælesti benedictione tueatur.

Quare prædicti Deputati ciuitatis nomine eius voluntatem adimplere volentes Thomam de Aquino Doctorem Angelicum in Patronum, & Protectorem accipiunt, atque inter cæteros Vrbis tutelares adscribunt, eundemque Sanctum submisse, atque enixè obsecrant, vt assiduas pro ea ad Deum preces effundat, Vrbemque à peste, fame, & bello, cæterisque infortunijs vindicet, ac tueatur. Et in fidem, ac tutelam acceptam ciues, atque incolas omni bonorum genere cumulet, ac diuinum præcipuè obsequium nobis impetret. Præterea Philippum tertium Regem nostrum catholicæ fidei defensorem acerrimum cum prole sua protegat, & foueat, sanctam, iustamque eius voluntatem fortunet, & dirigat, eique longeuam, ac felicem ætatem exoret. Prædicti denique Deputati eiusdem Sancti Thomæ angustissimam imaginem, eiusque brachij dexteri partem, quo scribente profligauit hæreses, sacras litteras illustrauit, quam fidelissimè huic Ciuitati fratres Dominicana religionis elargiti sunt, in argentea theca repositam, ad sacellum illud templi maximi, quod thesaurum appellamus, quodue cæterorum Patronorum asseruandis reliquijs dicatum est, asportari, & collocari volunt, huiusque translationis diem, qui est hodiè singulis annis, vt diem festum colendum, ac celebrandum fore pollicentur. Iurantes ad Sancta Dei Euangelia, meque Ioannem Baptistam Bassum notarium publicum rogauere, vt hæc omnia ad futuram rei memoriam meis tabulis referrem, vniuerso acclamante Populo, ac Sancti Thomæ nomen sæpius iterante, & ad sua vota inuocante. Vnde, &c.

Hoc quoque documentum, & Apostolicas litteras ad verbum refert frater Abraham Bzouius in 14.tomo Annal eccl.ad annum 1322.fol.401. recitatur etiam integrè in actis Capituli generalis ordinis Prædicatorum Romæ celebrati anno 1612.typis excusis.

Fuerunt quoque expedita duo alia diplomata ab eodem Pontifice, sub datum Romæ die 21. Nouembris 1603. super ea admissione Sancti Thomæ in eius Vrbis patronum, quibus is Pontifex commendat ciuium pietatem, ac deuotionem erga eum Sanctum, alterum nempè ad Deputatos eius ciuitatis directum, alterum verò ad dominum Beneuentanorum Comitem in Regno Proregem. Aliæ etiã dein litteræ à Paulo V. Summo Pontifice ea de re datæ sũt Romæ die 17. Decẽbris 1607. tam circa festum celebrandum ea die, qua Sanctus is adscitus fuit in Patronum, illiusque brachium ex ecclesia Sancti Dominici in metropolitanam fuit translatum, quam circa officium in eius honorem recitandum vti Patroni eius Vrbis, quorum quidem Pontificum litteras nobis reticere non placuit, cum parum, aut nihil ad nostrum institutũ pertineant, eæque etiam referantur ab eodem Bzouio, & in eisdem actis Capituli ordinis Prædicatorum.

1265.

DALPHINAS ELECTVS Archiepiscopus Neapolitanus, cuius mentionem reperimus factam in bulla Aygleríi Archiepiscopi eius successoris de anno 1270. quæ in archiuio fratrum Eremitarum cœnobii Sancti Augustini Neapolis asseruatur, & sic se habet.

Ay-

Digitized by Google

lerius miseratione diuina Neapolitanus Archiepiscopus. Licèt in bonis actibus misericordię opera existant precipua, tamen ea potius retinenda quę circa religiosas personas, & religiosa loca uberius exercentur. Hinc est igitur, quod cùm religiosi viri fratres ordinis Sancti Augustini de consensu venerabilis viri domini Dalphinatis Neapolitani Electi predecessoris nostri, & Capituli Neapolitani in Ciuitate Neapolitana ecclesiam Sancti Vincentij, quę olim fuit monasterium monialium sine iure cimiterij fuerint assecuti, in qua habitarent, & Deo culta deseruirent perpetuò in eadem, nec liceret eis hucusque, vt prędicti loci cimiterio etiam propria sponsione à quondam fratre Thomasio Priore prouinciali eorum pro parte ordinis tempore prędictę concessionis exacta. Nos attendentes nunc, quod prędicti fratres propter religiosę conuersationis fructum sunt amplius honorandi, permittimus cum consensu, & consilio Capituli nostri Neapolitani fratri N. Priori dicti loci, & fratribus prędictis in prędicto suo loco Neapolitano morantibus, & eorum successoribus nomine ordinis Sancti Augustini in perpetuum, vt non obstantibus exceptione prędicti cimiterij, tempore eiusdem concessionis per prędictum predecessorem, & Capitulum nostrum facta, & prędicta promissione eorum eisdem exhibita, & sinè eorum cominutia nequaquam cimiterio uterentur, amodo valeant liberè, & legitimè in cimiterio in loco prędicto, sulta ecclesiarum à quibus defunctorum corpora assumuntur canonica portione. Vt autem presens indulgentia nostra robur obtineat firmitatis presens priuilegium eisdem fratribus nomine ordinis supradicti per manus Stephani de Sancta Georgio clerici, & publici ecclesię Neapolitanę notarij scribi fecimus suo signo signatum, sigillo nostro munitum, subscriptionibus nostra, & prędicti nostri Neapolitani Capituli roborat um. Actum Neapoli anno natiuitatis dominicę millesimo ducentesimo septuagesimo die Iouis vicesimo quarto mensis Aprelis tertię decimę Indictionis. Et ego Stephanus de Sancto Georgio clericus, & publicus ecclesię Neapolitanę notarius prędictis regatus interfui, & de mandato prędictorum dominorum Archiepiscopi, & Capituli presens exinde scriptum scripsi, & nostro consueto signo signaui.

✠ Ego Aygerius Neapolitanus Archiepiscopus subscripsi.

✠ Ego Riccardus ecclesię Neapolit. Archiprimicerius subscripsi.
✠ Ego Simon ecclesię Neapolitanę Archipresbyter Cardinalis subscripsi.
✠ Ego Simon ecclesię Neapolit. presbyter Cardinalis subscripsi.
✠ Ego Simon ecclesię Neapolitanę presbyter Cardinalis subscripsi.
✠ Ego Petrus Cimiliarcha subscripsi.
✠ Ego Lucas ecclesię Neapolitanę Diaconus subscripsi.
✠ Ego Ioannes ecclesię Neapolitanę diaconus subscripsi.
✠ Ego Petrus ecclesię Neapolitanę diaconus subscripsi.
✠ Ego Bartholomæus ecclesię Neapolitanę diaconus subscripsi.
✠ Ego Thomas ecclesię Neapolitanę diaconus subscripsi.
✠ Ego Bartholomæus ecclesię Neapolitanę diaconus subscripsi.
✠ Ego Thomas subdiaconus subscripsi.
✠ Ego Petrus subdiaconus subscripsi.
✠ Ego presbyter Bartholomæus subdiaconus subscripsi.
✠ Ego Rogerius subdiaconus subscripsi.
✠ Ego presbyter Sassus subdiaconus subscripsi.
✠ Ego presbyter Ioannes subdiaconus subscripsi.
✠ Ego Petrus presbyter subdiaconus subscripsi.

Digitized by Google

✝ *Ego Benevenutus subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Petrus subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Petrus subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Landulfus subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Iacobus subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Bartholomeus subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Marcus presbyter subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Ioannes subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Landulfus subdiaconus subscripsi.*
✝ *Ego Thomas subdiaconus subscripsi.*

Fit etiam mentio eiusdem Archiepiscopi Electi in antiquis anniuersariorum libris monasterii Sanctæ Patriciæ monialium huius ciuitatis, in quibus die 8. Februarii sic legitur.

Dominus Talsina Electus Neapolitanus.

Hoc tempore Clemens Papa quartus suo diplomate sub datum Viterbii die 5. Ianuarij 1267. constituit, vt Sancti Ianuarii Martyris ac præcipui Neapolitanæ Vrbis patroni solennitas, cuius festus dies Neapoli 19. Septembris hactenus celebrari consueuerat, ad diem 8. Maii singulis annis in posterum transferretur, ne Neapolitani ciues vindemiarum occupationibus præpediti, eius Sancti solennia celebrare, & ipsius ecclesiam visitare retraherentur, sic se habet Clementis diploma.

Clemens Papa Quartus.

Ante thronum diuinæ clementiæ fideles Christi Sanctorum pijs adiuti suffragijs, ad eorum colenda festiua solennia, & debent feruentius excitari, quò talium patronorum fulti præsidijs, potiora gloriosæ retributionis præmia promereantur. Nos quoque vigilis curæ pastoris, oues gregis dominici curæ nostræ commissas, quas cupimus in loca pascuæ collocare, ad eorundem Sanctorum trahimus libenter obsequia, vt nullis familiaribus curis implicitæ, illos in conspectu Domini deuota veneratione collaudent. Volentes igitur vt Beatus Ianuarius apud ecclesiam Neapolit. quæ in ipsius honore dicitur dedicata, in eius maximè festiuitate fidelium laudibus solennit extollatur, attendentesque quod 13. Kal. Octobris, quo solet huius festi solennitas celebrari, singuli vindemiarum occupati laboribus ab ecclesiarum visitationibus necessariò retrahantur, festiuitatem eandem, vt omnes liberius in eiusdem Sancti gloria, iubilo deuotæ iucunditatis exultent, 8. Idus Maij statuimus de Apostolicæ plenitudine potestatis in ecclesia prædicta deinceps annis singulis celebrandam. Nulli ergo nostræ indignationis. Datum Viterbij nonis Ianuarij anno iij.

1269.

AYGLERIVS patria Burgundus, natione Gallus, nobilibus ortus parentibus, Archiepiscopus fuit Neapolitanus. Eius frequens habetur mentio, tùm in ecclesiarum, tùm in regij archiuij monumentis, is enim suo diplomate cum eius Capituli consensu confirmauit concessionem quandam domorum, quam patroni ecclesiæ Sancti Archangeli, & hospitalis cuiusdam fecerant fratribus Prædicatoribus Neapoli consistentibus, qui Sancti Dominici cœnobium incolebant, pro eius cœnobij ampliatione, vt ex litteris ipsius Archiepiscopi, ac Capituli manibus subscriptis, Neapoli datis die 8. Iunii 1269. quæ in eo cœnobio asseruantur, quas

nobis

Digitized by Google

nobis recitare visum est, cum multa in iis sint notatu digna, sic autem se habent.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. Ayglerius miseratione diuina sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ humilis Archiepiscopus. Salutem in eo, qui est omnium vera salus. Olim piæ memoriæ dominus Petrus Neapolitanus *Archiepiscopus antecessor noster sollerti volens diligentia procurare salutem gregis sibi commissi, vna cum consensu sui Capituli monasterium Sancti Archangeli, quod dicitur de illa morfixa, de consensu patronorum eiusdem monasterij, cum domibus, & curte, & horto, quæ fuerant infra portam præscripti monasterij cum palatio magno, & quibusdam alijs domibus, quæ fuerant extra monasterium prædictum, donauit, concessit, obtulit dilectis in Domino fratribus ordinis Prædicatorum, ad faciendum ibidem ecclesiam, & officinas suis vsibus oportunas, in quibus possent deuotum Domino reddere famulatum, & saluti prædictæ feruenti studio vacare. Reliqua verò bona eiusdem monasterij cum domibus, hortis, cellarijs, cellis, & omnibus terris, fundis, & quibuslibet tenimentis ad ipsum monasterium spectantibus constituit in vnum, vt ex ijs, & in ijs bonis hospitale vnum fieret ad opus pauperum perpetuis temporibus permansurum, factumque est, prout idem antecessor piè, ac religiosè de bonis huiusmodi ordinauit, statuens, vt Hospitalarius, qui pro tempore in hospitali esset eodem nullam habeat potestatem, vel licentiam aliquo pacto, vel modo, aut ingenio aliquid vendere, donare, vel infiduciare, aut alienare de possessionibus hospitalis prædicti, & si secus faceret, vacuum maneret, & res, seu possessio qualitercumque alienata, gratis ad hospitale rediret prædictum. Et si quis in . . . . temerario ausu contra ordinationem eiusdem Archiepiscopi facere præsumeret, esset anathematis vinculis astrictus, sicut nobis constitit per facti euidentiam, & instrumentum publicum per manum Ioannis Scriniarij inde confectum. Verum cum ijdem fratres Prædicatores in monasterio prædicto, et ecclesia ad honorē Beati Dominici Confessoris constructa, officinas sufficientes non habeant ibidem, patroni omnes hospitalis prædicti, & Sancti Archangeli, qui appellatur de illi sturusi, domos quasdam iuxta ipsos fratres sitas habentes ab vna parte curtem communem, qua itur ad domos domini Philippi de Acerris, & iuxta ipsam curtem, ecclesiam Sancti Saluatoris de illis Carazulis ad ipsum hospitale de iure spectantes, quæ domus ex ordinatione antecessoris eiusdem, hospitali sunt applicatæ prædicto fratri Iacobo Vicario fratris Eufrenonis Prioris conuentus eorundem fratrum ipsius ecclesiæ Sancti Dominici, & ipsius conuentus fratribus, & ecclesiæ Sancti Dominici tanquam benèmeritis, & quia multa bona hospitali contulerunt eidem, & possunt in futurum conferre, concesserunt, dederunt, & liberalitèr obtulerunt ab ipsis perpetuis temporibus possidendas, & vt de ipsis faciant pro vt ipsis placebit, & videbitur expedire, secundū quod nobis plenissimè constat ex instrumento manu Petri Grucialma publici ciuitatis Neapolitanæ annalis notarij, quod oculis nostris aspeximus, plenè vidimus contineri. Nos verò diligentius attendentes, quod per eosdem fratres cura nobis gregis commissi sollicitè procuratur, vtilesque adiutores nostri existunt, quorum ad hoc feruentèr aspicitur affectio, vt per eorum ministerium salus proueniat animarum, de consensu, & voluntate Capituli nostri, petitionibus eorundem fratrum Prædicatorum grato concurrentes assensu, quicquid ab ipsis patronis in hac parte gestum est, & factum, ex certa scientia approbamus, ratum habemus, & firmum, & auctoritate ordinaria confirmamus ipsis Priori, & fratribus præsens scriptum ad cautelam, & futurorum memoriā concedimus, & sigilli nostri munimine, & subscriptionibus manus clericorum eiusdē Capituli roboratum Datum Neapoli 6. Idus Iunij anno Domini MCCLXIX. Indictione 12. Apostolica sede vacante.*

Digitized by Google

✠ *Ego Ayglerius, Neapolitanus Archiepiſcopus ſubſcripſi.*
✠ Ego *Riccardus eccleſiæ Neapolit. Archiprimicerius ſubſcripſi.*
✠ *Ego Simon eccleſiæ Neapolitanæ Archipresbyter ſubſcripsi.*
✠ *Ego Simon eccleſiæ Neapolit. presbyter Cardinalis ſubſcripſi.*
✠ *Ego . . . eccleſiæ Neapolitanæ Cardinalis ſubſcripsi.*
✠ Ego . . . *eccleſiæ Neapolitanæ Cardinalis ſubſcripsi.*
✠ Ego *Petrus presbyter, & Cimiliarcha Neap. eccleſiæ ſubscripsi.*
✠ *Ego Lucas eccleſiæ Neapolitanæ Diaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Philippus eccleſiæ Neapolitanæ diaconus ſubſcripsi.*
✠ Ego *Petrus eccleſiæ Neapolitanæ diaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Thomasius eccleſiæ Neapolitanæ diaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Bartholomæus Sichimar. eccleſiæ Neapolitanæ diaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego presbyter Bartholomæus ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Rogerius ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Petrus ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego presbyter Ioannes ſubſcripsi.*
✠ *Ego Beneuenutus ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ Ego *Petrus ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Landulfus ſubdiaconus ſubſcripsi*
✠ *Ego Thomasius ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego presbyter Leonardus ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ Ego *Iacobus ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Ioannes ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Bartholomeus ſubdiaconus ſubſcripsi.*
✠ *Ego presbyter Marcus ſubſcripsi.*
✠ *Ego Sergius ſubdiaconus ſubſcripsi.*

Pẽdet ſigillum è cera rubea cũ laqueo ex filo albo, in quo adeſt effigies Epiſcopi pontificalibus induti, nempe cum planeta ſacerdotali, mitra, & baculo paſtorali, cum litteris circumcirca Ayglerius Archiepiſcopus Neapolitanus.

Regiſt. Regis Carol. 1. 1269. lit. S. f. 124. at.

Eodemque anno 1269. ſub datum Melfiæ die 22. Septembris Ind. 13. Rex Carolus primus ſcribit Caſtellano Scafati, quod venerabilis pater Ayglerius Archiepiſcopus Neapolitanus apud eum Regem conqueſtus fuerat, quod Caſtellanus is moleſtabat ipſum Archiepiſcopum, & homines caſalis foris fluminis ad quandam partem nemoris ſyluæ malæ, à quodam loco ipſius nemoris, qui dicitur la labe vſque ad Turrim Octauæ per eundẽ Archiepiſcopum venientes, quam quidem partem idem Archiepiſcopus aſſerit tenere, & poſſidere, ac complura animalia ipſorum hominum in eadem parte dicti nemoris cepit, ac detinet pro ſuo arbitrio voluntatis contra mandata ipſius Regis. Et inſuper accedens Caſtellanus is armata manu ad caſale Turris octauæ, & tenimenta ſuæ maioris eccleſiæ Neapolitanæ, omnia animalia partiariorum eiuſdem eccleſiæ, ac hominum dictorum caſalium ibidem exiſtentia, cepit, & apud Scafatum duxit in prædam, in ipſius Archiepiſcopi, & eius eccleſiæ præiuditium, proinde Rex præcipit, vt animalia prędicta eorum dominis reſtituat, donec de iuribus dicti Archiepiſcopi, & eius eccleſiæ, ac ipſius Regis in magna curia cognoſcatur, recepta tamen per dictum Caſtellanum idonea cautione ab eodem Archiepiſcopo de reſignãdo regiæ curiæ prædicta animalia, & pecuniam, quando fuerit ab eadem curia requiſitus. Idemque Rex eodem die ſcribẽs eidem Caſtellano ait, quod idem Archiepiſcopus paritèr conqueſtus fuerat, quod is vexabat etiam homines

Eod. f. 124. at.

Digitized by Google

mines casalis Sãcti Petri de Scafato, vasallos eiusdem Archiepiscopi super iuribus nemoris ipsius Regis de Scafato, & eorum bona deprædatus fuerat, præcipitque, vt eis bona executa restituat, accepta tamen consimili cautione, donec fuerit per eandem magnam curiam cognitum de iuribus dicti Archiepiscopi, ac regiis.

Item anno 1269. die 26. Octobris 13. Ind. idem Rex solui mandat venerabili Neapolitano Archiepiscopo decimas pro eo anno, prouentuum veterum iurium, & demaniorum regiæ curiæ in Ciuitate Neapolis, & pertinẽtiis eius à catholicorum Regum Siciliæ temporibus solui consuetas, sicut ipsa iura crescunt, & decrescunt. Regist. 1269 lit. D. f. 249.

Idem Rex mandat exhiberi, ac solui decimas venerabili patri Ayglerio Neapolitano Archiepiscopo, prout crescunt, & decrescunt, sub datum die . . . Nouembris Ind 13. qui est annus 1269. Fascic. 51. f. 48. at.

Eodem etiam anno 1269. die 15. Decembris 13. Ind. idem Ayglerius Archiepiscopus obtinet sententiam ad sui, & maioris ecclesiæ fauorem, maximi momenti, aduersus venerabilem patrem Arnolfum Abbatem monasterij Sancti Petri ad Aram Ciuitatis Neapolis, ac Landulfum Francum de Capua, super possessione nemoris syluæ malæ, à loco qui dicitur la labe de Veyulo vsque ad Turrim octauæ prædictæ ecclesiæ, videlicet quod possit Archiepiscopus & eius partionarij, & homines casalium foris fluminis incidere ligna in dicto nemore, pascere animalia, facere tallatas, &c. vsque ad Turrim prædictam, sicut est in possessione à longissimo tempore. Regist. 1269. D. f. 111. at.

Idem Rex die 26. Iunij 1270. Ind. 13. præcipit non molestari Magistrum Paschalem de Parma chirurgum, ac ipsius Regis familiarem, ab Archiepiscopo Neapolitano, qui ab eo exigere nitebatur decimas de startiis existentibus in tenimento casalis Massæ, quas idem Rex de regia eius liberalitate eidem Paschali concesserat, cum dictæ decimæ eidem Archiepiscopo minimè spectarent super startijs prædictis. Regist. 1269 S. f. 14.

Idem etiam Rex die 23. Februarij 1271. Ind. 14. præcipit solui decimas pro eo anno Archiepiscopo Neapolitano, veterum iurium, & demaniorum curiæ in ciuitate Neapolitana, & pertinentijs suis, sicut ipsa iura crescunt, & decrescunt. Regist. 1271 B. f. 35.

Idem Ayglerius obtinet sibi solui decimas consuetas, die 8. Octobris 1272. Ind. prima, & sic etiam die 16. Decembris 1272. Ind. prima. Regist. 1269. A. fol. 116.

Anno item 1273. die 11. Aprelis primæ Ind. Neapolitano Archiepiscopo facultatem tribuit Rex accipiendi de lapidibus murorum ciuitatis Neapolis pro consummatione cuiusdam cappellæ, quam in domibus suis archiepiscopalibus construi faciebat. 1272. C. fol. 160. at. 1269. A fol. 58. at.

Hic etiam Archiepiscopus anno 1274. ad Concilium Lugdunense à Gregorio decimo indictum profectus est, quapropter Rex idem sub datum Tarenti die 14. Ianuarij 1274. ac itidem sub datum Brunduſij 19. Ianuarii præcepit decimas illicò solui venerabili patri Ayglerio Neapolitano Archiepiscopo, cum multas erogaturus esset expensas ad Concilium illud generale Lugdunum proficiscens, quæ ei in subsidium instantis itineris forent. Cumque Concilio interfuisset, eo dimisso anno 1275. redijt, & eodem anno die 6. Aprelis Ind. 3. obtinet sibi singulis annis solui decimas veterum iurium, & demaniorum curiæ ciuitatis Neapolis debitas, à catholicorum Regum Siciliæ temporibus, eius Archiepiscopi prædecessoribus. 1169. A. f. 58 at. 1277. F. fol. 135. at.

Anno item 1277. idẽ Rex Carolus primus corpus Reginæ Beatricis eius cõiugis, quod in maiori Neapolitana ecclesia sepultum fuerat, ad ecclesiam Regist. 1274. B. f. 99. at.

Sancti

Digitized by Google

Sancti Ioannis ordinis hoſpitalis Hieroſolymitani in Aquis deferri curauit,iuxta eius Reginæ votum,ac vltimam voluntatem, in ea enim elegerat ſepulturam,tùm ob eius ſpecialem in eum locum deuotionem,tùm etiam quoniam eius patris corpus ibi conditum iacebat,quamobrem mandat domino Ayglerio Neapolitano Archiepiſcopo, vt religioſis viris fratribus Petro de Mota,hoſpitalis,Raynerio Minorum,& Ioanni Prædicatorum ordinis, ac Raymundo Malſano militi, & Ioanni de Sancto Flore Canonico, Valentino,nunciis ad hoc ſtatutis, vt ipſius Reginæ corpus aſſignaret, eò transferendum,& quod retento puluere corporis ipſius Reginæ in tumulo,in quo eadem in Neapolitana iacebat eccleſia,dictæ Reginæ oſſa ad requiſitionem Principis Salernitani filii eius primogeniti, aſſignet eis,deferendum per mare ad prædictam eccleſiam Aquenſem,ibique ſepeliendum, iuxta patris eius ſepulchrum, eumque Archiepiſcopum Rex hortatus eſt, vt is,eiuſque Clerus in tumuli ipſius apertura,corpus illud ita honorarent, ac honorari facerent, ſolennitatibus debitis obſeruatis in tradendo nunciis eiſdem oſſibus,vt ſpeciales ei gratias referre Rex teneretur, extractis verò oſſibus de ipſo tumulo,illud,in quo puluis remanſerit ibidem claudi, & conſeruari diligentèr more ſolito mandauit, vt ex regiis litteris ſub datum Brunduſii vltimo Aprelis 5.Ind.

1274.B.f.99 aterg. Dederat prius idem Rex alias litteras è Brunduſio primo Aprelis 5. Ind. ad vniuerſos eccleſiarum Prælatos,alioſque eccleſiaſticos viros, ac etiam Barones,milites,& alios homines vniuerſos per Prouinciam conſtitutos,quibus ſignificauit eum mandaſſe aſportari corpus dictæ Reginæ Beatricis, ſepeliendum in eccleſia hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani in Aquis, iuxta eius vltimam voluntatem,in qua ſuam ſepulturam elegit, ex eo præcipuè,quod in ea requieſcit corpus eius patris,& ob eius ſpecialem deuotionem.

Habet frater Abraham Bzouius tom.13.Annal.eccl.ad annum 1268.ex regeſtis Romani Pontificis Vaticanæ bibliothecæ,à Clemente quarto Papa,ſuis litteris Carolum Siciliæ Regem fuiſſe admonitum,vt teſtamentum Beatricis Reginæ eius coniugis nuper defunctæ exequeretur, & corpus illius in eccleſia domus hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, (in qua etiam Raymundi Comitis eius patris corpus quieſcebat) veluti illa diſpoſuerat, ſepeliendum curaret.

Regiſt.1278. D.f.65.ater. Anno 1277. die 3. Septembris 6.Ind.præcipit Rex ſolui ſingulis annis Archiepiſcopo Neapolitano decimas,exolui ſolitas à catholicorum Regum Siciliæ temporibus vſque nunc,de fructibus,& prouentibus bonorum,quæ curia habet in Cumis,pro parte Cumanæ eccleſiæ.

1278,C.fol, 200.at. Anno 1279.penultimo Martii 7.Ind ſoluuntur ei decimæ.

1278 & 1279 H.f.52. Eodem anno 1279. maximam altercationem Ayglerius is cum regia curia habuit ſuper tuitione iurium eius eccleſiæ,cum enim is prætenderet vaſſallos eius eccleſiæ ſubditos,ad collectarum ſolutionem,& cæterarum ſubuentionum regiæ curiæ minimè teneri, ſed ab illarum præſtatione eſſe immunes,litem mouit is in curia regia aduerſus fiſci procuratorem, cumque ad huc ſub iudice lis eſſet,Iuſtitiarius Terræ laboris (quem prouinciæ Præſidem hodiè appellamus) aliquot ex ipſis vaſſallis carceri mancipaſſet pro collectarum exactione, Ayglerius Archiepiſcopus apud Regem ea de re conqueſtus,ſibi,eiuſque eccleſiæ vaſſallis ius fieri enixis precibus poſtulauit,atque obtinuit vinctos dimitti,ac datis fideiuſſoribus relaxari, qui iuri ſtare,ac iuſtitiæ faciendæ, & ſoluere quicquid per eandem curiam fuerit iu-

Digitized by Google

iudicatum pollicerentur, nec deinceps lite pendente pro collectis, nec pro quibuscumque aliis subuentionibus eos sinè speciali ipsius Regis mandato molestare præsumat, donec fuerit quæstio per legitimos tramites decisa, quinimò idem Rex districtè præcipit, vt ne alios etiam vassallos eius ecclesiæ, de quibus eadem quæstio pendebat, molestaret, ea lite non terminata, vt ex regiis litteris sub datum die 21. Febr. 1279. 7. Ind. Enumerantur autē nominatim omnes vasalli eius ecclesiæ Neapolitanæ de suburbiis, siuè (vt dicunt) casalibus, nempè Casoria, Afragola, Lanzasino, Secondigliano, Salsatore monialium, Panecocolo, & Cassandrino.

Ad Rem facit quod alibi habetur, Carolus enim secundus Rex præcipit minimè cōpelli vasallos quosdam Archiepiscopi Neapolitani, & eius maioris metropolitanæ ecclesiæ, ad soluendum collectam, quæ tunc in ea subuentione imposita fuerat, sed supersederi in eius exactione contra eos, donec alias fuerit mandatum, & animalia, & alia bona contra eos executa, ipsis restitui, præstita per eos fideiussoria cautione. Vasalli verò sunt de casalibus Afragolæ, Casoriæ, Arzani, Lanzasini, & Panisscocoli, quorum nomina, & cognomina ibi exprimuntur. Regist. Reg. Caroli 2. 1291. A. fol 71. at.

Hoc præsule, Neapoli, extra tamen mœnia, ecclesia cum hospitali pro pauperibus recipiendis erecta est, sub vocabulo Sanctorum Dionysii, Martini, & Eligij à tribus nobilibus viris Gallis, regiæ coquinæ præfectis, quibus Rex de regia liberalitate dono dedit aream, in qua ædificari potuisset, vt ex ipsius Regis priuilegio sub datum Neapoli die 20. Iulii 1270. Ind. 13. Cumq; ædificari, ac pauperes, & infirmi recipi iam cæptum esset, Ayglerius hic noster Archiepiscopus precibus confratrum, quibus eius ecclesiæ, ac hospitalis cura fuerat commendata, concedit eisdem confratribus, eiusque successoribus in eodem hospitali, seu ecclesia, cœmiterium, & ecclesiasticam sepulturam, & facultatem sepeliendi eos, quin eo hospitali mori contigeret, atque exteros omnes, qui in ea ciuitate proprium domicilium non haberent, & in ea ecclesia sepeliri maluerint, atque elegerint, & ei ecclesiæ canonicā portionem ex mortuariis, Archiepiscopo, & Neapolitanæ ecclesiæ debitam ex speciali gratia perpetuò remisit, & quod sacerdos eius hospitalis seruitio ad dictus, pauperibus, atque infirmis ibidem existentibus pœnitentiam imponere, atque ecclesiastica sacramenta ministrare potuisset, præcepitque, vt in subiectionis signum, eius ecclesiæ confratres singulis annis Neapolitanis Archiepiscopis ceream facem librarum quinque in die festo Sancti Eligii penderent, promittens Ayglerius eam ecclesiam cum perfecta fuerit, consecrare, atque cœmiterium cum se facultas obtulerit, benedicere, vt ex diplomate perspicitur in pergameno scripto, rubeæ ceræ sigillo munito, quōd ab vna parte eius Archiepiscopi pontificalibus induti simulacrum, ac nomen habet, ab altera eius insignia, quæ aquilam dumtaxat alis expansis gestat, sub datum Neapoli mense Iulii 1272. Ind. 15. quod incipit. Regist. Reg. Caroli 1. 1269. S. f 162

Ayglerius miseratione diuina Neapolitanæ ecclesiæ Archiepiscopus, Dilectis in Christo filij Magistro, & Confratribus ecclesiæ, & hospitalis Sanctorum Eligij, Dionysij, & Martini de Neapoli, salutem in eo, qui est omnium vera salus. Sanè, &c. subscriptio autem sic se habet.

Ego Ayglerius Neapolitanus Archiepiscopus subscripsi.

Idem quoque Archiepiscopus multas deinde exemptiones eidem ecclesiæ, & hospitali concessit, pluraque capitula pro bono eius regimine præscripsit, quæ anathematis pœna addicta inuiolabiliter seruari præcepit, vt ex priuilegio in membrana eodem sigillo ceræ rubeæ roborato, sub datum Neapoli

Digitized by Google

poli die 4. Septembris 1276. Ind. 5. quod sic exorditur.

Vniuersis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis. Ayglerius miseratione diuina Neapolitanus Archiepiscopus salutem in illo, qui est omnium vera salus. Licet diuinorum mandatorum, &c.

Habetur etiam in ea ecclesia vetustum icon, in quo eius templi erectionis, ac consecrationis memoria continetur, in eo enim Regis in maiestate, ac regali solio sedentis imago cernitur, atque sic legitur.

Rex Karolus primus 1270.

Ante Regis conspectum tres viri genuflexi habentur, quibus Rex propria manu diploma tradit, in quo sic scriptum est. *Nos Rex Karolus primus concedimus prout petitis.* In calce verò genuflexorum nomina leguntur, nempè *Iehan Dotun, Guyle Bourguegnon, Iehan de Lions.*

Antè quoque Regis præsentiam, inter alios Archiepiscopus conspicitur pontificalibus indumentis ornatus, & hoc scriptum legitur.

Archiepiscopus Ayglerius

Hic autem Archiepiscopus, & Abbas Cassinensis missi sunt oratores ad Gregorium X. Summum Pontificem à Rege Carolo primo anno 1274. vt Bernardinus Corius in Mediolanensi historia testatur.

Tandem Ayglerius obiit Neapoli annum circitèr 1282. & in maiori ecclesia sepultus est, cumque per annos aliquot absque debito sepulchri honore iacuisset, Humbertus de Monteaureo eius conterraneus, cum Neapolitanæ ecclesiæ ipse quoque præfectus esset, sumptuosum, ac magnificum sepulchrum dolatis marmoribus, ac musiuo opere decoratum anno 1315. erexit in ipsius Humberti sacello in eadem maiori ecclesia constructo, ferreis cãcellis deauratis antè eius sepulchrum appositis, atque hãc aptauit inscriptionem.

Ayglerius præsul Parthenopensis, & exul
A mundi pœna, paradisi gustat amœna,
Natio Burgunda generosi sanguinis vnda,
Genuit ecce virum virtutum munere mirum,
Clauditur hac tumba nitens velut alba columba.
Quem tumulauit ita Humbertus Metropolita.
Anno milleno tercentum, ter quoque quino,
Præteritis membris, bis ter de mense Nouembris.

At sepulchrum id pluries pro eius ecclesiæ amplificatione hinc inde translatum, magnam eius pulchritudinis partem amisit.

Aygleri insignia in marmore incisa in aliquot huius ciuitatis locis conspiciuntur, nempè in sacra æde Sancti Eligii, in testudine eius ecclesiæ, in exteriori parte, quæ respicit forum magnum, item in sacello Beatæ Virginis Don Andrianæ dicato, in regione Nidi, in platea de Oferiis, in ostio, quæ aquilam alis expansis gestat.

Regis. 1280 lit. B. f. 229. Ayglerio ab humanis sublato, Carolus Neapolitanorũ Rex die 9. Maii 1282. Ind. 10. exolui præcepit decimas veterum iurium, & demaniorum, Capitulo maioris ecclesiæ Neapolitanæ pastore vacante, ob mortem Aygleri, qui tunc nuper decesserat.

Regis. 1283 A. fol. 193. siue 201. at. At diu ea ecclesia vacauit, memini enim me legisse in Regum Neapolitanorũ actis, Regem Carolum primum suis litteris sub datum die 25. Maii 1284. Ind. 12. decimas eius anni 12. Ind. solui iussisse Capitulo maioris ecclesiæ Neapolitanæ, pastore vacante, ob mortem bonæ memoriæ Aygleri Archiepiscopi Neapolitani. Idem etiam eisdem die, & anno præcepisse Ca-

Regis. 1284 C. f. 261. at.

rolum

Digitized by Google

rolum primogenitum Salerni Principem, ac Regis eius patris Vicarium.

Scimus quoque Neapolitanæ ecclesiæ Capitulum anniuersarium singulis annis celebrare consueuisse in die obitus eius Ayglerii Archiepiscopi, in vetusto enim eius Capituli anniuersariorum libro sic legitur, die 6. Nouẽbris.

Depositio domini Archiepiscopi Ayglerij.

In libro etiam anniuersariorum cœnobij Sanctæ Patriciæ monialium huius Ciuitatis eodem die sic habetur.

Dominus Ayglerius Archiepiscopus Neapolitanus.

Quod autem Ayglerius fuerit monachus ordinis Sancti Benedicti, quod in sepulchrali eius inscriptione reticetur, colligitur ex duobus manuscriptis codicibus Casinensis cœnobij num. 47. & 75. quorum superius in Gentili Archiepiscopo mentio habita est, in altero enim sic legitur.

8. *Idus Nouembris obijt Ayglerius Archiepiscopus Neapolitanus, & monachus.*

In altero verò sic habetur.

8. *Idus Nouembris obijt Domnus Ayglerius Neapolit. Archiepiscopus, & monachus.*

Qui quidem codex, siuè emortuale num. 47. typis traditus est simul cum Falconis Beneuentani chronico fol. 166. vbi sic habetur.

8. *Idus Nouembris obijt Ayglerius Neapolitanus Archiepiscopus, & monachus.*

In antiquo etiam regestro Abbatis Bernardi, quod in archiuio eiusdem cœnobij habetur vol. 1. sunt autem duo regestra in membrana exarata, Bernardi ipsius monasterij Abbatis iussu confecta, in primo itaque vt diximus fol. 265. fit mentio Ayglerij Archiepiscopi Neapolitani, & monachi Cassinensis, germani fratris Bernardi Abbatis Cassinensis, & Cardinalis, cuius quidem Cardinalis, Ayglerius erat in spiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis in Abbatia Cassinensi.

In eodẽ verò regiſtro f. 76. hęc habẽtur de Ayglerio Neapolit. Archiepiscopo.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, anno à natiuitate eiusdem 1270. die Veneris mensis Februarij 13. Indictionis. Regnante domino nostro Carolo Dei gratia magnifico Rege Siciliæ, Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ, almæ Vrbis senatore, & per S. R. E. in Tuscia Vicario generali, Andegauensis prouinciæ, & Forcalquerij Comite, Regni eius anno quinto felicitèr Amen. Præsentis scripti publici serie declaramus nos magister Brunus Archidiaconus Sancti Germani, & Aduocatus Cassinensis, Stephanus de Sancto Georgio publicus Abbatiæ Cassinensis notarius, & subscripti testes ad hoc specialitèr vocati, & rogati, quod religiosus vir frater Hugo de Fabricis monachus Cassinensis, & Cappellanus Reuerendi in Christo patris D. Ayglerij diuina prouidentia venerabilis Archiepiscopis Neapolitani, fratris germani, & Vicarij Reuerendi in Christo patris domini Bernardi Dei gratia Cassinensis venerabilis Abbatis, nuncius, & procurator eiusdem domini Archiepiscopi, ad tractandũ, siue tractata complenda, & componenda super negotio religiosi viri fratris Theodini de Capistrello monachi Cassinensis, quare prædictum Theodinum de pœna incursa ob eius contumaciam liberamus, & absolutum iudicamus vnde ad futuram memoriam prædictum publicum instrumentum fieri fecimus. Actum in monasterio Cassinensi, anno, mense, die, & indictione prædictis.

✝ *Ego qui supra magister Brunus.*

✝ *Ego Nicolaus Archipresbyter Sancti Germani interfui, & subscripsi.*

✝ *Ego Alexius Soppetta interfui.*

✝ *Ego Paulus de S. Ioanne interfui, & subscripsi.*

Quis autem fuerit Bernardus hic Abbas Cassinensis, & Cardinalis, Ayglerij frater, hanc subnectimus de eo memoriam ex monumentis eius cœnobij habitam.

Ber-

Digitized by Google

Bernardus Gallus, monachus primùm, & Abbas monasterij Lerinensis in Gallia iussu Vrbani quarti in locũ cuiusdam Theodini Casinensis monachi, Acerrarum Episcopi Electi, de mandato Manfredi Regis, Abbas Casinensis factus anno 1263. inde ob eius virtutes S.R.E. Cardinalis creatus, ac Legatus à latere in Galliam directus, est cumque decem & nouem annis sedisset, Casini obijt anno 1282. pridie nonas Aprilis, scripsit præclara opera, quę adhuc extant.

Marcus Antonius Scipio Placentinus in Elogijs Cassinensium Abbatum, Bernardi huius mentionem facit, & de eo longè differit, eumquè fuisse ait natione Gallum, ac monachum, & Abbatem cœnobij Lerinensis in Galliis, dein Cassinensem Abbatem, ac demum S.R.E. Cardinalem, & Caroli primi Siciliæ Regis valdè familiarem amicum, & ab eodem Rege validissimè fuisse commendatum Romano Pontifici.

Meminit quoque ipsius Claudius Robertus Lingonensis in sua Gallia Christiana in catalogo Archiepiscoporum Arelatensium, aitque Bernardom ex monacho Sauinianensi diœcesis Lugdunensis, & Abbate Larinensi, & Cassinensi, Cardinalem Vrbani quarti fuisse, ac etiam Archiepiscopum Arelatensem, in Nomenclatura Cardinalium, & Chronol. Lerinensi, cognomento Ayglerium in expeditione Albigensi apud Amalricum de Biterris. Sed perperam Robertus is nomen Ayglerii eius fratris cognomen fecit.

GIRINVS patria Clarimontensis, natione Gallus, Abbas primùm monasterii Athanati, vel Athenei, ordinis Sancti Benedicti, quod situm est in Vrbe Lugduno, ad confluentes Araris Sancti Martini, dein Archiepiscopus Neapolitanus, vt testatur Claudius Robertus Lingonensis in sua Gallia Christiana, in qua Regni Francię, ditionumque vicinarum diœceses, & in iis præsules, Abbatiæ, & beneficia describuntur, in nomenclatura nempè Abbatum eius cœnobij, verùm tempus, quo is vixit, præfuitque Abbas eius monasterii, & Archiepiscopus Neapolitanus, non exprimit.

1288.

PHILIPPVS MINVTVLVS patricius Neapolitanus, legali scię tia peritus, præerat Neapolitanæ ecclesiæ anno 1288. vt ex compluribus documentis didicimus.

Hunc credimus esse Magistrum illum Philippum Minutulum Canonicum Neapolitanum, cuius in actis Regum Neapolitanorum pluribus in locis mentio habetur. Magister enim Philippus Minutulus Diaconus ecclesiæ Neapolitanæ recipitur in clericum familiarem, & Cõsiliarium à Rege Carolo primo anno 1271.

Regist. Reg. Caroli primi 1271. lit. B. f 187.

In eodem Regist. fol. 150. at. Idem quoque Rex eodem anno præcipit Seneschallo Lombardiæ, vt assignet captiuos quosdam nobili viro Ioanni dè Clariaco Capitaneo, & Vicario, nec nõ Magistro Philippo Minutulo Canonico Neapolitano, & Petro Imberti Iudici appellationum magnæ curiæ, dilectis Cõsiliariis, familiaribus, & fidelibus suis.

Regist. 1271 fol. 147. at. Andræas de Capua, & Philippus Minutulus nuncii Regis Caroli primi recipiunt à mercatore quodam Pisano vncias quatuormille, soluendas in ciuitate Viterbii in festiuitate SS. Apostolorum Petri, & Pauli, ex causa census, quem idem Rex Sedi Apostolicæ pro Siciliæ Regno debebat, vt ex eius Regis diplomate, sub datum Viterbii, die Sabbati ante Lætare Hierusalem, mense Martii anno Domini 1271. Ind. 14.

Regist. 1272 fol. 51. Philippus Minutulus Canonicus Neapolitanus, Gulielmus de Pertis, & Jacobus

Digitized by Google

bus de Ventia Ambaſſiatores in Tuſcia, vocati ab eodē Rege, vt illicò viſis præſentibus ad eum accederent, ſub datum Trapani die 25. Septembris.

Idem Magiſter Philippus Minutulus Canonicus Neapolitanus ſimul cum Abraimo Lauandario Placentino ciue, ambaſſiator, nuncius, ac ptocurator ab eodem Rege, vti generali Imperii in Tuſcia Vicario, à S R.E. conſtituto, in Tuſciam directus eſt, quique cum Piſanis conuentiones, ac pacta iniit, quas idem Rex ſuis litteris confirmauit, ſub datum Neapoli die 4. Iulii 1272. Ind. 15. Regiſt. 1272 C.f. 134.

Fuit autem Philippus Caroli ſecūdi *Regis* familiaris, & ab eo dilectus, & ſummo loco habitus, eiuſque nomen Neapolitanorum Regum acta, atque regeſtra peruolentibus, perſæpè occurrit.

In Regiſtro, quod in regiæ Siclæ archiuio habetur, cui titulus eſt, Expenſę domus, primæ Indictionis, lit. N. quod ex multis deprehēditur eſſe Regis Caroli ſecundi anni 1288. fol. 127. at. ſic legitur.

Die dominico 14. Aprilis Neapoli. Ita die fuit conſecratus dominus Ioannes Brito *Epiſcopus* Puteoli, *& comederunt cum domino Rege Archiepiſcopus Neapolitanus, dominus Cancellarius, plures alij* Prælati, *& clerici.*

Eodemque anno Robertus Atrebacenſis Comes, atque Carolus Martellus eiuſdem Caroli ſecundi *Regis* primogenitus filius, ac huius Regni pro eodem Carolo Rege Vicarii, generales, comitias, ſiue (vt vocant) parlamentum pro vrgentibus Regni negotiis indixerunt, celebrandas in ciuitate Melfiæ ad diem 25. Auguſti eiuſdem anni, ac iubent omnibus Iuſtitiariis prouinciarum totius huius Regni, vt indicant omnibus Prælatis, & Baronibus parlamentum generale, inibi ea die celebrandum, monentes, ac diſtrictè præcipientes, vt omnes *Regni* Prælati, Comites, Barones, ac feudatarii iis comitiis intereſſent, ac primus omnium, qui ad parlamentum accerſitur, eſt Neapolitanus Archiepiſcopus, vt ex litteris ſuper hoc editis ſub datum Melfiæ die 2. Auguſti 3. Ind. regiſt. Reg. Caroli ſecūdi 1288. lit. C. f. 310. at.

Item aliis litteris ſub datum Melfiæ eodem die 2. Auguſti 3. Ind. vocantur ij Prælati, ac feudatarii ad parlamentum prædictum ibi celebrandum die 8. Septembris eiuſdē anni, data dilatione, ac paritèr primus omnium eſt Archiepiſcopus Neapolitanus Regiſt. Regis Caroli 2. 1290. lit. A. f. 99.

Eodemque anno 1290. decimæ ſibi, ſuæque eccleſiæ debitas exolui obtinet. 1294. lit. A. fol. 4.

Anno 1291. venerabilis in Chriſto pater Philippus Neapolitanus Archiepiſcopus recenſetur fuiſſe præſens cuidam regio diplomati ſub datū die . . Martii 1291. Ind. 4. 1291. & 1292 lit. A. fol. 73. ater.

Anno item 1294. diebus 4. & 8. Maii Ind. 7. obtinet ſibi ſolui decimas.

Cumque idem Carolus ſecundus pecunia pro occurrentibus *Regni* negotiis, indigeret, quingētas auri vncias ſibi mutuari curauit, centum nempè à Philippo hoc noſtro Archiepiſcopo, reliquas verò à mercatoribus quibuſdam, quibus aurea, atque argentea eius vaſa, & galeam ipſiuſmet Regis auream pignori dedit, Philippus autem pignus renuēs, liberè Regi gratificatus eſt, quamobrem anno 1294. eas Rex ei reſtitui præcepit. 1309. B. fol. 195. & 197. at. 1294. lit. M. T. f. 164.

Idem *Rex* die 25. Iulii 1294. Ind. 7. præcipit Ærario Terræ laboris, vt ſoluat Petro de Bodino magnæ regiæ curiæ magiſtro *Rationali* vncias auri quingentas pro redimendis certis iocalibus regiis, & reſtituendis vnciis cētum venerabili in Chriſto patri Philippo Neapolitano Archiepiſcopo quas eidem *Regi* mutuauerat. Regiſt. Regis Caroli 2. 1309. lit. B. fol. 28.

Idemque *Rex* Carolus ſecundus anno 1295. die 15. Aprelis 8. Ind. ex Vrbe ſcribens ad Carolum Martellum Vngariæ *Regem* ſuum primogenitum fi-

Digitized by Google

lium, ac generalem Vicarium, præscripsit nomina eorum, qui apud eundem eius filium, ac Vicarium in suprema curia Vicaria huius Regni, magistratus, & officia exercere deberent, & quos Princeps is ad eius consilia adhibere, & in primis, in consiliis habere præcipit dominum Philippum Neapolitanum Archiepiscopum, vt ex his regiis litteris perspicitur.

De ordinatione Consilij, Cancellariæ, & curiæ domini Regis Vicariæ.

Ex originali. *Carolus secundus, &c. Carolo primogenito suo, &c. Meditantes attentius de his, qui in gestu dicti officij Vicariæ vobis assistunt, consultè prouidimus, & mandamus, quod infrascripti de consilio, & familia nostra vobiscum ad subscripta remaneant, & per vos, vt subscribitur, debeant retineri, videlicet in consilijs venerabilis in Christo pater Philippus Archiepiscopus Neapolitanus, nobilis vir Ioannes de Monteforte Comes Squillacij, & Montiscabeati, Regni Siciliæ Camerarius, Raymundus de Bautio filius Comitis Auellini, Gottifredus de Miliagro Seneschallus, Gulielmus Extendardus Mareschalcus, Raynaldus de Auellis Admiratus prædicti Regni Siciliæ, Guido de Alemania miles, Gulielmus de Pontiaco miles, & Thomas Stellatus de Salerno iuris ciuilis professor, magnæ curiæ nostræ magister Rationalis, & Andreas Acconzaiocus de Rauello iuris ciuilis professor tenens locum Prothonotarij dicti Regni, frater Mattheus Rogerij de Salerno, & magister Albericus clericus, & familiaris noster. Et si contingat interdum, vt supra aliquo rationabili casu iustitia agitata in consilio coram vobis, Consiliarios prædictos, seu vllos ex eis, qui consilio huiusmodi interereit, non concordare in vnum, sitque super eo discordia inter ipsos, quilibet Consiliariorum ipsorum consilium quod dabit redactum in scriptis suo sigillo consignet, & sic discordantia consilia singulorum nostræ celsitudini destinetis. Nolumus tamen, quod propter huiusmodi discordiam exequutio iustitiæ differatur sed exequutio ipsa fiat iuxta consilium, ad quod dictorum Consiliariorum pars potior, & saniori concordabit. Dicti verò Andreas Acconzaiocus, & Thomas Stellatus mandent, & faciant fieri omnes, & singulas litteras, tam super negotijs fiscalibus, quam priuatis, Dictus scilicet Andreas litteras omnes, quæ ad officium Prothonotarij dicti Regni, & qui eius locum de mandato nostri culminis obtinet, spectare noscuntur. Dictusque Thomas litteras, quæ pertinent ad officium magistrorum Rationalium dicti Regni. Dicti Gulielmus, & Thomas gerant officium magistrorum Rationalium prædictorum, seu quilibet eorundem Andreas, & Thomasius litteras, quas mandabit, & fieri faciet, propria manu signet, sicut in nostra curia seruatur, litteræ autem si quas de his, quæ spectant ad officium magistrorum Rationalium, dictus Gulielmus mandabit, & fieri faciet, datam contineant per eundem, tanquam per magistrum Rationalem, & eas etiam, quæ per dictum Thomasium mandabuntur, & fient, antequam portentur ad sigillum consignet actu . . . magistrorum Rationalium prædictorum. Sigillum verò Vicariæ Regni, quo vti vos volumus, sicuti ex alia com. . . . nostra huiusmodi gerentes officium Vicariæ primitus vsi estis, custodiatur penes dictum Gulielmum de Pontiaco apud eum, per quem sigillentur omnes litteræ sigillandæ. Retineatis insuper apud vos in officio Cancellariæ nostræ sub magistratu dicti Andreæ Acconzaioco ad solita, & statuta stipendia subscriptos notarios nostros, qui similiter fuerant cum Principe Tarentino dudum dicti Regni Vicario ad idem officium deputati, videlicet Philippum Maczam de Salerno, Ranerium de Broyo, Petrum de Sancto Seuero, & Petrum Grassum de Neapoli, quemlibet cum scriptore, & Matthæum de Trayecto, Regestrum verò esse volumus apud Lucam de Pescli notarium nostrum, sicut iam est ordinatum. Dicimus tamen vobis quod si forsitan aliquæ litteræ super quibuscumque negotijs fiscalibus videlicet, & priuatis in curia vestra fierent, sigillatæ sigillo Vicariæ prædictæ per alias manus, & alio modo, quam superius declaratur, eas non valere, nec aliquem volumus*

ha-

Digitized by Google

habere vigorem, prædictos Consiliarios, & alios si qui ex eis à vestra curia sunt exempti per vestras litteras euocetis instantèr. Datum Romę per Bartholomęum de Capua militem, &c. Anno Domini MCCLXXXXV. die xv. Aprilis vij. Ind. Regnorum anno xj.

Anno 1295 die 21. Septembris Ind. 9. Maria Caroli secũdi Regis vxor, ac Vicaria solui præcepit Philippo huic Archiepiscopo decimas. Regist. Reginæ Mariæ 1295. lit. E. f. 192.

Anno 1296. 6. Octobris Ind. x. Rex præcipit ei solui decimas iuxta nouam conuentionem cum eo initam. 1297. A. fol. 103. & 195. at.

Anno 1297. 15. Martii Ind. x. decimas sibi solui obtinet.

Anno verò 1297. videtur Philippus hic supremum aliquod munus in curia eius Regis exercuisse, etenim causas, & controuersias magni momenti ei Regem demandasse audiendas comperimus, legimus enim, cum cõqueſtus esset apud eundem Regem dominus A . . . Puteolanus Episcopus, ipsum, eiusque prædecessores ab antiquis temporibus vsque tunc decimas iurium demaniorum curiæ in ciuitate Puteolorum, & baiulationis sulphurariæ, ac portus Baiarum recipere fuisse consuetos, & nunc in earum decimarum perceptione ab Hemengãdo de Sabrano Ariani Comite, eius Puteolanæ Ciuitatis vtili domino, quominus ea haberet impediri, quamobrẽ Rex committit Philippo Neapolitano Archiepiscopo, vt eius Regis nomine, de iuribus Episcopi, & per ipsum expositis certior fieret, & comperta rei veritate, eas decimas ipsi exsolui faciat, iuraque ipsius Episcopi illæsa seruentur, vt ex regiis litteris sub datum die 28. Aprelis 1297. Ind. x. Fascic. 69. f. 107. at. Fascicul. 47. fol. 105.

a Eodem quoque anno 1297. decimas ei à Rege iubentur solui, sub datum die 6. Octobris x. Ind. item x. Nouembris Ind. x. a Regist. Regis Caroli 2. 1297. lit. A. fol. 97. 103. 195. & 197. ater.

b Anno 1298. decimas ei solui præcipitur, ac etiã c die 16. Decembris Ind. 12.

d Anno item 1299. cum ad commodum regiæ curiæ deuolutæ fuissent quædã apotecæ in ciuitate Neapolis sitæ, de quibus decima debębatur, ac spectabat ad Archiepiscopum Neapolitanum, & maiorem eius ecclesiam, quæ ascendere poterat ad summã vnius vncię auri, tarenorum 21. & granorũ sex in singulos annos, idemque Rex eas apotecas concesserat, ac tradiderat ecclesiæ hospitalis Sancti Cataldi ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani Neapoli sitæ in platea, seu vico ecclesiæ Sancti Pauli maioris, liberas nempe, & exemptas, tam à seruitio regiæ curiæ, vel alicui ex eius Regis fidelibus debito reali, vel personali, quam ab omni onere seruitii, & census, seu redditus cuiuscumq; propterea Rex loco decimarum, quæ eidem Archiepiscopo Neapolitano, & maiori eius ecclesiæ debebantur à regia curia de redditibus earum apotecarum, concessit eidem Archiepiscopo, dilecto Cõsiliario, familiari, & fideli suo pro parte suæ maioris ecclesiæ, quosdam homines, vassallos censiles, de casali Sancti Petri ad paternum de prædicta ciuitate Neapolis, ac successores eorum, quorum nomina, ac cognomina exprimit, ad regiam curiam spectantes, cum certis iuribus, iurisdictionibus, ac redditibus omnibus, per eos regiæ curiæ debitis, vt deinceps dictus Archiepiscopus, & maior Neapolitana ecclesia in perpetuum dictos vassallos, & successores eorum habeant, & teneant, & illam iurisdictionem idem Archiepiscopus, & dicta maior ecclesia supèr illis habeant, quam habent in aliis vassallis ipsius ecclesiæ, & sicut olim ipsos idem Rex, ac regia curia tenebat, & possidebat, sacramento fidelitatis, & homagii ab eisdem vassallis dicti casalis ipsi Regi præstando, & generalibus subuentionibus, & iis quæ competunt in personis eorundem hominum ratione maioris dominii ipsius

b Fascic. 47. f. 95.

c Regist. Regis Caroli 2. 1298. lit. D. f. 167. at.

d Regist. Regis Carol. 2. 1298. lit. D. f. 177.

Digitized by Google

sius Regis,eiusque posteris reseruatis,cui permutationi, atque ex cambio Philippus is Archiepiscopus à Rege requisitus annuit, vt ex regiis litteris sub datum Neapoli die 27.Iulii 1299.Ind.12.

a Regist. Regis Caroli 2. 1298. lit. D. f. 177. at.
b Registr. 1299.&1300 lit.D. f.124.
c Registr. Bonifacij 8. in Vaticano epist.60. Abrahamus Bzoujus tomo 13. Annal.eccl.anno 1299.

a Idem Rex die 27.Iulii 1299.12.Ind.præcipit eidem solui decimas, ac b etiã 26.Aprelis 1300.Ind.13.

c Bonifacius quoque octauus Romanus Pontif. eidem Neapolitano Archiepiscopo scripsit sub datum Laterani quarto nonas Nouembris 1299.eique commisit, vt Carolum secundum Neapolitanorum Regem anathematis vinculo innodaret,Regnum,ac prouincias omnes sacris interdiceret, atq; de successibus sedem Apostolicam certiorem redderet, ex quo idem Rex cum Federico Aragonum,& vlterioris Siciliæ Rege,cum quo dissensiones, ac bellum intererant,pacem,ac pacta inconsulto eodem Pontifice in præiudicium Romanæ ecclesiæ tractaret, aliaque contra eius Pontificis voluntatem, ac præcepta ea in re effecerat, crebra eius monita paruipendendo.

Registro vnico tabulis cooperto, f. 5.at.

Sequenti anno 1300.cum Lynora eiusdem Regis filia,eidem Bonifacio octauo Papæ supplices preces effudisset,vt à iuramento absolueret, quod ea in minori ætate constituta præstiterat,ac Philippum Tuziacum in eius virum accipere spoponderat,quo cum matrimonium contraxerat,nolebat enim eum in virum,is verò Pontifex id negotium eidem Philippo Archiepiscopo delegauit,sub datũ Laterani 6.Kal.Febr.1300.Philippus verò Archiepiscopus constito sibi Lynoram vndecim annos nondum compleſſe,illam à iureiurando absoluit die 18.Maii 1300.Ind 13.coram Ioanne de Monteforte Squillacii,ac Montiscaueosi Comite,Regnique Sicilię magno Camerario,domino Bartholomæo de Capua Regni Logotheta, & domino Petro eiusdem Regis Cappellano.

Regist. Regis Caroli 2. 1300. lit.C. f.17.at.&95 at.

Idem Philippus Neapolitanus Archiepiscopus eodem anno 1300. assignat, ac soluit eidem Regi Carolo secundo vncias auri centum nonaginta duas, & tarenos viginti sex de summa vnciarum auri ducentum per eum, ac per clericos eius diœcesis debitarum pro integra decima vnius anni,ad quam dixit ascendere,cum per sedem Apostolicam ei Regi concessa fuisset vnius anni decima, & quoniam ea pecuniarum quantitas solui debuerat Beneuentano Archiepiscopo,cui eadem decimarum exactio,ac recollectio à Romano Pontifice commissa fuerat,ac Philippus is Archiepiscopus eas Regi præsentialitèr soluerat in eius Regis camera,idem Rex Philippum indemnem seruare promisit,regiis patentibus litteris ad eius cautelam datis die 4.Septembris 14.Ind.

Regist. Regis Caroli 2. 1300.&1301 B f. 167. at.

Anno verò 1301.die 4.Februarii 14.Ind.idem Philippus Archiepiscopus mutuat Regi vncias centum de carlenis argenti,pro vrgẽtibus necessitatibus, pro delatura nempè frumenti regiæ curiæ è ciuitate Sanctæ Mariæ ad ciuitatem Neapolim, vt de eius Regis mandato ibi venderetur, pro mitiganda maxima penuria, quæ inibi quotidiè magis inualescebat, quas quidem vncias centum restitui ei Rex præcipit, de prima pecunia, quæ ex ipsiusmet frumenti venditione in eadem ciuitate Neapoli percipererur.

Regist. Reg. Caroli 2. 1300.lit. E. [illegible]

Idem Rex Carolus secundus suis sumptibus erigi fecit hospitale Sanctę Marthæ de Tripergulis propè Puteolos,pro pauperibus,qui pro suis morbis ad balnea Puteolana confluerent,cuius ædificii curã Philippo huic Neapolitano Archiepiscopo cõmisit,ac pecuniã regię curię ad ipsius hospitalis ædificium

Digitized by Google

ficium ne cessariam eidem Archiepiscopo solui præcepit, ac proinde Rex ratam habuit solutionem vnciarum auri 135. regiæ curiæ debitarum per per vniuersitatem Excoli, eidem Philippo Neapolitano Archiepiscopo factam, pro eo opere hospitalis erigendi, ac præcipit Iustitiario Capitinatæ, vt vniuersitatem illam pro ea solutione non molestet, nec molestari faciat, sub datum Neapoli 19. Aprelis 1301. Ind. 14.

Eodem anno 1301. die 21. Aprelis Ind. 14. idem Archiepiscopus decimas sibi solui obtinet. regist. Reg. Caroli 2. 1301. lit. B. fol. 260.

Eodem quoque anno 1301. diebus 6. & 7. Octobris Ind. 15. idem Rex molestari, ac turbari prohibet à Bartholomæo Frãco de Neapoli vassallos quosdam Philippi Neapolitani Archiepiscopi, in villa Casoriæ existentes, per regiam curiam eidem Archiepiscopo, eiusque ecclesiæ certa de causa datos, sicut ex regiis litteris exinde eidem Archiepiscopo de eiusmodi concessione datis continetur. regist. Reg. Caroli 2. 1300. lit. E. f. 99. & 1301. C. f. 9. ater. 1301. A. f. 25

His temporibus, & hoc præsulè Neapolitana maior ecclesia cæpta est reędificari in honorem Beatæ Mariæ in cœlum assumptæ, & erigi valdè magnificè, & vti amplissima, & augustissima basilica, & (vt traditur) in eam, quæ adhuc conspicitur formam, cuius fabrica, vt pote tam vasti ædificii moles perdurauit per annos ferè viginti, ac pro ea prosequenda, & perficienda, nedũ Rex Carolus secundus, qui tunc temporis regnabat, ac Robertus Rex eius filius, & successor, regia eorum liberalitate fauerunt, verùm etiam Neapolitani ciues non paruum auxiliũ ei præstiterunt, vt inferius passim suis quibusque locis dicetur. Is enim Rex Carolus anno 1294. in subsidium, & auxilium constructionis eiusdem maioris Neapolitanæ ecclesiæ, concessit domino Philippo Neapolitano Archiepiscopo, pro parte ecclesiæ Neapolitanæ, facultatem extrahendi extra Regnum salmas mille frumenti per annos decem à die primo Septembris primæ futuræ 8. Indictionis 1294. in antea numerandos, anno quolibet, de quibuscumque partibus Apuliæ, per mare ferendas ad vendendum quocumque voluerit, prẹter quam ad terras rebellium, & inimicorum ipsius Regis liberè, absquè iure exituræ, nullo pedagio, ac vectigale exsoluto, verùm si infra idem decẽnii tempus ea frumẽti extractio commodè fieri nequiret absque scandalo, seu grauamine hominum regionis, ob penuriam fortè in dictis partibus Apuliæ, aut ex aliqua rationabili causa, & regia curia magis elegerit pro exitura dicti frumẽti, promittere dare auri vncias centum, idem Rex præcipit tunc solui de regio ærario eidem Archiepiscopo, eiusque ecclesiæ dictas auri vncias cẽtum, loco dictæ extractionis frumenti, vt ex eius litteris sub datum Trani die 17. Iunij 1294. 7. Ind. Regist. Regis Caroli 2. 1309. lit. B. f. 226. at.

Neapolitani quoque ciues, vt ei fabricæ auxilium ferrent, anno 1299. grani vnius sibi vectigal in singulis hebdomadis à qualibet familia exsoluẽdi, per biennium imposuere, quibus Rex assentitur, vt regii archiuii acta testantur, hunc in modum. Regist. Regis Caroli 2. 1298. & 1299 lit C. f. 207. at.

Scriptum est Capitaneo, & vniuersis hominibus ciuitatis Neapolis, & districtus fidelibus suis, &c. Quia libenter opera pietatis exequimur, in certis facientibus simile, id laudamus; Igitur intellecto, quod Vniuersitas ciuitatis nostrę Neapolis tanquam Deo reuerens, & deuota, diebus proximis laudabiliter in concordia statuit, in subsidium expensarum fabricę maioris Neapolitanę matris ecclesię, quam in honorem Beatę Marię Virginis nos ipsi de nouo fundauimus, exhibere qualibet hebdomada per singula focularia, tam corporis ciuitatis eiusdem, quam eius casalium, vsque ad biennium, granum vnum, vniuersitatem ipsam exinde commendamus, ad exactio-

Digitized by Google

nem ergo grani huiusmodi pro parte Vniuersitatis eiusdem nostra licentia implorata, vobis presentium tenore concedimus, & licentiam impertimur, vt ipsam modo quo supra possitis exigere, ac recolligere grani predicti pecuniam, vsque ad ipsū biennium pro opere supradicto, presentes nostras vobis in huiusmodi testimonium litteras concedentes, ita quidem, quod recollectio pecuniarum fiscalium impositarum vniuersitati prefatę per curiam nō impediatur in aliquo, vel tardetur Datum Neapoli per Bartholomęum de Capua militem, &c. die 29. Augusti 12. Ind.

Quod autem Angelus Constantius lib. 2 Histor. Neap. fol. 33. asserit, Carolum primum Siciliæ Regem sub Gregorio nono Romano Pontif. ædificasse maiorem Neapolitanam ecclesiam, in eam, quæ conspicitur formam, id nobis compertum non est, imò aduersatur regiis litteris, quas retulimus, quibus à Carolo secundo, non autem primo eam fuisse erectam constat. Et quod Constantius dixit de ea ecclesia à Carolo primo erecta, aliquot etiam nostrates recentes scriptores, qui ante, & post Constantium ipsum floruerūt, affirmant. Sed fieri potest, vt à Carolo primo cæpta fuerit, à Carolo verò secundo prosecuta, ac continuata, & maiori ex parte erecta, demùm sub Roberto Rege perfecta.

Eiusdem quoque Regis Caroli secundi iussu idem Philippus Archiepiscopus ab eodem Rege electus, ac duodecim viri bonæ vitæ, ac probatæ opinionis, discreti quidem, & instructi, à ciuitate Neapolitana electi, consuetudines ciuitatis eiusdem in scriptis redegerunt, quas idem Rex anno 1306. Philippo iam ab humanis sublato sibi præsentatas, & à Bartholomæo de Capua Regni Logotheta recognitas, suis litteris confirmauit, opus quidem non vulgaribus hominibus committendum, quæ quidem consuetudines, iam typis excusæ, tot doctissimorum virorum commentariis refertæ, ab ijs temporibus ad nostra vsque tempora inuiolabilitèr seruata sunt, & eis veluti ciuitatis iure vtimur.

Diarii Ducis Montisleonis. Pandolfus Colennuc. in Compēd. Regn. lib. 5. Blond. Flauius decad. 2. lib. 9. Angel. Constant. lib. 5. hist. Neap. Io. Bap. Carrafa lib. 5. hist. Neap. Bernar. Cyrill. in Ann. Aquilan. Gonzal. de Illesc. lib. 5. hist. pontif. vol. 1 in Celestino v.

Eodem etiam præsule à sacro Cardinalium Collegio, qui Perusii pro futuro Pontifice eligendo conuenerant, post longam discordiam, duorum nempe annorum, & mensium trium, electus est die 7. Iulii 1294. Summus Pontifex Celestinus quintus, frater Petrus de Morone antea vocatus, eremi Maiellę Prior, natione Samnis, patria Eserninus, absens, & extra Collegium Cardinalium, qui Aquilam venit, ibique accersitis Cardinalibus, consecrationis munus suscepit die 29. Augusti, atque Rex Carolus secundus timens, ne Pontificatui renunciaret, vt Cardinales quidam moliebantur, secum illum Neapolim duxit, vbi maxima, & incredibili solennitate, ac pompa ab eodē Rege, & ab Archiepiscopo Neapolitano, & Clero exceptus est, Rex verò omnibus modis renunciationem Celestino dissuadere cupiens, humillimè eius, & totius populi nomine palam à Pontifice benedictionem cum petiisset, hortatus est illum, ne Pontificatui renūciaret, vsusque est Rex inter alia hoc argumento, quod validissimum est arbitratus, vt Celestinum à proposito renunciandi Papatui diuerteret, conuocari Neapolim fecit Clerum, nedùm eius ciuitatis, sed multarum etiam propinquarum vrbium, ac locorū, ab eoque processionalitèr visitari, ac perlustrari fecit omnes eius vrbis ecclesias, ac sacra loca, demum illi redacti ad palatium archiepiscopale, quod Pontifex inhabitabat, hinc Philippus hic noster Archiepiscopus pompæ, ac processionis ductor, insistens, alta voce, & gemebūdo clamore eum supplex exorauit, vt populo benediceret, Pontifex ad fenestram properans, à duobus Prælatis associatus, cum populo, & Clero benedixisset, Archiepiscopus altiori voce clamans, summis precibus totius Christiani orbis nomine,

Digitized by Google

mine,& curiæ,Pontificem obtestatus est,ne Pontificatum dimitteret, optimè,ac feliciter in eo collocatum,in aliis fortè periclitaturum,alias resistere esset Spiritui sancto, Celestinus verò per vnum ex iis Prælatis responsum reddi fecit,illud se facturum,idque in rem futurum,quod Deus pro salute eius populi disposuisset,tandem renunciauit Pontificatui Neapoli die 13. Decembris 1294.in conspectu omnium Cardinalium,deponens pontificalia insignia,ac exuens se papalibus indumentis, ibidemque in eius locum Bonifacius octauus electus est die 25.Decembris 1294.

Hic tandem Philippus Archiepiscopus conuentionem iniit cum Carolo secundo Rege circa decimas Neapolitano Archiepiscopo, & eius ecclesiæ debitas,& circa modum illas exigendi,quæ per multos annos, & vsquequo Neapolitana ecclesia illas habuit seruata fuit.

In toto autem hoc Regno Neapolis omnes fermè ecclesiarum Prælati decimam reddituum omnium,ac prouentuum fiscalium, quæ Rex ipse ex quocumque vectigalis,seu pedagii iure excipiebat,decimas habebãt, quinimò Federicus secundus Imperator,& Siciliæ Rex in Constitutione Regni, quæ incipit quanto sub titulo de decimis,edita anno 1221.iussit,vt omnibus Regni Prelatis decimę à regia curia exsoluerentur,prout Gulielmi Regis eius consobrini,ac prædecessoris temporibus soluebantur, quod tamen postea vsu esse desiit.

Carolus quoque Salerni Princeps Caroli primi Regis filius primogenitus, ac generalis Vicarius (patre tunc in Galliis absente) in generalibus *Regni* comitiis,quod parlamentum vocant,in planitie Sancti Martini anno 1283. solenniter celebratis,quamplures sanctissimas edidit constitutiones, ac capitula cum consilio Prælatorum,Comitum,ac Baronum, tùm ad ecclesiarũ *Regni*,& ecclesiasticarum personarum fauorem,tùm quoque ad *Regni* ipsius grauamina subleuanda,inter quas pro bono ecclesiarum,statuit, vt ipsius *Regni* ecclesiis,decimæ, quas à catholicorum *Regum* Siciliæ temporibus habere consueuerant,sine difficultate,& amoto dispendio persoluerẽtur,hempè quæ in pecunia debentur,in festo pentecosthes soluantur, quæ autem in frumento,& aliis victualibus,vino,oleo, seu fructibus aliis debẽtur,temporibus,quibus percipiuntur,exsolui præcepit,nisi in pecunia venderentur,si quæ autem essent,quæ certis diebus persolui consueuerunt,die debito exsoluantur, & ne singulis annis ecclesiæ teneantur à curia litteras impetrare,præcepit,vt regii eius ministri,ad quos earum solutio spectabat, nullo alio curiæ expectato mandato,sub pœna dupli eas soluerent.

Honorius quoque quartus Papa ex iis constitutionibus, quas idem Carolus cum Salerni Princeps esset,ac patris Vicarius,ediderat, eas dumtaxat suo diplomate,quod inseritur in Capitulis *Regni*,confirmauit, sub datum Tiburi 15.*Kal.* Octobris 1285.*Ind.* 14.quæ ad bonum statum ecclesiarum *Regni*,& conseruationem iurium earundem pertinebant, inter quas hæc est, quam diximus de decimis.

Eas constitutiones,ac capitula idem Carolus effectus Rex, ac Carolus secundus vocatus anno 1289.confirmauit,& denuò iussit, vt ecclesiasticis decimæ,eis de regiis gabellis, & iuribus debitæ à catholicorum *Regum* Siciliæ temporibus tunc solui consuetæ,nullo alio expectato anno quolibet curiæ mandato,per regios prouinciarum secretos,& alios,ad quos spectat,in statutis terminis soluerentur,sub pœna duplicis quantitatis curiæ applicãda, & expensarum refectionis,quas ecclesiæ passæ essent.

At Neapolitano Archiepiscopo inter cæteros decimæ omnium vectigalium, red-

Digitized by Google

redditumque fiscalium, quæ regia curia Neapoli excipiebat, ex priuilegio Henrici Imperatoris, vt superius in Petro Archiepiscopo diximus, debebantur.

Et quoniam Federicus secundus Imperator multa noua, & illicita vectigalia imposuit, idcirco Prælati decimam ex nouis illis impositionibus respuerũt accipere, tanquam de illicitis vectigalibus, & veluti de malè ablatis portionem habere dedignantes, quamobrem noua, & vetera seorsim exigebãtur, & de veteribus dumtaxat decima exsoluebatur Neapolitanis Archiepiscopis, aliisque Prælatis, illis tamen, qui à catholicorum Regum Siciliæ temporibus soluebantur, vt quamplurima regii archiuii monumenta, & Regũ diplomata nobis significant, & Andræas de Isernia in Ritibus regiæ Cameræ Summariæ in titulo de decimis soluendis Prælatis, & in dicta constit. Regni quãto sub titulo de decimis apertè disserit, vbi etiam veteres, ac nouas gabellas enumerat. Tandem post multas ordinationes diuersis temporibus factas, ad hoc ventum est, vt confusio, & immensus labor vetera à nouis discernendi euitaretur, vt vnica simul fieret veterum, & nouorum iuriũ exactio à regiis ministris, & in vnam summam redactis veteribus, ac nouis, dempta tertia parte, ad quam nouæ ascendere poterant exactiones, quę integra regiæ curiæ esset, de relìquis duabus tertiis partibus decimæ præstarentur, idque diu fuit seruatum, & ita regia curia consueuit soluere, & stilus curiæ inoleuit in litteris, quas pro decimis exhibendis Prelatis ipsis Rex concedere solitus erat.

Et quia Philippus hic noster Archiepiscopus de his non contentus, & credẽs se, eiusque prædecessores longè fuisse deceptos, petiit à Rege decimam de veteribus iuribus, & quod illa à nouis separarentur, stilo curiæ non obstante, qui Prælatis, & ecclesiis officere minimè poterat, quibus Rex libentèr assensus est, & facta Regis iussu, diligenti computatione per regios ministros, compertum est Archiepiscopum ipsum, eiusque prædecessores satis maiorem summam singulis annis pro decimis accepisse, quam eis debebatur, ac multo minus debere consequi pro decima pro veteribus iuribus, quã duas ex tribus partibus nouis computatis, prout ipse, eiusque prædecessores hactenus habuerunt, cum in ciuitate Neapolis plures essent nouæ, quam veteres exactiones, quamobrem Rex idem tùm attento fauore ecclesiarum, & præsertim Neapolitanæ, tùm quoq; deuotione, fide, & obseruitia ei ab eodem Archiepiscopo Philippo assiduè præstita, & quæ tunc exhibere non desinebat, ex gratia speciali voluit, vt redditibus omnium gabellarum, iurium, reddituum, & prouentuum fiscalium ciuitatis Neapolis in vnam summam redactis, dempta tertia parte nouorum statutorum, ex consueta curiæ forma, de reliquis duabus tertiis darentur decimæ eidem Archiepiscopo, eiusque successoribus, & Neapolitanæ ecclesiæ, vt in eiusdem ecclesiæ fabricam conuerterentur, vsquè ad integram eius perfectionem, & complementum, & demùm ea peracta, cederet in celebrationem missarum, ac diuini officii pro eius Regis anima, & Caroli primi Regis eius patris, & cæterorum de suo genere, quorum corpora in ea sepulta sunt, & quædam altaria, & cappellæ, in quibus missæ, atque officium celebraretur, erigi debuissent, cui Philippus assentitur.

Regist. Regis Caroli 2. 1298. lit. D. f. 177. Regist. Regis Robert. 1311. A. fol. 360. at. 1308. & 1309 B f. 135. 1310. & 1311 A. f. 360. at. 1297. A fol. 195. & 103.

Testatur eius Regis diploma eidem Philippo indultum de ea conuentione sub datum Neapoli die 24. Nouembris 1296. Ind. x. Firmant quoque id ipsum passim eius Regis, ac successorum litteræ in regio archiuio, quas superius retulimus, ac inferius referemus, dum Neapolitanis Archiepiscopis decimę à Regibus singulis annis exsoluuntur.

Idem

Digitized by Google

Idem etiam Andræas de Iſernia plenè hanc conuentionem Caroli ſecùndi cũ Philippo Neapolitano Archiepiſcopo commemorat in citato loco rituum, & Camillus Salernus in Conſuetudine Neapolitana ſub titulo de iure dotium, in rubrica.

Non ab re videtur, quod idem Rex Carolus ſecundus anno 1305. die primo Septembris 4. Ind. concedit, ac donat Mariæ Reginæ eius coniugi omnia iura, redditus, ac prouentus fundaci, ac regiæ dohanæ ciuitatis Neapolis, ad quamcumque ſummam aſcenderent, locanda, & percipienda per eam, pro expenſis hoſpitij, & familiæ, demptis tamen, & reſeruatis ad plenum in ipſis dohana, & fundaco ijs, quæ debentur ibidem, & ſolita ſunt exſolui, tam decimis Archiepiſcopo Neapolitano, & maiori Neapolitanæ eccleſiæ, quã aliis debitis certis militibus Neapolitanis, qui ibi exprimuntur, pro annuis prouiſionibus eis ibi aſſignatis. regiſt. 1305. & 1306. D. f. 4. 1305. B. f. 6.

Ea porrò decima, quæ Neapolitano Archiepiſcopo exſoluebatur ad non modicam ſummam aſcendebat, comperimus enim in computis per exactores gabellarum ciuitatis Neapolis anni 1306. quartæ Ind. regiæ curiæ redditis, fuiſſe ſolutos Neapolitano Archiepiſcopo vncias auri tercentas triginta nouem, & tarenos octo, ſuper iuribus, & prouentibus fundici, & dohanæ, ac aliarum gabellarum ciuitatis eiuſdem pro eo anno. Regiſt. Caroli III. 1309 lit. A. f. 211.

Philippus igitur cum per aliquot annos eius eccleſiæ præfuiſſet, obiit Neapoli anno 1301. & in cathedrali in gentilitio ſacello ſepultus eſt, cui marmoreum, ſublime, ac decentiſſimum ſepulchrum muſiuo, ac teſſellato opere compactum his verſibus in ſcriptis fuit appoſitum.

Magnanimus, conſtans, prudens, famaque ſerenus,
Philippus præſul morum dulcedine plenus,
Minutulus, patriæ decus, & flos alta propago,
Hic ſilet, hic tegitur, iacet hic probitatis imago.

Anniuerſarium eius officium Capitulum ſingulis annis celebrare conſueuit, ſic enim in antiquo eius Capituli anniuerſariorum libro die 24. Octobris.

Depoſitio Domini Archiepiſcopi Philippi Minutuli.

In libris quoque anniuerſariorum cœnobij Sanctæ Patricię monialium huius ciuitatis, eodem die ſic habetur.

Dominus Philippus Archiepiſcopus Neapolitanus.

In actis Neapolitanorum Regum frequens habetur mentio Philippi huius iam ab humanis ſublati, ſic enim in regio diplomate *a* ſub datum die 11. Maii 1306. bonæ memorię dominus Philippus Neapolitanus Archiepiſcopus. Item *b* 14. Maii 1306. ac etiã *c* 20. Iulii 1306. 4 Ind. & *d* 6. Martii 1309. 7. Ind 13. *e* Februarii 1310. Ind. 8. & *f* 1. Iulii 1311 Ind. 9,

a Regiſt. Regis Caroli 2. 1305. lit. C. f. 273.
b Regiſtr. Reg. Rob. 1306. lit. D. f. 138.
c ibid. f. 12.
d Caroli 2. 1308. & 1309 lit. B. f. 135.
e Caroli III. 1308. lit. G. f. 45.
f Roberti 1310. & 1311 lit. A. f. 360

Ioannes Boccacius eius ſęculi ſcriptor in ſuo Decamerone, dieta ſecunda, in fabula quinta de Andreucio quodam Peruſino, meminit domini Philippi Minutuli Archiepiſcopi Neapolitani, quem in maiori Neapolitana eccleſia ſepultum fuiſſe ait cum lautiſſimis ornamentis, atque anulo, cui chryſolitus appoſitus erat, valoris vltra quingentum florenorum auri, atque à latronibus eius ſepulchrum fuiſſe violatum, ornamentis, atque anulo indè ſubreptis.

Fuit & alius Philippus Minutulus, patricius paritèr Neapolitanus, Salerni Archiepiſcopus, qui hoc eodem fermè tempore claruit, vt ex eius eccleſiæ antiſtitum catalogo comperimus, cui quidem Salernitano Archiepiſcopo perperam aliqui tribuunt inſcriptionem ſepulchri à nobis ſuperius relatã, quamuis enim in eius inſcriptione non exprimatur quis Philippus Minutulus

Gaſpar Muſca in Catalogo Epiſc. Salern.

Digitized by Google

tulus fuerit, Neapolitanus ne, an Salernitanus Archiepiscopus, attamen omnis ratio suadet, & compellit nos ad credendum Neapolitanum fuisse antistitem, quod firma etiam traditione comperimus, atque ex actis visitationis metropolitanæ ecclesiæ anni 1580. constat, in quibus hæc inter alia habentur, cum de eo sacello familiæ Minutulæ agitur fol. 202.

Supra altare Sanctæ Anastasiæ est constructum satis pulchrum, & magnificum marmoreum sepulchrum domini Henrici Minutuli S. R. E. Cardinalis, & Episcopi Tusculani, qui dominus Cardinalis proprijs sumptibus fieri fecit portam magnam prædictæ maioris ecclesiæ, vt ex eius insignijs, & epitaphio apparet, & eius cineres, supradicti Cappellani dixerunt esse reconditas retro altare prædictum. A dextris eiusdem altaris in pariete est aliud sepulchrum marmoreum Reuerendissimi Vrsi Minutuli Archiepiscopi Salernitani, in quo similitèr dixerunt esse reconditas eius cineres. A sinistris verò in alio pariete est aliud sepulchrum similiter marmoreum, cum cineribus Reuerèdissimi domini Philippi Minutuli Archiepiscopi Neapolitani.

regist. Reg. Caroli 2. 1299. lit. A. f. 70. at.

Fuit & alius eodem fermè tẽpore Philippus Minutulus, legimus enim in actis Regis Caroli secundi eiusdem Regis diploma sub datum die 6. Maii 1299. Ind. 12. in quo idem Rex asserit donasse Ioanni, & Iacobo dicto Lanciæ Minutulis militibus, & familiaribus, ac Philippo de Minutulis de Neapoli fidelibus regiis, & eorum hæredibus in perpetuum terram vacuam regię curiæ, sitam in logia Ianuensium, & petra piscium ciuitatis Neapolis.

1303.

Iordan. de Saxonia li. 2 vitas fratrũ, c. 4. & 22. Ioseph Pãphilius in Chron. ord. S. Augustini

Magister frater IACOBVS DE VITERBIO, quæ insignis est in Tuscia Ciuitas, ordinis Eremitarũ Sancti Augustini, sacræ paginæ celeberrimus professor, ac vitæ integritate insignis, præfuit Neapolitanę ecclesiæ anno 1303. Hic ab acri, tersoque ingenio Speculatiuus Doctor nuncupatus est. Cumq; Parisiis Magistrum sententiarum exponeret, atque alias vtiles, & subtiles quæstiones de prædicamentis in diuinis explanaret, supremo eruditorum virorum ordini adscribitur, & cum ab Episcopo Parisiensi, Theologis facultatis Parisiensis assentientibus, permissum fuisset, vt liberè quis posset disputare super quibusdam articulis aduersus Sãctum Thomam Aquinatem congestis, vt Ioannes Bacconus lib. 3. sentent. dist. 29. testatur, palam, & in publicis cathedris à multis doctissimis viris ea Diui Thomæ doctrina impugnabatur, & præcipuè ab Henrico de Gandauo, qui vt Trithemius ait, in lib. de Scriptor. eccl. in Parisiensi gymnasio tantæ opinionis, atque auctoritatis effulxit, vt Solennis Doctor per vniuersum Christianum orbem fuerit appellatus, sed Iacobus hic noster omnium fuit antesignanus, cuius tandem cò tunc aucta est fama, & auctoritas, vt audientes eum in suæ doctrinæ explicatione Thomæ dogmata impugnantem, suam illa solidiorem, ac veriorem totis viribus contenderent. At postea contra Henricum, & Iacobum in ijs, in quibus Thomæ doctrinam oppugnabant Bernardus Claremontẽsis, Robertus Holchot, & Guilhelmus Masset Anglici ordinis Prædicatorũ scripserunt.

Et quamuis doctrina diui Thomæ tunc Parisiis diu, & acritèr fuerit disputata, & controuersa pro indaganda veritate, attamen vera, ac solida tandem reperta est, & tanquam aurum igne probatum, ijdem cõtradictores dein eam admirati sunt, ac suspexerunt, & inter alios idem frater Iacobus de Viterbio, comperimus enim in processu instructo ab Apostolica sede pro canonizatione ipsius Sancti Thomæ, qui seruatur in Vaticana bibliotheca, inter alios testes productos, fuisse Bartholomæum de Capua virum celeberrimum,

Digitized by Google

rum,qui inter cætera deponit,se audiuisse à fratre Iacobo de Viterbio ordinis Sancti Augustini Archiepiscopo Neapolitano,quod ipse credebat in fide,& Spiritu Sancto,quod Saluator noster doctor veritatis, pro illuminatione orbis,& vniuersalis ecclesiæ,misisset Paulum Apostolum,& postea Augustinum,& nouissimo tempore fratrem Thomam, cuiusque in finem seculi non credebat alium successurum. Cumque idem frater Iacobus primò Neapolim venisset,voluit duci ad cameram fratris Thomæ; & ostendi sibi locum vbi fuerat repertus discus eius,siue scutella,& genuflexus dixit, *Veni adorare,vbi steterunt pedes eius.*

Sed quod maximum est Iacobus is summæ doctrinæ profundissimam humilitatem superaddidit,sine qua inutilis vtique foret,nam cũ anno 1300. mense Maij generales comitiæ fratrum fui ordinis Neapoli in cœnobio Sancti Augustini haberentur,quibus Carolus secundus Neapolitanorum Rex interfuit,easque mirum in modum fouit,contigit,vt cum Beatus Augustinus nouellus tunc Prior Generalis, Iacobum hunc insignem Theologum in pleno patrum consessu,tacito nomine,increpasset, quod fratrem quendam de crimine delatum defendere conaretur,Iacobus tam humillimè veniam petijt,vt omnes obstupuerint, quod factum frater Henricus de Vrimaria eius ordinis,qui præsens fuit in libro, quem de antiquitate ipsius ordinis scripsit,refert hunc in modum.

Accidit in hoc Capitulo priusquam Beatus frater Augustinus officium resignasset, cum venerabilis Doctor frater Iacobus de Viterbio vir magnæ scientiæ,& famæ, sicut eius scripta testantur, qui postea fuit Archiepiscopus Neapolitanus, rogatus esset, vt in Capitulo generali ex pietate vellet patrem Generalem informare de innocentia cuiusdam boni fratris apud eum sinistrè delati, ipse pater Generalis ex zelo vehementi conuocatis patribus,non deferens reuerentiam tantæ personæ, dixit hæc verba. Fratres carissimi dolentes vobis denunciamus, quòd fratres quidam per ordinem enutriti,& in statu honoris positi, sic rependunt suæ matri religioni, quod fratres defectuosos,& vitiosos excusare,et defensare nituntur. Ad hæc verba præfatus Magister Iacobus venerabilis, considerans,quòd prædicta obiurgatio non procederet nisi ex corde beneuolo,& zelo feruido tanti patris, surrexit coram omnibus, & humiliter respondit in hæc verba. Pater protestor coram Deo, & vobis, si quid in ista materia locutus sum,hoc feci sincero animo,& pura intentione,pro bono ordinis, tamen si vobis videtur, quòd in hoc offenderim, dico meam culpam Deo,& vobis,& paratus sum emendare. Ad quod responsum tantæ humilitatis,& reuerentiæ à tanto viro,omnes fratres fuere stupefacti,& medullitus emẽdati,& animus prædicti Prioris Generalis totaliter conquieuit. Hæc ille.

Idem quoque refert Beatus Iordanus de Saxonia eiusdem ordinis,qui eodem seculo floruit in suo libro,quem Vitas fratrum inscripsit lib. 2. cap. 4. ijsdẽ ferè verbis,qui & aliqua etiam superaddit,hunc in modum.

Ad idem est insigne exemplum de duobus venerandis viris huius sacræ religionis, videlicet fratre Augustino de Terano Priore Generali ordinis; & fratre Iacobo de Viterbio sacræ Theologiæ venerabili professore. Idem enim frater Augustinus erat magnæ sanctitatis,& mirę austeritatis,& rigoris in disciplina ordinis, & maximi zeli pro iustitia,& honore ordinis & ante Generalatus officium erat pœnitentiarius domini Papæ famosus,& in vtroque iure conuentatus. Frater verò Iacobus erat vir magnæ scientię,& famę, sicut eius opera testantur,qui propter vitę, & scientię suę merita certatim, & concorditer electus fuit pro Archiepiscopo in duabus ecclesijs scilicet Neapolitana,& Beneuentana. Hic cum in Capitulo generali Neapoli celebrato rogatus esset,quod dictum patrem Generalem Priorem informare vellet

de

de innocentia cuiusdam boni, & valentis fratris apud eum sinistrè delati, & ipse ex pietate hoc fecisset. Ipse pater Generalis ex zelo vehementi, conuocato toto Capitulo generali, non deferens tantę personæ, dixit hęc verba: Fratres carissimi dolentes vobis denuncio, quod fratres quidam per ordinem enutriti, & in statu honoris positi, sic rependunt suæ matri religioni, quod fratres defectuosos, & vitiosos excusare, & defendere nituntur. Ad quæ verba venerabilis prefatus Magister Iacobus considerans, quod prędicta obiurgatio non procederet, nisi ex corde benevolo, & zelo feruido tanti patris, surrexit coram omnibus fratribus, & humiliter respondit ista verba: Pater protestor coram Deo, & vobis, si quid in ista materia locutus sum, hoc feci ex syncero animo, & pura intentione pro bono ordinis Tamen si vobis videtur, quod in hoc offenderim, dico meam culpam Deo, & vobis, & paratus sum emendare. Ad quod responsum tantę humilitatis, & reuerentię à tanto viro, omnes fratres fuerũt stupefacti, & medullitus emendati, & animus prędicti patris Generalis totaliter acquieuit.

Idem etiam Beatus Iordanus lib. 2. cap. 22. de eodem Iacobo loquitur, aitq; *Prędictum autem venerabilem virum (Ægidium Romanum) multi alij huius religionis viri vita præclari, & scientia famosi sequuti sunt in cathedra Parisiensi, inter quos fuit Magister Iacobus de Viterbio, qui fuit Archiepiscopus Neapolitanus, de quo supra commemoraui. Hic edidit quæstiones de prędicamentis diuinis subtiles, & vtiles, cum tribus Quodlibet Parisius disputatis, & optimè determinatis, Itẽ lecturam sententiarum cum multis alijs conceptibus suis, qui post mortem suam non omnes ad lucem venerunt, quia quidam furati sunt opera sua multa, facientes sibi de falso cornua.*

Dein ob tam insignia suæ vitæ, ac probitatis, & doctrinæ merita, eodem anno certatim, atque vnanimiter in duabus tam illustribus ecclesijs, Neapolitana nempè, ac Beneuentana Archiepiscopus electus est, sed Neapolitanus Archiepiscopus confirmatus à Bonifacio octauo Romano Pontifice, vt ijdẽ auctores testantur, nos verò comperimus illum ecclesiam Beneuentanam fuisse prius assecutum, eamque per aliquod tempus rexisse, vt ex his Caroli secundi Regis litteris conspicitur.

Regist. Regis Caroli 2. 1302. & 1303 lit. A. f. 9.

Scriptum est Carolo de Lagonissa militi Regni Siciliæ Seneschallo, dilecto consiliario, familiari, & fideli suo, &c. Ad omnes ecclesiarum Prælatos pro ecclesiasticę reuerentia dignitatis sinceram habemus in Domino caritatis affectum, sed dùm specialium dona virtutum, & splendorem scientię specialem venerabilis in Christo patris fratris Iacobi de Viterbio sacræ theologiæ Magistri, Archiepiscopi Beneuentani Apostolica nouitèr assumptione prouisi, diligentèr attendimus, dùm conuersationem eius amicabilem nobis experientia diuturna pensamus, prosecutionem eius, & in eo ipsius Beneuentanę ecclesiæ speciali affectu, & propitiatione præcipua duximus assumendam, igitur intellecto, quod tam in Montesarculo, quam in certis alijs terris tuis quędam ipsa Beneuentana ecclesia bona tenet, quę per agriculturam præsertim expedit procurari, ea tibi affectius commendamus, volentes, & iniungentes expresè, vt & tu pro nostra reuerentia Maiestatis illa recomendata suscipias, & vassallis tuis illorum locorum colenda pro dicto Archiepiscopo recomendes, sciturus te nobis inde quamplurimum placiturum. Datum Neapoli sub paruo sigillo nostro die 2. Octobris primæ Ind.

Eodem die ibidem simili modo, & forma scriptum est Philippę relictę quondam Iohannis de Lagonissa militis.

Cumque sic in pretio existeret, & metropolitanam hanc Neapolitanam regeret ecclesiam scripsit ad Clementem quintum Pontificem Max.

De Regimine Christianitatis libros duos, qui Romæ in bibliotheca vaticana asseruantur.

Super

Digitized by Google

Super Magiſtrum ſententiarum libros quatuor.
Sermonum diuerſarum rerum librum vnum, qui Romæ in Canonicorum Sãcti Petri bibliotheca habetur.
Quæſtionum de prædicamentis in diuinis librum vnum, &
Quodlibeta quatuor Pariſiis diſputata, quæ in bibliotheca ſui ordinis Romæ præcipuè, & Mediolani aſſeruantur.
Multos alios libros elaborauit, quos eo ab humanis ſublato quidam furati ſunt, ſibique ipſis adſcripſerunt.
Et quamuis Conradus Geſnerus improbati nominis author in eius bibliotheca nullum ex ijs libris ſe vidiſſe perhibeat, qui typis adhuc excuſi minimè prodierint, attamen nos aliquos ex iis vidimus, alii verò typis tradi noſtris diebus parati ſunt. Extant autem Neapoli in bibliotheca Cardinalis Seripandi, quæ eſt in cœnobio Sancti Ioannis ad carbonariam ordinis Eremitarũ Sancti Auguſtini huius ciuitatis, in ordine 27. Iacobi huius Viterbienſis quæſtiones diuinæ prædicamentales manuſcriptæ in membranis. Et paritèr in bibliotheca regalis conuentus Sancti Dominici Neapolis ordinis Prædicatorum, pluteo 12. liber quæſtionum de primo quolibet fratris Iacobi de Viterbio, ordinis fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini, antiquis caracteribus in pergameno exaratus.
Ex fratribus eius cœnobii Viterbienſis accepimus, aſſeruari ibidem eius quęſtiones de prædicamentis diuinis, Pariſiis diſputatas, eius propria manu ſcriptas.
Cæterum frater Mauritius Tartius Parmẽſis eius ordinis, vir quippè doctus, ſuperioribus annis Iacobi huius Quolibetarum libros tres in lucem edere cogitans, illos cum quamplurimis antiquis codicibus, & exemplaribus sũmis vigiliis collatos Roma, Mediolano, Neapoli. Venetiis, Florentia, Bononia, Genua, & Galliis, & vndique conquiſitis, anno 1592. parauit, & abſoluit, ac fratri Auguſtino Fiuizano Romano eiuſdem Eremitani inſtituti, ac domini Papæ ſacriſtæ dicauit, & priuſquam illum ederet, obiit, qui quidem liber Viterbii aſſeruatur, in cuius initio omnia Iacobi huius opera exactè enumerat, quæ in eo cœnobio prius extitiſſe comperit, ſunt autem hæc.
De Prædicamentis in diuinis, quæſtiones Pariſijs diſputatæ, opus abſolutiſſimum.
De Regimine Chriſtiano, ad Bonifacium octauum Summum Pontif. dein Clementem quintum librum vnum, quem idem Fiuizanus in lucem edere parauerat, ſed adhuc non prodiit.
De Quolibet libri quatuor, Pariſiis diſputati, & explicati; Alii tres, alii duos tantùm libros agnoſcunt; Ego (vt idem Mauritius ait) cum multis, quatuor ab eo cõfectos fuiſſe puto, quamquã nõ niſi hos tres reperire potuerimus.
Super quatuor Sententiarum libros Commentarii.
Diuiſio ſuper eoſdem quatuor libros Sententiarum.
Summa Summę.
De Angelis quæſtiones.
De Angelorum compoſitione liber.
De cœlorum animatione quæſtio percelebris, quam ipſe lib. 3. de quolibet, q. 24. citat.
In Epiſtolas D. Pauli explicationes.
Iterum in eaſdem Recollectiones.
In Euangelium Sancti Matthæi iuſta expoſitio.
In Sancti Lucæ interpretatio.

Digitized by Google

Summa de articulis fidei.
De mundi æternitate secundum fidem catholicam disputatio.
In Physicorum libros commentaria.
In Metaphysicam expositio.
De Naturæ principiis liber.
Notabilia in sententias.
Concordantiæ Psalmorum Dauid, ad Carolum secundum Hierusalem, & Siciliæ Regem.
In libros omnes Thomæ Aquinatis, qui postea in Sanctorum numerum relatus est, vtilis tabula; Hanc Iacobi suppresso nomine, quidam falsò sibi adscripserunt.
Primi libri, qui est in sententias Ægidii Romani, Iacobi quidem condiscipuli, sed tamen aliquanto maioris natu, breuior forma.
Hæc frater Mauritius Tertius. At dolemus tanti viri labores adhuc in tenebris detineri, quamobrem enixius rogamus fratres eius ordinis, & præsertim superiores, ne diutius eius viri elucubrationes in tenebris confici patiantur, sed eas exactè perquirant, ac in lucem emittant.

Regist. Regis Carol. 2. 1306. lit. H. f. 206.

Fit etiam sæpius huius Archiepiscopi mentio in regiæ Siclæ archiuio, anno enim 1304. Regii Thesaurarii in computis de eorum administratione regiæ curię redditis, ponunt soluisse venerabili in Christo patri I. Archiepiscopo Neapolitano, vncias auri centum septuaginta quinque, tarenos 8. & grana 10. quę restabant ei soluendę, ratione decimarum maiori Neapolitanæ ecclesię per regiam curiam debitarum, pro eo anno 1304. 2. Ind. Item soluisse dicunt domino Iacobo Neapolitano Archiepiscopo vncias septem, & tarenos 28.

ibid. f. 164. at.

Regist. Caroli III. 1306 lit. C. f. 113.

Ijdem quoque regii Thesaurarii in eorum computis asserunt soluisse in anno 1304. venerabili in Christo patri domino I. Archiepiscopo Neapolitano vnciam vnam, quæ restabat sibi soluenda ratione decimarum maiori Neapolitanę ecclesię debitarum per regiam curiam pro anno 2. Ind.

Regist. Caroli III. 1306 lit. C. f. 113.

In anno 1305. die vltimo mensis Septembris Ind. 4 decimæ Neapolitanę ecclesiæ per regiam curiam debitæ persolui mandantur Iacobo huic Neapolitano Archiepiscopo.

Regist. Regis Caroli 2. 1305. lit. D. f. 52. at.

Fauensque idem Rex Carolus secundus eius metropolitanæ ecclesiæ fabricæ, concessit vsque ad ipsius Regis beneplacitum, vt certa lignaminum quantitas, quæ de partibus Calabriæ Neapolim pro eius ecclesiæ constructione deferenda esset, liberè deferretur, atque huiusmodi lignaminum delatores, cum eorum animalibus liberè transire permitterentur, atque nullum ab eis pedagium, plateaticum, seu cuiuslibet alterius vectigalis dirictus exigeretur, dum tamen delatores ipsi super hoc testimoniales litteras venerabilis patris domini Iacobi Neapolitani Archiepiscopi haberent, & ostenderent, vt ex regiis litteris sub datum Neapoli 15. Iulii 1305. Ind. 3.

Regist. Regis Caroli 2. 1305. C. f. 273.

Idem Iacobus Archiepiscopus die 11. Maii 1306. Ind. 4. obtinet sibi solui decimas, iuxta conuentionem initam cũ bonę memoriæ Philippo tunc Neapolitano Archiepiscopo, & repetitur ea conuentio.

Regist. Regis Roberti 1306. lit. F. f. 134.

Robertus quoque Calabriæ Dux Caroli secundi Regis filius, ac generalis Vicarius, eius litteris sub datum die 8. Martii 1307. Ind. 5. Neapolitanæ maioris ecclesię fabricę fauens, quã is, & dominus eius pater in reuerentiã Dei, & glorioſę Virginis perfici affectabant, huius Iacobi Archiepiscopi precibus, concessit omnibus nunciis, & in eo opere laborantibus, arma prohibita de-

Digitized by Google

deferendi licentiam,pro defensione earum personarum, per litteras testimoniales eius Archiepiscopi designandis.

Idem Rex Carolus secundus ecclesiæ Neapolitanæ maximus fautor, tùm ob summam illius religionem,tùm ob deuotionem erga ipsam, quoniam Caroli primi eius patris ossa in dicta ecclesia condita erant,vt ipse testatur, ad preces huius Iacobi Archiepiscopi districtè, & obnixius præcipit Andreæ de Isernia iuris ciuilis professori,magnæ curiæ magistro Rationali, dilecto consiliario,ac familiari regio,vt summariè,& de plano, sine libelli oblatione,strepitu,& figura iudicij,ac nullo iuris ordine seruato, illicò restitui faciat ecclesiæ Neapolitanæ,bona ipsius,occupata tempore, quo vacabat per mortem domini Philippi Archiepiscopi,ipsius Iacobi præsentis Archiepiscopi prædecessoris,sub datum Neapoli die 5.Februarij 1306.Ind.4. regist.Reg. Caroli 2. 1302.&1303 lit.A.f.129.

Idem Rex ad eiusdem fratris Iacobi Neapolitani Archiepiscopi preces confirmat priuilegia quælibet,& iura quæcumque à Catholicorum Regum Siciliæ temporibus hactenus ecclesiæ Neapolitanæ cõcessa,quatenus tamen in eorum possessione, vel quasi existit, sub datum Neapoli die 25. Martij 1306. Ind.4. regist. Reg. Caroli 2. 1305.&1306 lit. A. 123. at.

Et 1305. & 1306.lit. D. f.120.at.

Eodem anno 1306. die 20.Iulii 4.Ind.Iacobus hic Archiepiscopus obtinet à Rege sibi solui decimas Neapolitanæ ecclesiæ debitas, iuxta cõuentionem habitam cum bonæ memoriæ Philippo tunc Neapolitano Archiepiscopo. Regist. Regis Roberti 1306. lit.D. fol.12.

Eodem quoque anno 1306.cum fuisset damnatus ad capitis amputationem Ioannes de Sãcta cruce Baro terræ Candelæ in prouincia Capitinatę, Prothontinus ciuitatis Monopolis,vir quippè diuis,ac nobilis,ex quo Iudicem Nicolaum Ariellum de Monopoli, Iudicem nempè Marescallorum Regni Siciliæ,eius inimicum occidi feciſſet,Robertus Calabriæ Dux Regis Caroli secundi filius primogenitus,ac generalis Vicarius,ad requisitionem fratris Iacobi Archiepiscopi Neapolitani,& magnæ Neapolitanorum militũ, ac ciuium multitudinis, eam pœnam commutauit in relegationem ad insulam Cypri ad annos quinque,hac etiam lege,vt in loco,vbi mortui cadauer erat,is Ioanne erigi faceret sacellum in honorem Sancti Nicolai,illudque dotaret aliquibus fundis redditus vnciarum octo argenti singulis annis in perpetuum,& celebrari exinde deberent à duobus Cappellanis missæ pro defuncti Nicolai anima, & quod eiusdem Nicolai filiis octoginta auri vncias exsolueret,& fratri Matthæo Abbati Sancti Stephani Monopolis alias vncias quadraginta,& Gulielmo,Stephano, & Ioanni domini Rogerii de Monopoli fratribus consanguineis dicti defuncti alias vncias triginta. Fuit quoque perpetuò priuatus dominatu dictæ terræ Candelæ,& dignitate Prothontini, vt ex diplomate eiusdem Roberti Calabriæ Ducis, sub datum in hospitali Montis virginis anno 1306.die 4.Augusti 4.Ind. Registr. Reg. Rob. 1306. lit C. f.166.

At de Iacobi huius vitæ innocentia, ac sanctitate, deque eius auctoritate, & quantum ob id ipsius Regis familiaritatem sit assecutus,non obscurum haqes testimonium ex eiusdemmet Regis diplomatibus, etenim ad Capitaneum ciuitatis Neapolis,& Puteolorum scribens,ei præcipit, vt venerabilis in Christo patris Iacobi Neapolitani Archiepiscopi testimonium excipiat,& cuiusdam fratris Matthæi de Auersa, qui præsentes fuerunt testamento quondam Bartholomæi Bulcani de Neapoli militis, fratris Hectoris Bulcani, & venerabilis domini Landulfi Sancti Angeli diacoui Cardinalis,& super causa eiusdem testamenti,huius Archiepiscopi dictum actẽdat,& seruet,ac testamentum ipsum seruari faciat, non obstante quod testes non sint rogati,& inter alia Rex idem ait. Regist. Regis Caroli 2. 1304.&1305 lit. D. f.123. at.

Digitized by Google

Attendentes maximè, quod persona dicti Archiepiscopi tantæ conscientiæ, credulitatis, & auctoritatis existit, &c. vt ex regiis litteris sub datum Auersæ die 5. Septembris 1304. Ind. 3.

Regist. Regis Caroli 2. 1306. lit. H. f. 79. at. Et in regist. 1305. lit. B. f. 54. Et registr. 1305. & 1306. lit. B. f. 148.

Idem Rex concedit Iacobo huic Archiepiscopo, vt vsque ad regium beneplacitum, vbicumque is sit, & resederit, siuè in ciuitate Neapolis, siue alicubi, immunis sit à qualibet gabella, vel pedagio pro eius vtensilibus quibuslibet, & victualibus pro ipsius, atque familiæ vsu, & quod vndecumque liberè transeant, & ferantur, vt ex regiis litteris sub datum die 25. Martii 1306. 4. Ind. in quibus hunc in modum de eo Rex loquitur.

Venerabilis pater frater Iacobus Neapolitanus Archiepiscopus, dilectus Consiliarius, familiaris, & fidelis noster, propter suæ merita probitatis, & amabilis nobis conuersationis obtentum, in specialis nostræ affectibus prosecutionis habentes, volentesque per ideum esse familiarium gratiarum nostrarum participio non expertem, &c.

Regist. Caroli II. 1306 lit. C. f. 117. Regist. Regis Caroli 2. 1306. lit. H. f. 138.

Eo præsule idem Rex Carolus secundus anno 1306. argento recludi fecit caput glorioſi martyris Beati Ianuarij huius ciuitatis patroni, & acerrimi defensoris, per manus magistrorum Stephani Gottifredi, Gulielmi de Verdelai, & Milectæ de Ausuris auri fabrorum Regis, in quo impendit vncias nouem de carolenis argenti, atque opus illud argenteum auro finissimo deaurandum per Gottifredum prædictum mandauit, & expendit florenorum auri purissimi in pondere libram vnam. Opus quidem dignum tanto Rege, quod dono dedit maiori ecclesiæ, vbi adhuc seruatur cum insigniis, & armis dicti Regis.

In dicto Registro Car. III 1306. lit. C. f. 115. at.

Traditur autem fuisse compertum ex aurifabrorum relatione, qui id experti sunt, tabernaculum illud, in quo caput Sancti Ianuarii reclusum est, non integrum ex argento esse confectum, ac deauratum, sed faciem Sancti Ianuarii esse ex solido auro, eoq; purissimo, reliquũ verò ex argento, & deauratũ.

Fertur etiam eam esse effigiem ad viuum Sancti Ianuarii, & desumptam ex ipsius Sancti martyris statua marmorea, quæ tunc temporis in ecclesia, seu ædicula Sancti Ianuarii, Puteolis ad sulphurariam erat, (qui est locus, vbi is capite cæsus fuit) vt nobis retulit Ioannes Vincentius de Porta vir clarissimus.

Meminerunt quoque, vt nihil prætermittamus fratris huius Iacobi, eiusque doctrinæ, & operum, & præsertim Neapolitanum fuisse Archiepiscopum, Ioannes Trithemius in lib. de Scriptor. eccles.

Hartmannus Schedel Noribergensis in Registro Chronicarum de temporibus mundi, in sexta ætate fol. 222.

Raphael Volaterranus lib. 21. Anthropol. in titulo de his, qui in reliquis artibus claruerunt.

Marcus Antonius Cocceius Sabellicus Enneadis 9. lib. 8. qui quamuis Iacobum Vetulonium eum appellet, atque inter viros illustres in theologica sapientia, & eremitanæ professionis, sub Clemente V. floruisse dicat, attamen de Iacobo hoc nostro loqui non est ambigendum, cum & Viterbium, Vetuloniam olim fuisse dictam, ex quamplurimis scriptoribus, & præsertim ex eodem Sabellico dicto libro habeamus.

Andræas Tiraquellus regius in curia Parisiensi senator, in tract. de nobilitate, cap. 31. num. 532. qui Iacobum Viterbiensem inter Theologos, qui in sententiis scripserunt, connumerat.

Frater Philippus Iacobus Bergomensis in supplemento Chronicorum.

Improbati nominis author Conradus Gesnerus in sua bibliotheca.

Frater etiam Hieronymus Seripandus in Compendio rerum gestarum ordinis

Digitized by Google

nis Eremitarum Sancti Augustini, quod simul cum eorum constitutionibus editum est Romæ anno 1551.

Frater Thomas Gratianus in 'Anastasi Augustiniana de Scriptoribus ordinis Eremitarum.

Frater Hieronymus Romanus Hispanus in Chronico eius ordinis.

Frater Ioannes Gonzales de Critana Hispanus in libro Archiconfraternitatis centuratorum Sancti Augustini, indulgentiarum, ac priuilegiorum, dum illustrium eius ordinis virorum catalogum facit.

Frater Angelus Rocca in sua Bibliotheca theologica, & in Chronhistoria de Apostolico sacrario.

Antonius Posseuinus in 2. vol. Apparatus sacri.

Renatus Choppinus Andegauus lib. 1. sui Monasticon, seu de iure cœnobitarum tit. primo, num. 15. fol 38. qui connumerat Iacobum Viterbiensem inter clarissima ecclesiæ lumina, sacrorumque voluminum auctores venerandos, qui ex Augustiniani ordinis alumnis prodierunt.

Alfonsus Ciacconius lib. 2. de vitis, & gestis Summorum Pontificum, & S.R.E. Cardinalium, in Bonifacio 8. ait, ex ordine Eremitarum præclarissimum, & doctissimum Theologum eo tempore fulxisse, Aegidii Romani discipulum, Iacobum Viterbiensem Archiepiscopum Neapolitanum, Caroli secundi Regis, cui gratissimus fuit, studio creatum, qui ad Clementem quintum librum de Regimine Christiano scripsit, ac super sententias, & epistolas, ac pietatem summæ eruditioni adiunxit.

Connumeratur autem Iacobus hic noster Archiepiscopus inter Beatos, quod nedum eius religionis traditio certò nobis affirmat, ac eius vitæ, & ijs quæ superius diximus conuenit, testantur quoque imagines Sãctorum, ac Beatorum eius ordinis iam diu excusæ, in quibus inter Beatorum otdinem is aureola pictus cernitur.

In tabula quoque præ grandi, ac concinna, optimi artificis manu in ære incisa, quæ ex nouem magnis foliis paginæ imperialis expansæ constat, in qua viri sanctitate, ac dignitatibus illustres Eremitanæ religionis Sancti Augustiui delineati, ac sculpti sunt, nempè Summi Pontifices, S.R.E. Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Sancti, & Beati, ac religiones, & militares ordines, qui ex ea prodierunt, quæ inscribitur Mysticæ Augustinẽsis Eremi sacrum gloriæ, decorisque theatrum, opera, & studio RR. Patrum, fratrum Marci Antonii Vianii Bononiensis, & Pauli Vadouitæ Poloni, Romæ recognita, ac habita à superioribus licentia excusa est anno 1614. conspicitur effigies, ac icon Iacobi huius Viterbiensis, pontificalibus vestibus induti, ac cũ aureola in capite, atque sic scriptum legitur.

B. Iacobus Viterbiensis Archiepiscopus Neapolitanus obijt anno 1307.

Fuit & alius frater Iacobus de Viterbio hac eadem ætate celeberrimus, ordinis tamen Prædicatorum, qui librum de venditione conscripsit, quem diuo Thomæ Aquinati direxit, & Archiepiscopus fuit Tarentinus, de quo Alphonsus Fernandes in sua concertatione prædicatoria, & frater Michael Pius in Chron. ordinis Prædicatorum lib 1. cap. 58.

1308.

HVMBERTVS, siuè VMBERTVS, seu IMBERTVS DE MONTEAVREO, patria Burgundus, natione Gallus, nobili genere natus, ex Galliis Neapolim Caroli primi Regis tempore aduenit, eius enim Regis ætate illum Neapoli, & in Regno agere comperi, quandoquidem anno 1284. cum omnes

Digitized by Google

Regni Prælati, clerici, atque ecclesiastici viri in generalibus Regni comitiis Troiæ celebratis Regi dono dedissent coram domino Gerardo Cardinali, atque Apostolicæ sedis Legato, decimas omnium fructuum, reddituũ, ac prouentuum ecclesiarum quarumlibet, per duos annos, pro vrgentibus Regni calamitatibus, ac bellis, quibus Rex ipse vexabatur, directi sunt singulis prouinciis ecclesiastici viri pro earum exactione, atque à Rege omnium prouinciarum Iustitiariis districtè mandatum est, vt iis in earum decimarum exactione assisterent, atque fauerent, & Iustitiario Terræ laboris scribens præcipit, vt Humberto de Monteaureo, cui eius prouinciæ exactio demandata fuerat, in earum decimarum collectione assisteret, vt ex regiis litteris sub datum Neapoli primo Iunii 1284. Ind. 12.

Regist. Regis Caroli 2. 1283. Ind. 12. f. 147. at.

Anno etiam 1288. Humbertus de Monteaureo erat Abbas ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad plateam, regionis furcillensis Ciuitatis Neapolis.

Ex scripturis monasterij S. Marcellini Neapol.

Dein à Clemente quinto Rom. Pontif. Neapolitanæ ecclesiæ præficitur anno 1308. die 16. Martii. Fuit autem in sui gregis cura bonus, ac diligens pastor, fecit etiam vtiles, quasdam constitutiones ad diuinum cultum augendum, in officiis nempè in maiori ecclesia celebrandis, sub die 10. Septẽbris 1317. quarum exordium est.

Nos Humbertus miseratione diuina Neapolitanus Archiepiscopus, &c.

Is etiam erga insignium virorum, & præsertim Sanctorum ossa, quæ obscuro, & minus decenti loco sepulta erant, liberalitèr pietatem exercens, ea locis aptauit decentioribus, & debito cultu collocauit, etenim cum Sancti Seueri Neapolitani Episcopi, & patroni sacra pignora in Sancti Georgii maioris basilica priuatè, & absq; debito honore quiescere perspiceret, in eiusdemmet ecclesiæ illustriorem locum, maius nempè altare intus marmoream arcam collocauit, & in eo etiam pulcherrimam vmbellam è leuigatis marmoribus, quatuor suffultum columnis, quatuor itidem Euangelistarum statuis superius aptauit, ac solennitèr transtulit anno 1310. sequenti apposito epigrammate è marmore inciso.

Post annos Domini bis quinos mille trecentos,
Deum sedet Antistes pius hac Humbertus in Vrbe,
Huius & ecclesiæ Petrus Barensis habetur
Rector, agit vernam mensis dum Martius auram,
Præsulis est Sancti translatio facta Seueri.

Innocentii insuper quarti Romani Pontificis corpus obscuro in loco, & minus digno tanto Pontifice, iacere cernens, in marmoreum sublime sepulchrum musiuo opere compactum in maiori ecclesia collocauit, atque leoninis versibus inscriptionem apposuit, quam superius suo loco retulimus.

Ad Ayglerium quoque eius prædecessorem, & conciuem Humbertus oculos conuertens, sumptuosum è marmoribus musiuo opere digestum sepulchrũ aptauit, & in maiori ecclesia in ipsius Humberti sacello, quod Paulo Apostolo dicatum est, collocauit, inscriptione quam superius in Ayglerio recitauimus, apposita.

Maioris quoque ecclesiæ ædificio sub eius prædecessoribus inchoato operam dedit, & extremam manum imposuit, vt ex Neapolitanorum Regum actis perspeximus, Robertus enim Rex Capitaneo ciuitatis Neapolis præcipit, vt Ioannellam Buccaplanulam vendere compelleret Humberto Neapolitano Archiepiscopo domum quandam cum casaleno Neapolitanæ ecclesiæ conterminam, quæ pro maioris suæ ecclesiæ ædificio, & complemento necessaria erat, iusto pretio exsoluto.

Regist. Regis Roberti 1313. lit. A. f. 190.

Fit

Digitized by Google

Fit etiam alibi eius Archiepiscopi mentio in eorundem Regum actis, ac monumẽtis, anno enim 1308. die 14. Maii Ind. 6. Robertus Calabriæ Dux Caroli secundi Regis primogenitus filius, ac generalis Vicarius solui præcipit Neapolitano Archiepiscopo decimas à regia curia debitas, iuxta conuentionem habitam inter quondam dominum Philippum Neapolitanum Archiepiscopum, & dictum Regem eius patrem. Regist. Regis Roberti 1306. lit. D. f. 138.

Idem Robertus Rex iussit exsolui Humberto Neapolitano Archiepiscopo decimas iuxta conuentionem initam inter bonæ memoriæ dominum Philippum olim Neapolitanum Archiepiscopum, ac Regem Carolum secundum eius patrem, & recenset, ac repetit eam conuentionem, nempè de opificio eius maioris ecclesiæ, & de cappellis in maiori ecclesia faciendis, & præsertim de cappella facienda pro domina Regina matre ipsius Roberti Regis. Regist. Regis Roberti 1306. D. fol. 138.

Idem Rex Carolus secundus anno 1308. die 10. Septembris Ind. 7. præsentat coram Humberto Neapolitano Archiepiscopo domnum Ioannem Beneuentanum ciuem Neapolitanum, ad rectoriam ecclesiæ, seu cappellæ Sancti Nicolai de portu ciuitatis Neapolis, quæ Regis ipsius erat iurispatronatus. Regist. Regis Carol. 2. 1308. lit. A. f. 86. Et 1308. C. fol. 58. at.

Idem Rex Carolus secundus die 18 Septembris 1308 Ind. 7. dono dedit auri vncias quinquaginta in subsidium fabricæ maioris Neapolitanæ ecclesiæ, quas præcipit solui nuncio venerabiiis in Christo patris I. Archiepiscopi Neapolitani eius Consiliarii, ac familiaris, & licet Archiepiscopi nomen sola littera I. scriptum sit, attamen hunc fuisse non ambigimus, cum eo tẽpore is præesset, & aliquando eum vocatum Imbertum sciamus, vt inferius dicemus. Et 1308. & 1309. C. fol. 107. at. Regist. Regis Caroli 2. 1309. lit. I. f. 43.

Robertus Calabriæ Dux, ac patris Vicarius eadem die 18. Septembris 1308. Ind. 7. mandat solui eidem domino I. Neapolitano Archiepiscopo vncias auri quinquaginta, quas eius genitor in subsidium fabricæ maioris ecclesiæ Neapolitanæ eidem Archiepiscopo donauerat. Regist. Regis Roberti 1306. lit. D. f. 143.

Anno 1309. die 2. Ianuarii Ind. 7. idem Rex Carolus secundus commemorat dominum Humbertum Neapolitanum Archiepiscopum. Regist. Regis Roberti 1308. & 1309. lit. C. f. 20.

Idem Archiepiscopus die 6. Martii 1309. Ind. 7. obtinet sibi exsolui decimas, iuxta conuentionem habitam cum bonæ memoriæ domino Philippo tunc Neapolitano Archiepiscopo, ac repetitur, & recensetur ea conuentio. Regist. Regis Caroli 2. 1308. & 1309 B. fol. 135.

Regii quoque Thesaurarij in eorum computis Regi, eiusque curiæ redditis die 12. Martii 1309. 7. Ind. ponunt soluisse eidem Archiepiscopo vncias auri quinquaginta, quas Rex donauerat in subsidium fabricæ maioris ecclesiæ, quamobrem Rex eam solutionem admittit, probat, ac ratam habet, sic autẽ ibi dicitur soluisse. Regist. Regis Roberti 1309. lit. A. f. 458.

Venerabili in Christo patri Imberto Neapolitano Archiepiscopo, quas in subsidium fabricæ maioris ecclesiæ Neapolitanæ sibi exhibere prouidimus, vncias quinquaginta.

Carolus etiam Calabriæ Dux Roberti Regis filius, & generalis Vicarius die 13. Februarii 1310. Ind. 7. præcipit solui Humberto Neapolitano Archiepiscopo decimam omnium iurium, & gabellarum, quæ regia curia percipiebat in ciuitate Neapolis seruata forma conuentionis initę inter Regem Carolum secundum, & quondam Philippum Archiepiscopum Neapolitanum, quæ conuentio recensetur, ac repètitur. Regist. Caroli II. 1308 lit. G. f. 45. & Caroli III. 1309. lit. C. f. 188.

Idem quoque habetur primo Iulii 1311. Ind. 9. regist. Reg. Regis Roberti 1310. & 1311 l. A. f. 360. at.

Anno 1311. 9 Iunii 9. Ind. commemoratur idem venerabilis in Christo pater dominus Humbertus Archiepiscopus Neapolitanus, executor testamenti quondam Gulielmi Extendardi. Regist. Regis Roberti 1324. lit. C. f. 8. vel 7. at

Idem

Digitized by Google

Regist. Regis Roberti 1313. lit. A. f. 121. at.

Idem Robertus Rex die 11. Maii 1313. Ind. 11. scribit venerabili in Christo patri Humberto Neapolitano Archiepiscopo, Consiliario, & familiari suo; eumque hortatur, ac requirit; vt faueat, & assistat religioso fratri Petro Abbati monasterii Vallisbonæ, Vicario in cœnobio Sancti Petri ad Aram, venerabilis in Christo patris, & amici carissimi eius Regis domini Guillelmi Sanctę Cecilię presbyteri Cardinalis, cui monasterium ipsum per Apostolicam sedem in spiritualibus, & temporalibus dicitur esse commissum, aduersus quosdam Canonicos eius monasterii contumaces, & rebelles.

Regist. Regis Roberti 1313. & 1314 lit. A. f. 168. at.

Idem Robertus Rex ob maximam fidem, ac opinionem quam de Humberto Archiepiscopo habebat, magni momenti causam, ipsi, & quibusdam aliis insignibus viris commisit, mandauitque, vt illicò in hospitio ipsius Archiepiscopi, eam aut per iustitiæ tramitem, vel per amicabilem compositionem expedirent, vt ex eius litteris, quæ sic se habent.

Robertus Dei gratia Ierusalem, & Sicilię Rex. Venerabili patri Humberto Archiepiscopo Neapolitano, viro nobili Thomasio de Sancto Seuerino Comiti Marsici, & Ioanni Pipino de Barolo militi magnæ nostræ curię Magistro Rationali, dilectis cõsiliarijs, familiaribus, & fidelibus suis, &c. Ex zelo, quem habemus ad cultum iustitiæ, cuius ministerio Deo auspice felicitèr præsidemus, vniuersalitèr finem imponi cupimus litibus, ijs præsertim, quæ sunt inter Regni nostri Barones, & nobiles, quarumque sedatio nostræ reipublicę magis noscitur expedire; Vobis igitur de quibus confidimus, de certa nostra scientia præsentium tenore committimus, & mandamus expresè, vt conuenientes in hospitio vestri Archiepiscopi, nostro conuocato consilio, statim si, & quam citò bono modo poteritis, ad finalem decisionem causę quæstionis controuersiæ, siue litis, quæ inter Hugonem Scottum militem ex parte vna, & Galeottum Extandardum pro se, seu consortibus eorum ex altera vocatis partibus, requisita quoque auctoritate præsentium, & recepta super causa, quęstione, & controuersia, siuè lite huiusmodi debita informatione à iudicibus, coram quibus ipsa pendet ad præsens, Deum, & iustitiam habendo præ oculis, inspecta sola veritatis substãtia, diligentèr, & sollicitè procedatis. Et quia dicti Hugolinus, atque Galeottus sunt instantèr in Siciliam cum præsenti nostro armigerę gentis exfortio processuri, adicimus, vt siuè per quemcunque breuem modum iustitię, siuè per amicabilis compositionis concordiam si, & prout expedire videritis, dictam causam, quæstionem, controuersiam, siuè litem finalitèr sopiatis. Datum Neapoli sub anulo nostro secreto die quinto Iunij 12. Ind.

Regist. Caroli III. 1314 lit. A. f. 91. at.

Idem Humbertus Archiepiscopus obtinet, vt quidam de villa Iullani eius Neapolitanæ ecclesiæ vassallus non compellatur ad præstandum seruitia personalia regiæ curiæ, cum secundum Regni capitula vassalli ecclesiarum ad seruitia personalia ecclesijs sint obligati, vt ex regiis litteris sub datum apud Castrum maris de Stabia 1318. 3. Augusti primæ Ind.

Regist. Regis Roberti 1317. lit. C. f. 173. at.

Idem Rex anno 1318. è Regno Siciliæ Auenionem ad sedem Apostolicã profecturus, ob eminentem, ac summam Humberti probitatem, Consiliarium eum creauit penes Carolum Calabrię Ducem suum primogenitum filium, ac generalem Vicarium, vt assiduè ei assisteret, nedum in iustitię ministrandæ negotiis, verùm etiam in eius Regni regimine, vt ex ipsius Regis litteris, quæ sic se habent.

Robertus, &c. Venerabili in Christo patri domino Humberto Dei gratia Archiepiscopo Neapolitano, dilecto consiliario, & familiari suo gratiam, &c. Sinceritatis vestræ probata constantia, & dona gratuita, quibus vos diuina bonitas insigniuit, merentur exigunt, vt de persona vestra specialitèr confidamus. Sanè attendentes instantèr salutis auctore præuio ad Romanam curiam pro nostris arduis negotijs, & expressis,

opor-

Digitized by Google

oportunè prouidimus, quod apud Carolum primogenitũ nostrum Ducem Calabriæ, & in Regno nostro Sicilię Vicarium generalem remaneatis consiliarius specialis, deuotionem vestram requirentes, & hortantes, expresiè nihilominus iniungentes, vt tam circa ministrandam iustitiam, quam circa alia, quæ ad bonum statum Regni nostri Siciliæ, nostrosque honores, & commoda decentèr pertinere noscuntur, assistatis eidem assiduè vestris discretis consilijs, & informationibus fructuosis. Datum Neapoli per Bartholomęum de Capua militem, &c. anno Domini 1318. die penultimo Iunij primæ Ind. regnorum nostrorum anno x.

Inter monasterii SS. Seuerini, & Sossij Neapolis publica documenta perspeximus sententiam ab Humberto Archiepiscopo Neapolitano latam pro tribunali sedente in palatio maioris Neapolitanæ ecclesiæ die 26. Aprelis 1310. 8. Ind pro eo monasterio aduersus Guillelmum Sancti Nicolai in carcere Tulliano S.R.E. Diaconum Cardinalem, & monasterii Sancti Angeli in Formis, ordinis Sancti Benedicti, Capuanæ diœcesis, in temporalibus, ac spiritualibus administratorem.

Comperimus etiam, quod cum Humbertus Neapolitanus esset Archiepiscopus, conseruator quoque fuit iurium, ac priuilegiorum Abbatię Sancti Spiritus propè Sulmonam, vt ex instrumento, quod seruatur in archiuio Prioratus Sanctæ Mariæ de Collemadio, ordinis Sancti Benedicti Congregationis Celestinorum propè muros Aquilanæ ciuitatis.

Huic quoque Humberto Neapolitano Archiepiscopo, & Angelo Viterbiensi Episcopo commissa fuit à Romano Pontifice inquisitio vitæ, & miraculorum, & processus canonizationis Sancti Thomæ Aquinatis, qui aliquot antè annos ad felicem patriam conuolarat, qui Pãdulpho Sabello vti eorum secretario vterentur, qui maxima diligentia, ac fide (vt id negotium exposcebat) rem examinantes, ac testium dicta excipientes, tùm in monasterio Fossenouæ, vbi is obierat, tùm quoque aliis in locis, illudque memorabile gestum legitur, quod cum Humbertus ipse commissum sibi munus exequi cæpisset, in acutissimam febrim incidit, adeò vt à medicis de eius salute desperaretur, is verò auxilium Sancti Thomæ enixè petiit, eum exorans, vt cœptum opus, quo eius gloria vniuerso terrarum orbi innotesceret, perficere sineret, atque eius Sancti precibus sequenti die à febre liber, atque incolumis è lecto surrexit, atque cęptum munus est prosecutus. Cumque multis laboribus, atq; itineribus vitam & miracula Sancti eius indagasset, & processum celebrasset, illum cum suis litteris ad Romanum Pontificem transmisit, (qui Auenioni tunc residebat) per Matthæum Canonicũ Neapolitanum, qui etiam maximos labores, ac pericula, & validam ægritudinẽ in eo itinere passus, Sancti Thomæ precibus incolumis ad Pontificis curiã peruenit, suamque legationem confecit. Hæc autem testantur omnes, qui Sancti Thomæ vitam conscripserunt, & præsertim frater Ferdinandus Castiglius in Chronico Dominicano lib. 3. cap. 34. qui solus Humbertum Archiepiscopum hunc Neapolitanum appellat; cuius nomen cæteri omnes tacent, qui omisso Humberti nomine Neapolitano dumtaxat Archiepiscopo id contigisse referunt.

F. Abraham Bzouius in 14. Annal. eccl. anno 1317.

Tandem hic bonus Antistes obiit Neapolì die 3. Iulii 1320. & sepultus est in suo sacello, cumque aliis sepulchra liberalitèr atque satis honorificè construxisset, Sancto nempe, ac Romano Pontifici, atque Archiepiscopo eius conciui, & prædecessori, sibi tamen minimè parauit, attamen Clerus ad boni pastoris nomen posteris tradendum inscriptionem hanc in eius sacello, & si in tabella posuit.

Anno

Digitized by Google

Anno Domini MCCCXX.iij.Indictionis die xiij. Iulii obiit dominus Humbertus de Monteaureo,natione Burgundus, venerabilis Neapolitanus Archiepiſcopus,qui ſedit annis 12.mẽſibus 3.diebus 28.cuius anima requieſcat in pace.Amen.

Regiſt. Regis Roberti 1324. lit. C. f.282. at. In actis quoque Regum anno 1324.à Roberto Rege fit mentio bonę memoriæ quondam domini Humberti Neapolitani Archiepiſcopi.

In antiquis anniuerſariorum libris,quæ Capitulum maioris eccleſiæ ſingulis annis celebrare conſueuerat ſic legitur,die 13.Iulii.

Depoſitio domini Humberti Archiepiſcopi Neapolitani.

Humberti tandem integrum ſimulachrum in eius ſacelli parietibus depictũ cernitur,plures etiam eius effigies in tabellis in eius ſacelli ſacrario, & in ſeminarii ædibus ea qua vixit ætate confectæ cernuntur.

Eo etiam præſule anno 1309.Bartholomæus Siginulfus Caſertæ Comes, ac magnus Regni Camerarius dono dedit maioris eccleſiæ Canonicis, & Sanctæ Reſtitutæ eorum eccleſiæ,caſtrum Sancti Angeli de monte ad criſtam, cum omnibus iuribus,vt ex priuilegio exinde dato,quod penes eius eccleſiæ Canonicos aſſeruatur.

Habetur quoque mentio in regii archiuii actis Humberti cuiuſdam de Monteaureo,Neapolitanis Regibus acceptiſſimi, qui hoc eodem tempore claruit,qui alius nobis videtur ab hoc noſtro,cum vxorem viduam duxiſſe, & ex ea filios ſuſcepiſſe, eiuſque vxorem ſibi ſuperſtitem fuiſſe comperiatur. Hæc autem habent Regum acta de eo Humberto.

Regiſt. Regis Caroli 2. 1308.&1309 l.C.f. 70.& 84. Rex Carolus ſecundus conceſſit Humberto de Monteaureo filio quondam Guidonis de Monteaureo militis auri vncias quadraginta ei ſingulis annis perſoluendas,ſuper fiſcalibus Regni,ob ſeruitia per eundem Humbertum præſtita,tam Carolo primo Regi eius patri dum viueret,quam ipſi Regi Carolo ſecundo,& quæ tunc præſtabat,vt ex regiis litteris ſub datum Neapoli 22.Maij 1294.Ind.7.

Regiſt. Regis Roberti 1335.D.fol. 46. Eidem etiam Humberto de Monteaureo, ſuiſque hæredibus vniuſque ſexus ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus Philippus Tarentinus Princeps Caroli ſecundi Neapolitanorum Regis filius ob immenſa, grandia, & diuturna ſeruitia per dictum Humbertum pręſtita dono dedit annuas auri vncias quadraginta ſuper bonis quibuſdam feudalibus Principatus Achayæ, dein alias vncias quadraginta ſuper addidit,dum tamen matrimonium cõtraheret cum Maria domini Roberti de Inbiacito matrona nobiliſſima vidua quondam domini Ioannis de Malpaſſo,quod dein fuit contractum, & tunc quoque Maria viuebat, ex qua is Humbertus Ioannem filium ſuſcepit,quamobrem domina Catherina Impetatrix Conſtantinopolitana,& Tarenti Princeps,& Robertus eius filius Romaniæ Deſpotus, Achayę, & Tarenti Princeps,præfati Philippi filius,ac Roberti Regis nepos,eadem priuilegia confirmarunt Ioanni de Monteaureo dicti quondam Humberti filio, atque feudum nobile Zutuli,ſitum in Principatu Achaię in excambium, atque extinctionem dictarum auri vnciarum tradiderunt, ſub datum Neapoli die 17.Septembris 1335.Ind.4.Rex verò Robertus ea omnia confirmat prædicto Ioanni eius Cambellano, familiari, & dilecto, intuitu præcipuè venerabilis, & religioſi viri domini fratris Guiczardi de Monteaureo Dei gratia Abbatis monaſterii Cauenſis,Vicecancellarii Regni Siciliæ, eius Regis Conſiliarii,ac familiaris,& dilecti,qui patruus erat dicti Ioãnis, & quõdam Humberti germanus frater,vt ex regiis litteris die 20.Decembr.1335. Ind.14.

Ibidem

Tan-

Digitized by Google

Tandem sub hoc pręsule Neapolitanæ ecclesiæ fabrica expleta est, & quamuis ea noua moles maximis ornamentis, & magnifica templi structura (vt par erat) rutilaret, dolemus tamen nihil fere de antiquis rebus, ac picturis, marmoreis inscriptionibus, & priscis monumentis remansisse, sed veterum Episcoporum, Archiepiscoporum, aliorumque procerum sepulchris subuersis, ac confractis, tunc credimus excidisse tumulos omnes, quos Sanctus Ioannes ad Acquarolam Neapolitanus Antistes, Episcopis omnibus eius prędecessoribus in Stephanię ecclesia erexerat, ac ex ordine collocauerat, & singulis eorum nomen apposuerat, vt superius in Ioanne diximus. Vix Innocentii quarti Romani Pontificis sepulchrum seruatum fuit, atque paucorum aliquot. Seruatus est quoque passus ferreus, quæ mensura erat vsui Neapolitanis ciuibus, & vni ex antiquis eius ecclesiæ columnis affixus cōspiciebatur, & adhuc nostris diebus prospicitur, qui antiquis sęculis maiori ecclesię creditus est, vt integra, & incorrupta ea mensura seruaretur, in contractibua enim, qui in Vrbe Neapoli, & finitimis regionibus celebrabantur, temporibus Francorum, Sueuorum, ac Normannorum Regum, qui Neapolr dominati sunt, ac longè ante, fundos mensurandos esse, vel fuisse mensuratos passu ferreo Neapolitanæ ecclesię passim cauebatur. Erat autē antiquus mos mensuras, ac pondera religiosè in templo seruandi, ne à facinorosis viris violarentur, locorum in quibus seruabantur religione territis, neuè subditi iniustis ponderibus, ac mensuris prægrauarētur, quamobrem Iustinianus Imperator in Auth. de Collat. §. nullus autem, mensuras, & pondera in sanctissima vniuscuiusque Ciuitatis ecclesia seruari iussit, & apud priscos Romanos seruabantur in templo Iouis, in monte Tarpeio, vt aduertit Forner. in l. Paulus circa fi. ff. de verb. sign. & plenè probat Marcus Antonius Surgens lib. 1. de Neapoli illustrata c. 7. ac etiam Q. Rhemnius Fannius Palęmon poeta, qui floruit sub Constantino Imperatore in suo carmiue de Ponderibus, & mensuris, quod habetur in libro, qui inscribitur Chorus poetarum fol. 2863. ait.

Amphora fit Cubus, quam ne violare liceret,
Sacrauere Ioui, Tarpeio in monte Quirites.

1323.

MAGISTER MATTHÆVS FILIMARINVS patritius Neapolitanus sub annum 1323. Electus Archiepiscopus nondùm consecrationis munere adepto vitam cum morte commutauit, vt in subiectis Roberti Regis litteris deprehenditur.

Robertus, &c. Tenore præsentium notum facimus vniuersis, quod vacantibus pridem dum nunc proximè abessemus de Regno per obitum venerabilis patris Matthei Filimarini de Neapoli Electi Neapolitani, ecclesijs Sancti Anelli, Sancti Siluestri, SS. Cosmæ, & Damiani, & Sancti Seuerini piczuli in ciuitate Neapolis positis, in quibus nobis, seu nostrę curię ius competit patronatus. Karolus Dux Calabriæ primogenitus noster carissimus, & Vicarius generalis, Nicolaum Pignatellum clericum filium Pandulfi Pignatelli de Neapoli militis deuoti nostri Rectorem in eisdem ecclesijs Capitulo maioris Neapolitanæ ecclesiæ tunc pastore vacante infra debita tempora præsentauit, requirens Dux idem præfatum Capitulum per suas litteras speciales, vt eundem clericum Rectorem institueret in ecclesijs prælibatis, propter quod pro parte Nicolai antedicti nobis fuit supplicatum humilitèr præsentationem factam per Ducem præfatum confirmare pro abundantiori cautela de innata nobis clementia dignaremur. Nos itaque cum processibus primogeniti nostri . . . .

Regist. Regis Roberti 1325. lit. F. fol. 16.

De-

Digitized by Google

Desunt uonnulla,deinde sequitur,ratificamus.Harum litterarum data dies ex præcedentibus omnino censenda est octaua Aprelis 1325.Ind.8.

Hic idem Magister Matthæus ob summam iurisperitiam,& in rebus gerendis dexteritatem Carolo secundo,& Roberto Regibus Consiliarius, & familiarius apprimè carus,quas Magnæ Curiæ Iudices lites cognouerant, eas ipse ex regia delegatione,siuè velut appellationum Iudex *a* vltimo examine dirimebat.

a Regist. Regis Caroli 2. 1299. lit. A. f.70.at. & f. 136.at. 1300. lit. C. fol. 17. 123. 178.

Anno 1305.ab Rege Carolo secũdo Orator in Galliam missus est, vt eius nomine Clementi V.Pontificatus promotionem gratularetur. *b*

1305. lit.D. f.52. & 59. at.

Scriptum est vniuersis,tam amicis,quam fidelibus suis presentes litteras inspecturis, &c. Cum discretos viros Magistrum Guillelmum Ebrardi iuris ciuilis professorẽ, sacristam Ruthenensem Regni Siciliæ Vicecancellarium,& Matthæum Filimarinum iuris vtriusque doctorem magnę nostrę curię appellationum Iudicem, Consiliarios,& Thebaldum de Malobussone militem,magistrum ostiarium,familiares, & nuncios nostros dilectos,latores præsentium, ad præsentiam honorabilissimi in Christo patris domini Berterandi Dei gratia Archiepiscopi Burdegalensis,Romani Electi Pontificis,præsentialitèr transmittamus,amicos requirimus, fidelibus iniungentes, vt cum dicti nuncij nostri per partes vestras transitum fecerint in eundo, morando,& redeundo,nullam eis in personis,vel rebus eorum molestiam inferatis, quinimò si opus fuerit ad eorum requisitionem de securo conducto prouideatis eisdẽ. Datum Neapoli per Bartholomęum de Capua militem,&c.die 28.Iunij 3.Ind.

1306.lit. D. f.27.at.

Eidem Matthæo anno fermè millesimo trecentesimo nono secretius sigillum à Roberto Rege custodiendum ttaditur cum sexcentorum ducatorum annuo stipẽdio.Atque ab hinc duos annos Neapolitani studii regimen, quod Magno Regni Cancellario demandari consueuerat,committitur, hunc in modum.

1309.G.fol. 35.at.

Regist. Regis Roberti 1309.A.fol. 469.

1309.H.fol. 227.

b Regist.Regis Caroli 2. 1304. & 1305. lit. F. f.172.

Regist. Regis Roberti 1309. lit.H. f.206.

Regist. Regis Roberti 1310. lit. E. f.154.at.

Scriptum est Matthęo Filimarino de Neapoli V. I. professori,dilecto Consiliario,familiari,& fideli suo,&c.Vt Neapolitanum studium,quod nostrę reipublicæ,ac generali statui Regni nostri per illustrationem scientiæ,qua in eo viri docti efficiuntur, & prouidi, salutiferos fructus germinet,& augumenta producat ex gubernatione cõsilij sanioris de bono semper in melius dirigatur, quia nunc Cancellarium Regni nostri,ad quem ipsius studij cura,regimen,& ordinatio pertinet,non habemus, de tua circumspectione,ac fide confisi,eiusdem studij gubernationem,ordinationem,dispositionem,& curam,prout ad dictum Cancellarium pertinere noscitur, tibi præsentium tenore committimus vsque ad nostræ beneplacitum maiestatis. Sic ergo in illis prudentem, attentum, ac sollicitum te vsque ad ipsum beneplacitum præbeat, & habeas circumspectum, quod tuę sollicitudinis, & diligentię studio in omnibus, quę ad huiusmodi gubernationem,dispositionem,& curam pertinere noscũtur, prælibatum studium sub tua in melius directione proficiat,& tam docentibus, quam studentibus in eodem,status inde placidę tranquillitatis, & laudabilis dispositionis accedat.Datum Neapoli per Bartholomęum de Capua militem,&c. anno Domini 1311.die 5.Martij 9.Ind.Regnorum nostrorum anno secundo.

Arca A. fasc.2.

Anno 1318.Matthæus Robertum Regem in Liguriam accersitum à Genuensibus,vt Ghibellinorum molestijs eximerentur prosequitur. Rebus ibi sedatis,receptaque Genuensium Republica in Põtificis, Regisue tutela quadraginta triremibus instructus Rex in Galliam traijcit Romano Pontifici tunc temporis Auenioni sedenti obsecuturus,ac comitatum Prouinciæ suę ditionis, vt inuiseret, quo in itinere ab Regis latere numquam discessisse Matthæum legimus,sed magni Protonotarii Locumtenentem egisse,vt innumera ostendunt diplomata,ac scribit etiam Cæsar Nostradamus Gallus

Regist. Regis Roberti 1324.&1325 A.f. 238.at. Caroli III. 1321. 1322. C.f.134. 1324. 1325. A.244.at. 1324. 1325. B.f.25. 1333. 1334. D.46.

tertia

Digitized by Google

tertia parte suæ historiæ, quam Gallico idiomate edidit.

Tandem iisdem Regibus adnitentibus ampla sacerdotia cõsecutus Matthęus, nam præter ecclesias Sanctorum Anelli, Siluestri, Cosmæ, & Damiani,& Seuerini,de quibus supra meminimus,anno 1301. creatus erat Rector ecclesiæ Sancti Saluatoris de Capua. *a* Ab hinc quatuor annos ab Rege Carolo secundo pro obtinenda ecclesia Sanctæ Mariæ de Manupello, *b* coram Aquilano Præsule præsentatur. Nec minori beneuolentia Robertus Rex Matthæum prosecutus est,sub quo inter monumenta cœnobii Sancti Martini huius ciuitatis ordinis Cartusiensis anno 1318. legimus venerabilem virum dominum Matthæum Filimarinum de Neapoli clericum vtriusque iuris professorem,& maiorum ecclesiarum Capuanæ, & Sypontinæ Canonicum,& Rectorem ecclesiæ Sancti Ioannis maioris Neapolis. Verũ quanti Matthęi Filimarini virtutem, & sapientiam fecerit Robertus sapientiæ laude præstantissimus Rex,testes sunt ipsiusmet Regiæ litterę,quibus Matthæo Barensis ecclesię Sancti Nicolai Cantoriam deferri imperat,quas in memoriam viri immortali memoria digni excribere non piget.

a Regist.Regis Caroli 2. 1301. 1302. lit. A. f. 155.

b 1306. 1307 l.B. f. 11. at.

Robertus, &c. Iustitiario terræ Bari fideli suo, &c. Dona gratiæ, bonaque naturę, quibus Magister Matthęus Filimarinus de Neapoli vtriusque iuris professor, dilectus Consiliarius, familiaris, & fidelis noster multipliciter insignitur, & numerosa recensenda seruitia per eum clarę memorię domino patri nostro, nobisque impensa deuotius mentem nostram excitant, affectus inuitant personam suam gratijs nostris benignè prosequi, & cogitare solertius eius status essentiam adaugeri, ea propter Cantoriam ecclesię Beati Nicolai de Baro ad regalem nostram collationem de iure spectantem, vacantem nuper per mortem Magistri Ioannis Caraczuli Neapolitani diaconi, Cantoris eiusdem, cum iuribus, et pertinentijs suis omnibus, dicto Magistro Matthęo per speciales litteras prouidimus conferendam. Volumus igitur, et tuę fidelitati committimus, et mandamus expresiè, quatenus statim receptis presentibus prędictum Magistrum Matthęum, vel suum pro eo procuratorem, aut nuncium inducas in possessionem, vel quasi prętactę Cantorię, cum iuribus, et pertinentijs suis omnibus corporalem, sibique facias de ipsius Cantoriæ iuribus, redditibus, prouentibus, et obuentionibus consuetis, et debitis integrè de cętero responderi. Datum Neapoli per Bartholomæum de Capua militem, etc anno Domini MCCCXII. die secundo Aprelis x. Ind. Regnorum nostrorum anno ij.

Regist. Regis Roberti 1311. 1312. Ind. x. f. 238

Quanti verò fieret per ea tempora Magistri nomen,inde coniicias, quod viri summæ nobilitatis,ne in ipso quidem ampliorum dignitatum fastigio illud abdicarint: vt satis exemplo sunt cùm Filimarinus Matthæus, tùm Magister Bertuldus Vrsinus,qui illi in Archiepiscopatu successit.

Ne quid autem Matthæo deesset ad nominis immortalitatem, cui defuit ad virtutem nihil, æternum gloriæ monumentum excitauit Ascanius Cardinalis Eminentissimus Philamarinus eius gentilis.

Digitized by Google

Memoriæ
Matthæi Philamarini
Iacobi, & Mariottæ Caracciolę filii
Archiepiſcopi Neapolitani
Summis honoribus apud Reges Carolum, & Robertum
Ampliſſimiſque legationibus
Ad Clementem V. P. M. alioſque Principes
Magna cum fide, ac prudentia functi.
Aſcanius Philamarinus
S. R. E. Cardinalis
Archiepiſcopus Neapolitanus
Poſuit Anno MDCXLII.
Qui cum maiorum ſuorum oſſa
In SS. Apoſtolorum ædem
Tranſtulit
Antíquæ familiæ ſepulchri ſolo
Ad ſacrarium reliquiarum
S. Ianuarii
Amplificandum conceſſo
Antiſtitis de hoc templo
Optimè meriti
Cineres ab eius gremio
Haud remouendos putauit
Obiit Anno MCCCXXIII.
Ætatis ſuæ LXI.

1323.

MAGISTER BERTVLDVS, ſiuè BERTOLDVS VRSINVS patritius Romanus præficitur Neapolitanę eccleſiæ anno 1323. à Ioanne 22. Pontifice.

In libro obligationum Cameræ Apoſtolicę ſub eodem Pontifice memoratur Bertoldus Electus Neapolitanus, qui promiſit ſe ſoluturum, die 22. Septębris anno 1323.

Hic autem ante adeptum Archiepiſcopatum Neapolitanum fuit Præpoſitus Montisfalconis, & Robertus Rex in magno pretio eum habuit, atque acceſſurus idem Rex pro arduis eius negotiis ad Romanum Pontificem, qui tunc Auinioni reſidebat, Magiſtrum Bertuldum Vrſinum tunc Præpoſitum Montisfalconis à conſiliis, & ad latus Caroli Ducis Calabriæ eius filii primogeniti, ac generalis Vicarii reliquit, & Ponzellum Vrſinum eius fratrem in ſuum comitatum detulit, eorumque bona, terras, & feuda, quæ in hoc Regno poſita erant, in ſui protectionem recepit, eaque procurari vti ipſiuſmet Regis bona, mandauit, vt ex eius Regis litteris perſpicitur, quæ ſic ſe habent.

Regiſt. Regis Roberti 1319. lit. C. f. 263. at. *Robertus Dei gratia Rex Ieruſalem, & Sicilię, Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ, Prouinciæ, & Forcalqueriį, ac Pedimontis Comes, nec non almæ Vrbis Senator, per dominum Summum Pontificem conſtitutus, Berardo de Rodio de Aquila militi, dilecto, familiari, & fideli noſtro, &c. De meritis tua probatis, & fidei teſtimonio accep-*

Digitized by Google

cepto laudabili, consideratione quoque laudabilium erga nostram excellentiam meritorum nobilium, & discretorum virorum Magistri Bertuldi de filijs Vrsi Prepositi Montisfalconis, & Ponzelli eiusdem cognominis fratris eius, dilectorum Consiliarorum, familiarium, & fidelium nostrorum, habentium nostris nouitèr vacare seruitijs, dictus quidem Prepositus circa latus Caroli primogeniti nostri carissimi Calabriæ Ducis, & in Regno Siciliæ Vicarij generalis, prefatusque Ponzellus in comitatu nostro ad Romanam curiam, ad quam sumus instantèr, ac prosperè annuente Domino accessuri, propter quod dicti nobiles sient per alicuius temporis spatium à predictis terris, castris, & bonis eorum absentes, te in nobilium predictorum absentia, vicarium, administratorem, et curatorem earundem terrarum, castrorum, vassallorum, et bonorum quorumlibet nobilium eorũdem duximus vsq; ad nostrum beneplacitum, et quandiu prefati nobiles nostris vacabunt obsequijs, tenore presentium statuendum. Volumus igitur, et fidelitati tuæ præcipiendo mandamus, quatenus statim ad terras, castra, et loca dictorum nobilium te personalitèr conferens, easdem terras, castra, et bona, quæ iam sub nostra protectione, ac cura suscepimus, regere, defensare, et administrare procures diligentèr, et fidelitèr, vt rem nostram, cum exinde tibi specialitèr, et expressius incumbamus, et ecce per speciales patentes litteras deuotos requirimus, fidelibusque mandamus, vt tibi pro reseruatione status predictorum nobilium, bonorum, et iurium eorundem assistant efficacitèr armigeræ gentis auxilio, si et cum tibi videris opus esse. Datum Neapoli anno Domini 1318. die 27. Aprelis 1. Ind. Regnorum nostrorum anno 9.

Scripsit quoque idem Rex alias litteras ferè consimiles eodem die datas:

Robertus Dei gratia Rex Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ, Prouinciæ, & Forcalquerij, ac Pedimontis Comes, nec non almæ Vrbis Senator per dominum Summum Pontificem constitutus, vniuersis harum seriem inspecturis, tam fidelibus, quam deuotis, bona voluntatis gratiam, & salutem. Docent merita sincerę deuotionis, & fidei virorum nobilium Magistri Bertuldi de filijs Vrsi Prepositi Montisfalconis, & Ponzelli eiusdem cognominis fratris eius dilectorum Consiliariorum, familiarium, & fidelium nostrorum, vt eos ad curam nostri, & eius qui pars nostri est corporis fiducialitèr assumamus, ipsum quidem Prepositum circa latus Caroli primogeniti nostri carissimi Ducis Calabriæ, & in Regno nostro Siciliæ Vicarij generalis assistere, dictumque Ponzellum in comitatu nostro ad Romanam curiam, ad quam accessuri sumus instantèr annuente Domino prosperè ducere disponentes, propter quod dicti nobiles de terris, castris, & bonis eorum abesse coguntur, terras, castra, vassallos, & bona ipsorum quæcumque sub nostra protectione suscepimus, & ad curam nostræ defensionis, fauoris, atque presidij specialitèr deputamus. Quo circa vos deuotos requirimus, & hortamur, fidelibus iniungentes expressè, vt terris, castris, vassallis, & bonis eisdem, quacumque ratione, vel causa, directè, vel indirectè quocumque modo, colore, vel specie nullam inferatis molestiã, iniuriam, vel pressuram, nec inferri, vel quosuis alios permittatis, quinimo Berardo de Rodio de Aquila militi, familiari, & fideli nostro dilecto in eisdem terris, castris, & bonis Vicario, administratori, & curatori per nos nouitèr ordinato assistatis fauoribus, & consilijs oportunis, ac pro reseruatione status eorundem nobilium, terrarum, castrorum, & iurium ipsorum, & dictorum vassallorum, eorum armigere gensis auxilio si, & cum dictus Berardus illud requirat, à vobis, & cum viderit oportunum. Datum Neapoli anno Domini 1318. die 27. Aprilis prima Ind. Regnorum nostrorum anno nono.

Regist. Regis Roberti 1317. C. fol. 283.

Fuit etiam Bertuldus is Prior Sancti Nicolai de Baro, vt ex his regiis litteris patet.

Digitized by Google

Regist. Caroli Illustr. 1322. lit. A. f. 190.

Carolus illustris, etc. Venerabili patri domino Archiepiscopo Neopatrensi Thesaurario regalis ecclesiæ Sancti Nicolai de Baro, Consiliario paterno, et nostro salutem, et dilectionem sinceram. Non latere vos volumus cum ex hac certa . . . quod venerabilis pater dominus Bertoldus de filijs Vrsi Neapolitanus Electus, dilectus Consiliarius, familiaris, et fidelis paternus, et noster per suam electionem huiusmodi ad dictam Neapolitanam maiorem ecclesiam à dignitate, seu officio Prioratus ecclesiæ Sancti Nicolai prædictæ, quem obtinere dignoscitur nequaquam diuidit, donec idem Electus suę munus debitum consecrationis attingat, nec interim fructus, et redditus prioris suę dignitatis amittit, prout id prouidè canonica iura sanxere, et speciales sacrę constitutiones Romanorum quamplurium præteritorum Pontificum prouisiones statuere. Nos autem sicut displicentèr accepimus audita, Electi promotione præfati ad Neapolitanam prædictam ecclesiam, Prioratum suum vacare præfatum, propterea reputantes de illo, eiusque fructibus, redditibus, atque prouentibus vos intromictere in eiusdem Prioris præiuditium tentauistis. Nolentes itaque, prout nec rationabilitèr velle debemus, memoratum Electum in suis iuribus defraudari, cui alias suis exigentibus meritis, vt commodè possumus ad ea, quę gratiam continent, prompti sumus, deuotionem vestram præsentium tenore requirimus, vobis nihilominus Vicariatus potestate, qua fungimur iniungentes, quatenus præ nominato Electo, seu eius pro eo procuratori, aut nuncio fructus, redditus, atque prouentus ad eum ratione officij Prioratus iam dicti spectantes, tam pro præterito tempore, pro quo illos est rationabilitèr percepturus, quam deinceps vsque quo dictum munus consecrationis accipiet, integrè soluere, ac exhibere curetis, quouis præpedio, et illicitę contradictionis obiectu sublato, vos de Prioratu iam dicto, et alijs ad illum spectantibus quoquo modo disponere, et alias vos inde intromictere, nullatenus præsumentes. Nos enim ex nunc si quod contra præsens mandatum nostrum præsumptum forsitan fuerit, irritum fore decernimus, et inane. Datum Neapoli sub paruo sigillo nostro die 22. Aprilis 7. Ind.

Eam autem Neapolitanam ecclesiam obtinuit, fauente, (vt arbitror) eodem Rege, inter quem, & Vrsinam familiam maxima intererat necessitudo, vt Sanctus Antoninus Florentinus Archiepiscopus ait in tertia par. Histor. tit. 21. cap. 2. §. 5. cuius etiam familiæ viros Robertus quamplurimis, ac supremis cohonestauit dignitatibus, illorumque opera domi, foriſque in eius Vrbis regimine non parum vsus est, eam oportunitatem nactus Rex ipse, quod cum Romani Pontifices tuuc Roma abessent, & Auinioni residerent, Vrbem Romam Robertus suo arbitrio moderabatur, vti hac in re Pontificis Vicarius, senatoria illi dignitate concessa, omnique penitus illius Vrbis cura ad Robertum reiecta, qui magistratus omnes inibi constituens, ac cuncta suo nutu, & arbitrio disponens, plenum eius Vrbis dominium videbatur obtinere, verum is Romanæ ecclesiæ fidelitati eam seruabat, ne Pontificum absentia ab eius obedientia recederet, atque ab aliis fortè Principibus occuparetur.

Bertuldi igitur Electi Neapolitani, & non adhuc consecrati habetur mentio in actis eius Regis, Carolus enim Calabriæ Dux Roberti Regis filius primogenitus, ac generalis Vicarius suis litteris sub datum Neapoli die 16. Aprelis 1324. Indict. 7. subuentionem ab omnibus Regni Prælatis, ad vnumquemque specialibus litteris datis, obnixè petiit subsidium pro eo bello, quod idem

Ro-

Digitized by Google

Robertus pro recuperatione insulæ Siciliæ gesturus erat aduersus Regem Ferdinandum de Aragonia eius insulæ occupatorem, atque Prælatis ipsis significat, Robertum per eius litteras eum certiorem reddidisse, se antè calendas Maij in Regnum venire, & inter alios, qui ad subsidium illud monetur, primus omnium est Bertoldus Neapolitanus Electus, ac Capitulum Neapolitanum, sic enim earum litterarum exordium est.

Carolus, &c. Bertoldo Dei gratia Electo, Consiliario, & Capitulo Neapolitano, dilectis, ac deuotis paternis, et nostris, etc. Regist. Caroli III. 1322 lit. A. f. 289. at.

At dein Bertoldus hic noster Romæ, vt plurimum commoratus est, vt ex his Roberti Regis litteris colligitur.

Robertus Dei gratia Rex Ierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & principatus Capuæ, Prouinciæ, et Forcalquerij, ac Pedimontis Comes, almæ Vrbis Senator per sanctam Romanam Ecclesiam constitutus, Vicarijs suis in ipsa Vrbe præsentibus, et futuris, fidelibus suis gratiam suam, et bonam voluntatem. Certa suadente causa volumus, et fidelitati vestræ præsentium tenore mandamus, quatenus familiares venerabilis in Christo patris Bertuldi de filijs Vrsi de Vrbe Neapolitani Archiepiscopi, dilecti Consiliarij, familiaris, et fidelis nostri in Vrbe predicta degentis, homines quidem bonæ famæ, conuersationis, et vitæ, quorum nomina, et cognomina vobis inscriptis sub sigillo suo tradi volumus pro cautela, prætextu portationis armorum, prohibitorum, quæ successiuè detulerint, dummodò illa pro cautela ipsorum, et nullius offensa deferant, nec abutantur eisdem, in personis, vel rebus eorum, durante maiestatis nostræ beneplacito, et quamdiu armis non abutantur huiusmodi, nullatenus molestetis, præsentibus præmisso beneplacito nostro durante iam dicto modo efficaciter valituris. Data Neapoli anno Domini 1325. die primo Februarij 8. Ind. Regnorum nostrorum anno 16. Regist. Regis Roberti 1324. 1325. lit. A. f. 238. at.

Fit quoque eius mentio in eodem regio archiuio, dum legitur Bertoldum Archiepiscopum Neapolitanum dono dedisse Ducissæ vxori Caroli Calabriæ Ducis Roberti Regis filij, ac generalis Vicarii, bacilia duo argenti, quæ in inuentario bonorum eiusdem Caroli, eo ab humanis sublato, cõfecto die 3. Maii 1337. Ind. 5. Regis iussu, reperta sunt, atque his verbis annotata.

Item bacilia duo ex argento, de opere plano, cum smaltis in fundis, ad arma dictorum Ducis, & Ducissæ, & Bertoldi Archiepiscopi Neapolitani, donata per ipsum Archiepiscopum eidem Ducissæ, ponderis librarum duodecim, vnciarum quatuor.

Conspeximus etiam monumentum in cœnobio Sancti Martini huius ciuitatis patrum Carthusiennsium de anno 1325. in quo habetur mentio venerabilis domini Matthæi Curtisii de Rauello Vicarii generalis domini Bertoldi Archiepiscopi Neapolitani.

Ioannes quoque Papa 22. cum fratrem Paulinum de Venetiis ordinis Minorum creasset Episcopum Puteolanum, ob præclara merita, & seruitia Romanæ ecclesiæ præstita, 12. Kal. Apr. 1324. variis litteris illum commendauit Roberto Siciliæ Regi, & Bertuldo Archiepiscopo Neapolitano, vt refert frater Lucas Vuaddingus in Annal. Minorum tomo 3. ad eum annum f. 321 num. 29.

De hoc etiã Bertuldo hæc habet Abrahamus Bzouius in 14. vol. Annal. eccl. ad annum 1322.

Huic successorem Ioannes 22. Archiepiscopum Neapolitanum subrogauit Bertoldum Romanum, genere Vrsinum, Regibus Carolo, & Roberto Siciliæ à

Digitized by Google

consilijs, propter probitatem, ac prudentiam cariſſimum. Huic Prioratum eccleſiæ Sancti Nicolai Barenſis gerenti, quod antè confirmationem fructus eius eccleſiæ Archiepiſcopus Neopatrenſis ipſius baſilicæ Theſaurarius intercepiſſet, Robertus Rex datis Neapoli 22. Aprilis anno Domini 1322, litteris, præcepit, vt eoſdem ex integro reſtitueret. Cod. Column. biblioth. Vatic. et monumenta Vrſin. apud Virginium Vrſinum Ducem Bracchiani.

Regiſt. Regis Roberti 1330. lit. C. f. 100.

Fuit eodem tempore & alius Bertuldus Vrſinus, Poncelli filius, quem Robertus Rex vti almæ Vrbis Senator per S.R.E. conſtitutus, Auenioni tunc reſidente Romano Pontifice, eius Vicarium in Vrbe conſtituit, atque dein anno 1329. 4. Decembris Ind. 13. contemplatione domini Ioannis diaconi Cardinalis Sancti Theodori eius patrui Apoſtolicæ ſedis Legati, amici eius cariſſimi, poteſtariam quoque belli eius Vrbis idem Rex conceſſit ad beneplacitum eiuſdem domini Cardinalis.

Regiſt. Caroli Illuſtr. 1323. lit. B. f. 20.

Carolus quoque Calabriæ Dux Roberti Regis Vicarius ſub datum 2. Septembris 1328. Ind. 12. meminit dominorum Stephani de Columna Conſiliarii, & Bertoldi Vrſini Cambellani exercentium regimen Vrbis Romæ.

Regiſt. Regis Roberti 1329. lit. A. f. 31.

Idem quoque Robertus Rex dedit eidem Bertuldo ciuitatem Tiburtum procurandam, ob ſeruitia, quæ ipſe, totaque eius domus in ſeruitio ſanctæ eccleſiæ operosè, & ſtrenuè præſtitit, nec ab illis, tam pacato, quam turbinis tempore deuiauit.

FRATER PANDVLFVS ordinis Minorum Archiepiſcopus fuit Neapolitanus, vt frater Franciſcus Gonſagha in ſuo Chronico Franciſcano, prima parte, ſub titulo de eiuſdem ordinis Archiepiſcopis, & ex eo frater Aloyſius Rebolledus Hiſpanus in Chronico generali Sancti Franciſci, eiuſque Apoſtolici ordinis affirmant, & quamuis ij authores cognomen, patriam, ac tempus, quo Pandulfus is floruerit, nō aperiūt, nec id aliunde nobis exploratum ſit, ſi coniecturæ tamen locus eſt, & ſi verè is fuit Neapolitanus Archiepiſcopus, in hunc fermè locum, ac tempora reiiciēdum arbitramur. At quoniam nullam de Pandulfo hoc Archiepiſcopo mentionem in eius eccleſiæ monumentis, nec alibi reperimus, veriti ſumus, ne fortè error irrepſerit Franciſcanorum Chronica, ex alterius nōminis ſimilitudine, dum frater alius Landulfus Caracciolus Neapolitanus eiuſdem ordinis, Epiſcopus prius Stabiensis, dein Amalfitanus Archiepiſcopus floruerit, vir ſua tempeſtate illuſtris, concionator, ac Theologus inſignis, qui magiſtralem cathredam Pariſijs rexit, & ſub Roberto Rege annum circitèr 1320. vixit, quamobrem hac de re conſulimus eundem Franciſcum Gonſagham eius Chronici authorem, cum Mantuæ Epiſcopus præeſſet, qui omniū primus, (quod ſciamus) id de Pandulfo Archiepiſcopo Neapolitano in lucē prodidit, ab illo exquirentes ex quibus authoribus, vel antiquis monumentis Pandulfi huius Neapolitani Archiepiſcopi nomen deprompſerit; At is ſe non meminiſſe reſpondit ſenio confectum, & octogenario maiorem, & poſt annos quadraginta, quibus Chronicum illud in lucem emiſit, vt ipſius litteræ ad nos tranſmiſſæ ſub datum Mantuæ die 10. Decēbris 1616. teſtātur. Scimus tamen fratrem Petrum Rodulfum Toſſinianenſem, qui poſt Gonſagham ſcripſit Hiſtoriam ſeraphicæ religionis Sancti Franciſci lib. 2. dictæ eius Hiſtoriæ, Archiepiſcopos, & Epiſcopos omnes, qui ex ordine Minorū prodierunt, recenſentem, nedum Pandulfum hunc Neapolitanum Archiepiſcopum omiſiſſe, verum etiam quamplurimos alios reticere, ac illos dumtaxat referre, quos certos ſibi compertos habet, & ex Cancellaria Apoſtolica,

Digitized by Google

lica,& Romanorum Pontificum archiuio,& regestris deprompsit.

Frater etiam Bartholomæus Pisanus eius ordinis Minorum, qui vixit anno 1390.lib.1.Conformitatum Sancti Francisci ad vitam Iesu Christi, in conformitate 8.enumerat Romanos Pontifices,& S.R.E. Cardinales, Patriarchas,ac insigniorum Christiani orbis ecclesiarum Archiepiscopos, & Episcopos,qui ex eo Minorum ordine prodierunt,& Neapolitanum hunc Archiepiscopum reticet.

Consulimus quoque hac de re Reuerendum fratrem Lucam Vuaddingum de Hibernia eius ordinis,qui profusissimos,& exactissimos annales ordinis Minorum conscripsit,quorum quinque tomi huc vsq; prodierunt in lucem, quique monumẽta omnia eius religionis vidit,perueſtigauit, ac perlustrauit,& præsertim Romanorum Pontificum regestra,quę in Vaticana bibliotheca asseruantur,qui ad nos rescripsit, se nihil de Pandulfo hoc Neapolitano Archiepiscopo adhuc compertum habere.

1326.

ANNIBALDVS, siue HANNIBALDVS de Ceccano Campanus Hernicus,in diœcesi Aquinensi,vir doctus,& præsertim in sacris canonibus,acris ingenii,alti,& præstantis animi,& agibilium rerum vsu, & experientia exultus, quamobrem in grauibus muneribus à Romanis Pontificibus fuit expetitus,& supremis dignitatibus decoratus, etenim à Ioanne Papa 22. Archiepiscopus Neapolitanus creatus est annum circitèr 1326. à quo etiã Cardinalium collegio fuit adscriptus,& Tusculanus Episcopus creatus die 17.Decembris 1327.rexit autem Neapolitanam ecclesiam per aliquod tẽporis spatium,dein eam in manibus Pontificis resignauit,& Auenione, vbi Romani Pontifices iis temporibus residere consueuerant,commoratus est.

Vidimus inter monumenta cœnobii Sanctorum Seuerini,& Sossij huius Ciuitatis,sententiam ad benefieium eiusdem monasterii latam aduersus quosdam ciues casalis Casoriæ pertinentiarum Ciuitatis Neapolis, vassallos Neapolitanæ ecclesiæ à Iacobo de Septempanibus Canonico Anagnino, regio Consiliario, ac familiari, & domini Annibaldi Neapolitani Archiepiscopi Vicario generali die 17.Nouembris Pontificatus Ioannis 22. anno 12.qui est annus 1327. Ex Archiu. S. Seuerini.

Eiusdem Annibaldi Archiepiscopi Neapolitani habetur mentio in scripturis ecclesiæ Salernitanæ sub datum 1327.12.Nouembris. Meminit quoque Ioannes Villanus Neapolitanus in Chron.Neap.cap.53.

Quæ autem is gesserit post Neapolitanam ecclesiam in Pontificis manibus resignatam referre placet,cum ad eius vitam,moresque,animi magnitudinem,& præclara facinora pertineãt,& ingentes labores, quos pro Romana ecclesia,ac Christiani orbis principibus,& prẹsertim pro Ciuitate,ac Regno hoc Neapolis,bellorum, ac partium studio tunc penè cõtrito,susceperit, ac exalantlauit, quamobrem non parum Regnum hoc ei debet, cum etiam pro eius Ciuitatis,ac Regni seruitio is infelicitèr ab humanis decesserit.

Idem Annibaldus S.R.E.Cardinalis,& Tusculanus Episcopus per litteras exposuit Roberto Siciliæ Regi,quod emere intendebat quandam domum vocatam Turrim,cum pertinentiis suis,sitam in Comitatu Prouinciæ in Gallijs,in territorio Sancti Remigii,quam quondam dominus Lucas de Flisco S.R.E.Cardinalis ædificauerat, & pro ipsius pretio soluere florenos auri mille, & quingentum, ac etiam emere disposuerat quandam bastidam à Gulielmo Gerardi de Auinione,propè castrum Raynardi de eodem Comitatu. Regist. Regis Roberti 1337. lit.A. f.224.

Digitized by Google

tatu Prouinciæ, pro pretio florenorum auri quatuorcentum, & similiter emere cupiebat alia bona in dicto Comitatu vsque ad redditum annuorũ florenoium tercentum, eademque bona omnia, nõ vt Cardinalem, vel Episcopum, sed vti singularem, ac priuatam personam emere velle, & de propria pecunia, ac Regem exorauit, vt ijs venditionibus assentiretur, ac remitteret laudemium, seu tricenum regiæ eius curiæ spectans, Rex verò assentitur, ac facultatem ei tribuit ea bona emendi, vsque ad summam prædictã annuorum florenorum auri tercentum, laudemium, seu tricenum remisit, dummodò publico documento is declararet, ea bona non vti Cardinalem, vel Episcopum, vel ecclesiasticam personam, nec de pecunia Cardinalatus, vel Episcopatus, sed vti singularem, ac priuatam personam, & de propria pecunia emere, & post eius transitum ab hac vita, ea bona peruenirent, vel etiam, si in eius vita voluerit, ad personam aliam priuatam secularem, vt ex eius Regis litteris ad Senescallum Comitatuum Prouinciæ, & Forcalquerii, in quibus is Rex vocat eum Cardinalem amicum eius carissimum, sub datum Neapoli 25. Maij 1340. 8. Ind.

Habet Franciscus Bosqueti Narbonensis in sua Historia Pontificum Romanorum, qui è Gallia oriundi in ea sederunt, Cardinalem Annibaldum de Ceccano ædificasse domum de Gentiliaco iuxta pontem Sorgię, & propè Auenionem, in quo constituerat, & fundauerat cœnobium Celestinorum, pro quorum sustentatione condecenti, in vineis, pratis, molendinis, domibus, & censibus circumquaque, ac etiam Auenione existentibus, multa acquisiuerat, & ipsorum vsui perpetuò deputauerat, de bonis à Deo sibi datis pro suorum remissione peccatorum. Hæc ille.

A Clemente sexto Pontifice bis Legatus missus est ad ineundum pacem inter Philippum Valesium Franciæ Regem, & Eduardum Angliæ, qui grauissimis inuicem bellis vexabantur, nempè prius anno 1344. cum Stephano Alberti Cardinali Sancti Pammachij, qui dein fuit Innocentius sextus Papa, Legatus ad eos Reges directus est, dein anno 1347. rursus vna cum Petro de Claromonte Cardinali, & Episcopo Prænestino. Qui quidem Cardinales ad Eduardum profecti, quamuis pro ea pace ineunda non parum insudassent, nec pacem, nec fœdus ab eo obtinere valuerunt, nec quidem vt ij Reges suos oratores ad Romanum Pontificem mitterent, qui omnem eorum controuersiam terminaret, Anglus enim Pontifici non confidens, pacis, ac fœderis tractatus respuit, ac iussit, vt ij Cardinales illicò reuertérétur, nihil de pace, aut fœdere audire volens, cumque ab Anglis multa ijs Cardinalibus furto fuissent subtracta, idem Eduardus fecit ea restitui, multaq; de suo eis liberalitèr dono dedit.

Io. Villanus Florentinus lib. 12. hist. c. 63. Bzouius in Annal. eccl.

At ij Cardinales Parisios ad Regem Franciæ properantes, Anglorum Regis malum animum, ac propositum ei significarunt, ac maximum exinde bellũ confectum est, Eduardus enim copioso, ac valido exercitu Gallias inuasit, ac magnam Regni illius partem cepit, ac ingentem stragem exercuit, & integram Normandiam occupauit, & propè Parisios peruenit, ij verò Cardinales per aliquod temporis spatium in Gallijs commorati sunt, semper tẽtantes eum pacis tractatum, & ob eius Regis duritiem nihil de pace, aut fœdere effectum est.

Ab eodem quoque Pontifice anno 1347. Annibaldus Apostolicæ sedis Legatus directus est in superiorem, ac inferiorem Germaniam ad auxilium præstandum negotijs Caroli Romanorum Regis electi Imperatoris in locũ Ludouici Bauari electi Imperatoris schismatici, & à Romana ecclesia priuati,

Digitized by Google

uati,& vt illi Germaniæ principum animos conciliaret.

Eodem quoque anno 1347. in Belgio commorabatur, vt componeret longas controuersias Angliæ,& Franciæ Regum,inter quos tandem fœdus prorogatum est ad alios tres annos,multis pactis adiectis,ac etiam vt Belgas,qui tumultuabantur componeret, & vt obedietiam Ludouico eorum principi præstarent.

Fuit quoque eodem anno à Clemente sexto Legatus Romam missus, vt statũ illum ecclesiasticum,ob absentiam Pontificis, qui Auenione residebat, ab obedientia Pontificis ferè desciuerat,ac Vrbem Romam ob ciuiles factiones,& discordias turbatam,tranquillam redderet', qui quidem Cardinalis vndecumque pertransiret,Romam properans,nimis honorifice ab omnibus fuit habitus,omnesque prouincias,ac ciuitates Apostolicæ sedis ditioni subiectas in itinere ad obedientiam redegit, addiditque famæ meritum, Romam etenim ex miserabili eius Vrbis statu ad quietem, & tranquillitatem redegit,punitis,ac proscriptis pacis turbatoribus, ac parta pace,felix, ac tranquilla reddita est,eamque Vrbem petentibus tutum iter aperuit.

Cumque eodem anno 1347. Ludouicus Vngariæ Rex ad Regnum Neapolitanum cum valido,ac præpotenti exercitu venisset ad vindicandam mortẽ Andreæ Siciliæ Regis eius fratris viri Ioannæ primæ Siciliæ Reginæ, dolo, ac laqueo interempti,ac Neapolim ingressus die 24.Decembris 1347.nullo resistente,eo Regno in suam ditionem redacto,eadem Regina, ac Ludouico Tarentino secundo eius viro in Auenionem fugatis, paucos post dies in Vngariam est reuersus anno 1348.relictis in eo Regno eius Vicariis cũ valido Vngarorum, & Teuthonicorum exercitu, qui ipsius Regis nomine Regnum seruarent, qua comperta occasione,discessus nempè ipsius Vngariæ Regis,eadem Regina Ioanna,ac Princeps Ludouicus Neapolim reuersi sunt,& aliquas ciuitates,& loca recuperarunt.& cum Vngari Regis exercitu assiduè dimicarunt,existentibus etiam captiuis in Vngaria penes eundem Ludouicum Regem Roberto , qui Constantinopolitanus Imperator dicebatur,atque alijs regijs principibus,ac de regali sanguine, quos captiuos secum Vngarus Rex duxerat,nec illos modo aliquo dimictere volebat, quamobrem Regnum hoc maxima afflictione,& angustiis premebatur.Romana quoque Vrbs maximis motibus,ac procellis exagitabatur ex causa Nicolai de Rentio,qui sub nomine Tribuni, & assertoris libertatis, quasi dominus eius Vrbis fuerat effectus, quamobrem idem Clemens 6.Papa Annibaldum,qui tunc nuper è Belgio reuersus fuerat, Legatum misit in Siciliam,Tusciam,& Campaniam,& alia loca Sedis Apostolicæ, & præsertim in Regnum hoc Siciliæ turbatum ob factiones dicti Vngariæ Regis, & principum,& ad assignandum dictæ Reginæ,& Ludouico eius viro Regnũ prædictum, vt ex litteris ipsius Clementis sub datum . . Nouembris 1348.

In ea legatione Annibaldus desperatis ferè Regni rebus, non parum insudauit,atque immensos labores diu,noctuque impendit,vt Regum quę supersunt acta testantur,& ipsemet affirmat in eo diplomate,in quo treguarum inducias inter eos Reges indicit,vsq; ad finem 1350. excommunicationis, ac ducentũ milliũ florenorũ auri pęna ijs Regibus addicta, ne treguã frangerent,omnes proceres,& captiuos altrinsecus dimicti præcepit, adhibito iureiurando,vt finitis inducijs,ad captiuitatem redirent;hunc in modum.

Annibaldus miseratione diuina Episcopus Tusculanus,Sanctæ Romanę Ecclesię Cardinalis, Apostolicæ sedis Legatus,vniuersis præsentes litteras inspecturis salutem in

In Registr. Reginæ Io: primæ 1348. lit.B.f.38.

Digitized by Google

in Domino. Dudum Sanctissimus pater, & dominus noster, dominus Clemens diuina prouidentia Papa sextus, considerans, & attendens more patris beniuoli, damna, & pericula personarum, & rerum, quæ poterant verisimiliter euenire ex discordijs, & guerris, quas inimicus humani generis inter sereniſſimos principes dominum Ludouicum Regem Vngariæ illustrem, ex parte vna, & dominum Ludouicum de Tarento Regem, & sereniſſimam Principiſſam Iohannam Reginam Siciliæ consortem eius illustres ex altera, prodire in nonnullis Regnis, & terris, et specialiter in Regnis Vngariæ, & Siciliæ, & terrarum ipsius citra Pharum, inter nonnullas personas seminauerat, propter proditoriam, & nephariam necem claræ memoriæ Andreæ Regis Siciliæ, Deo, & hominibus horribilem, & detestabilem, volensque illius prosequi vestigia, cuius vices gerit in terris, quique pacem hominibus per suos angelos nunciauit, huiusmodi periculis, & damnis quanto salubrius poterat obuiare, Reuerendum in Christo patrem dominum Guidonem tituli Sanctæ Cæciliæ presbyterum Cardinalem ad Regnum Vngariæ, & certas alias partes, & nos ad Regnum Siciliæ, & totam terram ipsius Regni citra Pharum, & Tusciæ, ac certas alias partes, & prouincias in nostris Apostolicis litteris expressas, cum plenæ legationis officio de suorum fratrum consilio destinauit, vt diuina operante clementia in supradictis Regni partibus, & prouincijs euelleremus, et dissiparemus, ædificaremus, & plantaremus, ac statueremus in Dei nomine, et gratia cœlestis infusio nobis, et certa nostra scientia prouidentia ministraret, ac inter quoscumque discordes studeremus bonum pacis reformare, et treguas indicere, ac nonnulla alia facere, et procurare, quæ ad salutem animarum, et corporum expedire videremus. Nos itaque tanquam obedientiæ filij supradictis mandatis Apostolicis obedire volentes, noctes insomnes, et peruigiles duximus, et diebus pluribus salubrius meditationibus operam dedimus ad exquirendum vias, et modos, quibus mediantibus cum maturo, et sano consilio iuxta mandatum Apostolicum supradictum huiusmodi damnis, et periculis salubriter obuiare possemus. Et quia treguarum inductio pacis præambulum reputatur, et ideo inter supradictos dominos Ludouicum de Tarento Regem, & dominam Iohannam Reginam, eorum vassallos, & sequaces, ac adhærentes eisdem, & magnificos potentes viros dominos Stephanum Vayuodam Transiluanum Comitem de Zamith, Corradum Lupum, Ducem Guarnerium, certosque Comestabulos, & armigeros eorum sequaces, & adhærentes eisdem, qui pro prædicto domino Rege Vngariæ in prædicto Regno Siciliæ existunt ex altera, treguas sub certis modo, et forma, ac sub certis pœnis spiritualibus, et temporalibus die vicesima tertia præsentis mensis Iulij duximus indicendas, prout in quibusdam nostris litteris inde confectis nostro sigillo munitis plenius continetur. Cum autem sicut per litteras supradicti domini Guidonis Cardinalis Legati accepimus, ipse etiam inter supradictos ante nos treguas indixerat speciales, nos ipsius exhortationibus, et requisitionibus inclinati, ac cum eodem in ijs concordare volentes, nec reuocantes propterea supradictas treguas per nos indictas, sed eisdem insistendo nisi in quantum treguis per eum indictis derogarent, seu contradicerent, inter supradictum sereniſſimum Principem, dominum Ludouicum Regem Vngariæ, omnesque eius subditos, valitores, et adiutores, fautores, sequaces, familiares, vassallos, fideles, amicos, stipendiarios, milites, et quascumque gentes armorum cuiuscumque status, seu conditionis existant, nec non omnes, et singulas ciuitates, communitates, terras, castra, villas, casalia, et loca quæcumque, tam infra Regnum Vngariæ, quam in prænominata terra Regni Siciliæ citra Pharum consistentes, seu consistentia eidem Regi Vngariæ subiectas, vel subiecta, ac adhærentes, seu adhærentia à quoquo modo, et ex parte vna, ac sereniſſimum Principem dominum Ludouicum de Tarento Regem, et sereniſſimam Principiſſam dominam Ioannam Reginam eius consortem, omnesque eorum subditos, vassallos, valitores,

ad-

Digitized by Google

adiutores, fautores, sequaces, familiares, amicos, stipendiarios, milites, et quascumque gentes armorum cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, aut conditionis existant, nec non omnes, et singulas ciuitates, communitates, terras, villas, castra, casalia, et loca quecumque eisdem domino Ludouico de Tarento, et Ioanna Regina, tam infra predictum Regnum Sicilie, et terrarum ipsius citra Pharum, quam alibi consistentes, & consistentia ipsis domino Ludouico, et Regine coniunctim, vel diuisim subiectas, & subiecta, adherentes, & adherentia quoquomodo ex altera, treguas, et guerrarum inducias, in modum, & terminum, qui sequuntur, auctoritate nostra, imò verius Apostolica, qua in hac parte fungimur, tenore presentium indicimus generales, eosdem dominos Ludouicum de Tarento Regem, & dominam Ioannam Reginam hortantes, rogantes, & per viscera misericordię domini nostri Iesu Christi quanto efficacius possumus, obsecrantes, quatenus cum eorum consilij prouidentia placeat actendere, quot homines sub ore gladij cadere, quot eorum animę, quod absit in baratrum damnationis adire, quot ecclesiarum, ciuitatum, villarum, casalium, & locorum aliorum destructionem, & quot, & quantò maiora, & ijs similia damna poterūt peruenire nisi prelibatę discordię finis Apostolicę sedis gratia eorum populo pa . . . . & Christi fidelibus vniuersis gratificus imponatur, vt sic clementia diuina . . . . felicitatis eterne premia, & presentis vite tempora felicia largiantur, eisdemque domino Ludouico Regi, & Ioannę Reginę propter bonum optatę iustitię, & pacis, quod cum voce . . . diuina coniungat auctoritas, sub excommunicationis, & ducentorum milium florenorum exigendorum, et soluendorum à parte non parente, parti parenti, & obseruanti predicta à singularibus personis sub generalitate superius nominatis, & quas presens negotium tangi poterit quoquo modo similiter sub excommunicationis, vniuersitatibus verò ciuitatum, castrorum, villarum, casalium, & aliorum, locorumque predictorum, sub interdicti penis expresse precipimus, et mandamus, quatenus treguas huiusmodi, et guerrarū inducias, ac pacis preambulum nunciantes, et in pacem fidelium actore Domino terminantes, quas in eorum presentia, et multitudine copiosa publicamus infra sex dies post datam presentium grata recipiant, et fideliter obseruare procurent, vsque ad finem anni milleſimum trecēteſimum quinquageſimum, qui verè erit permittente Domino iubileus, siue annus remissionis, & gratię, ac indulgentiæ, et gratiosè, et per tres menses, eundem annum immediatè, et proximè exetutores inuiolabiliter duraturas. Ita vt vndecumque, et vbicumque ad Vrbem venientibus, et ab ea recedentibus securus pateat, et sit liber accessus, et quod predictis treguis durantibus inter supradictas partes omnis cesset offensio, et vnusquisque suis possit superesse negocijs, sicut tempore vere pacis, ceterum ad tollendas occasiones, et vias, per quas posset treguis durantibus supradictis huiusmodi dissensionis materia subiccari, quod tunc supradicta treguę fractę, et violatę esse dicantur, nisi de consensu predictarum partium aliud interim ordinetur, quando cum multitudine gentium armatorum, cum vassellis, vel etiam sine eis per vnam predictarum partium contra aliam fieret hostilis ingressus, seu aliqua ciuitas, villa, castrum, casale, seu rocca hostilitate caperetur, vel etiam post tractatus quoscumque palam, vel occultè per proditionem, vel deceptionem aliam tolleretur, seu reciperetur, vel quando subditi parti vnius ab eius subiectione, et obedientia subtrahentes, transirent ad aliam, et ab ipsa reciperentur, vel eis in subtractione, et transitu predictis, fauor aliquatenus prestaretur, aut quando offensa mortis, seu captionis ab vna earundem partium contra aliam in personam alicuius Ducis, Principis, Comitis, Baronis, vel alias multum notabilis persona de mandato, seu beneplacito supradictorum Ludouici Regis, et Reginę, aut alterius partis quomodolibet in terris citra Pharum, aut in alijs terris eis subiectis fieret, vel quomodolibet peruenires, et si contingeret, quod predictę nouitates, vel

aliqua,

aliqua, seu aliquę eorundem fierent per aliquos quoscumque cuiuscumque status, aut conditionis, seu per aliquam communitatem, vel vniuersitatem partium prędictarum in presentibus litteris nominatam, seu nominatas, tunc nisi prędicti domini Ludouicus, et Regina, aut alia pars per Regem Vngarię existens, seu ibi adhęrens nouitatem huiusmodi fecerint infra duos menses postquam super hoc fuerint requisiti, vel ad eos, aut ad eorum notitiam supradicta quoquo modo peruenerint, ipsa cum effectu, ac mandari, et de eis satisfieri non fecerint, penis, et sententijs supradictis, et infrascriptis realiter subiaceant ipso facto. Et quia sępe cõtingit, quod etiam inter homines, qui mutua pace fruuntur rixę, et offensiones particulares, et reales occurrant, si casus aliqui quicumque inter prędictas partes alicuius offensionis obuenerint per illas partes fractę treguę huiusmodi minimè intelligantur, seu quomodolibet violatę, sed offensis ipsis, pro parte supradictorum domini Ludouici de Tarento Regis, et dominę Ioannę Reginę, ac pars alia supradicta, et de suis contra suos cognoscere, et offensas faciant emendari, quotiescunque fuerit oportunum nobiles, et potentes viri domini Thomas Comes Sancti Seuerini dicti Regni Sicilię magister Constabulus, et Goffridus Comes Squillacij, ac dicti Regni Sicilię Ammiratus pro parte eorundem dominorum Ludouici Regis, et Ioannę Reginę, et pro parte dicti domini Regis Ludouici Vngarię facient nobiles, et potentes viri domini Nicolaus Comes Triuenti, et Corradus dictus Lupus miles Constantiensis diœcesis, vel alter, et quia nonnulli captiui vtriusque partis in prefata terra Regni Sicilię citra Pharum detineri dicuntur, supradicti Comes Sancti Seuerini, et Ammiratus, ac Comes Triuenti, et Corradus Lupus habeant plenariam, et liberam potestatem faciendi eos de talitèr relaxari, ita tamen, quod treguis supradictis finitis ad carcerem redire sub fidelitatis iuramento firmitèr teneantur; Porrò si memoratus dominus Ludouicus de Tarento, et domina Ioanna Regina treguas supradictas infra prefatos sex dies, quorum eis, et cuilibet ipsorum, duos pro primo, duos pro secundo, et reliquos pro tertio pęremptorio termino, ac monitione canonica signamus, non acceptauerint, vel approbauerint, seu si contra premissa uenerint, treguas huiusmodi frangendo, uel uiolando, seu emenda, de qua supra dictum est, facere, aut fieri facere negligendo, nos in ipsos, et eorum quemlibet excommunicationis, et ducentorum millium florenorum, ac omnes eisdem, aut alter ipsorum in hoc dantes auxilium, consilium, et fauorem . . . . .

Regist. Reginæ Ioh. 1. 1348. lit. B. f. 44. & 169.

Ijdem quoque Reges testimonium perhibẽt de summis Annibaldi laboribus in Regni statu componendo, ac pace concilianda, dum Thomasio de Ceccano eius fratri, feuda, quæ fuerunt quondam Adenulfi de Aquino absque successoribus defuncti, dono dederunt die prima Octobris 1349. Ind. 3. atque sic aiunt.

Ludouicus, et Ioanna Reges, etc.

Attendendentes erga nos merita deuotionis integræ, sinceritatemque animi deuotam, et obsequiosæ promptitudinis opera nobilis viri Thomasij de Ceccano Consiliarij, familiaris, et fidelis nostri dilecti, quibus turbato presenti tempore, Regnum ipsum concitatis guerrę fremitibus, et sub dubijs euentibus positum magnis discriminibus hic, et illuc in aduersum lacessiri, ad honorem, et fidelitatem nostram, et reductionem ipsius Regni ad statum prosperum, et reconciliationem eius pristinam experimentaliter claruit, pro quorum causa nobis, et publicę rei nostrę hilari liberalitati subuenit, ex quibus sua deuotione, nèdum reddita est gratior nobis in præstitis, sed speramus tam probabiliter reddi nobis successiuis euentibus gratissimam in prestandis, Et confidentes, quod beneficiorum nostrorum gratias impensas eidem Thomasio sic perseuerantię commendabilis fructum pręueniet, quod maiorem sibi nostram gratitudinem vendicabit, necessarium considerabiliter aduertentes, et in nostrę

mentis

Digitized by Google

mentis acie reuoluentes profecutionem paternam reuerendi in Chriſto patris Annibaldi Dei gratia Epiſcopi Tuſculani S. R. E. Cardinalis Apoſtolicę ſedis Legati, cariſſimi compatris noſtri, et amici noſtri, eiuſdem Thomasij fratris, quem ad honores noſtros, dictique Regni tranquillitatem, et reparationem ipſius authore Domino per patentium operum indices immenſo feruore paterno profecutionis oſtendit, pro quibus nec pepercit ſolicitudinum curis, atque vigilijs, nec perſonę proprię laboribus indefeſſis, eidem Thomaſio, ac eius heredibus vtriuſque ſexus ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus, etc.

Ex hóc diplomate habemus Annibaldum Cardinalem compatrem fuiſſe eorum Regum, quod etiam habetur in eo edicto, quo ij Reges veniam pollicentur omnibus, qui Ludouici Vngariæ Regis partes ſecuti fuerunt poſt eorum diſceſſum ad Prouinciæ Comitatum, eiuſque Regni ciuibus de certa ſpe victoriæ, pacis, & tranquillitatis in eo Regno ijs Regibus Ioannę, & Ludouico data per cariſſimum eorum compatrem Annibaldum Tuſculanum Epiſcopum Apoſtolicæ ſedis Legatum, vt ex regijs litteris ſub datum 4. Ianuarii 1349. In eod. Regiſtr. 1348. lit. B. f. 149.

Ijs quoque temporibus Neapolitana Ciuitas, ac totum Apuliæ Regnum à Ludouico Vngariæ Regis exercitu, (qui maiorem Regni partem in ſui ditionem habebat) arctiſſimè premebatur fractis treguis, tùm homicidijs, rapinis, ac furtis ab eo exercitu illatis, & fame ob annonæ penuriam, quam Regnicolæ paſſi erant, ac tunc quoque patiebantur, tùm etiam quod Neapolitanorum exercitus (vt belli fortuna tulerat) ab Vngarorum exercitu victus, ac ſuperatus fuerat in eo certamine, quod die 6. Iunij 1349 apud Miletum propè Neapolim quarto ab Vrbe lapide acritèr geſtum erat, in quo viginti quinque Comites, & magni proceres, & Barones, multique alij nobiles viri captiui effecti fuerant, & in eo certamine capti, qui centum octuaginta millia florenos pro ipſorum redemptione exſoluerunt, & ob eam cladem Neapolitani in maiori afflictione erant conſtituti, cum hoſtes potentiores, ac magis formidabiles ob adeptam victoriam redditi erant, Vrbemque Neapolim per vim capere non valentes, eam tamen furtis, & rapinis deturpabant, & ex remotiſſimis etiam locis res ad victum neceſſaria in eam Vrbem deferri prohibebant. Matthæus Villan. li. 1. Chron. c. 48 Angel. Cõſtantius li. 6. hiſt. Neap. Io. Baptiſta Carraf. li. 5. hiſt. Neap.

Is verò Pontifex eas calamitates miſertus, & vt in tot, tantiſque auguſtijs ei Ciuitati opem ferret, & tùm vt Corradi Lupi Vngariæ Regis Vicarij, aliorumque eius miniſtrorum motus in Italia compeſceret, ac pro ſtabiliendo, & conſeruando Siciliæ Regno, non tam pro Regina Ioanna, & Ludouico Tarentino eius viro, quam pro Romana eccleſia, Annibaldum, qui tunc Romæ Pontificis Legatus præerat, Neapolim Legatum direxit, vt is de ineunda concordia eundem Conradum tentaret, quod non ex voto ſucceſſit, id enim fruſtra Annibaldus tentauit. At vbi Annibaldus vidit ipſius Corradi perfidiam, pacem, fœduſque renuentis, Teuthonicorum militum, qui ſub Corrado militabant animos fregit, ac conuertit, vt centum millibus florenis illius exercitus ducibus clam datis, effecit, vt pecunia accepta in Germaniam reuerterentur, (erant autem ij Teuthonici Annibaldo olim cum ſub Romana eccleſia militarent, optimè noti) atque ij Auerſam, Capuam, aliaſque Vrbes, ac oppida ab eis occupata, in Annibaldi Legati manus relinquentes, quas vna cum proximis ciuitatibus Ludouicus Tarentinus facilè eſt adeptus, illaſque benè munijt. Qua de re coactus eſt Corradus in Apuliam ſecedere, ſicque aliquid quietis ciuitati exortum eſt, quæ à tot, tantiſque anguſtijs paululùm reſpirauit, cum tamdiù Teuthonicorum idem Matth. Villan. li. 1. c. 50. Idem Conſtantius ib. Idem Carrafa ibid.

Digitized by Google

exercitum ciuium ceruicibus ferè affixum habuissent.

Cumque idem Pontifex anno 1349. abbreuiasset tempus sacri vniuersalis iubilei, illud ex centesimo anno ad quinquagesimum redigens, iussit, id per vniuersum Christianum orbem publicari, ac indici, vt Romæ sequenti anno 1350. celebraretur, qua de re denuò Annibaldum Romam misit anno 1349. pro eius Vrbis regimine, & peregrinorum, qui ad eam Vrbem confluerent ministerio, Annibaldus verò cum in Vrbem venisset, vacare cæpit prouisioni status eius Vrbis, & peregrinorum. Cumque idem Pontifex ad Annibaldum scripsisset, vt pro eius arbitrio abbreuiare posset exteris terminum quindecim dierum Romanæ Vrbis basilicas inuisendi, vt iubileum assequerentur, vidensque is tantam exterorum, ac peregrinorum multitudinem, qui Romam venerant ex totius mundi partibus, ac prospiciens is eam Vrbem non posse consistere, atque illos capere, ac verens ne annona deficeret, terminum consequendi iubileum abbreuiauit, et ad vnicum tantummodò diem redegit. Cardinalis autem is in palatio Apostolico resedit, cumque ad ecclesiam ad sacrum conficiendum accederet, tubis clangentibus associatus procedebat, ac missam Romani Pontificis more, ac cum ijsdem cerimonijs, ac ritibus, quibus ijdem Pontifices consueuerunt celebrabat.

Thesaurum basilicæ Sancti Petri Apostoli tunc visitauit. Dono etiam dedit duos pulcherrimos pannos, alterum basilicæ Sancti Ioannis ad Lateranũ, alterum verò Sanctæ Mariæ maioris, qui ad latus chori fuerunt collocati.

Cumque tunc Annibaldus Romæ Legatus præesset, omnibus inuisus fuit, & odiosus, multaque ei infortunia contigerunt, eius enim domus lapidum ictibus acerrimè in eius famulorũ personas, ac familiæ à populo Romano fuit expetita, ipseq; exinde magno cordis dolore affectus è balcone egrediens vehementèr populi Romani audaciam redarguens, ei comminatus est, ob eorum malos mores Romanum Pontificem non relicturum Auenionensem sedem, vt ipsi optabant, & tam instantèr assiduè petebant.

Perambulans quoque idem Cardinalis alia vice per Vrbem ascensõ equo, ex fenestra, seu cancellis cuiusdam domus duo baliste ictus fuerunt in eum proiecti, vt illum occiderent, quarum altera illum non tetigit, altera verò eum in pileo percussit, quamobrem is animo consternatus, in stoliditatem raptus est, & quamuis diligentissimè eius criminis authores indagari nitus esset, nunquam tamen fuerunt reperti, cum illi balistas ibi relinquentes, ac fugam celeriter arripientes, cum aliis inter populi multitudinem sese cõmiscuissent, domus tamen illa fuit explanata, ac solo æquata, is tamen Cardinalis credidit procul dubio, ac pro certo habuit, id iussu, & opera prædicti Nicolai de Rentio fuisse factum, quamobrem Annibaldus instructo statim processu maledixit, atque excommunicauit eum Nicolaum, illũ appellans, ac declarans Patarenum, & fantasticum, & spiritu fantastico arreptum, & quicquid Nicolaus is pro quiete, ac libertate Vrbis fecerat, irritum, ac inane declarauit, excommunicauit quoque eius criminis authores, culposos, ac complices.

Cumque is Cardinalis elatione tumidus esset, videns se Romæ parui fieri, & nihili æstimari, nimio dolore torquebatur, ac doloris flammis exurebatur, & quietem non inueniens, manus assiduè percutiebat, dicens. Quo veni? Romam desertam, melius mihi fuisset Auenione commorari, & ibi paruũ Plebanum esse, quam Romæ magnum Prælatum, in domo lapidibus ictus sum, & per Vrbem sagittis, & nescio quos vlciscì, isque deinceps præ nimio

Digitized by Google

mio timore sub pileo ferream galeam,& ferreum thoracem gestabat.

Cumque iussu Pōtificis coactus esset ab Vrbe discedere, & Regnum Neapolitanum accedere, vt opem ferret eius Regni rebus denuò afflictis,ac penè desperatis,is in mense Iulij 1350,cum sol in maiori, ac feruentiori calore esset,Romam soluens,per Campaniam Romanam iter faciens, inuisit Ceparanum eius regionis agrum,inde ad Cassinense cœnobium progrediēs, vndique infinita munera,ac xenia ei data sunt, & præsertim ad cibum, & potum,& optima vina in phialis,cū is esset magnus vini potor, & ob equitandi laborem, & agitationem diebus illls canicularibus optimè bibit, & comedit,cumq; quadam die nimium,& optimos cibos comedisset, & præsertim plurimum lactem,nocte ob indigestionem non quieuit,manè de lecto surrexit stolidus ob præcedentis diei equitatum, primus autem locus, quem reperit,fuit villa Sancti Georgii,ibique quieuit,non valens amplius equo insidere,ac serò ibi remansit,nihilque comedit, nocte verò in ea villa ab humanis decessit,eiusque comitatus,ac familia maximo mœrore afflicta est,ac veluti oues à suo pastore derelictæ,dispersæ, cunctaque supellex ab eius regionis Regulis subrepta est,alter verò ex eius Cardinalis nepotibus statim mortuus est,Ioannes verò alter nepos Romam illicò reuersus,in hospitali Sancti Spiritus de Vrbe mortuus est, totaque Annibaldi familia infirmata est,è qua nullus euasit, quidam enim in aliquibus terris Campaniæ Romanæ,alij verò Romæ,alii Viterbii periere.

Eius Cardinalis corpus illicò fuit sectum,& balsamo,cera munda,& aloe illitum,& fratrum Minorum vestibus indutum,& in arca repositum,& mulo superimpositum in Vrbem delatum est,& in ædem Sancti Petri in eius sacello,nullo comite proiectum in sepulchrum.

Circa tempus,ac locum,quo is decessit, scriptores paululùm inter se dissidēt, author enim historiæ Nicolai de Rentio,qui eo tempore vixit,inquit eum decessisse in casali Sancti Georgii mense Iulii 1350 Onufrius verò Panuinius ait obiisse in Campania mense Iulii 1350. At Alphonsus Ciacconius ait in castro Sancti Georgii die 16. Augusti 1350.

Anonymus eius temporis author,qui res gestas à Nicolao de Rentio Romanæ Vrbis tunc Tribuno,seu potius tyranno speciali libro scripsit,qui in bibliotheca Vaticana habetur,cuius exemplum inde accepimus, multa de Annibaldo hoc de Ceccano Cardinali habet,nempè de legatione Romana,& de eius domo lapidibus à populo Romano petita, ac de sagittis in eum iactis,ac de iubileo,atque aliis,quæ superius diximus abundè agit,ac eius gesta prosequitur,& præsertim quæ Romæ gessit, atque contigerunt, eiusque,& nepotum,ac familiæ ægritudinem,ac mortem,& quamuis eum commendet è sacrorum canonum eruditione, ac eum fuisse magnum Decretalistam,vt ipse appellat,de eo tamen malè sentit, cum & multa conuicia,ac maledicta in eum inferat,& inter alia ait eum fuisse superbum, vanaglorium,honoris,pompę,ac dignitatum cupidum,& quod missas in Vrbe celebrabat more Romani Pontificis,domorum amplitudine gaudentem,auarum,& pecuniæ amatorem,atque auidum, maximum vini potorē, ac cibi immoderatum comestorem,multaque alia his similia, scribit etiam eum fuisse pinguem,cumque mortuus fuisset,excisus est, ac veluti vitulus lactans repertus est.

Nec nos latet aliunde haberi Annibaldum virum fuisse bonarum litterarū, Theologum quoque,& poetam,ac conscripsisse Latinè heroico carmine vitas Sanctorum Petri,& Pauli,vt testatur Gulielmus Eysengreineus de

Digitized by Google

Nemeto Spirensis,Germanus in suo Catalogo testium veritatis,qui sic ait. *Annibaldus de Ceccano Romanus ex Archiepiscopo Neapolitano, Episcopus Cardinalis Tusculanus, vir suæ etatis eloquentissimus, poeta grauis, Theologus, sacrarum legum exercitatissimus, vitas Beatorum Petri, & Pauli Christi Apostolorum doctissimis commentarijs heroico versu conscripsit. Obijt mense Iulio anno 1350. in Campania, legatione Neapolitana. Cadauer Romam relatum, pompa solemni ad Sancti Petri basilicam sepultum est.*

Meminit quoque huius libri ab Annibaldo conscripti Antonius Possevinus in primo vol. Apparatus sacri.

Matthæus Villanus Florentinus eius temporis scriptor in Chron. lib. 1. c. 29. 50. & 80. multa de Annibaldo hoc Cardinali, & de eius legatione in Vrbe Roma pro Romano Pontif. & de ipsius Cardinalis aduentu in ciuitatem Neapolim iussu eiusdem Pontificis, & de rebus ab eo gestis pro Regnicolis, ac pro Ludouico, & Ioanna eorum Regibus aduersus Vngaros, ac Teuthonicos, & quam fuerit odiosus, ac inuisus Romanis, ob iubileum abbreuiatum pro exteris, cum Romani maluissent ob eorum auaritiam exteros Romipetas diutius ibi commoraturos, ac de sagittis in eum Romæ iactis, & de iniuria eius familiæ illata, & de ipsius morte in itinere in Campania, vna cum pluribus eius familiaribus, & (vt tunc ferebatur) veneno eum fuisse necatum, quod Aquini ei in vino ait fuisse appositum.

Ioannes Villanus Florentinus lib. 10. eius Histor. cap. 53. ait Ioannē 22. Rom. Pontif. cum Auinione resideret creasse decem Cardinales die 18. Decembris 1327. inter quos Annibaldum de Ceccano in Campania, Archiepiscopum Neapolitanum.

Franciscus Petrarcha lib. 6. Epistolarum familiarium, epist. prima scribit ad eundem Annibaldum, quem ipse Hannibalem Tusculanēsem Episcopum Cardinalem appellat, aitque auaritiam cæteris vitiis esse potiorem, & in quos nam potissimum, ac plurimum imperii habere ostendit.

Illud vnum non me præterit Annibaldum hunc nostrum ab aliquibus Romanum dici, ab aliis Campanum in Hernicis appellari, quod ex eo contingit, quod eius familiæ viri ex Ceccano oppido in Romana Campania in Henricis, vbi per longissimum tempus dominati sunt, de Ceccano nuncupati fuerunt, at re vera, vt constans fama est, ex nobili familia de Comitibus de Vrbe originem trahunt.

Bzouius in Annal. Erant autem huius familiæ viri potentes, comperimus enim anno 1345. cum tumultus Romæ contigisset ob factiones Ceccanorum, nepotum nempè Annibaldi huius Cardinalis inter se dissidentes, omnem maritimam, ac Campaniæ prouinciam ferro, atque igne fœdasse, quamobrem Clemens VI. Papa suis litteris Auinione datis 3. non. Octobris Reatino Episcopo eius in Vrbe Vicario, & Anagnino, & Terracinensi Episcopis id totum negotium commisisse, præcipitque, vt saltem inter eos fœdus inirent.

Fuit & alius Annibaldus de Ceccano castri Ceccani dominus, aliorumque oppidorum in Romana Campania, & in Regno Neapolitano in Aprutina prouincia, qui vxorem habuit Franceſcam de Aquino. Is autem creditur fortè fuisse frater huius nostri Cardinalis.

1328.

IOANNES VRSINVS, siue de Filiis Vrsi, (sic enim ea familia ijs temporibus inscribebatur) patricius Romanus, vir eximiæ doctrinæ laudibus præ-

Digitized by Google

præstans, ecclesiæ Neapolitanæ præficitur anno 1328. à Ioanne 22. Romano Pontifice. Fuit autem Ioannes hic germanus frater Neapolioni Vrsini, qui multorum oppidorum Regulus fuit, & Regis Roberti à cubiculis, siuè vt vocant, Camerarius, dein magnus Regni Logotheta, ac Prothonotarius.

Hunc quoque procul dubio credimus esse Ioannem illum de filiis Vrsi, qui cum Cappellanus esset Summi Pontificis, Robertus Rex anno 1323. illum in Consiliarium, ac familiarem suum asciuit, multis laudibus eum cõmendans, vt ex eius Regis litteris, quæ sic se habent.

Robertus, &c. Vniuersis presentes litteras inspecturis, tam præsentibus, quam futuris. Eos dignos fore decreuimus nostris interesse consilijs, & aliorum nostrorum collateralium, & familiarium numero aggregari, quos nobilitas ornat, illustrat discretio, & fides probat, & obsequiosæ deuotionis sedula promptitudo commendat. Ijs itaque in persona venerabilis viri Iohannis de filijs Vrsi domini nostri Summi Pontificis Cappellani, nostrique deuoti in iudicio rectę considerationis attentis, præter alias virtutum dotes laudabiles, quibus eum decorari didicimus, testimonio laudis accepto, ipsum in Consiliarium, & familiarem nostrum præsentium tenore recipimus, & ad aliorum Consiliariorum, & familiarium nostrorum cętum aggregamus, volentes, ac iubentes, vt Iohannes idem illis propterea honoribus, fauoribus, indultis, prærogatiuis, & gratijs potiatur, & gaudeat, quibus cæteri Consiliarij, & familiares nostri potiri, & gaudere soliti sunt, & debent. In cuius rei testimonium præsentes litteras nostras sibi exinde fieri, & pendenti sigillo Maiestatis nostræ iussimus communiri. Datum Neapoli anno Domini 1327. die 12. Octobris 11. Ind. Regnorum nostrorum anno 19.

Regist. Regis Roberti 1310. lit. C. f. 270. at.

In libro obligationum Cameræ Apostolicæ memoratur Ioannes Archiepiscopus Neapolitanus die vltimo Aprelis 1328.

Hic autem vbi primum pontificatum iniit, nihil quod boni pastoris munus decet prætermisit, etenim ad Cleri, ouiumque sibi commissarum morum, re formationem, atque abusus, qui paulatim irrepserant, tollendos, sexaginta quatuor constitutiones synodales cum cathredalis ecclesiæ Capituli assensu, ac voto edidit, in quibus aliquot eius prædecessorum statutis, ac constitutionibus confirmatis, & pluribus de suo additis, omnes alias, tam ab ipso, quam ab eius prædecessoribus editas in eo volumine non insertas, cassas, atque irritas fecit, firmis tamen statutis, & cõstitutionibus per eum, seu eius Vicarios ordinatis inter vassallos Neapolitanæ ecclesiæ, est autem earum exordium.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, Beatæ Virginis glorioſę matris eius, Beatæ Catharinæ martyris, & Beati Ianuarij, totiusque cęlestis curiæ Amen.

Nos Ioannes Dei, & Apostolicę sedis gratia Archiepiscopus Neapolitanus, suscepti pastoralis regiminis nos cura sollicitat, sic vtilitatibus subiectorum, in illis præcipuè, quæ animarum saluti consulunt, &c.

Eæ Ioannis constitutiones ab Alexandro Carrafa cum aliquot aliis Gasparis Archiepiscopi sanctionibus confirmatæ, typis excusæ sunt Neapoli Francisci Tuppi Neapolitani cura, qui eas eidem Alexandro nuncupauit, dein recusæ sunt anno 1540. cum ritibus archiepiscopalis curiæ Neapolitanæ, qui causarum forensium vsui habentur, demum iterum prælo commissæ cum ritibus magnæ curię Vicariæ, atque ad eos ritus Prosperi Carauitæ commentariis.

Nec his contentus Ioannes die primo Maii 1337. omnes suæ ecclesiæ consuetudines, cerimonias, & solennitates seruari solitas, in scriptis redigi curauit,

Digitized by Google

rauit,reformauit,ac ſeruari iuſſit,in diuinis nempè officiis pro Dei, & Sanctorum cultu celebrandis,generalibus item, ac particularibus Cleri proceſſionibus geſtandis,ſacris etiam ſpectaculis,& ludis populo exhibẽdis; ac in obſequijs ab eius ciuitatis Cleris,Latino nempè,& Græco Neapolitano Antiſtiti, & cathredali eccleſiæ præſtandis per totum annum, quorum rituum magna iam pars temporum curriculo antiquata eſt.

Cumque ſua ab eccleſia per diuturnum temporis ſpatium,rebus ſic exigentibus abfuiſſet,reuerſus multa reperit innouata, quapropter vti bonus paſtor ad illa benè cõſtituenda mentem conuertens,atque comperiens Capitulum ſuę eccleſię cum tam onerosa Canonicorum multitudine ſe grauatũ conſpiceret, ſicut ipſi dicebant, vt prẹter confuſionem, quę ex ſuperflua, & inutili multitudine,plerumque oriri aſſolet, redditus etiam minimè ſuppeterent, adeo vt ij non abſque penuria vitam ducere potuiſſent atque eam ob cauſam Canonicos ſeſe ſtricto ſacramento obſtrinxiſſe, nullę in futurum Canonicorum creationi aſſentiri, nec electum admictendum ab ijs fore, adeò quod Canonicorũ numerus ita diminutus eſſet, partim ad maiorẽ dignitatẽ aſſumptis,partim verò defunctis,et alio modo deficiẽtibus,vt pauci eſſent,quique ad eius eccleſię ſeruitium minimè ſufficerent,quod quidẽ Ioannes Archiepiſcopus tamdiu in remotis agens ignorauerat, cumque Neapolim reuerſus alios Canonicos in vacantium locum cum Capituli conſenſu,vt ſolitum fuerat,creare vellet,Capitulum aſſentiri recuſauit, in periurii reatum incurrere inſimulans, quamobrem non parua inter Archiepiſcopum,et Capitulum altercatio exorta eſt,habito tandẽ conuentionis ineundę,cum eodẽ Capitulo tractatu,et adhibito inſigniũ ſacræ Theologię,ac legum doctorum,atque virorum eruditorum voto,in eam tandem conuentionem deuentum eſt, vt Canonicorum numerus nullo vnquam futuro tempore quadragenarium excederet,optimè enim,& commodè ex facultatibus,quas Canonici in communi obtinebant, ſubſtentari poterãt. Declaratum eſt etiam eorundem Canonicorum collationem ad Archiepiſcopum,vna cum Capitulo ex more ſpectare, reſeruatis canonicatibus, qui præbendati vocantur,quorum ordinatio ex immemorabili tempore Archiepiſcopo dumtaxat pertinere noſcuntur,vt ex eius conuentionis tabulis Neapoli die 10. Decembris 1343. rogatis per Martinum de Marſia de Alareo clericum Apoſtolica authoritate notarium, atq; ipſius Archiepiſcopi,omniumque Canonicorum ſubſcriptionibus roboratis,quę penes Capitulum aſſeruantur,perſpicitur.

Quod autem pertinet ad Canonicos ante hanc conuentionem à Ioanne Archiepiſcopo cum Capitulo initam, non fuiſſe certum numerum ſcimus, comperimus enim Benedictum 12. Rom. Pontif. anno 1334. canonicatum in maiori eccleſia Neapolitana cõtuliſſe Cæſario de Acerris patricio Neapolitano Baccalaureo in iure ciuili,tùm ob eius virtutes,tùm quoq; intuitu,& conſideratione cariſſimi in Chriſto filij Regis Roberti, pro eodem Cæſario eius domeſtico,Conſiliario, & familiari eidem Pontifici humiliter ſupplicantis,ac diſtrictè præcipit Neapolitano Archiepiſcopo, eiuſque Capitulo,ad quos canonicatus prædicti collatio ſpectabat, vt id obſeruarent;commiſit quoque Tranenſi,& Amalphitano Archiepiſcopis, & Archidiacono Sancti Ioannis maioris eius Neapolitanæ vrbis collationis ipſius executionem,aſſerens idem Pontifex in ſuis litteris,in Neapolitana eccleſia certum Canonicorum numerum non haberi, vt ex eius Pontificis diplomate ſub datum Auenione 11. Kal. Iunii anno 1334. Pontificatus

eius

Digitized by Google

eius anno primo, quod in archiuio cœnobii Sancti Dominici huius ciuitatis habetur.

Fecit etiam Ioannes hic Archiepiſcopus inuentarium, & regiſtrum; ſiue vt vocant, cataſtum bonorum eccleſiarum omnium ciuitatis Neapolis, eiuſq; diœceſis, in quo iura, redditus, priuilegia, ac fundationes, quo nempè tempore, & à quibus eæ fuerint erectæ, ſingillatim recenſebantur, idque regnantibus dominis Ludouico, ac Ioanna Neapolitanorum Regibus anno 1353 die 2. Decembris Ind. 7. geſtum erat, quod quidem inuentarium præ grande erat, ac in pergameno conſcriptum, & in maiori Neapolitana eccleſia penes Archiepiſcopos eius ſucceſſores aſſeruabatur, ex quo aliquot exemplaria pro quibuſdam eccleſijs à publicis tabellionibus excerpta vidimus, illud exhibente domino Nicolao Archiepiſcopo anno 1423. & publica exinde documenta rogata, licet in aliquibus exemplaribus perperã, & ex errore confectum fuiſſe regiſtrum illud dicatur à Ludouico Neapolitano Archiepiſcopo, quod ex noſtri indicis ſerie falſum deprehenditur, tunc enim non Ludouicus, ſed Ioãnes hic noſter Archiepiſcopus præerat. Sed diu eſt, quod eius libri interitus deploratur, & eccleſiarum bona ob bellorum turbines, & crebras ciuitatis, & Regni huius exagitationes, ac procellas deperdita, atque occupata fuerunt.

In huius quoque Archiepiſcopi manibus anno 1334. ex centum octuaginta duabus fœminis, quæ dudum Sanciæ Reginæ Roberti Neapolitanorũ Regis coniugis, matronæ religioſiſſimæ ſuaſu, ac monitis, relicta turpi, ac inhoneſta vita, peccatis reſipuerant, & monaſterium Sanctæ Mariæ Magdalenæ Neapoli ab eadem Regina paulò ante erectum ingreſſæ fuerant, centum ſexaginta ſex ſolennitèr votum religioſorum more profeſſæ ſunt, vt publico documento, quod penes dicti monaſterij moniales aſſeruatur clarius inſpicitur, incipit autem. Fr. Franciſcus Gonſagha in Chronic. ord. S. Franciſci. Fr. Lucas Vuadding. in Annal. Min. tom. 3. ad annum 1324.

Ioannes miſeratione diuina Neapolitanus Archiepiſcopus, honorabilibus, & religioſis viris Miniſtris Prouincialibus prouinciæ Terræ laboris, ac eorum Vicarijs, præſentibus, & futuris, &c.

Voluitque eadem fundatrix, vt is locus fratrum minorum regimini perpetuis temporibus ſubiiceretur, atque ob eam cauſam eundem Ioannem Archiepiſcopum impensè rogauit, vt tam ipſius, quam eius ſucceſſorum nomine iuri, quod in eo monaſterio ex ordinaria authoritate haberent, vel habere poſſent, munifica liberalitate renunciaret, quamobrem is Archiepiſcopus attendens Reginæ zelum, quæ tam religiosè, & actentè de animarum ſalute anxia, & ſollicita erat, quæ veluti Patriarcha Noe alteram arcam conſtruxerat, in qua ſceleſtæ mulieres de peccatorum, ac facinorum diluuio ereptæ, cuſtodirentur, atque incolumes ſeruarentur, quęque earum domos in publicis lupanaribus non dedignata fuerit accedere, vt eas ad veram ſalutis viam reduceret, atque conuerteret, & tùm lachrymis, tùm quoque verbis, ac ſanctis monitis ſuadere, vt monaſterium illud ingrederentur, infami, ac periculis plena eorum vita relicta, & opus illud ea fouente, maximum incrementum ceperat, ad tercentum enim tunc ſororum numerus creuerat, cum prius eadem Regina ampliſſimum cœnobium Sanctæ Clarę virginibus ex legitimo matrimonio ſuſceptis ſummis laboribus, ac ſumptibus paraſſet, Reginæ pio affectui is Archiepiſcopus libentèr annuens, Narnienſi Epiſcopo eius generali Vicario negotium illud commiſit, cum is Archiepiſcopus, vt credimus, Neapoli abeſſet, qui eius Archiepiſcopi nomine, ac Neapolitanæ eccleſiæ Capitulo aſſentiente, anno 1341. iis iuribus

Digitized by Google

bus renunciauit,hoc tamen pacto adiecto,vt singulis annis sacri illius conuentus moniales vnam ceræ libram cathedrali ecclesiæ in festo Sãctæ Mariæ Magdalenæ in recognitionis signum, atque accepti beneficii memoriam penderent.Cuius renunciationis litteræ prædicti Narnienfis Episcopi,atque totius Neapolitani Capituli manibus subscriptæ in eo cœnobio asseruantur.

ijdem Gonsagha, & Vuadding. ad an. 1335. Cumque eadem Sancia videret monasterium illud Sanctæ Marię Magdalenę maiorem numerum capere non posse, aliquod aliud cœnobium Neapoli ad eas meretrices excipiendas constructe cogitauit, quod re ipsa effecit, ædificauit enim anno 1335. monasterium Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ dicatum,& fratrum minorum curæ paritèr commendauit, atque Ioannes Archiepiscopus anno 1341.per Narnienfem Episcopum eius Vicarium, Capitulo cathedralis ecclesiæ annuente, ex ordinaria paritèr potestate exemit,ita vt quotannis in diuæ Mariæ Ægyptiacæ solenniis vnam ceræ librã maiori Neapolitanæ ecclesiæ ex pacto exfolueret,quam cessionem à Ioanne Archiepiscopo factam,Clemens sextus Rom. Pontifex suo diplomate sub datum Auinione anno 1343.roborauit Dein temporis tractu in duobus his monasteriis moniales virgines introductę sunt.

Idem Ioannes Archiepiscopus suis litteris sub datum die 6. Iunii 1343.ipsius, & totius Capituli subscriptionibus munitis assentitur permutationi cuidam factæ precibus,& ad instantiam dominæ Reginę Ioannę ab Æconomis domus,& hospitalis diuę Marię Annunciatæ huius ciuitatis cum monialibus Sanctæ Mariæ Magdalenæ, in qua ii Æconomi concesserant eisdem monialibus eorum ecclesiam Sãctissimæ Annuntiatæ pro eius monasterii ampliatione, & è contra eę moniales tradiderant iis Æconomis quendam proximum adiacentem locum,in quo commodè potuisset sacra diuę Annunciatę ædes ædificari,promictens dicta domina Regina auxiliũ iis Æconomis præstare in eo loco erigendo,illumque ampliare.

Fr. Lucas Vuadding. in Annal. Min. tom. 3. ann. 1343. f. 514. n. 16.

Perspeximus quoque eius Archiepiscopi diploma,quo licentiam,ac facultatem concedit Neapolitanis quibusdam ciuibus erigendi Neapoli in platea calcariæ regionis portænouæ,ecclesiam sub vocabulo Sanctæ Marię de corona,sub reseruatione iuris patronatus,vt ex publico documento Neapoli rogato manu Marini Buccaplanulę die 20.Octobris 1354. Ind. 8.cui Archiepiscopus hunc in modum subscribitur.

Nos Ioannes Dei gratia Archiepiscopus Neapolitanus consentimus.

Fuit quoque Ioannes hic Archiepiscopus Neapolitanus à Benedicto XII. Rom.Pontif. qui Auenione residebat,anno 1334.eius pontificatus primo, constitutus eius Vicarius in vrbe Roma, vt testatur Franciscus Bosquetus Narbonensis in historia Pontificum Romanorum,qui è Gallia oriundi in ea sederunt,in notis ad vitam eiusdem Pontificis.

Regist. Regis Roberti 1331. 1332. lit. A. f. 91. Habetur quoque sæpius eius Archiepiscopi mentio in Regum Neapolitanorum actis,etenim Rex Robertus anno 1332.die 12.Iulij 15. Ind. præsentat coram Archiepiscopo Neapolitano clericum Nicolaum de Auferio Neapolitanum,in Rectorem ecclesiæ Sancti Anelli maioris de Neapoli,in cuius certa parte regiæ curiæ ius competit patronatus.

Regist. Regis Roberti 1335. lit. D. f. 91. Idem Rex anno 1335.die primo Septembris 4 Ind.præsentat eundem Nicolaum de Auferio filium Bartholomæi de Auferio de Neapoli militis, coram Ioanne Archiepiscopo Neapolitano,in Rectorem ecclesiæ Sancti Seuerini piczuli,sitæ propè plateam domus nouæ ciuitatis Neapolis, in cuius certa portione regiæ curiæ ius competit patronatus.

Re-

Digitized by Google

Regina quoque Ioanna prima anno 1347. die 8. Decembris primæ Ind. præsentat Archiepiscopo Neapolitano presbyterum Petrum de Vablella in Rectorem ecclesiæ Sancti Nicolai de molo, in qua regiæ curiæ pertinet ius patronatus. Regist Reginæ Ic: 1. 1347. lit. F. f.104.at.

Interfuit etiam, vt eiusdem regii archiuii monumentis cauetur, solenni illi coronationi Reginæ Ioannæ Neapoli celebratę in diuę Clarę sacrâ æde, die penultimo Augusti 1344. per Americum S.R.E. Cardinalem Apostolicæ sedis Legatum, cui complures etiam Archiepiscopi, Episcopi, proceres, ac milites adfuerunt. Regist. Reginæ Io: 1. 1343. lit. G. f.6 at. F. Abraham Bzouius in 14. vol. Ann. eccl. anno 1344.

Idem quoque Ioannes Neapolitanus Archiepiscopus obtinet ab eodem Roberto Rege facultatem emendi, & tenendi bona quædam feudalia, quæ emere intendebat à Neapolione de Filiis Vrsi de Vrbe eius germano fratre, vti viro, & procuratore Marię de Suliaco, eidem Marię ex Hugonis de Suliaco eius fratris hereditate obuenta, vt ex regiis litteris sub datum die penultimo Martii 1342. in Regist. Reg. Roberti 1337. lit. A. f.267.

Eodemq; anno idem Neapolio de Filiis Vrsi de Vrbe, Cambellanus, familiaris, & fidelis regius, vti vir, ac procurator Marię de Suliaco petiit à Rege assensum vendendi bona quædam feudalia, quæ ad valorem vnciarũ duarum mille ascendebant, eidem Marię ex fratris successione, vt prædiximus, peruenta, venerabili patri domino Ioanni de Filiis Vrsi de Vrbe Neapolitano Archiepiscopo, non tamen vt Neapolitano Antistiti, nec suæ maioris ecclesiæ nomine, sed vti priuatę personæ, cui venditioni Rex annuit die .. Iunii 1342. Ind. 10. in eodem Regist. 1337. f 272. at.

Ioanna quoq; prima Regina suũ assensũ præstitit, vt Ioannes de Filiis Vrsi de Vrbe Archiepiscopus Neapolitanus eius dilectus Consiliarius, familiaris, ac fidelis, emere, ac tenere posset castrum Paganum de nouo feudo, cum eius vassallis, quod in Capitinatæ prouincia positum erat, ac Maria de Suliaco Neapolionis vxor ei vendere intendebat, non tamen vt Neapolitanę ecclesię Archiepiscopo, nec ratione cuiusuis dignitatis suę ecclesiasticę, sed vt singulari, & priuatæ personę, vt ex reginalibus litteris die 8. Maii 1344. Ind. 12. in Regist Reginæ Io: primæ 1343 & 1344. lit. C f.115. at.

Eadem Regina iubet, vt venerabilis dominus Ioannes de Filiis Vrsi de Vrbe Archiepiscopus Neapolitanus assecuretur, & debitum assecurationis sacramentum ei à vassallis præstetur pro castro Pagani, quod situm est in prouincia Capitinatę, sibi vendito à Maria de Suliaco consorte Neapolionis de Filiis Vrsi, nõ vt Neapolitano Archiepiscopo, nec ratione dictæ suę ecclesiasticę dignitatis, sed vti singulari, & priuatę personę die 12. Maii 1344. Ind. 12. in Regist Reginæ Io: 1343. lit. D. f.125. at.

Idem dominus Ioannes de Filiis Vrsi de Vrbe Neapolitanus Archiepiscopus asserẽs se possidere immediatè, & in capite à regia curia castra Paleariæ, castrum Tussiciæ, castrum Insulæ, castrum, quod dicitur li Castelli, & castrum Riui Carrarij, cum hominibus, & vassallis, posita in prouincia Aprutina, olim sibi vendita à Maria de Suliaco Neapolionis de Filijs Vrsi coniuge, precatur Reginam, vt facultatem ei tribueret eadem castra rursus eidem Mariæ vendendi, cuius precibus Regina assentitur, die 8. Maii 1344. Ind. 12. in Regist eiusdem Reginę 1343. & 1344. lit. C. f.112.

Eadẽ Regina iussit, vt Maria de Suliaco cõsors Neapolionis de Filiis Vrsi de Vrbe assecuretur, & assecurationis debitæ sacramentum ei præstetur à vassallis dictorum castrorum Paleanæ, Tussiciæ, Insulæ, li Castelli, & Riui Carrarij, quæ olim eadem Maria vendiderat venerabili patri domino Ioanni de Filijs Vrsi de Vrbe Archiepiscopo Neapolitano, nunc autem idem Archie- in Regist Reginæ Io: primę 1343 lit. D. f.109.

Digitized by Google

chiepiſcopus cum eius Reginæ beneplacito vendidit eidem Mariæ pro pretio iam ſoluto dicto Archiepiſcopo, ſub datum 12. Maii 1344. Ind. 12.

Ex actis, & epiſtolis Romanorum Pontificum, quæ in Vaticana bibliotheca aſſeruãtur, multa ab Apoſtolica ſede Ioanni huic Archiepiſcopo commiſſa munera comperimus, & ſæpius de eo mentionem habitam, inter quę Benedictus XII. Roberto Siciliæ Regi anno 1335. præcipit, vt Bertrãdo Ebredunenſi Archiepiſcopo Apoſtolicæ ſedis nuncio, & Ioanni huic Neapolitano Archiepiſcopo fidelitatis iuramentum, ac ligium homagium eiuſdem Apoſtolicæ ſedis nomine præſtaret, quod factum eſt, Rex enim eodem anno in eorum manibus Neapoli iuramentum præſtitit, & cẽſus ſolutionem promiſit, atque conditiones, & pacta in formula inueſtiturę olim Carolo eius auo pręſcripta ſeruare iurauit, quamobrem Pontifex eidem Roberto Siciliæ Regnum beneficiario iure in feudum conceſſum confirmauit, vt ex epiſtolis eiuſdem Pontificis, & ex Columnenſi codice bibliothecæ Vaticanę, frater Abraham Bzouius in 14. vol. Annal eccl. ad annum 1335. teſtatur.

Fr. Abrahã Bzouius in 14. vol. Annal. eccl. anno 1335.

In codice quodam manuſcripto, qui Annotationes ad Platinam in vitis Romanorum Pontificum inſcribitur, excerptæ ex libro Illuſtriſſimi Cardinalis Farneſii, qui fuit cuiuſdam Epiſcopi Foroliuienſis de Fliſco, & vt plurimum excerptus eſt ex libro de priuilegiis S. R. E. qui aſſeruatur Romæ inter arcana in arce Sancti Angeli, dum de Benedicto Papa 12. agitur, ſic habetur.

Item anno Chriſti 1335. dominus Robertus Rex Siciliæ apud Neapolim fecit pleniſſimum iuramentum, & ligium homagium de Regnis, dominis Archiepiſcopis Ebredunenſi, & Neapolitano, in perſonam præfati domini Benedicti, cum conditionibus, quas auus eiuſdem dominus Carolus iurauerat alias dominis Arciboldo, Richardo, Ioanni, & Iacobo Legatis, qui præfatum Carolum de ipſo Regno inueſtiuerunt nomine Papæ.

Idem Bzouius in 14. vol. Annal. eccl anno 1340.

Hoc etiam præſule anno 1340. cum Armenus quidam Neapolim appuliſſet, quem fratrem Apoſtolum ſalutabant, qui nec iuxta Romanæ eccleſiæ ritum ſanctum baptiſma ſuſceperat, nec catholicæ eccleſiæ vnitate fidelibus ſociatus Nicopolitani Archiepiſcopi titulum indignè ſibi vſurpauerat, & Latinos clericos ordinare audebat, altaria, atque eccleſias conſecrare, ſanctum chriſma conficere, & Latinorum frõtes inungere, & nèdum eccleſiam ſcindebat, verum etiam ſimplicium virorum animos erroribus implebat, quamobrem Benedictus 12. Rom. Pontifex Ioanni huic Neapolitano Archiepiſcopo pręcepit, vt illicò eum caperet, & ſub fida cuſtodia ad ipſum Auenionem tranſmitteret, vt eiuſdem Pontificis litteris edocemur hoc anno datis.

Ioannes etiam Papa 22. deputat Archiepiſcopum Neapolitanum iudicem, conſeruatorem monaſterij monialium ordinis Sanctæ Clarę Neapoli conſtructi à Sãcia Sicilię Regina Roberti Regij coniuge, vt ex eius Pontificis litteris Auinione datis 4. Idus Ianuarij 1317. relatis à fratre Luca Vuaddingo in. 3. tomo Annal. Minorum in regeſtro Pontificio fol. 55. n. 6.

Idem Ioannes 55. deputat, ac eligit Neapolitanum, Capuanum, ac Salernitanum Archiepiſcopos conſeruatores monaſterij clariſſimarum Sancti corporis Chriſti ordinis Sanctæ Claræ Neapoli poſitum, vt ex eius litteris ſub datum Auinione 14. Kal. Martij 1320. quas refert idem Vuaddingus eodẽ vol. 3. Annal Minorum, in regiſtro Pontificio n. 96. fol. 114.

Idem quoque Ioannes ſcribens Archiepiſcopo Neapolitano, præcipit ei, vt com-

Digitized by Google

commutari faciat quasdam domos inter fratres Minores conuẽtus Sancti Laurẽtii huius Ciuitatis Neapoli, & moniales Sancti Gregorij eiusdem Ciuitatis, ordinis Sancti Benedicti, vt ex eius diplomate Auinione dato 6. Idus Decembris 1332. quod habet idem Vuaddingus eodẽ 3. vol. Annal. Min. in regestro Pontificio n. 271. fol. 228.

Clemẽs Papa sextus scribit Ioanni Archiepiscopo Neapolitano, & Gulielmo Episcopo Carnotensi Apostolicæ sedis Nũcio sub datum Auinione 12. Kal. Septembris 1345. vt restitui faciat bona per claræ memoriæ Sanciam Siciliæ Reginam relicta ad pios vsus, vt ex eius Pontificis litteris, quas refert idem Vuaddingus in 3. tom. Annal. Min. in regiſtro Pontificio fol. 330.

Exortis quoque discordijs inter Reginam Ioannam, & Ludouicum Tarentinum Principem coniuges, Clemẽs sextus Papa uerens, ne uigentibus bellis inter eãdem Reginam, ac Ludouicum Vngarię Regem, qui iam è Regno recesserat, ac iterum in Italiam redierat, neue ex causa earum dissensionum Regnum hoc opprimeretur, idem Põtifex mandauit Ioanni Neapolitano Archiepiscopo, vt discordes eos coniuges conciliaret, omnesque proceres ad Regni tutelam, si opus foret paratos esse iuberet, ut ex litteris sub datũ Auinione 4. Kal. Iunij 1350. epistola 4. idem Bzouius in 14. vol. Annal. eccl. anno 1350.

Idem Pontifex anno 1352. cum accepisset, quod Robertus qui Constãtinopolitanus dicebatur, ac tunc nuper ex Vngaria reuersus fuerat, ac Maria Dyrrachij Ducissa, Caroli Ducis relicta, pluresque alii regiæ familiæ Principes, fidelitatis iuramentum Ludouico, & Ioannæ Regibus præstare renuerent, & quod grauius erat, inter eos Reges discordias excitarent, ac fouerent, itaut ii Reges inter se non benè haberent, isque Pontifex id indignè ferens, Ioanni huic Neapolitano Archiepiscopo, ac Petro Beneuentano Archiepiscopo scripsit, vt eos Principes, ac Robertum præsertim, & Mariam ad ligii, & fidelitatis iuramentum iis Regibus præstandum per ecclesiasticas etiam censuras compellerent, ac sub eisdem censuris comprimerent eos, qui discordias inter eosdem Regem, & Reginam exagitarent. Bzouius in 14. vol. An. eccl. anno 1352.

Innocentius sextus Romanus Pontifex litteras scribit Archiepiscopo Neapolitano (tacito nomine) datas apud Villam nouam Auinionensis diœcesis 3. non. Augusti 1354. pro Abbatissa, & cõuentu monasterii sancti corporis Christi Neapolitani, ordinis Sanctæ Claræ, & ex litteris, quas refert frater Lucas Vuaddingus in 4. vol. Annal. Minorum in regesto Pontificio fol. 43.

Idem Pontifex Innocentius sextus litteras scribit Ioãni Archiepiscopo Neapolitano, ac dilectis filiis Vniuersitati Ciuitatis Neapolis sub datum Auinione 14. Kal. Octobris 1356. pro Abbatissa, & conuentu eiusdem monasterii sancti corporis Christi Neapolitani, quas refert idem frater Lucas Vuaddingus in eodem 4. vol. Annal. Min. in regestro Pontificio fol. 56.

Idem Ioannes Archiepiscopus annum circitèr 1343. Elisabet Vngariæ Reginam Andreæ Neapolitanorum Regis matrem, Neapoli Romam ad Apostolorum basilicas inuisendas proficiscentem, vna cum ingenti Procerum, ac Episcoporum turma comitatus est, vt testatur Antonius Bonfinius rerũ Vngaricarum decade 2. lib. 10.

Eo etiam præsule anno 1349. die 10. Decembris terribiles, ac mirabiles terremotus in Italia contigerunt, magnum damnum inferentes, atque tunc Neapoli turris campanaria, ac facies maioris Neapolitanæ ecclesiæ ceciderunt, vt habet Mattheus Villanus in eius chronico lib. 1. cap. 45. Bzouius in 14. vol. ann. eccl. anno 1332.

Eoque præsule Ioannes 22. Pontifex speciali affectu ecclesiam Neapolitanã pro

prosequens anno 1332. pannum quendam aureum Sancti Ianuarii præcipui ciuitatis patroni gestis affabrè insignitum eidem Archiepiscopo, & eius Capitulo, dono misit, præcipiens in eadem ecclesia piè perpetuò asseruari, vt nobis eiusdem Pontificis diplomata significant, hunc in modum.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo Neapolitano. Ecclesiam Neapolitanam, ad quam dilectionis, & deuotionis specialis affectum gerimus, honorare volentes, quendam pannum aureum, imaginibus Beati Ianuarij Martyris, cuius corpus in eadem requiescit ecclesia, historiatum decenter, vt accepimus, de pecunia nostra emptum, quem dilectus filius Magister Raymundus de Salgis Canonicus Parisiensis Cappellanus noster tunc in partibus illis Apostolicæ sedis Nuntius, penes dilectos filios mercatores societatis Bonaccursorum de Florentia, commorantes Neapoli, quòusque nos de illo aliter ordinaremus, deposuit conseruandum, memoratæ Neapolitanæ ecclesiæ ob diuinam, & eiusdem Sancti reuerentiam, pro decore, & ornatu ipsius ecclesiæ, damus, & concedimus de gratia speciali. Quò circa discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus pannum ipsum, quem per alias litteras, mercatoribus prædictis directas vobis, per eos assignari mandamus, suscipientes deuotè, illum ordinetis, & disponatis in eadem ecclesia pro ornatu, & decore huiusmodi perpetuò conseruandum. Datum Auinioni 15. Kal. Septembris Pontificatus nostri anno 18.

Eisdem mercatoribus. Cum quendam pannum aureum imaginibus Beati Ianuarij Martyris historiatum, quē dilectus filius Magister Raymundus de Salgis Canonicus Parisiensis Cappellanus noster, penes vos deposuit conseruandum, ecclesiæ Neapolitanæ pro decore, ac ornatu ipsius, ob diuinam, et ipsius Sancti reuerentiam dederimus, & concesserimus, de gratia speciali discretioni vestræ præsentium tenore mādamus, quatenus venerabili fratri nostro Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo Neapolitano dictum pannum pro ornatu, & decore huiusmodi perpetuò conseruandum in ipsa ecclesia, studeatis celeriter assignare: facientes super eadem assignatione confici publicum instrumentum, seriem præsentium continens, illud nobis fideliter transmissuri. Datum vt supra.

Bzouius in 14. vol. Ann. eccl. anno 1355.

Anno etiam 1355. cum idem Ioannes Archiepiscopus, reuerteretur à visitatione monasterii Sancti Seuerini huius ciuitatis, quod à monachis ordinis Sancti Benedicti incolebatur, cum esset in vestibulo ferè templi Sancti Stephani propè cathredalem ecclesiam, Philippus Minutulus dictus Pallocta, & Vrsillus Minutulus milites, ac Ioannes Fraynaldi Minutulus, domicellus Neapolitanus, cum valida armatorum comitiua Archiepiscopum inuadūt, & in eum irruentes, ex equo præcipitarunt, & armis, ac lapidibus illum impetentes, violarunt, atque vno ex Archiepiscopi familiaribus occiso, ipsum quoque interficere summis viribus conantes, tentarunt, sed ab aliis, qui mox in eius auxilium accurrerunt repressi, ac prohibiti sunt, quamobrem Innocentius sextus Romanus Pontif. audita tanta hominum audacia, ac temeritate, eos diri anathematis mucrone feriit, & dignitatum omnium vsq; ad secundam generationem incapaces declarauit, sub datum in Auenionēsi Apostolico palatio ij. Idus Octobris anno 1355. his litteris datis.

Ad futuram rei memoriam. Solent peruersæ mentes in superbiam erigi, quoties pro qualitate criminum pœnas meritas non senserunt, & quantum erga eas iudicantis fuit pia magis auctoritas, tātùm ipsæ factæ sunt ad flagitia proniores. Obrepit enim quasi morbus iniquitas, & sicut ille cum factus fuerit, ex negligentia chronicus, salutarem vim refugit pigmentorum, sic ista nisi rigore fuerit seuientis repressa iustitiæ, contemnit leges, abijcit canones, despicit sanctiones. Oportet ergo Præsidentem esse sollicitum, vt in virga iustitiæ peruersorum compescat audaciam, insolentium

li-

licentiam frænet, & allidat molimina iniquorum, ficque animaduersione digna quęque flagitia recompenset, quod reus criminis habeat in pęna, quod doleat, & peccandi licentiam neglecta correctio in alios non deriuet. Nam quò insacinoroſos, et malos ſæuitur iuſtè, rigidius, eò bonorum quieti prouidetur tutius, eò ſecuritati conſulitur vtilius innocentum. Dudum ſiquidem cum fama publica ad noſtrum perduxiſſet auditum, & id eſſet ita notorium, quod tergiuerſatione aliqua occultari non poſſet, quod dum venerabilis frater noſter Ioannes Archiepiſcopus Neapolitanus de monaſterio Sancti Seuerini Neapolitan. ordinis Sancti Benedicti ordinario ſibi iure ſubiecto, in quo dilecto filio Abbati, & Conuentui dicti Monaſterij officium viſitationis impenderat, ad ſuum oſtium remearet, nobiles viri Philippus Minutulus dictus Pallocta, & Vrſillus Minutulus milites, ac Ioannes Fraynaldi Minutulus domicellus Neapolitan. temerata iuſtitia regula, æquitatis iure corrupto, lege modeſtiæ violata, reuerentia calcata paterna, & dominij timore contempto, aſſociatis ſibi quibuſdam eorum in hac parte complicibus, & inſidijs præparatis, propè eccleſiam S. Stephani Neapolitan. in eundem Archiepiſcopum patrem, & paſtorem animarum ſuarum temerè irruerant, & iniectis in eum manibus violentis ipſum de equo, cui tunc inſedebat, turpitèr precipitantes, ad terram crebris in eum ictibus enſium, & concuſſionibus lapidum velut reum multorum criminum grauitèr vulnerarant, & vno interempto nequitèr, ac percuſſis atrocitèr quibuſdam alijs familiaribus dicti Archiepiſcopi, qui tanta præſumptionis, & temeritatis ignari immuniti armis, & zelo fidelitatis armati, defenſioni eiuſdem Archiepiſcopi pro viribus inſiſtebant, ipſum quoque Archiepiſcopum interficere conabantur, & procul dubio interfeciſſent eundem, niſi ad clamorem circumſtantium concurrentes vndique populi ſe miniſtris ſatbana obiecisſent. Nos tantum facinus, tantumque fidelium ſcandalum, ac tantam vniuerſalis eccleſiæ contumeliam, nolentes ſub nociuę conniuentiæ pallio relinquere incorrepta; præfatos milites, & domicellum auctoritate Apoſtolica peremptoriè citandos duximus per publicę citationis edictum, modum citationis huiuſmodi ex certis cauſis rationabilitèr eligentes, vt die ij. huius menſis proximò præterita hora Conſiſtoriali, quam eis pro peremptorio termino duximus aſſignandam, comparerent perſonalitèr in Conſiſtorio coram nobis viſuri, & audituri declarationem, et promulgationem, ac inflictionem pęnarum per nos contra eos auctore Domino faciendas, apertè prædicentes eiſdem, quod ſiuè in huiuſmodi termino comparerent, ſiuè non, nos contra ipſos ad declarationem, promulgationem, & inflictionem pęnarum huiusmodi procederemus. prout iuſtitia ſuaderet, tanti exigeret atrocitas criminis, ac nobis expediens videretur, prout in noſtris litteris inde confectis hæc, & alia plenius continentur: ac deinde aduenientę huiuſmodi termino, & in eo præfatis militibus, & domicello pro ſe, vel alium, qui eorum abſentiam legitimis excuſationibus excuſaret, non curantibus comparere, nos ipſos reputauimus prout erant exigente iuſtitia contumaces; Sed volentes clementèr agere cum eiſdem, ipſos vſque ad hanc diem, & horam de benignitate ſedis Apoſtolicæ duximus expectandos. Cum autem ipſi, vt tantæ culpæ reatum redderent contumacia grauiorem, adhuc non curauerint, nec curent comparere per ſe, vel alium, qui legitimis excuſationibus abſentiam excuſaret, vel excuſet eorum, nos milites, & domicellum prædictos principales auctores huiuſmodi abominabilis ſceleris, & eos insuper qui illud committi, ſeu fieri mandauerunt, aut habuerunt ratum factum ab alijs, vel in eo facientium ſocij extiterunt, aut eis in illo dederunt conſilium, auxilium, vel fauorem, ſeu ſcienter defenſarunt eosdem, excommunicationis vinculo innodatos, & anathematis mucrone percuſſos. A feudis inſuper, locationibus, officijs, & beneficijs ſpiritualibus, ſiuè temporalibus, quæ ipſi ab ecclesijs Neapolitan. obtinent, hoc ipso cecidiſſe, illaque ad eandem Eccleſiam reuerſa liberè, ipſorum quoque filios per maſculinam lineam

descendentes vsque ad secundam generationem omni spe dispensationis adempta reddítos ipso facto inhabiles, ad beneficia ecclesiastica in ciuitate, & diœcesi Neapolitan. obtinenda. Terras quoque ipsorum dùm tamen vnam dietam non contineant, vsque ad condignam satisfactionem eorum ecclesiastico interdicto subiecta fore, prout sunt, ipsosque sacrilegos infamię notam incurrisse, auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, ac insuper ipsos omnibus, & singulis possessionibus, & bonis olim de mensa Archiepiscopalis ecclesiæ Neapolitan. existentibus, vel ad ipsã, seu alias ecclesias alias pertinentibus quocumque modo, quocumque titulo, occasione, vel causa detineantur, teneantur, aut possideantur ab eis, & iure si quod eis competit in eisdem, eadem auctoritate priuamus, & volumus, quod ad ecclesias ipsas liberè reuertantur. Filios præterea ipsorum per masculinam lineam descendentes vsque ad secundam generationem omni protinus spe dispensationis adempta, inhabilitamus, & inhabiles reddimus ad quæcumque beneficia ecclesiastica vbilibet obtinenda. Ciuitates quoque nec non castra, villas, terras, & alia quæcumque loca, in quibus ipsos, vel eorum aliquos, aut aliquem publicè morari contigerit, & eosdem ab illis expellendi facultas eis fuerit, ipsorum, vel aliquorum, aut alicuius ipsorum in eis durante præsentia, & per quatuor dies post discessum eorum ab inde interdicto ecclesiastico volumus subiacere. Illos præterea, qui sciẽter malefactores eosdem, aut aliquos, vel aliquem eorum receptauerint, vel qui in præmissis, aut eorum aliquo eis dederint consilium, auxilium, vel fauorem, etiam si pontificali, aut quauis alia ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, excommunicationis sententiæ innodamus: non obstantibus quibuscumque constitutionibus, priuilegijs, indulgentijs, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis, seu si aliquibus communiter, vel diuisim à dicta sede indultum existat, quod excommunicari, vel interdici non possint per litteras Apostolicas, quę plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, nec non locis, ordinibus, proprijs nóminibus, & cognominibus, ac dignitatibus eorum non fecerint mentionem. Absolutionem autem omnium, & singulorum, qui huiusmodi sententias incurrerunt, vel incurrerint, ac suspensionem sententiarum ipsarum, Romano dumtaxat Pontifici reseruamus. Nulli ergo, &c. Actum, et datum Auinion. in Palatio Apostolico ij. Idus Octobris. Anno Tertio.

Fertur deinde Romanum Pontificem precibus Reginæ Ioannæ indulxisse ijs nobilibus de Minutulis, illosque à censuris illatis absoluisse, ac indultum, & gratiam concessisse aduersus eam sententiam, pro pace seruanda inter principes viros, quod illud nobis clarè significat, ex quo illicò, & paucos post annos eius familiæ viri, & successores dictorum nobilium ecclesiasticas dignitates, easque supremas obtinuerint, & assecuti sint.

Miror ob Antonio Posseuino in 2. vol. suæ Bibliothecæ selectæ lib. 13. sub titulo de Iurisprudentia cap. 23. Ioannem Archiepiscopum Neapolitanum inter scriptores, qui ad vtrumque ius scripserunt fuisse enumeratum, quãdoquidem nulla ipsius opera ad nos peruenerunt, nec libri quidẽ nomen, nisi Constitutiones ecclesiæ Neapolitanę, quas is vti Archiepiscopus, vt superius diximus, edidit, Posseuinus intelligere voluerit, quarum etiam Constitutionum Ioannem Baptistam Zilettum, cæterosque qui librorum legalium catalogum conscripserunt, meminisse comperimus.

Non omittam quoque referre, quod in scripturis cœnobij Sancti Seuerini huius ciuitatis habetur mentio venerabilis viri domini Palmę de Iuuena-

tio

Digitized by Google

tio maioris ecclesiæ diaconi, Vicarii domini Ioannis Archiepiscopi Neapolitani, sub datum Neapoli die 21. Decembris 1352. Et in scripturis maioris Salernitanæ ecclesiæ memoratur dominus Ioannes Archiepiscopus Neapolitanus eodem die 21. Decembris 1352.

Tandem præfuit hic bonus pastor, vt credimus vsq; ad annum circitèr 1358. reperimus quoque eius Vicarii sententiam, ipsius Ioannis Archiepiscopi nomine latam sub die 11. Septembris 1357. quæ in Hebdomadariorum archiuio asseruatur. Obijt autem die 8. Nouembris, quandoquidem in antiquis eiusdem maioris ecclesiæ libris Capitulum Neapolitanæ ecclesiæ anniuersarium officium eidem Archiepiscopo eo die celebrare consueuisse compertum est, sic enim die 8. Nouembris habetur.

Depositio domini Archiepiscopi Ioannis de Vrsinis.

Ad hunc quoque Archiepiscopum referendum videtur, quod Matthæus Palmerius Florentinus ait in vita Nicolai Acciaioli Florentini huius Siciliæ Regni magni Seneschalli, inquit enim Ludouicum è Duratio Siciliæ Regem virum Ioannæ primæ Reginæ oratores Auenionem destinasse ad Innocentium sextum Rom. Pontif. Archiepiscopum Neapolitanum (cuius nomen is non exprimit) & Nicolaum illum Acciaiolum, ex quo aliqui parum Regis amici, & eidem Pontifici valdè grati, assiduè vacabant eundem Regem calumniis prosequi apud eundem Pontificem, inter alia dicêtes, quod Rex idem possidens Siciliæ Regnum ex sedis Apostolicæ concessione, videbatur parum eandem sedem curare, ac eam paruipendere, censum non soluêdo, quem singulis annis eidem sedi pendere tenebatur, ij verò oratores Auenione ab eo Pontifice, & ab omnibus valdè honorificè excepti sunt.

1359.

BERTRANDVS de MEYSHONESIO Archiepiscopus Neapolitanus præfuit Ludouico, & Ioanna Regibus.

In libro solutionum Cameræ Apostolicæ sub Innocentio sexto appellatur Ynardus Archiepiscopus Neapolitanus iam consecratus die primo Iunii 1359. sed forte corrupto vocabulo sic vocabatur, vel ex scriptoris vitio id processit.

Eoque præside anno 1359. cum Rex ipse Ludouicus graui ægritudine laboraret, adeò vt de eius salute desperaretur, & ob non solutionem census Romanæ ecclesiæ debiti, ab Innocentio sexto Rom. Pontif. anathemate fuerat innodatus, & Regnum sacris interdictum, is Pontifex eidem Neapolitano Archiepiscopo, & Beneuentano Antistiti commisit, vt Regem ipsum in mortis articulo constitutum diris absoluerent, & ad tempus ciuitatem, in qua is sepeliretur, sacris restitueret, vt eius litteris Auenione datis 3. Kal. Martii 1359. Bzouius in 14. vol. Ann. eccl. anno 1359.

Vidimus publicum documentum, quod in archiuio Hebdomadariorum maioris ecclesiæ habetur, Neapoli celebratum in archiepiscopali palatio anno 1360. die 17. Octobris 14. Ind. sub pontificatu eiusdem Innocentii anno eius octauo, in quo dicitur, *Constitutus reuerendissimus in Christo pater dominus Bertrandus Dei, & Apostolicæ sedis gratia Archiepiscopus Neapolitanus.*

Eo etiam præsule magnum, et generale consilium, quod parlamentum vocât, pro imminentibus Regni periculis, ac necessitatibus Neapoli celebratum est die 5. Aprelis 1362. Ind. 15. cui iidem Reges regali in solio sedentes, ac totuis Regni proceres, & Barones interfuerunt, & in tanto procerum con- Ex m.s.

Digitized by Google

seſſu à Neapolione Vrſino ad Barones, ſolennis habita eſt concio, à Bertrãdo verò hoc noſtro Archiepiſcopo habita eſt ad Clerum, & Prelatos.

Inter diplomata quoque, ac vetera monumenta, quę in archiuio Salernitanę eccleſię aſſeruantur, habetur anno 1362. 17. Maii Ind. 15. fratrem Golferiũ Abbatem monaſterii SS. Seuerini, ac Soſſii huius Ciuitatis Neapolis generalem Vicariũ fratris Gulielmi Abbatiæ Sanctę Sophiæ de Beneuento, Nuncii, ac generalis Collectoris Summi Pontificis in hoc Regno, recepiſſe aureos ducentum à Bertrando Neapolitano Archiepiſcopo, nomine Bertrandi Salernitani Archiepiſcopi, eiuſque Capituli, & diœceſis pro cõuentione decimarum, quas ſoluere debebat.

Cumque Bertrandus aliquot annos ſediſſet, obiit die 30. Octobris 1362. & ſepultus eſt in maiori eccleſia, marmorea tumba, in ſacello Sancti Aſpren-, dein eius corpus in ſummum altare cum vrna translatum eſt anno 1370. cum Bernardus Archiepiſcopus idem ſacellum Petro Tocco Cõmiti Martinę conceſſiſſet, atque in dextrum ſummi altaris cornu collocatum conſpicitur, hac appoſita marmorea inſcriptione.

Hic iacet corpus reuerendi in Chriſto patris, et domini, domini Bertrandi de Meyshoneſio Dei gratia Archiepiſcopi Neapolitani, qui obiit anno Domini MCCCLXII. die xxx. mẽſis Octobris primę Ind. cuius anima requieſcat in pace. Amen.

1363.

PETRVS tertius Archiepiſcopus Neapolitanus prefuit anno 1363.

In libro actuum conciſtorialium Vrbani V. Rom. Pontif & libro obligationũ Camerę Apoſtolicę eiuſdem Pontif. habetur fratrem Petrum Archiepiſcopum Viennẽſem fuiſſe trãslatum ad eccleſiam Neapolitanam anno 1363. die 9. Ianuarii. Dein anno 1365. translatum ad eccleſiam Ebredun. & prouiſum fuiſſe eccleſię Neapolitanę de perſona Bernardi Canonici Burdegalenſis Cappellani Papę, & cauſarum palatii Apoſtolici Auditoris in ſacerdotio conſtituti.

Huic Petro Archiepiſcopo Regina Ioanna exſolui precipit decimas eccleſiæ Neapolitanæ debitas, & ſolui conſuetas, ſub datum Auerſę die 6. Octobris 1363. Ind. 2. confirmãs litteras, ac priuilegium ab eadem Regina ſuper hoc indultum quondam Reuerendo patri Berterando Neapolitano Archiepiſcopo eius prædeceſſori, expreſsè repetitis pactis, & conuentionibus inter Regem Carolum ſecundum eius abauum, & eccleſiam Neapolitanã, eiuſq; olim Archiepiſcopum, & contentis in priuilegio, ac litteris eiuſdem Regis conceſſo Neapolitanæ eccleſiæ, nempè quod de omnibus gabellis, ac iuribus, quæ per regiam curiam exiguntur in ciuitate Neapolis, & eius pertinentijs, prout ipſa iura, redditus, & prouentus creſcunt, & decreſcunt in- vnam ſummam, & calculum redactis quolibet anno, dempta tertia parte- pro curia ipſa, pro nouis ſtarutis, de reliquis duabus partibus Neapolitano Archiepiſcopo, & ſucceſſoribus ſuis ſingulis annis decima perſoluatur, & totum illud, quod vltra conſuetum hactenus antè ordinationem proauitã regiam, in quodam eius priuilegio dictę Neapolitanę eccleſiæ indulto forſitan perſoluetur pro decima prædicta, conuerti debeat in opificio conſtructionis dictæ maioris eccleſiæ vſque ad debitam perfectionem illius, poſt autem opificii complementum conuerteretur pro celebrandis diuinis officiis pro animabus dominorum eius abaui, proaui, & aui Siciliæ Regum, in-

qui-

Digitized by Google

quibuſdam cappellis prouiſis,ſiuè factis in dicta eccleſia, de quibus quidē reginalibus litteris publicum documentum,ac exemplar fuit celebratum in archiepiſcopali eius palatio, Petro Archiepiſcopo petente, publici tabellionis manu die vltimo Ianuarii 1364.Ind.2. quod in regiæ Siclæ archiuio aſſeruatur. in Arca G. taſc.71.

Huic etiam Archiepiſcopo multa grauiora munera ab Vrbano quinto ſummo Pontifice fuiſſe commiſſa comperimus,quæ ſummam fidem, integritatem,ac doctrinam requirebant,quamobrem ex ei iniunctorum munerum qualitate coniicimus eundem Archiepiſcopum,& doctrina, & integritate præfulgere,& apud eundem Pontificem iis virtutibus valdè commendari, is enim Pontifex anno 1363.eidem Archiepiſcopo commiſit, vt diligentèr inquireret,ac ſubtilitèr inueſtigaret in electiones, & poſtulationes ad eccleſias in hoc Siciliæ Regno vacantes,quæ fierent per impreſſionem, cōtra ſacros canones,ac contra Romanæ eccleſiæ iura, atque de omnibus ſedem Apoſtolicam certiorem faceret,& ad eundem Pontificem tranſmicteret,& indiculum virorum,qui ſanctitate,ac doctrina præfulgerent,quibus eccleſię commicti potuiſſent. Bzouius uol 14.anno 1363.

Idem quoque Pontifex ad eundem Archiepiſcopum ſcribens, ait dilecto filio Rogerio de Sancto Seuerino Mileti Comiti fuiſſe conceſſa à Regina Ioanna,& claræ memoriæ Ludouico Rege eius viro caſtrum Altauillæ Caputaquenſis dioeceſis,& Ciuitatem Caputaquenſem, in remunerationem laborum,& compenſationem expenſarum,quas pertulit ob bella ab iiſdem Regibus geſta aduerſus aliquot Regni proceres, in quibus quidem Comes ipſe ſemper in propria perſona fidelitèr,& ſollicitè adſtitit,atque magna ex indè in ſuis bonis damna pertulit,& expenſarum onera ſubiit, cumque ad notitiam dicti Comitis peruenìſſet,aliquos eiuſdem Cōmitis malignantes, imò & inuidentes,in curia regia ſollicitare,ipſi Comiti ſuper dictis Ciuitate,& caſtro damnoſam,noxiamque fieri nouitatem, quamobrem Pontifex commictit eidem Archiepiſcopo,præcipitque,vt obſeruari faciat ad beneficium eiuſdem Comitis eas conceſſiones,ſub datum Auenione 3.Kal.Septembris Pontificatus eius anno 1. in Archiuio Siclæ arca H.faſc. 59.

Cuius diplomatis authoritate Petrus Archiepiſcopus viſis regiis litteris dictarum conceſſionum,ac communicato negotio cum dicta domina Regina, quæ de ijs conceſſionibus benè ſe recordari dixit,præcipit,eas regias litteras,ac conceſſiones ſeruari,atque omninò prohibet, ne Comes ipſe ſuper dictis Ciuitate,& caſtro moleſtetur, ſed pacificè illa poſſideat, vt ex ipſius Archiepiſcopi litteris,ſub datum Neapoli in archiepiſcopali palatio anno 1364.die 4.Aprelis 2.Ind.incipiunt autem.

Petrus Dei,& Apoſtolicæ ſedis gratia Archiepiſcopus Neapolitanus ad ſubſcripta,authoritate Apoſtolica ſpecialitèr deputatus,Reuerēdo in Chriſto patri domino T. Epiſcopo Caputaquenſi ſalutem in Domino,& mandatis noſtris,imò verius Apoſtolicis firmitèr obedire.

Idem Vrbanus Pontifex datis litteris anno 1364.12.Cal. Ianuarii eidem Archiepiſcopo commiſit,vt aduerſus Compſanum Archiepiſcopum inquireret,aſſerētem,eis,qui in cæmiterio ſuæ eccleſiæ ſepelirentur,culpa, & pęna remicterentur. Bzouius 14. uol. anno 1364.

Idem Pontifex Vrbanus commictit eidem Petro Neapolitano Archiepiſcopo,atque eius Vicario,vt veluti delegatus Apoſtolicæ ſedis,& executor sēntiæ pro monachis Celeſtinis aduerſus fratres Carmelitas latæ ab Abbate Iacobo de Foſſacęca Archidiacono Theleſino delegato Apoſtolico,Car-

Digitized by Google

melitas ad eidem ſententiæ parendum compelleret, eoſque cogeret ad dimittendum ſtatim Celeſtinis ipſis oppidum, ac cœnobium Sanctæ Mariæ Caſælucis extra muros Auerſanæ vrbis poſitum, vt ex eius Pontificis diplomate ſub datum Auenione die 18. Nouembris 1365. Cuius authoritate Antonius Pauia eiuſdem Archiepiſcopi generalis Vicarius die 23. Decembris 1365. Ind. 14. pro tribunali ſedens in aula archiepiſcopalis palatii, cũ Auditore eius Archiepiſcopi, & pluribus aliis legum doctoribus, ac Canonicis, aduerſus Carmelitas ſententiam tulit, ipſiſmet Carmelitis, ac Celeſtinis præſentibus, vt ex ſcripturis, quæ in prædicti Caſælucis cœnobii archiuio aſſeruantur, perſpicitur, quæ recenſentur in Hiſtoria eius caſtri, ac monaſterii nuper edita à Donato Polieno è Siderno eius cœnobii Abbate.

1365.

BERNARDVS DE BOSQVETO Gallus, Canonicus Burdegalenſis, Cappellanus Papæ, & cauſarum palatii Apoſtolici Auditor, præficitur eccleſiæ Neapolitanæ ab Vrbano V. Romano Pontifice anno 1365. vt ſuperius diximus.

Habetur ipſius Bernardi Archiepiſcopi mentio in actis conſecrationis eccleſiæ Sancti Martini huius Ciuitatis, quæ à Carthuſienſibus monachis incolitur, quæ ſolennitèr celebrata eſt die 26. Februarii 1368. à Gulielmo de Agrifolio S.R.E. Cardinali, & Apoſtolicæ ſedis in Regno Nuncii, cui etiam hic noſter Antiſtes interfuit, vt ex eius dedicationis memoria, quæ annis præteritis in sũmo eius eccleſiæ altari in papiro ſcripta reperta eſt, liquet, quæ ſic ſe habet.

Reuerendiſſimus in Chriſto pater, & dominus Guillelmus de Agrifolio Lemouicenſis diœceſis permiſſione diuina Epiſcopus Sabinẽſis, ſacroſanctę Romanę eccleſię Cardinalis, & Apoſtolicę ſedis Nuncius ad partes Regni Sicilię, per dominum noſtrum Papam Vrbanum V. deſtinatus ad pacificandum magnates dicti Regni, qui habebant guerram ad inuicem, preſentem eccleſiam fundatam per clarę memorię quondam dominum Carolum Ducem Calabriæ dominę Ioannæ illuſtrem genitorem, anno domini 1368. 26. menſis Februarij, de licentia eiuſdem domini Papæ conſecrauit, & dedicauit in honorem Beatiſſimæ Virginis Marię, Beati Martini Epiſcopi, & Confeſſoris, & omnium Sanctorum, atque reliquias Sanctorum ſubſequẽtium infra altare maius ipſius eccleſię honeſtè collocauit, & prefatus Summus Pontifex verè pœnitentibus, & confeſſis, qui in dicta dedicatione interfuerunt, de omnipotentis Domini miſericordia tres annos, & tres quadragenas de indulgentia miſericorditèr conceſſit, & ſubſequentem eandem eccleſiam viſitantibus, annum, et quadragenam in diebus, & feſtiuitatibus dari conſuetis. Et ſimiliter dictus dominus Guillelmus Cardinalis omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, qui in officio, vel miſſa dictæ dedicationis interfuerint, ex priuilegio Apoſtolico ſpecialitèr ſibi conceſſo, vnum annum, & vnam quadragenam conceſſit, & de generali priuilegio conceſſo dominis Cardinalibus conceſſit die huiusmodi conſecrationis ſimiliter centum dies. Item reuerendus pater dominus Bernardus de Boſquets tunc Archiepiſcopus Neapolitanus, qui in dicta conſecratione preſens fuit, auctoritate ſua ordinaria omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, qui in dicta dedicatione interfuerunt, vnum annum, & ijs, qui anniuerſario dictæ dedicationis annis ſingulis in futurum deuotè dictam eccleſiam viſitabunt, quadraginta dies, de iniunctis pœnitentijs miſericorditèr relaxauit.

Rel-

Digitized by Google

Reliquiæ.

Primò de ossibus S. Nicolai Episcopi, & Confessoris.
Item de ossibus Hieremię prophetę.
Item de ossibus S. Stephani Papę, et martyris.
Item de ossibus S. Thomę Apostoli.
Item de ossibus B. Ioannis Chrisostomi.
Item de ossibus B. Ceciliæ virg. et mart.

Dein eodem anno 1368. die 28. Septembris ab eodem Pontifice Vrbano V. Bernardus hic de Bosqueto Gallus Archiepiscopus Neapolitanus creatus fuit presbyter Cardinalis sub titulo Basilicæ Apostolorum, & Auenionem petens, vbi Romanus Pontifex, sacrumque Cardinalium Collegium tunc residebant, Neapolitanam ecclesiam in manibus Pontificis resignasse credimus eodem anno, mortuus est autem Auenione die 9. Aprelis 1371. sub pontificatu Gregorii XI. & ibidem sepultus est. Panu in Ciaccon. Bzouius in 14. vol. ann. 1368.

Franciscus Bosquetus Narbonensis in sua historia Pontificum Romanorum, qui è Gallia oriundi in ea sederunt, in Vrbano V. ait Bernardum hunc de Bosqueto Archiepiscopum Neapolitanum, & Cardinalem fuisse Caturcensem.

1368.

BERNARDVS Archiepiscopus Neapolitanus præfuit anno 1368. viuente adhuc Bernardo Bosqueto iam Cardinali.

Ex libro consistoriali Vrbani Papę quinti apparet Bernardum Archidiaconum de Vallibus in ecclesia Caturcensi, licentiatum in iure ciuili, Cappellanum Summi Pontificis, & causarum Cameræ Apostolicæ Auditorē, creatum fuisse Archiepiscopum Neapolitanum die 2. Octobris 1368. Auenione.

Eius fit mentio in inuentario bonorum, & iurium ecclesiæ Sancti Eustasij de Scalis, in quo habetur, quod Franciscus de Guido de Vrbe licentiatus in legibus, Canonicus Sancti Petri de Vrbe generalis Vicarius Bernardi Archiepiscopi Neapolitani, probat, ac confirmat prouisionem in personam Iohannelli de Afflicto in Rectorem dictæ ecclesiæ, sub datum Neapoli die 9. Augusti 1369. 7. Ind. per Franciscum de Fusco de Rauello publicum tabellionem.

Perspeximus etiam plura eius diplomata, inter quæ die 7. Februarij 1370. is vna cum suæ ecclesiæ Capitulo concessit Petro de Tocco Martinæ Comiti sacellum Sancto Aspren Episcopo dicatum, intus maiorem ecclesiam existens, in quo eiusdem Sancti Aspren sacrum corpus asseruabatur. Regist. Visitationis Capituli anni 1582. n. 429.

Habetur quoque Bernardi cuiusdam Archiepiscopi Neapolitani mentio in actis Sancti Ioannis eiusdem sedis antistitis, quæ Ioannes Neapolitanę ecclesiæ Cimiliarcha, Bernardi Archiepiscopi Neapolitani hortatu conscripsit, quæ nobili membrana, antiquo caractere Longobardo exarata penes nos asseruantur, incipiunt autem hunc in modum.

Cum quadam die bonæ memorię Bernardus Archiepiscopus, cuius animam possideat paradisus, mecum tanquam cum suo familiari, et subdito in suo consistorio haberet, colloquium de diuinis, de corporibus Sanctorum, quæ hactenus in ecclesia metropolitana collocata fuerunt, inspirante diuina clementia contigit sermonem haberi, inter quæ meminimus esse venerabile corpus Sancti Iohannis Episcopi eiusdem ecclesiæ, qui ad Acquarulam vulgariter nuncupatur, quod corpus sanctissimum collocatum fuisse dicitur ab antiquo in sepulchro, quod est antè paruum ostium ipsius ecclesiæ,

Digitized by Google

cleſiæ, in quo imago ſua depicta videtur, nunc verò in altari, quod eſt iuxta portam, qua itur ad eccleſiam Sancti Iohannis ad fontes, quod altare Trinitatis vocatur, eſt firmitèr collocatũ. Et cum vita eiuſdem qualitèr fuerat ad epiſcopatum aſſumptus, in eo laudabilitèr conuerſatus, in cronica haberetur antiqua, nec tamen legenda, quę ad honorem eius in feſti uitate ſua legeretur ſcripta aliquatenus appareret, dixit idem Bernardus Archiepiſcopus, ſe pro bono habere, ſi legenda ipſius Sanctiſſimi Iohannis ab aliquo diſſeretur, et ſcriberetur, aſſumpta materia, et forma de cronica ſupradicta, quod ipſe propoſuerat facere, niſi fuiſſet morte pręuentus, ſed quod tanto patri bonum, et vtile viſum fuit, mihi neceſſarium debuit magis videri.

Gregorius item X. Rom. Pontifex ſuis litteris Auinione datis idibus Octobris Pontificatus eius anno primo, qui eſt annus 1371. quas recitat Roccus Pirrus in Notitia Sicilienſium eccleſiarum, ſecunda parte primi uoluminis fol. 351. ſcribit Bernardo Archiepiſcopo Neapolitano, dicens ſe velle interponere, ac interpoſuiſſe pro componenda pace, & concordia inter Fridericum de Aragonia Trinacriæ Regem, & Ioãnam Siciliæ Reginam, quapropter præcipit eidem Archiepiſcopo, vt interdictum Inſulæ Siciliæ ſuſpendat vſque ad annum à die ſuſpenſionis huiuſmodi computandum, ſi id eidem Archiepiſcopo, vel dictæ Reginæ, cuius ſuper hoc aſſenſum haberi vult, vtile, & expediens fore videbitur.

In codice manuſcripto, qui additiones ad Platinam inſcribitur, quem ſuperius citauimus, hæc de Bernardo Archiepiſcopo Neapolitano leguntur.

Item anno Chriſti MCCCLXXVII. pontificatus domini Gregorij anno ſecundo, domina Regina Iohanna, in Ciuitate Neapolitana in manibus domini fratris Bernardi Archiepiſcopi Neapolitani iuranit homagium ligium de Regno Sicilię, & fidelitatem ipſi domino Bernardo Legato ad hoc domini Gregorij Papæ, & iurauit ſeruare conditiones omnes, quas iurauerunt ſui omnes prędeceſſores, videlicet dominus Carolus primus, et dominus Robertus, auus ſuus.

Eoque præſule Sancta Brigitta, ſiuè Brigida è Suetia Neritię Princeps, matrona ſanctitate, ac diuinis reuelationibus illuſtris, cum de Hieroſolymitana peregrinatione reuerteretur, à Domino admonita, & iuſſa eſt, vt ad Regnũ Neapolitanum accederet, ac peregrinaretur, & loca religioſa, & ſancta, quę illic erant inuiſeret, vbi quoque aliqua ei ſecreta à Domino reuelanda forent, et Brigitta Domini iuſſibus obtemperans, illuc aduenit anno 1372. ac illuſtres baſilicas, & inſignium Sãctorum ſepulchra adiuit, & deuotè venerata eſt, etenim in Mõtem garganum *a* veniens Archangeli Michaelis baſilicam, inuiſit, Barium *b* etiam ad Sancti Nicolai Myrenſis Epiſcopi ſepulchrum acceſſit, Ortonam *c* ad Sancti Thomę Apoſtoli reliquias venerandas properauit, Amalphiam *d* ad Sancti Andreę Apoſtoli ſepulchrum, & Salernum *e* ad Sancti Matthęi Apoſtoli, & Euangeliſtę tumulum profecta eſt. Ciuitatem quoque Neapolitanam conceſſit, vbi per aliquod tempus commorata eſt, eamque Ioanna Neapolitanorum Regina, Bernardus hic noſter Archiepiſcopus, cunctique Regni proceres magnis donis, ac xenijs proſecuti ſunt, & requiſita ab eadem Regina, & Archiepiſcopo, vt Deum pro eiuſdem Ciuitatis incolis exoraret, & Chriſtus ad eam loquens, Neapolitanos ciues de pluribus redarguit peccatis, modum eis oſtendens, quo ſecũ peccatores reconciliarentur, veniam eis promittens, ſi reſipiſcerent, comminans quoque iuſtitię ſeueritate cùm eis agere, ſi in flagitijs perſeuerarẽt. Eam reuelationem ipſa Beata Brigitta in publicum protulit, adſtantibus eodẽ Bernardo Archiepiſcopo, & tribus ſacrę theologię mągiſtris, ac duobus doctoribus in iure canonico, & ciuili, & aliquibus militibus, & ciuibus

a Reuelationes S. Brigittæ lib. 3. c. 12.
b li. 6. c. 103.
c lib. 7. c. 4.
d li. 6. c. 107.
e li. 4. c. 129.

eius

Digitized by Google

eius ciuitatis,vt habetur in 7.libro eius Reuelationum cap.27.

Alphonsus quoque Giennensis olim Episcopus, dein probatissimus heremita Solitarius vocatus,eius ætatis æqualis scriptor,qui præsens in omnibus fuit,in sua apologetica epistola ad Reges,quam in Sanctæ Brigittę, & eius reuelationum defensionem conscripsit,quęque cum eiusdem reuelationibus edita est,idem testatur cap. 6.hunc in modum.

Et licet etiam iterum Neapoli in præsentia domini Bernardi Archiepiscopi, & trium magistrorum in theologia,& aliorum plurium militum,& peritorum virorum me teste,ista gratia fuerit approbata,imò quędam reuelatio,quam tunc ipsa domina eis præsentauit per vnum dictorum magistrorum, ex præcepto dominæ Reginæ, et Archiepiscopi coram toto populo ciuitatis ad hoc vocato, specialitèr fuerit in ecclesia cathedrali publicata,et solemnitèr prædicata.

Habuit quoque eadem Brigitta in ciuitate Neapolis reuelationē Beatæ Virginis Mariæ,in qua arguit eos,qui non instruunt seruos suos, & sclauos infideles nouitèr ad Christi fidem conuersos,in lege Christiana,atque catholica fide,& qui seruos suos vltra modum exasperant, & malè habent, magnam etiam pœnam comminatur sortilegis,& qui diuinationem profitentur,& qui fidem illis adhibent,quique in eorum domos eos excipiunt, quā quidem reuelationem Brigitta eidem Bernardo Archiepiscopo direxit, vt in lib.7.earum Reuelationum cap.28.quæ sic incipit.

Domina Brigitta scribit domino Bernardo Archiepiscopo Neapolitano dicens. Reuerende pater,et domine.Illa persona,quam vos benè nostis,cum staret orando,in raptu contemplationis suspensa,apparuit ei Virgo Maria,sic ei dicens, etc

Extat quoque alia eius reuelatio habita Neapoli, dum enim idem dominus Bernardus Archiepiscopus Neapolitanus eam rogasset, vt super dubiis quibusdam eius conscientiæ Deum exoraret,Brigittæ oranti, Christus apparuit,atque ad omnia Archiepiscopi quęsita,ac dubia respondit,dās quoque ei doctrinam,ac modum,quem seruare deberet,tùm in domus suę,tùm etiam in subditorum suæ diœcesis regimine. Reuelat. S. Brigittæ li. 7.c.12.

Sanctus quoque Antoninus Archiepiscopus Florentinus ait, Brigittæ à Domino præceptum fuisse,vt loca sancta,quæ in Siciliæ Regno erant, inuiseret,ibique aliqua ei secreta essent reuelanda, quę cum Neapolim venisset, Ioanna Siciliæ Regina,& Regni proceres multis eam xeniis, ac donis affecerunt,vbi quoque diu persistens,veluti speculum sinè macula, omnibus se virtutum exhibebat exemplum,precibus quotidiè, ac contemplationi incumbens,atque reuelationem super populo eius ciuitatis habuit, Archiepiscopo,ac sapientibus,aliisque theologis,& prudentibus,tùm laicis, tùm clericis,ciuitatis peccata, ac scelera referens, liberè, & absque vllo metu arguebat,tandem Romam reuersam,ibi felicitèr anno 1373.ad cœlos euolasse. S.Antonin. in 3 p.Chronic,tit 24.c. 11.§.2.

Idē quoq; habetur in eius Sāctæ vita apud Surium tomo 4. & apud Bzouiū in 14.vol.anno 1373. Refert etiam hoc idem Ioannes Vastouius Gothus in eius libro,qui inscribitur Vitis Aquilonia,seu vitæ Sanctorum,qui Scandinauiam magnam arctori orbis peninsulam, ac præsertim Regno Gothorū, Sueuorumque olim rebus gestis illustrarunt,dum de Sancta Brigitta fusius loquitur.

Cumque Brigitta adhuc Neapoli moraretur,Carolus miles eius filius primogenitus,vir optimæ,ac probatæ vitæ,peruenit Neapolim,ibiq; morbo correptus obiit,ac sancto fine quieuit,cum magna sanctitatis opinione die 12. Martij 1372.cuius mortem Brigitta longè ante præuidit,ac prędixit,in eius autem

Digitized by Google

autem transitu Beata Virgo adstitit,eumque protexit, & Brigitta ipsa de eius animę salute *a* reuelationem habuit,& quamuis præsens morienti aderat,nihil tamen è loco mouit,neque plorauit,sed cum admirabili patientia,& reuerentia gratias agebat Deo,& licet Regina ipsa cum pluribus huius Regni Principibus,& vrbis primarijs viris,ac mulieribus omnibus,cum multo planctu corpus eius ad sepulchrum cum Brigitta ipsa deducerent, nunquam tamen illa fleuit,sed semper Deo gratias agens,eius animã *D*eo commendabat.Fuit ea res non modicæ admirationis,tam *R*eginæ, quam cæteris omnibus,quod tantam viderent in principe fœmina animi fortitudinem,vt idem Ioannes Vastouius tradit.

a Reuelat. S. Brigittæ lib.7.c.13. Vit.S.Brig.

Habet Gulielmus Maramaldus nobilis Neapoiitanus, qui *R*oberti Regis, ac Ioannæ Reginæ eius neptis ætate vixit, in eius breui Chronico de Regno Neapolitano,quod manuscriptum apud nos seruatur, Neapolim aduenisse Brigittam Sueuam, matronam valdè piam è sancto sepulchro reducem,& eiusdem Reginæ,atque aliorum prȩcipuis Dominum exorasse, vt pestilentiæ glandulæ mortiferæ,quæ tunc anno 1373.Neapoli grassabatur, atque per annum perdurauerat,aliquod remedium Deus reuelasset,eidemq; Brigittæ fuisse reuelatum,quod si Neapolitani à precibus peccatis abstinerẽt, quibus erant irretiti,superbia nempè,auaritia,& luxuria, Deus suam gratiam eis elargiretur,& pestis extingueretur, sin autem morbus in tantum augeretur,vt pauci superstites remanerent,& sic rei exitus probauit, illis enim non resipiscentibus creuit. Hæc Maramaldus.

Brigitta autem his omnibus,quæ superius diximus, peractis, Neapoli discedens anno 1373.Romam reuersa est,vbi ad cœlestem patriam eodem anno migrauit,dein in Sanctorum numerum relata est, atque canonizata fuit à Bonifacio nono Summo Pontif. die 7.Octob. 1391. quæ quidem canonizatio confirmata fuit à Martino V.Papa die primo Iulii 1419.

Habetur quoque eius Archiepiscopi mentio in ecclesia Sancti Ioannis maioris huius ciuitatis,in qua hæc legitur inscriptio, in marmoreo quodam,ac sublimi sepulchro.Hic iacet frater Lucas Ianuensis,qui XL.annis in pœnitentia perseuerauit,pro cuius anima,si indiget,rogemus Deum,vel vbi ipse nos iuuare potest,vt credimus,pro nobis Deum roget, & hoc tumulum est de assensu domini B.Archiepiscopi Nẽapolitani MCCCLXXV.annis Domini.

In monumentis etiam cœnobii Casælucis, quæ in eius archiuio asseruantur, & in historia ipsius monasterii recensentur, hæc deB ernardo Archiepiscopo.

Raymundus de Baucio Comes Soleti,qui Cęlestini instituti monachis castrũ Casælucis extra mœnia Auersanæ vrbis positum dono dederat,in quo cœnobium erectum fuerat, ad extremum eius vitæ exitum perueniens anno 1375.testamentum condidit,in quo quicquid eisdem patribus donauerat, confirmauit,eiusque testamenti executores reliquit Reginam Ioannam, ac Bernardum hunc Neapolitanum Archiepiscopum,multosque alios proceres eius amicos,quibus magno animi affectu monasterium illud, & monachos Casælucis commendauit, Regina verò eo tunc ab humanis sublato, celeritèr accito Bernardo Archiepiscopo,& procurationis mãdato ei præstito exequendi,quod ad eam spectaret,iussit vt personalitèr ad cœnobium illud se conferret,& quicquid *R*aymundus in eius testamẽto iusserat, exequeretur, Archiepiscopus autem illuc se contulit die 10. Augusti 1375. Ind.13.cum proceribus multis,& vocato Nicolao Scondito Neapolitano,

eius

Digitized by Google

eius cœnobii Priore,notario,iudice,& testibus,denuò in possessionem eum induxit monasterii,ac palatii baronalis, quod intus castrum Casælucis positum erat,ac terræ Montisnigri,& aliorum bonorum mobilium, ac stabilium,quæ idem Raymundus viuens dono dederat.

Idem quoque Bernardus Archiepiscopus respiciens tenuitatem fructuum, ac reddituum Congregationis Hebdomadariorum maioris ecclesiæ, quæ Sancti Saluatoris vocatur,ita ut non possent,pro vt decebat, & cuperent, inibi missas,& horas,atque alia diuina officia celebrare,& ob eorum necessitatem,& egestatem,extra Neapolitanam ecclesiam in variis huius ciuitatis ecclesijs pro stipendiis,& si modicis missas celebrare oporteret, quamobrem & cathedralis ecclesia sæpius, & solennibus diebus diuinis officiis defraudabatur,ideoque ij Hebdomadarii ipsum Bernardum supplices rogassent,vt aliquas hebdomadas,eorum nempè Hebdomadariorum, quę in futurum per cessum,aut decessum vacare contingerent, eidem Congregationi Sãcti Saluatoris annectere,ac vnire vellet, quapropter idem Archiepiscopus tres hebdomadas,quę tunc vacabant, in perpetuum dictæ Congregationi vniuit,atque annexuit,ac districtè excommunicationis latę sententiæ pœna addicta præcepit ijs Hebdomadariis præsentibus, ac futuris, vt eius Congregationis redditus, & illarum præsertim trium hebdomadarum,quas is aggregauit,ijs tantummodò,qui diuinis officijs interessent,distribuerentur,absentibus exclusis,vt ex eius diplomate sub datum Neapoli in palatio archiepiscopali die 9.Febr.1378.Ind.prima Gregorij Papę XI. anno 8. in Registro Visitationis Hebdomadar.nu.304. la 2. In archiuio Hebdomad. lit.F.falc.5. n.7.

Eidem quoque Archiepiscopo grauia munera à Gregorio XI.Summo Pontifice commissa comperimus,& si ab eodem Pontifice semper is Bertrandus appelletur,is enim anno 1371.4.non. Nouembris ad Philippum Imperatorem Nuncius ab eodem Pontifice pro grauibus sedis Apostolicę negotiis dirigitur, atque Visitator,ac reformator ecclesiarum omnium, & personarum ecclesiasticarum in Trinacriæ Regno transmittitur. Bzouius in 14.vol. Anno 1371.

Idem Pontifex sequenti anno eidem Bertrando Neapolitano Archiepiscopo plures scripsit epistolas,nempè sub datum 8.Idus Februarii,4.Cal. Maij,& Idibus Octobris,vt Federico Trinacriæ Regi author esset, vt Antoniam Bauciam in coniugem sibi acciperet.Cumque in Trinacria adhuc Bertrandus moraretur,ac commissa sibi munera exerceret, ad eiusdem Pontificis aures delatum est,monachos ordinis Sancti Basilij, quorum in ea insula nõ paruus erat numerus,regulam Sancti Basilij minimè seruare, eius regulæ codice carentes, ac comperto apud Basilianos monachos, qui in Cryptæ Ferratæ cœnobio, (quod in Tusculano agro positum erat) morabantur, vnum eius regulę germanum exemplar olim asseruari, quod ab Hugone Sanseuerino ex deuotione,& illius exscribendi colore fuisset excerptum, illudque nullatenus restituere voluisse,ac proinde à Bertrando nihil in ea reformationis causa posse fieri,non comperta Sancti Basilii regula, Pontifex Sanseuerino præcepit,vt Bertrando eam assignaret, atque eidem Bertrando mandauit,vt in singulis eius Regni monasteriis exemplar distribueret,atque monachorũ mores ad veterẽ disciplinã,ac prę scriptã eam regulã reuocaret,vt ex litteris eiusdẽ Pontificis sub datũ Auinione 7. Iulii 1373. Bzouius vol.14:ann. 1372. Bzouius anno 1373.

Idem Gregorius Papa XI. cum scripsisset litteras ad Ioannam Sicilię Reginam sub datum Auinione 6. Kal. Nouembris 1375. quibus eam requisiuit,ac rogauit,vt succurreret Christianis in Vltramarinis, & Orientis partibus existentibus aduersus Turcas in magno periculo positis, vt

nempè

Digitized by Google

nempè eos de galeis,& aliis gentibus,& nauigiis,ac victualibus de reginali benignitate prouideret,scribit etiam eadem die alias litteras Bernardo Archiepiscopo Neapolitano , ac Ioanni Priori domus Neapolitanę ordinis Carthusiensis,eosque hortatur mandans,vt quantum possunt inducăt eandem Reginam,ac magnates sui Regni,vt contra Turcas subsidium præstarent iis Christianis secũdum litteras,quas ad eandem Reginam scripserat, quarum exemplum illis mittit, eas autem litteras ad Bernardum Archiepiscopum, & Ioannem Priorem ex regestro Vaticano eiusdem Pontificis exscriptas refert frater Lucas Vuaddingus in 4. tomo Annal. Minorum ad eum annum fol.202.

Bernardi autem huius nostri Archiepiscopi patriam non paruo labore indagauimus,fuit enim natione Gallus,patria Ruthenus,sed ex Caturcẽsi, siuè Cadurcensi ciuitate oriundus,quod ex infra dicendis clarè patebit.

Claudius Feydeau Fromenteus Parisiensis in duabus epistolis liminaribus, altera ad Gulielmum Benedictum Caturcensem, altera verò ad Talabardum Benedictum ipsius Gulielmi filium,iuris vtriusque interpretes in Catureensi academia, sub datum ex gymnasio nostro Caturcensi anno 1520. quæ in principio operis Repetitionis eiusdem Gulielmi in cap. Raynutius extr.de testamentis præfixæ sunt,ait Bernardum de Ruthena Archiepiscopum Neapolitanum fundasse in Catutcensi ciuitate collegium quoddam, quod de Ruthena à fundatoris nomine vocatur,quo autem tempore id cõtigerit,non aperit.At Gulielmus Croix in Historia Episcoporum Cadurcẽsium,tempus instituti collegii exprimit, quod ad nostrum hũc Bernardum referri debet, dum enim de Regono de Castronouo Episcopo Cadurcensi agit,sic ait.

Ruthenensis collegij originem ad Bernardum de Ruthena Cadurco oriundum, Archiepiscopum Neapolitanum refero. Anno quippe 1371. Auenione in Bernardi Cardinalis decessoris ædibus 17. Kal. Maij (vt fundationis tabulę ferunt) donatione inter viuos bonis cedit.

Est autem Ruthenarum ciuitas in Galliis,episcopali dignitate insignita, quæ Bituricensi Archiepiscopo subest.Caturcium quoque,siuè vt alii scribunt, Cadurcium,vt diximus,ciuitas est in Galliis,cui præest Episcopus,& Bituricensi metropolitæ paret, in qua academia insignis, ac famigerata habetur,in ea enim Petrus Rebuffus,Antonius Petruccia Aquitanus,ac idem Gulielmus Benedictus , atque eius filius, Petrus idem Gregorius Tolosanus,ceterique viri insignes legalem facultatem publicè professi sunt,vt idẽ Feydeau,& Iacobus Middendorpius lib. 6. Academiarum vniuersi orbis testantur.

In actibus quoque conciſtorialibus anni 1460. memoratur bonæ memoriæ Bernardus de Ruthena Archiepiscopus Neapolitanus.

Idem Bernardus noster Archiepiscopus in ea Caturcensi ciuitate studiis vacauit, vt ex eadem epistola Claudii Feydeau ad dictum Talabardum perspicitur, dum enim de ea ciuitate loquitur,ac eius laudes extollit,sic ait.

O vniuersitatem Iacobi Caturcensis, Ioannis Summi Pontificis xxij. ac Bernardi de Ruthena Archiepiscopi Neapolitani, collegij nostri fundatoris sanctissimi genitricem,non ter,& quater, sed semper propter tuos non parietes, verùm doctores famigeratam, atque collegiorum alumnos.

Idem Gulielmus Benedictus in dicta Repetit.cap.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,decis. 5.part prima, num.484.meminit collegij cuiusdam,quod est in ciuitate Caturci, quod collegium Beati Nicolai de Pe-

re-

Digitized by Google

regrino vocatur,ex quo ſtipendia lectores capiunt, & nemo ex illius fundatione,& ſtatuto in collegiatum eligi poteſt,qui ex ea Caturcenſi diœceſi non ſit oriundus,ac de terris, & locis,in quibus collegium ex fundatione, vel alias redditus percipit,& bona habet, quod quidem collegium Beati Nicolai de Peregrino fortaſsè eſt illud,quod Bernardus hic inſtituit.

Nec quis putet academiam, ſiuè publicas ſcholas, & generale gymnaſium Caturcij à noſtro hoc Bernardo fuiſſe inſtitutum, ſed collegium dumtaxat pro ſcholaribus alendis, ac edocendis, certum enim alium eius academiæ fuiſſe fundatorem habemus, ſcimus quippè Ioannem xxij. Romanum Pontificem ciuem Caturcenſem, qui è vita migrauit anno 1334. cum ſediſſet annis decẽ, & octo inter alia beneficia, quę Caturcenſi ciuitati eius patrię contulit, iuriſciuilis,ac pontificij, atque aliarum diſciplinarum publicam academiam inſtituiſſe,è qua eruditi viri,ac ſcientijs pręclari prodierunt, vt habent idem Gulielmus Benedictus in d.cad.Raynutius in verb.& vxorem nomine Adelaiſam num.233.Bartholomęus de Caſſeneo in Catalogo glorię mundi part.10.conſid.32. Idem Iacobus Middendorpius lib. 6. Academiarum vniuerſi orbis.Iacobus Benius de priuilegijs Iurisconſultorum in procemio n. 12.Alfonſus Ciacconius lib.2.de Vitis, ac geſtis Summorum Pontificum,& S.R.E.Cardinalium fol.700. & frater Abrahamus Bzouius tomo 14.Annal.eccl.ad annum 1334.fol.715. Claudius Robertus in ſua Gallia Chriſtiana,in catalogo Epiſcoporum Cadurcenſium,qui inſtitutionem eius academię ad annum 1332.prefigit.

Floruit quoque paulò antè noſtrum hunc Bernardum Archiepiſcopum,alius Bernardus Gallus,Ruthenenſis Epiſcopus,qui dein fuit S.R.E. Cardinalis. Ad eum Bernardum Ruthenenſem S.R.E. Cardinalem tres extant Franciſci Petrarchæ epiſtolæ carmine ſcriptæ lib.2 ex quibus conſtat fuiſſe virum eruditum,ac poeſi præſertim maxime exculptum. At Onufrius Panuinius in lib.de Cardinalibus fol.200.ait à Benedicto 12.anno 1337. creatũ fuiſse Cardinalẽ Bernardũ . . . Gallum electum Epiſcopum Ruthenensẽ.

Franciſcus autem Boſquetus in ſua Hiſtoria Pontificum Romanorum, qui è Gallia oriundi in ea ſederunt, vocat illum Bertrandum de Albis, diœceſis Appamiarum,Epiſcopum Ruthenenſem, qui creatus fuit Cardinalis à Benedicto 12.anno 1338.Ioannes verò Chenu in ſua chronologica hiſtoria Archiepiſcoporum,& Epiſcoporum Galliæ, in Epiſcopis Ruthenenſibus,& Claudius Robertus in ſua Gallia Chriſtiana, in Epiſcopis Ruthenenſibus vocant illum Bernardum d'Alby Cardinalem, & Epiſcopum Ruthenenſem.Sed de eo Bernardo nihil ad nos pertinet.

Præterea quod ad eius patriam,itemque familiam pertinet, Angelus Conſtãtius lib.7.Hiſtor.Neapol dum de Bernardo hoc Archiepiſcopo, & de eius depoſitione anno 1378.ab Vrbano VI facta ob cauſam ſchiſmatis, vt inferius dicetur,illum de familia de Monteaureo,& natione Burgundum fuiſſe ait.At Diarii Ducis Montisleonis,ex quibus quicquid idem Angelus, de Bernardo,& de eo ſchiſmate differit, mutuatus eſt, Bernardum hunc Archiepiſcopum Vltramontanum fuiſſe aſſerunt,& patriam, & familiam reticent;ſed fortè Conſtantius occaſione alterius Archiepiſcopi, Humberti nempè de Monteaureo Burgundi, de quo ſuperius diximus, errauit. Ioãnes Baptiſta quoque Carrafa lib 5.Hiſtor. Regni Neapolitani fol 135. at. qui hæc eadem de hoc Archiepiſcopo,& ſchiſmate refert, Bernardum Vltramontanum appellat,omiſſa patria,ac familia.

Ab hoc etiam Bertrardo Archiepiſcopo erectum fuiſſe credimus thronum,

Digitized by Google

ac chorum maioris ecclesiæ Neapolitanæ, conspicitur enim thronus Archiepiscopi è marmore, vetusta, ac nobili structura cælatus, in quo sunt insignia Romani Pontificis, sex nempè rosæ cum barra, ac desuper camaurus, siuè pontificium regnum, & insignia etiam Archiepiscopi, in quibus in barra insunt tres anuli, siuè circuli orbiculares, ac desuper mitra, & crux. Hæc eadem Archiepiscopi insignia extabant in veteri magnifico eius ecclesiæ choro in medio ecclesiæ è nuceis lignis affabrè sculpto, quod temporis vetustate consumptum, sublatum, ac euulsum est nostris diebus iussu Cardinalis Gesualdi Archiepiscopi, ea autem rosarum insignia ferebant Clemẽs sextus, qui sedit ab anno 1342. vsque ad 1352. & Gregorius vndecimus eius nepos, qui sedit ab anno 1371. vsque ad 1378. neque id contingere potuit sub Clemente sexto, sub eius enim integro pontificatu præfuit Ioannes Vrsinus Archiepiscopus, vt ex superius dictis perspicitur, cuius etiam insignia nota sunt, & ab his Archiepiscopi insignibus satis diuersa, quamobrem procul dubio dicendum est id sub Gregorio contigisse, sub cuius pontificatu Bernardus hic præfuit. Insignia autem hæc anulorum, (vt fertur) sunt familiæ de Trieghi Gallicæ nationis.

At Bernardus is anno 1378. ab Vrbano sexto Rom. Pontifice depositus fuit, eò quod Clementi septimo Antipapæ adhæsisset, cum enim die 7. Aprelis 1378. Bartholomæus Prignanus ciuis Neapolitanus, ac Barensis Archiepiscopus, Pontifex creatus esset Romæ, atque Vrbanus sextus nuncupatus, conciliabulum coactum est Fundis in Campania, fauente Ioanna Neapolitanorum Regina, in quo à Cardinalibus, Vrbano abrogato, Clemens septimus Pseudopontifex constitutus est die 23. Decembris 1378. quod cum audisset Vrbanus, ad omnes Christianæ reipublicæ principes, & nationes scripsit, vt illum pro Antipapa haberent, eiusque electores pro hæreticis, ac schismaticis, omnibus honoribus, atque ecclesiasticis præeminentijs, ac dignitatibus priuatos, illasque suæ dispositioni reseruauit. Videns autem Vrbanus Reginam Ioannam schisma illud fouere, credensque ob id Neapolitanos Clementis potius partes secuturos, vt ipse Vrbanus in ea ciuitate maiorem partem, quam Clemẽs haberet, multos Neapolitanos ciues Cardinales creauit, ipsisque, ac eorum adhærentibus insignes contulit ecclesias, omnesque dignitates, quæ in dies vacare contingerent, inter eos distribuit, vtque ciuitatem in duas scinderet partes, Bernardum Neapolitana ecclesia priuauit, eò quod is Fundos iuisset tempore quo Antipapa creatus fuerat, illũq; adorasset, & sic ab Vrbano creatus est Archiepiscopus Abbas Ludouicus Buczutus.

1378.

Diarii Ducis Montisleonis m.s. Angel. Costantius, & alii.

ABBAS LVDOVICVS, siue ALOYSIVS BVCZVTVS patricius Neapolitanus, magnæ vir authoritatis, nobilium, ac procerum propinquitate in ciuitate potentissimus, eò quòd quamplurimos haberet in ciuitate consanguineos, & affines, nobiles, ac potentes viros, quorum potentia Pontifex adiuuari sperabat. Cumque Ludouicus is latitaret præ timore Reginæ, ac Clementis, qui die 28. Maii 1379. Neapolim applicuerat, & à Ioanna Regina, & Regni Regulis, ac proceribus vti legitimus Pontifex veneratus fuerat, & in castro Oui exceptus, & idem Ludouicus Neapolitanę ecclesię possessionem capere minimè ausus esset, populus minutus id ægrè ferens, seditione conflata per totam vrbem excursabat, ac obloquebatur, dicens Reginam

Digitized by Google

nam propriis passionibus fauere Antipapæ natione extero, atque fouere schisma tanto totius orbis scandalo, contra Apostolicam sedem, suam, suorumque patrum fautricem, & aduersus Pontificem ciuem Neapolitanum, à quo in vniuersum, ac singuli honores poterant, ac beneficia sperare, tumultu concitato, ac Ludouici ipsius Buczuti impulsu, archiepiscopales domos, & Sancti Petri ad aram monachorum cœnobium, prædę exponunt, susceptis armis per totam ciuitatem discurrentes, acclamabant. Viuat Papa Vrbanus, statimque duxerunt Buczutum, qui in ea seditione, ac turbine in plateam prodierat, ad ecclesiæ Neapolitanæ, & palatii archiepiscopalis capiendam possessionem, Bernardi familiam inde eijcientes; Is verò tumultus, ac populi seditio tantum incussit in Clementem timoris, vt territus, Neapoli illicò discesserit, & instructis triremibus Massiliam celeritèr nauigauit, ac Auenionem properauit. Quo facto ingens subitò in ciuitate, ac Regno est coorta seditio, vniuersis siuè sacris viris, siuè proceribus in duas partes distractis, atque aut huic, aut illi adiunctis. Regina verò omnibus sedatis, multos eorum acritèr puniri fecit, mittens etiam magistrum Stephanum Gangam magnæ curiæ tribunal Regentem, cum eius familia, ac lecta satellitum manu ad Buczuti domum, vt ipsum vinculis manciparent, quem cum minimè reperissent, cuncta eius bona, vt læsæ maiestatis reis assolet, euersa sunt, etenim die 8. Iunii 1379. omnes eius domos, quæ in platea sellariæ sitæ erant, demoliri Regina iussit, atque aliquot macellariorum tabernas, quas Archiepiscopus in foro magno, & pendini platea habebat, domos insuper eius paternas in Capuano sedili positas explanari, ac solo æquari paritèr fecit, demum possessiones, molendinumque Formelli, & Casenouę disturbari, ac dirui fecit.

Alfonsus Ciacconius in vitis, ac gestis Rom. Pont. in Vrbano 6.

Fertur ex traditione, quæ habetur inter nobiles huius familiæ Buczutæ, Ludouicum hunc Archiepiscopum cum in manus ipsius Reginæ tandem incidisset, in honestum carcerem fuisse retrusum, & à satellitibus custoditum, & facultatem ab eadem Regina petiisse, vt ex sua deuotione ad templum in agro Nolano positum, quod Cimiterium olim, nunc Cimitinum dicitur, sacrum nempè, religiosum, ac celebrem locum, ei accedere liceret: Is verò, Regina permittente, illuc optimè custoditus accessit, & à Nolano Comite è familia Vrsina adiutus, custodia lapsus, Romam aufugit, & ad Vrbanum Pontificem incolumis peruenit, atque hunc in modum Reginæ, & Antipapæ sæuas manus effugit, dein in ciuitates eidem Vrbano amicas properauit. Quod autem pertinet ad Nolanum Comitem, is erat Nicolaus Vrsinus vir, vt testatur Angelus Constantius lib. 8. Histor. Neap. fol. 205. maximæ authoritatis, tùm ob senilem eius ætatem, tùm verò nobilitatem, & multò magis ob magnam virtutem, ac valorem Roberti, & Raymundi eius filiorum. Ludouicus autem sequenti anno Mediolanum se, contulit vbi die 13. Nouembris 1380. vna cum Antonio de Salutio Mediolanensi Archiepiscopo, Vrbani sexti Pontificis diplomate mediante, dispensauit, vt Ioannes Galeatius Virtutum Comes Catherinam sororem eius consobrinam, filiam nempè Bernabouis Vicecomitis Mediolani Principis eius patrui in vxorē acciperet.

Bernardin. Corius li. 3. Histor. Mediol.

Bernardus igitur Archiepiscopus à Regina suæ ecclesiæ restitutus est, eamque per duos circitèr annos rexit, donec Neapolitana ciuitas prædictæ Reginę ditioni paruit.

At Vrbanus excommunicata, atque è Regno deposita Ioanna, tanquam schis-

Digitized by Google

matica,vt quæ Romanæ eccleſiæ feudataria eſſet,& eius Pontificis hoſti fauiſſet,& ſchiſmatis in eccleſia Dei cauſa foret, conceſſitque Regnum illud Neapolis Carolo è Duratio,Andreæ Vngariæ Regi primo eius viro arctiſſimæ conſanguinitatis vinculo coniuncto eique Regni Neapolis inueſtituram,ac Regis titulum conceſſit,vtque illi auxilium ferret, vendidit Vrbanus eccleſiarum fundos,atque aurum,& argentum, vſque ad octuaginta millia florenorum ſummam,iſque celeritèr Romam profectus,& habita ab eo Pontifice benedictione,Neapolim armato milite properauit,& repentè totius Regni dominus effectus eſt,& quod mirum,eam ciuitatem nullo ferè confecto prælio,& penè nemine reſiſtente ingreſſus eſt die 19.Iulii 1381 adeò vt Reginam,quæ Neapoli erat,in caſtrum nouum ſecedere compulerit,quæ per multos dies in ea arce obſeſſa, à ſuo Pontifice Clemente, & à Gallorum Rege auxilium quęrere coacta eſt,Regni enim ſucceſſionem poſt ipſius Reginæ mortem Ludouico,ſiue Aloyſio Andegauenſi eius Regis ſobrino,dono dederat,cum ea filios non haberet, ſed priuſquam ſuppetias aliquas haberet,Carolus Reginam cepit, eamque morti tradidit, atque hunc in modum Carolus liber eius Regni dominus effectus eſt, & in tuto, ac pacifico ſtatu conſtitutus.

Gózalis de Illeſcas in Hiſt.Pontif. Diarij Ducis Montiſleonis. Ang. Conſtantius. Io. Baptiſt. Carrafa. Platina in Vrbano 6.

Quo nuncio accepto dé felici eius Regis aduentu,ac de Regina capta, & occiſa,& Regno Neapolitano à Carolo Rege integrè adepto,Vrbanus ſextus illicò Gentilem de Sangro Neapolitanum Cardinalem, à latere Legatum in Regnum Neapolitanum deſtinauit,qui crudelitèr,& inhumanè Archiepiſcopos,Epiſcopos,Abbates ptesbyteros,& clericos, qui eidem Reginæ, & Clementi Antipapæ adhæſiſſent,eorumque partes ſecuti eſſent, afflixit, & plures ex eis carceri mancipauit,ac multos grauiſſimè torſit, ac dignitatibus,ſacerdotijs,& beneficiis,& omnibus tandem eorum bonis ſæuiſſimè expoliauit,nulla habita ratione ætatis,honoris,ac ſtatus,& propriæ cuiuſq; virtutis,ſacrificium enim Deo acceptiſſimum ſe exhibere arbitrabatur, in eos miſeros ſic inhumanitèr inſæuire,& ad maiorem eorum miſeriæ cumulum,Vrbanus is ſucceſſores eis paſſim ſubſtituit, adeò vt vna die 32. Epiſcopos,vel Archiepiſcopos,Neapolitanos ciues creauerit, ex his præſertim,qui Carolo Regi in eius Regni adeptione quoquomodo fauiſsét, quos dumtaxat omni honore dignos arbitrabatur. Nec his contentus idem Cardinalis de Sangro,in deteriora lapſus eſt,die enim 18. Septębris 1381. Neapoli in peramplo diuæ Claræ templo,eo Rege, ac multis Regni Regulis,& proceribus adſtantibus,& infinita populi Neapolitani multitudine, fratrem Leonardum de Giſone,virum quippè eruditiſſimum, qui eius ordini Minorum Generalis miniſter dudum prefuerat, & Iacobum de Viſs. Gallum,Hydruntinum Archiepiſcopum,& Conſtãtinopolitanum Patriarcham,Clementis ſeptimi Cardinales, quos is Clemens in Regnum Siciliæ Legatos miſerat, & Caſellum Epiſcopum Teatinum, & Abbatem quendam Maſſellum,Reginæ partis ſtudioſos,& cum ea captos, publicè coram ſe dignitates deponere,Cardinalitios pileos,habitum,pallium,& cucullum epiſcopales flammis comburi iuſſit, & ad populum ſermonem habere, & palinodiam recantare coegit, & eorum errores reuocare, & Clementem tanquam adulterinum Pontificem abiurare, & Vrbanum veluti verum, ac legitimum Pontificem profiteri, quibus peractis rurſus in tetrum carcerem ſunt coniecti, vbi longo tempore detenti ſunt.

Alfonſ.Ciaconius in Vrb.6. & in Cardinali Gentili de Sangro.

Idem Ciacconius ibid. Diarii Ducis Montiſleonis. Ang: Conſtantius lib. 8: Hiſtor. Neap. Io.Baptiſta Catraf. li 6. Hiſt. Neap.

Theo-

Digitized by Google

Theodoricus quoque de Niem lib. 1. cap. 26. multa de sæuitia, ac tyrannide Cardinalis de Sangro in hoc Siciliæ Regno in Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, presbyteros, & clericos, qui Reginæ Ioannæ, ac Clementi 7. Antipapæ adhęserant.

Rex quoque Carolus in laicos omnes, qui Reginæ, & Antipapæ partes fuerãt secuti, acritèr animaduertebat, eosque feudis, dignitatibus, & bonis omnibus expoliabat. Atque hunc in modum ciuitas hæc nostra Neapolis Vrbani sexti partes palam est secuta, & inibi Clementis nomen penitus fuit extinctum, & obliteratum, atque ita Buczutus restitutus est, & ad suam sedem reuersus.

Interea Ludouicus, seu Aloysius Andegauensis obtento à Clemente septimo Regni huius diademate, ac corona, regiaque dignitate, & à Gallorum Rege adiutus, cum valido exercitu properauit in Regnum, vt suæ illud ditioni subiiceret, Carolo Rege, si posset, inde electo. Diarij Ducis Montisleonis. Angel. Constant. lib. 8.

At Vrbanus die 9. Octobris 1383. Neapolim venit, & ab eo Rege Carolo exceptus est in castro nouo, vbi per aliquot dies commoratus est, dein in palatium archiepiscopalis ecclesiæ se recepit, vbi sæpius is Rex, ac Margarita Regina eius coniux eum inuisebant, & in vigilia natalis Domini, in eam ecclesiam is Pontifex cum omnibus Cardinalibus descendit, vbi primæ vesperæ pontificalibus solennijs celebratæ sunt, & die primo Ianuarii Vrbanus in ea ecclesia missam in summo altari celebrauit. ac inter missarum solemnia, hæreticũ, ac schismaticũ declarauit Aloysium Regem, quem is Andegauensem Ducem vocabat, qui Clementis septimi partes fouebat, ac Regnum Neapolis inuaserat, atque occupare nitebatur, tuncque in Apulia cũ eius exercitu reperiebatur, illasque infestabat regiones, multos progressus faciens, & aduersus illum crucem publicauit, atque ijs, qui contra eundem Aloysium proficiscerentur, plenariam peccatorum indulgentiam promisit, & Carolum Regem sanctæ Romanæ ecclesiæ Gonfalonerium creauit, benedicens ei vexillum, quod Carolus is donec missa celebraretur, dextera manu gestabat, & in festo purificationis Beatæ Mariæ 2. Februarii eiusdem anni idem Vrbanus solennitèr missam celebrauit in eadem metropolitana ecclesia, ac benedixit candelas, & suis propriis manibus eas dedit Regi, ac Reginæ, & Cardinalibus, & eius nepoti, multaque hinc inde in bello inter Reges Aloysium, & Carolum gesta sunt, quæ nostrum non est institutum referre.

Idem quoque Vrbanus facultatem dedit Philippo Gezzæ, & Poncello Vrsino Romanis eius Cardinalibus, vt vendere, ac pignori tradere potuissent quæcumque ecclesiarum bona, ac fundos, etiam non assentientibus prælatis, vel Capitulis, imò ipsis aduersantibus, ac contradicentibus, quando id Romanæ ecclesiæ necessitas postularet. Ciaccon. in Vrbano 6.

Sed pro eo bello, quod Carolus aduersus Aloysium Regem gessit, omnia ferè ecclesiarum, & monasteriorum bona, & metropolitanę potissimum, vendita sunt, vilissimo etiam pretio.

Ludouicum autem Buczutum tunc eius ecclesiam recuperasse scimus, reperimus enim eius temporis diploma, in quo Ludouicus hic noster Archiepiscopus Hebdomadariorum congregationem Sancti Saluatoris veteris nũcupatam, in ecclesia Neapolitana existentem, adeò tenues, & exiles fructus habere considerans, vt vix possent de dictis fructibus in eadem ecclesia deseruire, quamobrem eius Capitulo assentiente, eidem congregationi, ecclesias Sanctæ Mariæ de Mundulis, & Sanctæ Praxedis Neapoli positas cõ-

Digitized by Google

cedit,atque perpetuò annectit,ſub datum Neapoli in archiepiſcopali palatio anno 1381.die 6. Nouembris, Ind. 5. Vrbani ſexti Pontificis anno quarto.

Inter monumenta cœnobii Sancti Martini huius ciuitatis, ordinis Carthuſienſis,comperimus,in anno 1381.Neapoli Ludouicum Archiepiſcopum Neapolitanum aliqua bona immobilia dono dediſſe Ioannello Buczuto eius nepoti, filio quondam Colucii Buczuti militis, ipſius Archiepiſcopi germani fratris,Anno item 1382. 21. Maij fit mentio Palamideſſi Buczuti de Neap.militis regii hoſpitii Seneſcalli,& Ioannelli Buczuti eius nepotis, quem quidem,Palamideſſum credimus fuiſſe paritèr germanum fratrem ipſius Archiepiſcopi.

Sedit autem Ludouicus Archiepiſcopus aliquot annos,& ſenio confectus naturæ conceſſit anno 1383.& ob multas,quas perpeſſus fuerat à Regina perſecutiones,ac inflicta damna,& itinera pauperrimus euaſit,legimus enim in regiæ Siclæ archiuio Margaritæ Reginæ diploma,ſub datum die 14. Nouembris 1384.8. Ind. quo Ioannellũ Buczutum de Neapoli militem hereditatem quondam reuerendi domini Ludouici Buczuti Neapolitani Archiepiſcopi eius patrui,vti damnoſam,& ære alieno obnoxiam,repudiaſſe cauetur,cum nihil ex proprio patrimonio in ea hæreditate remanſiſſet.

Regiſt. Caroli primogeniti 1272. lit.E.f.134.

Regiſt. Regis Ladislai 1407.f.61. at.

Fit etiam alibi in eodem archiuio eius mentio,legitur autem in actis Ladislai Regis,quondam Loyſius Buczutus Archiepiſcopus Neapolitanus.

Extat autem eius memoria in maiori eccleſia,in gentilitio ſacello,vbi Anibalis Cardinalis Buczuti cura,Ludouici decrepiti iam ſenis effigies depicta cernitur,eiuſque nomen inibi conſcriptum hunc in modum conſpicitur.

Ludouicus Buczutus Archiepiſcopus Neapolitanus,anno Domini MCCCCI.

In antiquis anniuerſariorum libris monialium Sanctæ Patriciæ huius ciuitatis,ſic legitur die 25.Maij.

Dominus Loyſius Buczutus Archiepiſcopus Neapolitanus.

Regiſt. Reginæ Margaritæ 1384. lit.A.f. 138.

Nec prætermictendum duximus,in litteris quibuſdam Reginæ Margaritę ſub datum Neapoli die 13.Octobris 1384.Ind.8.mentionẽ fieri Iacouelli Buczuti Archiepiſcopi Neapolitani, ait enim Regina Carolum Caputum de Neapoli militem virum Berdellæ de Cicino vendidiſſe olim Archiepiſcopo Neapolitano,tunc vocato Iacouello Buczuto de Neapoli,fundicum quendam domorum Neapoli poſitum,in loco Campagnani pro vnciis auri centum triginta quinque,quamobrem ea Regina ad eius Berdellæ preces,cum fundicus ipſe inter eius bona dotalia viro trądita eſſet, ſibi ſatisfieri de eiuſdem virj bonis præcepit: ſed eundem credimus Ludouicum Buczutũ, & regii ſcriptoris errore,& lapſu nomen fuiſſe corruptum.

Cæterum quid de Bernardo, quando, & vbi deceſſerit, nobis non eſt exploratum.Neapolitanam tamen eccleſiam fuiſſe prouiſam ſcimus ab eodem Clemente ſeptimo anno 1380.Capitulum etiam maioris eccleſiæ ſingulis annis anniuerſarium officium celebrare fuiſſe ſolitum,in eius eccleſiæ monumentis comperimus,ſic enim in antiquo libro eius anniuerſariorum die 10.Octobris.

Depoſitio domini Bernardi Archiepiſcopi.

Eodem quoque die moniales monaſterij Sanctæ Patriciæ eius anniuerſarium celebrant,ſic enim legitur in vetuſto eius anniuerſariorum libro.

Dominus Bernardus Archiepiſcopus Neapolitanus.

NI-

Digitized by Google

1384.

NICOLAVS ZANASIVS Cremonenſis, vt affirmat Antonius Carpus in Hiſtoria Cremonæ lib. 3. decretorum Doctor inſignis fuit, humilitate, ac religione conſpicuus, Romanæque eccleſiæ per diuturnum temporis ſpatium inſeruiit, atque ob raras eius virtutes, primò creatus eſt Brixianus antiſtes, dein Beneuentanus, tandem Neapolitanus Archiepiſcopus.

Habetur ipſius mentio in actis Neapolitanorum Regum, nempè in regiſtro Reginæ Margaritæ, vbi in diplomate ſub datum die 17 Iulii 1384. Ind. 7. legitur reuerendus in Chriſto pater dominus N. Archiepiſcopus Neapolitanus Sanctiſſimi Domini Vrbani ſexti Papæ delegatus in quadam cauſa. Regiſt. Reginæ Margaritæ 1384. f. 23. ac.

Obijt autem die 25. Auguſti anno 1389. & ſepultus eſt Cremonæ in ſacello ſanctiſſimi Sacramenti maioris eccleſiæ, vbi in eius ſepulchro ſequens legitur monumentum, quod idem Carpus refert.

Quem cernis Nicolaus erat, de Zanaſiorum
Stirpe ſatus, Doctor canonis egregius,
Iuſtitiæ ſpeculum, decus & lux ampla Cremonæ,
Corde humilis, patiens, officioſa laus.
Seruiit eccleſiæ Romanæ tempore longo,
Præſulibus gratus, Cardinibuſque ſuis.
Hunc tres Pontificem dignis ſucceſſibus vrbes,
Promeruere ſuum, mirificumque patrem.
Brixia prima, ſequens Beneuentum, tertia Regni,
Et caput, & ſedes inclyta Parthenope,
Cumque vocante Deo meritis maturus, & annis,
Optaret iungi cœtibus angelicis,
Annis octoginta nouem cum mille trecentis,
Præteritis, ex quo Virgo Deum genuit.
Auguſti quina vicena luce ſepulchro
Depoſuit corpus regna ſuperna petens.

Meminit quoque ipſius Nicolai, Ludouicus Cauitellus Cremonensis in ſuis Annalibus Cremonę vrbis, qui ait, anno 1389. ab humanis deceſſiſſe Nicolaum Zanaſium Cremonenſem, Archiepiſcopum Neapolitanum, & prius Beneuenti, ac Brixię antiſtitem.

Idem etiam habet Blaſius Rubeus in Catalogo Epiſcoporum Cremonẽſium, ſiuè vt vocat, tabulam dypticam Epiſcoporum eccleſiæ Cremonensis, quæ habetur poſt ſynodum Cremonenſem, à Ceſare Speciano eius vrbis Epiſcopo editam.

1380

THOMAS DE MANATIS, ſiue de Amanatis, vel Amanatus, prę fuit Neapolitanę eccleſiæ. In libro obligationum camerę Apoſtolicę Clementis ſeptimi habetur Thomam Archiepiſcopum Neapolitanum Electum promiſiſſe die 17. Febr. 1380. ſoluere iura eidem camerę ſpectantia pro dicta eius promotione, & fit mentio Bernardi Archiepiſcopi eius prędeceſſoris, cumque Neapolitanus eſſet Archiepiſcopus à Clemente 7. Antipapa presbyter Cardinalis Sanctæ Praxedis creatur die 12. Iulij 1385. Auenione. Hunc Neapolitana eccleſia minimè fuiſſe potitum, neq; vnquam in ea reſedisſe com-

Digitized by Google

comperimus, vigente enim schismate, Auenione vt plurimum residebat, & Neapolis tunc Vrbano sexto parebat.

Hunc credimus esse Thomam illum Amanatum, sacri palatii Apostolici Auditorem, quem Gregorius XI. Summus Pontifex anno 1374. ad Carolum quartum Imperatorem pro grauissimis Romanæ ecclesiæ negotiis Nuncium Auenione misit, vt ex eiusdem Pontificis regestris, frater Abraham Bzouius refert in 14. volum. Annal. eccl. ad annum 1374.

Habet Ioannes Chenu Bituricus in sua Chronologica historica Archiepiscoporum, vel Episcoporum Galliæ, in catalogis Episcoporum Nannetensium, & Venetensium, Henricum le Barbu è nobili familia de Quillio ortum, professione monachum, virum pium, ac religiosum, doctorem Theologum, & Abbatem, primò à consiliis Ioannis Ducis, dein Cancellarium, è monasterio euocatum Venetensis vrbis Episcopum in minori Britannia fuisse creatum à Thoma Neapolitano Archiepiscopo, Summi Pontificis in Britannia Legato (licet librariorum incuria, & mendosè legatur, à Sancto Thoma Neapolitano Archiepiscopo) quod non nisi huic Thomæ Archiepiscopo contingere potuit, vt nobis videtur, habita temporum ratione, is etenim Henricus ad Nannatensem dein ecclesiam in Gallijs translatus est anno 1383, vt idem author affirmat, & anno 1404. obiit. Ex quo fortè colligitur, Thomam hunc nostrum Archiepiscopum, antequam Cardinalitia esset dignitate decoratus, Legatum fuisse Romani Pontif. in Anglia cum potestate etiam conferendi episcopatus in ijs regionibus.

Obiit autem Thomas Auenioni die 6. Decembris 1396. At Alfonsus Ciacconius in eius libro de vitis, & gestis Summorum Pontificum, & S.R.E. Cardinalium fuisse eum ait Archiepiscopum Neapolitanum Cardinalem, creatum ab eodem Clemente 7. Auenioni die 12. Iulij 1385. & ibidem obijsse die 6. Decembris 1390.

Sed quod ad eius patriam spectat, Panuinius vocat eum de Manatis ciuem, & Archiepiscopum Neapolitanum, & Bonifacium de Manatis paritèr Neapolitanum Cardinalem creatum ait à Benedicto 13. Auenione die 21. Decembris 1397. Ciacconius verò loquens de Clemente 7. vocat Thomam hunc Amanatum Pistorienſem, Etruscum, & si idem Ciacconius est sibi hac in re valdè inconstans, dum enim de Benedicto 13. agit, appellat illum Neapolitanum, imò in eodem Clemente vocat Bonifacium Amanatum Pistorienſem, dein in Benedicto appellat Bonifacium de Amanatis Neapolitanum.

At Franciscus Bosquetus in sua Historia Pontificum Romanorum, qui è Gallia oriundi, in ea sederunt, in vita Clementis VII. ait ab eo Clemente anno 1385. 12. Iulij creatum fuisse Cardinalem Thomam de Amanatis, Italicum, tunc Archiepiscopum Neapolitanum, & Referendarium Papæ, idemque author in eius notis ad eiusdem Clementis vitam, vocat Thomam Amanatum Pistorienſem, vbi etiam recitat breuem formulam creationis Papæ Benedicti 13. quæ Auenione celebrata est anno 1394. in qua referuntur omnes Cardinales, qui eius Pontificis creationi interfuerunt, ac inter alios est Thomas de Pistorio, Tuscus, dictus Neapolitanus, Cardinalis tituli Sanctæ Praxedis. Quibus omnibus perpensis, videtur ex ijs colligi, Thomam hunc re uera fuisse ciuem Pistorienſem, & appellari Cardinalem Neapolitanum, quoniam tempore quo Cardinalis creatus est, Archiepiscopus erat Neapolitanus, & ex eo denominationem sumpsisse, & semper dein nuncupatum fuisse Cardinalem Neapolitanum.

1386.

Digitized by Google

1386.

. . . . Guindacius nobilis Neapolitanus, præfuit anno 1386. sub Vrbano VI. Rom. Pontif. cuius partes magna constantia, ac studio fuit secutus, Carolo enim tertio Neapolitanorum Rege ab humanis superiori anno sublato, Margarita Regina eius coniuge, & Ladislao eius filio superstitibus, cum plures Regni proceres Clementis septimi partes fouentes, & Aloysio secundo Andegauiæ Duci, eiusdem Regis competitori fœderati, eandem Margaritam, & Ladislaum exinde expellere, & ciuitatem, Regnumque integrum ipsi Aloysio, & eiusdem Clementis obedientiæ tradere, tentarent: Regina ciuitatem Neapolim, quæ tot agitabatur procellis, ac reuolutionibus amittere dubitans, adhibito eius Consiliariorum voto, ac sententia effecit, vt noster hic Archiepiscopus vna cum Sancti Seuerini Abbate, alijsq; religiosis viris eam ciuitatem ascensis equis circuirent, dedecus esse dicētes, populum tam religiosum, tamque ab Vrbano VI. verò Pontifice dilectum, ferre Antipapæ milites per ciuitatem deambulare, ac liberè conuersari. Cumque hæc, & similia populo passim prædicarent, nobiles quidam plateę portænouæ, rerum nouitate perculsi, illos arguere cœperunt, haud quidem bonorum religiosorum officium esse dicentes, per ciuitatem seditiones, & discordias concitare, & præsertim apud populum, cui semel frænum ablatum, non sic reponi, ac compesci facilè posset, quibus cum acritèr, superbèque Archiepiscopus respondisset, eoque magis, qui cum ipso aderant, sacro ordini confidentes, effectum est, vt ipsorum aliqui malè habiti, & vulnerati fuerint.

Ang. Constantius lib. 8. Histor. Neap. Io. Baptista Carrafa lib. 6. Histor. Neap.

Tandem præualente iniquitate, Neapolitana vrbe, ac toto ferè Regno potitus est Aloysius Rex Clementis fautor anno 1387. Margarita, ac Ladislao inde eiectis, qui Caietam secessérant, quæ sola ferè in eorum obedientia remanserat, vbi quoque validissimè se munierunt, cumque eadem Margarita, ac Ladislaus, qui Vrbano parebant, eam ciuitatem, ac Regnum recuperare niterentur, Clemens Auinione residens licentiam eo anno 1387. impartiuit eidem Aloysio Regi, & his qui ciuitatem Neapolim tenebant pro eodē Aloysio, & eiusdem Clementis partes fouebant, vt omnia ecclesiarum vasa aurea, atque argentea Neapolitanæ vrbis pro stipendijs militum conductorum exsoluendis conflarentur, quos Aloysius conduxerat, vt à Margaritæ armis se tueri potuisset, atque omnia ecclesiarum vasa, & (vt credimus) cathedralis potissimùm vendita fuerunt, quamobrem non modicum damnum ijs ecclesijs illatum est.

S. Antonin. in 3. p. Hist. tit. 22. c. 2. §. 14. Pandulph. Collenuc. lib. 5 Compend. Regn.

Huius autem Archiepiscopi nomen nullo pacto inuestigare potuimus, cum authores, qui eius meminerunt, appellent illum absolutè Archiepiscopum Neapolitanum Guindacium; verum obseruauimus hoc eodem tempore floruisse Abbatem Gulielmum Guindacium patricium Neapolitanum, ordinis Sedilis Capuanæ, qui Æconomus fuit, & magister præclaræ ecclesię, & hospitalis sanctissimæ Annunciatæ huius ciuitatis pro sedili Capuanæ in annis 1359. 1374. 1375. 1378. 1379. 1380. & 1381. qui fortasse hic idem est noster Archiepiscopus.

1389.

HENRICVS MINVTVLVS patricius Neapolitanus, Tranensis fuit Archiepiscopus. Ex monumentis quoque Botuntinæ ecclesię didicimus, Henricum

Digitized by Google

ricum Minutulum Neapolitanum, Episcopum præfuisse Botuntinæ vrbi anno 1382.dein à Bonifacio nono Summo Pōtifice Neapolitanus Archiepiscopus creatus est anno 1389. die 18. Decembris presbyter Cardinalis Sanctę Anastasię die in prima eius Cardinalium promotione, à quo etiam primo loco, & eius galero, & titulo fuit cohonestatus,dein Episcopus Cardinalis Tusculanus, hinc ex Tusculana ad Sabinensem transfertur ecclesiam ab Alexandro quinto Pontifice, & Camerarius vna cum Amadeo Cardinali de Salutio anno 1408.à Gregorio 12.effectus, eo enim tempore ea dignitas duobus impartiebatur Cardinalibus.

Multas egit pro sede Apostolica legationes à Ioanne 23.sibi commissas,nempè apud Bononiam,Ferrariam,Foroliuium,Rauennę Exarchatum, quibus Vrbibus edidit vtiles aliquot constitutiones,cum esset eiusdem Pontificis de latere Legatus,summa cum facultate.Imò cum Balthasar Cossa S. R. E. Cardinalis,ac Bononię Legatus statim, ac Summum Pontificatum adeptus esset,ac Ioānes 23.appellatus,Bononię creatus anno 1410.eodem die quo renūciatus fuit Pontifex,& antequam coronę insignia acciperet, Bononię Legatum eundem Henricum constituit.

Carolus Sigonius li.3. de Episcop. Bononiens.

At vigētibus in Romana ecclesia schismatibus, Henricum arbitror per multos annos non potuisse sua ecclesia Neapolitana integrè potiri.

Construxit autem Henricus anno 1407.cum non esset Archiepiscopus Neapolitanus pulcherrimam marmoream portam maioris ecclesiæ, rem equidem admirandam,& operis vastitate,& statuis,& sculpturę artificio, cum columnis è porphyretico marmore,in qua eius marmorea statua flexis genibus antę Beatam Virginem conspicitur,& sequens legitur inscriptio.

Nullius in longum,& sine schemate tempus honoris
Porta fui,rutilans sum ianua plena decoris,
Me meus,& sacræ quondam Minutulus aulæ
Excoluit proprijs Henricus sumptibus huius
Præsul,Apostolicę,nunc constans cardo columnæ
Cui precor incolumem vitam post facta perennem.
Hoc opus exactum mille currentibus annis,
Quo quatercentum septem verbum caro factum est.

Eam portam Abbas Antonius Baboſus de Piperno eius sęculi insignis sculptor cęlauit,vt inscriptio,quæ in magnifico,ac prægrandi marmoreo sepulchro Antonii dè Penna Ladislai Regis secreti Consiliarij in Sanctę Claræ æde,quod idem quoque Abbas sculpsit anno 1423.docet,hunc in modum.

Abbas Antonius Baboſus de Piperno, qui fecit & portā maiorem cathedralis ecclesię Neapoli.

Fit etiam ipsius Abbatis mentio in perpulchro,nobili,atq; augustissimo marmoreo tumulo Reginę Margaritę,quem Ladislaus Rex eius filius ei crexit, Salerni in diui Frāciſci æde anno 1412.quem idem Abbas sculpsit, in quo sic legitur.

Abbas Antonius Baboſus de Piperno me fecit,cum Alesio de Vico suo laborante.

Eius quoque Abbatis habetur mentio in alio magnifico marmoreo sepulchro domini Ludouici Aldemorisci Regni huius Senescalli sub Ladislao Rege, quod idem Abbas sculpsit anno 1414. & Neapoli in diui Laurentii sacra æde apud Minores conspicitur,vbi hęc legitur inscriptio.

Abbas Antonius Baboſus de Piperno pictor,& in omni lapidum, atque metallorum genere sculptor anno septuagenario ætatis fecit.

Con-

Digitized by Google

Constructuxit quoque idem Henricus Cardinalis in eadem maiori ecclesia paruum sacellum sanctissimę Trinitati dicatum, vbi eius insignia rubro galero decorata adhuc conspiciuntur.

Erexit etiam Henricus is peraplum palatium metropolitanę ecclesiæ iunctum pro Archiepiscoporum residentia,ac incolatu,vt ex eius insigniis,quę in eo videntur, patet,quod nunc seminarij eius ecclesiæ vsui est.

Idem Henricus Cardinalis cum in maiori Neapolitana ecclesia esset sacellum diuo Petro Apostolorum Principi dicatum, à suis maioribus familiæ Minutulę erectũ,cuius iuspatronatus eidem familię spectabat,is altare Sanctę Anastasiæ in eo sacello erexit,& in parastide,seu (vt vocant)pilerio quodã inter sacellum prædictum,& proximam cappellam Sancti Aspren,aliud altare constituit,quod Spiritui sancto dicauit, quæ omnia amplis redditibus dotauit,ac iuspatronatum eius familiæ addixit, de quibus publica aliquot documenta,& diplomata inspeximus.Innocentij nempè septimi Rom. Põtificis litteras sub datum Viterbij 6 non.Martii 1405.Pontificatus eius anno secundo, in quibus asserit Iordanum Vrsinum olim Archiepiscopum Neapolitanum,tunc verò tituli Sancti Martini presbyterum Cardinalem, cum Neapolitanus esset Archiepiscopus,donasse,& in perpetuum eoncessisse eidem Henrico Cardinali Minutulo pilerium, siue quendam locum ipsius ecclesiæ Neapolitanæ,inter sacellum Sãcti Petri Apostolorum principis de Minutulis (è quibus idem Cardinalis Henricus traxit originem) & cappellam Sancti Aspren,ac quoddam terrę spatium in ipso pilerio, in qua subterranea camera,seu sepulchrum effoderetur, cũ aliquibus pactis, & conditionibus,expressè idem Iordanus reseruãs ius sibi,& omnibus successoribus suis Neapolitanis Archiepiscopis, qui pro tempore forent, eos sepeliendi,& sepulturam eligendi,si vellent,in eo pilerio,ac sepulchro. At quia nũquam fuit de intentione ipsius Henrici Cardinalis, vt Archiepiscopi Neapolitani, qui pro tempore forent sepulchrum haberent in eo pilerio,& loco,sed ibi dumtaxat sepelirentur idem Cardinalis Minutulus, ac eius fratres,consanguinei,cognati,& affines, prout ipsi Cardinali videretur,& prout is duxerit ordinandum.Pontifex verò eam pilerij,& terræ spatij concessionem ab eo Iordano Archiepiscopo factam,pro arbitrio, & sepultura eiusdem Cardinalis Henrici,& consanguineorum, & affinium confirmauit, & ius presentandi presbyterum,seu presbyteros pro tempore ad dictum altare,& ius patronatus eiusdem, authoritate Apostolica in perpetuum eidem Cardinali reseruauit.

Idem quoque Innocentius aliis suis litteris Viterbii similitèr eodem anno datis 8.Idus Martii contemplatione,ac intuitu ipsius Henrici Tusculani Episcopi S.R.E.Cardinalis concessit indulgentias cappellæ Sancti Petri sitæ in ecclesia Neapolitana,quę vt asseritur,de iure patronatus nobilium domus de Minutulis Neapolitanis existit,de qua idem Henricus traxit originem, omnibus,qui verè pœnitentes,ac confessi eam visitarent,in natiuitate Domini,ac Beati Petri de mense Iunij.

Anno item 1408.die 6.Nouembris is Cardinalis tunc Tusculanus Episcopus cum Pisis moraretur,publico documento cauit,ac præscripsit, vt in sepulchro,quod ad pedes eius altaris Spiritus sancti is aptauerat in maiori Neapolitana ecclesia,sepeliri deberent viri,ac mulieres de genere dicti domini Cardinalis,& vt ius patronatus,ac facultas presentãdi cappellanos,qui rem sacram ibi facere,& anniuersarium celebrare,cæteraque peragere,ad diuinum cultum spectantia,deberent, ad eius proximiores mares tantùm de-

ge-

Digitized by Google

genere Minutulorum spectaret, nempè dominis Barnabæ, & Iacobo Minutulis militibus eius germanis, eorumque liberis, maribus tantùm in posterum ex legitimo matrimonio nascituris, fœminis semper exclusis, si verò sinè filijs maribus decesserint, proximiores eiusdem generis mares succederent.

Bononiæ verò in episcopali palatio constitutus, idem Cardinalis tunc Sabinensis Episcopus, alio publico instrumento rogato die 11. Martii 1410. Ind. 3. dono dedit eidem cappellæ Sancti Petri Minutulorũ in maiori Neapolitana ecclesia, & eidem altari Spiritus sancti, quosdam fundos, prædia, ac domos, voluitque vt in eadem cappella, & altari constituerentur quatuor sacerdotes, seu cappellani, qui ex fructibus ipsorum æqua lance, ac pro æquali portione inter eos singulos diuidendis, ac partiendis, duas missas qualibet die ibi celebrare deberent, & anniuersarium post eius mortem, quorum cappellanorum institutio, & ordinatio ad eosdem Barnabam, & Iacobum eius germanos, eorumque filios, & hęredes legitimos per masculinum lineam procreãdos spectaret, quibus deficiẽtibus, ad eius proximiores per masculinam paritèr lineam spectaret.

Cumque linea fratrum eiusdem Henrici Cardinalis nostris diebus esse desijsset, magna exorta est lis, quę adhuc vertitur, & sub iudice est in curia archiepiscopali inter eius familiæ viros, quis eorum sit proximior lineæ eius Cardinalis, & cui ius illud patronatus spectet.

Parruin. de Card. Obiit tandem Bononiæ in eius legatione die 17. Iunii 1412. eiusque cadauer Neapolim delatum in cathedrali sepultum est in eius familiæ sacello, in magnifico, sublimi, ac satis pulchro marmoreo sepulchro absque inscriptione. At Alfonsus Ciacconius ait eum Bononiæ Legatum Romæ obiisse, ac Neapolim inde eius corpus translatum.

Celebratur autem singulis annis pro eius anima à maioris ecclesiæ Capitulo anniuersarium die 17. Iunii in cappella Sancti Petri de Minutulis, startia enim eam ob causam in villa Afragolæ sita dono data est. In antiquo libro anniuersariorum Capituli Neapolitani die 17. Iunij sic habetur.

Depositio Reuerendissimi domini Henrici Minutuli S. R. E. Cardinalis, Episcopi Tusculani, vulgaritèr dicti Cardinalis Neapolitani.

Cæterum acquiescere non possumus Hieronymo Garimberto Gallensi Episcopo, qui Romanæ ecclesiæ aliquot Põtificum, ac Cardinalium vitas scripsit, quique lib. 6. cap. 5. asserere non dubitauit Henricum Cardinalem Minutulum ineptum, indoctum, inertemque ab omnibus eius ætatis fuisse habitum, & tanto liuore in Bonifacium conuicia infert, eo quòd tot dignitates, atque honores in Henricum contulerit, quod ipse soli Henrici fortunæ tribuit, quæ nedùm sub Bonifacio ad Cardinalitiam dignitatem eum euexit, verum etiã ad tot legationes, dignitates, & supremos magistratus sub Gregorio XII. & Ioanne 23. quod nescio ex quibus auctoribus didicerit tam recens scriptor, in Cardinalem, qui ducentum fermè annos antè ipsum vixit, cum nullus ex cęteris scriptoribus, quos adhuc viderim id affirmet. Nec enim est credibile tot Pontifices tot, tantasque supremas dignitates, quæ non nisi viris, & litteris, & negotiorum dexteritate præstantibus impartiri soleut, errantes ei contulisse, & omisso Bonifacio, qui quamuis conterraneus eius fuerit, affinis tamen fuisse non habetur, alii Pontifices cur tot legationes, cur tot dignitates, ni litteris præstiterit, vel ingenio, vel in regendis saltem populis aptitudine, ac peritia? Idem etiam author Henricum quingentum florenis à Camera Apostolica libros quosdam emisse perhibet,

Digitized by Google

bet,quod etiam Ciacconius innuit,Ad quid libri,ni ſtudioſus eſſet ? eſt ne credibile viros librorum copiam congerere, ni illorum delectarentur lectione ? ſed de his ſatis.

1388.

GVLIELMVS Archiepiſcopus præfuit Neapolitanæ eccleſiæ anno 1388.ſub Clemente ſeptimo Pſeudopontifice.

In libro obligationum Cameræ Apoſtolicæ Clementis ſeptimi legitur Gulielmum Archiepiſcopum Neapolitanum Electũ promiſiſſe die 6. Maij 1388. ſoluere iura eidem Cameræ debita pro eius electione, & memoratur Thomas eius prædeceſſor.

Cum autem eo tempore eam Ciuitatem Rex Aloyſius Andegauenſis ipſius Clementis ſectator poſſideret,& ob bellum inter Ladislaum, ac eundem Aloyſium Reges maximæ diſſenſiones,rerum omnium confuſio, atque extremæ calamitates obortæ eſſent, ac præſertim cum eccleſiarum Prælati, inter quos Neapolitanus Archiepiſcopus,ſuos redditus percipere minimè potuerunt,quamobrem Gulielmus hic Archiepiſcopus multas habuit cum Capitulo controuerſias;etenim cum præteritis annis Neapolitani Archiepiſcopi ſuis Capitulo, & Canonicis magnam pecuniarum ſummam, ac diſtributiones certis ſtatutis feſtis,ac diebus exſoluere conſueuiſſent, is verò Archiepiſcopus ſuæ eccleſiæ fructus percipere nequiret, tandem Archiepiſcopus is Gulielmus,& Capitulum conuenerunt, vt quouſque diuina clementia non operaretur,vt ciuitas hæc ad meliorem ſtatum peruenireti & is Archiepiſcopus ſuæ eccleſiæ iura conſequeretur,& redditus citra flumen Capuæ,& Squifati conſiſtentes perciperet,atque caſtrum Turris octaui cum ſuis iuribus haberet,is Archiepiſcopus minimam certam partem eorum,quæ ex veteri inſtituto debebat,eis ſoluere pollicitus eſt, cum autem Deo annuente ad meliorem ſtatum peruenerit,atque Archiepiſcopus eiuſdem eccleſiæ iura aſſecutus fuerit,Capitulo,& Canonicis,quod ex ſolito debebat,integrè perſoluere ſpopondit.Canonici autem omne id, quod is Archiepiſcopus in præteritum, vſque ad eius conuentionis diem deberet,eidem Archiepiſcopo liberalitèr,gratiſque dimiſerunt, vt publici documenti actis Neapoli rogatis die 3 Decembris 1390. Ind. 14. Clementis ſeptimi Pontific.anno 13.per notarium Clementem Malipertum Neapolitanum ciuem,didicimus,in quibus hæc in fine leguntur.

Acta fuerunt hæc Neapoli in hoſpitio habitationis dicti domini Archiepiſcopi ſito in platea Nidi,in quo idem dominus Archiepiſcopus propter neceſſitatem, et defectum ſui palatij archiepiſcopalis ad præſens habitat.

Eodem die 3.Decembris 1390.alio documento per eundem notarium confecto maior controuerſia,quæ inter eundem Gulielmum,atque Capitulum ſuper canonicatuum collatione vertebatur,compoſita eſt, cũ enim Archiepiſcopus ſuæ eccleſiæ canonicatuum collationem ſibi dumtaxat pertinere contenderet,Canonicis minimè requiſitis,contra verò Capitulum,eidem Archiepiſcopo vna cum Capitulo ſpectare,adeò vt Archiepiſcopus abſq; Capitulo,& Capitulum abſque Archiepiſcopo de eis diſponere,ac conferre nullo pacto canonicatus poſſet, quamobrem ad eam concordiam deuenerunt,vt iuxta iuris ſanctionem,& antiquam eius eccleſiæ conſuetudinem à tempore,cuius contrarii hominum memoria non exiſteret,obſeruatam,canonicatus, qui præbendis carerent, & in poſterum quoquo modo vacare contigiſſent,ab Archiepiſcopo vna cum Capitulo conferrentur, ij

Digitized by Google

verò,quibus præbendæ essent annexę,ab Archiepiscopo dumtaxat absque Capitulo,& Canonicis conferri potuissent,sicque inuiolabiliter per ipsos, eorumque successores perpetuis temporibus seruãdum fore sancitum est.

Inter monumenta cœnobij Sancti Marcellini habetur diploma, in quo Iacobus Capice Cimiliarcha, & Gerardus de Pesulia iuris canonici peritus, Diaconus ecclesię Neapolitanæ,reuerendi in Christo patris,& domini,domini Gulielmi miseratione diuina Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus,& temporalibus insolidum Vicarii generales, confirmant Abbatissã monasterii Sanctorum Marcellini,& Petri,Neapolis, ordinis Sancti Benedicti,sub datum Neapoli in ecclesia Sanctæ Restitutæ anno Domini 1391. die 24 Nouembris 15.Ind.

Rexit Gulielmus hic noster Archiepiscopus Neapolitanam ecclesiam per annos aliquot,legisse etenim memini eius diploma Neapoli in archiepiscopali palatio datum anno 1394.pontificatus eiusdem Clementis septimi anno 16.Ind.2.per eundem Clementem eius curiæ notarium exaratum, in quo beneficium quoddam Troiano Pinnoni contulit.

Relatio de his, qui tempore schismatis Neapoli vti Romani Pontificis colerentur.

QVoniam ob Romanorum Pontificum schismata,cum vno,eodemque tempore duo,& aliquando tres,qui se pro Pontifice gerebant, magno totius Christianæ reipublicæ detrimento essent, vniuerso terrarum orbe in duas,aut tres partes distracto, quæ vni, aut alteri obediebant,effectum est etiam,vt particulares quoque ecclesiæ schismate, ac seditionibus exagitarentur,ac præsertim Neapolitana ecclesia, vt quæ inter alias insignis,& Regni caput,ac metropolis,atque Romanæ Vrbi proxima,in ea enim à schismatis initio,quod anno 1378.contigit,ad finem ferè ipsius,quod anno 1417.compressum est,duo ferè semper adlecti fuerint Archiepiscopi,alter à catholico,& vero Pontifice,alter verò à schismatico, ille autem Neapolitana ecclesia verè fruebatur, redditusque excipiebat, cuius partes Rex,qui Neapoli præerat sectabatur,Reges enim pro eorum studijs huic,aut illi Pontifici parebant.

Imò inter pios,ac doctos viros ijs temporibus maxima verterebatur quæstio, ac disceptatio oborta est,quis nempè eorum esset verus Pontifex,Vrbanus ne sextus,an Clemens septimus,eorumq; successores, adeo ut Sãctus Antoninus Florentinus Archiepiscopus in tomo 3.Chron.tit.22.cap.6.§.3.asserat eos qui vnum,aut alterum Pontificem sequebantur, tuta conscientia id facere potuisse,eosque iustam ignorantiam excusasse, cum etiam in generali Cõcilio Cõstantiæ anno 1417.celebrato sancitum sit,vt dignitates, & alia beneficia ab illis tribus Pontificibus in schismate sedentibus concessa,valida essent,nec amplius retractari,aut in dubium reuocari possent, idque tùm pro bono pacis,ne maiores orirentur contentiones, tùm etiam cũ nescitum fuisset quis eorum verus esset Pontifex. Idem quoque affirmat Thomas de Vio Cardinalis Caietanus in opusculo de Auctoritate Papæ,& Concilij cap.8.& Syluester de Prierio in eius Sũma,in verbo lex,quæst.13. qui aiunt excusari eos,qui ijs temporibus in eo schismate Vrbani sexti, & Clementis septimi alterutram partem, atque obedientiam sunt secuti, ob dubium, quis esset verus Papa, cum pro vtraque parte essent rationes vehementes.Quod dictum aliquibus displicuit,cum Clementis septimi,eiusque

Digitized by Google

que ſucceſſorum nomen è Romanorum Pontificum catalogo expunctum ſit, atque inter veros Pontifices eorum nomen non ſit receptum.

Omicto etiam Regum quoque ſchiſma in Regno hoc Apuliæ pernicioſiſſimũ ijs temporibus viguiſſe, duorum nempè Regum de Regno contendentium, quorum alter alterum excludere, atque eijcere nitebatur, vnus autem verò Pontifici, alter autem ſchiſmatico parebat. Vt autem ſciatur quãdo verus, & catholicus Pontifex, & quando ſchiſmaticus Neapoli coleretur, breuem indicem ex patriis hiſtoriarum ſcriptoribus, & antiquis monumentis non paruo labore deprõptum ſubnectere placuit, ex eo enim quis ex Archiepiſcopis Neapolitana potiretur eccleſia, ſchiſmaticus ne, an catholicus facilè quiſque perſpiciet.

Anno 1378. die 9. Aprelis in Vrbe Roma creatus fuit Romanus Pontifex Vrbanus ſextus, qui in Ciuitate, ac Regno Neapolis ab omnibus fuit adoratus vt verus Pontifex, vſque ad diem 20. Septembris 1378. quo in Ciuitate Fũdorum electus eſt Clemens ſeptimus Antipapa, fauente Ioanna Neapolitanorum Regina.

Ab eo die 20. Septẽbris 1378. Clemens is Neapoli, & in Regno fuit veneratus vſque ad diem 16. Iulij 1381. quo Carolus tertius ab Vrbano ſexto de eo Regno inueſtitus, Neapolim ingreſſus eſt, qui quidem Vrbanus adoratus eſt uſquequo eidem Regi Carolo tertio idem Regnum paruit, & donec idẽ Rex vixit.

At poſt mortem Caroli tertii, Rex Aloyſius Andegauẽſis à Clemente 7. inueſtitus Regnum illud acquiſiuit, ac Neapolim ingreſſus eſt pulſa Regina Margarita vidua eiuſdem Caroli tertii, & Ladiſlai Regis matre, ea enim Margarita deſperatis rebus de Regno retinendo ob factionem dicti Regis Aloyſis, Caietam ſe recepit die 8. Iulii 1386. & Ladiſlai Regis, & Vrbani ſexti partes penitus contritę remanſerunt, ac Regis Aloyſii, & Clementis ſeptimi factio pręualuit, quod perdurauit donec idem Rex Aloyſius regnauit, & quouſque Ciuitatem Neapolim, ac totum ferè Regnum poſſedit, quod fuit ab anno 1386. vſque ad annum 1389. quo tempore Ladiſlaus puer erat, & Caietę morabatur.

Et quamuis mortuo Clemente ſeptimo Auenione anno 1394. die 16. Septembris, & in eius locum ſuffectus fuerit Benedictus 13. ac idem Benedictus Regni coronam confirmauerit eidem Aloyſio, attamen idem Rex Ladiſlaus bonam partem Regni poſſidens, Ciuitatem quoque Neapolis eſt adeptus, quam ingreſſus eſt, vti dominus, ac Rex, quamobrem Rex Aloyſius relicto Regno in Gallias reuerſus eſt, ac idem Ladiſlaus abſolutus eiuſdem Regni dominus remansit, qui Bonifacium nonum Vrbani ſexti ſucceſſorem veneratus eſt, donec idem Bonifacius vixit. Et quamuis in Ciuitate, & Regno Neapolis coleretur Bonifacius nonus, non deerant tamen qui Benedicto 13. Clementis ſeptimi ſucceſſori adorarent, qui Auenione reſidebat, comperimus enim bullam (cuius ſuperius facta eſt mentio in Nicolao Archiepiſcopo) Vicarij Neapolitani ſub datum Neapoli die 15. Ianuarij 1399. Ind. 7. Põtificatus Sãctiſſimi in Chriſto patris, & domini noſtri domini Benedicti Papę 13. anno quinto. Deceſſit autem Bonifacius is anno 1404. die primo Octobris, & in eius locum creatus eſt Innocentius ſeptimus die 17. Octobris 1404. qui obijt die 3. Nouembris 1406. & in eius locum creatus eſt Gregorius 12. die 6. Nouembris 1406. quibus quidem Pontificibus Innocentio nempè 7. ac Gregorio 12. Ladiſlaus is paruit.

At anno 1409. duobus Pontificibus eodem tempore ſedentibus, Benedicto

Digitized by Google

nempè 13. Auenione, in Italia verò Gregorio 12. ambo à Cardinalibus vtriusque in Concilio Pisano pro schismate extinguendo abrogati sunt, ac priuati die 5. Iunij 1409. & Alexander V. creatus, qui verus esset Papa. Ladislaus verò Rex per aliquot annos post hac paruit eidē Gregorio 12. quāuis abrogato. Timens autem Gregorius is, ne ex decreto Concilij Pisani contra ipsum procederetur, se recepit in loca munita apud principes suos amicos, primò enim in Regno Neapolitano apud Ladislaum *Regem*, cuius Rex ipse erat studiosissimus, quique illum in Regnum accersiuit, eumque vti verum Pontificem excepit, & ab omnibus eius Regni ciuibus vti verum Pontificem haberi præcepit, & Caietam Vrbem munitissimam pro eius incolatu dedit, vbi per multum tempus permansit, mox apud Vtinum per aliquod tēpus commoratus est, demum Arimini apud Malatestas resedit, vsquequo Concilium Constantię celebratum est, in quo is per procuratorem pontificatui renunciauit anno 1415. die 4. Iulij. Ladislaus verò Gregorium hunc vti verum Pontificem veneratus est, & à Ciuitate, & *Regno* Neapolis venerari, ac coli iussit vsque ad annum 1412. quo omisso eo Gregorio 12. Ioannem 23. eius olim inimicum coluit, atque adorauit, qui in Ciuitate, & Regno Neapolitano fuit adoratus vsquequo ex sententia Constantiensis Concilij fuit abrogatus, ac depositus, quod contigit die 29. Maij 1415. quam quidem sententiam Ioannes is ratam habuit, ac probauit die 4. Maij 1415. deponens amictum pontificalem, & vacauit Apostolica sedes per annos duos, menses quinque, & dies decem, quamuis eo tempore viueret Benedictus 13. Antipapa in Hispania, vacauitque ea Apostolica sedes vsque ad diem 11. Nouembris 1417. quo creatus fuit Papa Martinus quintus, qui adoratus fuit vti verus, & legitimus Pontifex, ab vniuerso Christiano orbe, & post hac semper veneratus est Neapoli verus Pontifex. Cōperimus quoque plura documenta Neapoli confecta sub datum mense Ianuarij 1416. Ind. 9 Apostolica sede vacante.

1399.

NICOLAVS PAGANVS è familia quamuis inter præcipuas Neapolitanę Vrbis patricias ab antiquis temporibus fuerit habita, attamen seruans ea antiquam eius originem, quam è ciuitate Nuceriæ paganorum traxisse dicitur, vel vt aiunt ex eius vrbis dominatu, vel erectione, Pagana de Nuceria semper fuit denominata, patrem habuit Thomam Paganum de Nuceria militem, qui Caroli tertij Siciliæ Regis tempore Marescalliæ regiæ magister Cambellanus fuit, & à Margarita *Regina* eius coniuge, ac Vicaria sibi, eiusque filijs maribus in perpetuum arcis Sancti Erasmi, seu *Bellifortis* supra Neapolim præfectura dono data est. Habuit autem Nicolaus is *Rentium* fratrem, qui Ladislai *Regis* Cambellanus, eiusque hospitii regij Seneschallus fuit anno 1388. dein eiusdem arcis Castellanus anno 1392. Sub Ludouico quoque secundo Rege, qui *Regnum* inuaserat, Regni Sicilię Marescallus, Cambellanus, ac familiaris anno 1392. fuit, dein sub eodem Ladislao *Rege* recuperato iam Regno, easdem dignitates, & munera integrè functus est, ac vigentibus bellorum cladibus in magno pretio habitus.

Processus Camilli Pagani & fratrum cum Sedili Portus penes Actuar. S.C. Io. Andream de Caro.

In eodem processu.

Habuit etiam Nicolaus hic fratrem Galeottum Paganum de Nuceria militem ipsius Ludouici Regis compatrem, atque arcis item Sācti Erasmi præfectum, virum quidem insignem, ac spectatissimum, qui eiusdem Ladislai Regis Marescallus, regiique hospitij Seneschallus anno 1399. creatus est, eique

Digitized by Google

que Regi cariſſimus. Memoratur quoque Galiottus Paganus de Nuceria miles frater quondam Rentij Pagani militis, & Nicolai Pagani tunc Abbatis monaſterij Sãctorum Seuerini, & Soſſij de Neapoli, & Margarita de Duratio, domini caſtri Sancti Eraſmi, alias Bellifortis de Neapoli, qui habent generalem indulgentiam à Rege Ludouico ſecundo anno 1396. Regni dicti Ludouici 13. Eius quoque Galeotti meritis Nicolaus is in turbulentiſſimis illis temporibus magnam adeptus eſt gratiam, tùm apud eundem Regem, tùm apud Summos Pontifices. Faſc. 11. fol. 34.

Fuit autem Nicolaus hic noſter anno 1396. Commendatarius Abbas celebris monaſterii Sãctorum Seuerini, & Soſſij è diui Benedicti familia, quod Neapoli poſitum eſt. Faſc. 11. regij archiuij Siclæ f. 33.

Cæterum ſub Benedicto 13. Pſeudopontifice Neapolitanam regebat eccleſiã anno 1399. vt bulla, quæ penes Hebdomadarios maioris eccleſiæ aſſeruatur nobis ſignificat, iu qua eius Vicarius vna cum Capitulo, Cappellanum ſibi per Hebdomadarios eius eccleſiæ præſentatum inſtituit, atque confirmat, incipit autem. In Archiu. Hebdom. lit. F. faſc. 5. n. 5.

Franciſcus Maroganus de Neapoli iuris canonici peritus, ſedis Apoſtolicę Cappellanus, Canonicus Neapolitanus, ac Reuerendiſſimi in Chriſto patris domini, domini Nicolai miſeratione diuina Electi Neapolitani in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis, &c. Datum, & actum Neapoli in archiepiſcopali palatio ſub anno à natiuitate Domini 1399. die 15. menſis Ianuarij 7. Ind. Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris, & domini noſtri domini Benedicti diuina prouidentia Papę XIII anno quinto Pęndet ſigillum cerę rubeæ cum effigie Sancti Ianuarii, & inſigniis, ac armis familiæ Paganę. In Regiſtr. Viſitationis Hebdom. f. 387. at.

At dein vigentibus ſchiſmatibus cum Nicolaus is anno 1399. dubitaret ne ea eccleſia deijceretur, idem Ladislaus Rex, vt familiæ, quæ præpotens in Regno erat, & præſertim vt Galiotto eius germano fratri, cuius opera difficillimis illis bellorum temporibus valdè indigebat, gratum faceret, regijs litteris eius manu ſubſcriptis Nicolaum ſub regia protectione ſuſcepit, & in eius eccleſiæ poſſeſſione manutenere promiſit, atque à Romano Pontifice enixis precibus petere, & obtinere, vt ea eccleſia eidem liberè conferretur, vt eius Regis diploma teſtatur, quod ſic ſe habet. Regiſt. Regis Ladislai 1398. lit. T. f. 69.

Ladislaus Rex, &c. Tenore præſentium notum facimus vniuerſis earum ſeriem inſpecturis, tam preſentibus, quam futuris, quod nouitèr inter alia per virum nobilem Galeottum Paganum de Nuceria militem, Regni Sicilia Mareſcallum, noſtrique hoſpitij Seneſcallum, & fidelem dilectum à nobis ſupplicitèr poſtulata, Galeottus idem à nobis poſtulauit, petijt, vt promitteremus curare, & facere cum effectu, quod dominus noſter Summus Pontifex daret, & conferret Archiepiſcopatum Neapolitanum venerabili viro Nicolao Pagano fratri dicti Galeotti, Archiepiſcopatum ipsũ præſentialiter tenenti, & poſſidenti, & pro eo impetrare, & obtinere propterea Apoſtolicas litteras, ſiue bullas, & illarum impetratione durante manutenere dictum Nicolaum in poſſeſſione, & iuriſdictione, ac reali perceptione fructuum Archiepiſcopatus eiuſdem, & quod nulla ratione, ſeu cauſa poſſit amoueri, vel ſuſpendi à poſſeſſione prędicta, & quod donec reciperet integrè fructus dicti Archiepiſcopatus, faceremus eidem concedi in commendam Abbatiam monaſterij Sancti Seuerini de Neapoli cum perceptione fructuum monaſterij prędicti, cuius quidem Galeotti poſtulationibus, ſicut ſubſequitur annuentes, contentamur manutenere dictum Nicolaum eiuſdem Galeotti fratrem in poſſeſſione dicti Archiepiſcopatus, ac curare, & facere cum effectu, quod dictus dominus noſter Papa concedat dictum Archiepiſcopatum Neapolitanum modo prędicto, operando ſemper in prędictis totum poſſe no-

Digitized by Google

noſtrum, credimus enim indubiè, & ſumus quaſi certi, quod in prędictis, & maioribus dictus dominus noſter Papa annuet votis noſtris. Has noſtras litteras magno noſtro pęndenti ſigillo munitas eidem Galeotto in præmiſſorum teſtimonium concedentes. Datum Neapoli in abſentia Logotheta, & Prothonotarij Regni noſtri Sicilię, eiuſque Locumtenentis per virum nobilem Gurellum Auriliam de Neapoli legum doctorem, magnæ noſtræ curię magiſtrum Rationalem, Locumtenentem Magni Camerarij Regni Sicilię, Conſiliarium, & fidelem noſtrum dilectum anno Domini 1399. die nono Iulij 7. Ind. Regnorum noſtrorum anno 13.

Ladislaus Rex manu propria.

1401.

Panuin. Ciaccon. Franciſcus Sanſouinus lib. 1. virorũ Ill. familiæ Vrſinæ.

IORDANVS VRSINVS domicellus Romanus, germanus frater Franciſci Vrſini Vrbis Romæ Præfecti, ac rei militaris peritia illuſtris, qui maximè eo tempore armis florebat, atque inſignis Dux, ac militum ductor erat, Neapolitanæ eccleſiæ præfuit anno 1401.

Conſpeximus duo publica documenta Neapoli celebrata, alterum ſub datum die 20. Februarij 1401. Ind. 9. ſub Bonifacio 9. Pontificatus eius anno 12. alterum die 7. Nouembris eiuſdem anni 1401. in quibus legitur Thomas de Amelio Canonicus Lucenſis V.I.D. in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis domini Iordani Archiepiſcopi Neapolitani.

Fuit autẽ Ladislai Regis familiaris, quod ex eo præſertim perſpeximus, cũ Rex idẽ ad preces huius Neapolitani Archiepiſcopi cõcedit hominibus caſalis Afragolæ eius vaſſallis moratoriã dilationẽ per quadriennium, præcipitq; ne in bonis, vel in perſona per id tempus ab eorum creditoribus pro quauis cauſa moleſtarentur, aitque Rex contemplatione eiuſdem Archiepiſcopi id feciſſe, ob paternum zelum, quem erga Regem ipſum idem Archiepiſcopus geſſit, ac gerit, & nedum pro ſe, ſed pro dictis hominibus vberiorem eius Regis gratiam promereri, vt ex regiis litteris, quæ ſic ſe habent.

Regiſt. Regis Ladislai 1400. lit. B. f. 159.

Ladislaus Dei gratia Rex Vngariæ, Ieruſalem, & Siciliæ, magiſtro Iuſtitiario Regni noſtri Siciliæ, eiuſque Locumtenenti, & Iudicibus magnę curię Conſiliarijs, ac vicemgerentibus noſtris, & Iuſtitiarijs prouincię Terrę laboris, Comitatus Moliſij, Capitaneis quoque Ciuitatis noſtræ Neapolis, ſuique diſtrictus, ceteriſque noſtris officialibus, ad quos ſpectat, & ſpectare poterit quocunque titulo, & denominatione notentur per dictum Regnum noſtrum Siciliæ conſtitutis preſentibus, & futuris, fidelibus noſtris dilectis gratiam, &c. Moti nouitèr amabilibus precibus pro parte reuerendi patris Archiepiſcopi Neapolitani, Conſiliarij, & fidelis noſtri dilecti, pro hominibus caſalis Afragolę ſuis, & eius maioris eccleſiæ Neapolitanę vaſſallis, noſtriſque fidelibus dilectis noſtro culmini nouitèr interiectis, qui ob paternum zelum, quem ad nos geſſit, et gerit, nedũ pro ſe, ſed pro dictis hominibus ipſius caſalis Afragolę dicti Archiepiſcopi, et prefatę maioris eccleſię Neapolitanę vaſſallis, qui certis noſtris fidelibus, & perſonis alijs tenentur, vt aſſerunt in diuerſis pecuniarum, et rerum aliarum quantitatibus, ac cenſibus, et redditibus alijs, ſicut in inſtrumentis, et cautelis alijs factis exinde ponitur contineri, moratoriam dilationem annorum quatuor ex nunc in antea numerandorum, quibus durantibus ad reſtituendum eorum creditoribus debita pecuniaria, et realia, ac cenſus, et redditus, in quibus tenentur eiſdem, quorum quidem creditorum nomina, et cognomina, ac quantitates debitorum, cenſuum, et reddituum prędictorum in preſentibus haberi volumus pro expreſſis, realiter, vel perſonaliter compelli nequeant, tenore preſentium concedimus de ſcientia certa noſtra; Ideò volumus, et fidelitati veſtrę de dicta certa noſtra ſciẽtia,

Digitized by Google

tia, harum serie mandamus expresè, quatenus forma presentis nostrę moratorię dilationis, et gratię per vos diligenter attenta, illam vos, et vestrum quilibet presentes vz. et futuri iam dictis hominibus dicti casalis Afragolæ eiusdem Archiepiscopi, et dictę suę maioris ecclesię Neapolitanę *vassallis, ac cuilibet, et singulis eorundem iam dicto durante quatriennio seruetis efficaciter, et faciatis ab alijs quantum in vobis fuerit, tenaciter, et inuiolabiliter seruari, dictosque homines in generali, vel speciali, ad dandum, soluendum, restituendum, et assignandum iam dictis eorum creditoribus iam dicta pecuniaria, et realia, ac census, et redditus predictos, in quibus eis, vt preferur, tenentur, ad instantiam dictorum creditorum eorum, alterius, vel aliorum ex eis compellere, molestare, vel impetere in personis, rebus, ac bonis eorum supradicto durante quatriennio nullatenus presumatis, neque compelli, molestari, vel impeti ab alijs quomodolibet permittatis, nihilque in contrarium faciatis, sicut habetis gratiam nostram caram, quinimò reuocetis, et reuocari faciatis prorsus in irritum quicquid per vos, aut alium, vel alios vestrum aduersus dictos homines, alium, vel alios ipsorum res, et bona similiter eorundem fieri, vel attentari propterea contingeret in posterum contra presentium seriem, et tenorem iam dictis, instrumentis, et cautelis de dictis confectis pęnarum obligationibus, et pro periurij, sacramentorum prestationibus, renunciationibus, et clausulis alijs roboratis, et signanter de non impetrandis litteris moratoria dilationis, seu dationis bonorum in solutum, vel alijs rescriptis contrarijs, ipsisque impetratis non vti, non obstantibus quoquo modo, presentes autem litteras post oportunam inspectionem earum pro cautela restitui volumus præsentanti, dicto durante quatriennio efficaciter valituras, quas magno nostro pendenti sigillo iussimus communiri. Datum Neapoli in absentia Logothetę, etc. per virum nobilem Donatum de Aretio legum doctorem, etc. Anno Domini 1401. die 10. Februarij 9. Indict. Regnorum nostrorum anno 14.*

Inspeximus quoque sententiam ab eius Regis Ladislai curia latam die 11. Aprilis 1404. 12. Ind. qua manuteneri mandatur Archiepiscopus Neapolitanus in possessione iurium herbagij contra multos de villis, & casalibus Sancti Anelli ad Cambranam, Casaualer. Sancti Georgij, Serini, Sancti Ioānis ad tuduczulum infra Neapolim commorantium, non obstantibus litteris expeditis per dictum Regem ad fauorem dictorum casalium, & præcipit dictos homines cogi ad soluendum, non obstante quod Neapoli commorentur. Regist. Regis Ladislai 1404. lit. T. f. 22.

Ingentem is habuit cum Capitulo, atque Canonicis eius ecclesiæ controuersiam, etenim cum Archiepiscopus is noua tentaret, atque violare intenderet exemptiones ecclesiæ Sanctæ Restitutæ, quæ Capituli iurisdictioni subberat, & ex antiqua, & probata consuetudine hactenus pacificè obseruata in omnibus cappellis, & altaribus, aliisque iuribus libera, & immunis esset, & ab Archiepiscopi iurisdictione exempta, laudabiles itidem Capituli consuetudines, absque electione sepulturæ decedentes, in ea ecclesia sepeliendi interrumpere niteretur, quamobrem multæ lites, ac quæstiones inter dictum Capitulum, & Archiepiscopum exortæ sunt, Capitulum verò Bonifacium nonum Summum Pontificem adiens, qui cum adhuc in minoribus esset, eas consuetudines obseruari viderat, & aliunde etiam de his omnibus notitiam habebat, eas exemptiones, ac consuetudines Apostolica auctoritate approbans, seruari districtè præcepit, vt ex Apostolicis litteris Romæ datis 6. Kal. Martij 1403. quæ in Canonicorum archiuio asseruantur, queq; multis adiectis censuris, etiam ingressus ecclesiæ eidem Archiepiscopo impositis, & excommunicationis dein pęna prescripta ab executoribus, atque Apostolicis delegatis fuerunt executæ, sic se habent Bonifacii litteræ.

Be-

Digitized by Google

Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Capuano, et Episcopo Melphiensi, ac dilecto filio Abbati monasterij Sancti Seuerini Neap. salutem, et Apostolicam benedictionem. Humilibus, et honestis supplicum votis libenter annuimus, illaque fauoribus prosequimur aptius, exhibita si quidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Capituli Neapolitani petitio continebat, quod licet ecclesia Sanctę Restituta Neap. quam ipsi Capitulum secundum proprios usus tenent, ac antiqua, et approbata, ac hactenus pacificè obseruata consuetudine fuisset, et esset in omnibus cappellis, et altaribus, ac alijs iuribus sic libera, et immunis, ac ab omni dominio, et iurisdictione Archiepiscopi Neapolitani pro tempore existenti, vt ponitur exempta esset de simili consuetudine obseruatum, quod funera in Ciuitate, uel diœcesi Neapolitana pro tempore decedentium, si in aliquo singulari loco suam non eligant sepulturam, in ipsa ecclesia debeant sepeliri, et eorum exequię peragi in eadem, uel si forsan aliquid funerum huiusmodi ad ipsam ecclesiam depositari commodè nequiret, adminus eius exequiæ in eadem ecclesia peragantur. Cum uenerabilis frater noster Iordanus Archiepiscopus Neapolitanus satagens forsan huiusmodi consuetudines interrumpere, eisdem consuetudinibus se opposuit, et opponit, ac fecit, et facit quominus ipse consuetudines pacificè obseruentur, propter quæ inter eosdem Archiepiscopum, et Capitulum nonnullę lites, et quęstiones exortę fuerunt, et adhuc uertuntur inter ipsos, quare pro parte ipsorum Capituli nobis fuit humilitèr supplicatum, ne dictę consuetudines interrumpantur, aut uiolentur, auctoritate Apostolica approbare, ac firmitèr obseruari mandare de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui cum in minoribus essemus constituti huiusmodi consuetudines obseruari uidimus, et alias etiam notitiam habemus de eisdem, huiusmodi supplicationibus inclinati, ipsosque uos, uel duo, aut unus uestrum per vos, vel alium, seu alios consuetudines prædictas faciatis auctoritate nostra appellatione postposita obseruari, compescendo litibus, & quæstionibus huiusmodi, ac appellationibus præmissorum occasione forsan ad sedem Apostolicam interpositis, seu interponendis, & alijs contrarijs non obstantibus quibuscumque, seu si prædicto Archiepiscopo, vel quibusuis alijs communitèr, vel diuisim à dicta sede sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, & de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mẽtionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sexto Kal. Martij Pontificatus nostri anno quartodecimo.

Quod autem spectat ad exemptiones illas, quibus Capitulum, ac Canonici in ea ecclesia Sanctæ Restitutæ potiebantur, & consuetudines mortuos inibi sepeliendi, quas Archiepiscopus is violare volebat, compertum habemus, ex antiquissima tunc, & probata consuetudine, ac possessione, cuius hominum memoria in contrarium non extabat, habere eorum ecclesiam Sanctę Restitutæ, quæ exempta, & immunis erat, & adhuc est ab Archiepiscopi iurisdictione in qua Archiepiscopus is nullam penitus habet iurisdictionem, nec auctoritatem, imò Capitulum habet in ea ecclesia iura episcopalia, atque ius conferendi cappellanias, ac beneficia quæcumque intus eam ecclesiam sistentia, quæ quamplurima sunt, partim ad meram ipsius Capituli collationem, partim verò ad patronorum præsentationem, ac collationum ipsarum diplomata à Canonicis dumtaxat signata expediuntur Capituli sigillo roborata.

Quinimò in ea Sanctæ Restitutæ ecclesia ex eadem probata, atque antiquissima consuetudine sepeliri debent cadauera decedentium in hac ciuitate, ac diœcesi absque electione sepulturæ, ac debentur eidem ecclesiæ, & pro ea ipsi Capitulo iura funeralium eorundem defunctorum, ac etiam eleemosy-

næ

Digitized by Google

næ pro missis,& anniuersarijs,quæ in ea ecclesia celebrari solent pro ijs sic decedentibus,iuxta facultates,ac bona in eorum hæreditate remansa, ipsius Capituli arbitratu,imò Capitulum ipsum succedit in bonis, & hæreditate ipsorum sic decedentium,legitimis tamen hæredibus non extantibus, excluso etiam fisco,nec possunt parochi, vel alij quicumque absque licentia Capituli cadauera sic morientium in eorum ecclesijs sepelire, nec eorũ funeribus interesse,vbi non constiterit de electione prædicta, & hoc iure vtuntur,atque sic passim,& indistinctè seruatur, & iudicatum fuit in supremis huius Vrbis foris,tùm regijs,tùm quoque ecclesiasticis,audito,ac contradicente fisco regio,& bona sic morientium fuerunt eidem Capitulo adiudicata.

Per sententiam tandem Sacri Consilij die 22.Septembris 1537. latam referente regio Consiliario Ioanne Martiale cautum est,Capitulum conseruãdum esse in possessione,seu quasi sepeliendi cadauera defunctorum absque electione sepulturę,tacita,vel expressa,& bona sic decedentium absque hęredibus,eidem Capitulo adiudicanda,& conseruandum esse in possessione capiendi bona peregrinorum,& aduenarum morientium in dicta ciuitate Neapolis,& eius diœcesi ab intestato,conseruanda,& eroganda secundum formam iuris. Quò verò ad bona ciuium Neapolitanorum morientium sinè electione sepulturæ,& sine hæredibus,excedentia expensas funeralium, occurrente casu,reseruatur maior deliberatio Sacro Consilio.

Postmodum verò passim, & indistinctè bona sic decedentium, tam ciuium, quam exterorum Capitulo fuerunt adiudicata,cum cautione tamen laicorũ virorum de illa restituendo superuenientibus legitimis hęredibus eorum defunctorum.

Ferdinandus quoque senior Sicilię Rex his suis litteris iussit eas Capituli cõsuetudines,de cadaueribus sic decedentiam sepeliendis, ac bonis eorum capiendis,legitimis tamen hæredibus non extantibus,seruari iussit, si ita res esset.

Ferdinandus Dei gratia Rex Siciliæ,Hierusalem,& Vngarię, magnifico viro Rodorico Falco vtriusque iuris doctori,ac nostri Sacri Consilij Præsidenti, Consiliario,& fideli nobis dilecto,gratiam,et bonam voluntatem.Expositione nobis facta pro parte venerabilis Capituli ciuitatis nostræ Neapolitanæ intellexim̃us,quod ex concessione Summorum Pontificum,& antiquissima consuetudine omnes,qui ab intestato,et sinè hæredibus,& repentinè moriuntur, sepeliri debent in ecclesia Sanctæ Restitutæ,ipsumque Capitulum potestatem habet ipsa corpora accipere,& eorum bona ipsi Capitulo,& ecclesiæ acquiruntur,nouitèr verò interfectus fuit quidam Apotecarius sinè hæredibus,& dictum Capitulum secundum eorum consuetudinem eum sepeliuit,& cum voluisset omnia bona accipere, fuit impeditum à nostro Thesaurario, qui asserebat dicta bona ad nostram curiam spectare,quoniam sinè hæredibus prędictus Apotecarius decesserat,& ad instantiam vtriusque partis præfata bona sequestrata fuerunt, sed quia nostræ intentionis nullo modo est priuilegijs, & consuetudinibus prędicti Capituli prędiudicare,vobis tenore præsentium committimus,& mandamus,quatenus de priuilegijs,et consuetudinibus,et iustitia dicti Capituli vos diligentèr informetis,et si constiterit vobis dicta bona ad ipsum Capitulum pertinere,ea prędicto Capitulo tradi,& consignari faciatis,& deinceps eidem Capitulo eius priuilegia,& consuetudines obseruetis,& obseruari faciatis, contrarium minimè feceritis, si gratiam nostram caram habetis.Datum in nostris felicibus castris propè Sanctum Valentinum die 18.mensis Octobris septimæ Indictionis, anno 1458. Rex Ferdinandus. Dominus Rex mandauit mihi Antonello de Petrutijs. Vis. per Valentinum Vicecancellarium,Registrata.

Mat-

Digitized by Google

Matthæus etiam Afflictus in cap.primo,quæ sint regalia, in vsibus feudorum in verbo mulctarum num.7.meminit priuilegij,quod habet ecclesia Sanctę Restitutæ huius ciuitatis succedendi decedentibus ab intestato absque ecclesiæ sacramentis,tùm in cadauere,tùm in bonis,non existentibus tamen agnatis,& cognatis.

At verò Episcopis de iure permissum est,vt inter pauperes distribuere possint peregrinorum bona,qui ab intestato decesserint, non existentibus tamen agnatis,vel legitimis hæredibus,vt disponit Imperator Federicus in Auth. omnes peregrini C.communia de successionibus, & habetur in corpore vnde sumpta est in §. omnes peregrini sub titulo de statutis, & consuetudinibus contra libertatem ecclesiasticam,& Bald.in d.auth. ait Episcopum causæ intestati esse quoque distributorem, quod verum esse Doctores dicunt,si non supersint legitimi hæredes, Bertachinus in tractatu de Episcopo lib.4.6.part.quæst.25.Marcus Antonius Peregrinus lib.4.de priuileg. & iuribus fisci sub tit.3.de bonis vacantibus,num.14. ait peregrini si intestati moriantur absque legitimis hæredibus, non equidem fiscus eis succedit, sed eorũ bona Episcopus loci capit,ad pias causas dispensanda,casus est in auth.omnes peregrini,C.communia de successionibus,Martinus quoque Nauarra,de restitutione ablatorum,lib.4.cap.4.num.62.

Dicuntur autem peregrini,qui procul extra patriam,prouinciamue suã agũt, vt in auth.de differentijs iudicum,in princ.& ibi Doctores,& latè Barnabas Brissonius de verborum significatione,in verbo peregrè,& peregrinari. Albericus etiam de Rosate in auth. de non eligendo secundo nubentes ait, hoc intelligendum esse in ijs peregrinis,qui extra proprios lares, ac patriã peregrinantur,& ibidem moriuntur.Idem Bertachinus loco citato ait peregrinum eum dici,qui est extra suam patriam, vt in auth de differentiis iudicum,& ibi Iacobus de Beluiso in lect.& notatur in l ciues,in fine, C.de incolis,lib.10.

Sed satis,superque de Canonicorum immunitate pro ecclesia Sanctæ Restitutę,ac consuetudine ibi sepeliendi decedentes absque electione sepulturæ, & successione eius bonis,reuertamur nunc ad Iordanum Archiepiscopum. Fuit quoque Iordanus is Cardinalium collegio ab Innocentio septimo adscriptus die 12.Iunij 1405 sub titulo Sancti Siluestri,& Martini in montibus Equitij, dein Neapolitanam ecclesiam in manibus Pontificis resignauit.Interfuit is synodo Pisanæ anno 1409.in qua Benedictus 13.& Gregorius 12.in schismate electi,ab vtriusque obedientiæ Cardinalibus abrogati sunt,& Alexander quintus creatus.Adfuit quoque generali Concilio Cõstantiæ anno 1414. celebrato, vsque ad eius Concilij finem, quod tunc peractum est,in quo Ioannes 23.Pontifex abrogatus est, & Martinus quintus electus,in quo Concilio grauiora ei munera commissa cernuntur. Fuit insuper Iordanus ex presbytero Cardinali Sancti Equitii presbyter Cardinalis Sancti Laurentij in Damaso ab Alexandro V. creatus, à Ioanne 23. Episcopus Cardinalis Tusculanus,& maior Pœnitentiarius,ab Eugenio IV. ex Albana ecclesia ad Sabinensem translatus fuit.

Ampliſſimas functus est pro Apostolica sede legationes,ac munera, in Marchiam namque Anconitanam sub Ioanne 23.Legatus dirigitur,sub Martino quinto Galliæ,post Vngariæ,& Bohemiæ, omnibusque septemtrionalibus,quæ Imperatori suberant nationibus Legatus.In Hispania quoque,& Anglia legationes gessit.Ad Sigismundum Imperatorem Romam pro imperiali diademate venientem,ab Eugenio quarto obuiam missus est.

Gra-

Digitized by Google

Gratiſſima inſuper liberalitate viros doctos fouit,& maximam rariſſimorum librorum copiam ex totius mundi partibus collegit, quos tandem Vaticanæ bibliothecæ legauit.

Extat quoque liber Franciſci de Bilijs ordinis Sancti Auguſtini viri doctiſſimi,pro ſuſcipienda in Bohemos expeditione huic Cardinali dicatus.

Erexit etiam in ciuitate Bracciani perpulchram baſilicam ſub titulo Sanctæ Mariæ,ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini.

Tandem obiit die 29.Maii 1439. ad balnea petriolana Senẽſis diœceſis, cum eſſet ſacri collegij decanus. Eius corpus Romam relatum in Sancti Petri baſilica ſepultum fuit.

Tandẽ de Iordani huius Cardinalis, & Archiepiſcopi Neapolitani virtute,ac laboribus pro Romana eccleſia ſtrenuè perfunctis, Hieronymus Garimbertus Gallenſis Epiſcopus in prima parte eius libri de vita, ſeu geſtis memorabilibus aliquot Romanæ eccleſiæ Pontificum, & omnium Cardinalium lib primo,cap.3.ſub titulo de Amore erga ſedem Apoſtolicam,& Alphonſus Ciacconius.

Meminit quoque Iordani huius Vrſini Cardinalis, Sanctus Antoninus Archiepiſcopus Florentinus in 3.par.Hiſtor.tit.22.cap.10.§.5. aitque eum obiiſſe ad balnea Senenſia.

Anno 1406.Neapolitana eccleſia vacabat,vt deprehendimus ex publico inſtrumento Neapoli celebrato pet notarium Lucam de Comite de Neapoli die 11.Inlii 1406 in quo Reuerendi Ioannes Sirralione de Auerſa Primicerius maioris Neapolitanæ eccleſiæ,& Angelus Barauallus Canonicus, & Vicarii ſede vacante,aliqua paciſcuntur nomine eccleſiæ Neapolitanæ cum Maſone Carbone,& aliis eius familiæ viris, ſuper ſacello SS.Tiburtii, & Suſannæ,quod erectum fuerat à domino Franciſco Carbone S.R.E.Cardinali intus metropolitanam eccleſiam.

In Regiſtr. Viſitationis maioris eccleſiæ Neap. anno 1580. f.173.

De vaſſallis Neapolitanę Eccleſiæ.

AT quia in hoc libello, & præſertim in Iordano hoc Archiepiſcopo ſæpius mentio habita eſt de vaſſallis Neapolitani Archiepiſcopi, ac maioris eius eccleſiæ,propterea viſum eſt aliqua pertingere,quę ad eius vaſſallos pertinent.

Sciendum itaque eſt Neapolitanam eccleſiam plurimos vaſſallos priſcis temporibus habuiſſe,nec ij vaſſalli appellabantur,qui glebæ adſcripti, aut coloniæ iure pro fundis,quos poſſidebant cenſum aliquem, aut ſeruitium eidem eccleſiæ pendebant,ſed vaſſalli ij erant,qui angarij, aut perangarij eidem ſubiacebant eccleſiæ, & in quos Archiepiſcopus ius dicendi in cauſis ciuilibus poteſtatem habebat. Ea autem Neapolitana eccleſia poſſidebat integras villas,ſeu ſuburbia,quæ vulgo caſalia appellantur, quæ oppida non parua erant, quorum incolæ omnes vti vaſſalli eidem eccleſiæ parebant.

Diximus autem ſuperius in Ayglerio de controuerſia,quam Neapolitana eccleſia,eiuſque Archiepiſcopus anno 1279. cum regia curia habuit,circa ſolutionem collectarum,aliarumque ſolutionum eidem regiæ curiæ faciẽdarum,à quibus is Archiepiſcopus eius vaſſallos immunes, atq; exemptos fore contendebat,ac proprijs nominibus,& cognominibus appellãtur vaſſalli complures Neapolitanæ eccleſiæ,de villis,ſeu caſalibus Caſorię,Afragolæ,Lanzaſini,Secundigliani,Saluatoris monialium, Paniſcocoli, & Caſandrini.

In

Digitized by Google

In Philippo Minutulo Archiepiſcopo diximus à Rege Carolo ſecundo perpetuò conceſſos, ac donatos fuiſſe eidem Archiepiſcopo, eiuſque maiori eccleſiæ quoſdam vaſſallos villæ Sancti Petri ad paternum in excambium, ac loco quarundam decimarum ei debitarum, in quos idem Archiepiſcopus, ac maior eccleſia deinceps eam iuriſdictionem haberent, quam in cæteris eorum vaſſallis habebant.

In Humberto etiam Archiepiſcopo retulimus eundem Archiepiſcopum obtinuiſſe à Carolo Salernitano Principe, Roberti Regis filio, ac Vicario anno 1318. quendam de villa Iullani Neapolitanæ eccleſiæ vaſſallum, non debere compelli ad præſtandum ſeruitia regię curiæ, cum ſecundum Regni capitula eccleſiarum vaſſalli ad ſeruitia perſonalia eccleſiis ſint obligati.

In conſtitutionibus quoque editis à Ioanne Vrſino Archiepiſcopo Neapolitano anno 1337. fit mentio ſtatutorum, ac conſtitutionum per eum, ſeu eius Vicarios ordinatarum, inter vaſſallos Neapolitanæ eccleſiæ, quas firmas, ac valídas, & in ſuo robore permanere idem Archiepiſcopus præcipit, vt ſuperius in eodem Ioanne diximus.

In tantum autem creuiſſe vaſſallorum Neapolitanæ eccleſiæ numerum comperimus, vt ſpecialis Iudex à Neapolitanis Archiepiſcopis eligeretur, qui ijs vaſſallis ius diceret, legimus enim Nicolaum de Aquila Præpoſitum eccleſiæ Sãcti Euſanij Aquilanæ diœceſis, maioris eccleſiæ Canonicum Cardinalem, vaſſallorum eiuſdem Neapolitanæ eccleſiæ Iudicem præeſſe anno 1338. quem ſententias inter eos vaſſallos protuliſſe vidimus, & ab alijs vaſſallos ipſos coram eo Iudice in ius vocatos fuiſſe, vt ex documentis cœnobij Sancti Marcellini perſpeximus.

In Iordano Vrſino Archiepiſcopo diximus Ladislaum Regem anno 1401. conceſſiſſe moratoriam dilationem hominibus caſalis Afragolæ vaſſallis Neapoljtani Archiepiſcopi, eiuſque maioris eccleſiæ, intuitu, & precibus eiuſdem Iordani Archiepiſcopi, ne per quadriennium ab eorum creditoribus moleſtarentur.

In Nicolao de Diano Archiepiſcopo inferius referemus priuilegium, quod idem Ladislaus Rex conceſſit, ac Ioanna ſecunda Regina eius ſoror confirmauit Neapolitanis Archiepiſcopis, & Neapolitanæ eorum eccleſiæ, circa iuriſdictionem in cauſis ciuilibus, ſuper vaſſallis villæ Afragolæ, & vbicũq; ſiſtentibus, ac commorantibus, prout hactenus fuerat conſuetum.

Matthæus etiam Afflictus in cap. inueſtituram, §. præterea ſub tit. de feudi cognitione ait, quod in ciuitate Neapolis in translatione Sancti Ianuarii vaſſalli Neapolitanæ eccleſiæ veniunt pro ſolatio ad ludendum quandã porcam in eccleſia Neapolitana cum aqua, &c.

In vetuſto quoque inuentario bonorum Neapolitani Archiepiſcopi, eiuſque eccleſiæ, tam burgenſaticorum, quam feudalium, quod regiæ curiæ iuſſu factum eſt, illudque pluries ſuperius citauimus, hæc de vaſſallis eius eccleſiæ habentur.

Eadem Archiepiſcopalis eccleſia tenet, & poſſidet villam Lanzaſini, cum hominibus, iuribus, & pertinenentijs ſuis.

Item tenet villam Afragolę, cum hominibus, iuribus, & pertinentijs ſuis.

Item tenet villam Secundillani, cum hominibus, iuribus, & pertinentijs ſuis.

Item intus ciuitatem Neapolis in platea Sancti Apoſtoli curtim vnam, quę vocatur curtis Sancti Martini, domos, & iardena, quæ poſſident, & tenent in feudum vaſſalli eiuſdem eccleſiæ, & deſcribuntur nomina vaſſallorum.

Item tenet intus eandem ciuitatem Neap. vaſſallos feudales num. 18.

Ca-

Digitized by Google

Cauetur etiam ibi eandem eccleſiam habere vaſſallos in villis Carpignani, Secundigliani, Caſoriæ, Saluatoris de monialibus, & Campignani de territorio Neapolitano item in villis Arzani, Paniſcocoli, & Iugliani de territorio ciuitatis Auerſæ, quorum vaſſallorum nomina, & cognomina ſingillatim deſcribuntur, atque vaſſallorum omnium ſeruitia, prouentus, ac redditus valere dicitur annuatim eidem Archiepiſcopo in ſumma auri vncias triginta. Hæc ex inuentario.

Quod autem ad pagum Afragolæ pertinet, credimus Neapolitanos Archiepiſcopos integrè pagi dominos non fuiſſe, ſed certæ partis, & quaſdam eius familias dumtaxat, ſeu certos homines fuiſſe vaſſallos Neapolitanæ eccleſiæ, legimus enim alios eodem tempore fuiſſe Afragolæ dominos, & ſi in ea aliquod ius Neapolitana eccleſia haberet; comperimus etenim, quod cum Robertus quondam Thomaſij de Perucijs, & Ioannes Bucij Florentini ciues mercatores, & ſocij de ſocietate Peruciorum de Florētia expoſuiſſent Roberto Regi, quod Nicolaus de Ebulo Comes Triuenti, tenens, & poſſidens immediatè à regia curia caſale Afragolæ, pertinentiarū ciuitatis Neapolis, de nouo feudo, valoris vnciarum quinquaginta, ſub feudali ſeruitio regię curiæ debito duorum militum, & dimidij, & ſub annuo cenſu vnciarum auri duarum maiori eccleſię Neapolitanę ſoluendo, caſale prędictum, cum hominibus, vaſſallis, iuribus, & pertinentiis ſuis vendidit dictis mercatoribus pro ſe ipſis, ac pro parte dictorum omnium dictę ſocietatis pro certo prętio, Rex verò de eius aſſenſu requiſitus, aſſentitur dictæ venditioni cum onere dicti regalis feudalis ſeruitij, pro dicto caſali regiæ curię debiti, & dicti annui cenſus eidem Neapolitanę eccleſię paritèr debiti, ſub datū Neapoli die 6. Iunij 1338. 6 Ind.

At noſtris temporibus Neapolitana eccleſia eos vaſſallos minimè habet, quādo autem, & quem in modum illos amiſerit, nobis non ſatis conſtat. Scimus quoque complures cathedrales Regni huius eccleſias, aliaſque inſignes baſilicas, ac cœnobia, vaſſallos, feuda, atque oppida, quibus veterum Regum, ac principum dono, liberalitate, ac largitate potiebantur in pacifica poſſeſſione, variis temporibus, atque occaſionibus ſub ſucceſſoribus Regibus amiſiſſe, pro Regni tutela, atque vrgentibus bellis, ac rebus Regni nutantibus.

1407.

IOANNES ſecundus Archiepiſcopus Neapolitanus præfuit anno 1407. Quo tempore Ladislaus Rex, & Regnum Neapolis Gregorio XII. Pontifici parebant. Is autem Archiepiſcopus pacificè Neapolitana eccleſia potiebatur, conſpeximus enim penes moniales cœnobii Sancti Marcellini huius ciuitatis publicum documentum, in quo anno 1407. die 15. Aprilis 15 Ind. Pontificatus Gregorii XII. anno primo, Neapoli in palatio archiepiſcopali Neapolitano in præſentia Reuerendiſſimi in Chriſto patris, & domini Ioānis Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Archiepiſcopi Neapolitani, conſtitutus Abbas Paduanus Pappanſugna de Neapoli Rector cappellæ Sanctæ Marię de ſchola græca, de platea Sancti Pauli maioris de Neapoli, multa ab eodem Archiepiſcopo habuit in mandatis, pro dictæ eius cappellæ reparatione.

Prœerat etiam is Ioannes Archiepiſcopus anno 1409. quo ſuæ eccleſię nomine locum quendam in maiori eccleſia, domino Ieſue Caracciolo de Neapoli militi concedit, in quo ſacellum cum ambone, ſeu pulpito conſtitue-

Digitized by Google

ret, sub datum Neapoli anno 1409. die 11. Ianuarii Ind. 3. Gregorii XII. pontificatus anno tertio, per Laurentium de Marino de Neapoli clericum, atq; Apostolica authoritate notarium.

1412.

NICOLAVS DE DIANO nobili loco natus, ea enim familia de Diano, quamuis inter patricias Neapolitanæ vrbis ab antiquis temporibus recensita sit, attamen semper ferè eius familiæ viri, de Diano de Theano appellati sunt, (est autem Theanum celebris Campaniæ ciuitas) fortè vel ex eo, quod antiquam eius originem è Theano repeterent, vel quod eam vrbem incolerent, sumpta occasione, quod aliquot oppidis eidem Theanensi ciuitati proximis diutiùs dominati sint, vt inferius in Gaspare de Diano Archiepiscopo dicemus.

Fuit autem is legum Doctor insignis, & prius Episcopus Theanensis à Bonifacio nono Romano Pontifice creatus, in locum Antonii Theanensis Episcopi, qui quidem Antonius ab eodem Pontifice ad Adrienſem, & Pennensem ecclesias simul vnitas translatus est, vt ex ipsius Bonifacii originalibus litteris, quas inspeximus sub datum apud Sanctum Petrum 10. Kal. Octob. 1393. Pontificatus eius anno quarto.

Regist. Regis Ladislai 1404. Ind. 12. f. 110. at.

Habetur quoque mentio Nicolai Episcopi Theanensis in actis Ladislai Regis anno 1404. 25. Iunij 12. Ind.

In archiuio cœnobij Montis Olivieti.

Eidem quoque Nicolao Theanensi Episcopo fuit à Papa Gregorio 12. commissa administratio Neapolitanæ ecclesiæ, Vicarii ei officio concesso, vt cõperimus in publico quodam documento manu notarii Iuliani de Carpanis de Neapoli die 14. Februarii 1411. Ind 4. sub Ladislao Rege, rogato Neapoli in cœnobio Sanctę Marię Montisoliueti, ordinis Sancti Benedicti, in quo Gurrellus Aurilia Regni Logotheta, & Ptothonotarius donat, atque assignat eidem monasterio ab ipso nouitèr erecto, dotem in tot fundis, ac bonis immobilibus, & annuis redditibus, quę sufficerent, tùm ad dictum monasterium perficiendum, tùm quoque ad vitam monachorum inibi ministrantium ducendam, & ad luminaria concinnanda, iuxta arbitrium ipsius fundatoris, & ad hospitalitatem seruandam, ac eleemosynas erogãdas, iuxta laudabilem morem dicti ordinis, reseruans sibi idem Gurrellus, suisque hæredibus iuspatronatus, ratione earũdem fundationis, ac dotationis, cum ordinaria authoritate eiusdem Nicolai Theanensis Episcopi, Vicarij, & administratoris ecclesiæ Neapolitanæ, vt scilicet in signum dicti iurispatronatus Prior, & monachi eiusdem cœnobij tenerentur singulis annis eidem Gurrello, & eius hæredibus dare in festo purificationis Beatæ Virginis, (quod festum in dicto monasterio, & sub ipsius festi vocabulo idem cœnobium, & ecclesia insignitur) candelam ceream libræ vnius, dictis fratribus processionalitèr, & personalitèr ibidem canentibus, & psallentibus in iubilum atque festum, hymnum angelicum, Te Deum laudamus, aliasque orationes debitas, & consuetas. Idemque Nicolaus ordinaria paritèr authoritate benedixit, ac imposuit primarium lapidem ecclesiæ, quam Gurrellus is construere cœpit, cui de voluntate dicti Gurrelli gloriosæ Sanctæ Mariæ de Monteoliueto nomen, ac vocabulum imposuit, de quibus omnibus confectum fuit dictum instrumentum coram eodem Gurrello, ac monachis, & dicto Vicario, in quo hæc inter alia leguntur.

Et dum essemus ibidem coram Reuerendo in Christo patre, & domino Nicolao Episcopo

Digitized by Google

ſcopo Theanenſi, Vicario in ſpiritualibos, & temporalibus, ac gubernatore, rectore, & adminiſtratore maioris eccleſiæ Neapolitanæ per Sanctiſſimum in Chriſto patrem, & dominum Gregorium diuina prouidentia Papam duodecimum legitimè ſtatuto, & ordinato, &c.

Præfuit autem Nicolaus Neapolitanæ eccleſiæ Archiepiſcopus anno 1412. cumque ob ſchiſmata, quæ tunc in eccleſia Dei vigebant Nicolaus à ſua eccleſia remoueri vereretur, Rex Ladislaus anno 1412. capitula quædam inijt cum Iacobo de Diano dicto Perrico eius fratre, ipſius Regis Cambellano, ac prępotenti Regulo, cui Rex non parum debebat, illum enim Iacobus in Regni procellis pecunia iuuit, ac ei perſonalitèr inſeruiit, in quibus quidem capitulis idem Rex inter alia promiſit omnem ſuum conatũ adhibere cum Romano Põtifice, & ab eo obtinere, vt Nicolaus remaneret Archiepiſcopus Neapolitanus, & ab eo confirmationis, ſeu nouæ prouiſionis litteras obtinere, quod ſi Pontifex facere nollet, promiſit Rex ſub verbo, & fide regalibus Nicolaum manutenere, ac defendere in poſſeſſione dictæ eccleſiæ, ac perceptione fructuum, & iurium ipſius, & efficere, vt omnes eius Regis ſubditi, tùm ſeculares, tùm eccleſiaſtici viri eidem Nicolao obedirent, eumque haberent, ac tractarent vti Archiepiſcopum, contra quamlibet perſonam, etiam ſi à Papa Nicolaus ea eccleſia priuaretur, nec permiſſurum ſe Rex ipſe pollicetur, vt aliquis Archiepiſcopus ab eodem Papa creatus poſſeſſionem eius eccleſiæ caperet, valdè enim Rex ipſe confidebat Gregorio XII. Pontifici, quem Rex ipſe eo ſchiſmatis tempore cum duo alij ſe pro Pontifice gererent, in ſui protectionem ſuſceperat, ac Caietæ detinebat, & in Regno in Pontificatu manutenebat, & pro vero Pontifice haberi, venerari, & coli à ſuis ſubditis faciebat, & dein Ioanni 23. vt ex capitulis in membrana exaratis, Regis ipſius manu, ac ſigillo ſignatis, quæ vidimus, eorumq; exemplar hic nobis ſubnectere placuit, & ſi nimis rudi ſtilo.

Ladezlaus Dei gratia Hungariæ, Ieruſalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Seruiæ, Galitiæ, Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Rex, Rrouinciæ, & Forcalquerij, ac Pedimontis Comes. Tenore præſentium notum facimus vniuerſis earum ſeriem inſpecturis, tam præſentibus, quam futuris, quod nouitèr inter Maieſtatem noſtram ex vna parte, & virum nobilem Iacobum de Dyano dictum Perrecum de Theano militem, Cambellanum fidelem noſtrum dilectum, nomine, & pro parte reuerendi patris Nicolai Archiepiſcopi Neapolitani, Conſiliarij, & fidelis noſtri dilecti ex parte altera, facta fuerunt capitula infraſcripta, videlicet. Ex originali

In primis promette la dicta ſacra Maieſtate à lo dicto miſſer Iacobo ſuo fideli, nomine, & pro parte de miſſer Nicola Archiepiſcopo de Neapoli ſuo frate, chi lo dicto miſſer Nicola Archiepiſcopo degia remanere Archiepiſcopo in di la Eccleſia de Neapoli, & non de pocza eſſere ammoto, priuato, ò translato per nullo tempo, & per nulla accaſone contra di lo dicto Archiepiſcopo expreſſa grata voluntate, & per queſto promette la dicta Maieſtate fare obtinere littere oportune quanto biſognyano di la confirmatione, ò vero noua prouiſione di la dicta Eccleſia à lo dicto miſſer Nicola, ſi, & tale che vaſteno per ſua cautela, & no le biſogne hauerende altra, & per ſui Imbaſſiaturi, ò altre perſune fare obtinere la dicta confirmatione, ò noua prouiſione de le dicte littere, che biſogneryno per queſto, ita, & talitèr, chi lo dicto miſſer Iacobo ſia tenuto à pagare quello, che ſerà debito, & ſoleſe pagare per le dicte littere, ſeu bulle, & non altro. Et eo amplius chi lo dicto Archiepiſcopo, & ſui heredi, & ſucceſſuri no ſe poczano impetere, ne moleſtare da la Camera Apoſtolica, & ſui officiali per accaſione de qualunca adminiſtratione, commiſſione, & officio dato, & conceſſo ad ipſi per Angelò Coraria olim chiamato Gregorio, & per ipſo exequte,

Digitized by Google

& administrate, ne per questo se poczano clamare, & constrengere ad ponere altro computo, & rayſone, che quillo, che haue posto, & che le quitancze chende haue, le ſiano valide, et firme, et no lende biſogne altre. Verum ca tutte queſte ſupradicte promiſſione, patti, conuentione, & capitoli dependino da la voluntate, et facto di lo Papa, la dicta Maieſtate promette farni obtinere, et impetrare iuxta poſſe, et dirictamente, et lealmente promette honeſtamente, et debitamente operarenze lo ſuo potere. Verum ſi per ventura la dicta ſacra Maieſtate auendonze operato iuxta poſſe zoche ſenze diueſſe operare ad impetrarenesſi, et non ſe poteſſe più oltra lo ſuo potere, non de vole eſſere tenuto.

Item la dicta ſacra Maieſtate ſub verbo, et fide regali promette de manutenere, et defenderç lo dicto Archiepiſcopo indi poſſeſſione di la dicta Eccleſia, et farilo obedire, tenere, et tractare da omne ſubiecto di la predicta Maieſtate ſeculare, et eccleſiaſtico como ad Archiepiſcopo de Neapoli, et dare ad ipſo, et ſui facturi, et officiali omne fauore, et adiuto, che biſognerà circa la tenuta di la poſſeſſione, et perceptione di li frutti, et rayſoni di la dicta Eccleſia, et etiamdio circa la obedientia contra omne perſone, et manutenerlo in di la dicta poſſeſſione, etiam ſi per lo Papa foſſe priuato di la dicta Eccleſia, et non di fare pillare poſſeſſione ad altro Archiepiſcopo, che foſſe fatto, ò ſence faceſſe, et de queſto la dicta Maieſtate de farrà lictere ſigillate ad ſigillo pendente, et ſubſcripto de ſna propria mano.

Item chi lo dicto Archiepiſcopo non ſia tenuto ne ſi poza constrengere per la dicta Maieſtate, ne per altra perſona ſpirituale, ò ſeculare, et de qualunca conditione ſia per nullo tempo contra la voluntate di lo dicto Archiepiſcopo de perſonalmente andare in corte de Roma, ò in altra parte, et che lo dicto Archiepiſcopo non ſia tenuto, ne poſſa eſſere conſtricto, et moleſtato ad pagare alcuna ſumma de denari per li continui ſeruicij, et meriti ſoy, et di li ſui preceſſuri, à la Camera Apoſtolica, et à lo Collegio di li Cardinali, ò ad altro per commiſſione de la dicta Camera, et Collegio per qualuncata confirmatione, ò noua prouiſione, che abiſognaſſe de hauere à lo dicto Archiepiſcopo di la dicta Eccleſia, et di queſto promette la dicta Maieſtate fare obtinere quitancza, et lictere oportune, ſi che vaſte ad cautela in futurum, et aſſignarelle à lo dicto miſſer Iacobo per parte di lo dicto Archiepiſcopo, et quiſte coſe le quale ſe conteneno in . . . capitulo promette la dicta Maieſtate de nze fare dirictamente vt ſupra ad obtinerinoſe lo potere ſuo, et eſtirende tenuto iuxta poſſe, et non alitèr. Sisque intendentes contenta in preſcriptis capitulis eſſe firma, preſcripta capitula in . . . plenioris cautelę de certa noſtra ſcientia tenore preſentium confirmamus, illaque promictimus, et pollicemur obſeruare, prout, et quemadmodũ in ipſis capitulis continetur, nec eis contra facere, vel venire, has noſtras lictteras magno noſtro pendenti ſigillo munitas prefato Iacobo ipſius Archiepiſcopi nomine in premiſſorum teſtimonium concedentes, quas dedimus, et ſubſcripſimus propria manu noſtra. Datum in Caſtro Tripergularum per manus noſtri predicti Ladizlai, anno Domini milleſimo quatricenteſimo duodecimo, die viceſimo ſeptimo menſis Nouembris ſexta Ind. Regnorum noſtrorum anno viceſimo ſexto. Regiſtrata in Cancellaria penes Protbonotarium.

Extat ſigillum pendens ceræ rubeæ.

Præfuit autem Nicolaus per plures annos, & donec vixit. Plures extant eius litteræ, ac diplomata in Canonicorum, atque Hebdomadariorum archiuio, illud præſertim, quo is per Franciſcum de Archerijs legum Doctorem, & generalem ſuum Vicarium Capitulo aſſentiente, Hebdomadariis maioris eccleſiæ congrum locum intus eiuſdem eccleſiæ chorum, in quo ij, eorumque ſucceſſores ſepeliri potuiſſent, conceſſit anno 1414. die 10. Octobris Ind. 8. Ioannis 23. Pontificis anno quinto, quod etiam marmorea inſcriptio

Digitized by Google

tio in eodem ſepulchro ante eius eccleſiæ chorum teſtatur, hunc in modũ.

Sepulchrum Hebdomadariorum metropolitanę eccleſię Neap. publico inſtrumento conceſſum 1414. *die* 10. *Octobris.*

Eiſdem etiam anno 1414. & die Canonicis eius eccleſiæ inſtantibus, priuilegium, ac conſuetudines mortuos in Sanctæ Reſtitutæ eccleſia ſepeliendi, qui abſque ſepulturæ electione decederent, declarat, atque confirmat, & ſeruari mandat per eundem Vicarium, vt ex eius diplomate, quod incipit.

Nos Franciſcus de Archerijs V. I. D. ac Reuerendiſſimi in Chriſto patris, et domini Nicolai miſeratione diuina Archiepiſcopi Neapolitani Vicarius generalis, notum facimus, etc.

Idem quoque Nicolaus intelligens Hebdomadarios Neapolitanæ eccleſiæ, quæ Sancti Saluatoris congregatio nuncupatur, adeo tenues, & exiles fructus percipere ob bellorum præſertim diſcrimina, quæ in hoc Siciliæ Regno, & in Ciuitate, atque diœceſi Neapolitana potiſſimum viguerãt, vt vix de dictis fructibus in ea maiori eccleſia, & congregatione in debitis, ſolitiſque officijs deſeruire potuiſſent, quamobrem Capitulo aſſentiente, eccleſiam Sancti Ioannis in Marianellæ villa, quæ eius diœceſis eſt, ſitam perpetuò eidem congregationi annectit, vt ex eius bulla ſub datum Neapoli in archiepiſcopali palatio die 17. Ianuarij 1416. Ind. 9. Apoſtolica ſede vacante, præſente Gaſpare Electo Theanenſi, ac Ioãne de Diano de Theano. Lit. F. faſc. 5. n. 8.

Conſpeximus etiam ipſius diploma penes Hebdomadarios ſub datum Neapoli in archiepiſcopali palatio die 17 Martij 1416. Ind. 9. Apoſtolica ſede vacante, item aliud ſub die 17. Maij 1416. Ind. 9. Lit. G. num. 216.

Fuit autem Nicolaus cum adhuc Neapolitanus eſſet Archiepiſcopus, Ioannæ ſecundæ Reginæ à conſilijs, quæ & magni momenti, & præcipuè appellationum cauſas ei delegabat, quo munere per multos annos functus eſt, etenim anno 1418. eadem Regina cõmictit eidem domino Neapolitano Archiepiſcopo, Conſiliario ſuo fideli dilecto cauſam appellationis, & nullitatis, ex decreto lato à domino Ioanne Archamone Iudice appellationum Magnæ Curiæ, ſub datum 1418. die 20. Octobris 12. Ind. Regiſt. Reginæ fo. 2. 1415. f. 112. Regiſt. Reginæ Io. 2. 1415. f. 112.

Eadem Regina ipſi Nicolao Neapolitano Archiepiſcopo Conſiliario, & fideli ſuo dilecto, commiſit cauſam ab eo ipſius Reginę nomine cognoſcendã, & vt ſummariè, ſimplicitèr, & de plano iuſtitiam miniſtraret ſacro hoſpitali Sanctę Marię Annunciatę huius Ciuitatis Neapolis aduerſus Nolanum Comitem ſuper reſtitutione Turris Annunciatę de Schifato, cum quadam ſtartia, alijſque fundis, ac bonis adiacentibus, quorum omnium relaxationem dictum hoſpitale prętendebat, vt ex eius Reginę originalibus litteris ſub datum Auerſę anno 1425. die 4 Decẽbris 4. Ind. quę in eius ſacrę ædis archiuio aſſeruantur.

Eademque Regina alijs eius litteris Auerſę datis, die 5. Ianuarij 1416. 4. Ind. commiſit eidem Archiepiſcopo, vt ſimilitèr ſummariè, ſimplicitèr, & de plano, vocatis vocandis, de eiuſdem cauſę meritis ſe informaret, eidemque reginali maieſtati in ſcriptis referret, vt habita ipſius relatione, eadem Regina prouidere potuiſſet, vt ex alijs ipſius Reginę originalibus litteris in dictę ſacrę ædis archiuio exiſtentibus.

Eadem Regina commictit huic Nicolao Neapolitano Archiepiſcopo, & Iudici Raynaldo Vaxallo de Neapoli vtriuſque iuris perito Magnę curię Regni appellationum Iudici, Conſiliarijs, & fidelibus regijs, cauſam appellationis cuiuſdam à ſentẽtia lata à ſacro regio Cõſilio inter Triſtanum, & Loyſium Caraczulos de Neapoli fratres, & Vniuerſitatem Ciuitatis Troię, vt ex eius Regiſt. Reginæ Io. 2. 1423. f. 178.

Digitized by Google

Reginę litteris ſub datum Neapoli 1429. 15. Iunij 7. Ind.

Ex originali. Conſpeximus quoque anno 1431. Nicolaum hunc noſtrum Archiepiſcopum eiuſdem Reginę à latere fuiſſe Conſiliarium, & reginali eius Conſilio prefectum, vt ex ipſius Conſilij actis, quę vidimus.

In Regio Archiuio Siclę faſc. 74. f. 44. at, Is etiam Nicolaus Archiepiſcopus obtinuit ab eadem Regina confirmationē priuilegij à Ladiſlao Rege, Neapolitano Archiepiſcopo, eiuſque eccleſiæ conceſſo circa iuriſdictionem in cauſis ciuilibus in vaſſallos, quos ea eccleſia in Afragolæ villa habebat, & vbicumque ſiſtentes, ab aliis regię curię, aliorumque diſtinctos, ac ſeparatos, prout hactenus fuerat conſuetum, vt ex regiualibus litteris ſub datum Neapoli anno 1420. quę ſic ſe habent.

Ioanna ſecunda Regina, etc. Vniuerſis preſentes litteras inſpecturis, tā præſentibus, quā faturis. Et ſi in confirmādis noſtris benemerentibus gratijs pronę debemus exiſtere, multò magis in ijs, quę eccleſiarū, & perſonarū eccleſiaſticarū fauorē, & cauſas reſpiciunt, debemus gratioſas, et fauorabiles nos prębere. Sanè reuerēdus in Chriſto pater N. Archiepiſcopus Neapolitanus Cōſiliarius, et fidelis noſter dilectus, tā ſuo proprio nomine, quam nomine, & pro parte ſuæ maioris Neapolitanę eccleſiæ cui preeſt, nobis nuper expoſuit, quod olim clarę memorię dominus Rex Ladislaus frater noſter reuerendus ageret in humanis, diſponens, & intendens eccleſias, & iura eccleſiaſtica, & ſignanter dictam maiorem Neapolitanam eccleſiam manutenere, & fauorabiliter defendere, quaſdam ſuas dictę maiori Neapolitanæ eccleſię, & ſuis preſulibus conceſſit litteras tenoris, qui ſequitur continentes.

Ladislaus Dei gratia Rex, &c. Vniuerſis, & ſingulis preſentes litteras inſpecturis, tā preſentibus, quam futuris. Decet Principem inclitum ex regiminis officio, quo preſidet ſubditis venerandis eccleſijs, eorumque preſulibus liberales gratias promptè tribuere, & in earum fauorem, & commodum ſuę benignitatis oportuna ſuffragia prouiſionem adhibere, quo fit vt dum ipſis iuriſdictionum limites committuntur, eorum ſubditis iuſtitię regula redditur, & ab eis lites, & tędia indebiti iudiciorum anfractus penitus amputantur. Sanè cognoſcentes à diuina gratia ſimpliciter omnia quę habemus, ac diſponentes, & intendentes omnino eccleſias, & iura eccleſiaſtica manutenere, & fauorabiliter defenſare, inter quas maiorem eccleſiam Neapolitanam veneratione debita effectualiter proſequentes . . . & proinde aduertentes, quod ipſa maior eccleſia Neapolitana in villa Afragola habuit, tenuit, et poſſedit, ac habet, tenet, & poſſidet homines, & vaſſallos, ac alios quoſcumque vaſſallos vbicumque ſiſtentes, diſtinctos, & ſeparatos ab alijs hominibus, & vaſſallis noſtrę curię, & aliorum quorumcumque, quorum vaſſallorum, & hominum dictę maioris eccleſiæ Neapolitanę cognitio in cauſis ciuilibus rationabiliter ſpectat, & pertinet ad Reuerendū in Chriſto patrem Archiepiſcopum Neapolitanum, ſicut ab antiquo extitit conſuetum, & propterea volentes eidem Archiepiſcopo Neapolitano in hac parte benignos, & fauorabiles exhibere, duximus ei tenore preſentium de certa noſtra ſcientia concedendum, ac etiam declarādum, quod cognitio, & decisio cauſarum ciuilium vaſſallorum, & hominum eorundem videatur, & terminetur per dictum Archiepiſcopum, eiuſque ſucceſſores in dicta eccleſia Neapolitana, ſeu per curiam eorundem, ita quod dicta iuriſdictio non poſſit, nec debeat per quoſuis alios vſurpari, ac vaſſalli, & homines ipſi non poſſint, nec debeant pro dictis cauſis ciuilibus ad cuiuſuis petitionis inſtantiam coram quibuſcumque tribunalibus Regni noſtri, niſi in dicta Archiepiſcopali curia trahi, vel quomodolibet conueniri. Et amplius in eius reuerentiam largitoris, qui nobis cuncta bona tribuit, volentes dictam Neapolitanam eccleſiam benignè proſequi ſpeciali affectu, & fauoribus oportunis, de dicta certa noſtra ſcientia, vigore preſentium, eidem ſimiliter concedimus, atque volumus, & iubemus, quod homines, & vaſſalli iam dictę eccleſię Neapolitanę ex nunc

Digitized by Google

nunc in antea vllo vnquam tempore non possint, nec debeant pro delictis, & causis criminalibus per eos commissis, vel forsitan committendis in prouincia Terræ laboris, ex officio curiæ, ad denunciationem, vel alias ex mero officio, nec per accusationem via ordinaria, vel aliter coram quibusuis præsidibus, & officialibus dicti Regni nostri, ad cuiusuis petitionis instantiam trahi, citari, impeti, molestari, euocari, vel quomodolibet conueniri, siue fuerint officiales nostri, vel hæredum nostrorum, siue alterius cuiuscumque regali, ducali, vel quauis alia dignitate, officio, vel dignitate fungentes, nisi dumtaxat in curia magistri Iustitiarij dicti Regni nostri Siciliæ, seu in curia Vicaria, & coram Capitaneis Ciuitatis Neapolis, coram quibus singulis conquerentibus de dictis vassallis, & hominibus. . . . .

Reliqua desunt in registro, verum scriptura dictæ Reginæ, quæ huic immediatè præcedit est sub datum die 24. Apr. 1420.

Fuit autem Nicolaus diligentissimus pastor, & crebris visitationibus, & præsertim anno 1423. omnes eius diœcesis ecclesias accuratè, & solennitèr visitauit, & singulis illarum fundationis historiam, reddituum, censuum, bonorum, iurium, atque indulgẽtiarum inuentarium, ac reliquias sacras scribi, illarumque priuilegia repeti fecit, quæ omnia per notarios Dionysium de Sarno, & Rogerium Pappansugnam patricios Neapolitanos describi curauit, vt ex eorundem actis, ac publicis monumentis clarè liquet.

Hic quoque Archiepiscopus mense Octobris 1414. solennitèr desponsauit Reginam Ioannam secundam cum Comite Iacobo de Marcia è regia Gallorum stirpe eius viro, qui tunc è Gallijs Neapolim venerat, vt refert Angelus Costantius lib. 13. Histor. Neap.

Eo etiam prœsule eadem Regina Ioanna instituit Collegium, quod doctoratus gradum, ac dignitatem scholares, siue baccalaureos in Põtificio, ac Cęsareo iure insigniret, & xenia, ac munera à scholaribus ipsis tam Vicecãcellario, sub cuius regimine Collegium illud submisit, quàm ipsius Collegij Doctoribus prœstanda singillatim prœscribit, & inter cętera expresè mandauit, vt Archiepiscopo Neapolitano, si fuerit prœsens doctoratus actui, dono darẽtur biretum, & par chirotecarum, vt ipsius Reginæ litteris, ac priuilegio sub datum Neapoli die 15. Maii 1428. clarè conspicitur, relato à Carolo de Tapia in suo libro, qui inscribitur Ius Regni Neapolitani sub titulo de Officio magni Cancellarij. Quo priuilegio, ac prærogatiua, nostra, ac superiori ætate vsos minimè fuisse Archiepiscopos scimus, arduis, & longè maioribus negotijs occupatos, ac præpeditos, attamen si ad Collegium accederent, & doctoratibus interessent, ea facultate potiri debere proculdubio credimus.

Perspeximus quoque eiusdem Nicolai Archiepiscopi testamenti tabulas in pergameno exaratas, quas Neapoli edidit, rogatas per notarium Antoniũ Falconum de Neapoli publica Apostolica, & Imperiali authoritate notarium, & curiæ archiepiscopalis Neapolitanæ actorum notarium, & scribam die 3. Iunij 1435. Ind. 13. in archiepiscopali palatio, in quibus infirmus in lecto decumbens, vigore litterarum domini Bonifacij Papæ noni, quibus testandi facultatem ei concessit, hæredes instituit Iacobum de Diano de Theano germanum suum, ac Marium, & Honofrium de Diano eius nepotes, filios, & hæredes quondam Petrilli de Diano germani similitèr ipsius Archiepiscopi, & Iacobi. Adfuit eidem testamento dominus Gaspar Archiepiscopus Consanus, quem etiam testamenti executorem esse voluit. Hic fuit Gaspar ille de Diano, qui Archiepiscopus, dein fuit Neapolitanus.

Ex ea ægritudine Nicolaus is decessit, vt percepimus ex bulla Eugenij Papæ

quarti

Digitized by Google

quarti sub datum Florentiæ anno 1435.nonis Octobris,in qua mentionem facit de nobilibus viris Mario,& Bufalo de Diano fratribus, & Iacobo de Diano domicellis in ciuitate Neapolitana commorantibus,hæredibus bonæ memoriæ Nicolai Archiepiscopi Neapolitani.

Sepultum autem Nicolaum hunc Archiepiscopum credimus in sacello,quod is,ac Gaspar de Diano eius nepos,ac successor,in metropolitana ecclesia extruxerunt,in quo & si nullum ibi sepulchrum conspiciatur, recēs tamen marmorea inscriptio ad ipsius,& Gasparis memoriam excitandam apposita est hunc in modum.

Priscum Dianorum sacellum
Ab religiosissimis vrbis huius Archiepiscopis
Nicolao,& Gaspare Dianis constructum,
Ferdinandus Quadra
Hyppolitæ ex clarissima familia postremæ
Materno sanguine nepos.
Restauratum exornauit.
A. Sal. CIↃ. IↃCXVI.

De hoc etiam Nicolao Archiepiscopo loqui arbitramur Ritum curiæ archiepiscopalis Neapolitanæ ad numerum 37.dum dicitur, sic fuisse seruatum tempore quondam Nicolai Archiepiscopi Neapolitani.

Post Nicolai obitum Neapolitana ecclesia vacauit tres circitèr annos, vt ex diplomate Eugenij quarti Rom.Pontif didicimus sub datum Bononię Idibus Iunij 1437.quod in monasterio Sanctorum Seuerini,& Sossij Neapolis archiuio asseruatur,scribit enim is Pontifex,non Archiepiscopo,sed Vicario eius ecclesiæ ab eo Pontifice suffecto,sic autem ait.

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei,dilecto filio Iacobo de Adria Vicario in spiritualibus,& temporalibus ecclesiæ Neapolitanæ,à nobis specialitèr deputato.

Floruit quoque ijsdem temporibus,Nicolaus de Diano miles,quam Ladislaus Rex cum vrbe Roma potiretur,eius vrbis Senatorem cum suprema potestate præfecit,qui præfatam vrbem,comitatum,territorium,ac districtum ipsius Regis nomine regeret,quo dein Nicolao ad alia regiæ curiæ seruitia reuocato,Rex successorem suffecit Iohannotium de Tortis militem die 12. Septembris 1413.Ind.7.Sed hic longè alius à Nicolao hoc nostro esse videtur, eo enim tempore Nicolaus hic noster præerat Archiepiscopus Neapolitanus,ille autē à Ladislao in eius litteris vocatur dumtaxat Nicolaus de Diano miles,sic enim inquit Rex.

In Regist. Reg.Ladislai 1390. lit. B.f.112.

Ladislaus Rex,&c. magnifico viro Nicolao de Diano militi, almæ Vrbis Senatori, Consiliario,& fideli nostro dilecto,&c.

1415.

Vincentius Carrarius in hist. familiæ Rubeę. Bonanent. Angelus in hist.Parm. Francisc. Sansouin.in famil. de Rubeis.

IACOBVS DE RVBEIS Parmensis summo loco natus, procerum nempè stemmate,qui paulò antè domini fuerunt ciuitatis Parmæ,& filius fuit Bertrandi Marchionis tertij Sancti Secundi,Comitis Berceti,& Cornigli, prę-fuit ecclesiæ Neapolitanæ anno 1415.

Fuit autem legum doctor disertissimus,ac celeberrimus,philosophiæ,astrologiæque peritissimus,& adhuc adolescēs Episcopus Lunæ ciuitatis in Etruria,quæ hodiè Sarzanum dicitur, creatus, & à Summo Pontifice Legatus ad

Digitized by Google

ad Marchiam Anconitanam, & Romaniam, quæ paucos ante annos à patrimonio Beati Petri, cum maxima ipsius iactura defecerant, in quibus prouincijs regendis non mediocres adeptus est laudes. Hinc de ecclesia benemeritus ad Veronesem Episcopatum transfertur anno 1378. Cumque Veronæ esset Episcopus, accersitur à Ioanne Galeatio Mediolani Duce ad explanandum ius canonicum [a] in ciuitate Papiensi, vbi per multos annos commoratus est cum ipsius patre, qui primarius erat Ioānis Galeatij à status consilijs, cuius opera in grauissimis rebus, & legationibus vsus est. Cūq; idem Ioānes Galeatius dominus etiam ciuitatis Parmæ effectus esset, eam ciuitatem anno 1403. ingressus est, atque cum fecisset quędam castra Iacobi huius tunc Veronę Episcopi, & aliorum familię de Rubeis dirui, & quosdam illius familię viros vinculis mancipari, Iacobus hic, & Petrus eius frater Marchio Sancti Secundi grauitèr turbati, & nimio furore succensi, aduersus Ducem moliri decreuerunt, quod & re ipsa effecerunt, etenim eodem anno magno cohortum numero, patriam, & Ducis copias vndique, acritèrque vexarunt, & cum Romano Pontifice, Republica Florentina, & Nicolao Estensi Ferrariæ Marchione fœdus ineuntes, palam à Duce defecerunt, & multos alios Barones, ac nobiles ad idem traxerunt, & contra propriam patriam bello suscepto, cuncta depręda ntes in eius Ducis odiū, vrbem deforis depopulabantur, quamobrem die 21. Iulii 1403. Iacobus hic Episcopus, & Petrus fratres, & alii in platea Parmensi rebelles Ducis proclamati sunt, omnibusque concessa facultas illos in bonis, & vita offendendi.

S. Antonin. 3 p. hist. tit. 22. c. 3. §. 1.

[a] Berardin. Corius li. 4. Hist. Med. Bonaugnt. qui sup. li. 3.

At cum anno 1404. restituti fuissent omnes illius familię viri, eorumque sequaces, eisque pax reddita, paulò post Petrus Rubeus, & Otho de Tertiis domini effecti sunt Parmensis ciuitatis, & vnicuique medietas addicta, Iacobus hic Episcopus die 17. Martii 1404. maxima pompa, atque omnium gaudio eam Ciuitatem ingressus est. Cumque Ciuitas Pōstremuli à Mediolani Duce annum circitèr 1404. defecisset, in duas partes scissa, altera Petro Rubeo se tradens, altera verò Petro Fliseo, Iacobus tunc Veronę Episcopus illuc statim ad capiendum possessionem pro Petro eius fratre properauit, atque paucos post dies cum Otho Petrum Parma eijciens, absolutus illius Ciuitatis dominus remansisset, Rubei denuò acrius Parmense territorium vexare aggressi, sępius conati sunt iterum eam Vrbem capere, & eorum ditioni subdere, atque die 10. Nouembris 1404. noctu Iacobus Episcopus assumptis mille, & ducentum peditibus, & quinquaginta equitibus ad ciuitatem scalis transcendendum venit at nil profecit, ciuitas enim vndique munitissima erat, quod etiam pluries, Iacobus, ac Petrus frustra tentarunt. Otho verò die 22. Aprilis 1405. in palatio Notariorum Iacobum, & Petrum, & cęteros eorum sectatores pede suspensos, vt assolent rebelles pingi fecit; Sed hinc inde multis sanguinolentis pugnis habitis, Rubea familia innumera castra Parmensis Ducatus destruxit, & anno 1408. Iacobus hic Episcopus, & Petrus cum aliquot proceribus fœdere iuncti aduersus Othonem Parmæ iam dominum, non mediocria damna ei intulerunt. At cum Parma ciuitas in Nicolai Estensis Ferrarię Marchionis ditionem anno 1409. venisset, Iacobus, alijque fuerunt restituti, sicque trāquillam is postmodum egit vitam.

Sigismundus quoque Imperator anno 1413. Iacobo huic nostro Episcopo, & Petro eius fratri, & successoribus per inuestiturędiploma confirmauit, ac denuò concessit castra Arcinoldi, Basiccanouæ, Castrignani, Niuiani de Ru-

Digitized by Google

Rubeis,Polecinę,Ragatiolę,Sancti Secundi,Varani de Malegaris,quæ ſunt ferè omnia in Parmenſi agro poſita.

Interfuit autem Iacobus Concilio Conſtantię celebrato anno 1415. vt affirmant ij,qui eiuſdem Iacobi geſta ſcribunt, licet exactis eius Concilii non appareat. In eo Conſtantiæ Concilio Iacobus is creatus fuit Archiepiſcopus Neapolitanus à Ioanne Papa 23.legitur enim in libro conciſtoriali Romani Pontificis.Iacobum cum Lunenſis eſſet Epiſcopus creatum fuiſſe Archiepiſcopum Neapolitanum à Ioanne 23. Summo Pontifice in Ciuitate Conſtantiæ pridie nonas Martij 1415.vacante ea eccleſiæ per obitum Ioannis Archiepiſcopi,ſed credimus ipſum ea eccleſia non fuiſſe potitum,ipſiuſque poſſeſſionem non fuiſſe adeptum, cum eam detineret Nicolaus de Diano fauore,& gratia Ladislai Regis turbulentiſſimis illis tęporibus ſchiſmatis Romanę eccleſiæ, etiam quia paucos poſt dies,nempè die 29. Martij 1415. idem Ioannes 23. Pontifex fuit depoſuit in eo Concilio Conſtantię celebrato.

Tandem Iacobus deceſſit Parmę extrema ſenectute cõfectus anno 1418. vbi in cathedrali in maximo ſacello, ſuper oſtium maioris ſacrarij ſepultus eſt, ornatiſſimo marmoreo ſepulchro,hac appoſita inſcriptione.

Sanguinis heroici Rubeorum gloria præſul,
Iacobus hic ſitus eſt,patrię memorabile nomen,
Religionis honos Latij,ſinodique verendæ.
Mens tamen alta petens,quæ nouerat aſtra reuiſit.
Hic norat cauſas rerum,ſacrataque iura.
Hunc Verona ſuum paſtorem, ac oppida Lunæ,
Regia Parthenope nouit; ſibi Marchia ceſſit.
Mille quadringentos,bis nonos ſol dabat annos,
Magna Liguſtinæ periit cum gloria Parmæ.

Hæc autem omnia,quæ ſuperius diximus de Iacobo hoc refert Bonauentura Angelus Ferrarienſis lib.3.Hiſtoriæ Parmenſis,in familia de Rubeis.

Multa de Iacobo hoc Veronenſi Epiſcopo,ac Petro eius fratre,ac bellis ab eis in Parmenſi agro geſtis, Sanctus Antoninus Archiepiſcopus Florentinus in 3.par.Chron.tit.22.cap.3.§.1.& 44.

Multa item de Iacobo, & Petro Franciſcus Sanſouinus in hiſtoria de nobilibus familijs Italiæ,in familia de Rubeis Parmenſi.

Bernardinus Corius in ſua Hiſtoria Mediolani par. 4. ait à Ioanne Galeatio Vicecomite Mediolani Duce ſuis ſtipendijs fuiſſe conductum ad legẽdum ius canonicum in Papienſi gymnaſio Iacobum de Rubeis Veronæ Epiſcopum,& Bertrandum de Rubeis fuiſſe ab eius Ducis conſilijs, deceſſit autem ab humanis Dux idem anno 1402. cum principatus fuiſſet ab anno 1385.vt idem Corius teſtatur,aitque etiam Bertrandum de Rubeis fuiſſe eius Ducis Conſiliarium.

Habet Vincentius Carrarius in hiſtoria familiæ de Rubeis Parmenſis, Iacobum hunc de Rubeis fratrem Petri Comitis quarti Sancti Secundi, fuiſſe Epiſcopum Lunæ,dein Veronæ,demum Neapolitanum Archiepiſcopum, & nedũ in philoſophia doctum,theologia,ac aſtrologia,verùm etiam ſolertem,ac prudentem in rebus agibilibus,& arduis negotijs,ac magno iudicio Marchiam rexiſſe,& præſertim in manutenendo pacem inter eos populos, qui cum inter ſe controuerſiam aliquam haberent,ipſum arbitrum conſtituebant,qui ſapienti iudicio omnia decidebat,& terminabat. Interfuit is Concilijs Conſtantiæ, & Piſis coactis ad extinguendum ſchiſma in Roma-

na

Digitized by Google

na ecclesia exortũ,in quibus quidé Concilijs Iacobus suam virtutẽ ostẽdit. Hieronymus verò de la Corte patricius Veronensis in historia eius Veronensis vrbis,ait Iacobum de Rubeis filium Bertrandi Marchionis Sancti Secũdi cum multę esset virtutis,& in sacris litteris doctus,& magna eloquentia, & pietate erga Deum prędituș, adhuc adolescentem Episcopum ciuitatis Lunæ,quæ Sarzanum hodiè vocatur,creatum, dein Episcopum Veronensem anno 1378. postmodum Neapolitanum Archiepiscopum, atque ob egregias eius virtutes à Summis Pontificibus varijs muneribus,& negotijs pro Romana ecclesia exercitatum,ac fuisse excellentem Iureconsultum, perfectum philosophum, summum theologum,& maximum astrologum, demum decrepita ætate confectum obijsse,cum eam Veronensem ecclesiã ferè semper per Vicarios rexisset,ac fuisse eius corpus Parmę sepultum,atque funebri pompa honoratum;& licet dicat Veronsem ecclesiam à Papa Bonifacio 9. fuisse traditam Angelo Barbadico Veneto anno 1400,eam vacantem per Iacobi obitum,manifestus tamen est error, cum Iacobus multos post annos vixerit,sed eam vacare contigit ob Iacobi resignationem.

Hunc etiam fuisse Comitem testatur solus Abbas Panormitanus eius temporis æqualis, & coæuus in cap.inter dilectos extr.de fide instrumentorum, veteris editionis,quod alij,qui suæ familiæ,& patriæ historiam conscripserunt,reticent,sed Abbati potius credendum censemus; cum illum optimè nouerit,& insignia doctoratus Parmæ acceperit,ibique ius canonicum eodem tempore per sex annos publicè fuerit interpretatus,vt idem Abbas de se ait in cap.1.de litis contestatione,dicit autem Abbas hunc in modum.

Et ita vidi in persona quondam Neapolitani Archiepiscopi, qui fuit de progenie illorum Comitum de Rubeis in diœcesi Parmensi, erat enim Comes ratione patrimonij,& possidebat Comitatum,& nihilominus erat Archiepiscopus.

Quod quidem Panormitani dictum, quoniam aliquæ editiones non habent, comperimus ab alijs scriptoribus fuisse citatum, nempè à Felino in dicto cap.inter dilectos,& ab Antonio Capycio decis.32.num.1.

1437.

GASPAR DE DIANO Iacobi de Diano dicti Perrechi militis,& Ladislai Regis Cambellani filius,& Letitiæ de Monteagano,sororis Francisci,& Iacobi de Monteagano insignium exercitus ductorum,ac re militari eius ævi illustrium,Theano celebri Campaniæ ciuitate oriundus, Neapoli nobili loco natus est,atque emicans tùm familiæ splendore,ac vetustate,tùm etiã patris opibus,erat enim Iacobus præfatus Regulus ciuitatis Caleni, & tredècim aliorum oppidorum, quæ omnia in prouincia Terræ laboris, quæ Campania dicitur,sita erant,nempè Limatæ, Sancti Ioannis Hierosolymitani,Casalicellæ,feudi quod de Dianis nuncupatur,Dominę Claræ,Iudicis Iacobi,Lippi,Dominæ Masię,Casęfrigidę, Imberrę, feudi antiqui de Dianis,Torę,& Roccę Romanę,in quibus quidem feudis (vt quæ Francorum iure censebantur) Ioannes Antonius eius filius primogenitus cæteris filijs exclusis, successurus erat,quapropter Iacobus anno 1413. ab eodem Rege obtinuit facultatem, vt primogenito assentiente, cui ciuitas Caleni præcipua seruaretur,distribuere ea posset inter Carolum, Gasparem, Balthassarem,Gabrielem,& Riccardum suos filios, atque inter Franciscum, Honofrium,Ludouicum,& Antonium Petrilli sui germani filios. At Iacobus cum nondum ea distribuisset,ijs omnibus fuit spoliatus,siquidem anno

Ex processu Fráciſci de Diano cum Antonello de Monte penes Mondellũ actorum Magistrum Sacri Consil.

1415.

Digitized by Google

1415. maxima conflatur discordia inter ipsum Iacobum, ac Ioannem Antonium Marzanum Suessæ Ducem, cum enim Dux ipse instantissimè ab eo requisisset, vt suo imperio pareret, atque suus esset vassallus, Iacobus autem regij demanij, vt hactenus fuerat, & Regi immediatè subditus, non autem Regulis esse volens, renuit, quod Dux grauissimè ferens, maximo furore succensus, bona, ac feuda omnia, quæ Iacobus in terris suæ ditionis, & eis proxima habebat, abstulit, & ab alijs auferri permisit. Nec his contentus, omnes etiam huius familiæ viros, inter quos Gasparem hunc nostrum tunc adolescentulum, obscurissimo carceri mancipauit, idemque Dux dira torquebatur sollicitudine, ac cruciatu, quod Iacobum præcipuum eius hostē, & totius familiæ primarium in manus habere non posset, ac marmoream quandam eius statuam, in qua ipsius effigies sculpta erat, quæque in eius sepulchro in æde Sancti Francisci de Theano extabat, auferri iussit, & per totam eam vrbem raptari, & ad perpetuam eius, & familię totius dedecus, eam fabricandam curauit ad pedes cuiusdem feneſtrę ducalis palatij. Post multum verò temporis spatium, Gasparem, alioſq; captiuos carceris squallore maceratos dimisit, atque in pristinam restituit libertatem, magna tamen ignominia illos expulit, Ciuitatibus Caleni, & Theani, alijsque Ducis oppidis expresse interdictis, nec accedere illud potuerunt, nec eorum bona aliquo pacto recuperare præ nimia Ducis potentia, qui Regulis omnibus, ac Regni proceribus longè antecellebat, quique pluries cum Neapolitanis Regibus contenderat, & ob magnam eius potentiam superiorem ferè non agnoscebat, neque regium nomen timebat, bonaque ipsa semper deinceps in validas potentum manus peruenere.

Accidit etiam paulò post Regis Renati, & Alphonsi bellum, vt Neapolitana vrbs, Renato, & Ioannę secundę Reginæ pareret, Dux verò, eiusque imperio subditi Alphonsi partes sectarētur, Iacobus autem hanc nactus oportunitatem, vt qui bonis, ac patria extorris Neapoli commorabatur in agnatorum domo, ciuitatem Caleni per armigeros Iulij Cæsaris, & Fabritij Columnensiū Reginæ iussu depopulari curauit, atq; eam vi captam Regina ijsdem Columnensibus dono dedit. Mortuo autem Iulio Cæsare Columna Regina, & Comes Iacobus eius vir eam ciuitatem Caleni per multum temporis spatium tenuerunt, dein Gallo cuidam domino de Vuonda concesserunt, qui postmodum Bisocto Barrili vendidit, eamque Bisoctus per certum tempus possedit, dein Regina, atque idem Comes Iacobus eum Suessę Ducem è carceribus quibus fuerat mancipatus eduxerunt, atque in gratiā eorum recipientes, priuilegijs cauerunt, ciuitatem Caleni sibi vti nepoti, & hæredi Goffridi de Marzano Alifię Comitis, qui illę fuerat legitimè dominatus, spectantem, datis priuilegijs concesserunt, ac restituerunt; Rex verò Alphonsus obtenta Regni victoria, confirmat, & denuò concessit Ioanni Antonio de Marzano Suessæ Duci feuda omnia, quæ possidebat, inter quæ Caleni Comitatum, districtè præcipiens, vt à nemine lis aliqua, ac controuersia super bonis, ac feudis ipsis moueri possit, vt ex eius diplomate sub datum die 20. Martij 1443.

Hactenus ex processu.

Gaspar verò patris, & familiæ calamitatibus territus, atque è diuitiarum, ac honorum apice, in quibus ortus fuerat, ad extremam ferè redactus paupertatem, in Nicolai de Diano eius patrui tunc Neapolitani Archiepiscopi aulam, & domum se recepit, & scientiarum studijs, & præsertim legalis disciplinæ operam nauauit, ac eruditissimus iureconsultus euasit, quapropter supremos honorum gradus, ac dignitates ascendit, etenim Theanensis

prius

Digitized by Google

prius Episcopus, atque fuisse creditur Gaspar illæ Theanensis Electus, cuius mētio superius habita est in Nicolao Archiepiscopo eius patruo, dein Archiepiscopus Compsanus fuit, demum Nicolao ab humanis sublato, ab Eugenio quarto Romano Pontif. ex Compsana ad Neapolitanam ecclesiā translatus est, & Archiepiscopus Neapolitanus creatus.

In actis conciſtorialibus Romani Pontificis habetur Gasparem Archiepiscopum Compsanum fuisse translatum ad ecclesiam Neapolitanā anno 1438. 9. Kal. Martij.

Interfuit quoque Gaspar hic noster Archiepiscopus anno 1439. generali Cōcilio Ferrariæ per eundem Eugenium celebrato, cui idem Pōtifex adstitit.

Perusinæ etiam ciuitati ab eodem Pontifice præficitur anno 1440. quam cum per aliquot annos maxima prudentia rexisset, Neapolim reuersus est, & Alphonsi Regis gratiam, & intimam sibi comparauit familiaritatem, cum enim idem Alphonsus ciuitatem Neapolim post diuturnum bellum, ac obsidionem deuicisset, suamque in ditionem redegisset, eam cum triumphali curru ad modum triumphantis more veterum Romanorum Imperatorum, ingressus est die 26. Februarij 1443. maximo omnium gaudio, ac ferè incredibili pompa, & apparatu, ac miro ordine à proceribus, nobilibus, ac ciuibus associatus. Is quoque Archiepiscopus cum omnium clericorum, & regularium processionibus, & cum capitibus, & reliquijs Sanctorum patronorum, & tutelarium eius Vrbis, eidem Regi ingredienti obuiam iuit in platea fori magni, illumque in triumphali curru sedentem, ac perambulantem per omnes nobilium sessiones, quæ sedilia appellantur sic comitatus est, tandem ad castrum Capuanum de sero se recepit, vt hæc omnia Iulianus Passer in eius Diurnalibus manuscriptis testatur.

Blondius Flaudus decade 4. lib. 1 & decad. 3. lib. 11. Io. Baptista Pigna in histor. famil. Estensi ann. 1440.

At Bartholomæus Facius eius temporis scriptor lib. 7. Commentariorum de rebus gestis eius Regis singillatim, & ex ordine solennem Regis ingressum describens, ait primos omnium sacerdotes diuinum carmen canentes, altariaque, & sacra corpora gestātes processisse, sed Archiepiscopum reticet.

Idem quoque Rex Gasparem Archiepiscopum Sacri Consilij Præsidem creauit anno 1446. is enim Alphonsus Neapoli residens, eius regium, ac supremum Consilium anno 1443. reformauit, in illo constituens præclaros iureconsultos, qui nèdum populis omnibus ex eius Regnis, ac dominijs confluentibus ius dicerent, ac iustitiam ministrarent, verùm etiam ipsi Regi in grauioribus negocijs peragendis, ac in eius Regnorum regimine assisterēt, eorumque consilio Rex ipse omnia peragenda optimè dirigeret, ac disponeret, dein vt Regnum illud salubrius etiam reformare potuisset, eius Consilij Præsidem Gasparem confirmauit, vt ex eius Regis litteris sub datum in Turri Octaua die 20. Nouembris 1449. Ind. 15. quæ sic exordiuntur.

Io Regist. a. Quintern. Reg. Cam. anni 1446. f. 19. at. Ih 1. regist. ibid. 1449. f. 101. at.

Alfonsus Dei gratia Rex Aragonum Sicilia citra, & vltra Farum, Valentia, Hierusalem, Hungaria, Maioricarum, Sardinia, Corsiceque, Comes Barchinonę, Dux Athenarum, & Neopatriæ, ac etiam Comes Rossilionis, & Ceritaniæ. Vniuersis, & singulis præsentium seriem inspecturis, tam præsentibus, quam futuris. Posteaquā reformationi nostri Sacri Consilij debito libramine moderauimus, in quo saluæ præeminentia officij Logotheta, & Prothonotarij Regni huius, & præsidentiæ reuerendi in Christo patris Gasparis Archiepiscopi Neapolitani eiusdem nostri sacri Consilij Præsidentis, nonnullos famosissimos vtriusque iuris Doctores fideles nostros elegimus, & deputauimus, quibus prouisionem ad certum numerum determinatum prætaxauimus, &c.

In exequutorialium primo Reg. Cam. anni 1451. 52. 53. 54. 55. f. 94.

Comperimus quoque eiusdem Regis litteras, sub datum die 5. Decembris

In Regiſtro Cómuni 5. Reg. Alfõſi primi f. 19. in Reg. Cãcellaria. In eod. regiſtro f. 104.

1449. Ind. 13. directas Reuerendo in Chriſto patri G. Archiepiſcopõ Neapolitano ſacri noſtri Conſilij Præſidenti, Conſiliario, fideli nobis dilecto. Et alias ſub datum die 14. Februarij 1450. Ind. 13. directas *Reuerendo in Chriſto patri, magnificis, & dilectis noſtris* Archiepiſcopo Neapolitano, ac noſtro Conſilio Neapoli reſidentibus, quæ incipiunt. *Rex Aragonum, &c. Reuerende in Chriſto pater, Magnifici, & dilecti Conſiliarij noſtri.*

Nec tot magiſtratibus occupatus, eccleſiæ ſuæ neglexit cultum, fuit enim vigilantiſſimũs paſtor, edixit enim conſtitutiones ſynodales ſuæ eccleſiæ anno 1440. vtiles ſanè, & neceſſarias, quæ typis excuſæ cum eius curiæ archiepiſcopalis ritibus prę manibus omnium habentur.

Hic etiam conceſſiſſe fertur in emphiteſim anno 1442. inſulam Niſitę, quę iuris erat Neapolitanę eccleſię, quod nobis adhuc non eſt compertum, Conſule ea, quæ inferius dicemus in Franciſco Carrafa Archiepiſcopo.

Extat quoque adhuc eius pia, ac concinna epiſtola inter Andreę de Cotunio *Neapolitani* manuſcripta opera apud nos, in qua Gaſpar optimi, & vigilantiſſimi paſtoris fungens officium monet, atque obnixius hortatur gregem ſuum *Neapolitanos* ciues, vt poſthabitis omnibus negotijs familiaribus, ſaluti tantùm ſuarum animarum conſulentes, iubileum Nicolai V. Pontif. Max. benignitate, & clementia huic Ciuitati anno 1451. indultum vendicanullo pacto prętermictant.

Gaſpar dein, & ſuis meritis, & *Regis* gratia pleraque patrimonialia bona occupata recuperauit, etenim Dux ipſe, ac *Roſſani* Princeps eius filius cum Gaſpare, cęteriſque eius familię viris mitius agẽtes, pacem pepigerunt anno 1448 quos maxima deinceps complexi ſunt beneuolentia, arctaque familiaritate, adeo vt ijdem Dux, & Princeps Neapolim venientes, in palatiũ archiepiſcopale à Gaſpare hoc noſtro magnis xenijs hoſpitio recepti ſint, ita vt Dux magnam bonorum partem in ciuitatibus Caleni, atque Theani fitorum eis reſtituerit, hac lege adiecta, vt iuribus ſuper Caleno, caſtriſque Torę, Roccę, Caſęfrigidę, Limatę, & Raſtilicelli renunciaret, facultatem impartiens, vt ſua iura aduerſus cęterorum bonorum poſſeſſores in quauis curia experiretur, minimè ſe contradicturum Princeps ſuorum priuilegiorũ prętextu pollicitus eſt, cumque multas in *Regis* Conſilio alijſque tribunalibus Gaſpar lites proſequeretur, re infecta obijt anno 1450.

Reperimus in Diarijs quibuſdam rerum Neapolitanarum manuſcriptis ab Anonymo Neapolitano ciue eius ętatis Italica lingua exaratis ſic ſcriptũ de obitu huius Archepiſcopi.

Anno 1450. die Sãcti Petri Martyris 29. Aprelis obijt Prælatus, & noſter paſtor catholicus, honeſtę, & ſanctę vitę dominus Archiepiſcopus Neapolitanus Gaſpar de Diano, & ſepultus eſt in ſua metropolitana eccleſia.

Meminit quoque Gaſparis huius de Diano *Neapolitani* Archiepiſcopi Matheus Afflictus in deciſ. 14.

1451.

RAYNALDVS PISCICELLVS patritius Neapolitanus, de quo habetur in actis conciſtorialibus *Romani* Pontificis 4. Idus Maij 1451. Raynaldum de Piſcicellis Apoſtolicæ ſedis Prothonotarium Canonicum eccleſiæ Neapolitanæ prouiſum fuiſſe de ea eccleſia Neapolitana, per obitum Gaſparis Archiepiſcopi; Hic autem Raynaldus nobili genere natus, vt virtute nobilior fieret, ſcientiarum ſtudio, & pręſertim pontificij iuris diſciplinæ operã

na-

Digitized by Google

nauauit,adeò vt Neapoli, & in Romana curia ſummo ſoco ſemper habitus ſit,& ſupremos honorum gradus aſcenderit, etenim Canonicus primum Neapolitanę eccleſię creatus eſt,ac Prothonotarius Apoſtolicus,dein monaſterium Sancti Petri ad aram tunc extra Neapolitanæ Vrbis mœnia poſitum,ab Apoſtolica ſede fuit ei commendatum anno 1450.hunc in modũ, cum enim vacaſſet eccleſia Catacenſis Vrbis, quæ Catanzarium vulgò appellatur, *Rex* Alphonſus ſenior ad Eugenium quartum Romanum Pontificem litteras ſcripſit ſub die 7.Ianuarij 1450.quibus valdè eum rogauit, vt eccleſiam illam Raynaldo Piſcicello Canonico Neapolitano conferret,viro quidem omnibus virtutibus,ac ſciẽtia prædito,ac etiam ad aliquot Cardinales eius Regis amicos ſcripſit, vt apud eundẽ Pontificem id intercederent,& eius preces locũ haberẽt.At dein ſequenti die 8. Ianuarij ad eundẽ Pontificẽ ſcripſit,vt eam Catacẽſem eccleſiã fratri Palamedi Abbati S. Petri ad aram cõferret,eamq; Abbatiã,quę ob promotionẽ eiuſdem Palamedis vacatura eſſet, eidem Raynaldo elargiretur,retento per eum Canonicatu, alijſque beneficiis,de quo etiam ſcripſit ad Cardinalem Ilerdenſem, vt ex eiuſdem Regis litteris,quæ in Regia Cancellaria habẽtur, quæ ſic ſe habẽt. Regiſtr. Comune 5. Reg. Alph. 1. Neapol. f.74.at.

Sanctiſſime,ac beatiſſime pater,& domine,poſt humilem filij cõmendationem, & pedum oſcula beatorum Intelleximus nouiter vacationem eccleſiæ Catanczarÿ, de prouincia Calabrię,obitu illius vltimi paſtoris.Et quia ſummè optatamus,vt eidem eccleſiæ præficiatur dilectus noſter Raynaldus Piſſicello Canonicus Neapolitanus, vir quidem moribus,virtutibus, & ſcientia prędituſ, Sanctitati veſtrę humilius quo poſſumus ſupplicamus, vt Raynaldum eundem in paſtorem eccleſiæ antedictę promouere dignetur, hoc enim pater beatiſſime ad ſingularem gratiam reputabimus Sanctitati eidem, quam conſeruet altiſſimus regimini eccleſię ſuę ſanctę per tempora feliciter dilatata.Datum in Turriocłaua die vij,Ianuarÿ anno à natiuitate Domini 1450. *Rex Alfonſus.*

Sanctiſſimo,ac beatiſſimo domino noſtro Papæ

Eiuſdem Sanctitatis veſtræ,&c. humilis filius,& deuotus Alfonſus Rex Aragonum vtriuſque Sicilię,&c.

Dominus Rex mandauit mibi Arnaldo Fonelleda.

Reuerendiſſime in Chriſto pater,& domine amice nobis cariſſime.

Scribimus Sanctitati domini noſtri,eidem humiliter ſupplicando,vt de Epiſcopatu Catanczarÿ,obitu illius vltimi paſtoris nunc vacante, prouidere dignetur dilecto noſtro Raynaldo Piſſicello Canonico Neapolitano, viro quidem moribus, ſcientia, & virtutibus prædito.Et quoniam veſtrę reuerendiſſimæ paternitatis interceſſionem in his valdè nouimus profuturam,paternitatem eandem ex corde precamur, quod apud Sanctitatem eandem vices ſuas taliter interponere velit,quod ſupplicatio noſtra ſuum,vt optamus, ſortiatur effectum. Datum in Turriocłaua die vij. Ianuarÿ anno à natiuitate Domini 1450.*Rex Alfonſus.*

Reuerendiſſimo in Chriſto patri domino L.tit.S. Laurentÿ in Damaſo Sacroſanctæ Romanę eccleſiæ Cardinali,domini noſtri Papę Camerario, amico noſtro cariſſimo.

Rex Aragonum vtriuſq; Sicilię

Dominus Rex mandauit mibi Arnaldo Fonelleda.

Digitized by Google

Sub simili forma fuit scriptum.

Reuerendissimo in Christo patri domino A. tit. Sanctorum quatuor Coronatorum, sacrosanctę Romanæ ecclesię presbytero Cardinali, & Episcopo Valentino, amico nostro carissimo.

Reuerendissimo in Christo patri domino A. tit. Sancti Grisogoni sacrosanctę Romanę ecclesię presbytero Cardinali Ilerden. amico nostro carissimo.

Pro fratre Palamide, & Raynaldo Pisicello.

Reuerendissime in Christo pater, & domine amice nobis carissime.

Scribimus Sanctitati domini nostri, eidem humiliter supplicando, vt de Episcopatu Catanczarij, obitu illius vltimi possessoris nunc vacante, religioso, & dilecto nostro fratri Palamidi Abbati Sancti Petri de ara extra muros Neapolis, viro quidem honesto, moribus, scientia, & virtute prędito, & de dicta Abbatia per promotionem dicti Abbatis vacatura, dilecto nostro Raynaldo Pisicello Canonico Neapolitano prouidere dignetur in comendam, ac canonicatu, & alijs beneficijs, quę possidet, sibi remanẽtibus. Et quoniam vestra reuerendissimę paternitatis intercessionem in his valdè nouimus profuturam, paternitatem eandem ex corde precamur, quod apud Sanctitatem eandem, vices suas talitèr interponere velit, quod supplicatio nostra suum, vt optamus, sortiatur effectum Datum apud castellum Turrisoctaua die 8. Ianuarij anno Domini 1450. Rex Alfonsus.

Reuerendissimo in Christo patri domino A. tit. Sancti Grisogoni Sacrosanctę Romanæ ecclesię presbytero Cardinali Ilerden. amico nostro carissimo.	*Rex Aragonum vtriusq; Sicilia, etc.*	*Dominus Rex mandauit mihi Arnaldo Fonelleda.*

Dein à Nicolao V. Summo Pontif. Archiepiscopus Neapolitanus creatus est anno 1451. ad quem Romæ adhuc commorãtem eius ecclesię Capitulum, & Canonici præ ingenti gaudio epistolam de ipsius promotione gratulantes scripserunt, quam vt eius mansuetudo, bonitas, doctrina itidem, ac virtutum fama dignoscatur, recitare compellimur, eamq; Andreas Cotunius Neapolitanus eius ęculi scriptor refert, hunc in modum.

Capitulum, & Canonici ecclesię maioris Neapolitanę reuerendissimo in Christo patri, & domino Raynaldo Pisicello Archiepiscopo Electo felicitatem dicit.

Pridie nonas Iunij mercatoribus nostræ ciuitatis litterę traditę sũt, quibus de promotione dignitatis tuę in huius nostrę ecclesię delectionem significatum est, quo nuncio tãta lętitia ac iocunditate viri, & mulieres affecti sunt, vt maiori non potuerint, non iniuria, habituri enim sunt posthac religiosum patrem, omni virtutum genere prędititissimum, vita quidem sanctissimum, & scientiarum omnium cognitione cumulatum quas ob res certò intelligimus ecclesiam nostram non mediocritèr gubernandam, ciuium officium quam diligentissimè ministrandum, peringentes Pontifici Maximo habendę sunt gratię, ac seorsum immortali Deo, qui pecudibus per deuia errantibus tali pastore prouiderit, nemo est, qui non certum putet te cùm ob bonam mansuetudinem tuam, cùm ob religionis obseruantiam, & vitę tuę sanctissimę integritatem, tùm & in primis ob immortalium virtutum tuarum famam, maiorem etiam dignitatem Dei gratia assecuturum. Hęc scribimus, vt summa nos voluptate tali nuncio affectos intelligas. Postremum est, vt reuerendissimę paternitati tuę hos nostrę ciuitatis conciues enicè commendemus, quos omnia pro viribus nomine tuo amplissimæ dignitatis facturos speres. Vale. Ray-

Digitized by Google

Raynaldus deinde Neapolim reuerſus,eius eccleſiam,ac diœceſim maxima cura,ac diligentia viſitationibus luſtrauit, ſeque bonum paſtorem gregi ſibi commiſſo exhibuit,ac integerrimę vitæ exemplar,cui & maximam mā ſuetudinem,ac lenitatem adiunxerat,adeò vt,omnium in ſe oculos atque ora conuerteret,atque mirum in modum obſeruaretur, atque eius doctrina,ac virtutum fama apud omnes increbeſceret.

Eo præſule cum Martinus V.Papa ab humanis deceſſiſſet, ac in eius locum die 8.Aprelis 1455.creatus eſſet Alphonſus Borgia ciuis,& Epiſcopus Valentinus,Alphonſus Aragonum,& Siciliæ Rex ſummo gaudio, & hilaritate affectus eſt,ex quo is maximus erat eius amicus,& per multos annos ab eius Regis conſilijs fuit,eiuſque Regis opera Epiſcopus primùm,dein Cardinalis fuerat creatus,atque eum ad Pontificatum obtinēdum valdè iuuerat, quamobrem idem Rex nimis ſolennem,ac honorificam legationem ad eum Pontificem è Neapoli miſit,vt ſimilis antea minimè memoretur, tùm nempè ad præſtandum ei obedientiam pro eius Regnis,tùm quoque vt ei ſignificaret ſummum gaudium,quo ob eius aſſumptionem ad Pōtificatum fuerat affectus,miſit autem die 28.Aprelis 1455. plures inſignes viros eccleſiaſticis,& ſecularibus dignitatibus fulgentes,fuerunt autem hi.

Arnaldus Rogerij de Pallas Patriarcha Alexandrinus, & Epiſcopus Vrgellenſis Regni Cancellarius.

Archiepiſcopus Neapolitanus.

Archiepiſcopus Salernitanus.

Petrus de Vrrea Archiepiſcopus Tarraconenſis

Epiſcopus Tricaricenſis.

Georgius de Bardaxi Epiſcopus Tarazone.

Ioannes de Vigintimilijs Marchio Hieracenſis.

Honoratus Caietanus Fundorum Comes.

Don Ioannes Raymundus Polch Comes Pradenſis.

Don Gulielmus Raymundus de Moncada Comes Aderni Magiſter Iuſtitiarius Inſulæ Siciliæ.

Don Aloyſius Deſpuch Magiſter de Monteſa.

Don Carolus de Luna,ac Peralta Comes Calatabelotæ Comes Oliuæ.

Ioannes Soler Canonicus Leridenſis.

Petrus de Villaroſa Valentinæ eccleſiæ Decanus, vt refert Hieronymus Zurita in 4.tomo Annal.coronæ Aragoneæ lib.16.cap.32. & frater Abraham Bzouius in 17.tom.Annal.eccl.ad annum 1455.

Hic etiam fortaſſe eſt Archiepiſcopus ille Neapolitanus, cuius meminit (tacito nomine) Pius ſecundus Summus Pontifex in bulla canonizationis Sancti Vincentij Ferrerij è Valentia ordinis Prædicatorum,ſub datum Romæ anno 1458.die 1.Octobris, quæ in bullario Romanorum Pontificum Laertij Cherubini habetur,Nicolaus enim V.Rom.Pontif.per vniuerſum Chriſtianum orbem inquiri iuſſit de vita,moribus,ac miraculis ipſius Beati Vincentij,qui paucos antè annos Venetiæ in Britannia minori deceſſerat, quam inquiſitionem commiſit tribus Cardinalibus, qui ſe in Romana curia informarent,extra verò per Iudices ab eis deputandos diligētèr inquirerent,ac ſe informarent,qui quidem Cardinales extra Romanam curiam vigore poteſtatis eis traditæ in ciuitate Neapoli id commiſerunt Arnaldo Rogerio de Pallas Patriarchæ Alexandrino,Archiepiſcopo item Neapolitano,& Maioricenſi Epiſcopo,Neapoli commorantibus, qui commiſſum eis munus diligentiſſimè peregerunt,& proceſſus ea de re celebrarunt,Al-

Digitized by Google

phonsi etiam Aragonei,& Siciliæ Regis inter alios testimonium excipientes,vt potè qui in Hispanijs Sanctum virum optimè nouerat.Idem quoque testatur Hieronymus Zurita in 4.tomo Annal.Aragon.lib.16.cap.32.

Eo præsule ingentes terremotus multis diebus Regnum Neapolitanu magitarunt,quorum similes per multa sęcula non fuerunt auditi, tandem diebus 5.& 30. Decembris 1456. multa oppida à fundamentis corruerunt, Neapoli verò,Capuæ,Caietæ,Auersę,& in veteris Campaniæ vrbibus, Beneuenti quoque,& in alijs ciuitatibus,atque oppidis collachrimabiles ruinæ contigerunt, fama fuit supra triginta milia homines ruina oppressos, populi passim vrbibus relictis,in agros migrantes publicam pœnitentiam agentes,viri,ac mulieres ieiunio atque acribus verberibus sese macerãtes, eorum corpus affligebant, Neapoli verò Raynaldus hic noster Archiepiscopus,ac Regina nudis pedibus per vrbem procedentes ab vniuerso Clero associati exemplò fuerunt,vt viri omnes,ac mulieres nudis quoque pedibus per ciuitatem ambulantes prosequerentur,imò & mulieres ipsæ per plateas acerrimè fustibus nuda eorum terga affligerent. At Neapoli innumera atque præclara ædificia corruerunt,ita vt nec palatium,nec templum quidem vnum fuerit indemne,interquæ maior Neapolitana ecclesia, quæ tot,tantisque impendijs,tùm Caroli secundi,ac Roberti Neapolitanorum Regum,tùm ciuium,& Neapolitanorum antistitum summis, atque assiduis laboribus,tot annorum spatio elaborata,atque erecta,vt superius diximus, vt quæ præ altitudine, & vastitate, cæteris ædificijs præeminebat, tota ferè incassum corruit, & solo æquata,isque annus fuit tanta calamitate Neapolitanis,atque Regnicolis iusfaustissimus,ciues tamen & si ea clade cõsternati,maioris tamen ecclesiæ refectioni illicò operam dederunt, sicque fuit in illam pristinam formam, ac magnitudinem complurium annorum spatio restituta à Ferdinando primo Aragoneo Sicilię Rege, ac multis Principibus,ac militibus Regni,vnusquisque enim eorum sibi partem assumpsit reficiendam,quorum hodiè arma,& insignia supra lateres,& parastidas cõspiciuntur,nempè de familia Baraballa,Baucia,Dura, Pignatella, Piscicella,& Vrsina.

Sunt qui terremotum hunc contigisse asserunt anno 1449.sub Nicolao quinto,inter quos Volaterranus geographiæ lib.6.Ciprianus Manens lib.4.suarum Historiarũ Vrbis veteris vol.2.anno 1449. sed certè alius fuit hic terremotus sub Nicolao quinto,etenim ex Pio secundo in epistola 220. ad Federicum Imperatorem sub datum Romæ die 28.Decẽbris 1457. ac Platina in Calixto tertio, Ioanne Gobellino in Commentarijs temporis Pij secundi,Sancto Antonino Archiepiscopo Florẽtino in 3.par.Histor. tit.22. cap.14.§.2.& 3.Ioanne Pontano lib. 1.de fortitudine cap. 8. qui tunc Neapoli,& in proximis vrbibus reperiebantur,& ex Diarijs Ducis Montisleonis,Angel.de Constantio lib.19.histor.Neap.alijsque,eo anno 1456.contigisse compertum est.

Andreas quoque Cotunius Neapolitanus eius temporis scriptor ait anno 1456.incredibiles terremotus inualuisse in Regno Neapolitano cum maxima strage,& potissimè in hac ciuitate Neapolis,vbi pulchriora quæque ædificia ceciderunt,& omnia templa passa esse damnũ,& die Sabbati quinto Decembris eiusdem anni hora vndecima noctis corruisse incassum ecclesiam archiepiscopalem Neapolitanam.

Stephanus quoque Infessura ciuis Romanus in suis Diarijs manuscriptis rerum Romanæ Vrbis suorum temporum ait, terremotum hunc in Regno

Nea-

Digitized by Google

Neapolitano contigisse mense Decembris anno 1456.

Raynaldus tandem his temporibus S.R.E.Cardinalis creatur, etenim cum & ipsius merita,& Alphonsi Regis apud Calixtum tertium Romanum Pontificem enixissimæ preces exigerẽt,in Cardinaliũ collegiũ fuit cooptatus sub titulo Sanctæ Ceciliæ die 16.Decembris anno 1456. vt præter Panuinium, ac Pij secũdi commentaria,plumbatum quoque promotionis ipsius diploma testatur,in quo is Pontifex virtutum dona Raynaldi vehementèr commendat,atque Archiepiscopatum Neapolitanum, & monasterium Sancti Petri ad aram sibi ab Apostolica sede,vt prædiximus, commendatum facultatem tribuit retinendi.

At quantis fuerit laudibus eius promotio ab omnibus commendata,idem Ioannes Gobellinus differit, verùm non diu superuixit, etenim die 13. Iulij 1457. rebus humanis ereptus est Romę annum agens quadragesimum tertium,medicorum potius incuria,quam aeris grauitate,vt Pius secundus in epistola 360.affimat, eius corpus Neapolim delatum in cathedrali sepultũ est,vbi iuxta maioris altaris gradus marmoreum eius sepulchrum adhuc conspicitur cum eius effigie,ac sequenti inscriptione.

Raynaldus Pisicellus primò pontificio iuri operam dedit, mox Archiepiscopus Neapolitanus,deinde Cardinalis euasit, in vtroq; perhumanitèr, versatus,mirificè obseruabatur,decessit anno ætatis suæ XLIII. & hic claditur anno MCCCCLVIII.

At circa eius obitus tempus dubium vertitur, etenim Panuinius in libro de Cardinalibus ait Raynaldum decessisse Neapoli die 13.Iulij 1457. Alfõsus Ciacconius inquit eum obijsse Neapoli die 13. Iulij 1458. & in cathedrali sepultum,in eius verò sepulchro legitur anno 1458. Ex epistolis autẽ Æneę Siluij elicitur eum obijsse anno 1457.is enim Æneas cum adhuc Cardinalis esset, in epistola 374. vel secundum nouam editionem num.360. Nicolao de Cusa Cardinali Sancti Petri scribens sub datum è Roma Calendis Augusti 1457.qui tunc absens à Romana curia erat, de his quę in Vrbe gesta erant,& quid ibi noui acciderit certiorem eum reddens ait.

Obijt Cardinalis Neapolitanus, incuria potius medicorum, quam aeris grauitate.

Idem Æneas Siluius in epistola ad Ioannem Cardinalem Sãcti Angeli,quæ est num.252.sub datum in Vrbe die 8.Martij 1457.ait, *Cardinalis Neapolitanus propè diem ingressurus creditur.* Idem in epistola 241.ad Rodericũ Cardinalem scribens,sub datum in Vrbe die 23.Februarij 1457. ait Cardinalẽ Papiensem infra biduum aduenturum.De Neapolitano nihil est certi. Et quamuis Cardinalis Neapolitani nomen non exprimitur, de Raynaldo tamen hoc nostro loqui non ambigimus, cum eo tempore alius Cardinalis Neapolitanus in Romana ecclesia non esset, propterea fatendum est Raynaldum die 13.Iulij 1457.Romæ obijsse,& anno 1458.eius corpus Neapolim translatum.

At scrupulum mouet diploma Calixti tertij sub datum Romæ anno 1457.12. Kal.Martij pontificatus eius anno tertio, quod perspeximus in regiæ siclæ archiuio,ex quo longè antè obijsse habemus,dum ab eodem Pontifice in eo diplomate appellatur bonæ memoriæ Raynaldus Archiepiscopus Neapolitanus. In Arca G. fasc.incerto

Quod autem in eius tumulo legatur anno 1458.ibi fuisse conditum, vel fortasse est annus,quo eius corpus ab Vrbe fuit Neapolim trãslatum, & ibidẽ conditum, vel error irrepsit,eò magis,quod is tumulus multos annos post eius mortem appositus est,reperimus enim in Canonicorum archiuio publicum

Digitized by Google

blicum documentum per notarium Vincentium de Boſſis Neapoli rogatum ſub die 14. Octobris 1507. quo Capitulum Neapolitanę eccleſię facultatem concedit Aloyſio, & Hectori Piſcicellis apponendi lapidē cum imagine, armis, & inſcriptione bonæ memoriæ domini Raynaldi Piſcicelli S.R.E. Cardinalis, & Archiepiſcopi Neapolitani, ante altare maius cathedralis eccleſiæ, & è contra dicti Aloyſius, & Hector ad omnem ei uſdem Capituli requiſitionem conſignare pollicentur pecuniam neceſſariam ad emendum annuum quendam cenſum pro anniuerſario ſingulis annis per dictum Capitulum celebrando pro anima dicti domini Cardinalis.

De hoc quoque Raynaldo loquitur Sanctus Antoninus Archiepiſcopus Florentinus in 3. par. Chron. tit. 22. cap. 14. dum dicit Calixtum tertium anno 1456. ſecundo ſui pōtificatus anno creaſſe Cardinalem inter alios Archiepiſcopum Neapolitanum.

Stephanus Infeſſura in ſuis Diarijs manuſcriptis, quos ſuperius citauimus ait anno 1457. in vigilia natiuitatis Domini Calixtum tertium creaſſe nouem Cardinales, inter quos Archiepiſcopum Neapolitanum, licet erret in tempore, nempè die, & anno.

Gabriel Pennottus Nouarienſis in eius generali hiſtoria totius ſacri ordinis clericorum Canonicorum lib. 3. cap. 27. meminit Raynaldi S.R.E. Cardinalis, & Archiepiſcopi Neapolitani, ac Commendatarij monaſterij Sancti Petri ad aram Neapolis.

Quod autem Raynaldus Archiepiſcopus optimus fuerit Iureconſultus, & vitæ integritate redolens, & ſuo tempo re hac de cauſa in magno pretio habitus, ex eo etiam coniecimus, quòd reperimus publicum documentum tabellionis manu exaratum, continens comprom iſſum in anno 1455. inter venerabile monaſterium SS. Seuerini, & Soſſij huius ciui tatis, & egregium militem dominum Petrum Tomacellum de Neapoli vtilem dominum oppidi Sancti Petri propè Scafatum, de altercationibus quibuſdam inter eos exortis pro fundis, & terris magni momenti, in perſonas dominorum Hieronymi Miroballi de Neapoli, & Michaelis Ricij de Neapoli, qui regij erāt Conſiliarij, viri quippè ea ætate præſtantiſſimi, & celeberrimi, & in caſu diſcordiæ in perſonam domini Raynaldi Archiepiſcopi Neapolitani, à quibus fertur laudum ad fauorem eius monaſterij, quod in eius cœnobij archiuio ſeruatur.

Tandem ne quis fortè credat nos omiſiſſe Nicolaum Piſcicellum Archiepiſcopum Neapolitanum, quem Bartholomæus Facius ſcribit ab Alphonſo ſeniori Rege obuiam miſſum ad Federicum tertium Imperatorem, qui Romę aurea imperij corona vna cum vxore ſua à Nicolao quinto Pont. Max. ſolennitèr accepta die 18. Martij 1452. Neapolim ad inuiſendum eum Regem affinem ſuum diuertete exoptabat. Alphonſus verò legatos ad illum miſit Nicolaum Piſcicellum Archiepiſcopum Neapolitanum, Marinum de Marzano Ruſſanenſium Principem, Franciſcum Baucium Andrienſium Ducem, Leonellum Accrocciamurū Celani Comitem, & Antoniū Panhormitam, qui Imperatorem in Priuerno repertum è Roma reuertētem, Neapolim vſque comitati ſunt. At quia librariorum incuria effectum eſt, vt Archiepiſcopi Salernitani loco Neapolitanus Archiepiſcopus legatur, quod ex archetypo deprehendimus, nil eſt quod noſtræ hiſtoriæ aduerſetur, cum eo etiam tempore Raynaldus Piſcicellus Neapoli præeſſet Archiepiſcopus, & Nicolaus eiuſdem familiæ Salerni.

TI-

Digitized by Google

1457.

TIMOTHEVS MAFÆVS vir eruditissimus Alphonso seniori Aragoneo Siciliæ Regi carissimus, quem Rex ipse Archiepiscopum Neapolitanum præesse voluit, isque eam dignitatem respuit, deinà Paulo secundo Rom. Pontif. Archiepiscopus Rhacusinus creatus est, atque in eas regiones missus, vt propinquas prouincias in hæreticorum perfidia coercenda operam daret, eosque in catholica fide instrueret, vt Iulius Roscius Hortinus in elogijs militaribus, in Alphonso Rege testatur, sic enim inquit Roscius, loquēs de Alphonso Rege, eiusque eruditione, ac litterarum studijs.

Hinc illa tam varia doctrinarū lumina, quibus eius aula, veluti cœlum syderibus, collucebat, quorum fama vt celebris est, ita non debuit præteriri memoria Timothei Mafei Archiepiscopi Rhacusini, quem tanta caritate complexus est Rex, vt Archiepiscopum Neapolitanum esse voluerit, quem gradum honoris clarissimum cum is recusasset, iussus est à Paullo secundo Pont. Max. Rhacusam pari imperio proficisci, vt finitimas prouincias probata sepius in hæreticorum peruicacia domanda, virtute, in fide, & religione instrueret, ac retineret.

Hæc Roscius in eo concinno, ac nobili Elogiorum libro, qui paucos antè annos vixit, ex quibus autem antiquis scriptoribus id decerpserit, nos latet.

Memoratur quoque Don Timotheus Maffeus Canonicus Latheranensis, ordinis Sancti Augustini, concionator insignis, qui hoc eodem tempore claruit, cuius meminit Antonius Campus in historia Cremonæ lib. 3. de quo ait anno 1451. erectum fuisse hospitale maius in ciuitate Cremonæ hortatu, & concionibus eiusdem Timothei, qui an sit idem non habetur exploratum.

1458.

IOANNES FERDINANDVS Hispanus electus est Neapolitanę ecclesiæ Archiepiscopus. Eius mentio habetur in testamenti tabulis, quas Alphonsus senior Neapolitanorum Rex edidit, etenim, vt testatur Hieronymus Zurita tomo 4. Annalium coronę Aragoneæ lib. 16. cap. 47. Alphonsus Rex cum Neapoli in castro Oui graui morbo correptus esset, ex qua postea ægritudine die 27. Iunij 1458. ab hac vita discessit, præcedenti die eius testamentum condidit, cui interfuerunt dominus frater Ioannes Garzia Maioricensis Episcopus eius Confessarius, Ioannes Soler Barchinonæ Episcopus Apostolicę sedis Nuncius, & Ioannes hic Fernandez, siuè Ferdinandus Electus ecclesiæ Neapolitanę, qui de eius Regis consilio erant, quos etiam testamenti executores esse voluit.

Cæterum quid de Ioanne hoc Electo, an confirmatus fuerit, quando, & vbi decesserit, compertum non habemus. Vereor tamen potius, ne hic Archiepiscopus & si Electus, non tamen fuerit confirmatus, nec consecratus, nec Neapolitanam ecclesiam sit assecutus, comperimus enim ad vlteriora tempora eam ecclesiam vacasse, vt ex diplomate Vicarij Capitularis sub datum Neapoli die 15. Septembris 1458. Pontificatus Pij secundi anno primo, quod sic exorditur.

Masoctus Nicia Canonicus, & Thesaurarius maioris ecclesiæ Neapolitanæ Vicarius deputatus per ven. Capitulum Neapolitanum sede ad præsens pastore vacante. Ex archiu. cœnobij S. Dominici.

Hunc quoque credimus esse Ioannem illum Ferdinandum, quem Bartholomęus Facius lib. 1. de rebus gestis Alphonsi Siciliæ Regis appellat maximo consilio virum, atque ab eodem Alphonso Rege ab obsidione insulæ Corsicæ ad Ioannam secundam Neapolitanorum Reginam oratorem fuisse transf-

Digitized by Google

transmissum ait,itemque ad Regem Ludouicum Andegauensem,qui Neapolitanum Regnum aduersus eãdem Reginam inuaserat, eique Ludouico denunciaret,nisi è Neapolitanis finibus cum exercitu discederet, eum ad Reginę auxilium properare.

1458.

IACOBVS THEOBALDVS Romanus,oriundus oppido Collis Scipionis, iuris ciuilis doctor Episcopus Feretranus,dein anno 1456.Cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ creatus à Calixto tertio Summo Pontifice, Archiepiscopus fuit Neapolitanus,de quo nulla penitus memoria reperiretur, eum creatum fuisse Archiepiscopum Neapolitanum,nisi in libris consistorialibus Romani Pontificis haberetur,14.Kal.Decembris 1458. Oliueriũ Carrafam Canonicum Neapolitanum V. I. D. nobili genere natum creatum fuisse Archiepiscopum Neapolitanum per cessionem Iacobi tituli Sanctæ Anastasiæ Cardinalis.

At credimus Neapolitanæ ecclesiæ possessionem non fuisse adeptum,sed post ipsi delatam eum ecclesiam, & priusquam eius possessionem nactus fuisset ei cesserit, comperimus enim paulò antè Oliuerio traditam, illam adhuc vacare,& per Vicarium Capitularem sede vacante constitutum adhuc regi, vt ex diplomate superius relato,in quo dicitur.

Masoctus Nicia Canonicus,& Thesaurarius maioris ecclesiæ Neapolitanę, Vicarius deputatus per venerabile Capitulum Neapolitanum sede ad presens pastore vacante. Datum Neapoli anno 1458. *die* 15. *Septembris* 7. *Ind. Sanctissimi domini nostri Pij secundi anno primo.*

Obijt autem Cardinalis is die 4.Septembris 1466.& sepultus est ad Mineruã.

1458.

OLIVERIVS CARRAFA Francisci filius Diomedis Carrafæ Magdaloni Comitis germani fratris,patritius Neapolitanus, maiorum splendore clarus,vt propria virtute nobilior fieret,à pueritia litterarum studio,ac legalis præsertim facultatis operam nauauit,atque excellens iureconsultus euasit, ac doctoream infulam promeruit,& summæ litterarũ eruditioni,vitæ quoque integritatem,virtute,ac religione plenam adiunxit,quamobrem dignitatum,atque honorem culmen ascendere meruit,etenim Canonicus prius fuit Neapolitanæ ecclesiæ, dein Neapolitanus Archiepiscopus à Pio secundo Rom.Pont.18.Nouemb.anno 1458.creatus est.De tempore autem, quo is possessionem eius ecclesiæ cæpit,& consecratus fuit, hanc comperimus notam in libro manuscripto Andreæ de Cotunio Neapolitani, qui ea ætate vixit.

Anno 1459 *die Sabbati* 13 *mensis Ianuarij cepit possessionem archiepiscopatus Neapolitani Reuerendissimus Oliuerius Carrafa Archiepiscopus Neapolitanus;Recepit munus consecrationis in uilla Turrisoctaua à Reuerendo patre domino Leone Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episcopo Nolano suffraganeo dictæ Neapolitanæ ecclesię, assistentibus sibi dominis Benedicto Dragonariensi, & Dominico Acerrarum Episcopis,infra missarum solennia,cum solennitatibus necessarijs,& oportunis.*

A Ferdinando verò Aragoneo Neapolitanorum Rege (à quo ob eximias eius, ac singulares animi dotes,atq; virtutes vnicè diligebatur, ac in primis charus habebatur) Sacri regij Consilij Præsidens creatur,& quamuis Archiepi-

Digitized by Google

piſcopus eſſet, multos tamen per annos Præſidis ſupremum magiſtratum ſummâ cum laude exercuit, in palatio eius archiepiſcopali, vbi per id temporis ſacri Conſilij tribunal ab eo regebatur.

Quod autem Oliuerius cum Archiepiſcopus eſſet, Præſidens etiam in eo ſupremo Neapolitano ſenatu annis tribus præfuerit, nempe 1465. 1466. & 1467. ex quamplurimis antiquis eius ſenatus actis, & documentis, alijſque perpeximus, in quibus Oliuerius petitiones, ac ſupplices libellos Regi, eiuſque ſacro Conſilio oblatos, regijs Conſiliarijs cõmiſit, atq; in cauſis, ac cõtrouerſijs auditores dedit, Oliuerj ſubſcriptione, ac manu ſignatas, in quarum calce ſic legitur, *prouiſa per dominum Oliuerium Archiepiſcopum Neapolitanum ſacri regij Conſilij Præſidentem Neapoli in palatio eius archiepiſcopali*; Sẽtentias quoque complures reperimus ab eodem ſenatu tunc latas in palatio eius archiepiſcopali in quo (vt ibi dicitur) ſacrum Conſilium ſolitum eſt regi, & coram eodem Oliuerio Archiepiſcopo Neapolitano eius Conſilij Præſide lectas.

Mattheus quoque Afflictus, qui eiuſdem Regis Ferdinandi à conſilijs fuit in Conſtit. Regni vniuerſos ſub tit. de cauſis in iudicio citò decidendis nu. 13. ait ſe vidiſſe in quadam quæſtione, ac controuerſia ſic fuiſſe ſeruatum in ſacro Conſilio tempore Regis Ferdinandi primi, quando dominus Archiepiſcopus Neapolitanus, antequam fuiſſet Cardinalis S. R. E. fuit Præſidens in Conſilio.

Reperimus etiam eiuſdem Regis diploma ex membrana ſub datum in Caſtro nouo ciuitatis Neapolis die 21. Iunij 1466. in quo ius expeditum reddi præcipit cœnobio Sancti Dominici eius ciuitatis ordinis Prædicatorum aduerſus Venafri Comitem, quod ſic exorditur. Ex archiuio S. Dominici

Ferdinandus Dei gratia Rex Sicilie, Hieruſalem, & Hungarie, Reuerendo in Chriſto patri Oliuerio Archiepiſcopo Neapolitano ſacri noſtri Conſilij Præſidenti, Conſiliario, fideli noſtro dilecto, gratiam, & bonam uoluntatem, &c.

Fuit quoque Oliuerius ſacro Cardinalium collegio à Paulo ſecundo adſcriptus. Quod autem attinet ad tempus, quo creatus fuit Cardinalis, magna cõtrouerſia vertitur, Onuphrius enim Panuinius in ſuo Epitome de Romanis Pontificibus, & Cardinalibus Venetijs edito anno 1557. in fol. cum inſignibus, & armis, ait Oliuerium creatum fuiſſe Cardinalem à Paulo ſecundo anno 1464. die 14. Kal. Octobris. Idemque Panuinius in eodem libro à ſe reuiſo, & ibidem eodem anno in lucem edito in 4. fol. abſque inſignis, & armis, dicit Cardinalem creatum anno 1465. 14. Kal. Octobris. Alphonſus Ciacconius in lib. de Romanis Pontif. & Cardinalibus ait anno 1464. 14. Kal. Octobris, frater Abraham Bzouius in 17. vol. Annal. eccl. ait Cardinalem creatum 1467. 14. Kal. Octobris.

Sed errore lapſos authores hos omnes, præter Bzouium, atque alios, qui eos ſecuti ſunt, deprehendimus, cum in quamplurimis monumentis, ac eius bullis, quas accuratè inſpeximus, Oliuerius is nunquam Cardinalis appelletur in annis 1464 1465. 1466. & parte anni 1467. à menſe verò Septembris 1467. ac deinceps Cardinalis vocetur.

Stephanus quoque Infeſſura in ſuis Diarijs manuſcriptis rerum Romanę Vrbis ſuorum temporum ait, die 18. Septembris anno 1467. à Paulo ſecundo Rom. Pontif. octo Cardinales fuiſſe creatos, inter quos Oliuerium Carrafam Archiepiſcopum Neapolitanum.

His quoque ſuffragatur, quod in quibuſdam Diarijs manuſcriptis rerũ Neapolitanæ Vrbis à ciue quodam Neapolitano eius tempore exaratis, com-

pe-

Digitized by Google

perimus, die 20. Septembris 1467. è Roma nuncium lætum Neapolim aduenisse, ac summo Neapolitanæ ciuitatis gaudio fuisse euulgatum; Oliuerium Carrafam Archiepiscopum Neapolitanum à Paulo secundo Romano Pontifice creatum fuisse Cardinalem, & die 21. Octobris eius anni Oliuerium ipsum Neapoli Romam profectum ab eo Pontifice accersitum.

In Diurnalibus manuscriptis Ludouici de Raimo senioris, & iunioris, qui referunt res gestas Neapoli, & in Regno Neapolitano ab anno 1250. vsque ad annum 1496. habetur anno 1467. die 20. Septembris Oliuerium Carrafam publicatũ fuisse Cardinalem, & die 22. eiusdem mensis allatum fuisse breue Pauli secundi Rom. Pontif. quo idem Oliuerius creatus fuit Cardinalis.

Nos autem in tanta ambiguitate, & controuersia, & pro indaganda veritate summam adhibuimus diligentiam in regestris Romanæ curiæ in vaticana bibliotheca existentibus, in quibus hoc dumtaxat comperimus, in libro participationum, in quo describuntur redditus omnes, & distributiones, de quibus Cardinales participes sunt, & in alio Consistoriali libro:

Die Veneris 18 Septembris anno 1467. facta fuit creatio à Sanctissimo domino nostro Paulo secundo, & recitantur nomina octo Cardinaliũ, ac tertio loco scribitur Oliuerius, & paulò post, ait, *fuerũt publicati die sequenti*. Et post duas paginas, in quibus variis de rebus agitur, sic legitur.

Die Iouis 3. Decembris (eodem anno) Oliuerius Archiepiscopus Neapolitanus ingressus est Vrbem per portam Sancti Ioannis Lateranen. & associatus fuit per dominos Cardinales ad palatium Sancti Marci, & ibidem in publico concistorio in ecclesia receptus à domino Papa, qui dedit illi capellum rubeum, & fuit associatus per dominos Cardinales ad palatium suum, & datus est ei titulus SS. Petri, & Marcellini.

Idem Oliuerius anno 1471. à Sixto quarto Summo Pontif. ad eundem Ferdinandum Regẽ à latere Legatus missus est Regni Siciliæ citra, & vltra Farũ.

Meminit quoq; Matthæus Afflictus Oliuerij ipsius Cardinalis Legati ad Ferdinandum Regem, in plæludijs feudorum nu. 46. & de his, qui feudum dare possunt num. 85.

Cumque idem Pontifex aduersus Turcas eius animum conuertisset, magnam contra eos classem expediens, Oliuerium Legatum maritimæ classi contra Turcas, Ducemque illi præfecit anno 1472. Fuit autem expeditio hæc maximi momenti, in qua centum millia aureorum per Pontificem expensa sunt, & sub Oliuerio nonaginta octo triremes militarunt, quarum viginti quatuor Pontificis, totidem Ferdinandi Neapolitanorum Regis, quinquaginta Venetorum communibus auspicijs militarunt. At quantis honoribus idem Pontifex, atque Cardinalium Collegium Oliuerium ex Vrbe cum classe soluentem complexi, & comitati sint, Iacobus Piccolomineus Cardinalis Papiensis in epistola sub datum Romæ die 29. Maij 1472. ad Cardinalem Sancti Marci singillatim recenset, hunc in modum.

Heri magnis honoribus nostris, summo dolore meo, emisimus Legatum classis, die quidem solemni corporis Domini. Manè astante Pontifice, & Patribus in basilica Petri operatus est sacris, Vexilla inde triremium ex more benedicta, in magna frequentia hominum de manu Pontificis sumpsit, & pransus est apud eum. Ad horam 20. nouo exemplo idem Pontifex comitante Senatu, & curia, Legatum duxit ad classẽ, quæ paulò infra basilicam Petri in medio Tyberi subsederat. Ascendit prætorium, & à puppi ex loco edito benedixit illem triremibus, & Legato, & familiæ, & omni nautica turbæ. Quibus siue in prælio, siue casu alio vita migrantibus, plenam pec-

catorum

Digitized by Google

catorum remissionem indulsit. Complexus indè Legatum in triremi, eum dimisit, & ad Vaticanum occidente iam Sole reuersus est. Putas in digressu tam iustimi patris tentre potuisse me lachrimas. Non tam luxit vnquam pia mater vnicum filiũ, quam fleui ego abeuntem Neapolitanum, &c.

Neapolim verò cum venisset cum classe aduersus Turcas proficiscens magna exceptus est beneuolentia, tùm à Rege, tùm quoque à populo Oliuerij corum pastoris studiosissimo, quod idem Iacobus Piccolomineus Cardinalis eius litteris ad eundem Oliuerium Romæ die 11. Iulij 1472. datis sic affirmat.

Intelligo dignationem tuam Neapolim peruenisse, & magnis eam fuisse acceptam honoribus, non à Rege modo, & filijs, quorum in Apostolicam sedem magnifica sunt sẽper officia, sed à populo etiam Neaplitano, Antistitis sui studioso, ac cupido. Lętatus in his admodum sum, videns Neapolitanum meum, cum quo mihi communia sunt bona, & mala, commendationibus in dies magis augeri. Discessus ex Vrbe omniũ, quos hactenus viderim, celeberrimus fuit. Acceptio in patriam consensum nostrum æquauit, &c.

De ea etiam aduersus Turcas expeditione loquitur Stephanus infessura in suis Diarijs manuscriptis, qui ait anno 1472. die 28. Maij, quo Sanctissimi corporis Christi festum celebrabatur, Sixtum quartum Rom. Pontif. magna hominum copia associatum versus Sancti Pauli ædem se contulisse, vbi triremes erant, quas is aduersus Turcas trãsmittebat, quibus Legatum prę fecerat Oliuerium Cardinalem Neapolitanum; cumque illuc peruenisset, benedixit triremibus, atque elargitus est plenariam peccatorum remissionem ijs, qui ascensis iis triremibus aduersus Turcas proficiscerentur, deditque eis centum vexilla Romanæ ecclesiæ cum suis insigniis, de in anno 1474. die 23. Ianuarii ex ea expeditione aduersus Turcas reuersus est Romam idem Cardinalis Oliuerius cum iis triremibus, secumque duxit Turcas vigintiquinque, ac duodecim camelo, & eos Turcas Vrbem circuire iussit iis camelis ascensis.

Ioannes Andræas quoque Alerienſis Episcopus, & Sixti quarti Papæ Bibliothecarius, in epistola ad eundem Pontificem, quæ tertio volumini operum Nicolai de Lyra prefixa est, multa de ea aduersus Turcas expeditione, eiusque classis præfectura Oliuerio commissa, quem vocat dignum tanta, & tali præfectura virum, cuiùs muneris amplitudini vix vlla fieri posse videtur accessio. De Oliuerio quoque ibi multa habet, quem altissimi ingenii, atque animi virum appellat.

In Diurnalibus manuscriptis Antonii Feltrii, qui continent gesta Neapoli, & in Regno Neapolitano ab anno 1438. vsque ad 1501. legitur anno 1472. die 6. Iunii Cardinalem Oliuerium Carrafam ingressum fuisse Neapolim vti Legatum cum processione, ac palio, vna cum Rege.

Et quod ad eam expeditionem pertinet, & si Oliuerius nullis laboribus, ac periculis pepercerit, & nihil quod ad boni Ducis, & strenui Christiani militis aduersus Christi hostes officium spectaret, prætermiserit, nihil tamen præclarè gestum est, adeo vt iterum Pontifex Laurentio Patriarchę Antiocheno fratris filio, qui Oliuerio successit, secundam expeditionem commiserit, in qua sexaginta quinque mille aureorum impendit, bellumque administrauit, nihilque insigne gestum est duabus his expeditionibus, nunquam prodeuntibus ex Bosphoro in Ægeum hostibus, sed Smyrna dumtaxat Vrbe capta, incolisque eius abactis, & fugatis, oppida multa Turcarum igne succensa sunt, Sataliam quoque oppugnare aggressi, atque occupato per

Digitized by Google

vim portu,& catena ferrea refracta,cuius partem Vaticanæ basilicæ præfixam ad nostra vsque tempora conspeximus,sed Turcis, qui in arce erant, acritèr resistentibus,prælium omittunt,atque re infecta abeuntes, plus terroris,quam damni Turcis intulerunt cum fama esset Christianos eo anno magnam Asiæ partem occupaturos,si ij mari,Vsumcassanus verò Persarum Rex terra Turcas vexare voluissent.

Conspiciebantur annis præteritis Romæ in veteri basilica Vaticana supra æneam maiorem ianuam appensæ catenæ quædam,& ferreus vectis, ac serra,quæ sub Paulo V. Rom.Pontif. translata sunt in sacrarium eius ecclesię, & in loco eminenti posita cum his inscriptionibus in marmore sculptis. In altera,Carolus V. Imperator Tuneto expugnato, vectem, & serram hanc Beato Petro ob insignem victoriam transmisit. In altera verò.

Smyrnam,vbi Oliuerius Cardinalis Carrafa Sixti IV. Pontificiæ classis Dux vi occupasset,in Sataliæ Vrbis Asiæ portum vi irrupuit, ferreamque hanc catenam indè extraxit,& super valuas huius basilicæ suspendit.

Contigit autem,vt hoc eodem anno 1472. Ludouicus Frãcorum Rex ira succensus,ac indignatus esset aduersus Bessarionem Cardinalem Nicenum, qui in Gallias Romani Pontificis Legatus accesserat, eò quod contra Burgundiæ,& Bertaniæ Duces per cẽsuras ecclesiasticas procederet,quod Rex grauitèr ferens,ei Cardinali comminatus est, vt nisi cum eius legatione è Gallijs discẽderet,ad illius temporalitates, quæ is in suo Regno habebat, occupandas misisset,quamobrem Bessario de mense Octobris eiusdem anni exinde discessit,& sequenti mense Rauennæ ab humanis decessit Rex autem à Põtifice Cardinalem de Rohano Bessarionis loco Legatum expetijt, at Pontifex Legatum creauit Oliuerium Cardinalem Neapolitanum, qui cum classe aduersus Turcas Legatus profectus erat,ac exinde cum eadem classe ob imminentem hiemem reuertebatur.

Conspeximus etiam diploma quoddam ab Oliuerio tunc Legato datum, & si ab ea expeditione reuerso,ex quo suprema potestas ab eodem Pontifice ei indulta optimè perspitur,sic enim habetur.

Oliuerius miseratione diuina tituli Sancti Eusebij S.R.E.presb.Cardinalis Neapolitanus,in Sicilię citra,& vltra Farum,Dalmatia,Epyri,Grecię, Thessalia, Thracię. Macedonię,Achayę,Cretę,Rhodi,Cypri,Bithinia, Phrygię, Galatia, Lydię Carię Lycia, Pamphilia,Hisaurię,Cilicię, Chyi, Mitilini, & quibuscumque alijs Regnis insulis,prouinciis,ciuitatibus,& locis Asię minoris,ac totius plagę orientalis ultra marinę Apostolicæ sedis Legatos, &c. Datũ in nostro archiepiscopali palatio Neapolitano die tertio mensis Ianuarij anno Domini 1473. Pontificatus Sanctitatis in Christo patris,& domini nostri Sixti diuina prouidentia Papę quarti anno secũdo,

Eodem anno 1473. die .. Iunij idem Oliuerius in Vrbe residens Herculi Estensi Ferrariæ Duci Romam venienti ad suscipiendam Leonoram Aragoneam eiusdem Ferdinandi Regis filiam nupèr sibi nuptam, & per procuratorem desponsatam,illamque Ferrariam ducendam,obuiam iuit,simul cum Ausia de Spuig,patria Valentino,Cardinali Montisregalis, multisque Episcopis,ac Prelatis,vt tradit Bernardinus Corius lib. 6. Histor. Mediol.

Idem quoque Cardinalis Oliuerius die 5. Iunij 1473. in peruigilio Pentecostes insimul cum eodem Cardinali Montisregalis,ac magna Episcoporum, ac Prelatorum comitiua associatus,obuiam iuit eidem Leonoræ,è Neapoli Romam venienti,quam Andriæ Dux simul cum Sigismundo Estensi, ipsius Ferrariæ Ducis fratre cõmitabatur, ac ducebat,& exinde Ferrariam cum eius viro profecturam,vt Ioannes Aloysius Lellus,in historia ecclesię Montisregalis,& alij testantur.

Ioan-

Digitized by Google

Ioannes Baptiſta Pigna lib. 8. Hiſtor. de Rrincipibus Ateſtinis ſingillatim refert incredibilem magnificentiam Sixti quarti Rom. Pontif. in excipienda Leonora Aragonea Herculis Eſtenſis Ferrariæ Ducis vxore tunc nupta, quæ in vigilia Pentecoſtes anno 1473. à Regulo Andrienſi, & Sigiſmundo Eſtenſi deducta Romam venit, vt ad virum pergeret, & inter alia ait, ei Romam venienti tertio ab Vrbe lapide occurriſſe duos è purpuratis patribus, quorum nomina ſubticet.

Franciſcus Modius Brugenſis Germanus, Iureconſultus in primo tomo ſuarũ Pandectarum triumphalium lib. 5. ſub titulo de nuptijs Imperatorum, Regum, Principum, &c. num. 13. fol. 215. agit de nuptijs Herculis Ducis Ferrariæ cum Leonora Regis Neapolitani filia, ac de ingreſſu Romam eiuſdem Leonoræ 5. Iunij pridie Pentecoſtes, & de ſolenni pompa, & quam ſolennitèr fuerit à Rom. Pontif. & Cardinalibus habita, & excepta, & inter alia ait ad tertium vſque ab Vrbe lapidem, obuiam ei progreſſos exijſſe Cardinalem Neapolitanum, & Montiſregalis, cum ingenti Epiſcoporum, ac Prælatorum caterua.

Anno item 1476. Neapolim à latere Legatus à Pontifice directus eſt, vt Beatricem Aragoneam eius Ferdinandi Regis filiam, ac Matthiæ Coruini Vngariæ Regis vxorem ad virum tunc profecturam, Vngariæ Regni diademate coronaret, quod Oliuerius magna pompa effecit die 15. Septẽbris 1476. in templo Sanctę Mariæ coronatæ, vt Iulianus Paſſer Neapolitanus in ſuis Diarijs teſtatur.

Matthæus Afflictus in l. hac edictali ſub tit. de pace iuramento firmanda, §. vt autem æquitas, num. 4. meminit coronationis dominæ Beatricis filiæ Regis Ferdinandi primi, vxoris Matthiæ Regis Vngarię celebratę in ciuitate Neapolis, quam coronauit Oliuerius Cardinalis Carrafa Apoſtolicæ ſedis Legatus.

Habet Hieronymus Zurita in 4. tomo Annalium coronę Aragoneę lib. 19. cap. 57. Infantam D Beatricem Aragoneam Ferdinandi Neapolitanorum Regis filiam ab Oliuerio Carrafa Cardinali Neapolitano fuiſſe Neapoli coronatam in eccleſia diuæ Mariæ Coronatæ vti Reginam Vngariæ, magna ſolennitate, ac feſto die 15. Septembris anno 1476. dictumque Regem eius patrẽ è caſtro nouo prodeuntem aſcenſo equo, ac cum regalibus inſignijs, & corona in ſuum comitatum veniſſe, poſt tres autem dies eam Reginam cum ea maieſtate per nobilium ſedilia magna pompa, ac feſto perambulaſſe, ac Siponti dein die ſecundo Octobris mare conſcendiſſe à triremium, ac nauium Regni claſſe in Vngariàm ad Matthiam Regem eius virum fuiſſe ductam a Federico Aragoneo eius fratre.

His conſentiunt Diarij Ducis Montisleonis, ac Iuliani Paſſeris, qui teſtantur die 15. Septembris 1476. hora 20, Beatricem Aragoneam Matthiæ Vngariæ Regis vxorem tunc per procuratorem deſponſatum, è caſtro nouo Neapolis prodijſſe ſimul cum Ferdinando Rege eius patre, qui aſcenſo equo, regalibus inſignijs, & regia corona inſignitus eam comitatus eſt, ad templum Coronatæ accedentes, ſparſis, ac proiectis miſſilibus, & argenteis nummis, vſque ad eum Coronatæ locum, ibique ab Oliuerio Cardinali Neapolitano fuiſſe coronatam in Vngariæ Reginam, ac poſt triduum eam Reginam regia corona decoratam per nobilium ſedilia magna pompa proceſſiſſe, & die ſecunda Octobris eiuſdem anni in Siponto mare conſcendiſſe, quatuor triremibus, & compluribus nauigijs vectam in Vngariam fuiſſe profectam.

Huius etiam coronationis dominæ Beatricis de Aragonia filiæ Regis Ferdinã-

Digitized by Google

di primi, Reginæ Vngariæ, ac Matthiæ Vngariæ Regis coniugis factæ, ac celebratæ ab Oliuerio Carrafa Cardinali Legato anno 1476. de mense Septembris meminit Matthæus Afflict. in l. hac edictali, de pace iuram. firmand. in vsibus feudorum, §. vt autem æquitas, num. 4.

Videtur autem Oliuerium eam Reginam fuisse comitatum vsq; in Vngariam, ad eius virum, tùm maritimo, tùm quoque terrestri itinere, simul cum eiusdem Ferdinandi Regis filio, alijsque aliquot Regni proceribus, ibique Oliuerium adeò honorificè ab eodem Vngariæ Rege receptum, vt in conuiuio regio apud Albam regalem supremo loco in orbiculari mensa consederit. Et in alio conuiuio Budæ celebrato immediatè post eiusdem Regis Neapolitani filium supra alios receptum fuit. Narratio horum conuiuiorum, & nuptialis festi ab Anonymo eius temporis authore conscripta, habetur inter varios rerum Vngaricarum scriptores, qui Francofurti duobus tomis ex officina hæredum Andreæ Vvecheli anno 1600. prodierunt, in secundo eorũ tomo pagina 254. in qua hæc inter alia habentur.

In Regina diuersorio mensa quadrata erat, in medio hypocausti ad dexteram posita, & ad lœuam orbicularis alia mensa. In quadrata accubuerunt Rex primum, & Regina, postea ad dexteram Regis, filius Neapolitani Regis. In orbiculari mensa supremo loco consedit Neapolitanus Archiepiscopus, *et iuxta eum Regis Neapolitani oratores, & in alia parte* Ludouici, *et Ottbonis Bauariæ Principum Legati;* Rursus de conuiuio Budæ habito, sic narrat.

In ea primum mensa stabat orbicularis, &c. In hac mensa Rex, & Regina accubuerunt, & ad dexteram Regis Neapolitani filius, Archiepiscopus, Ducis, & alij Regis oratores. Deinde Ferrarienses, & Venetorum Legati. *Verum ad sinistram proximus Reginæ sedebat Christophorus Dux Bauariæ, & ab eo Palatini, et Saxonis Electorum. Item* Ludouici, *& Ottbonis Bauariæ Principum Legati Consiliarij.*

At quoniam ab Vngarico eo scriptore Archiepiscopi nomen reticetur, & Oliuerius, & si tunc Neapolitanus esset Archiepiscopus, erat quoque Cardinalis toti orbi notissimus, ac celeberrimus, & ab eo vocatur dumtaxat Archiepiscopus, non autem Cardinalis, quod non videbatur tacendum, ideò maximum nobis scrupulum, ac dubitandi causam præbet, illum non fuisse Oliuerium, cum nec nobis aliunde compertum sit, Oliuerium in Vngariam ad eam Reginam associandam fuisse profectum, nec verisimile, nec conueniens videtur, sed fieri potest, vt aliquis ciuis Neapolitanus non ecclesiæ Neapolitanæ, sed alterius cuiuspiam ecclesiæ Archiepiscopus eam Reginã fuerit comitatus.

Eo etiam præsule in anno 1477. die dominico 14. Septembris in maiori ecclesia Neapolitana per Cardinalem Rodericum Borgiam Apostolicę sedis Legatum solenni pompa desponsata fuit Ioanna de Aragonia filia Ioãnis Regis Aragonum, Ferdinando primo Neapolitanorum Regi, missa ab eo Cardinali solennitèr celebrata, cui solennitati interfuerunt quadraginta circitèr Archiepiscopi, & Episcopi, & omnes Regni proceres, & die 16. eiusdem mensis fuit Regni diademate, celebri, ac solẽni ritu ab eodem Cardinali coronata in templo Sanctæ Mariæ coronatę, vt Diarij Ducis Montisleonis testantur.

Cumque anno 1482. maximi momenti dissidiæ, ac dissensiones inter Sixtum quartum Rom. Pontif. & eundem Ferdinandum Regem essent exortæ, ex quibus bellum inter eos exortum est, & Alphonsus Calabriæ Dux Ferdinãdi Regis filius exercitum in fines Regni, & propè oppida ditionis Romanæ ecclesiæ aduersus eum Pontificem duxerat, ex quibus acerrima bella, &

Ita-

Digitized by Google

Italiæ totius exagitatio procul dubio oriri poterant, is Oliuerius maxima animi dexteritate, ac ſummis exantlatis laboribus, motus compoſuit, & maximam Aragoneę domus, & ipſiuſmet Pontificis adeptus eſt beneuolẽtiam, & ex ea pace fędus tunc inter totius Italiæ Principes eſt ſecutum.

Extat adhuc eius pacis encomium, ſiuè oratio in Senatu Romæ habita ad eundem Oliuerium Cardinalem ānno 1482. Pontificatus Sixti quarti anno 12. ea die, qua pax conceſſa eſt, quæ quidem oratio in gratiam Pauli quarti Põtificis eiuſdem Oliuerij conſobrini nepotis in lucem denuò edita eſt Bononiæ anno 1557. In ea Oliuerius maximè collaudatur, eòquòd ipſius ſuaſu, & ſententia, ac ſummis laboribus, ſummaque controuerſia ea pax inita ſit, quod Oliuerij prudentiæ dumtaxat eius pacis authori, ex qua totius Italiæ pax orta eſt, tribuendum teſtatur. Sic inter alia eius orationis author ait in fine ad Oliuerium loquens.

Nunc autem quoniam omnis oratio mea ad te conuertenda eſt ampliſſime Pater, qui opere in tanto, magnam partem habes, qui nullis parcens laboribus, & vigilijs, cura, induſtria, cogitatione, mente denique omni ad hanc conficiendam pacem, auctoritatem, conſilium magna, & exquiſita prudentia oportunè interponere non prętermiſiſti. Omnia perluſtrans, omnia obſeruans, & mente reuoluens præſtantiſſimi ingenij tui ſublimitate, & animi celſitudine, vbi pax inclinari videbatur, tu preſto aderas quadam ſolertia, & vigilantia, ac rerum agendarum experientia, bellum continuè diſſuadens, cum ſis natura mitis, & gratioſus, homines ad vota tua facilè alliciebas, & inducebas, & c.

Non tacebo igitur quantum pro tua ſingulari virtute, animi magnitudine, ſumma ſapientia, & conſtantia pro hac conficienda, & concludenda pace, contenderis, elaboraueris, operam, & induſtriam impenderis. Nam cum tu quadam admiranda prouidentia ſapientèr conſiderares, iam victis, & proſtigatis hoſtibus, nil dignius, aut glorioſius, pręſertim qui Chriſtianam rempublicam regunt, aut gubernant, vt humanitatis, & manſuetudinis alijs exemplo ſint (iuxta illud diuinum elogium, Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde) quam ſubiectis parcere, & petentibus pacem dare, omnes animi, & ingenij tui vires ad pacem conuertiſti. Quippe ab ineũte ætate cum ſis nobili, & præclara, ac antiqua Carrafa ſtirpe oriundus, in qua multi magni, & clariſſimi viri longo æuo floruerunt: qui apud Siculos, & Parthenopęos Reges maximo honore, pro ipſorum magnis, & arduis rebus geſtis, ſingularique virtute continuè habiti ſunt, & in præſentia habentur. Quos ſingulatim connumerare longum eſſet, ſemper bonis artibus, quas noſtri liberales vocant, per omnes gradus ætatis educatus, & altus fueris, & in omni genere doctrinę, pręſertim ciuilis, & pontificij iuris excellere ſtuduiſti, adeò vt eos, qui tecum in gymnaſijs pro tempore fuerunt, tuo excellenti ingenio, atque doctrina, morum grauitate, & ſapientia facilè ſuperaueris; & te pro tua humanitate omnibus æquè amandum prębueris, & eccleſiaſticam dignitatem pro tua animi modeſtia potius promereri, quam habere ſtudueris, conſilio, auctoritate, & prudentia, ac ſumma fide, & charitate optimis, & ſapiẽtiſſimis rationibus Pontificem Maximum in tot tumultuarijs controuerſijs, & varijs voluntatibus nolentem adduxiſti, adeò vt pax ipſa maiori tuo ſtudio, & diligẽtia, quam hominum voluntate confecta ſit. Quare non Roma ſolum, ſed Italia omnis, meritò tibi gratulari poteſt, & debet: quod tua opera, et conſilio, tuo ſtudio, et prudentia ſuaui, et amęna pace fruatur. O pręſulem ſapientiſſimum magnis prędicandis extollendum, ò digniſſimum Antiſtitem ab omnibus gentibus meritò amandum, et venerandum. Non enim ab re Paulus II. Pontifex Maximus clarorum virorum, et ipſius virtutis amator, et exquiſitor, ad cuius aures innumerabilium virtutum tuarum laudes, fama diſſeminante peruenerant, et inter Cardineos honores in patrũ

Digitized by Google

concilio collocandum censuit: quem vitæ integritate, eximia doctrina, fide, religione, constantia, animi magnitudine, summa sapientia, pietateque in omnes præditum esse sentiebat, ad tantum dignitatis culmen euexit, vt reipublicæ Christianæ, et Romanæ ecclesiæ quasi stella rutilans, integritatis specimen, religionis exemplum, et virtutum omnium seminarium non minori adiumento, quam ornamento esses, et illi quandoque præesses, illiusque vicem gereres, cuius pacem omnibus gentibus suadere tantoperè conatus es.

Et quamuis Ioānes Baptista Pigna lib. 8. Historiæ de Principibus Atestinis dicat dissidium illud inter Ferdinandum Regem, & Sixtum quartum anno 1472. exortum, fuisse sublatum ab Hercule Estensi Ferrariæ Duce, eiusque opera eos fuisse conciliatos, attamen hæc fuit alia controuersia longè distans ab ea, quæ ab Oliuerio fuit sedata, ac composita anno 1482.

Ex originali. Comperimus etiam in instructionibus, quas idem Rex Ferdinandus primus tradidit Petro Lupo Neapolitano, quem Romam pro grauibus rebus misit sub datum Fogiæ die 24. Nouembris 1486. illud in primis eundem Regem præcepisse, vt Romæ omnia per eum peragenda conferret cum Cardinali Neapolitano, & cum Antonio de Alexandro eius oratore in Vrbe apud Summum Pontificem residente, quos in omnibus consuleret, eorumque consilio cuncta exequeretur.

Zurita in Hist. Regis Catholici in 5. vol. eius operū lib. 1. c. 28. Habet Hieronymus Zurita anno 1494. Iulianum de Ruuere Cardinalem tituli Sancti Petri ad vincula, Episcopum Ostiēsem, indignato aduersus eum Alexandro sexto Rom. Pontif. Roma discēssisse, seque in Ostiam munitissimam in arcem recepisse, ibiq; fortiter se munisse, à Sabellis, & Columnensibus adiutum, ac Pontificem procurasse illum ad eius obedientiam reducere per Cardinalem Oliuerium Neapolitanum, ac Georgium Costam Lusitanum Cardinalem Vlissiponensem, ac Virginium Vrsinum, at Iulianum ipsum nolentem Pontifici confidere, noctu Ianuam fuisse aduectum, indeq; Gallias profectum, vt Caroli octaui Regis in Italiam aduentum accelleraret.

Zurita ibid. lib. 3. c. 7. Idem Zurita tradit eundem Alexandrum sextū anno 1497. ab humanis sublato Ioanne Borgia Gandiæ Duce eius filio, magno feruore in publico Cōcistorio purpuratis patribus proposuisse ecclesiæ reformationē in rebus ecclesiasticis, qua tunc maximè indigebat, atq; sex Cardinales elegit, qui eam reformationem perficerent, quibus verò id reformationis negotium commiserit sunt, Oliuerius Cardinalis Neapolitanus, Georgius Costa Lusitanus Cardinalis Vlissiponensis, Antonius Palauicinus Cardinalis Sanctæ Praxedis, Ioannes Antonius de Sancto Georgio Cardinalis Alexandrinus, Franciscus Piccolomineus Cardinalis Senensis, & Raphael Galeottus Riarius Cardinalis Sancti Georgij, qui quidem Cardinales eius reformationis negotium cęperūt exequi, & à sacro Collegio incipientes, aliquot satis laudabilia, & sancta statuta ediderunt, at postea Papæ cogitationes, ac proposita ad pristinum redierunt, & fuit pro inconuenienti allegatum, vt reformationis negotium vlterius non progrederetur, ea enim reformatione Pontifici auferri libertatem faciendi, quod per Principes ab eo petebatur, sicque ea reformatio destitit.

Dein (vt habet Siluester Guarinus Auersanus in suis Diarijs manuscriptis) Oliuerius anno 1498. Neapolim venit, vt patriam inuiseret, è qua per viginti annos abfuerat, eaque pompa, ac solennitate exceptus est, vt vix maior potuisset Romano Pontifici exhiberi, Neapoli enim multis triremibus vectus cum peruenisset die 27. Aprelis 1498. in castrum Oui se recepit, atque

Digitized by Google

que Federicus Rex, ac tota ferè ciuitas tot eum honoribus affecerunt, vt calamo exprimi nullo pacto queant,& die 28.eiusdē mensis Neapolim ingressus est, maximis triūphis,ac tropheis,superboque apparatu, ac summo ciuium gaudio,Rege presertim ipso domum vsque suam, in palatium nempè archiepiscopale comitante,nullusque Neapoli repertus est,seu è magistratum ordine,seu è Baronibus,nobilibus,atque ciuibus, qui ipsum quoq; non comitarentur,tanta erat omnium in Oliuerium beneuolentia,qua eum ob raras eius virtutes,& sanctitatis odorem,quem omnibus per vniuersum terrarum orbem redolebat,prosequebantur.

In Diarijs manuscriptis Antonij Feltrij Neapolitani,quos superius citauimus, habetur die 27.Aprelis 1498. Cardinalem Oliuerium Carrafam venisse Neapoli cum triremibus, & descendisse in castrum Oui, dein Rex Federicus associatus est eum vsque ad archiepiscopale palatium magno cum honore.

Deinde ab Alexandro sexto Rom. Pontif. Theatinus Episcopus creatur die 20.Decembris 1501. Ex Priuil.3. Magni Capitanei fol. 169. in Cācell.

Habet Hieronymus Garimbertus Episcopus Gallensis in prima parte de Vitis,aut gestis memorabilibus aliquot Pontificum,& omnium Cardinalium, lib.1.cap.11.sub titulo de religione, & cultu diuino,loquens de Cardinali Oliuerio Carrafa,ait Magnitudo meritorū tanti viri, vt fuit Oliuerius Carrafa Cardinalis Neapolis suæ patriæ,cuius etiam erat Archiepiscopus, requireret omne magnum temporis spatium in pagina scribendi eius vitæ integritatem plenam virtute, ac religione, pro qua meruit à Sixto quarto Legatus destinari magnæ classis contra infideles,sed prius ad Ferdinandum Regem,qui super omnia vnicè eum dilexit,ob singularem eius virtutem,sicut etiam cum fuisset honestatus multis legationibus,& ecclesijs à pluribus Pontificibns sui temporis,omnibus significauit, & ostendit illos eorum iudicio in eo casu non fuisse frustratos,nec deceptos,etenim in legationibus non fuit otiosus,& in ecclesijs fuit tam fructuosus,vt apparet in diuersis ciuitatibus,& alijs Italię locis,& Romæ,& Neapoli præsertim in cathredali, vbi præter pretiosa paramenta, argenta, aliasque expensas pro cultu diuino,ædificauit templum finissimis marmoribus,celatis figuris,ac altare cum sepulchro,q; sibi,& successoribus parauit,rem equidē notabilem, & dignam magnitudine animi sui,& Romę in Sancti Laurentij extra muros sacra æde laqueare,(quod suffictam vulgus appellat) nobiliter depictum, ac deauratum. In Aracæli templo duas tertias partes ecclesiæ construxit. In Sancti Petri ad vincula organum,aliæque eius impensę conspiciuntur; In Sanctæ Marię supra Mineruam,Sancti Thomę Aquinatis sacellum nobilitèr ornatum,& multis quoque domibus dotatum, cum alijs æmolumentis, multis etiam redditibus id dotauit,nedum ob diuinum cultum ibi exercendum, verum etiam ob certum pauperum virginum numerum coniugio collocādum.Erexit à fundamentis cœnobium Sanctę Marię pacis,cum organo,paramentis,& argentis, nec fuit oblitus aliqua signa religiosę eius memoriæ relinquere in Sancti Iacobi Hispanorum æde, & in multis etiam ecclesijs, cœnobijs,ac pijs locis, tùm Romanæ Vrbis, ac Neapolis, tùm verò in tot alijs ciuitatibus,quod nèdum longum esset,sed difficile in memoriam omnia reuocare.Hæc ille.

Onuphrius quoque Panuinius in vita Sixti quarti,quam post Platinam scripsit ait,ab eodem Pontifice templum de nouo fuisse ædificatum Sanctę Marię de pace in Vrbe cum monasterij parte pro Canonicis regularibus ex

Con-

Digitized by Google

Congregatione Frisonaria Laterano pulsis, media Vrbe, & Oliuerium Carrafam Cardinalem Neapolitanum monasterium ipsum postea totum à fundamentis ex truxisse.

Gabriel Pennottus Nouarien sis in sua generali Historia totius sacri ordinis Clericorum Canonicorum lib. 3. cap. 33. ait anno 1483. Sixtum quartum Pontif. Max ecclesiam Sanctę Marię pacis de Vrbe suis sumptibus erectam, Canonicis regularibus ab eo è Laterano pulsis, donasse, ac Oliuerio Carrafam Cardinalem, & Congregationis Canonicorum Lateranensium protectorem, inibi monasterium à fundamētis erexisse, vt inscriptio etiam, quæ cernitur in fascia peristiliorum testatur, idque cœnobium anno 1504. fuisse absolutum, eiq; eundem Cardinalem suam bibliothecam, ac vineam extra portam Flaminiam, quam adhuc possidet, in testamento legasse.

Georgius Vasari Aretinus insignis pictor in 2. parte Vitę pictorum, agens de Philippo Lippo Florētino illustri, ac celeberrimo pictore, ait eundem Philippum rogatum fuisse à Laurentio de Medices seniore, precibus Oliuerij Carrafę Cardinalis Neapolitani maximi eius amici, vt Romam se conferret, ibique magnum opus pingeret, isque Romam se contulit ad eundē Cardinalem Oliuerium, & in pulchro Mineruę templo affabrè, & nobilitèr, pinxit sacellum Sancti Thomę Aquinatis cum eius vita, ac miraculis, alijsque iconibus, ac figuris, opus quidem excellens, & in magna existimatione habitum, cum ipsius Cardinalis vera effigie, qui in eo sacello sepultus est anno 1511. ac postea Neapolim in cathedralem translatus.

Extat etiam adhuc Lippi Brandolini in Romana Vrbe tunc oratoris elegantissimi, oratio typis tradita, Oliuerio Cardinali dicata, quā is eiusdem Oliuerij iussu Romæ in templo Mineruæ ad Cardinales, & populū habuit, dum Oliuerius inibi eiusdem Sancti Thomæ natalem celebraret, tùm ob summam in vniuersum Prædicatorum ordinem beneuolentiam, tùm quoque pro ea, quæ eidem Oliuerio cum Sancto Thoma erat sanguinis coniūctio, cum ex eo maternum genus duceret.

At Neapoli, & in sua cathedrali potissimum, præter sericas vestes, argentea vasa, aliaque ad diuinum cultum ornamenta, sacellum construxit, quod sub corpus vulgus appellat, rem equidem insignem, & regij eius animi magnitudine dignam, atque omnibus nationibus admirabilem, ob pulcherrimum artificium è candidis marmoribus, ac varijs sculpturis à Thoma Maluico Nouocomensi sculptore eius ætatis celeberrimo celatis, ac marmoreis columnis affabrè suffultum, ad quod per duas ianuas, & marmoreos gradus descenditur, duabus portis ex æneo metallo, bassi releui (vt vocant) celatis, ibi appositis, sepulchro inibi sibi, eiusque successoribus aptato, in quo quidem sacello aureos quindecim mille expēdisse, & nouē circitèr annorū spatio fuisse completum, sunt qui scribant, die enim primo Octobris 1497. cœptum est extrui, atq; anno 1508. peractum. Amplissimis quoq; redditibus sacellum illud dotauit, decem Cappellanis, duobus clericis, ac sacrista eius cappellæ seruitio ad dictis, & familiæ ius patronatū esse voluit. In eo etiam tredecim altaria statuit, primum, ac summum Sācto Martyri Ianuario Neapolitanorum præcipuo patrono dicatum est, vbi & eius corpus è Mōtis virginis monasterio Neapolim anno 1497. eius opera translatum, vt inferius dicemus, collocatum est, & antè eius Sancti Martyris sepulchrum Oliuerij genuflexi integra marmorea statua cōspicitur, duodecim verò altaria duodecim Apostolis dicare proposuit, & sequentes appposuit inscriptiones è marmore à docto viro Petro Grauina Canonico eius ecclesiæ compacta.

Iulianus Passer in Diariis.

A dex-

Digitized by Google

A dextera parte sic.

Oliuerius Carrapha Epis. Hostiensis S. R. E. Card. Neap.
Diuo Ianuario Martyri, Pontificique, Neapolitano patrono
sarcophagum hoc dedicauit, sacellumque marmoribus
miro opere construxit, ornauitque, addictis ei sacerdotibus,
qui quotidie Deo sacrificent, quibus dotẽ perpetui prouentus
constituit, ius patronatus sacelli gentilitium esse voluit,
in primis Dei honorem, & laudem Sanctorum quæsiuit
Fauete animis, & auctori Deo preces fundite.
An. Sal. MD. VI.

A sinistra verò.

Currite qui cupitis cęlestis præmia vitæ,
Et castas huc ferte preces, hæc ianua cœlo
Pandit iter, votis Deus hic, lachrimisq; precantum
Mitis adest, qui martyrio, precibusq; Beati
Ianuarij, totam commisso crimine ab omni
Parthopen nutu, ac pręsenti numine purgat
Currite, vim patitur diuini regia regni.

Nobilissimum quoque iconem in summo altari cathedralis ecclesiæ Beatissimæ Virginis ad cœlum assumptæ, (qui eius ecclesiæ titulus est) cum Apostolis circa sepulchrum admirantibus, suis sumptibus fieri curauit per Petrum Perusinum pictorem ea ætate illustrem Raphalis Vrbinatis magistrũ, in quo Oliuerij effigies inspicitur. Georg. Vasar. in 2. par. de Vitis pictorum in Petro Perusino.

Duas culcitras magnas Oliuerius dono dedit maiori ecclesiæ, quarum vmbelici ex tela aurea, quam riciam vocant, constabant, ora autem ex sericò morati coloris, cum insignijs eius Cardinalis, & galero rubro, quæ temporis vetustate cõsumptę sunt, vt habetur ex actis visitationis eius ecclesię à Mario Carrafa Archiepiscopo anno 1574. celebratæ.

Restituit, atque ampliori spatio exornauit palatium archiepiscopale, quod ferè collabens ruinam minabatur, & quicquid ferè in Archiepiscopi ædibus boni est, Oliuerius confecit, vt eius inscriptiones è marmore sculptę passim appositæ testantur.

Erexit quoque is Neapoli hospitale pro peste infectis, hunc in modum, cum enim idem Cardinalis Neapolitanæ ecclesiæ præesset, comperiens celebre olim monasterium Sancti Ianuarij ordinis Sancti Benedicti, Abbatiali dignitate insignitum, extra mœnia huius ciuitatis Neapolis positum, iam tũc derelictum, & cum omnibus eius ædificijs temporum iniuria dirutum, & ferè solo æquatum, excepta sua ecclesia, quæ tunc extabat, dictumque cœnobium sic destructum solitum esse ab Apostolica sede concedi ad commendam Abbatibus commendatarijs, prout tunc etiam concessum reperiebatur, ac considerans idem Oliuerius, quod sępè tempore quo vigebat pestis in ciuitate Neapolis, ij, qui eo pestifero morbo inficiebantur, ab ea ciuitate expellebantur, nec reperiebant aliquod receptaculum, vbi eorum caput declinare possent, volẽsque is Oliuerius his peste infectis super hoc prouidere, cum consensu Abbatis commendatarij, qui tunc erat, construi, & ædificari fecit intus claustrum dicti monasterij, quod tunc monachis carebat, opere valdè sumptuoso, hospitale cum cameris, alijsque necessarijs offi-

Digitized by Google

officinis, in quo ij peſtifero morbo infecti commodè recipi poſſent in loco accommodo, ac Iulius Papa ſecundus precibus dicti Oliuerij, ſuo diplomate mandauit perpetuò vniri, ac incorporari dictum monaſterium menſę archiepiſcopali Neapolitanæ, ità quod dictus Cardinalis, qui Neapolitanæ eccleſiæ pręerat, ac dicti hoſpitalis curam habebat, eiuſque Archiepiſcopi pro tempore ſucceſſores, conuertere deberent, ac tenerentur omnes fructus, redditus, ac prouentus ex dicto monaſterio prouenientes, in victum, & ſubſtentationem dictorum peſte infectorum, qui ad dictum hoſpitale concurrerent, ac eorum qui eis ibidem inſeruirent, & in vtilitatem dicti hoſpitalis conuertere. Dein idem Oliuerius cum vnio prædicta, ac indultum dicti Pontificis Pauli ſecundi non adhuc ſuum ſortitum eſſet effectum, & adhuc hoſpitale prædictum à ſui fundatione rectore careret, & interim apud dictum hoſpitale confraternitas laicorum ſub vocabulo Sancti Ianuarij erecta eſſet, qui de ipſius hoſpitalis conſeruatione plurimum ſolliciti, ac curioſi erant, obtinuit à Sixto quarto Rom. Pontif. huius indulti cõfirmationem, ac executionem, & quod ſuppreſſa in dicto monaſterio ea Abbatiali dignitate, ac ordine Sancti Benedicti, dictum monaſterium, ædificia, ſtructuræ, bona, ac iura omnia perpetuò vniri, & applicari deberent dicto hoſpitali, cedente, vel decedente dicto Abbate Commendatario, qui tunc præerat, vel monaſterium prædictum quomodolibet dimictente, ac curam dicti hoſpitalis perpetuò commiſit dictę confraternitati laicorum regendi per annales magiſtros, & gubernatores per eos deputandos, qui illud regerent, ac caperent fructus, redditus, ac bona dicti hoſpitalis pro vita, & ſubſtentatione peſte infectorum, & eorum, qui eis inſeruiunt, & ad beneficium dicti hoſpitalis, nulla licentia Dioceſani loci, & cuiuſuis alterius requiſita, vt de his omnibus conſtat ex diplomate ipſius Sixti quarti Papę ſub datum Romę anno 1474. Kal. Februarij, quod in dicta eccleſia aſſeruatur.

In ædeetiam diui Dominici ordinis Prędicatorum huius ciuitatis ſacellum eius familię exornauit, habetur autem in eo imago Sãctiſſimi Crucifixi, qui Sancto Thomæ Aquinati reſponſum dedit, in quo Oliuerius ſui patris ſepulchro hanc inſcriptionem appoſuit.

Par vitę
Religioſus exitus
Franciſco Carrafę equiti Naap. inſigni,
Chriſtianę religionis obſeruantiſs.
Qui ſumma omnium mortalium
Beneuolentia, ac veneratione
Ætatis annum Lxxxiiij. obijt,
Senij nunquam conqueſtus.
Oliuerius Card. Neap. parenti optimo
Poſ.

Romę quoque conſpicuum ædificauit palatium, vineamque in Quirinali, ac teſtamento cauit perpetuò in familia aſſeruari, vbi aliquot leguntur inſcriptiones, quę ſic incipiunt.

Vil-

Digitized by Google

Villam perpetuę ſalubritatis
Suburbi modo montis Eſquilini
Oliuerius ille Cardinalis
Doctę clara Neapolis propago
Hunc Carafa pius ſuis amicis
Dicat omnibus, hoſpites venite.

Dein ſequuntur omnes rei ruſticę ſcriptores, & quędam eorum ſententiæ.

In Paſquilli quoque ſtatua hęc legitur ibi inſcriptio.

Oliuerij Carafę beneficio hic ſum, Anno ſalutis MDI.

Eas autem integras omnes inſcripriones refert Laurentius Schraderus in ſuo libro Monumentorum Italię.

Quamplures quoque extabant Romę, tùm in templis, tùm publicis, ac priuati locis Oliuerij memorię, quæ Paulo quarto ab humanis ſublato, in funeſto illo Carrafię familię excidio, Populi Romani decreto, nèdum eius Pontificis ſtatua è capitolio deturbata, comminuta, ac in Tyberim proiecta fuit, acclamante multitudine, & veluti ad lætiſſimum ſpectaculum concurrente, verum etiam ex omnibus locis, tùm priuatis, tùm publicis deturbati, ac ſublati ſunt tituli, imagines, ac memorię quęlibet Carrafię familię, & ab ædibus ſacris, & per vim ſublatę etiam illę ſunt, quas Oliuerius hic noſter Cardinalis vir optimus, & inſignis multos antè annos poſuerat, adeò eius temporis odij ratio, etiam innocentiſſimi viri memoriæ nocuit.

Ampliſſimum quoque, ac conſpicuum palatium Neapoli poſitum propè eccleſiam Sancti Seuerini, quod Rubenſium Comites, & Andrię Duces poſſident, ab Oliuerio fuiſſe erectum, vel ex maiori parte fertur.

At piam eius manus liberalitatem, nèdum erga ſacra loca, & religioſas ædes exercuit, verum etiam in homines extendit, & pręſertim in doctos viros, & qui litterarum ſtudio operam nauarunt, nullus enim fuit non Romę tantùm, & in Italia, ſed in vniuerſo ferè Chriſtiano orbe litterarum ſcientia, ac doctrina inſignis, aut diſcendi deſiderio illectus adoleſcens, qui Oliuerij beneficium, ac liberalitatem non ſit expertus, eos enim mirum in modum fouit, in ſuam aulam excepit, dilexit, ac facilem ſe ijs ſemper prębuit, & quibus poterat modis fouit, bonaque omnia, ac commoda procurauit, vt meritò ipſe non religione modo, ac pietate, litteris, ac liberalibus diſciplinis excultus, doctorum virorum optimus parens, ac mœcenas eſſe videretur, vt plurimorũ teſtimonijs compertũ habemus, ex ſcriptoribus enim eius ætatis partim eorum ſcripta, atque libros Oliuerio nuncuparunt, tanquam ad verum, & indubitatum męcenatem accurrentes, partim verò eius laudes, & pręcipuè in ſtudijs philoſophię, mathematicę, & iuriſprudentię eius tubam canentes, perpetuę memorię conſecrarunt.

Felinus Sandęus Ferrarienſis illuſtris eo tempore iureconſultus, & Canoniſta pręſertim inſignis, & Romanę Rotę Auditor celeberrima eius commentaria ad vniuerſi iuris canonici corpus huic Oliuerio dicauit, vt nuncupatoria epiſtola, quę in antiquis editionibus habebatur planè docet.

Baptiſta quoque Mantuanus Carmelita poeta celeberrimus Oliuerio huic noſtro tres libros de Calamitatibus temporum heroico carmine conſcriptos dicauit, qui in primo eius operum tomo habentur, & Syluarum itidem librum tertium pro pacata Italia poſt bellum Ferrarienſe eidem Oliuerio nuncupauit.

Auguſtinus Niphus Sueſſanus philoſophus, ac medicus ea ætate illuſtris, librum

Digitized by Google

brum de noſtrarum calamitatum cauſis, quem anno 1505. in lucem edidit, Oliuerio Cardinali nuncupauit, in cuius prefatione hec inter alia ad Oliuerium ait.

Tu vnus, quem litterat orum omnium conclamatu, etatis noſtræ decus audio, vita, moribus, diſciplina non temerè occurrebas. Ad te omnes veluti ad ſaluberrimum portum confugiunt, eruditorum vox diuerſa ſonat ſed vna eſt, quod tu verus omnium ſtudioſorum pater diceris, redditam, profecto redditam ſibi vetuſtatem (te preſide) eſſe conuocita, ſed extra ſuſpicionem adulationis, quod de te ſentio dici poſſe vellem: dicerem, profecto dicerem, non eſſe veterum patrum, quem vita, moribus, diſciplina non anteceſſeris, &c. & paulò poſt Quanta igitur ſit noſtri libri neceſſitas Oliueri Cardinalium maxime, tu qui idem, & philoſophus, & mathematicus es dijudica.

Elius Franciſcus Marcheſius Neapolitanus Diogenis Laertij de Vitis philoſophorum librum, quem is emendauit, ac in lucem tradidit, Oliuerio Cardinali nuncupauit, atque commendat plurimas eius Cardinalis virtutes, & admirabilem eius animi probitatem, ac prudentiam.

Matthæus Afflictus in Conſtitutione Regni terminum vitæ num. 47. Oliueriũ ait legum doctorem eſſe, & dignum Cardinalem.

Idem Afflictus meminit eiũſdem Oliuerij Cardinalis Legati à latere, vt in præludijs feudorum num 46. & in l. hac edictali, de pace iuram. firm. §. vt autem æquitas, nu. 4.

Scipio Capycius in epiſtola ad Sigiſmũdum Loffredũ ſub datum Neapoli anno 1536. quę eiuſdem Sigiſmundi legali operi prefixa eſt in antiqua editione Veneta apud Aurelium Pincium, Oliuerium, ait Carrafam Cardinalem nobili genere natum, accuratiſſimè legalem ſcientiam fuiſſe profeſsũ.

Idem quoque affirmat Ioannes Bertachinus de Firmo celeberrimus iureconſultus in ſuo tractatu de Epiſcopo, quem typis excurſum anno 1505. eidem Oliuerio Cardinali dicauit, in elegia de eo opere ad Oliuerium, quod in antiquis editionibus habetur, hunc in modum.

Hoc alacri munus vultu ſanctiſſime præſul
Suſcipe, nec ſpernas (ſit licet exiguum.)
Sit licet exiguum, poterit quandoque videri.
Grande nimis, ſi tu ſingula ſcripta leges.
Iura tibi fuerit, ſi viſere ſæpè libellum,
Semper erit menti lectio grata tuę.
Hinc quoq; perpetuum duces pater optime nomen
Gloria ſumma tibi, ſit licet altus honos.
Mille tibi ſcimus patuiſſe volumina legum,
Maximaq; à ſtudio gloria parta tibi eſt.
Magna meo dabitur laus te cenſore labori,
Famaque queretur non moritura mihi.
Tutior externas ibit liber iſte per oras,
Cenſor te nullus iuſtior eſſe poteſt.
Iure igitur noſtro celebraberis ipſe labore,
Iure tibi inſcriptus iſte libellus erit.
Tu mihi Mœcenas ſolus pater optime Cęſar
Numen eris ſolus, aſt ego ſeruus ero.
Sed tibi Neſtoreos (quæſo) det Iuppiter annos
Perpetuum vitæ ſint pia fata tuæ.
Atque tuis faueant cœleſtia numina votis
Præſul, celeſtes inter habende choros.

Pe-

Digitized by Google

Petrus Feltrius Neapolitanus medicæ artis, & philoſophiæ doctor Oliuerio Carrafæ Cardinali eius quæſtionem de Fato nuncupauit, quæ Neapoli typis ttadita eſt anno 1508. apud Ioannem Antonium de Caneto Papiẽſem, & in epiſtola nuncupatoria ait Cardinalem Oliuerium in toto orbe hæreticos inſectari.

Frater Thomas de Vio Caietanus ordinis Prędicatorũ vir clariſſimus, ac eius ordinis Generalis Magiſter, quem Oliuerius fouit ob ſummam in litteris, ac religione pręſtantiam, quique adhuc iuuenis per omnes eius ordinis honorum gradus ad Cardinalitiam dignitatem euectus, mundo & rebus præclarè geſtis, & libris editis celeberrimus euaſit, eius commentaria in libros Ariſtotelis de Anima, quæ cum Generalis eſſet conſcripſit, Oliuerio Carrafæ Epiſcopo Oſtienſi S.R.E. Cardinali Neapolitano inſcripſit, & in præfatione inter alia, ſic inquit.

Nulli decentius de anima lucubrationes inſcribi poſſunt, quam ei viro, qui corporis voluptatibus abdicatis, animam pietate multa, & ſapientiæ ſtudio ſemper excoluit.

Ioannes Baptiſta Flauius Aquilanus in vita Cardinalis fratris Thomæ de Vio Caietani, loquens de Oliuerio Cardinali Carrafa, ait cum Cardinalis is eſſet ordinis Prędicatorum apud ſedem Apoſtolicam protector, audiens eum fratrem Thomam de Vio Caietanum eius ordinis, virum eſſe tanta eruditione præſtantiſſimum, illum Romam euocauit, ac ſemper protexit, & fouit ob eius virtutes, vitæ integritatem, ac ſummam doctrinam, eumque Oliuerij fauoribus, ac ope creuiſſe, ac ſublimatum fore, & non poſt multum temporis Magiſtrum Generalem eius ordinis eligi curaſſe, & ſi tunc iuuenem, vnde poſtea Cardinalis euaſit, ſic ait.

Erat tunc Romæ Oliuerius cognomento Carrafa, quippè qui ex illuſtriſſima Carrafeorum familia genus ducebat, Cardinalis Neapolitanus ampliſſimus, cùm generis nobilitate, tùm vel maximè litteris, elegantia morum, vitę integritate, ſapientia denique, atque adeò omni virtutum genere ſui ordinis facilè princeps. Cui religionis cura, atque protectio à Summis Pontificibus olim fuerat demandata. Iampridem tanti viri nomen, ac fama ad Oliuerium peruenerat. Qua incenſus homo ille virtutum omnium cultor, atque admirator egregius, &c.

Ioannes Franciſcus Picus Mirandulanus vir eruditiſſimus in lucem edidit Ioannis Pici Mirandulæ Comitis patrui ſui viri celeberrimi Diſputationes aduerſus Aſtrologos, quas idem Ioannes Franciſcus ſacratiſſimo patri Oliuerio Carrafæ Cardinali Neapolitano, ac Sabinenſi Epiſcopo dicauit, & in nuncupatoria epiſtola hæc inter alia ait.

Occurriſti tu mihi Pręſul ſacratiſſime, à quo digredi nullatenus valui. Nam cui & congruentius, & honeſtius, quam tibi doctiſſimi hominis, eiuſdemque conſanguinei litteraria monumenta dedicare potui? & illa potiſſimum, quę noſtræ Chriſtianę religioni aduerſus errores refellunt, cum & litteris pollens, & ob Ioannem Thomam Carrafam Magdaloni Comitem ſoceram meum, cui arctiſſima cognatione deuinceris, ſis etiam mihi neceſſitudine coniunctus.

Petrus Crinitus in ſuo libro de honeſta diſciplina in nuncupatoria epiſtola ad Berardinum Carrafam Neapolitanum, Patriarcham Antiochenum, virum excellentis doctrinæ, ſub datum Florentiæ nonis Iulij 1504. meminit Oliuerij Carrafæ Cardinalis Neapolitani viri ampliſſimi eius patrui.

Franciſcus Nouellus Romanus Iureconſultus, qui Oliuerij ætate vixit in ſuis Commentarijs de Vrbis Florentiæ, ac Mediceæ familiæ nobilitate, vocat Oliuerium ſanctiſſimi ſenatus olim fulgentiſſimum ſydus, dein ait, eundem Oliuerium, ac Pium tertium prædixiſſe Ioannem Cardinalem de Medicis

Digitized by Google

futurum Romanum Pontificem, qui dein fuit Leo decimus, atque sic ait.

Et pariter splendidissimum illud Cardinalium decus, atque lumen, speculum, & imago virtutum omnium, & grauitatis exemplum, huiusque curiæ maximum ornamentum, immortalis memoriæ Oliuerius Neapolitanus dignissimus Cardinalis, præsidium quoque meum, & dominus, cuius iudicium, cum esset vir sapientissimus, eminenti scientia præditus, atque rerum maximarum vsu clarissimus, longaque rerum experientia eruditus, acre fuit, & verum, ita vt hi duo summi viri sanctæ memoriæ patres huius tunc eius futuri sanctissimi Pontificatus vates fuisse videntur.

Frater Bernardinus Siculus ordinis Miuorum, Decretorum doctor conscripsit librum Italico rithmo, de vita, gestis, ac miraculis Sancti Ianuarij Episcopi, & Martyris, ac de eius corporis varijs trãslationibus, & præsertim è monasterio Montis virginis in ciuitatem Neapolim, quem eidem Oliuerio nuncupauit annum circiter 1507. in quo Oliuerium, eiusque virtutes valdè commendat, liber is in membrana calamo exaratus apud nos seruatur.

Leander Albertus in descriptione Italiæ ait, Oliuerium Cardinalem Carrafam magnum splendorem Neapoli eius patriæ dedisse, singulari eius prudentia.

Non ab re etiam videtur referre inscriptionem Romæ positam in sepulchro clientis cuiusdam Oliuerij Cardinalis, viri quidem docti.

Thomæ Serenio Mediolanensi Oliuerij Card. Neap. clienti, musarum, elegantiarumque cultori, morum suauitate conspicuo, amici flentes posuere, vix. an. xxxiij.

Idem quoque Oliuerius vt rei litterariæ faueret, videns in Regno Neapolitano, & præsertim in eius patria multos esse iuuenes acerrimi ingenij, ac magnæ expectationis, & ob cœli clementiam in dies oriri ad studia, & bonarũ artium disciplinas aptissimos, quorum multi præ paupertate studia prosequi non valentes, mundum, ac patriam spe, atque expectatione priuare coguntur, quamobrem pius Oliuerius erigere Neapoli decreuit, imò & cœpit peramplam domum, in qua scholares pauperes, nèdum diuersarum scientiarum, ac liberalium artium lectiones gratis audirent, verum etiam inibi alerentur, victumque reciperent, vocauit autem locum illum Sapientiam, sumpto à Romana Vrbe exemplo, vbi locus, in quo res litteraria exercetur, & scientiarum studia vigẽt, Sapientia nuncupatur, eò quòd locus ille paratus esset, ac pateret ijs, qui sapientiam, & scientiam prosequi, & assequi vellent, sed inuida fortuna tanto operi non fauit, nam opere cœpto, nec dum perfecto Oliuerius obijt, eiusque hæredibus id parum curantibus, effectum est, vt inibi postmodum monialium cœnobium è diui Dominici familia erectum sit, quod adhuc Sapientia vocatur.

At Ioannes Baptista de Tufo Acerrarum Episcopus in sua Historia religionis Clericorum regularium cap. 9. ait anno 1507. locum Sapientiæ fuisse emptum, & ædificari cœptum Sapientiæ titulo adiecto, à generosissimo, ac liberalissimo Cardinali Oliuerio Carrafa Archiepiscopo Neapolitano, cum proposito digno vero, & bono Archiepiscopo, nempè vt ibi grammaticæ scholæ erigerentur, in quibus quisque gratis, & absque aliqua impẽsa edoceretur, cumque ad effectum is perducere non potuisset pium eius animũ, ob mortem, quæ illi contigit anno 1511. ædificium illud ab eius hæredibus fuit vẽditum, dein monialium ibi cœnobium ordinis Sancti Dominici fuit erectum cum eodem titulo à Maria Carrafa moniali Sancti Sebastiani, ac germana sorore Ioannis Petri Carrafæ anno 1530. quod adhuc perseuerat.

Quod

Digitized by Google

Quod autem Ioannes Baptista de Tufo ait locum illum fuisse destinatum pro schola grammaticę, id non videtur verum, cum alij pro scholis omnium disciplinarum prescriptum affirment, imò ipsum quoque Sapientiæ nomen aduersatur, cum sapientia sola grammatica non acquiratur, nec in ea sapientia consistere possit.

Habet codex manuscriptus, qui Neapoli in archiuio Clericorum regularium domus Sancti Pauli huius ciuitatis asseruatur, Cardinalem Oliueriũ Carrafam Archiepiscopum Neapolitanum ex nimio, ac feruenti zelo, quem habebat in fructuosis rebus pro patria peragendis, studia publica omnium disciplinarum, & lectionum in ea ciuitate instituere, ac fouere volentem, de propria pecunià coemisse domum propè ædem Sanctæ Mariæ maioris positam, cui Sapientiæ nomen indidit, pro vt etiam Romæ locus, in quo publicę lectiones leguntur, sic vocatur, sed ipso morte preuento, opus illud imperfectum remansisse.

Petrus de Stefano Neapolitanus in libro de locis sacris vrbis Neapolis, quẽ in lucem edidit anno 1560. loquens de cœnobio Sanctę Marię de Sapientia, ait eum locum cœptum fuisse erigi ab Oliuerio Cardinali Carrafa, vt studium ibi fieret pro scholaribus pauperibus, qui sapientiam sequi vellẽt, in quo pro Christi amore alerentur, & hac de causa Sapientiam vocari, at eo Cardinali mortuo, propositum illud non fuisse secutum, & in eo ædificatam fuisse eam ecclesiam cum cœnobio.

Comperimus laudum, siuè arbitralem sententiam latam à Ioanne Thoma Carrafa Magdaloni Comite die 29. Iulij 1511. super diuisione facienda bonorum, quæ in hæreditate quondam Oliuerij Cardinalis Carrafæ remãserant, vertente controuersia super eorum diuisione inter Vincentium Carrafam Archiepiscopum Neapolitanum, ac Comitem Ayrolę, & Comitem Ruborum, & alios de familia Carrafa, & inter cœtera bona, quæ diuiduntur est domus Sapientiæ in hac ciuitate Neapolis per eum Oliuerium fundari cœpta in pertinentijs Nidi in vico Solis, & Lunæ, de quo laudo fuit confectum publicum documentum rogatum per notarium Nicolaum de Afelatro de Neapoli.

Tandem vt omnibus significaret domum eius officinam esse liberalitatis, ac pietatis, cum perpetuus esset sacri Cauensis monasterij Commendatarius Abbas, ab Innocentio VIII. Pontifice anno 1485. ei præfectus, cum vacasset per obitum Ioannis Cardinalis de Aragonia filij Ferdinandi primi Siciliæ Regis, vt innatam quoque, & ingenuam liberalitatem erga cœnobiũ illud exerceret, ac videns Oliuerius is regularem obseruantiam ibi refrixisse, idque cœnobium in pristinum decorẽ restituere satagens, anno 1494. monachos quosdam ordinis Sancti Benedicti, Conuentuales vocatos, inde dimittens, patres Congregationis Sanctæ Iustinæ, quæ multos antè annos Patauij cum maximo sanctitatis odore pullulare cœperat, ac longè emicabat, ad Cauensis cœnobij instaurationem introduxit, quibus Oliuerius is pro victu, alijsque necessarijs rebus, bona quædam immobilia, ac decentem annuam pensionem assignauit. Dein in anuo 1497. die 5. Augusti monasterium ipsum cum omnibus ei pertinentibus, eidem Congregationi Sanctę Iustinę perpetuò vniendum in manibus Papæ Alexandri sexti renunciauit, annua pensione sibi quòad viueret reseruata ducatorum auri de camera duorum millium, & quatuorcentum, quos Romam vsquè deferri sanciuit, eosque ab eisdem patribus vsque ad vitæ exitum singulis annis accepit, atque hunc in modum monasterium illud à Commendatariorum manibus

Digitized by Google

ereptum est, & pristinæ libertati restitutum, quæ omnia ab eius cœnobij monumentis didicimus, ac etiam Alexander Ridolfus in eius monasterij chronico m.s. refert.

Agnatos, & eius familiæ viros, quam maximè nisus est extollere, eosque bonis litteris, ac liberalium artium studijs erudiri curauit, atque illis supremas dignitates, & insignes magistratus procurauit, vt Frãciscus Ælius Marchesius in libro de nobilibus familijs Neapolitanis in Carrafa familia sic ait.

Nec modico huius familiæ fauori, et ornamento est Oliuerius Cardinalis amplissimus, cuius virtute, & auctoritate quamplurimi, Patriarchæ, Metropolitæ, Præsules, ac amplissimis sacerdotijs ornati hodiè in hac familia recensentur.

Plurimi quoque eius familiæ viri Præsules, ac Episcopi varijs ecclesijs præfecti, & ecclesiasticas dignitates, magna sacerdotia, & Abbatias eius fauore, & gratia adepti ea ætate reperiuntur, quos longum esset, ac tædiosum singillatim recensere.

Alexandro Carrafæ fratri is Neapolitanam ecclesiam Pontifice annuente renunciauit, cumque ob Alexandri obitum ea ecclesia iterum ad Oliuerium reuersa esset, is Vincentio Carrafæ Hectoris Ruborum Comitis fratris filio cessit.

Berardinus Carrafa Prioratum Neapolitanũ ordinis Hierosolymitani, & Alexandrinum Patriarchatum Oliuerij precibus est assecutus, qui etiam Oliuerius is Theatinam ecclesiam cessit, vt mox dicemus.

Habet Hieronymus Zurita in Historia Ferdinandi Regis Catholici lib. 5. c. 70. Oliuerium anno 1504. summis nisibus procurasse, vt Gallorum Rex per eius litteras à Iulio secundo Rom. Pontif. expeteret, vt Patriarcham ipsius Oliuerij consobrinum fratrem purpureo pileo decoraret, quem quidem Patriarcham Berardinum hunc Alexandrinum fuisse non ambigo, & si Zurita eius nomen reticeat, at Oliuerij votum non successisse crediderim, ob Berardini obitum, qui anno 1505. contigit.

In priuileg. 3. Magni Capitanei fol. 169. Idem quoque Oliuerius cum Episcopus esset Theatinus, eam Theatinam ecclesiam in manibus Alexandri sexti Summi Pontificis resignauit, qui illam Berardino Patriarchę contulit per cessionẽ dicti Oliuerij die 20. Decembris anno 1501. reseruato eidem Oliuerio eius ecclesiæ regressu. Cumque Berardinus eam eceleſiam per aliquot annos rexisset, obijt, ob cuius mortem vigore dicti regressus rursus Oliuerius eam ecclesiam suscepit vna cum

Ibidem. fructibus, & spolijs die 20. Maij 1505. atque eam cessit Ioanni Petro Carrafæ eius consobrino nepoti, vt mox dicam.

Alphonsus quoque Carrafa Berardini frater ijs temporibus Patriarcha fuit Antiochenus, dein Episcopus etiam Lucerinus.

Ioanni Petro Carrafæ eius consobrino nepoti prima principia ad Summum Pontificatum ascendendi Oliuerius dedit, is enim cum Ioannem Petrum conspiceret virum eruditissimum, & sanctissimæ vitæ eum esse, expertus esset, in domum suam illum excepit, eiusque Oliuerij cessione, Theatinæ ec-

In priuileg. 2. Magni Capitanei f. 224. ac. clesiæ Episcopus creatus est die 30. Iulij 1505. a Iulio secundo Papa, atque Oliuerij opera Ioannes Petrus Summis Pontificibus, & Romanæ curię notissimus euasit, & grauibus muneribus est cohonestatus, qui dein Summum Pontificatum adeptus est.

Vincentius Carrafa Episcopus Ariminensis, dein Archiepiscopus Neapolitanus ex eiusdem Oliuerij cessione fuit.

In priuileg. 6. Comitis Ripacurs 1510. in Cãcell. f. 318. Ioanni Frãciscо Carrafæ Abbatiam S. Angeli de Atella magni redditus cessit. Hectori Carrafæ eius fratri Ruborum ciuitatem, quam is Oliuerius à Galzerano

Digitized by Google

zerano de Requeſenz propria pecunia coemerat, cum Comitatus titulo, ac dignitate anno 1510. liberaliter ceſſit, ac dono dedit, quę poſtmodũ ad nepotes, poſteroſque tranſiuit.

Comperimus Ferdinandi Catholici Regis diploma ſub datum in oppido Montiſsani die 27. Aug. 1510. 13. Ind. in quo aſſentitur emptioni faciendę per Oliuerium Carrafam Cardinalem Neapolitanum, ciuitatis Ruborum de prouincia terrę Bari à D. Raymundo de Cardona eius Regis Cauallaritio maiore, in Regno Neapolitano Prorege; & ab Iſabella de Requeſens eius coniuge, vtilibus dominis dictæ ciuitatis, eidemque Cardinali liberam facultatem tradidit, vt ciuitatem ipſam ſecuta venditione donare poſſet irreuocabiliter inter viuos Hectori Carrafæ eius germano fratri, cum conditione, quod decedente eodem Hectore abſque filijs maribus ex eius corpore legitimè deſcendentibus, donata eſſet Antonio Carrafæ eius nepoti, quo ſimiliter decedente abſque filijs maribus, donata eſſet Paulo Carrafæ fratri vtrinque coniuncto ipſius Antonij, quo decedente abſque filijs maſculis donata foret Ioanni Vincentio Carrafę Marchioni Montiſsarculi, pro ſe, ſuiſque hæredibus ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus. In Quinternion. Regiæ Cam. regiſt. 11. f. 290. & Regiſt. 21. f. 212.

Fuit quoque Oliuerius Caiacenſis Antiſtes, cuius eccleſiam in manibus Iulij ſecundi Pontificis reſignauit, qui Vincio Maffæ è Salerno Signienſi tunc Epiſcopo eam contulit die 4. Auguſti 1507. In priuileg. 2. Magni Capitanei fol. 215.

Fuit Oliuerius in ſententia in ſenatu dicenda doctus, grauis, ac modeſtus, & nunquam per adulationem, aut gratiam aliquid locutus eſt, quamobrem Romani Pontifices, atque ſacrum Cardinalium Collegium plurimi faciebant Oliuerij ſententiam, atque maturum conſilium, quo libentèr in grauibus rebus vtebantur, & nihil ſerij à Summis Pontificibus, qui eius tempore præfuerunt, in Romana curia, & per vniuerſum Chriſtianum orbem de rebus ad Apoſtolicam ſedem ſpectantibus, ipſo inconſulto fuit pertractatum, & referre non piget Iacobi de Amanatis Piccolominei Cardinalis Papienſis viri doctiſſimi inſigne reſponſum relatum à Hieronymo Garimberto Gallenſi Epiſcopo in prima parte eius libri de Vita, & geſtis memorabilibus aliquot Pontificum Romanorum, ac omnium Cardinalium lib. 3. cap. 5. Cum enim (vt idem Hieronymus ait) Sixtus quartus Albanam eccleſiam Oliuerio conceſſiſſet, quæ ex veteri inſtituto eidem Papienſi Cardinali debebatur, cauſæ fuit multis aliud de Oliuerij modeſtia in futurum ſentiendi, quam antea factum fuiſſet; At idem Cardinalis Papienſis, vt qui Oliuerium excuſare vellet, & inſimul de ſe rationem reddere, & de parua eius ambitione ſupra alios ſedendi, aut incedendi, à dexteris potius, quam à ſiniſtris, ait id optare vani hominis eſſe, procurare ſuperbi, contendere ſtulti, & ſi inferior Oliuerio in ſedendo, in votando tamen plus ſolito doctior deinceps foret, audiens votum, & ſententiam tam prudentis ſenatoris, vt Cardinalis Oliuerius erat. vbi de Signienſi eccl.

Quod factum idem Iacobus Cardinalis in eius epiſtola ad Caurienſem Epiſcopum ſcribens è Senis 3. Auguſti 1476. commemorat, & tranquillo animo id ſe ferre ait, Romani Pontificis probat actum, & Oliuerium confert, & ſe ipſum, atque Oliuerij modeſtiam, virtuteſque commendat, ait enim ſic.

Neapolitanum confer, & me. Videbis ab illo omnia, à me nulla poſſe præſtari. Gratia ille apud vicinum Regem plurimum valet. Neceſſitudine quoque iunctus ijs eſt, à quibus Rex ipſe ſumit affectus. Mihi quid ſale? qui nec ſuffragio Principum creui, nec illorum patrocinio ſum gloriatus, nec niſi Romanam ſedem in hanc diem aſpexi, quod ſolę vires Cardinalis exigui poterant, hęc ſperari licebat de me; quod

Digitized by Google

politanus potest, & sui possunt, & Rex potest, expectari de illo merito debuit. Prouidè igitur Pontifex maiora minoribus in dando beneficio preferens, &c. & paucis omissis, sic sequitur.

Immeritus aliquis qualem aliquando nostra sors habet, si mihi esset prælatus, plena forsan res stomaci potuisset videri, sed cum prælatus collega sit nobilitate insignis, vita egregius, doctrina præstans, cuius mensura omnis longè meam excedit, quid trister redditam meritis esse suam mercedem? Præsertim cum recusauerit diu, locumque ineptæ consuetudini deditum, diu à se deprecatus amico Papiensi illud optarit. Coniuncta erunt subsellia nostra, vt prius. De familiari colloquendi, & suspicandi, & iocandi, & ridendi quoque consuetudine nihil quoque mutabitur. Omnino nulla veteri voluptati decedent. Nouo lucro hoc in primis accedet, quod in dicendis sententijs vno plus monstratore erudiar, & in lumine sapientis patris persæpe lumen videbo, grauia enim, quod nosti, sunt sua consilia, plena virtutis, atque doctrinæ.

Fuit Oliuerius non modicæ authoritatis in Romana curia, quemadmodum frater Zenobius Acciaiolus ordinis prædicatorum vir insignis, in oratione à se habita die 3. Iunij 1515. in diui Dominici templo, coram Neapolitani Regni Prorege, ac fratre Thoma de Vio Caietano eius ordinis Generali Magistro, ad ciuitatem Neapolitanam, dum generale Capitulum eius ordinis celebraretur, his verbis, ait.

Vnus tamen Oliuerius Carrafa Cardinalis amplissimus, virtutum, ac rerum gestarũ nomine, tantæ authoritatis in Romana curia, exterisque nationibus semper fuit, vt eo superstite vix caruisse pontificio decore videamini.

Idem ferè alij affirmant, etenim Marcus Antonius Coccius Sabellicus Enneidis 10 lib. 7 de Paulo secundo loquens, sic ait.

Asciuit Paulus summo Antistitum ordini, plerosque ex omni clero lectos, & in his Frãciscum Minoritanum Sauonę in Liguria ortum, qui post illum Pontifex fuit, Marcum Barbum Venetum virum prudentia singulari, & pietate insignem, & Oliuerium Carrafam Neapolitanum Antistitem, qui vitæ sanctitate, & studiorum affectu, facilè est consecutus, vt inter principes sit hodiè eius ordinis.

Raphael Volateranus lib. 22. Anthropologię, loquens de Paulo secundo Pontifice ait.

Cardinales admodum paucos fecit, inter quos tantùm ob virtutem, Marcum Barbum suum propinquum, Præsulem Vincentinum, & Oliuerium Carrafam Præsulem Neapolitanum Danielis Matalonæ Comitis ex fratre nepotem, qui ob fortitudinem simul, & animi modestiam præcipuum apud Alphonsum Regem, ac eius successorem locum obtinuerat.

Diomedis.

A Paulo Iouio in vita Leonis decimi vocatur Oliuerius inter senatores eius ætatis in republica maximè illustris, graui, pioque iudicio præditus.

Iacobus quoque Præfectus Siculus in Canticis de verbo Dei ait.

Oliuerius olim Cardinalis amplissimus, qui in hominum memoria, sermoneque perpetuò versabitur, nam iustitia, religione, grauitate, doctrina, prudentia, castitate alijs præstitit, arduisque ex rebus semper gloriam reportauit, & sinè inuidia ab omnibus principibus colebatur.

Paulus Æmilius Sanctorius in Carbonensis monasterij historia, Oliuerium Carrafam præstantissimæ virtutis, ingentisque in aula nominis appellat.

Hieron. Zurita in hist. de Ferdinãdo Reg. Cathol. in 5. vol. eius operum li. 1. c. 11.

His de causis Oliuerius sæpius proximus põtificatui fuit, etenim ab humanis sublato Innocẽtio octauo Rom. Pontif. anno 1492, die 25. Iulij magna fuit inter Cardinales altercatio, super electione noui Pontificis, in duas partes, ac factiones patribus scissis, altera enim sequebatur Iulianum Cardinalem de Ruuere tituli Sancti Petri ad vincula, quæ eligere velle in Pontificem de-

Digitized by Google

declarauerat Georgium Coſtam Cardinalem Luſitanum, alterius verò partis præcipui erant purpurati auctoritate, & potentia præſtantes, nempè Aſcanius Maria Sfortia Franciſci Mediolanenſium Ducis filius, & Rodericus Borgia Vicecancellarius, quæ eundem Vicecancellarium eligere volebat, vulgus autem maiorem partem Vicecancellario tribuebat, vt Pontifex foret eligendus. At ille qui inter ambas partes maiori exiſtimatione, & auctoritate pollebat, erat Oliuerius Cardinalis Neapolitanus, eò quod tantæ rectitudinis, & integritatis eſſet, vt nemo ex Cardinalibus ſperare auderet Oliuerio ſe fore præferendum, ſed tandem præualente iniquitate, electus eſt Pontifex Vicecancellarius is, & Alexander ſextus vocatus, de cuius electionis modo, ac rebus geſtis plures ſunt qui ſcribant.

Mortuo quoque Alexandro ſexto anno 1503. cum de ſucceſſoris creatione ageretur, Gallorũ Rex magno ſtudio affectabat, vt Oliuerius Pontifex crearetur, quod inſtantiſſimè etiam tractabat Frãciſcus de Royas Catholici Regis orator Romæ reſidens, vir quippè callidus, cui Oliuerius rubrum galerum, vt ferebatur, pollicitus fuerat, ideoque is orator Cardinali Sanctę crucis Bernardino Caruaial Placentino Hiſpano, qui multa Cardinalium ſuffragia, imò maiorem partem in Cardinalium collegio habebat, valdè aduerſabatur, ne pontificatum adeptus eſſet. At Ferdinandus de Corduba Magnus Capitaneus cum id ei fuiſſet relatum, cum Cardinalibus egit, & præſertim cum ijs, qui Catholici Regis amici erant, vt Oliuerius minimè Pontifex crearetur, ſed auxilium omne, & fauor Cardinali Sanctæ crucis præſtaretur. Proſper quoque Columna hoc de Oliuerio audito, Magno Capitaneo affirmauerat, Columnenſes omnes à Catholici Regis ſeruitijs illicò diſceſſuros, ſi Oliuerius Pontifex crearetur, idque erat, quod ijs temporibus minus conuenire arbitrabatur, ſicque Oliuerius adepto ferè pontificatu cecidit, & electus fuit Cardinalis Senenſis die 22. Septembris 1503. qui Pius tertius eſt appellatus, quique vixit diebus 26, dumtaxat. Cumque de alia ſucceſſoris electione ageretur, ijdem Cardinales Oliuerius, ac Iulianus de Ruuere magnis niſibus Magni Capitanei gratiam, ac fauorem implorarunt pro eorum electione, is autem Iulianus paginam albam eius manu ſubſcriptam ad Magnum Capitaneum direxit, in qua quicquid ſibi placeret ſcriberet, ac eam legem diceret, quam pro bono haberet conuenire Catholici Regis ſeruitio, magnis quoque additis promiſſis, & præſertim ipſius Magni Capitanei commodis, & vtilitati, atque electus eſt Pontifex is Iulianus die 10. Nouembris 1503. ac Iulius ſecundus vocatus.

Zurita in hiſtor. Reg. Cathol. li. 5. c. 73.

Ratio autem cur Magnus Capitaneus tam validè Oliuerio aduerſabatur, ne pontificatum aſſequeretur, ea eſſe poterat, quoniam Oliuerius is Gallorum Regis amicus, eiuſque partium ſtudioſus ab omnibus habebatur, iſq; Gallorum Rex Catholici Regis hoſtis erat infenſus, etenim duo hi Reges eiecto Federico Rege, Regnum Neapolis inuaſerant, illud inter ſe æqua lance diuidentes, Alexandro ſexto Pontifice aſſentiente, dein Catholicus pulſis Gallis, totius Regni dominus effectus fuerat, illudque integrè poſſidebat, & ſi tunc plures Barones, ac loca ibi eſſent, quæ Gallorum Regis partes adhuc fouebant. Gallorum verò Rex Regnum illud à Catholico eripere, ac propèdiem exercitum mittere ad Regni recuperationem intendebat, Carrafia autem familia Oliuerij, erat valdè potens, & numero, & opibus, & feudorum, ac vaſſallorum peramplo dominatu, & exiſtente Pontifice Gallorũ partibus ſtudioſo, Magnus Capitaneus Regni amiſſionem pro ſuo Rege proçul dubio verebatur.

Oli-

Digitized by Google

Oliuerius autem,& si pluries proximus fuisset pontificatui, illumque minimè adeptus esset,attamen tantæ semper fuit authoritatis apud Reges, & totius mundi Principes,vt vix pontificia corona ei deesset,sed constans fama tunc erat,quod si Iulio secundo superuixisset,ad pontificatum facillimè,& procul dubio assumeretur, at mors eum præripuit, mortuus est autem Romæ octogenarius,integra animi,& corporis valetudine abundè gauisus, cum quadraginta quatuor annis Cardinalis vixisset,obijt verò anno 1511. die 20.Ianuarij,cum fuisset Episcopus Albanus,Sabinus, Ostiensis, ac Veliternus,& sacri Collegij Decanus.

Iulianus Passer in Diarijs. Panuini. Ciaccon.

Eius corpus in ecclesia Sanctæ Marię super Mineruam in ipsius sacello honorificè sepultum est,quod inde postea Neapolim in cathedralem ecclesiam translatum est,& in sacellum ab eo instructum,quod sub corpus vocant, vt is testamento cauerat,in interfolo superiori repositum, vbi adhuc requiescit,eoque die 20.Ianuarij in metropolitana ecclesia,ac sacello subcorporis Hebdomadarij anniuersariuu agunt pro anima ipsius Oliuerij Cardinalis.

Sed quantum animi dolorem attulerit eius mors,non tam inquam suis, qui eum in medio spei amiserunt,sed eidemmet Pontifici, sequens diploma ab ipso scriptum ad Leonardum Grassum de Ruuere Cardinalem Agennensem,& Vrbis Legatum,& ad Iesue de Caieta Episcopum Asculanum eiusdem Vrbis Gubernatorem,apertè significat,hunc in modum.

Dilecto filio nostro Leonardo tituli Sanctæ Susannæ presbytero Cardinali Agennensi in alma Vrbe nostra Legato,& secundum carnem nepoti, & venerabili fratri Iesue Episcopo Asculano eiusdem almę Vrbis Gubernatori.

Dilecte fili, & venerabilis frater, Grauem animi dolorem accepimus audito obitu beatæ memorię Oliuerij Episcopi Ostiensis,Cardinalis Neapolitani nuncupati, erat enim firmissima sanctæ Apostolicæ sedis columna,cuius consilio, vtpotè sapientis, & optimi viri,libentèr in grauibus rebus vtebamur. Is vigore facultatis sibi concessę,& per nos confirmatę,testamentum,vt accepimus condidit. Quare volumus, & mandamus vobis,vt testamentum ipsum per exequutores in eo nominatos,& deputatos exequutioni ad vnguem demandari finatis. Datum in arce Mirandolæ Reginensis diœcesis, sub anulo Piscatoris die xxiiij. Ianuarij MD.XI. Pontif.nostri anno viij.

Vides quas laudes Oliuerius,non à priuatis hominibus, sed ab ipso Summo Pontifice reportauit,& cum ab humanis quoque decessisset, & prę sertim beatę memoriæ vir nuncupatur. Non ne scriptores omnes, quos superius retulimus,Oliuerium & vitę sanctitate, iustitia, religione, ac castitate alijs præstitisse vnico ore fatentur,prę ter Zuritam, qui Oliuerium taxat, quod ascendere ad Summum Pontificatum expetebat, etiam per extraordinarias,& illicitas artes,ac vias, quod nescio ex quibus authoribus decerpserit scriptor is,qui post annos circitèr centum ab eo floruit, quamuis idem Zurita veritatem fateri coactus sit,eidem Oliuerio dumtaxat tunc pontificatum deberi,vti digniori,& neminem ex Cardinalibus cum eo posse concurrere in pontificatu,& nullum ei prę ferendum ob eius rectitudinem, ac integritatem.

Iulianus quoque Passer,& Antonius Mercatantes in eorum Diarijs m. ss. rerum Neapolitanarum,Oliuerium tradunt virum admodum sanctæ, ac bonę vitæ fuisse,dum eius mortui meminerunt. Alphonsus quoque Ciacconius ait Oliuerium integerrimæ fuisse vitæ,plenæ strenuitate,& religione, & singulares in eo fulxisse virtutes. Ianus quoque Anysius in suis poematibus,de Oliuerij morte loquens ait.

Quum

Digitized by Google

Quum flos ille fragrans occubuit domus
Carrafæ, heu patriam morte Neapolim
Oliuerius vrbem, &
Luctu liquit in aspero.

Tandem, vt nihil de viro hoc præstantissimo prætermictamus, rosarum odoratum Oliuerius maximè abhorruit, de eo enim Pierius Valerianus Hieroglyphicorum lib. 8 ait.

Sunt in hominum genere permulti, qui rosarum halitum ferre non possunt, atque in ijs pretij quantiuis viri, nam cum Romę essem, vidi Oliuerium Caraffam magnæ celebritatis Cardinalem, qui rosarum tempore quotannis secedere cogebatur, seque intra suos, quos in Quirinali habebat hortos, claudere, custodijs ad ostia dispositis, ne quis aut salutantium, aut amicorum officij gratia rosam inferret.

Ad Oliuerium quoque plures extant epistolæ Iacobi Piccolominei Cardinalis Papiensis inter eiusdem Papiensis opera.

Habent quoque Franciscus Guicciardinus lib. 1. eius Historiæ, & Franciscus Belcarius Peguilio Metensis Episcopus lib. 5. Commentariorum rerum Gallicarum, ad annum 1494. Alexandrum sextum Rom. Pontif. ea die, quâ Carolus octauus Gallorum Rex cum valido exercitu Romam ingressus est, quæ fuit vltima Decembris 1494. in munitissimam Sancti Angeli arcem, quam Adriani molem nuncupant, præ incredibili timore eius Regis, se recepisse, ab Oliuerio Carrafa, & Baptista Vrsino dumtaxat Cardinalibus associatum.

1484.

ALEXANDER CARRAFA nobilis Neapolitanus, Oliuerij Cardinalis germanus frater, & (vt fertur) vnico partu editi, quo etiam morum similitudine vtebatur, ei Oliuerius Neapolitanam ecclesiam anno 1484. renunciauit, sibi eius ecclesiæ regressum per cessum, aut decessum reseruans, vt ijs temporibus fieri consueuerat, quod à Tridentina synodo fuit dein vetitum sess. 25. cap. 7. Innocentio 8. Rom. Pontif. assentiente, vt eius diplomate sub datum Romæ 12. Cal. Octob. 1484. cauetur, Alexander autem Roma profectus Neapolim ingressus est die 22. Decembris eiusdem anni 1484. ingenti ciuium lætitia, ac pompa, & ipsiusmet Ferdinandi senioris Regis, cui nèdũ ob ipsius virtutes, verum etiam Oliuerij merita carissimus erat, & familiaris. Iulian. Passer in Diar.

In Diarijs manuscriptis Antonij Feltrij legitur anno 1484. die 22. Decembris ingressum fuisse Neapolim Alexandrum Carrafam Archiepiscopum Neapolitanum simul cum Alfonso Aragoneo, & cum Capuæ Principe, atque alijs proceribus.

Alexander autem semper fidelem se, ac propitium eidem Regi, eiusque posteris exhibuit, vt cum oblata est occasio re ipsa ostendit, videns enim eundem Regem crudeli, atque ancipiti bello à proceribus Regni vexatum anno 1485. grauique captum ægritudine, & periculosè decumbentem, processiones indixit, quæ supplices preces pro eius salute funderent, atque Deum exorarent, effecitque vt castissimę virgines albis vestibus Beatæ Virginis indutæ longo ordine thuribula gestantes, sparso thure per templa immortali Deo preces effunderent. Eoque postea Rege multos post annos ab humanis erepto, nempè die 25. Ianuarij 1494. Alphõsus Calabrię Dux eius filius primogenitus eodem die per omnem ferè eam Ciuitatem equester deambulauit, atque ad maiorem ecclesiam processit, cui Clerus omnis, & ip- Ioannes Albinus de Bello inteſtino. Siluester Guarinus in suis Diarijs m.s.

Digitized by Google

& ipse Alexander Archiepiscopus obuiam euntes antè gradus eius ecclesiæ,magnis illum festis exceperunt, atque hymnum Te Deum laudamus, canentes,vsque quo ad maius altare peruenissent,cumque altaris gradus Alphonsus ascendisset Alexander Alphonsum genuflexum post multas quas recitauit orationes,precesque,tandem Regem Alphonsum eum vocauit

Imò (vt Tristanus Caracciolus in sua epistola de funere eius *Regis* Ferdinandi primi ait) die 31.eiusdem mensis Ianuarij ipsius *Regis* corpus solennissimè,ac penè incredibili pompa fuit sepultum in æde diui Dominici,ac describens Tristanus ordinem pompæ,ac processionis,quæ à Clero,magistratibus,ac populo Neapolitanæ vrbis celebrata est subdit, Regem Alphonsum eius filium ijs funeribus interfuisse,& pedestrem per ciuitatem perrexisse,facie coopertum,medium inter Neapolitanum, ac Cosentinum Archiepiscopos, ipsosque pontificalibus decentibus amictos vestibus, albis coronatos fuisse mitris,ac corpus ad ædem S. Dominici fuisse deductũ,vbi inter sacra à Francisco Puccio Florẽtino docto viro, ac insigni oratore magnificè pro concione idem Ferdinandus laudatus est.

Idem quoque Rex Alphonsus secundus eodem anno 1494.die 8.Maij solennitèr coronatus fuit in maximo Neapolis templo à Cardinali Montisregalis Alexandri sexti *Rom.*Pontif.Legato,maiori pompa, quam alius vnquã Neapolitanus *Rex* fuerit, vt Michael Ricius Neapolitanus lib.4. de *Regibus* Sicilię testatur.

Ioannes Aloysius Lellus in Historia ecclesiæ Montisregalis rem fusius narrat,& omissis ijs,quæ ad rem nostram non spectant, ea dumtaxat, quæ ad maioris ecclesiæ dignitatem pertinent referamus, ait enim Cardinalem Montisregalis à latere Legatum ab Alexandro sexto missum ad coronandum Alphonsum secundum Sicilię *Regem* Ferdinãdi senioris filium, Neapolim ingressum esse die 2.Maij 1494.cui omnes ferè *Regni* Prelati obuiã iuerunt, atque Rex idem obuiam occurrit, ac eius manum deosculari voluit,& dexteram manum ei tradidit, eumque associatus est ad ecclesiam vsque Neapolitanam,& Archiepiscopi palatium, vbi eius hospitium fuerat paratum,cumque die 8.eiusdem mensis, (qui festus fuit Ascẽsionis Domini,& Sancti Michaelis) idem Rex in ea metropolitana æde ligium, homagium,ac vassallum Summo Pontifici,& Apostolicę sedi in manibus eiusdem Cardinalis se constituisset,idem Cardinalis inter missarum solennia, eum de *Regno* inuestiuit,ecclesiæ vexillum ei tradens,solitis ritibus,ac cerimonijs,quæ in similibus fieri solent,& excogitari possunt,solenni ritu,regia corona exornatur,procerum plurium, & populi frequentia, assistentibus ibi Patriarcha vno,Archiepiscopis septem, & Episcopis quadraginta tribus,ac pluribns oratoribus magnorum principum, ac etiam Turcarum Regis oratore,qui in offertorio missę ecclesiam egredi iussus est,ac vniuersa ferè Regni nobilitate,cum nemo memoretur ex eius Regni *Regibus* maiori,ac magis exquisita pompa coronatus.Hæc Lellus. Inter eos Archiepiscopos credimus hunc nostrum interfuisse,vt par erat.

Eo præsule Carolus octauus Francorum *Rex* Regnum hoc Neapolitanum occupauit atque adeptus est,ac Neapolim ingressus die 21. Februarij 1495. & die dominico 3.Maij,quo solenne festum Sancti Ianuarij Martyris ex solito celebrabatur,ad missam audiendam ad maiorem Neapolitanam ecclesiam accessit,magna procerum,ac nobilium turma associatus, tribus etiam S.R.E.Cardinalibus,Archiepiscopis,& Episcopis, alijsque prælatis comitatus, ostensaque fuit ei *Regi* ampulla vitrea, in qua sanguis eius Sancti

Mar-

Digitized by Google

Martyris Ianuarij in argenteo,atque aureo tabernaculo posita asseruabatur,qui velut lapis durissimus erat, positus verò in eiusdem Sancti capitis conspectu,liquescere,ac ebullire antè omnium oculos cœpit, seu sanguis recens, ob q̃ nobile miraculum valdè Rex ipse,& Galli proceres, & populares omnes obstupuere.Hoc factum affirmat liber quidam de rebus Gallorum Gallico idiomate editus, ab Anonymo collectus ex varijs authoribus,qui de rebus Gallorũ scripserunt,cui titulus est,le Mirouer historial de France,qui Parisijs excusus est anno 1516.in fol.liber autẽ is penes nos est.

Cumque Ferdinandus iunior Rex bellis paritèr agitatus, ægritudinem incurrisset,atque de eius salute desperaretur,is Alexander die 6. Octobris 1496. generales processiones totius Cleri coegit,qui pro eius Regis incolumitate Deum exorarent,quibus Barones,nobiles,ac mulieres,atque populus omnis cereis facibus accensis interfuerunt, simul cum Alexandro hoc nostro Archiepiscopo,qui S.Ianuarij martyris caput, & sanguinẽ gestabat,Clerus autem omnis, & cęteri collachrimantes procedebant, sanguis verò eiusdẽ Sancti martyris velut aqua liquidus effectus est,illumque coram Rege in Capuano castro decumbente deduxerunt.At vt Domino placuit,eo Rege mortuo die 7.Octobris 1496.eodem die Federicus eius patruus à proceribus Rex acclamatus,Regni possessionem cœpit, ciuitatem eques circuiuit, ab infinito ferè Baronum,nobilium,ac ciuium numero associatus, ab Alexandro Archiepiscopo magnis solennitatibus in maiori ecclesia benedictus est,atque Rex salutatus. Iulian Passer in Diar.

Tradit Hieronymus Zurita in Historia Ferdinandi Regis Catholici lib 2.cap. 33.mortuo Ferdinando secũdo Siciliæ Rege,Neapoli die 7. Octobris 1496. eadem die Neapolim peruenisse Federicum Aragoneum Altamurę Principem eius patruum (erat enim absens à ciuitate, & audito nuncio de eius læthali ægritudine,Neapolim properauit sexdecim triremibus vectus) & electum,ac vocatũ fuisse,& inauguratum Regem,tùm à Baronibus, & proceribus Regni,qui tunc fortè in eadem vrbe,reperiebantur, tùm quoque è populo Neapolitano,qui ciuitatem ingressus est, & per nobilium sedilia equitauit,vbi nobiles ad ipsum vti eorum Regem debitis ceremonijs excipiendum congregati morabantur,eique homagij, ac fidelitatis iuramẽtum præstiterunt,& ad maiorem Neapolitanam ecclesiam perrexit, eique Archiepiscopus Neapolitanus, (qui tunc is Alexander Carrafa erat) cum Clero occurrit,& debitis solemnitatibus,quæ in simili casu fieri debent, ac solent,exceperunt,quibus peractis in castrum nouum se recepit.

Cumque (vt idem Zurita ibidem lib.3,cap.8.testatur) Rex idem Federicus ab Alexandro sexto Papa eius Regni inuestituram obtinuisset, à Cardinali Cæsare Borgia eiusdem Pontificis à latere Legato ad id missio, solennitèr,& magno gaudio,ac pompa eius Regni diadema susceptit in maiori Neapolitana ecclesia die 10.Augusti 1493.adstantibus innumeris Regni prælatis,& Baronibus,cuius solennia,cerimonias,ac pompam idem Zurita singillatim recenset,quę nostrum non est institutum referre.

Hoc etiam præsule Alexander sextus Rom.Pontif. Oliuerij Cardinalis precibus eidem Archiepiscopo facultatem impartiuit, glorioſum Sancti Ianuarij Martyris corpus è Montis virginis monasterio in Neapolitanam vrbem transferendi,à qua sexcentum ferè antè annos abfuerat,à Sicone, vt superius diximus Beneuenti Duce ablatum, & Beneuentum delatum, vnde postea in monasterium illud repositum fuerat,Alexander enim,cui ea trãslatio à Pontifice fuerat commissa, cum Alphonso Carrafa Montorij Comite,

Digitized by Google

te,cui etiam ab Oliuerio Cardinali eiusdem monasterij Commendatario, & summa à Regni Prorege eidem Comiti collata fuerat potestas, monasteriũ illud petijt, atque Sancti martyris pignora in fictili vrna recluſa reperta sunt,atque intus plumbea tabella antiquis litteris inciſa, Helenæ nomen habens.Alexander verò maxima humilitate, ac gaudio ea in patriam deduxit,& die 13.Ianuarij 1497. Neapolim ingreſſus est,& plenariam peccatorum indulgentiam Pontifex elargitus est ijs, qui eius translationi interfuiſſent, atque hunc in modum ſacra Ianuarij martyris, ac præcipui eius vrbis patroni pignora huic ciuitati reſtituta ſunt, eaque in maiorem eccleſiam delata,& poſtea in nobiliſſimo ſacello, quod ab Oliuerio conſtructum eſt,collocata.Teſtantur autem translationem hanc corporis Sancti Ianuarij è monaſterio Montis virginis Neapolim factam, præter Romanam eccleſiam in eius Sancti officio, & in Martyrologio Romano,Matthæus Afflictus in Conſtitut. Regni terminum vitæ ſub tit. de homicidijs puniendis, num.47.& in Conſtitut. si quis aliquem in tit. de ſpoliantibus hominem obitum,vel occultum,num.5.Iulianus Paſſer Neapolitanus in ſuis Diarijs rerum Neapolitanarum ad annum 1497.& alij.

Idem quoque Alexander Archiepiſcopus poſt translationem corporis Sancti Ianuarij in ciuitatem Neapolim,typographorum prelo in lucem edi curauit miſſas Sanctorum Neapolitanorum, & qui ibi ſolenni ritu coluntur, quæ Neapoli, ac eius diœceſi celebrari deberent, nempè SS. Ianuarij, Aſpren,Agrippini,Eufebij,Seueri, Athanaſij, & Agnelli eius vrbis patronorum,Sanctorum item Soſſij,Gaudioſi,Potiti, Eligij, Gregorij Armenenſis,& Sanctarum Reſtitutæ,Iulianæ,Candidæ,ac Patriciæ, ac miſſam pro vitanda mortalitate,& in fine ſic dicitur.

Reuerendiſſimus in Chriſto pater,& dominus noſter Alexander Carrafa diuina prouidentia Archiepiſcopus Neapolitanus Anno Domini 1497.*regnãte Federico Aragoneo,atque inuictiſſimo Sicilia,Hieruſalem,&c.Rege felicisſimo, ſe contulit in monaſterio Montis virginis diœceſis Auellini, & Neapolim cum auctoritate Sanctiſſimi domini noſtri domini Alexandri ſexti Pontificis Maximi,corpus Sancti almi Ianuarÿ,cum ſolemnitate maxima conduxit illud in maiori eccleſia Neapolitana,& ordinauit ſupradictas miſſas ſupraſcriptorum patronorum alma ciuitatis Neapol.ad laudem omnipotentis Dei,& gloriam ciuitatis Neap.*

Fuit Alexander bonus,ac diligens paſtor,Oliuerij fratris veſtigia ſecutus.

Hic quoque fornicem,ſiuè teſtudinem, vel abſidem, (quam cupulam vulgus vocat)maioris eccleſiæ labentem reſtituit,ac refecit, vt ex inſcriptione in marmorea tabula ibi appoſita perſpicitur hunc in modum.

Mentem ſanctam ſpontaneam honorem Deo,& patriæ liberationem.
Alexander Carrafa Archiepiſcopus Neapolitanus fecit 1484.

Et vt ab humanis decedentium in ciuitate Neapolis, & eius diœceſi pijs vltimis voluntatibus conſuleret,aliquot inſignes viros doctrina, & religione præſtantes anno 1494.adlegit,eoſque ſpeciales iudices, & cauſarum auditores fecit, qui defunctorum pias diſpoſitiones exequi curarent, eorumque hæredes ad id cogerent,vt ex pluribus à nobis monumentis inſpectis edocemur,in quibus ſic legitur.*Nicolaus Antonius Dei,& Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Muranus,Petrucius de Bellis V.I.D.Canonicus Fundanus,& Petrus de Fuſcis Canonicus Neapolitanus exequutores teſtamentorum,et vltimarum voluntatum omnium hominum decedentium in ciuitate,& diœceſi Neap per Reuerendiſſimum in Chriſto patrem dominum Alexandrum Archiepiſcopum Neapolitanum ſpecialitèr deputati.*

Idem

Digitized by Google

Idem Alexander Archiepiſcopus Neapolitanus à Rege Alphonſo ſecundo Aragoneo miſſus fuit orator vna cum Aloyſio Aragoneo Marchione Hieracij eius Regis nepote, Petro de Cueuara Comite Potentiæ, Antonio de Alexandro Neapolitano, & Aloyſio de Paladinis de Licio militibus legum Doctoribus, ad Alexandrum ſextum Romanum Pontificem in anno 1494. ad petendum ab eo Pontifice remiſſionem cenſus, quem is Rex ſingulis annis debebat pro Regno Neapolitano, nempè octo mille vnciarum auri ad pondus dicti Regni, pro recognitione dominij ipſius Regni, ſeruata forma inueſtituræ, quam is Pontifex ipſi Regi conceſſerat, ac etiam remiſſionem quinquaginta mille vnciarum auri marcharum ſterlingorum, quas debebat Cameræ Apoſtolicę pro iure inueſtiturę, & vnius palafredi albi, & boni quolibet triennio. Et idem Pontifex cum voto, & aſſenſu omnium Cardinalium relaxauit, ac remiſit dictum annuum cenſum, durante vita eius Regis, & dictas vncias quinquaginta mille, ſed ſolum Rex ipſe teneretur annis ſingulis mittere eidem Pontifici palafredum album, & bonum, ac decentèr ornatum pro ipſius Regni recognitione dominij, cum conditione tamen, quod idem Rex deberet Romanam eccleſiam tueri ab eius hoſtibus, & rebellibus, proprijs ſuis ſumptibus, & ſi neceſſe foret in perſona propria eam protegere, & pro defenſione terrarum, & bonorum eccleſiæ præfatæ, tenere claſſem, & exercitum maritimum, & terreſtrem, prout foret neceſſarium, ſuis ſumptibus, & expenſis, & quod pro cuſtodia maris, & tuitione ipſius à quibuslibet piratis, & incurſibus fidelium, vel infidelium, à Monte argentario, vſque ad Terracinam teneretur requiſitus à Romano Pontifice ſuis ſumptibus duas triremes tenere, vt inde nauigatio eſſet libera, quæ omnia Rex fide regia promiſit, & pro eo ij oratores, ac procuratores dicti Regis cum ſpeciali mandato, vt ex originalibus litteris eius Pontificis in membrana, ſub datum 11. Kal. Maij 1494. quibus Alexander Papa, ac omnes Cardinales ſubſcripſerunt, quæ ſeruantur in regia Cancellaria.

Tandem Alexander Romę diem clauſit extremum die vltimo Iulij 1502. eiuſque corpus Neapolim deductum eſt anno 1508. & in maiori eccleſia, & in ſacello ſub corporis reconditum, ac menſe Octobris eius funeralia dudùm Roma delati in cathedrali eccleſia magna pompa celebrata ſunt.

Habetur ipſius effigies in maiori eccleſia cum alijs Carrafiæ familiæ prælatorum imaginibus.

Extabat olim in cathedrali æde culcitra magna ab Alexandro hoc Archiepiſcopo confecta ex aurea tela, ac oloſerico in vmbilico, in ora autem ex ſerico nigro, vt habetur in actis viſitationis eius eccleſiæ à Mario Carrafa Archiepiſcopo anno 1574. celebratæ, quæ quidem culcitra temporis vetuſtate conſumpta eſt.

Eius anniuerſarium Capitulum die vltimo Iunij in dicto ſubcorporis ſacello celebrare conſueuit. Ex publico enim documento manu notarij Vincentij de Boſſis Neapolitani tabellionis rogato die 17. Iunij 1516. cauetur Ioannem Vincentium Carrafam Marchionem Montis herculis, hæredem quòdam Hectoris Carrafæ Ruborum Comitis conuentionem inijſſe cum Capitulo, & Canonicis maioris Neapolitanæ eccleſiæ pro celebrandis ſingulis annis tribus anniuerſarijs in cathedrali baſilica in ſubcorporis ſacello, nempè pro anima Oliuerij Carrafæ Cardinalis die 20. Ianuarij, aliud pro anima domini Alexandri Carrafæ Archiepiſcopi Neapolitani die vltimo Iulij, reliquum verò pro anima domini Hectoris Carrafæ ſeruata forma legati ipſius Hectoris.

Digitized by Google

In regiſtro quoque priuilegiorum 2. Magni Capitanei anni 1504. in regia Cancellaria fol. 176. legitur magnificus miles Hector Carrafa de Neapoli frater, & hæres quondam Alexandri Carrafæ Archiepiſcopi Neapolitani.

1503.

OLIVERIVS CARRAFA S.R.E. Cardinalis, & ſacri Collegij decanus, ac Sabinenſis Epiſcopus, Alexandro ab humanis ſublato, rurſus Neapolitanæ eccleſiæ præfuit, iure enim regreſſus Archiepiſcopatum recuperauit, cum ea eccleſia ad ipſum deuoluta fuiſſet, Innocentij octaui diplomatis authoritate, inſtructo celeriter Romæ proceſſu coram Orlando Vrſino Nolano Epiſcopo, cui id negotium à Pontifice commiſſum fuit, Apoſtolicas litteras ab eodem executore ſub datum Romæ die primo Auguſti 1503. obtinuit, quibus eam eccleſiam Oliuerio regreſſam, ac deuolutam declaratum eſt, ac Oliuerius per procuratorem eius eccleſiæ poſſeſſionem cœpit die 7. Auguſti 1503. per quem etiam Oliuerij litteræ ad Canonicos, & Capitulum tranſmiſſæ exhibitæ ſunt, ac palam ab eis lectæ, affectu, ac dilectionis amore vberius affluentes, quæ inſertæ ſunt in publico documento dictæ poſſeſſionis captæ eo die 7. Aug. hunc in modum.

A tergo. *Oliuerius Epiſcopus Sabinenſis, Cardinalis Neapolitanus, venerabilibus viris Canonicis, & Capitulo eccleſiæ noſtræ Neapolitanæ, nobis in Chriſto dilectis.*

Intus verò. *Venerabiles viri nobis in Chriſto dilecti.*

Superioribus annis ceſſimus eccleſiæ noſtræ Neapolitanæ in perſonam bonæ memoriæ Archiepiſcopi fratris noſtri, quem nunc, ſicut Domino placuit viam vniuerſæ carnis ingreſſum à Deo credimus virtutum ſuarum præmia conſecutum. Verum his annis, quibus noſter frater iſtæ eccleſiæ præfuit, affectum erga vos noſtrum minimè vnquam diminuimus, imò verò & nos, & ipſe & amorem auximus, & eccleſiam ipſam certè dileximus, in præſentiarum Archiepiſcopo, vt diximus ex humanis ſublato, nos auctoritate Apoſtolica ad eccleſiam noſtram regreſſi ſumus, illudque regimen, ſicut antea continuamus. Quam rem idcircò ſignificatam vobis eſſe volumus, vt adeſſe vobis paſtorem intelligatis, cuius vocem iampridem cognouiſtis, quique cauſas multiplices, ac magnificas habet, vos omnes vnicè diligendi, & iſtam eccleſiam excolendi multò magis, atque ornandi. Itaque vos omnes oratos magnoperè volumus in Domino, vt interim diuino cultui magno ſtudio incumbatis, atque ſeruitutis veſtræ penſum eccleſiæ perſoluatis, ſicut vos debetis, & nos maiorem in modum deſideramus; Ita enim fiet, vt veſtris nos inducentibus meritis, ſtudioſiores ſimus ad vos omni beneuolentiæ, & charitatis gratia complectendos, benè valete. Romæ die primo Auguſti 1503. Oliuerius Cardinalis, & Archiepiſcopus Neapolitanus manu propria.

1505.

BERNARDINVS CARRAFA patricius Neapolitanus, Oliuerij Cardinalis ex fratre nepos, & ab eo valdè dilectus, cui idem Oliuerius plures, ac ſupremos honores, & dignitates procurauit, Prioratum enim Neapolitanum ordinis Hieroſolymitani eius precibus eſt aſſecutus, dein idem Oliuerius Theatinum Epiſcopatum anno 1501. Pontifice annuente ei ceſſit, hinc Patriarcha Alexandrinus fuit creatus, vt ex actis conciſtorialibus perſpicitur, legitur enim in ijs anno 1503. die 29. Nouembris Patriarchatus Alexãdrinus confertur Bernardino Epiſcopo Theatino Reuerendiſſimi domini Cardinalis

Digitized by Google

dinalis Neapolitani nepoti. Illum quoque Oliuerius Cardinalem creari summo ſtudio procurauit, vt ſuperius diximus. Demum Archiepiſcopus ex Oliuerij ceſſione fuit, quod nobis acta conciſtorialia ſignificant, in quibus habetur, per mortem Bernardini Patriarchæ Alexandrini vltimi Archiepiſcopi Neapolitani, confertur ea eccleſia die vltima Martij 1505. Vincentio Epiſcopo Ariminenſi. Obijt autem Bernardinus die . . Maij 1505.

1505.

VINCENTIVS CARRAFA nobilis Neapolitanus, Hectoris Ruborum Comitis filius, cum Epiſcopus eſſet Ariminenſis, ex ceſſione Oliuerij Cardinalis eius patrui Neapolitanam eccleſiam Iulio ſecundo Papa annuente obtinuit die vltimo Maij 1505.

Habet Hieronymus Zurita in ſuis Annalibus coronæ Aragoneæ tomo 6. lib. 9. cap. 58. Iulium ſecundum Romanum Pontificem anno 1512. optaſſe Vincentium Carrafam Archiepiſcopum Neapolitanum, & Patriarcham ex eadem familia Carrafa Cardinales creare, eò quòd in moleſtiſſimis Italiæ temporibus eum Pontificem, ac Romanam eccleſiam maximis pecuniarum quantitatibus iuuiſſent. At Ferdinandus Rex Catholicus ſummis conatibus eam electionem impedire nitebatur, magnum enim inconueniens, ac maximè rebus ſuis aduerſari ſibi videbatur, ſi ad eam dignitatem eueheretur viri è Regno Neapolis, & præſertim de præcipuis, ac nobilioribus familijs Baronum (rebus Regni adhuc nutantibus) quamobrem omnem conatum Rex idem adhibebat, nullo pacto volens, vt ad eam dignitatem aſſumeretur aliquis è Carrafia familia, quod difficile tunc videbatur Pontificis voluntatem impedire, quin eligerentur. At ex improuiſo ſpes illa Vincentij purpureum galerum aſſequendi tunc euanuit, ob proximum eius Pontificis obitum, qui die 21. Februarij 1513. contigit, & ſi dein multos poſt annos eam dignitatem adeptus fuerit.

Interfuit autem is Lateranenſi Concilio, quod Romæ in Laterano celebratum eſt ſub Iulio ſecundo, & Leone decimo anno 1512. vſque ad eius Conſilij finem, quod anno 1517. peractum eſt, cui Vincentius vnus ex Pontificij aſſiſtentibus adfuit, eoque dimiſſo ad ſuam eccleſiam reuerſus eſt, poſt vndecim autem annos ab adepto archiepiſcopatu Neapolim venit anno 1518. Dum autem ſolennitèr vrbem (vt moris eſt) ingredi vellet, magna contentio, ac diſſidium exortum eſt inter nobiles, ſedilis Capuanæ, aliorumque ſedilium, ac etiam populum, ad quos nempè ſpectaret ius deferendi baculos vmbellæ, ſeu pallij in eo ſolenni Archiepiſcopi ingreſſu, id enim per annos 44. non contigerat, ab ingreſſu nempè Alexandri Carrafæ Archiepiſcopi anno 1484. quapropter Archiepiſcopus ſubſtitit per quatuor dies, & Auerſæ commoratus eſt, donec Raymundus de Cardona Regni Prorex eam litem dirimeret, & controuerſiam ſedaret, qui cum voto regij ſibi aſſiſtentis collateralis Conſilij, accitis quoque ad id, & adiunctis duobus alijs doctiſſimis viris ex regio Conſilio Sanctæ Claræ, ſententiam protulit, qua Capuanæ ſeſſionis nobilibus ius eos deferendi ſpectare declaratum eſt, eoſque pallij haſtas ſubſtinentes præſulem comitari, per quorum regionem, ac fines Archiepiſcopus ingreditur, per portam enim ciuitatis, quæ Capuana dicitur Archiepiſcopi Roma venientes à Summo Pontifice inſtituti ciuitatem ingrediuntur, eaque lex hodiè ſeruatur, ſententia autem die 9. Iunij 1518. his verbis concepta eſt, *quod in ingreſſu prædicti domini Archiepiſcopi*

Ex Concil. gener. vol. 5.

Capitul. & priuileg. Regn. Neapol.

Digitized by Google

Neapolitani nobiles sedilis Capuanæ deferant pallium per districtum dicti sedilis, vsque ad maiorem ecclesiam, cum pallio solito, & more consueto. Sicque Archiepiscopus is Neapolim ingressus est die Saturni 12. Iunij 1518. vt testatur Iulianus Passer in suis Diarijs, in cuius solennijs Alphonsus Ianuarius patritius Neapolitanus in suo libro, quod carmen sacrum inscribitur, & Clementi septimo Pontifici dicauit, epigramma cecinit, quod sic incipit.

Ad nos venisti pater, ò celeberrime patrum.

Dein paucos post annos Romam profectus est, vbi plures adeptus est honores, ac dignitates, mortuo enim Leone decimo Rom. Pontif. à sacro Cardinalium Collegio, sede vacante Vrbis Gubernator eligitur die 2. Decembris 1521. vt ex libro m.s. conclauis Clementis septimi conspicitur.

Extat quoque adhuc Mariani Sancti Barolitæ medici sua ætate pręclarissimi libellus de lapide rerum à vesica per incisionem extrahendo, domino Vincentio Carrafæ Archiepiscopo Neapolitano, & almæ Vrbis Gubernatori ab eo auctore nuncupatus.

Clementis quoque septimi Papę sibi comparauit familiaritatem, & vnus ex domesticis, & Papæ assistentibus prælatis creatus est, atque in eius bullis ad Neapolitanam ecclesiam spectantibus Romæ datis, sic se inscribebat.

Vincentius Carrafa Dei, & Apostolicæ sedis gratia Archiepiscopus Neapolitanus, & Sanctissimi domini nostri Papæ prælatus, & domesticus pariter, & assistens.

Dein ab eodem Pontifice S.R.E. Cardinalis Sanctæ Potentianæ tituli pastoris creatus est die 7. Maij 1527. deinde Cardinalis Sanctæ Priscę, demum à Iulio tertio Episcopus Cardinalis Albanus, dein Prenestinus, & quamuis Vincentium pretio ad Senatum, & Cardinalium Collegium adlectum fuisse, tunc temporis, quo Roma à militibus Borbonij vexabatur, Panuinius autumet, tres enim purpurei galeri venales fuerunt expositi, vt militibus stipendia exsoluerentur, ex Iouio tamen eius sęculi scriptore in vita Clementis septimi, qui omnibus interfuit, & Clementis fuit à secretis, id falsum deprehenditur.

Vacante item Episcopatu Anglonensi per obitum Ioannis Antonij de Scotijs Neapolitani, ea ecclesia ab eodem Pontifice collata fuit eidem Cardinali Neapolitano, sub datum in Vrbe veteri die 2. Septembris 1528. vt in Registro Com. 1. Principis Orangię fol. 3. in regia Cancellaria.

In catalogo Episcoporum ciuitatis Anagnię m.s. nobis ab ea ecclesia tũ missio, inter Anagnię Episcopos recensetur Vincentius Cardinali tituli Sanctæ Priscę anno 1534.

A Paulo tertio anno 1530. à latere Legatus relictus est in Vrbe, ob discessum eius Placentiam versus, cui præter eas facultates, quę cęteris legatis concedi solitæ fuerunt, alias etiam impartiuit, & demum faciendi, quæ ipsemet Pontifex facere potuisset, eius viri meritis id exposcentibns, & ex causis, quas idem Pontifex his verbis in suis litteris expressit.

Bullar. Roman. Pontif. *Et nihilominus singulari integritate, fidei constantia, iustitię, & rectitudinis zelo, clara prouidentia, ac longa, consumataque Vrbis, & curię praedictarum notitia intę euidentissimè comprobatis, nec non maturitate consilij per te arduis, & periculosis nostris, & dictæ sedis negotijs fideli experientia testimonium perhibente, prędictis, diligentèr perspectis, dignum censentes, vt te non minoribus prærogatiuis, quam prædecessores nostri Romani Pontifices alios, qui pro tempore fuerunt, in Vrbe Legatos prosecuti sunt, prosequamur, vltra prędictas omnes, & singulas alias facultates, &c.*

Ipsius quoque Vincentij precibus Paulus tertius Pontifex, considerans Neapo-

Digitized by Google

politanam ecclesiam inter alias insignem emicare, eidemque complures S.R.E.Cardinales præfuisse,ipsius decori,ac venustati,vt decentior, atque ornatior redderetur,consulens,Canonicis maioris ecclesiæ cõcessit,vt cappis ianthinis,seu vt vocant,violacei coloris,& rocchettis, vt Canonici basilici Sancti Petri de Vrbe assolent, exornari perpetuis temporibus potuissent,cum prius almutias deferre consueuerint,vt ex eius diplomate sub datum Romæ 8.Idus Martij anno 1537.quod in Canonicorum archiuio asseruatur, quamobrem eius ecclesiæ Canonici marmoream inscriptionem in Sanctæ Restitutæ ecclesia apposuerunt,hunc in modum.

Paulus tertius Pont.Max.in sacrorum pompis,ac cœremonijs huiusce maioris templi Canonicis ianthinis cappis,& rocchettis, vt Romæ in diui Petri assolet,exornari,concessit,quod in diplomate clarius datur intueri, procurante Vincentio Carrafa Card. Neap. ab incarn. dominica 1537. 8. Idus Mart.

Pius etiam quintus cum Canonicis eius ecclesię motu proprio concessisset,vt Apostolicorum Prothonotariorum,etiam in cappella ipsiusmet Pontificis existentium more,cappas,& rocchettum violacei coloris deferrent, & in ecclesiæ solennijs vterentur mitra,& baculo,quod ab immemorabili citra tempore habebant,ad instar Abbatum,baculi,& mitræ vsum habentium, atque ecclesiastica indumenta præter calices,& patenas benedicerent, eas postea litteras reuocauit, demum reuocationis litteris abrogatis, priores confirmauit,atque ampliauit,sub datum Romæ 4.Non. Martij 1571. quibus hucusque vestibus,ac prærogatiuis vtuntur.

Fecit idem Cardinalis Vincentius Carrafa in summo eius ecclesiæ altari custodiam ligneam deauratam pro sanctissimo eucharistiæ sacramento, & in marmore,quod eandem custodiam substinebat, eius nomen scriptum est, hunc in modum.

Vincentius Carrafa Cardinalis Neapolitanus.

Idem Vincentius Cardinalis obtinuit à Clemente septimo Romano Pont ius patronatum in sacello Sancti Ianuarij maioris Neapolitanæ ecclesiæ erecto à Cardinali Oliuerio Carrafa,nempè vt Vincentius is,& alij quidam de Carrafa familia eius consanguinei,eorumque successores constituere, ac deputare perpetuò possent ad nutum decem Cappellanos,sacristã,ac duos clericos eius sacelli seruitio per eundem Oliuerium addictos,cumque eius indulti litterę non fuissent ab eodem Pontifice ob eius obitum axpeditæ, Paulus tertius Papa eas elargitus est,in quibus is Pontifex multa commemorat de Sancto Ianuario martyre,eius decollatione,capitis, & sanguinis collectione,& crebris miraculis à Deo eius meritis, & intercessione gestis, deq; eius corporis translatione in ciuitatem Neapolis è monasterio Mõtis virginis ab Alexãdro Carrafa Archiepiscopo facta, de licentia Alexãdri 6. Papæ,& de concinno sacello ab Oliuerio Cardinali Carrafa in Neapolitana ecclesia erecto in eius Sancti honorem,& de pia deuotione eius ciuitatis erga eum Sanctum,litteræ autem sic se habent.

Paulus tertius Episcopus seruus seruorum Dei,ad perpetuam rei memoriam. Rationi congruit,& conuenit honestati,vt ea quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu litterę Apostolicæ desuper confectæ non fuerint, suum consequantur effectum. Dudum si quidem felicis recordationis Clementi Papæ septimo prędecessori nostro per dilectum filium nostrum tunc suum Vincentinum tituli Sanctę Priscę,tunc Sanctæ Pudentianę presbyterum Cardinalem Neap. nuncupatum expositio,quod retroactis temporibus cum post martyrium,& decollationẽ

Digitized by Google

S. Ianuarij Episcopi, & Martyris, illius gloriosũ caput cum sanguine in eius decollatione collecto in ecclesiã Neapolitana ad quã ritè translatũ fuerat sũma cũ veneratione conseruaretur, et propter crebra miracula, quę inibi altissimus ipsius S. Ianuarij, vt piè credebatur meritis, & intercessionibus operabatur, maxima Christifidelium ad dictũ S. Ianuariũ deuotio, & populi concursus habebatur, bonę memorię Oliuerius Episcopus Ostiensis S. R. E. Cardinalis etiã Neapolitanus nuncupatus, qui tunc in humanis agẽs dictæ ecclesiæ Neapolitanę ex dispensatione Apostolica diutius, & laudabiliter præfuerat pia deuotione, quam ad ipsum S. Ianuariũ gerebat ductus, eiusdem Sancti Ianuarij corpus glorioſum, quod apud monasterium Montis virginis ordinis Sancti Benedicti Auellinensis diœcesis, quod dictus Oliuerius Episcopus tunc ex concessione, & dispensatione Apostolica in comendam obtinebat, tunc conseruabatur per similis memoriæ Alexandrum olim Archiepiscopum Neapolitanum ipsius Oliuerij fratrem cum debitis solennitatibus in similibus adhiberi solitis de dicto monasterio ad prædictam ecclesiam Neapolitanam de licentia piæ memoriæ Alexandri Papę sexti prædecessoris nostri tunc sui transferri procurauerat, ac pro maiori ipsius Sancti Ianuarij veneratione in eadem ecclesia sub illius cappella maiori tribuna nuncupata vnam cappellam marmoream varijs sculpturis ornatam in honorem eiusdẽ Sancti Ianuarij magnis sumptibus, & expensis de proprijs bonis suis opere sumptuoso à fundamentis erexerat. Et cum in ea dictum corpus honorificè collatum extitisset, varijs ornamentis ad cultum diuinum necessarijs decorauerat, ac de suis proprijs bonis temporalibus pro vno sacrista, & decem Cappellanis, ac duobus clericis, qui inibi in diuinis continuò deseruiunt, & ad nutum patronorum ipsius cappellæ pro tempore existentium amouibiles existerent, sub spe, seu animo, & intentione, vt verisimile erat, quod ipsius Oliuerij Episcopi fratres, et nepotes, ac eorum descendentes dictæ cappellę patroni, & qui sacristam, & Cappellanos, ac clericos prædictos eidem cappellę in diuinis deseruituros ad eorum nutum amouibiles deputare possent ab Apostolica sede constituerentur, & deputarentur, sufficienter dotauerat, & quod licet post obitum ipsius Oliuerij Episcopi eius hęredes sacristam, & Cappellanos, ac clericos huiusmodi ad seruitium ipsius cappellę ad eorum nutum deputassent, nihilominus de deputatione ipsorum hęredum in patronos prædictę cappellæ forsan aliter non apparebat, nec doceri poterat, ac per eundem Vincẽtium Cardinalem, qui eidem ecclesiæ Neapolitanę ex concessione, & dispensatione similibus etiam tunc præerat, & vt asserebat ipsius Oliuerij Episcopi ex fratre nepos, ac vnus ex eius hæreditibus existebat, eidem Clementi prædecessori humiliter supplicato, vt eundem Vincentium Cardinalem ratione personę suę, & non ecclesiæ Neapolitanę, ac dilectos filios Iacobum ipsius Vincentij Cardinalis fratrem, nec non nobilem virum Fabritium Comitem Kuborum, & Franciscum, ac Ioannem Thomam, & Oliuerium eorundem Vincentij, & Iacobi ex quondam Antonio eorum fratre prædefuncto nepotes, & eorum descendentes in stirpes, & non per capita, eiusdem cappellæ patronos in perpetuum constituere, & deputare, aliasque in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaretur, prædictus prædecessor, qui personarum quarumlibet, præsertim eiusdem Romanæ ecclesiæ Cardinalium votis per quę sibi, & consanguineis, ac posteris suis honor accresceret, fauorabiliter annuebat, eaque fauoribus prosequebatur opportunis, huiusmodi supplicationibus inclinatus sub data videlicet decimo septimo Kal Nouembris Pontificatus sui anno quinto Vincentium Cardinalem ratione personę suę, & non ecclesiæ Neapolitanę, ac Iacobum, necnon Fabritium, & Franciscum, ac Ioannem Thomam, & Oliuerium, ac eorum descendentes præfatos in stirpes, & non per capita dictæ cappellę patronos, & qui sacristam, Cappellanos, & clericos, qui in ipsa cappella in eisdem diuinis deseruire tenerentur ad eorum nutum amouibiles deputare possent, Apostolica authoritate constituit, & deputauit, ac ius

pa-

patronatus, seu deputandi ad nutum amouendi sacristam, Cappellanos, & clericos prefatos eisdem Vincentio Cardinali ratione persone sue, & Iacobo, ac Fabritio, & Francisco, necnon Ioanni Thome, & Oliuerio, ac descendentibus perpetuò reseruauit, concessit, & assignauit, decernens ius patronatus, seu deputandi ad nutum amouendi sacristam, Cappellanos, & clericos huiusmodi Vincentio Cardinali, & Iacobo, & Fabritio, ac Francisco, necnon Ioanni Thome, et Oliuerio, ac descendentibus predictis, non ex priuilegio, sed ex fundatione, et dotatione acquisitum censeri, et illi nullo vnquam tempore, etiam per sedem predictam, nisi de eorundem patronorum expresso de consensu, de quo per publica documenta autè derogationem huiusmodi legitimè constare deberet, derogari posse, sicque per quoscumque Iudices sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi facultate iudicari debere, et irritum, et inane si secus super iis à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter cõtingeris attemptari, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscumque, ne autem de constitutione, deputatione, reseruatione, concessione, assignatione, & decreto predictis pro eo, quod super illis ipsius Clementis predecessoris eius superueniente obitu littere confecta nõ fuerint, valeat quomodolibet hesitari, ipsique Vincentius Cardinalis, & Iacobus, et Fabritius, et Franciscus, necnon Ioannes Thomas, et Oliuerius eorum frustentur effectu, volumus, et similiter Apostolica authoritate decernimus, quod constitutio, deputatio, reseruatio, concessio, assignatio, et decretum Clementis predecessoris huiusmodi à die decimo-septimo mensis Nouembris suum sortiantur effectum, proinde ac si super illis ipsius predecessoris littere sub eiusdem diei data confecte fuissent, prout superius enarrãtur, quodque presentes littere ad probandum plenè constitutionem, deputationem, reseruationem, concessionem, assignationem, et decretum Clementis predecessoris huiusmodi vbique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur, nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostre voluntatis, et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud Sanctum Petrum Anno incarnationis Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quarto, tertio nonas Nouembris, Pontificatus nostri Anno primo.

Tandem bonus hic Prelatus cum Neapolitanam ecclesiam multis annis rexisset, atque bono pastore digna egisset, Franciscum Carrafam fratris filium anno 1530. die 24. Ianuarij Pontifice annuente socium sibi assumpsit, atque ambo Neapolitanam ecclesiam regebant, Rome residentes, atque Vincentius is sibi omnimodam, & integram bonorũ mensæ archiepiscopalis Neapolitanæ, in spiritualibus, & temporalibus administrationem, auctoritate Apostolica reseruauit, Franciscus verò Electus tantummodò nuncupabatur, quod vsque dum vixit Vincentius, perdurauit, concessiones, aliaque ad eam ecclesiam pertinentia, vel à Vincẽtio Cardinali dumtaxat, vel ab vtriſque expediri comperimus, hunc fermè in modum.

Vincentius Carrafa tituli Sanctæ Priscæ S.R.E. presb. Cardinalis Neapolitanus, qui ecclesiæ Neapolitanæ ex concessione, et dispensatione Apostolica in spiritualibus, et temporalibus præesse dignoscitur, et Franciscus Carrafa Electus Archiepiscopus nepos dicti domini Cardinalis.

Cęterum Iacobus Prefectus Siculus poeta in suis Canticis de verbo Dei, quę prodierunt Neapoli ex officina Ioãnis Sultbacchij anno 1537. eidem Vincentio Carrafę Cardinali Neapolitano dicati, in nuncupatoria epistola ad eundem Cardinalem, multa ait de Vincentio hoc nostro, quę ad eius vitam, moresque pertinent, illum enim commendat ab animi magnitudine, atque

u-

Digitized by Google

humanitate,qua excellit,quę quidem humanitas tanta eſt, vt nèdum clariſſimis viris,ſed etiam poſtremę ſortis hominibus pateret,qui comem, benignum,affabilem eum eſſe viderent,vti optimum principem decet, & ab omnibus famę illuſtris celebritas ſit comprobata,ac iure doctiſſimus quiſque ſe eius patrocinio,amicitięque inſinuare non ceſſaret,& ad eum vti decus,& prędidium bonorum, viri doctiſſimi ea tempeſtate, velut ad portum confugerunt optatum,ac is ſtudioſorum commercium amaret, atque foueret,ocium is damnabat,ac deſidiam,perinde ac rem pertiferam corporibus admodum damnoſam.Is vero apud ſe habebat,vti Auguſti Mecænas viros doctos,ex quibus erat Ioannes Anchraſinus Macerata ſenex lepidiſſimus, medicuſque optimus,ac illuſtris,qui ei carus erat, ceù Auguſto Antonius muſa,vel tanquam Dioniſio Ariſtippus. Coſmus Iacomellus in medicina redolens Æſculapium,Baſilius eius à ſecretis,centumque artium vir. Lucas Gauricus, qui in ſtellarum obſeruatione non inferior eſt Hypparcho. Ianus Paulus Thyſius Iureconſultiſſimus. Sempronius Amaranthus non minus philoſophus,quam orator.Fabius Vmber Apollinis, muſarumque comes.Franchinus ad vnguem vates,qui non minus candoris in ſcribendo, quam ſalis habebat;& qui eius aulam ſplendidam condecorant hoc vnum teſtantur,ſe de illo benemeritos prędicant,eumque bonis muſis ſinus aperire benignos,vt olim Oliuerius Carrafa patruus eius Cardinalis ampliſſimus,qui in hominum memoria,ſermoneque perpetuò verſabitur,nam iuſtitia,religione,doctrina,prudentia,caſtitate alijs pręſtitit, arduiſque ex rebus ſemper gloriam reportauit,& ſine inuidia ab omnibus principibus colebatur,cuius tunc doctrinam,moreſque candidos, maximèque imitandos Franciſcus Carrafa eius nepos Neapolitanus Archiepiſcopus ſtudioſè ſectabatur,quod de eo Vincentio longè ante itidem dicit, qui nullum hominem inhonoratum,inanemque dimictebat.Hæc Iacobus Prefectus.

Petrus quoque Grauina Neapolitanus poeta inſignis, atque Ianus Anyſius pariter Neapolitanus poeta in eorum libris,Vincentium hunc noſtrũ Cardinalem celebrant.Meminit quoque ipſius Matthæus Afflictus in Conſtit. ſi quis aliquem,num.9.ſub tit.de ſpoliantibus hominem,&c.

Obijt autem Vincentius Neapoli die . . Septembris 1540. & in maiori eccleſia in ſubcorporis ſacello ſepultus eſt,abſque aliqua inſcriptione.

In Regiſtr. Conſultarũ 23.an.1541. vſq;ad 1543 In actis regię Cameræ Summariæ comperimus Cardinalem Vincentium Carrafam Abbatem fuiſſe Abbatię Sancti Ioannis in Lamis,ac facultatem obtinuiſſe à Sede Apoſtolica teſtandi vſque ad ſummam ducatorum octo mille,ac teſtamentum condidiſſe,in quo hęredem inſtituit eundem Franciſcũ Carrafam Archiepiſcopum Neapolitanum eius nepotem.

Vidimus quoque eius Cardinalis plumbeum numiſma, ſimulachrum habens viri valdè ſenis,prolixam barbam geſtantis, in quo ſcriptum erat Vincentius Carrafa Card. Neapol.

1530.

FRANCISCVS CARRAFA Antonij Ruborum Concitis filius, cui Vincentius Carrafa Cardinalis eius patruus Neapolitanam eccleſiam anno 1530. ea conditione,quam ſuperius diximus,renunciauit, atque ob ipſius Vincẽtij mortem anno 1540.pleno iure dignitas ad Franciſcum peruenit,paruo tamen tempore illa fruitur.

Cum autem is adhuc Romę moraretur, Leonardo de Magiſtris Caprearum Epi-

Digitized by Google

Episcopo eius generali Vicario precepit, vt publicaret, atque indiceret generalem visitationem eius ecclesiæ, ac diœcesis, quam is Archiepiscopus celebrare intendebat, quamobrem idem Vicarius eam visitationem indixit, edicto sub datum Neapoli die 24. Martij 1542. in quo asserens postquã idem Archiepiscopus electus fuerat ad Neapolitanam ecclesiam, & fuerat consecratus, & eius ecclesiæ administratio, & iurisdictio ad eum peruenerant, non sinè graui animi dolore se audisse, à multis retro annis cessasse visitationem ciuitatis, ac diœcesis Neapolitanæ, quapropter eundem Franciscum decreuisse de proximo discedere à Romana curia, ac Neapolim se conferre, animo cum effectu eam visitationem personalitèr conficiendi. Cumque Franciscus Neapolim se contulisset, illicò eam visitationem indixit, alio edicto sub datum Neapoli die 13. Aprelis 1542. & magno labore, ac diligentia eam visitationem personalitèr confecit eodem anno 1542. cuius visitationis acta adhuc seruantur in archiuio eius ecclesiæ, nempè visitationis maioris ecclesiæ, Hebdomadariorum, & parrochialium ecclesiarum. An autem eam visitationem perfecerit, & reliquas ecclesias, & loca huius ciuitatis, & diœcesis visitarit, nobis non habetur exploratum, cũ eius visitationis acta præter prædicta non supersint.

Cæterum (quod ad Neapolitanæ ecclesiæ patrimonium pertinet) cum Insulam Nesidem is Archiepiscopus suæ ecclesię nomine possideret, vna cum turri, fundis, vineis, mari, piscarijs, alijsque eius iuribus, quæ à Neapolitano portu sex mille circiter passibus distat; eam Petro Vrsanco per eius procuratorem, cum ipse Franciscus Neapoli abesset, die 3. Aprelis 1544. annuo censu præscripto aureorum quatuordecim cõcessit, quod Romæ is Archiepiscopus die 5. Maij 1544. ratum habuit, eaque postmodum concessio Frãcisco ab humanis sublato Apostolico assensu roborata est decreto ab Apostolicis commissarijs lato, cum Neapolitanam ecclesiam eius successor regeret, die primo Iunij 1545. Processus S. C. inter D. Io. Piccolhominеum, & Hieronymum Mõtenigrũ penes Sanctũ Actuarium.

Hæc est Nesis illa Insula scriptorum memoria illustris, in Campanię ora, ac Campano lictore, inter Neapolitanum nempè, ac Puteolanum sinum, inter Pausilippum videlicet, ac Puteolos posita, quæ etsi parua sit, mille, & quingentum dumtaxat passuum ambitus, (cum & νησος etiam Græcè parvam Insulam significet) Neapolitanorum tamen delicium habetur, ob cœli clemẽtiam, aliaque naturæ dona, & procerum antiquitus habitatione insignis, in qua non parua olim pecuniarum summa in conuiuijs celebrandis, ac voluptatibus consumpta est. Nauigantibus ob tutissimam eius stationem notissima, arx quoque est munitissima, in eius acie rotunda, quæ vndique perspiciens speculatrix tota illa ora, ac tractu colitur, oleis, & vinea, fructibus, ac piscatione, curriculorum quoque, & phasianorum olim copia percelebris.

Meminerunt eius insulæ inter alios Cic. x. Philippic. vbi de Bruto loquẽs ait.

At hunc ipsis ludorum diebus videbam in Insula clarissimi adolescentis Luculli propinqui sui.

Eam fuisse Nesidem Insulam, ad Actium scribens lib. 16. epist. 17. apertè declarat, dum ait.

Bruto tuæ literæ gratę erant, fui enim apud illum multas horas in Neside, cum paulò antè tuas litteras accepissem.

Idem Cic. epist. 3. eiusdem libri Hęc ego conscendens è Pompeiano tribus actuariolis, decem scalmis, Brutus erat in Neside, etiam nunc Neapoli Cassius

Ex quibus verbis Ciceronis elicimus, eam insulam in Luculli ditione tũc esse.

Pli-

Digitized by Google

Plinius Nesidis Campaniæ Insulæ meminit lib. 19. cap. 8. eiusque asparagum laudat.

Lucanus lib. 19. cap. 8. & Statius lib. 6. Syl. tetrum aerem Nesidi tribuunt ob syluas, quæ tunc ibi erant, sic enim Lucanus.

tali spiramine Nesis
Antraque letiferi rabiem Typhonis anhelant.

Statius autem epist. 52.

inde malignum
Atra respirat pelago circumflua Nesis.

Idem Statius.

Siluaque qua fixam pelago Nesida coronat.

Eius insulæ meminisse credimus Athenæum lib. 9. cap. 22. dum de cuniculis loquens, sic ait.

Cum Neapolim is è Dicaarchia (ideſt Puteolis) *nauigaret, in insula è terra parum dissita, quę ad extremam Dicaarchię partem iacens hominibus paucis incolitur, & his abundat cuniculis.*

Alius verò Athenęi interpres è Græco sic transtulit.

Nosque complures eorum vidimus (ideſt cuniculos) *cum Neapolim ex Puteolo nauigaremus, est enim insula quædam non procul à terra in extremis Puteoli partibus, quę à paucis hominibus habitatur, multosque habet cuniculos.*

Iacobus Sannazarius hæc de Neside ecloga prima.

Piscosamque lego celeri Nesida Phaselo.

Idem Sannazarius in Arcadia, ecloga 12. sic ait.

Dimmi Nisida mia, così non sentano
Le riue tue giamai crucciata Dorida,
Nè Pausilippo in te venir consentano,
Non ti vid' io poco anzi, herbosa, & florida,
Habitata da Lepri, & da Cunicoli?
Non ti vegg' hor piu ch'altra incolta, & horrida.
Non veggio i tuoi receſſi, e i diuerticuli
Tutti cangiati, & freddi quelli scopuli,
Doue tempraua Amor suo ardenti spiculi?

Ioannes quoque Pontanus in Lyricis carmen cecinit de Antiniano nympha Iouis, & Nesidis filia in qua poeticè ludens, Antinianum delitiosum collem Neapoli positum, & quem is nympham esse fingit, Iouis, & Nesidis filiam esse fabulatur.

At quem in modum ad Neapolitanę ecclesię ditionem peruenerit, nos adhuc latet, sed fortasse possessio Insulæ cum castro, quam Constantinus magnus Neapolitanæ ecclesiæ (vt superius suo loco diximus) dono dedit, Nesis Insula est. Sed quid in re tam remota sit certè affirmandum, ignoramus. Scimus tamen in inuentario bonorum Neapolitanæ ecclesiæ, regiæ Camerę iussu anno 1485. confecto, cuius superius mentio habita est, eam Insulam inter eius bona esse descriptam, atque ad annuum canonem Raymundo Griffo concessam, sic habet inuentarium.

Item possidet (idem dominus Archiepiscopus Neapolitanus) Insulam Nisitę, locatam per eum domino Raymundo de Griffo ad annuum censum.

Item paludem Nisitæ cum nemore.

Fertur quoque eam Insulam à Gaspare de Diano Neapolitano Archiepiscopo concessam fuisse in emphiteosim anno 1440. vt in eodem Gaspare diximus, quod nobis adhuc incompertum est.

Eam

Digitized by Google

Eam deinde Insulam post concessionem à Francisco hoc nostro Archiepiscopo factam Petro Vrsanchæ, eiusdem Petri hæredes eam vendiderunt domino Martino Seghuræ Præsidenti regiæ Cameræ die 11. Augusti 1553. pro ducatis tribus mille, cum onere soluendi Archiepiscopo Neapolitano, & eius mensę dictum annuum censum ducatorum quatuordecim, asserentes iam disposuisse eam vendere pro vtili, ac expedienti causa ipsorum hæredum, ex eo præsertim, quod ea Insula, & turris magna indigebat impensa, tam pro custodia, & defensione ipsius, quam pro perficienda fabrica dictæ turris, cultura vinearum, & parum vtilitatis eis afferebat, & ex quamplurimis etiam alijs causis illam vendere decreuisse, & stante etiam decreto sacri regij Consilij eodem die 11. Augusti 1553. lato super venditione prædicta, respectu vnius ex dictis hæredibus minoris, vt publico documento cauetur.

At dein idem Martinus Seghura die 11. Decembris 1554. declarauit eam Insulam emisse à dictis hæredibus Petri Vrsanchæ ad instantiam domini Alphonsi Piccolominei Ducis Amalphiæ, & ad eius beneficium, eiusque nomine, seque in ea habere nudum nomen, ideoque illam cessit eidem Duci.

Dum autem eam Insulam idem Alphonsus Amalphiæ Dux possideret, Paulus quartus Pontifex Max. illam redimi iussit ex pecunia Camerę Apostolicæ, & restitui eidem Duci ducatos termille, pro quibus eam emerat à Petro Vrsancha, cum in emphiteosim perpetuam fuisset concessa pro dicto censu ducatorum quatuordecim, in mensæ ipsius archiepiscopalis detrimentum, & damnum dictæ ecclesię, vt ex eiusdem Pontificis litteris sub datum Romę die 12. Septembris 1558. quas inferius in eodem Paulo quarto recitabimus. At eę Pontificis litteræ nullum sortitæ sunt effectum, nec Insulæ restitutio facta fuit, ob eius Pontificis secutum obitum, Amalphiæ quoque Duce eam restituere renuente, sed illam eius heredes vsque ad patrum nostrorum tempora possederunt.

De controuersia item habita inter Marchionem Iliceti, & Ioannem Piccolomineum filium ipsius Alphonsi Amalphię Ducis, super legato facto per dictum Alphonsum Ducem in eius testamento, & codicillis dictę Insulę Nisitę, agit Vincentius de Franchis decis. 169.

At cum pluries post Francisci Archiepiscopi concessionem fuisset ea Insula alienata Neapolitanis pro tempore Archiepiscopis irrequisitis, & ad manus tandem domini Matthęi de Capua Conchanorum Principis peruenisset, Alphonsus Cardinalis Gesualdus Neapolitanus Archiepiscopus nostris diebus, Regis Consilium adijt, atque eam Insulam sibi, suæq; ecclesię vti deuolutam, atque apertam adiudicari petijt, cōcessionis pactis actentis, cum non nisi Neapolitanis Archiepiscopis in scriptis assentientibus eam alienare licuisset, actamen, idem sacrum Consilium æquitatem sequens, loco assensuum, qui in ijs alienationibus ex forma concessionis requirebantur, laudemia deberi censuit, sententia super hoc lata. Processus Cardinalis & Archiep. Neap. cum Principe Conchæ pones Sarrum Actuarium.

Tandem cum ea Insula in huius ciuitatis Neapolis ditionem peruenisset, eadem ciuitas die 16. Septembris 1623. vendidit V. I. D. Ioanni Vincentio Macedonio quondam Camilli, Insulam, seu terram Nisitæ, cum castro, seu fortellitio, domibus, seu palatio, domibus paruis, ædificijs, taberna, seu magazeno, cellarijs, oliuetis, tappetis, vineis, arbustis, bonis, membris, litore, & situ maris, alijsque corporibus, iurisdictionibus, & iuribus quibuscumque, & integro eius statu, cum onere census annuorum ducatorum quatuordecim debitorum mensæ archiepiscopalis Neapolitanæ, pro pretio ducatorū

quin-

Digitized by Google

quindecim mille,& quingentum, vt ex publico instrumento rogato manu notarij Ioannis Leonardi de Aulisio.

Ea tamen Insula, & si ab antiquis temporibus Neapolitanę ecclesię fuerit,& adhuc quoque directum eius dominium habeat,attamen paruit, & adhuc paret in spiritualibus Puteolano Episcopo.

Tandem Frāciscus hic noster Archiepiscopus,Romæ ab hac vita discessit, vbi vt plurimum incolatum fecerat, cum Reuerendum dominum Oliuerium Carrafam eius coniunctum,procuratorem constituisset, qui ipsius nomine Neapolitanæ ecclesię res curaret.

De eius obitu sic habetur in Calendario veteris manuscripti missalis è pergameno ecclesię Sancti Eligij huius ciuitatis, quod penes nos asseruatur. *30.Iulij 1544.obijt dominus Franciscus Carrafa Archiepiscopus Neapolitanus.*

A Canonicis,& Capitulo eius ecclesiæ Neapolitanæ creatus fuit Vicarius Capitularis in spiritualibus,ac temporalibus sede vacante, Albericus Iaquintus Canonicus eius ecclesiæ,ac Episcopus Telesinus in mense Augusti 1544.

1544.

FRATER RAINVCIVS FARNESIVS patritius Romanus Pauli tertij Rom. Pontif. nepos ex Petro Aloysio Parmæ,& Placentiæ Duce filio, & Octauij dein Ducis,Alexādrique Cardinalis Farnesij frater,miles fuit ordinis Hierosolymitani,Patauij,& Bononiæ philosophiæ, cæteriscque liberalibus incumbens studijs,mirificè in illis profecit,Græcè potissimum, & Latinæ linguæ doctissimus fuit,hinc Venetiarum Prior constituitur,est autem Prioratus is sacerdotij Hierosolymitani ampliſſimi titulus.

Cumque vacasset Neapolitana ecclesia,idem Pontifex die 13.Augusti 1544. eam contulit Rainucio eius nepoti adolescēti ætatis annorum quindecim, qui tunc Patauij in scholis agebat,administrationem nempè prius eius ecclesiæ in temporalibus,& spiritualibus ad certum tempus ei commisit, dein illum de ea ecclesia prouidit, scripsitque ad Fabium Arcellam patritium Neapolitanum Bisiniani Episcopum,ei significans eius ecclesiæ prouisionē eo modo factam in personam dicti Rainucij,cumque is Pontifex in ea prouidere intenderet de idoneo aliquo Episcopo in Vicarium,qui in dicta ciuitate Neapolis,eiusque diœcesi exercere pontificalia potuisset,& ne interim ea ecclesia detrimentum aliquod in spiritualibus,ac temporalibus pateretur,præcepit eidem Bisiniani Episcopo,vt Rainucij Electi nomine eius ecclesiæ Possessionem,regimen,& administrationem susciperet, & pro dicto Rainucio donec ab eodem Rainucio aliud haberet in mandatis,perageret omnia,quæ ad iurisdictionem ciuilem,criminalem,& mixtam spectarēt, & quicquid ei videretur,faceret,quæ verò ad spiritualia, & ordinē pertinerent interim is ad eius Pontificis beneplacitum perageret,vsquequo non fuerit in his deputatus, ac constitutus Vicarius, vt ex Apostolicis litteris, quę sic se habent.

A tergo. *Venerabili fratri Fabio Episcopo Bisignan.* Intus verò.

Paulus Papa III.

Venerabilis frater salutem,& Apostolicam benedictionem. Cum nuper dilectum filiū Raynutium Farnesium Electum Neapolitanum in administratorem in spiritualibus, & temporalibus ecclesiæ Neapolitanæ tunc per obitum bonę memorię Francisci Carapha Arbiepiscopi Neapolitani apud sedem Apostolicam defuncti,pastoris solatio destitutæ ad certum tunc expressum tempus constituerimus, & deputauerimus,

& de-

Digitized by Google

& deinde de persona sua eidem ecclesię prouiderimus, prout in nostris inde sub plumbo confectis litteris plenius continetur, ac in eadem ecclesia idoneum, & catholicum antistitem suffraganeum, qui in ecclesia huiusmodi, ac ciuitate, & diœcesi Neapolitana pontificalia exercere valeat, constituere, & deputare intendamus, nos ne interim ecclesia ipsa in spiritualibus, & temporalibus detrimentum subsistineat, prouidere volentes, per præsentes tibi committimus, & mandamus, quatenus dictis nostris litteris tibi præsentatis, ipsius ecclesię illiusque regiminis, & administrationis possessionem per te, vel alium, seu alios dicti Raynutij Electi nomine, & pro ipso alias iusta dictarum litterarum formam, & tenorem capias, & retineas, & pro eodem Raynutio, donec aliud ab eo habueris in mandatis omnia, & singula, quę iurisdictionis ciuilis, seu criminalis, aut mistę erunt, quę verò spiritualia, & ordinis fuerint, vsque ad constitutionem, & deputationem suffraganei huiusmodi, & interim ad beneplacitum nostrum in ecclesia ciuitatis, & diœcesis prędictę facias, & decernas, super quibus omnibus, & singulis plenam, & liberam authoritate Apostolica per easdem præsentes facultatem, & potestatem tibi concedimus, & impartimur, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Romę apud Sanctum Petrum sub anulo piscatoris die 20. Augusti 1544. Pontificatus nostri anno decimo.

Fab. Episcopus Spoletanus.

Idem quoque Pontifex de his omnibus ad Petrum Toletanum Regni Proregem scribens, hortatur illum, ac rogat, vt ei electioni faueret, tam in eius ecclesiæ possessione adipiscenda quam in reliquis, quæ ad hęc oportuna forent, hunc in modum.

A tergo. *Dilecto filio nobili viro Marchioni Villefranchę Viceregi Neapolis.*

Intus verò. *Paulus Papa tertius. Dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Nuper dilectum filium secundum carnem nepotem nostrum Raynutium Farnesium multa virtute prędituin, adolescentem, non affectui sanguinis magis, quam speratis meriti augumentis hoc tribuentes, ecclesię Neapolitanæ vacantis administratorem deputauimus, ac venerabili fratri Fabio Episcopo Bisignan. vti eius nomine possessionem caperet, ac reliqua exequeretur principijs necessaria, litteris tam sub plumbo, quam in forma breuis datis commisimus; Igitur & si minimè dubitamus nobilitatem tuam prosolita sua in nos, & hanc sedem obseruantia, dispositioni nostrę fauturam, & Episcopo antedicto, tam in adipiscenda ipsius ecclesię possessione, quam in reliquis, quæ opportuna, aut profutura existimabuntur, omni ope, atque opera non defuturam, tamen noluimus in hoc ipso affectui non temperare, quin significaremus, quam ista nobis prorsum cordi sint, sunt nempè eximia, et facturam nobis, hac obsequela rem supra quam exprimi valeat acceptissimam. Datum Romæ apud Sanctum Marcum sub anulo piscatoris die 23. Augusti 1544. Pontificatus nostri anno 10.*

Fab. Episcopus Spoletanus.

Is verò Bisiniani Episcopus Apostolici diplomatis authoritate, & litterarum regiarum executorialium, eius ecclesiæ, & archiepiscopatus possessionem cœpit die 8. Septembris 1544. vt ex instrumento manu Ioannis Antonij Angrisani de Neapoli publici tabellionis.

Dein idem Papa alijs eius litteris Perusij datis die 25. Septembris 1544. ad Galeatium Florimontium ciuem Suessanum, & Aquinatem Episcopum ait, & cum is Raynucium Farnesium suum nepotem annorū quindecim administratorem ecclesię Neapolitanæ constituisset, ac dein de ea ecclesia prouidisset, is Electus ob eius ætatem, & absentiam ei ecclesię in spiritualibus nequaquam inseruire posset. & ne eadem ecclesia in ijsdem spiritualibus aliquid detrimenti patiatur, visum est ei prouidere, & confidere de eius

Digitized by Google

bonitate,doctrina,& integritate,ac ipsius ecclesię curam in spiritualibus illi commisit,adeo vt ordinariam iurisdictionem in spiritualibus haberet, & pontificalia exercere valeret, quę Neapolitani Archiepiscopi in ijs spiritualibus rebus facere & possunt,& solent, dummodò idem Raynucius saltem infra duos menses his assentiretur,idque donec ad legitimam ætatem perueniret,& interim ad beneplacitum eius Pontificis.

Cumque in ea ecclesia duo prœessent Vicarij,alter in rebus temporalibus cũ iurisdictione in ciuilibus,criminalibus,& mixtis,alter verò in spiritualibus, & cum potestate exercendi pontificalia,magna inerat ibi altercatio, & cõfusio,multi enim dicebant Florimontium non posse reos condemnare, ac innocentes absoluere,nec temporalem iurisdictionem exercere,quod cum ad aures eius Pontificis deuenisset,is per alias litteras sub datum die 8.Nouembris 1544.eidem Florimõtio omnem iurisdictionem in temporalibus, ac spiritualibus concessit,& facultatẽ vigore Apostolicæ authoritatis exercendi omnimodam iurisdictionem ordinariam, quam Archiepiscopi Neapolitani pro tempore existentes exercere possunt in spiritualibus, & temporalibus,& delinquentes damnare,& innocentes absoluere, durante tamen tempore minoris ætatis eiusdem Raynucij, & ipsius Pontificis beneplacito.

Is quoque Raynucius eundem Florimontium generalem eius Vicarium constituit in ea Neapolitana ecclesia in spiritualibus,ac temporalibus ad eius beneplacitum,etiam cum potestate conferendi beneficia, nullo pacto sperans (vt is in eius litteris inquit) posse personalitèr accedere ad ciuitatem Neapolim,& eius diœcesim,& ibi commodè residere,cum fuisset prouisus, & electus eius ecclesiæ administrator,tempore quo Patauij studiorum causa reperiebatur,vbi tunc quoque erat,vt ex eius litteris sub datum Patauij die 20.Decembris 1544.

ex processu S.C.Reuer. Card. Neapol.cũ nonnullis penes Scacciauẽtum.

Dein idem Raynucius cum adhuc Patauij in scholis ageret, die 20. Ianuarij 1545.domino Alexandro Manczolo patritio Bononiensi eius curatore prœsente,atque assentiente, & coram Iacobo Rotta Argolicensi Episcopo ecclesiæ Patauinæ Vicario,competenti eius iudice, saltem ratione domicilij inibi contracti,procuratorem constituit reuerendum dominum Bernardinum Sandrium Canonicum de Pescia cum ampliſſimis potestatibus ei indultis,vt Neapolitanæ ecclesiæ fructus perciperet,atque illius redditus locaret,qui demum quibusdam mercatoribus locauit.

Ab eodem quoque Pontifice paulò post Cardinalium collegio fuit adscriptus cum annum suæ ætatis ageret decimum quintum,creatus est enim Diaconus Cardinalis sub titulo Sãctæ Luciæ in Silice die 17.Septembris 1545. dein presb. Card. Sancti Angeli,dein tit.SS.Quatuor coronatorum, demũ à Pio quarto ad Sabinensem ecclesiam transfertur.

Hic item Raynucius nunquam in Neapolitana eius ecclesia resedit, imò in eam ciuitatem arbitror nunquam venisse, sed eam ecclesiam absens per Vicarios semper rexit,Florimõtius enim eam moderatus est per annos aliquot, donec idem Raynucius creauit Vicarium Fabium Mirtum Episcopũ Caiacensem sub datum in Hepet die 23.Februarij 1546. dein Antonium Soriceum Primicerium maioris Beneuẽtanę ecclesiæ sub datum Romę 12. Ianuarij 1539. atque Neapolitanam dein ecclesiam in manibus eiusdem Pontificis resignauit eodem anno 1549.

Organum is in maiori Neapolitana ecclesia magnificum, atque augustissimũ, & miræ pulchritudinis suis sumptibus constituxit, in cuius ianuis picta est

in-

Digitized by Google

interius Christi natiuitas cum pastoribus, ac Dauide Rege, qui super suum psalterium canit, Dominus dixit ad me, &c. exterius verò septem Neapolitanę Vrbis patroni cernuntur, sub quorum effigie (vt fertur) prelati aliquot, & insignes viri, qui ea ætate vixerunt ad viuum exprimuntur, quas quidem icones Cardinalis is Raynucius per Georgium Vassarum Aretinum pictorem celeberrimum, qui pictorum vitas conscripsit, Romæ pingi curauit, & Neapolim transmisit, vt idem Georgius in 2. volum. 3. par. Vitæ pictorum testatur, feruntur autem hi nempè.

Paulus tertius Romanus Pontifex eius auus sub imagine Episcopi giboſi, ac curui.

Petrus Aloysius Farnesius eiusdem Pauli tertij filius.

Alexander Farnesius S.R.E. Cardinalis Petri Aloysij filius.

Octauius Farnesius Petri Aloysij filius, Camerini Dux.

Guido Ascanius Sfortia Comes Sanctæ Floræ Cardinalis eiusdem Pauli tertij nepos.

Marcellus Ceruinus Cardinalis, qui familiaris fuit, & à secretis eiusdem Pauli tertij, & familię Farnesię addictus, dein Marcellus secundus Papa.

Tiberius Crispus prius Sancti Angeli præfectus, dein Cardinalis, qui ipsius Pontificis filius vulgò creditus est.

Habetur quoque ibidem ipsius Raynucij effigies, inberbis adolescentis Cardinalitijs vestibus induti.

Memoriæ quoq; proditum est, ac firma traditione habetur, puellam quæ phialam sanguinis Sancti Ianuarij in manibus habet, esse matronam quandam è familia Farnesia, & sic etiam sub imagine Beatæ Marię, effigiem paritèr esse matronę cuiusdam eius familiæ, & sub Dauid, & pastorum omnium figuris, effigies esse virorum ipsius familię Farnesiæ. Alij verò contendunt non haberi ibi icones Cardinalium Marcelli Ceruini, nec Tiberij Crispo, sed dumtaxat Pauli tertij Pontificis, Raynucij, & Alexandri Farnesij Cardinalium, ac Ducis Petri Aloysij, & . . . Farnesij Parmæ Episcopi, & aliorum trium incognitorum, in alijs verò imaginibus ex interiuri parte nullius effigiem contineri.

Functus est autem Raynucius adhuc adolescens quamplura, & grauissima munera, & supremas dignitates nulla habita ratione suæ ætatis, cum seniles mores, atque rerum multiplex cognitio, summa eruditio, ac Christiana pietas in eo emicarent, præter enim Venetum Prioratum, & Neapolitanam ecclesiam, & Cardinalitiam dignitatẽ, vt prædiximus ab eodẽmet Pontifice Paulo tertio anno 1546. habitam, ad Picenam quoq; & Anconitanam prouinciam regendam Legatus missus est, & sequenti anno maior Pœnitentiarius S.R.E. effectus, Constantinopolitanus quoque Patriarcha Latinus anno 1547. factus. Cumq; vacaret ecclesia Rauennę illi prę ficitur ànno 1549. & Patriarchalem dignitatem dimisit, & à Iulio tertio Viterbium Legatus anno 1551. constitutus est, Rauennam autem ad suam ecclesiam profectus anno 1554. ibique per aliquot annos commoratus est, eamque summoperè illustratam, in eiusdem Pontificis manibus anno 1563. resignauit, & Bononiensis Episcopus à Pio quarto anno 1565. cõstitutus est, in quibus quidem muneribus, ac dignitatibus, vt qui placidissimus erat, ac humanis, optimis, & suauissimis moribus, & vrbana comitate imbutus, ita se gessit, vt ab omnibus mirum in modum commendaretur, ac maximis laudibus efferretur, & ab vniuersa Romana curia quoad vixit dilectus esset.

Virorum eruditorum, quos apud se plurimos habebat, eiusque aula abundauit, valdè familiaris fuit.

Digitized by Google

Cumque ad Pontificatus viam tendere ab omnibus iudicaretur, mors eum immatura præripuit, cum trigesimum quintum suę ætatis annum ageret, obijt autem Parmæ anno 1565. die 28. Octobris, cum ad Octauium fratrẽ Parmę Ducem progressus esset, cui solennia funeralia ibidem fuerunt celebrata die 12. Nouembris 1565. Eius corpus in cathedrali ecclesia depositum, dein ad Sanctæ Marthę ædem in Vulsinensis lacus insula in gentilitiũ sacellum translatum est.

Huius autem Raynucij complures scriptores meminerunt è quibus omnia ferè, quę diximus excerpsimus, sunt nempè Hieronymus Rubeus lib. 9. Hstor. Rauennę.

Carolus Sigonius de Episcopis Bononiensibus lib. 5.

Franciscus Sansouinus in lib. de nobilibus familijs Italię, in familia Farnesia.

Bonauentura Angelus Ferrariensis lib. 7. Histor. Parmensis.

Onuphrius Panuinius in lib. de Sũmis Põtificibus, & Cardinalibus, & in supplemento ad Platinam, in vita Iulij tertij.

Ioannes Antonius Petramellarius in sua continuatione ad Panuinium de Pontificibus, & Cardinalibus.

Alphonsus Ciacconius in vitis, & gestis Summorum Pontificum, & Cardinalium in Paulo tertio.

Lucas Gauricus Astrologus eius ætatis illustris genesim facit *Raynucij huius* Farnesij in 2. tract. eius natiuitatum, qui in 2. vol. operũ ipsius habetur, aitq; natum eum fuisse anno 1530. & creatum Cardinalem die 16. Decembris 1545. cum ætatis suę annum ageret xv. dein Legatum Marchię Anconitanę, seu Maceratę, vbi prima Latini sermonis rudimenta didicit, dein litterarum studia postergasse ait genio indulgentem, obesum fuisse, ac corpulentum.

Nec credant aliqui hunc esse *Raynuclum* illum Farnesium, quem magnę spei adolescentem Paulus Iouius in vita Cardinalis Columnę scribit, qui Vrbem Romam in eius obsidione à Borbonij exercitu anno 1527. passa plurimum iuuit, nam is longè à nostro differt, vt ex temporum supputatione facilè quisque perspiciet. Ille verò ad quem Petrus Bembus Cardinalis litteras scribit, quę in eius epistolarum libro habentur, *Raynucius* hic noster est Archiepiscopus.

1549.

IOANNES PETRVS ex illustri Carrafia familia Neapolitana ortus, Ioannis Antonij Montorij Comitis filius, à tenera ætate bonis, & ingenuis artibus, sacrę, religioseque vitę institutis se tradidit, cumque acris esset ingenij, magna omnium admiratione doctissimus euasit in omnibus ferè disciplinis, & præsertim sacrarum litterarum, linguarum Latinę, Græcę, & Hebraicę, cumque animum suum non minus humanis litteris, ac grauibus studijs, quam bonis moribus imbuisset, canonicatum in maiori ecclesia Neapolitana obtinuit sub Alexandro Carrafa Archiepiscopo, vt comperimus in eius ecclesiæ, & Capituli monumentis, in quibus is Ioannes Petrus anno 1500. maioris Neapolitanæ ecclesiæ Canonicus, ac Primicerius appellatur, & anno 1503. Canonicus paritèr eius ecclesiæ, & *Rector* ecclesiæ Sãctę Mariæ ad Secula nuncupatur.

Romam verò profectus in Oliuerij Carrafæ S.R.E. Cardinalis, & Archiepiscopi Neapolitani, sacrique tunc Cardinalium Collegij decani consanguinei

Digitized by Google

nei sui domum se recepit,qui per id tempus in Romana curia,& apud ceteros mundi principes summo loco habebatur. vbi virtutum, ac doctrinæ radiis magis,ac magis illustrior,à Iulio secundo in primordio sui pōtificatus Theatinus Episcopus die 30 Iullj 1505.creatus est ex resignatione Cardinalis Oliuerij, vt superius diximus, paulò post ab eodem Pontifice anno 1506.Neapolim missus est,vt Ferdinandum Regem Catholicum ex Hispanijs illuc accedentem dignis honoribus Pontificis nomine exciperet.Dein Lateranensi Concilio sub Leone decimo anno 1513.interfuit,in quo inter cæteros excellens habitus est,ac emicuit. Ab eodem etiam Leone Pontif. Nuncius sedis Apostolicæ in Angliam ad colligendum Sancti Petri vectigal (ex more) missus est,qui tribus ibi annis expletis ad Ferdinādi Catholici Regis aulam profectus, ad consilium Regis adscitus est, & regij Cappellani maioris Vicarius creatus,quod munus etiam sub Carolo Rege eius nepote,qui postea Carolus V.Imperator fuit,functus est, dein ab Adriano sexto,qui Ioannem Petrum in Hispanijs optimè nouerat, quo cum ob litterarum,morumque similitudinem arctam contraxerat familiaritatem,vna cum Marcello Gazella è Caieta Romam euocatur, vt eius cōsilio in Christianæ reipublicæ reformatione veteretur,quod ob breuem Pontificis vitam minimè contigit.At cum Carolus V.Brundusino Archiepiscopatu Ioannē Petrum exornare enixè exoptaret,suo longè opulentiore, Ioannes Petrus magna animi demissione nèdum illo abstinuit,verum etiam & Theatinum renunciauit,& summa modestia in Clementis septimi manibus resignauit, atque in montem Pincium se contulit longè ab hominum conspectu, vt humili casa,ac seueriori victu vitam ageret solitariam, ac liberius Dei seruitio vacare posset,quod exequi diutius nequiuit,paucos enim post annos cum religiosam vitam inibi ageret,immani illa Vrbis direptione, ac depopulatione discedere coactus, Veronam,atq; inde Venetias petijt,vbi Clericorum Regularium religionem instituit,quos de nomine ecclesiæ,quam is prius obtinuerat,Theatinos vocauit,quorum institutum Clemens postea approbauit.

Venetijs cum prius esset,iubente Leone decimo Pontif. maximè studuit, vt Græcos à schismate,& Hebræos à perfidia reuocaret, cumque id faceret, cum Græcis Græcè,cum Hebræis Hebraicè disertissimè loquebatur.

Cumque per vniuersum orbem integritatis, ac doctrinæ specimen omnibus præberet,à Paulo tertio in solenni illa,ac celebri nouem Cardinalium electione ex toto orbe conquisitorum die 22.Decembris 1536. S.R.E. Cardinalis absens creatur tituli Sancti Pancratii, dein ad titulum Sanctæ Mariæ trans Tyberim translatus,mox ab eodem Pontifice ad titulum Sancti Clementis,& paulò post Theatinam ecclesiam,quæ post eius renunciationem iam fuerat Archiepiscopali dignitate decorata,Pontifice iubente, recepit, hinc ad Episcopatum Albanensem,& Sabinum translatus. A. Iulio tertio Episcopus Cardinalis Tusculanus,dein Ostiensis, ac Veliternus, & sacri Collegij Decanus creatus est.

Cumque vacaret Neapolitana ecclesia ob resignationem à Raynucio Farnesio factam,eam Paulus III. contulit eidem Ioanni Petro Cardinali die 9. Nouembris 1549 vt legitur in actis, ac regesto sacri Consistorij eius temporis hunc in modum.

Apud Sanctum Marcum 1549.die Sabbati 9. Nouembris electus est Archiepiscopus Neapolitanus Ioannes Petrus Carrafa Archiepiscopus Theatinus, Cardinalis Sabinensis,per resignationem Raynucij Cardinalis de Sancto Angelo Farnesij, cum

Digitized by Google

penſione aureorum mille annuorum,& eccleſia Theatina data fuit Cardinali Bernardino Maffeio tituli Sancti Cyriaci in thermis.

Idem etiam Paulus tertius illicò Apoſtolicas litteras eodem die ei dedit,quarum authoritate eius eccleſiæ poſſeſſionem capere poſſet,dummodo infra ſex menſes expediri curaret plumbeam bullam de eius eccleſiæ prouiſione in ipſius perſonam facta,& iura Cameræ Apoſtolicæ ſolueret,litterę autem ſunt hæ.

Venerabili fratri noſtro Io: Petro Epiſcopo Sabinenſi Sanctæ Romanę eccleſię Cardinali Neapolitano nuncupato.

Paulus Papa tertius.

Venerabilis frater noſter ſalutem,& Apoſtolicam benedictionem.Cum nos hodie eccleſię Neapolitanę certo tunc expreſſo modo paſtoris ſolatio deſtitutę, de perſona tua de fratrum noſtrorum conſilio Apoſtolica auctoritate prouiderimus,teque illi in Archiepiſcopum præfecerimus,& paſtorem.Nos ne dum litterę Apoſtolicę ſuper prouiſione,& præfectione huiuſmodi expedientur,eccleſia ipſa in ſpiritualibus,& temporalibus detrimenta aliqua ſuſtineat, prouidere,ac tuorum exigente magnitudine meritorum,commoditati tuæ fauorabiliter conſulere volentes,fraternitati tuę, vt etiam litteris prędictis non expeditis vigore præſentium poſſeſſionem, ſeu quaſi regiminis,& adminiſtrationis,ac bonorum dictę eccleſię Neapolitanę per te,vel alium, ſeu alios tuo nomine apprehendere,& illius menſę Archiepiſcopalis fructus, reditus,& prouentus percipere,nec non quę iuriſdictionis,& ordinis pontificalis exiſtũt, etiam cum delatione crucis,exercere liberè,& licitè valeas in omnibus, & per omnia,perinde ac ſi ſuper eiſdem prouiſione, & præfectione litterę Apoſtolicę expeditę fuiſſent,authoritate Apoſtolica prędicta tenore præſentium de ſpeciali gratia indulgemus.Mandantes venerabilibus fratribus noſtris vniuerſis ſuffraganeis, ac dilectis filijs Capitulo,& vaſſallis ipſius eccleſiæ,vt ſuffraganei tibi tanquam capiti obſequentes exhibeant tibi obedientiam,& reuerentiam debitas,& deuotas, ac Capitulum,& vaſſalli præfati tibi tanquam patri,& paſtori animarum ſuarum intendentes,tua ſalubria monita,& mandata ſuſcipiant humiliter, & efficaciter adimplere,ipſique vaſſalli conſueta ſeruitia,& iura tibi ab eis debita integrè exhibere procurent,alioquin ſententiam, ſiuè pœnam,quam ritè tuleris,ſeu ſtatueris in rebelles ratam habebimus,& faciemus auctore Domino vſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari,non obſtantibus felicis recordationis Bonifacij Papæ VIII.prædeceſſoris noſtri,quæ incipit iniunctę, & quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinibus Apoſtolicis,& dictę eccleſię iuramento,confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis,& conſuetudinibus, cęteriſque contrarijs quibuſcunque.Volumus autem,quod infra ſex menſes à data præſentium computãdos litteras Apoſtolicas ſuper prouiſione, & præfectione prædictis ſub plumbo in totum expedire,& iura Cameræ Apoſtolicę,& alijs propterea forſan debitis perſoluere omninò tenearis,alioquin ſemeſtri huiuſmodi elapſo,præſentes,ac prouiſio,et præfectio prędictę nullæ ſint,& eſſe cenſeantur eo ipſo. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub anulo Piſcatoris die 9.Nouembris 1549.Pontificatus noſtri anno ſextodecimo.

At non potuit is Cardinalis eam poſſeſſionem adipiſci, negatum enim ei fuit regium exequatur à Petro Toletano Regni Prorege iuſſu Caroli V. Cæſaris,ob graues aliquot cauſas,quæ tunc ei obijciebantur,nempè quod Gallorum Regis,qui tunc eius Imperatoris hoſtis erat, partium is Cardinalis nimis eſſet ſtudioſus,atque Cæſaris,& Hiſpanicæ nationis nõ parum odioſus, & eam ob cauſam Carolo Carrafæ eius nepoti Prioratus Neapolitani Hieroſolymitani ordinis à Paulo tertio eiuſdem Ioannis Petri precibus con-

Digitized by Google

conceſſi poſſeſſionem dari paulò ante prohibuerat. Et in huius ciuitatis, ac Regni tumultu, ac ſeditione, quæ paucos antè dies anno 1547. contigerat, is Cardinalis eidem Paulo tertio Regnum illud tradere cogitaſſet, atque obtuliſſet, ac belli gerēdi pro Regni adeptione cōſilium præbuiſſet, ac perſuadere conatus eſſet, & ex alijs cauſis. Cumque paucos poſt dies ſecutus eſſet obitus eiuſdem Pontificis die 10. Nouembris 1549. ac in eius locum ſuffectus Iulius tertius die 8. Februarij 1550. is Pontifex plumbeum diploma Ioanni Petro dedit ſub datum in Vrbe die 21. Septembris 1550. de eius eccleſiæ prouiſione, imò eccleſiæ ipſius poſſeſſionem omninò eidem Cardinali tradi ſummis viribus procurauit, ſcripſit enim ea de re ad Carolum V. Cæſarem has litteras, quarum exemplar accepimus ex bibliotheca ſacræ domus Sanctorum Apoſtolorum huius ciuitatis patrum Theatinorum.

Cariſſime fili ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Non parum admirationis, & moleſtię nuper accepimus, quod venerabili fratri noſtro Io: Petro Cardinali Neapolitano poſſeſſio ſuæ eccleſię Neapolitanę per tuos denegata fuerit, quamuis ipſe omni laude, & virtute eniteat, & per ceſſionem pacifici poſſeſſoris illi eccleſia præfectus ſit, & procuratores eius litteras Apoſtolicas eiſdem tuis exhibuerint. Quò fit vt idem Cardinalis, qui in præfectione eccleſię Neapolitanæ priorem ſuam eccleſiam Theatinam dimiſerat, vtraque nunc fruſtratus remaneat, & ad extremam redigendus ſit egeſtatem, niſi tua bonitas & iuſtitia contra maleuolorum calumnias ei ſubuenerit. Qui ſicut nobis relatum eſt, non videntes quomodo in tam perſpicuo iure ei nocere via ordinaria poſſent, quin eandem eccleſiam aſſequeretur, ad maledicentiam ſe conuertentes, ipſum Cardinalem apud tuos traducere, infamiaque aſpergere non dubitarunt, tanquam ipſe in proximo Neapolitano tumultu illud tuum Regnum noſtro prędeceſſori tradere cogitauerit, quod falsò ei obiectum eſſe euentus docuit. Nec verò nos quid tale de hoc viro audiuimus, nec ſi audiuiſſemus credere potuiſſemus, nec tanta audacia in S. R. E. Cardinalem ſacerdotio præditum, pietate eximium, grauique iam ſenio confectum cadere poterat, vt qui ſacræ, vel lectioni, vel operationi, vel meditationi ferè ſemper affixus eſt. Is tāntam rem moliri, tantos motus concire, pertenuibus ipſe facultatibus auſus eſſet. Non putamus fili cariſſime hęc tibi veriſimilia viſa eſſe, ſi modo audiſti. Nihilque in totu fabula hac te reperturum credimus, pręter vanam calumniam hoc ipſo tempore à maleuolis ob id confictam, vt ipſum Cardinalem à prædicta poſſeſſione excluderent. Cuius impij ſui voti ne compotes per te fiant, tuæ benignitatis ſuo limitas eo magis ad magnitudinem animi tui pertinet ora obloquentium, & detrahētium obſtruere, & incompertos, ac vanos ſuſurros non admittere, qui ab odijs, & maleuolentia, plerumque oriuntur, ſemperque maxima fuerunt digni laude prædeceſſores tui, Cæſares etiam Ethnici, qui huiuſmodi maledicentijs aures in tantum non præbuerunt, vt etiam tota ſcrinia libellorum, & litterarum comburi iuſſerint, ne cui pernicies per hæc pararetur. Quæ nos compluribus verbis ideo proſequuti ſumus, quod de protegenda dicti Cardinalis innocentia, & de illius eccleſiæ vtilitate apud te promouēda laboramus, quam tali paſtore priuari vtique nollemus. Quem ſanè nos illi eccleſiæ, & Clero Neapolitano neceſſarium arbitramur. Doctrina, prudentia, pietate, ac morum grauitate, & exemplari vita conſpicuum. Nec prętereà dubitamus quin & ſua ipſe ſponte, & hoc à te beneficio poſſeſſionis affectus, tibi, tuo Regi ſinceram, & ſolidam fidem omni tempore exhibeat, nec locum vnquam vlli de ſe ſuſpicioni præbeat, cum præſertim nos, nec illius, nec vllius talis motus, vel auſus noſtro tempore pro noſtris viribus permiſſuri ſimus. Quamobrem fili cariſſime cum huiuſmodi poſſeſſio ſinè noſtri, ac tui honoris diminutione diutius differri nequeat, per illam, qua tu Deum, & eccleſiam reuereris, pietatem, perque eam, qua nos te proſequimur be-

ne-

Digitized by Google

neuolentiam, te & hortamur, & rogamus, vt primò ipsum Cardinalem virum quidem eminentem virtutibus, & omni laude cumulatum in tuam gratiam recipere, deinde possessionem, quam sine tuo scitu, & voluntate ei denegatam fuisse credimus, ipsi Cardinali tradi facere sine alia mora velis, quòd & illa ecclesia suo pastore fruatur, nec diutius vacans maiora detrimenta substineat, simulque vt iustitię, quã tibi cordi esse scimus, communique nostro honori consulatur. In quo rem tua eximiæ pietati, ac officio consonam, Deoque omnipotenti maximè gratam faciet. Quam uerò etiam nos id à te optatum, & iucundum recepturi sumus, & si ex his litteris potest tua serenitas cognoscere, dicet tamen copiosius uenerabilis frater Petrus Episcopus Phanensis Nuncius apud te noster, cuius uerbis fidem præstare uelis indubiam. Datum Romæ, &c.

Cumque negotium de eius possessione Romæ, Neapoli, ac in Hispanijs summa contentione ventilaretur, ac in longum protraheretur, Canonici, ac Capitulum Neapolitanæ ecclesiæ crearunt Vicarium Capitularem Leonardũ de Magistris Capritanum Episcopum die .. Febr. 1550. qui eam ecclesiam rexit, donec, & quousq; is Cardinalis eius possessionẽ non fuisset adeptus.

Tandem Ioannes Petrus post longam controuersiam regium exequatur obtinuit, eique Cæsare iubente possessio tradita est, is enim in Vrbe residens, publico documento die 27. Iunij 1551. generalem eius procuratorem constituit Scipionem Rebibam Siculum Episcopum Amichleum, qui tunc Romæ commorabatur, vt ipsius Cardinalis nomine realem, & corporalem archiepiscopalis eius ecclesię possessionem caperet, ac fructus, & redditus ipsius exigeret, & Vicarium quoque eius generalem in spiritualibus, ac temporalibus creauit, qui quidem procurator ex Vrbe soluens, illicò Neapolim venit, & eius ecclesiæ possessionem cepit die 2. Iulij 1551. Rexit autem idem Cardinalis eam ecclesiam, & si absens per annos quatuor, Romæ enim tunc commorabatur, nec deinceps Neapolim venit, sed per eum Vicarium (quem Ioannes Petrus iam Pontifex postea factus Cardinalium Collegio adscripsit) alioque, eam ecclesiam administrauit.

Tandem mortuo Marcello secundo Pontifice is in eius locum creatus est die 22. Aprelis 1555. & Paulus IV. vocatus, ac die dominico 25. Aprelis suæ coronationis insignia antè ecclesiam Sancti Petri suscepit. At paucos post dies ab eius electione, vt inquit Bonauentura Angelus Ferrariensis lib. 6. Histor. Parmensis, Ioannes Manriques del Ara Philippi Hispaniarum Regis orator Romæ residens à Pontifice tam enixè petijt, vt Carolum Carrafam eius nepotem Cardinalem crearet, obtulitque efficere, vt sua Maiestas id pro bono haberet, & Archiepiscopatum Neapolitanum ei daret, quod Pontifex facere renuit ob aliquas rationes, quas tunc afferebat.

Contigit etiam vt Neapolitana ciuitas, ac Clerus Põtificem exorarint, vt eam ciuitatem Antistite in eius locum prouideret, quibus Pontifex benignè respondit, eam ecclesiam non alitèr vacare, ipsum enim esse eorum Archiepiscopum, magnum quippè argumentum dilectionis, qua eius patriam, atque ecclesiam suam prosequebatur. Dein scripsit ad fratrem Iulium Pauesium Brixianum ordinis Predicatorum Episcopum Vestanum tunc nuper Electũ Sancti Leonis virum litteris, & religione insignem, & sibi optimè notum die 18. Octob. 1555. quod vacante Neapolitana ecclesia ob eius assumptionem ad Summum Pontificatum, ne interim ea ecclesia detrimentum aliquod in spiritualibus, ac tẽporalibus pateretur, is eius ecclesiæ possessionẽ caperet eiusdem Pontificis nomine, eam in spiritualibus, ac temporalibus regeret, donec eam non prouiderit secundum cor suum, de persona vtili, & idonea, vt ex his eius litteris clarè patet.

A ter-

Digitized by Google

A tergo. *Venerabili fratri Iulio Episcopo Vestan. nuper Electo Sancti Leonis.*
Intus verò. *Paulus Papa quartus.*

Venerabilis frater salutem, & Apostolicam benedictionem. Cupientes ecclesię Neapolitanæ, cui nos dum in minoribus constituti essemus, præeramus, per nostram ad summam apostolatus fastigium assumptionem ad præsens pastoris solatio destitutę, personam secundum cor nostrum, vtilem, & idoneam præficere, & ne interim ecclesia ipsa in spiritualibus, vel temporalibus patiatur, oportunè prouidere, & attendentes, quod tu, quem nuper vinculo, quo ecclesia Sancti Leonis, cui antea tunc certo modo vacanti de tui tunc ordinis fratrum prędicatorum, & theologiæ professoris persona nobis, & fratribus nostris ob suorum exigentiam meritorum accepta de ipsorum fratrum consilio Apostolica auctoritate prouideramus, præficiendo te illi in Episcopum, & pastorem, possessione, seu quasi regiminis, & administrationis ipsius ecclesię per te nondum habita, & munere consecrationis tibi nondum impenso tenebaris, de eorundem fratrum consilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine absoluimus, & ad ecclesiam Vestan. tunc certò modo apud sedem Apostolicam pastoris solatio destitutam, de simil. consilio dicta auctoritate transtulimus, præficiendo te illi in Episcopũ, & pastorem, cuique postmodum tunc in Romana curia præsenti munus consecrationis impendi fecerimus, pro tua in Deum pietate, & litterarum scientia, ac in spiritualibus prouidentia, & in temporalibus circumspectione, diuersisque alijs virtutum donis, quibus personam tuam illarum largitor altissimus multipliciter insigniuit, ecclesiam Neap. prædictam, illius durante vacatione scies, voles, & poteris salubriter regere, & feliciter gubernare, ac eidem ecclesiæ in illius regimine, & administratione plurimum vtiliter, & fructuosè subesse, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine tibi, de quo ex præmissis plurimum in Domino confidimus per præsentes committimus, & mandamus, quatenus per te, vel aliũ, seu alios possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis dictæ ecclesię Neap. & illius bonorum nostro, & Camerę Apostolicę nomine apprehendas, ac illius mensę archiepiscopalis fructus, redditus, & prouentus, personę, de qua eidem ecclesię Neap. dicta auctoritate prouisum fuerit postmodum consignandos, exigas, nec non in ecclesia Neap prædicta illius vacatione huiusmodi durante, ac ciuitate, ac diœcesi Neap. officium Vicarij pro tempore existentis Archiepiscopi Neapolitani, ac omnia, & singula ad officium Vicariatus Archiepiscopi huiusmodi de iure, vel consuetudine spectantia, nomine nostro exerceas, & exequaris. Nos enim tibi præmissa omnia faciendi gerendi, exercendi, ac exequendi, nec non in ecclesia Neap. ac ciuitate, & diœcesi prędictis quandiu ipsa ecclesia Neap. vacabit, & deinde si ad id pro tempore existentem per Archiepiscopum Neap. requisitus fueris, ac de eius consensu ex speciali licentia pontificalia officia exercendi plenam, liberamque facultatem, & potestatem eadem auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus. Et insuper vt statum tuum iuxta pontificalis dignitatis exigentiam decentius tenere, & præmissa omnia comodius exercere valeas, tibi prouisionem annuam ducentorum scutorum auri per te ipsum, pro te ex fructibus redditibus, & prouentibus mensæ archiepiscopalis huiusmodi annis singulis, donec eidem ecclesię Neap. de aliqua persona prouideatur, propria auctoritate retinendam, ac in tuos vsus, & vtilitatem conuertẽdam, auctoritate, & tenore prædictis reseruamus, constituimus, & assignamus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac ipsius ecclesiæ Neap. iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum sub anulo piscatoris die viij. Octobris M D. LV. Pontificatus nostri anno primo.

Io: Barengus.

Qua-

Digitized by Google

Quarum Apoſtolicarum litterarum authoritate is Veſtanus Epiſcopus vti Papæ Vicarius eam eccleſiam rexit,& quouſque vacauit,& in eius eccleſię actis ſic inſcribebatur.

Iulius Pauesius Epiſcopus Veſtanus S.D.N. Papę in Archiepiſcopatu Neapolitano in ſpiritualibus,& temporalibus Vicarius,& officialis generalis.

Cumque Pontifex eſſet anno 1558.inſulam Niſitæ, quæ de menſa archiepiſcopali erat,& cum magna eius eccleſiæ læſione,ac iactura à prædeceſſoribus Archiepiſcopis in emphiteoſim perpetuam pro modico cenſu fuerat conceſſa,redimi prȩcepit,vt ex ipſius litteris ſub datum Romę die 12. Septembris 1558.hunc in modum.

A tergo. *Venerabili fratri Iulio Epiſcopo nuper Veſtano, in Archiepiſcopatu Surrentino Electo.* Intus verò.

Paulus Papa IV.

Venerabilis frater ſalutem,& Apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut accepimus dilectus filius nobilis vir Alphonſus Dux Amalphitanus ſub prętextu, quod Inſulam Niſitam propè Neapolim iuris menſę Archiepiſcopalis Neapolitanæ, quæ olim per tunc Archiepiſcopum Neapolitanum dilecto filio Petro Vrſanqui laico natione Hiſpaniæ in emphiteoſim perpetuam pro annuo cenſu quatuordecim ducatorum monetæ iſtius Regni Neapolitani cõceſſa fuerat, ab eodem Petro pro pretio trium millium ducatorum ſimilium emerit, Inſulam ipſam detineat in ipſius menſę detrimentum non modicum. Nos & ſi conceſſio prædicta in damnum eccleſiæ facta eſt, ac propterea non ſubſiſtat, Inſulaque ipſa ad ius,& proprietatem dictæ menſæ abſq; alia ſolutione reduci poteſt de iure, nihilominus volentes cum ipſo Alphonſo Duce benignius agere,& indemnitati eiuſdem menſę fauorabiliter conſulere, tibi, qui etiam ſpoliorum,& iurium nobis,& Cameræ noſtrę Apoſtolicæ in eodem Regno debitorum Collector, & dilecti filij noſtri Alphonſi Sancti Nicolai inter imagines Diaconi Cardinalis Neapolitani nuncupati,& eiuſdem eccleſiæ in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtratoris per ſedem Apoſtolicam ſpecialiter deputati in dicta eccleſia Vicarius generalis exiſtis, & pro ea pontificalia officia exerces, committimus,& mandamus, quatenus ex pecunijs dictę Collectorię penes te exiſtentibus, aut quæ ex ea ad manus tuas primò prouenient, Inſulam ipſam è manibus dicti Alphonſi Ducis dinumerando ſibi, ſeu procuratori ſuo legitimo ſummam trium millium ducatorum huiuſmodi, illicò redimas,& ad ius,& ad proprietatem eiuſdem menſę reducas. Nos enim ſummam ipſam prout per te ſolutam fuiſſe docueris, in computis tuis admittemus, quemadmodum ex nunc prout ex tunc cum illam ſolueris admittimus, & admitti mandamus. Non obſtantibus conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis, ac ipſius Camerę etiam iuramento. confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis,& conſuetudinibus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romę apud Sanctum Petrum ſub anulo Piſcatoris, die xij. Septembris MD.LVIII. Pontificatus noſtri anno quarto.

Io. Barengus.

Maiori Neapolitanæ eccleſiæ multa aurea,& argentea vaſa, ac ſacra indumẽta dono dedit,ac ex Vrbe tranſmiſit,nèdum cum Cardinalis,& eius ciuitatis Archiepiſcopus eſſet,verum etiam cum Pontifex,cum enim Cardinalis eſſet,& Archiepiſcopus dono dedit quoſdam ingentes calices ex auro puriſſimo,& antiquo more elaboratos Thuribulum quoque argenteum deauratum ad inſtar templi Salomonis abſque pede,ſubtus quod inſignia erant familiæ Carrafæ.At calices hi, & thuribulum eo ab humanis ſublato ſubrepti fuerunt è ſacrario eius eccleſiæ,vt in Anibale de Capua Archiepiſcopo dicemus.Plura quoque paramenta,ac ſacra indumenta è ſerico, quod

da-

Digitized by Google

damaſcum vocant albi,& purpurei coloris,& ex tela aurea antiquo more.

Poſt eius Pontificis obitum multa in eius cubiculis, ſeu camerinis reperta ſunt,quæ is donare,ac mictere Neapolitanæ eccleſiæ propoſuerat,ac deſtinauerat,vt plenè fuit probatũ in defenſionibus Alphonſi Carrafæ Cardinalis in proceſſu eius inquiſitionis.In ſacello, ſeu cappella theſauri cathedralis eccleſiæ habetur lampas,quæ eiuſdem Põtificis fuit,ex (vt fama eſt) à Venetorum Republ. vel patricio quodam Veneto ſibi donata fuit,eſt autem lampas magna ex auricalco in chriſtallo puriſſimo (quod rocchæ vocant) poſita,ac inteſta,& ad adamantis aciem affabrè elaborata. In actis viſitationis eius maioris eccleſiæ Neapolitanæ celebratæ per Marium Carrafam Archiepiſcopum anno 1574.dicitur eam lampadem fuiſſe Pauli IV. Papæ,& dono datam ſacello theſauri à Cardinali Alphonſo Carrafa.

Cumque Pontifex eſſet creatus Regnum Neapolitanum apertum,ac deuolutum eccleſiæ Romanæ declarauit, & cum Gallorum Rege Hiſpanicæ tunc nationis hoſte palam fœdus iniens, Regnum ei concedere pollicitus eſt communibus armis,eccleſiæ nempè,& Gallorum,ex Hiſpanorum manibus eripiendum,quamobrem atrox bellum conflatum eſt anno 1557. ac deinde Pontifex victoria minimè potiri poſſe cognoſcens,concordiam, ac pacem cum Philippo Hiſpaniarum Rege inijt.

Fuit autem Ioannes Petrus eloquentia,ac dicendi maieſtate præſtantiſſimus, auctor quoque is fuit Paulo tertio Pontifici,vt tribunal per id tempus Romæ ſacroſanctæ Inquiſitionis erigeretur,quod violatæ fidei cauſas cognoſceret,vt Italiæ conſuleretur, irrumpente in eam hæreticorum lue, iſque primus cauſarum quęſitor memoratur,quod munus feliciſſimè exercuit,is enim tùm Cardinalis,tùm Pontifex in tuenda,atque amplificanda eccleſia zelo adeo ardebat,vt apoſtatas,ſchiſmaticos,atque hæreticos ſancto,& implacabili odio proſequeretur,eos verò,nui reſipiſcerent, tanta humanitate excipiebat,vt tenerum patrem ſibi reperijſſe videretur, quem prius acerrimum,atque infenſum hoſtem,& inſectatorem expauerant.

Pontifex factus,Principum oratoribus nullo interprete reſpondebat, Latinè enim,& Græcè,Hebraicè,Hiſpanicè,Gallicè,Italicè promptiſſimè,ac diſertiſſimè loquebatur, atque ſcribebat. Eloquentia verò is fuit admirabilis, adeo ut Chriſtianus Cicero,ab alijs verò Latinus Chryſoſtomus vocaretur.

Multa ſcripſit,quorum pars in collachrimabili illo Carrafiæ familiæ excidio interijt,pars incompleta,quę extremam manum expoſcerent, ac requirerent priuſquam in lucem ederentur,inter quę ſunt.

Orationum,& epiſtolarum volumen.

Commentaria in Ariſtotelis Ethicos,& Politicos libros.

Notę de eccleſia Vaticana,Commentarius.

Libellus de reformanda eccleſia,cuius meminit Expencæus,& alia quędam.

Antonius Poſſeuin.3.par.apparatus ſacri,in catalogo librorum m. ſs. Cardinalis Sirleti,qui tunc erant in bibliotheca Cardinalis Aſcanij Columnę ait, haberi Pauli quarti pro Petri Principis Apoſtolorum Baſilica, eiuſque ſacerdotum principum commentarium.

Tandem cum multa in ſuo pontificatu digna egiſſet, obijt Romæ die primo Septemb. 1559.& ſepultus eſt in eccleſia Sancti Petri in Vaticano,in ſacello Sixti in lateritio tumulo ad tempus,dein ſeptimo poſt eius obitum anno translatum eſt eius corpus celeberrima pompa ad Sanctæ Marię ſupra Mineruã ædem in ſacellũ S. Thomæ Aquinatis ab eius maioribus extructum, ac repoſitum in nobiliſſimo marmoreo ſepulchro, quod Pius V. Pont. Max.

Digitized by Google

Max. erexit, in quo sequtus legitur inscriptio.

Iesu Christo spei, & vitæ fidelium.

Paulo quarto Carrafæ Pont. Maximo, eloquentia, doctrina, sapientia singulari innocentia, liberalitate, animi magnitudine præstantissimo, scelerum vindici integerrimo, catholicæ fidei acerrimo propugnatori, Pius V. Pont. Maximus grati, & pij animi monumentum pos. Vixit An. Lxxxiij. Mens. 1. D. xxj. obijt c1ɔ D Lix. xv. Kal. Septembris Pont sui Anno v.

Quæ autem is in Pontificatu gesserit nostrum non est institutum referre, eiusque vitam, ac gesta multi sunt, qui scripserint, & præsertim

Onuphrius Panuinius in supplemento ad Platinam in vitis Romanorum Pōtificum, scripsit vitam Pauli quarti, quā valdè auctam ab eodem Onuphrio, & veriorem, Lucius Faunius in Italicam linguam transtulit.

Ioannes Paulus Flauius Albetanus in oratione habita in funeribus ipsius Pauli quarti ad S.R.E. Cardinales.

Ioannes Antonius Petramellarius in continuatione ad librū Onuphrij Panuinij de Summis Pontificibus, & S.R.E. Cardinalibus.

Gōzales de Illescas in eius historia pontificali, & catholica de Romanis Pontificibus vol. 2. lib. 6.

Siluester de Tufo Neapolitanus ordinis Clericorum regularium Acerrarum Episcopus in Historia religionis Clericorum Regularium.

Ioannes Baptista Castaldus Neapolitanus eiusdem ordinis Clericorum Regularium edidit vitam Pauli IV.

Antonius Caracciolus Neapolitanus eiusdem ordinis Clericorum Regulariū in sua Collectanea historica de vita Pauli quarti.

Andreas Nauagerus orator Venetus in eius relatione m. s. ad Rempublicam Venetam, & alij.

De bello autem, quod is Pontifex gessit aduersus Philippum secundum Hispaniarum Regem pro auferendo ei Neapolitano hoc Regno, complures scripserunt, sed Alexander Andræas Neapolitanus, qui omnia occulatè vidit, atque interfuit, id speciali libro accuratè Italica lingua, ac veridicè cōplexus est.

1555.

BEATVS IOANNES MARINONIVS natione Venetus, ordinis Theatinorum, clericorum nempè Regularium, Caietani Thienæi Vincētini vnius ex quatuor eius religionis fundatoris, discipulus, Venetijs tempore quo Ioannes Petrus Carrafa ibidem eam religionem instituit, habitum sanctæ conuersationis suscepit, ac Neapolim venit anno 1534 cum eius magistro, vbi eum ordinem instituerunt, & monasterij Sapientiæ monialium curam suscipientes, insignem Sancti Pauli basilicam adepti sunt. Cumque is ordo felicitèr Neapoli adauctus esset, & clericorum, doctrina, religione, ac sanctitate insignium non mediocris coactus fuisset numerus, Ioannes illis præfectus est per multos annos Cumque Ioannes Petrus Carrafa Cardinalis, & Archiepiscopus Neapolitanus ad summum Pontificatum euectus fuisset, Ioānem, quem benè nouerat, vt potè virum integerrimum, & omni virtutum genere decoratum, & qui Neapolitanis etiam erat non mediocritèr gratus, & si exterum, Archiepiscopum tamen creare cogitauit, quamobrēm suis litteris Romam accersiuit anno 1555. vt Neapolitanam ei conferret ecclesiam; Is verò cum Pontificem adijsset, atque ab eo cognouisset se Archie-

Digitized by Google

chiepiscopum Neapolitanum fuisse electum, lachrimis, precibusque non desitit, enixius illum exorare, ne onus illud suis humeris inæquale imponeret, cuius & indignissimus erat, ac paruam in humanis rebus experientiam, ob priuatam, quam semper degerat vitam, antè Pontificis oculos anteponeret, atque extremam senectutem, quæ quietem magis, quam maiorem laborem exoptabat, Pontifex verò cum non alium, nisi Ioannem ecclesiæ Neapolitanæ præficere decreuisset, ei significauit, ipsum nunquam fore dimissum, nisi Neapolitanam reciperet ecclesiam, & post longam altercationem vnius ferè horæ spatio habitam, tandem Pontifex tot precibus, ac lachrimis victus, & cernens Ioannem tam afflictum, & desolatum, è sede surrexit, & Ioannis desiderio detulit, & pauimentum, vbi is genibus flexus iacuerat, lachrimis madidum repertum est. Cernens autem Ioannes se tãto onere exsolutum, ab aula Apostolica, & Pontificis colloquio exiens, ijs qui foras rei exitum expectabant, in hæc verba prorupit. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus, statimque ad modum triumphãtis Neapolim rediens, cum vix ad eius domum Sancti Pauli peruenisset, nec dum itineris vestibus exutis, vocatis fratribus, & cum eis in choro Te Deum laudamus canens, maximas gratias Deo retribuit, quod ea in re victor ex voto redijsset, & tanto onere is solutus esset.

Fuit autem Ioannes vir sanctissimæ vitæ, incredibilis abstinẽtiæ, profundę humilitatis, lachrimæque ei peculiares fuerunt, cum de diuinis loquebatur, vel missas diebus præcipuis canebat, vel quando conciones ad populum, quas cum ingenti spiritus feruore, atque dicendi lepore sępissimè habebat, precibus assiduus, & quotidiè intentus erat, & os eius semper orationes recitabat, siuè per ciuitatem, siuè per claustra, siuè alrunde incederet. Multa prædixit, & aliqua signa per ipsum Dominus operatus est, quamobrem inter Beatos connumeratur. Demum cum legitimè certasset, & complures ad Deum exemplo, concionibus, & religionis ingressu eius suasu conuertisset, obijt Neapoli in Sancti Pauli æde sui ordinis die 13. Decembris 1562. & ibidem sepultus est in cęmiterio, seu crypta, hac apposita marmorea inscriptione.

Sub hac crypta in pace requiescunt corpora Beati Caietani Thienæi Clericorum Regularium institutoris sanctissimi, Beati Ioannis Marinonij, & priscorum quamplurium ex eodem ordine seruorum Dei, quorum memoria in benedictione est.

Eius Beati Ioannis vitam fusè prosequitur Ioannes Baptista de Tufo Neapolitanus Acerrarum Episcopus in sua historia religionis Clericorum Regularium cap. 15. & 19. Eandem quoque vitam speciali libro complexus est Ioannes Baptista Castaldus Neapolitanus eiusdem ordinis, iam typis tradito. Nos etiam ipsius vitam, excepimus ex ore Beati Andreę Auellini eiusdem instituti, qui paucos antè annos ad cęlestia regna migrauit, qui illum, eiusque gesta optimè nouerat, eiusque vitam conscripserat, ac comes fuit eius itineris, quod Ioannes peregit dum Neapoli Romam accitus est à Paulo quarto, vt prędiximus.

1557.

ALPHONSVS CARRAFA patricius Neapolitanus, Antonij Montisbelli Marchionis Pauli quarti nepotis filius, sub eiusdem Pauli tunc S.R.E. Cardinalis disciplina educatus bonarum litterarum studijs, atque virtutibus

Digitized by Google

adeo animum ſuum applicuit, vt maxima vitę integritas, ſumma modeſtia, in rebus gerendis admirabilis peritia, ac prudentia, iuſtitię cultus, atque in eccleſiaſticis rebus feruens zelus, alięque innumerę virtutes in eo emicarent, & probitatis, religionis, ac ſanctitatis ſpeculum ab omnibus haberetur, tantaque ſapientia, dexteritate, ac diligentia, vt prædiximus grauia tractauit negotia, vt omnium conſenſu ſenilis in iuuene prudentia magnis laudibus efferretur, quamobrem Paulus pontificatum adeptus, Alphōſum annum agens decimum ſeptimum, ex Apoſtolico Prothonotario purpuratorum patrum collegio die 15. Martij 1557. adſcripſit, & diaconum Cardinalem ſub titulo Sancti Ioannis, & Pauli creauit, dein presbyterum Sancti Nicolai inter imagines, demum ex titulo Sancti Nicolai ad diaconatus titulum Sanctæ Mariæ in porticu tranſtulit. Neapolitanam quoque eccleſiā ei adminiſtrandam die 9. Aprelis anno 1557. conceſſit, eoque Romę reſidente, idem Pontifex ſuis litteris ſub datum Romæ die 12. Nouēbris 1557. ſcribens ad fratrem Iulium Paueſium ordinis prædicatorum, Epiſcopum Veſtanum, tunc eiuſdem Pontificis in hoc Regno Nuncium, & in ea Neapolitana eccleſia generalem Vicarium, ei præcepit, vt diligentèr viſitaret eccleſiam prius, & Capitulum, ciuitatem, ac diœceſim Neapolitanam, dein vniuerſam prouinciam, eiuſque prouinciæ vrbes, ac diœceſes, & ſuffraganeos, eorumque ſubditos, & eccleſias cathedrales, & alias prouinciæ ipſius ciuitates, & diœceſes, & monaſteria, & alia quælibet regularia, ac pia loca, & eorum vtriuſque ſexus, tam ſæculares, quam cuiuſcumque ordinis regulares perſonas, Archiepiſcopo Neapolitano, etiam vti loci Metropolitano ſubditas, vel etiam ab eius iuriſdictione exemptas, & immediatè ſedi Apoſtolicæ, vel alijs eorum prælatis ſubiectas, non exemptas verò, ordinaria Vicariatus eius officij, exemptas verò Apoſtolicæ ſedis authoritate viſitaret, omni appellatione remota, & tam in capite, quam in membris, reformare, vt ex eius Pontificis diplomate, quod ſic ſe habet.

Venerabili fratri Epiſcopo Veſtano.

Paulus Papa quartus.

Venerabilis frater ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut accepimus tu qui dilecti filij noſtri Alphonſi Sancti Nicolai inter imagines Diaconi Cardinalis Neapolitani nuncupati, & eccleſia Neapolitana in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtratoris per ſedem Apoſtolicam ſpecialitèr deputati Vicariatus officium in ciuitate, & diœceſi, ac prouincia Neapolitana exerces, conſiderans ciuitatem, diœceſim, ac prouinciam prędictas propter ſuperiorum Archiepiſcoporum Neapolitanorum ab illis abſentiam, viſitationis ſolatio diutius caruiſſe, intendas eccleſiam Neapolitanā, & dilectos filios eius Capitulum, ac ciuitatem, & diœceſim primò, & deinde prouinciam prędictas diligentèr viſitare, atque reformatione indigere reppereris, reformare nos cupientes, vt viſitatio, & reformatio huiuſmodi, quo diutius dilata fuerit, eò diligentius fiat, tuque, de cuius fide, virtute, & doctrina in Domino plenè cōfidimus, illi eò efficacius intendas, quo maiori etiam noſtra, & ſedis Apoſtolica auctoritate ſuffultus fueris, tibi vt iuxta tenorem conſtitutionis felicis recordationis Innocentij quarti, qua incipit Roman. & ex ea ſubſequutę conceſſionis pię memorię Bonifacij octaui Romanorum Pontificum prędeceſſorum noſtrorum, eccleſiam, & Capitulum, ac ciuitatem, & diœceſim Neapolitanam primò, & deinde totam prouinciam Neapolitanam huiuſmodi, atque ipſius prouincię ciuitates, & diœceſes, nec non ſuffraganeos, & eorum ſubditos, ac cathedrales, & aliarum, tam Neapolitanę prędictę, quam aliarum eiuſdem prouincię ciuitatum, & diœceſarum, eccleſias, nec non monaſteria, & alia regularia, ac pia loca quacunque, eorumque vtriuſque ſexus, tam ſeculares, quam

Digitized by Google

quam cuiuſuis ordinis regulares perſonas pro tempore exiſtenti Archiepiſcopo Neapolitano, etiam vti loci Metropolitano ſubiectas, vel etiam ſi eas viſitatione indigere cognoueris, & tibi expediens viſum fuerit ab eius iuriſdictione exemptas, & dictę ſedi immediatè, vel alijs eorum Prelatis, & non ipſi Archiepiſcopo ſubditas cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, & preeminentię exiſtant, non exemptas, vt ordinaria tui Vicariatus officij, exemptas verò noſtra auctoritate, omni prorſus appellatione remota, viſitare, & tam in capite, quam in membris reformare, ac contra illas etiam per viam inquiſitionis, vel inueſtigationis, aut denunciationis, ſeu alias etiam ex officio, vel per viam appellationis, ſeu requiſitionis procedere, & quomodolibet culpabiles repertos animaduerſione punire, ac ea omnia, quę pro morum reformatione, & diuini cultus augumento facienda eſſe iudicaueris, facere, ſtatuere, & ordinare liberè, & licitè valeas, plenam, & liberam Apoſtolica auctoritate tenore preſentium concedimus facultatem, & poteſtatem, non obſtantibus eiuſdem Bonifacij predeceſſoris de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, dummodò vltra tres dietas quis auctoritate preſentium non trahatur, ac quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non eccleſiarum, monaſteriorum, & locorum huiuſmodi, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, exẽptionibus, immunitatibus, libertatibus, & litteris Apoſtolicis, illis ſub quibuſcumque tenoribus, ac formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & alijs decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicę poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, quibus omnibus illorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur preſentibus pro expreſſis habentes, hac vice dumtaxat ſpecialitèr expreſsè derogamus, ceteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub anulo Piſcatoris die 12. Nouembris MD.LVII. Pontificatus noſtri Anno tertio.

Io: Barengus.

Cuius diplomatis authoritate idem Veſtanus Epiſcopus viſitationem confecit eodẽ anno 1557. & adhuc extant eius viſitationis acta, cathedralis nempè eccleſię Neapolitanæ, ac etiam quatuor eccleſiarum parrochialium maiorum huius ciuitatis, alia autem acta viſitationis deſiderantur.

Anno dein 1558. idem Pontifex Alphonſum Cameræ Apoſtolicæ Regentem conſtituit, cum enim is Pontifex officium Regẽtis Cameræ Apoſtolicæ erexiſſet ſuppreſſo, ac extincto officio Auditoris Cameræ, illud maximis priuilegijs, ac facultatibus auctum, Alphonſo Cardinali conceſſit die 28. Nouembris 1558. vt ex diplomate, quod in Bullario Romanorum Pontificum habetur, in quo hac verborum ſerie Alphonſi Cardinalis laudes is Pontifex ſummatim recenſet.

Paulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Alphonſo Sãcti Nicolai inter imagines Diacono Cardinali de Neapoli nuncupato S.R.E. Camerę Apoſtolicæ Regenti ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Eximia tuę circumſpectionis fides, & integritas, nec non iuſtitię cultus, domus Dei zelus, ac probata modeſtia, & in omnes humanitas, atque in rebus agendis dexteritas, ceteræque virtutes, quibus perſonam tuam illarum largitor altiſſimus multipliciter inſigniuit, nobis ſpem præſtitit indubiam, quod ea, quæ tibi duxerimus committenda fideliter, diligenter, & prudenter exequens

Cumque Paulus is Pontifex anno 1559. omnes fratrum filios, & Antonium præcipuè Alphonſi huius Cardinalis patrem omnibus priuaſſet honoribus, ac dignitatibus, & in exilium expuliſſet, Alphonſum ſecum vt potè in-

Digitized by Google

nocentem retinuit,cui tamen ne cum extorribus ageret,nec aliquid pro eis intercederet interdictum est.

At Paulo quarto ex humanis rebus sublato,Pio quarto eius successore iubẽte,Alphonsus ad consistorium profectus vna cum Carolo Cardinali Carrafa,alijsque propinquis,carceribus mancipatus est, atque in Adriani molem die . . Iunij coniectus,eumque carcerem maxima patientia, atque animi constantia per aliquot menses substinuit, cumque Carolus Cardinalis,alijque strangulati,vltimoque supplicio affecti essent, cum Alphonso hoc nostro homine mansueto,continentisque naturæ, qui dumtaxat accusabatur, quod mortuo Paulo quarto bona quædam è cubiculo eius surripuisset,eius Pontificis obitus die,longè mitius actum est,in centum enim millium aureorum solutione, atque Cameræ Apostolicę prefectura multatus fuit,illudque officium in manibus Pontificis resignauit,qui illud die primo Maij 1561. extinxit, & restituit officium iam suppressum Auditoris Camerę,cum cæteris omnibus Alphonsus dimissus,hac tamen lege,ne Roma egrederetur,id verò officium Alphonsi nomine eidem Pontifici Vitellosius Cardinalis Vitellus,(cuius opera Pontifex mitius cum eo egit)cessit,cumque eius redditus adeo tenues essent, vt tantam pecuniæ quantitatem nullo pacto persoluere potuisset,Alphonsi innocentis sacer Cardinalium cętus misertus,decem mille aureos exsoluit,cuius exemplum Romani proceres ducti,cum partem ei Pontifex dimisisset,exsoluerunt,pars verò alia ex Antonij eius patris bonorum venditione, & aliunde collecta est.

Iacobus Augustus Thuanus lib.28. Histor. sui temporis.

Idemque Pontifex vt Alphonsus maximis, & vrgentibus eius necessitatibus prouidere,& oportunum subuentionis auxilium inuenire potuisset, facultatem ei concessit,vt ecclesiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, & monasteriorum quorundam,& præpositurarum, quorum Alphonsus is Commendatarius erat,fructus,& redditus ad nouem asinos locare,& concedere posset, & pretium vnico contextu, & anticipata etiam solutione in principio nouennij in pecunia recipere,hoc addito,vt si infra dictum nouennij spatiũ decedere ipsum Alphonsum contingeret,aut eam ecclesiam, monasteria, ac præposituras dimictere,ea locatio sic facta,firma,ac valida remaneret, & suum sortiretur effectum,vt ex eius Pontificis litteris sub datum Romæ die primo Iunij 1561.quarum litterarum auctoritate Alphonsus is die 23. Iunij 1562. per inter mediam personam domini Aloysij de Campagna, legum doctoris,Episcopi Montispelusij eius Vicarij generalis, ac procuratoris fructus omnes,ac redditus Neapolitanæ ecclesię in affictum dedit domino Antonio Carrafæ Marchioni Montisbelli eius patri per annos nouẽ pro ducatis vigintiduobus mille,de quibus is anticipatè soluit quatuordecim mille, reliquos verò ad omnem eius Cardinalis requisitionem Antonius soluere promisit,reseruata tamen ipsi Cardinali sola iurisdictione spirituali,ac temporali,& fructibus ex ea proueniẽtibus,& alijs ducatis quingentum singulis annis, quos idem Marchio ei nouennio durante soluere pollicitus est.

Cumque Alphonsus in gratiam Pontificis redijsset, Neapolim ad eius ecclesiam veniendi facultatem obtinuit,eamque ciuitatem solenni ritu, atque apparatu die 28.Nouemb. 1562.ingressus est atque anno 1565. diœcesanã synodum,theologis,ac iureconsultis doctissimis viris ad eam synodum accitis,Neapoli celebrauit,cui Alphonsus præfuit,eiusque synodi acta,ac decreta Marius Carrafa eius successor anno 1568. Neapoli typis excudi curauit.

At

Digitized by Google

At Alphonſus is perpetuo animi mœrore contabuit,& die 29. Auguſti 1565. ad meliorem vitam diſceſſit,ætatis ſuæ annorum 25. cum eam eccleſiam per annos octo rexiſſet.Et periculosè adhuc ei decumbenti in eius ciuitatis maritima ora,quæ vulgo plagia nuncupatur in peramplo palatio olim Diomedis Cardinalis Carrafæ, ex ea qua deceſſit ægritudine, Canonici, cleruſque eius eccleſiæ glorioſi Sancti martyris Ianuarij, (cuius ipſe deuotiſſimus erat) caput,& ſanguinem cum proceſſionibus attulerunt, Alphõſus verò vt qui facũdus,ac diſertus,atque ſacris, prophaniſque litteris nobilitèr inſignitus,proprijs manibus tam pretioſis reliquijs apprehenſis, in ipſius Sancti martyris laudem luculentum ex templo habuit ſermonem, in quo magnam eius eloquentiam, & miram ſanctitatem omnibus præbuit, ſepultus eſt autem in cathedrali propè maius altare, vbi Pius V. Roman. Pontif.grati animi cauſa in Carrafiam familiam,atque in Alphonſi innocẽtis vitæ teſtimonium, nobili, & magnifico ſepulchro è lęuigatis marmoribus concinnauit, atque Alphonſi ſtatuam illuſtris ſculptoris manibus aptauit,ad læuam aræ maximæ hoc nempè elogio appoſito.

Alphonſo Carrafę S.R.E.Cardinali, Archiepiſcopo Neapolitano,adoleſcenti non minus virtute ſua,quam maiorum ſplendore claro, patrui Pauli IV. Pont.Max.religionem,integritatemque referenti, ea ſapientia prædito, vt in ſecundis rebus ſummam eius temperantiam,in aduerſis miram conſtantiam omnes laudauerint. Pius V. Pont. Max. P. Vixit ann.xxv.D.xv.obijt MD.Lxv.jx.Kal.Septemb.

Ioannes Antonius Gabutius lib.6.de vita, & rebus geſtis Pij V. Pontif. Max. cap.6.meminit ſepulchri huius, quod is Pontifex Alphonſo Carrafæ Cardinali,& Archiepiſcopo Neapolitano poſuit.

Alphonſo ab humanis ſublato Neapolitanæ eccleſię adminiſtratio donec vacauerit, à Pio quarto commiſſa fuit Antonio Scarampo Aquenſi, Nolano Epiſcopo, eiuſque Pontificis in Regno Neapolitano Nuncio, ac generali Collectori, qui ea vacante Apoſtolicę ſedis nomine iuriſdictionem exercuit,eiuſque fructus,& annuos dumtaxat ducatos quingentum, quos ſibi Alphonſus reſeruauerat,eoſque Camerę Apoſtolicę addixit, affictu in ſuo robore permanente.Cumque Marchio Montisbelli timeret,ne idem Apoſtolicus Nuncius,vel futurus ſucceſſor in eo Archiepiſcopatu ipſum in eius fructuum perceptione moleſtarent, & in affictus poſſeſſione turbarent inconſulto Romano Pontifice,& abſque expreſſo eius iuſſu, & contra formã litterarum Pij quarti,ſacrum regium Conſilium adijt, & formato celeritèr proceſſu ſuper remedio capitulorum Regni,eiuſque iuribus, atque Apoſtolicis litteris ab eodem regio Conſilio perſpectis, regij conſeruatorij, ac regalis præſidij litteras obtinuit die 26.Septemb.1565.pro manutenſione poſſeſſionis affictus prædicti,ac fructuum perceptione, donec iuſta cauſa poſſeſſionis duraret.Et demum Pius V.eas Pij quarti litteras de nouennali affictu fructuum Neapolitanæ eccleſiæ nouo ſuo diplomate cõfirmauit ſub datum Romæ 18.Martij 1566.ac proinde idem Marchio pro reliquis annis quinque ſubaffictauit eos redditus Hieronymo Montenigro pro ducatis vigintiduobus mille,& quingentum, ſicque ſucceſſor Archiepiſcopus de redditibus Neapolitani Archiepiſcopatus nil habuit,niſi eccleſiaſticam, & temporalem iuriſdictionem,& fructus ex ea prouenientes,& annuos ducatos quingentum,vſque quo nouem anni explerentur, quæ ſibi Alphonſus reſeruauerat.

Fama eſt,ac firma traditio affirmat,mortuo Alphõſo Cardinali Carrafa,Pium

Digitized by Google

quartum Pontificem, Neapolitanam ecclesiam illicò concessisse, seu eam tradendi in proposito habuisse, vel etiam fuisse pollicitum, seu animi votũ declarasse illam tradidisse Cardinali Marco Sittico, ex Comitibus Altempsijs in Germania, qui & si Germanus origine, & natalibus esset, Neapolitanus tamen adlectione erat, is enim, eiusque familiæ viri inter nobiles Neapolitanos sessionis Montaneæ adlecti fuerant, & quia Apostolicæ litterę de ea electione non adhuc fuerant expeditæ, quamplurimis Cardinalibus, ac Principibus eum Cardinalem Sitticum enixè rogantibus, ac exorantibus, vt eam ecclesiam cederet familię Carrafæ tunc nuper tam dira passæ, ipsoque Sittico cedente, ac consentiente, eundem Pontificem eam statim Mario Carrafę tradidisse, concessa Sittico pingui quadam Abbatia.

In funere Alphonsi Carrafæ Card. Amp.

Parthenopes lachrimæ.

ALphonsum primo ereptum sub flore iuuentę
Parthenope vt tandem genitrix mœstissima vidit,
Qualis erat laniata genas laniata capillos
In medium sese tulit, & complexa pheretrum,
Cum fletu incepit tales effundere voces.
Quid dicam, quoue infelix me denique vertam,
Quæ tantis oppressa malis nihil amplius vsquam
Aspicio quod me letum iam reddere possit,
Nam tot vt egregios natos, quos impia dudum
Mors rapuit saltem tanto solabar alumno
Qui super vnus erat miseræ infortunia nostra;
Quem nisi tam subito rupissent stamina Parcę
Sperabam fore, qui toto applaudente senatu
Romuleas arces regeret, Petrique sederet
Sublimi in solio metuendus, & omnibus vnus
Iura daret, cui deposito diademate Reges
Cum sceptro ferrent proni blanda oscula plantis,
Et merito, Namque illustri si sanguine cretus
Inueniendus erat, tantaq; pondera molis
Susciperet, fuerat non hoc illustrior alter,
Aut si qui clarus diuini dotibus esset
Ingenij, teneriśq; animum formasset ab annis
Artibus ingenuus miro, & virtutis amore
Flagraret, non equales modo vicerat omnes,
Verum etiam natu maiores quośque senctus
Crebra impendentis terret formidine mortis,
Quæ porro inuidia ò superi. cęlestibus oris
Nonne satis fuerat Patruus, quod maximus huius
Hęros iam pridem rediit, mea gloria Paulus,
Quod meus irradiat Seripandus in ethere puro
Hunc etiam iuuenem raptis florentibus annis
O diui, atque huius confunditis omnia morte,
Tu verò iuuenis felix, qui munere vitæ,
Quantulacumque fuit, defunctus totq; periclis

Ex-

Digitized by Google

Exhauſtis ſummus, quo te vocat arbiter ibis
Scilicet & nitidi fratres nouus incola cœli.
Illic Pontificem magna ſtipante caterua
Paulus cum claro Seripando erit obuius vna
Et leti accipient venientem, atque oſcula figent,
Sic pia Parthenope dilecti funera nati
Multo cum gemitu, & lachrimis plorabat obortis
Inuiſamque deis ſeſe, miſeramque vocabat.

Ioannes Baptiſta Arcutius.

1565.

MARIVS CARRAFA patritius Neapolitanus, Federici Sancti Luciti Marchionis filius, Abbas primum Sancti Angeli de Atella, quæ inſigne admodum, atque opulentum eſt ſacerdotium, dein Archiepiſcopus Neapolitanus à Pio quarto creatus eſt die 26. Octobris 1565. is enim Pontifex erga Carrafiam familiam iam factus benignus, vt rerum paulò ante geſtarum cũ Cardinali Carolo Carrafa, atque aliquot alijs eius familię viris, qui ab ipſo carceribus mancipati, bonis mulctati, vltimoque ſupplicio affecti fuerãt, memoriam obliteraret, eccleſiam Neapolitanam ſpontè, ac libentèr Mario contulit die 26. Nouemb. 1565. atque Ferdinandus Carrafa Sancti Luciti Marchio ipſius frater regius à latere, & à ſtatu in Regno Conſiliarius eius eccleſiæ poſſeſſionem Marij nomine nactus eſt die 6. Decembris 1565.

Fuit autem Marius eminentis iudicij, & nobili animo, ac ſpiritus vigore præſtantiſſimus, vtilis quoque eius eccleſiæ paſtor, diligens, ac bonus, laudeque dignus prælatus, in colloquijs quoque familiaribus gratus, ac lepidus, ſermone venuſtus, ac placidus, dulciſſimis moribus ornatus, amicis iucundus, virtuoſis viris fautor, pauperibus liberalis, errãtibus clemens, modeſtè quoque is ſuo exemplo cleri licentiam, & deprauatos mores reformauit, atque vt quotidiè à Canonicis in maiori eccleſia horæ recitarentur diuinæ curauit, authorque fuit vt mox dicemus.

Moniales ſuæ diœceſis crebris viſitationibus reformauit, atque ad communẽ vitam, regulam, ac profeſſionem reduxit, cum aliqua earum cœnobia abſq; profeſſione, regula, ac communi vita degerent.

Archiepiſcopale palatium in optimam formam reſtituit, atque ædificijs auxit, ſacellumque propè eius palatij aulam, in quo Neapolitani Archiepiſcopi priuatim miſſam celebrarent, conſtruxit, in cuius icone Marij effigies depicta eſt, atque in eius ſacelli ianua ipſius memoria, ac marmorea inſcriptio legitur, hunc in modum.

Marius Carrafa Archiepiſcopus Neapolitanus.

Eoque præſule Pius V. noſtri huius Archiepiſcopi relatione comperiens, Canonicos Neapolitanæ eccleſiæ, neque canonicis horis, nec conuẽtuali miſſarum celebrationi, nec aliorum officiorum in choro quotidiè aſſiſtere, niſi quibuſdam anniuerſarijs, & mortuorum officijs, ac miſſis pro defunctorum anima, ad quæ ex ſpeciali inſtitutione, fundatione, vel legato tenerentur, & vix in quibuſdam eius eccleſiæ feſtis diebus intereſſe, eorumque præſentiã tantummodò in choro exhibere, quamobrem eis Pontifex præcepit, vt cathedrali eccleſiæ certis diebus, ac feſtis ab eo præſcriptis deſeruirent, vt ex eius diplomate ſub datum Romæ die 22. Martij 1567. Quod quidem ſeruitium

Digitized by Google

tium Gregorius XIII. Pontifex Canonicorum precibus moderatus est, vt ex litteris Antonij Cardinalis Carrafæ (cui id negotium fuerat ab eodem Pontifice commissum) Romæ datis die 6. Decembris 1574.

Diœcesanam synodum anno 1567. celebrauit, adhibitis in ea præstantibus viris, in qua multa ad eius diœcesis reformationem statuta sunt, quæ typis excusa prodijt Neapoli anno 1568. cum actis synodi ab Alphonso Carrafa eius prędecessore habitę.

Multas, ac longiores habuit cum eius ecclesię Capitulo dissentiones, ac controuersias, tam super canonicatuum prębendis carętium collatione, quam pro alijs multis, quamobrem Capitulum Gregorium XIII. Papam adijt, qui id Cardinalibus Congregationis super Episcoporum grauaminibus deputatis commisit, & per eam Congregationem rebus perspectis, & maturè discussis, ac trutinatis, omnia iuridicè, & Mario audito terminata sunt, vt Cardinalis Maffei eius Congregationis Decani litteræ testantur.

Eodem præsule Gregorius XIII. audiens in Neapolitana ecclesia quadraginta Canonicos esse, quorum quatuordecim erant præbendati, cæteri verò prębendis carerent, eosque tam exiles, ac tenues fructus, annuosque reditus habere, vt ij ad congruam, decentemque eorum substentationem minimè sufficerent, propterea decem canonicatus simplices suppressit, quorũ tres tunc vacabant, septem verò alios, cum vacare cõtingeret, extingui iussit, eorumque redditus alijs aggregari, vt decentius se substentare, eiusque maioris ecclesiæ diuinis obsequijs propentius intendere potuissent, atque ei ecclesiæ feruenti animo residere, horisq; canonicis interesse, vt ex Apostolicis eius litteris sub datum Romæ die 14. Decembris 1576.

Idem quoque Marius Seminarium in metropolitana ecclesia ex Concilij Tridentini præscripto sess. 23. cap. 18. celebrato die 15. Iulij 1563. admirabili cura, ac diligentia instituit, in quo quinquaginta pueri in humanis, ac sacris litteris, atque in musicę disciplina ab optimis magistris erudirentur, annuis redditibus, ex quibus ij, eorumque, magistri alerentur, constitutis, ac commoda, & perampla eis domicilia in cathedralis ecclesiæ palatio præscripsit, & in eius loci ostio fundatoris memoria adhuc conspicitur, hac inscriptione apposita.

Collegium Seminarij Neapolitani fundatum à Mario Carrafa Archiepiscopo Neapolitano anno 1566.

Id autem Seminarium fuit postea auctum vsque ad octoginta clericorum numerum. At Marius is ad eius Seminarij fabricam instituendam, & ad alendã iuuentutem, ac mercedem præceptoribus, & ministris soluendam, aliosque sumptus Seminarij erogandos, auctoritate decreti eiusdem Tridentinæ synodi, complures fundos beneficiales in villa Turris Octaui, & in pago Caluizani positos eidem Seminario addixit, Neapoli quoq; aliquot rectorias, ac beneficia extinxit, & earum fructus, ac redditus Seminario aggregauit.

Et quia ex decreto eiusdem Concilij statutum fuerat, vt beneficiati omnes ciuitatum, ac diœcesarum ipsarum, erectioni Seminarij in singulis ciuitatibus erigendi contribuere deberent ex fructibus quorumcumq; beneficiorum, Capitulum, & Clerus huius ciuitatis in vnum conuenerunt, & aureos circitèr mille singulis annis per aliquod tempus, ex eorum immunitatibus persoluendos pro Seminarij erectione assignarunt. Sunt autem immunitates hę, de quibus pluries inferius sermonem habituri sumus, hoc modo. Exigitur namque vectigal in ea ciuitate (quę vulgo grani ad rotulum vocatur) de carnę, caseo, & piscibus recentibus, ac salitis, quę in ciuitatem im-

Digitized by Google

immictuntur, quod quidem vectigal ex personis etiã eccleſiaſticis exigitur, vt euitetur confuſio, ac fraus, quæ exoriri poſſent, & in fine cuiuslibet anni exſoluebantur eccleſiaſticis perſonis, tam ſecularibus, quam regularibus quædam pecuniarum quantitates, quæ arbitrabantur vnicuique eccleſiaſticæ perſonæ, ac virorum, & mulierum cœnobijs ſpectare poſſe pro ijs immunitatibus. At hę immunitates à Romanis Pontificibus aliquando applicatæ ſunt aliquibus pijs vſibus, cumque annis præteritis ad vectigal in duplum fuiſſet auctum, inita eſt conuentio inter eam ciuitatem, & Clerum, & Cameram Apoſtolicam, & immunitates hæ taxatæ, & liquidatæ ſunt in annuis ducatis ſeptemmille, de quibus ſingulis annis Cameræ Apoſtolicæ quinque mille ſoluerentur, reliqui verò duo mille. Clero ſæculari, ac regulam, inter eos æqua lance, diſtribuendi. Cumque annis præteritis nouum vectigal fuiſſet impoſitum, nempè ex farina, frumento, ac ordeo, quæ in ciuitatem immictuntur, quoniam ex eccleſiaſticis etiam perſonis exigitur, pro ijs immunitatibus ex conuentione aurei bis mille inter eos paritèr diſtribuendi ſoluuntur.

Obijt autem Marius Neapoli die 11. Septembris 1576. & in cathedrali in ſacello Sancti Athanaſij ſepultus eſt abſque aliqua inſcriptione. At Decius Cardinalis Carrafa, Archiepiſcopus Neapolitanus Marij cineres (cuius is propinquus, atque alumnus olim fuerat) multos poſt annos tranſtulit in inſigne eius ſepulchrum, quod ſibi viuens in cathedrali parauit, magno ſumptu elaboratum, vbi quoque Marij ipſius memoriam reſtituit, vt inferius in Detio dicemus.

Hic non videtur prætermictendum, in ſacrario maioris Neapolitanæ eccleſiæ conſpici icones ſeptem Prælatorum familiæ Carrafę, qui Neapolitanæ eccleſię Archiepiſcopi prefuerunt, quę ad vſum expreſſę dicuntur, crucem in manibus geſtantes, quæ inſigne eſt Archiepiſcoporum, ſunt autem hi.

1 Oliuerius Carrafa S.R.E. Cardinalis, & Archiepiſcopus ſenex, tõſus barba.
2 Alexander Archiepiſcopus tonſus ſimiliter barba, medię ætatis.
3 Vincentius Cardinalis ſenex perlongam geſtans barbam.
4 Franciſcus Archiepiſcopus iuuenis.
5 Ioannes Petrus Carrafa, qui & Summus Pontifex Paulus IV. ſenex decrepitus, barbatus.
6 Alphonſus Cardinalis iuuenis.
7 Marius Archiepiſcopus medię ætatis.

1576.

PAVLVS DE ARETIO, qui & Scipio antè Religionis ingreſſum, Itrio inſigni propè Caietam oppido oriundus, ſed Neapoli non obſcuro loco natus, vir fuit ſua ætate iuris ciuilis ſcientia illuſtris, cauſarum prius is patronum in ſupremis Regni tribunalibus egit, dein ob inſignem eius doctrinã, atque incomparabilem vitę innocentiam, quę vix maior poſſet in ſęculari homine exoptari, regius Conſiliarius à Philippo ſecundo Hiſpaniarum Rege anno 1549. in Neapolitano Regno creatus eſt, adeoque munus illud cãdidè, ac purè geſſit, vt apud omnes, nèdum ipſius collegas magna creuerit opinio, cum ſe incorruptum, ac veritatis amicum, atque indagatorẽ, calumniantibus hoſtem prębuerit, cumque cœlibem vitam ageret, atque cęleſti potius quam mundano Regi deſeruire decreuiſſet, religionemque Theatinorum patrum à Paulo quarto inſtitutam, qui Neapoli in diui Pauli ædę magno

Digitized by Google

magno tunc ſpiritus feruore eorum vitæ exemplis, ac concionibus diuino cultui incumbebãt, cum quibus is ſæpius conuerſabatur, rebus quibuſdam compoſitis Scipio ingredi firmiter intenderet, accidit fortè vt bellum inter eum Regem, ac Paulum quartum Rom. Pontif. indiceretur, atque is regij exercitus cauſarum generalis Auditor creatus eſſet à Ferdinando Toleto Albę Duce Regni Prorege, eius exercitus Imperatore, hinc Scipio vndique anguſtiatus, vt qui ſolitariæ, ac quietę vitę amicus erat, & in eo bello aduerſus Summum Pontificem, atque Romanam eccleſiam inſeruire nullo pacto volens, ob reuerentiam Summi Pontificis, & ne eius cenſuras, atque excommunicationes incurreret, gratias agens eidem Albę Duci de tanto munere ei collato, humiliter ſe excuſans ob eius corporis, ac vitę imbecillitatem, ac debilitatem, & paruam eius ſalutem, quod is tanta efficacia fecit, vt obtinuerit, quod ardentèr optabat, Dux enim ipſe excuſationem admictens, alium elegit, quod quidem eius ingreſſum in religionem accelerauit, cum enim per octo annos regijs à conſilijs litibus terminandis præfuiſſet, eam religionẽ in Sancti Pauli ſacra æde Neapoli die 25. Ianuarij 1557. quo Sancti Pauli conuerſio celebrabatur, ingreſſus eſt, atque Paulus nuncupatus, cum Scipio prius, vt prędiximus in ſęculo vocaretur, cumque in religione profundam humilitatem, ac vitæ innocentiam redoleret, ad Brũduſinum Archiepiſcopatum ab eodem Philippo Rege fuit vltro pręſentatus anno 1562. quem ille reſpuit vna cum redditibus trium annorum eius eccleſiæ ſede vacante congeſtis, idque ob maximam eius humilitatem, & deſiderium, quo tenebatur fruendi eius quietè in religione, nec perſuaderi, & adduci potuit à D. Perafan de Ribera Alcanorum Duce Regni Prorege, ad illam eccleſiam recipiendam, quamobrem idem Prorex hac de re ſcripſit ad Summum Pontificem, illum exorans, vt pro Dei ſeruitio, & animarum ſalute, & illius eccleſiæ beneficio, & vt complaceretur ſuæ Maieſtati, vel præcepto, vel paterna quadam exhortatione eum inducere dignaretur ad illius eccleſiæ regimen ſuſcipiendum, Pontifex verò amãtiſſimè hortatus eſt eum per eius breue ad eam accipiendam, nolens id diſtrictè præcipere, is verò nolens eam acceptare, ſe excuſauit cum eo Pontifice cõcinna Latina eius epiſtola.

Dein anno 1564. volens ciuitas hæc Neapolis oratorem ad eundem Regem mictere pro re grauiſſima, illumque exorare, ne in Regno Neapolis ſanctiſſimæ Inquiſitionis officij horribile, ac rigoroſiſſimum tribunal erigeretur, ſed ſanctæ fidei cauſę Ordinarijs relinquerentur cognoſcendæ, ac iudicandę, electus is fuit orator, qui id munus noluit ſuſcipere, malens religioſæ quieti, & animæ ſuæ ſaluti operam dare, quam alienis curis vacare, & rogatus ab eodem Prorege Alcalę Duce ad id munus ſuſcipiẽdum, nullo pacto voluit aſſentiri, quamobrem ab ea ciuitate is Prorex requiſitus, ad Summũ Pontificem ſcripſit, eumque rogauit, vt ſub præcepto ſanctæ obedientiæ ei id iuberet, Pontifex verò primò noluit id expreſsè ei mandare, ſed per literas Cardinalis Caroli Borromæi eius nepotis efficacitèr eum hortatus eſt ad onus illud cum charitate ſubeundum, is verò ſe cum Pontifice excuſauit, tandem ad tot duplicatas, ac crebras, tùm Proregis, tùm ciuitatis preces Pontifex iuſſit ei in virtute ſanctæ obedientiæ, vt ad eam legationem proficiſceretur, quapropter is eodẽ anno 1564. in Hiſpanias ad eam legationem profectus eſt, ac ſatis benignè a Rege exceptus, ac benè viſus eſt, cui famatiſſimus erat, & primo congreſſu ſingularem gratiam habuit è Regis ore audire, gratum eidem Regi fuiſſe illum videre, ac legationem illam tanta

fe-

Digitized by Google

felicitate,atque ex animi ſententia confecit,obtento quod petijt, vt voti compos reuerſus ad ſuos,eodem anno Romæ patribus ejus ordinis in Sancti Silueſtri æde commorantibus præpoſitus fuerit,vbi Cardinalibus,& ipſimet Romano Pontifici eius vitæ probitas, ac profunda doctrina innotuit, tùm in legali facultate,qua ſingularitèr in ſæculo erat eruditus, tùm etiam in philoſophia,& ſacræ theologię ſtudijs, & ſacris canonibus, & conſcientię caſibus,quibus omnibus in religione exiſtens non ſegnitèr operam dederat,imò pluribus vicibus,atque occaſionibus Pius V. Pauli doctrinam expertus eſt,& præſertim cum vndique doctos viros is Pontifex accerſiſſet, vt quid Chriſtianæ reipublicę in cenſualibus contractibus expediret, conſuleret,Paulus verò,qui inter cęteros eiuſdem Pōtificis iuſſu his interfuit, tam doctè,ac benè ſuam ſententiam omnibus ferè aduerſantibus dixit, atqne tutatus eſt,vt ea poſtea omnibus placuerit,ac probata ſit, quæ omnia eidem Pontifici relata fuere, & celebre exinde diploma ex eiuſdem Pauli ſententia ab eodem Pontifice editum eſt anno 1568.die . . Ianuarij,quod apud vniuerſum ferè Chriſtianum orbem vſui eſt.

Interfuit quoque eius Pontificis iuſſu cauſę Toletani Archiepiſcopi de hæreſi inſimulato,in qua ex tota ferè Italia doctiſſimi quique viri,vt eorum ſententiam dicerent,Romam acciti ſunt.

His,alijſque de cauſis cum ad Pij V.Pontif.Max notitiam Paulus plenè deueniſſet,& adhuc Præpoſitus eſſet ædis Sancti Silueſtri de Vrbe, Placentinus Epiſcopus die . . Iulij 1568.inuitus,ac mirum in modum reluctans creatus eſt,is verò Pontificem adiens ante pedes eius proſtratus, enixiùs rogauit,vt illum ab eo pondere alleuiaret,& poſt multas replicationes, & tractatum cum Pontifice habitum,prȩcepto ſanctę obedientię onus illud ſubire iuſſus tacuit, & amarè plorans ſibi ipſi ſilentium imponens, Pontificis pedes exoſculatus eſt, abijtque, ac fuit Romæ conſecratus die primo Auguſti 1568 Idemque Pontifex extremam eius paupertatem, ac probitatem perſpiciens,ei dono dedit palafredum,& mulam, cum ſcutis mille aureis, præter bullarum expeditionem,quæ gratis ei tradita eſt,dein die . . Maij 1570.presbyter Cardinalis titulo Sanctę Pudentianę creatus eſt, retenta Placentina eccleſia,quam quidem eccleſiam exornare aggreſſus,epiſcopale palatium vetuſtate ferè collapſum,atque eccleſiam reſtituit,ornamē tis, ſacriſque vaſibus aureis,atque argenteis auxit, populumque ſibi creditum dictis,& (quod maius eſt) ſuæ vitę exemplis,ad bonam,ſanctamque vitam, Deique cultum excitauit,ac vigilantiſſimus fuit in regimine eius eccleſię, & valde religioſus,ac pius, atque inibi locum Sancti Vincentij Theatinis patribus vbi legerent,conceſſit.

Introduxit Placentiam patres Capuccinos,locumq; eis fundari fecit.

Clericos quoque regulares congregationis Somaſchæ inuexit, quibus etiam aliam eccleſiam,& locum conceſſit.

Inſtituit quoque Seminarium,iuxta Concilij Tridentini decretum.

Erexit etiam monaſterium monialium,quæ conuerſę vocantur.

Et Sancti Siſti Romani Pontificis baſilica amplificata, quam monachi ordinis Sancti Benedicti incolunt,ſacrum eius Sancti corpus à Ludouico Imperatore ex vrbe Roma,Placentiam olim delatum,is anno 1576.honorificè repoſuit,in cuius rei teſtimonium hęc ibi legitur marmorea inſcriptio,relata per Laurentium Schraderum in ſuo libro Monumentorum Italiæ, & Felicem Paſſerem in libro de ſitu,laudibus,& prærogatiuis eius cœnobij Sancti Sixti de Placentia.

Diui

Diui Xisti II. Papæ, & Mart. quod mortale fuit, ob Christi fidem gladio Decius Cæsar extinxit. Ludouicus II. Imp. Roma huc transtulit.

Paulus de Aretio Card. Episcopus Placentinus, & Cæsarius Abbas nouissimè ampliato templo, hic repo. Octauio Farnesio, & Alexandro filio Ducibus, max. populi Placentini frequentia, ac pietate.

CIↃ IↃ. LXXVI. VI. Id. April.

Cumque ob ipsius senectutem, atque aduersam valetudinem eius gregi amplius inuigilare non posset, ad locum propè Placentiam animi causa diuersit, atque duos circitèr annos per Vicarios, ac Visitatores eam rexit ecclesiam.

Cum autem Neapolitana ecclesia vacasset, is à Gregorio decimotertio Papa, propria, spontanea voluntate ei præficitur die 19. Septembris 1576. quam regendam accipere magnis conatibus renuit, & cum eo Pontifice, alijsque se excusans, se amplius ob ingraueſcentem ætatem, & malam valetudinem laboribus esse ineptum, nec eius gregi, aut animarum regimini incumbere ex animi sententia, ac proposito amplius posse, sed quietem potius exposcebat reliquum suæ vitæ peragere, & ad sui ipsiusmet Pauli dedecus se venire nolle contendens, dum eius munus adimplere in ea ciuitate non posset. Interea ciuitas Neapolis gratias agens Summo Pontifici de ea electione, ac prouisione facta de optimo, ac zelantissimo pastore, instantissimè eum Pontificem rogauit, vt dignaretur non admittere, aut recipere eius excusationes, nec modo aliquo assentiri, vt ea ciuitas impediretur, aut retardaretur ab executione eius gratiæ, Pontifex verò per eius breue illi præcepit, vt omni excusatione postposita minimè resisteret vocationi diuinæ maiestatis, & voluntati ipsius Pontificis, sed quam citius possibile foret Romam veniret suam versus ecclesiam Neapolitanam, quamobrem inuitus Pontifice sic iubente, eam ecclesiam suscepit, & Romam venit, ac per procuratorem die 6. Nouembris 1576. eius ecclesię possessionem cepit, dein Neapolim veniens, eam ciuitatem absque pompa die . . Decembris 1576. de sero ingressus est, & sequenti die eam ciuitatem, ac ecclesiam pontificalibus indumentis amictus, ac solennitèr ingressus est, magno totius ciuitatis plausu, & gaudio. Cumque nihil celebre in ea ecclesia egisset, sed vt plurimum humanę vitę remedijs ob eius crebras, & diuturnas infirmitates incumberet, in Turris octaui oppido, nō procul à ciuitate Neapoli, quò ob cœli clementiam se receperat, infelicitèr, atque horribili casu obijt, cum enim obuentorum vim ante eius cubiculi fenestram ligneus obex adstaret duabus hastis suffultus, vt ventorum vim refrāgeret, nocteque quadam validus ventus efflasset, cum famulum, qui in proximo cubiculo dormiebat, ob id excitare Paulus nollet, è lecto is surgens, hastas tollere volens, tanta ventorum vis inualuit, vt hastæ apex fœmur illius grauitèr, ac letalitèr percusserit, & os fregerit, quo dolore confectus paucos post dies occubuit die 17. Iunij 1578. cum annos 67. circitèr vixisset, eiusque corpus Neapolim delatum in S. Pauli eius ordinis priuato cæmiterio ipsius iussu cum alijs sacerdotibus eius ordinis nulla penitus memoria, aut inscriptione appositа.

Tandem in noua eius Sancti Pauli sacræ ædis restitutione, ac concinnatione eius ossa translata sunt in sacellum à dextero latere summi altaris positum, dein in aliud eiusdem templi sacellum, vbi eius effigies apposita est, atque inscriptio in perpulchro nigro marmore, deauratis litteris incisa, hunc in modum.

Ve-

Digitized by Google

Venerabili memoriæ
Pauli de Aretio
Clericorum Regularium lumini, & columini,
Quem virum ob eximiam morum sanctitatem,
Omnigenam virtutem, spectatamque doctrinam,
Carolus V. Imp. Consiliarium,
Vrbs Neapolis ad Philippum Regem Legatum.
Summi verò Pontifices
Placentiæ Episcopum, Neapolis Archiepiscopum,
S.R.E. Cardinalem,
Inuitum licet, & modis omnibus reluctantem
Creauerunt.
Eius quod mortale fuit,
Lapis tegit, spiritu cœlo recepto.
xv. Kal. Iulij.
Anno redempti orbis M.D.Lxxviij.
Ætat. Lxvij.

Porrò processus pro eius beatificatione, ac sanctificatione nuper celebrati sũt iussu Romani Pontificis, eius religionis patribus instantibus.

Celebratur autem Paulus à grauibus scriptoribus eius coetaneis, & præsertim à Marco Antonio Marsilio Columna Salernitano Archiepiscopo in suo libro de ecclesiasticis redditibus cap. 16. vbi de Clericorum regularium ordine, qui Theatini vocantur, loquens, sic ait.

E quibus insigne veluti sydus emicans Paulus de Aretio ob miram eius sanctitatem, vel inuitus in amplissimum Cardinalium collegium a Sanctissimo Pio quinto fuit adscitus.

Vincentius quoque de Franchis sacri Consilij Neapolitani Præses in decis. 332. num. 7. ait, *Reuerendissimus dominus D. Paulus de Aretio in seculo nominatus Scipio, primo clericus regularis congregationis Theatinæ, deinde Episcopus, & Cardinalis Neapolitanus, ob eius maximas virtutes, & doctrinam electus est in locum Consiliarij, quando assumptus fuit ad officium Regentis dominus Galeottus Fonzeca, in cuius locum debebat prouideri, vt moris est de Hispano.*

Non omittam dicere, esse aliquos, qui nescio quid de mula fabulantur, & ob id Paulum religionem fuisse ingressum, veluti Alphonsum Ciacconum in lib. de Summis Pontificibus, & Cardinalibus in Paulo de Aretio, & Ioannem Antonium de Petramellario in continuatione ad librũ Onuphrij Panuiuij de Summis Pontif. & Card. ibidem, quod falsum est, & commentitiũ.

Omnia autem ferè, quæ de Paulo diximus, ab Andrea de Auellino eius ordinis, qui nuper in Beatorum numerum relatus est, proprio ore didicimus, fuit enim eius socius, ac familiaris amicus. Postmodum verò prodijt historia eius religionis Clericorum regularium edita à Ioanne Baptista de Tufo Acerrano Episcopo, qui Pauli huius de Aretio vitam, tùm in sęculo, tùm quoque in religione, ac prælaturis, & toto eius vitæ tempore actam fusius prosequitur.

1578.

ANNIBAL DE CAPVA Vincentij Termulanorum Ducis filius patricius Neapolitanus Patauium ad legalem philosophiam addiscendam à patre mis-

Digitized by Google

missus,dein Papiam,vbi studij cursum,& agonem consummauit tanta animi alacritate,ac feruore iurisprudentiæ operam nauauit, vt eruditissimus Iureconsultus breui temporis tractu euaserit , ac in eadem Papiensi vrbe doctoris insula magna fuerit gloria insignitus,cumque maximo loco,ac excellens legum doctor,ab omnibus haberetur,à Gregorio XIII.Rom. Pont. (qui Iureconsultus itidem erat eminentissimus, quique Annibalem ante adeptum Pontificatum optimè nouerat) in grauibus rebus eius opera vsus est,etenim vtriusque signaturæ Referendarius, & à secretis eius Pontificis cubiculis adscitus,quæ munera simul exercebat, eius gratiam adeptus est, eique carissimus fuit,dein ab eodem Pontifice Nuncius specialis,ac extra ordinem in Germaniam missus est ad Rodulphum Imperatorem, vt ipsius Pontificis nomine de eius electione congratularetur,dein ex ea Germanica legatione Romam reuersum idem Pontifex Apostolicum Nuncium Venetias misit,vbi is tam benè,ac feliciter se gessit,vt cum Pontificis gratia illius Reipublicæ, & optimatum omnium animos ad se allexerit, eisque in primis carus fuerit.Cumque Neapolitanam ecclesiam vacare tunc contigisset,multi insignes Prælati, ac Cardinales potissimum eam obtinere validissimè contenderent,atque videntes Cardinales ipsi Pontificem ad Annibalem propensum,vt eius animum ab eo proposito remouerēt,plures obices,ac defectus Annibali temerè obijciebant,ob quę nec posse,nec debere ad eam dignitatem promoueri autumabant,Pontifex verò,qui Annibalem optimè norat,difficultatibus omnibus superatis,eius aures aduersarijs obturans,eam ecclesiā Annibali elargiri decreuit,quod re ipsa effecit, nam & eius promotionis diploma ad Annibalem Venetias vsque misit,sub datum Romæ 11.Augusti 1578 is verò eius ecclesiæ possessionem per Iulium Cæsarem de Capua Conchanorum Principem gentilem suum die 4.Octobris 1578.cepit,Romam verò reuersus perhumanitèr exceptus est, dein Neapolim venit,quam solenniter magna,& extra ordinaria pompa, & apparatu,ac ciuium frequentia ingressus est die 22,Februarij 1579.

Neapolim verò cum venisset, crebris, ac rigidis visitationibus ciuitatem,ac diecesim omnem lustrauit, de beneficijs, redditibus,prærogatiuis,iuribus, ac scripturis ecclesiarum exactè,ac diligentèr exquirens,quod vix per multos annos eas expleuit, & felicitèr tandem ei contigit, eius autem visitationis acta multis,ac vastis voluminibus contenta in maioris ecclesię archiuio asseruantur,ex eis enim eius successores lumen hauriunt, cum in dies de re aliqua ad eius diecesim pertinenti disceptari , atque altercari contingit.

Cumque Neapolitanam regeret ecclesiam à Sixto quinto Poloniam anno 1587.Nuncius ablegatus est cum potestate Legati à latere, vt penes Stephanum Battorium Poloniæ Regem, & Transiluanię Principem assisteret, cumque is Poloniam properaret,& Germaniæ fines ingressus esset, audito eius Regis obitu,parumper substitit,donec noua ab eodem Pontifice mandata susciperet,qui iussit,vt iter perficeret,atque eius Regni Senatui,ipsius Pontificis nomine significaret intensum eius animi dolorem de eius Regis obitu viri zelantissimi Christiani cultus , & sedis Apostolicæ defensoris, eumque Senatum hortaretur ad nouum Regem eligendum, catholicum nempè,& pium,ipseq; Annibal Pontificis nomine eius Regis electionem in catholicum fieri assiduè instaret.

Extat autem adhuc concinna oratio Latinè ab eo Archiepiscopo habita ea de re ad eum Senatum,quę Romę,& Neapoli typis tradita est.

Ad-

Digitized by Google

Adstitit Annibal in Polonia per id tempus, quo ea electio noui Regis celebrabatur, vbi Pontificis vice Senatum hortabatur, atque assiduè instabat, vt catholicus vir in Regem eligeretur, cum magna inter proceres, ac nobiles viros, ad quos ius eligendi spectabat, altercatio in ea electione partium studio intercederet, cum vehementer inter se dissiderent, ac in duas partes diuisi essent, alij Sigismundo Sueuiæ Principi accedebant, alij verò Maximiliano Austriaco Imperatori, Pontifex autem Annibali mandauit, vt ei electioni interesset, & maiori quo posset arcano tractatu parti Maximiliani faueret, & cum videret eam non posse bonum exitum sortiri vergeret se ad eam, quæ videretur felicem exitum habitura.

At Annibal maximo eius vitę discrimine fauebat, ac validissimè procurabat, vt Maximilianus eligeretur, tandem ambobus in Reges electis post varias controuersias, ac maximas contentiones, & calamitates atrox bellum inter eos conflatum est, in quo victor extitit idem Sigismũdus, Maximiano viuo, & in eo bello capto, pro cuius liberatione, & pro pace inter eas partes tractanda, ac conficienda idem Sixtus Papa in Poloniam misit Hipolytum Aldobrandinum S.R.E. Cardinalem, qui postea fuit Papa Clemens VIII. & tandem postea summis laboribus pax inita est, & Maximilianus è captiuitate dimissus est. Poloniæ Regni iuribus abrenuncians, Annibal verò ibi per tres annos cum dimidio secuta ea electione commoratus est, dein ad suam ecclesiam reuersus, certò sperans se merito purpura decorãdum, eam enim dignitatem idem Maximilianus, atque eius fratres Archiduces Ernestus, & eius germanus frater assiduè tam enixè à Pontifice litteris, ac nuncijs eflagitabant, vt eidem Annibali gratitudinem impenderent, vt bonam voluntatem, quam eis ostenderet, & officium eidem Imperatori in ea electione præstitum, exigẽtibus quoque id eius seruitijs, Romanæ ecclesiæ ab eo impensis. At quamuis id non contigisset, attamen Gregorius XIV. Pontifex Annibalem Cardinalium collegio adscribere intendebat, vt fertur, & pluries Pontificem ipsum id dixisse, ac declarasse traditur, sed ob breuem eius Pontificis vitam non contigisse.

Hæc autem legatio in tam longinquas, ac remotissimas orbis regiones magnã ei bonorum iacturam peperit, præsertim in eo longo interregno, omnibus in eo Regno ob eam Regis electionem turbatis, ac intestinis, & exteris bellis conflatis, immodicis enim impensis grauabatur, tùm vt Romani Pontificis pro collato sibi munere maiestatem, ac vices splendidè gereret, tùm verò ob dignitatem Neapolitani Archiepiscopatus, qua Is potiebatur, ac etiam vt ptocerum, in quo natus fuerat, locum, ac gradum seruaret, Romanus enim Pontifex vix aureos tercentum in singulos mẽses ei subministrabat, eo quod is ampliſſimos redditus ex Neapolitana ecclesia, alijsque beneficijs percipiebat, & peramplum quoque habebat patrimonium, is verò in quolibet mense aureos bis mille impendebat, quamobrem nedum redditus, quos ex Neapolitana ecclesia, alijsque ecclesiasticis beneficijs excipiebat inibi consumpsit, verum etiam proprium patrimonium detriuit, & quod maius est debita contraxit quamplurima, quapropter ære alieno prægrauatus in maximam ferè incidit rei familiaris inopiam, nedum ipse, sed Ferdinandus etiam de Capua Termularum Dux eius frater, qui Annibali misertus, illum pecunia iuuit, fouit, ac pro eo fideiussit.

Idem Archiepiscopus author fuit, collationis, siue conferentiæ (vt vocant) casuum conscientiæ in cathedrali ecclesia, vt semel in hebdomada parochi omnes huius ciuitatis, & confessarij clerici seculares pœna indicta conue-

Digitized by Google

aire deberent in metropolitana ecclesia intus ædem Sanctæ Restitutæ, ibique se exercere super facultate casuum conscientiæ, super aliquibus nempè dubijs, seu quęsitis, quæ quatuor ante dies in valuis dictæ ecclesiæ discutienda proponebantur, ibique super eo themate disceptare, & parochi, ac confessarij super ijs quæstionibus interrogari, ac scisciatari, eorumque sententiam dicere exquirebantur, illique exercitio, ac disputationi theologus quidam insignis regularis ab eo Archiepiscopo præficiebatur, quorum primus fuit Magister frater Ioannes Baptista Antonucius Eugubinus, ordinis heremitarum Sancti Augustini curiæ eius archiepiscopalis theologus, qui scripsit Cathechesim, seu institutionem ciuitatis, ac diœcesis Neapolitanæ cunctis initiandis, confessarijs, parochis, & cæteris Christianis accommodatam, & vtilissimam iam typis editam, dein Magister Cherubinus de Verona eiusdem ordinis, ac ipsius curiæ theologus, cumque ob eius Archiepiscopi absentiam in Polonia, ea collatio, & exercitatio fuisset intermissa, eo deinreuerso, continuata, ac restituta est. Hæc autem collatio adhuc exercetur, & continuata est sub Alphonso Cardinali Gesualdo, eique præfectus est idem Cherubinus Veronensis, dein sub Cardinali Aquauiua præpositus est Fraciscus Saxus societatis Iesu theologus præstantissimus, demum sub Decio Cardinali Carrafa Marcus Antonius Palumbus societatis Iesu, ad præsens autem sub Ascanio Cardinali Philamarino collationi eidē præest Vincentius Paganus præfatę societatis theologus.

Conspiciens quoque Archiepiscopus is Innocentij quanti Romani Pontificis in cathedralis ecclesiæ angulo positum, debito honore, vt par erat, carens, Archiepiscopus is statuam marmoream eidem Pontifici erexit, quam in eius sepulchro apposuit, & epigramma, quod olim Humbertus Archiepiscopus pennicillo in pariete pictum aptauerat, & temporis vetustate penè deletum erat, is magnis laboribus repetitum, in tabula marmorea incidi fecit, & nouam quoque inscriptionem aptauit continentem eius Papæ res gestas, quę superius relata est.

Eoque præsule sacrario cathedralis ecclesiæ noctu à furibus effracto, omnia ferè ecclesiastica sacra vasa aurea, & argentea subtracta sunt, ac præsertim ea, quę Paulus quartus Pontifex ei ecclesię dono dederat, nec vnquam recuperari, aut sceleris authores inuestigari potuerunt.

In eodem sacrario maioris basilicæ vestiarium is fecit, in quo vestes ad sacrum cultum necessarię, ac sacra vasa aurea, & argētea reponi, ac seruari commodè, ac tutè possent, in quo mille circiter aureos impendit.

Tandem obijt Neapoli die 2. Septembris 1595. & in maioris ecclesię sacrario, & marmoreo sepulchro, quod sibi viuens parauerat, sepultus est, vbi hęc legitur inscriptio.

Annibal de Capua Archiepiscopus Neapolitanus sancto templo, sacroque vestiario constituto, sacellum hoc in sacerdotum se ad sacra parantium vsū erexit, vbi & sepulchrum sibi parari voluit, vt in huius beneficij gratiā, quorum studuit commodis, eorum tùm viuens, tùm mortuus pijs precibus adiuuetur. Anno salutis MD.XXCIIX. mense Decembri.

Inferius verò sic legitur.

Obijt anno Dom. MD.XCV. in Sabbato iiij. Non. Septem.

Hic dominica die sequenti depositus.

Fuit Annibal ab omnibus magnoperè dilectus, orator enim fuit elegantissimus, & ad persuadendum concinnus, & aptissimus, spiritus vigore præstantissimus, prudens, facilis, in curijs, atque aulis principum natus, nutritus, ac ver-

Digitized by Google

versatus,eiusque vitam cum morum dulcedine coniunxit, vt ab omnibus summoperè,ac meritò amaretur,ac veneraretur, & à pueritia eius indoles, ac mores supremas dignitates ei pollicebantur, recolo enim Annibali cum adhuc adolescens esset,& Patauij in scholis ageret, ac legalem facultatem addisceret,Torquatus Tassus,qui tunc in eisdem scholis versabatur,& eandem facultatem profitebatur, atque vix decimumoctauum annum agebat ecclesiasticam dignitatem ei auguratus est,ac prędixit,vt in eo libro, quem Tassus tunc in lucem edidit anno 1562.ac Rinaldinum vocauit, & Aloysio Cardinali Estensi nuncupauit clarius inspicitur, in cantu enim 8 num.10. sic ait de Annibale,ac eius fratre.

De duo quindi lontan giouani in vista
La sacra mitra hà l'vn l'altro la spada,
Vn' Hannibal di Capua: onde di trista
Conuien,che lieta Roma vn tempo vada,
L'altro,che la fortezza al senno mista
Hauendo,al ciel si farà larga strada.

1596.

ALPHONSVS GESVALDVS Neapolitanus illustri loco natus Aloysij Gesualdi Compsię Comitis filius,qui dein Venusij Princeps à Philippo secũdo Hispaniarũ Rege creatus est,Prothonotarius primùm Apostolicus, dein à Pio quarto S.R.E. Diaconus Cardinalis tit. Sanctæ Ceciliæ effectus die 16.Febr.1561.à quo etiam Compsanum Archiepiscopatum adeptus est die 14.Aprelis eiusdem anni 1561.quem is postea Saluatori Caracciolo ordinis Clericorum regularium eius ex sorore nepoti anno 1572.Pontifice annuente cessit. Sub Pio V.presbyter eiusdem Sanctæ Ceciliæ ecclesię titulo decoratur,& à Gregorio XIII.Albanus Episcopus,à Sixto quinto Portuensis Episcopus,& Sanctæ Ruffinæ titulo insignitus, & Piceni Legatus anno 1585. mictitur,ac Episcopus Cardinalis Ostiensis, ac Veliternus, & sacri Collegij decanus,vtriusque Siciliæ,ac Lusitaniæ Protector,Congregationi rituum præfectus,ac tandem à Clemente VIII. Archiepiscopus Neapolitanus constitutus est die 25.Februarij anno 1596.cum retentione ecclesiæ Ostiensis,& per Petrum Vrsinum Auersanum Episcopum eius procuratorem,Neapolitanæ ecclesiæ possessionem cepit die . . Februarij 1596.eãq; ciuitatem solenniter ingressus est die 2.Aprelis 1596.

Fuit Alphonsus optimæ mentis,atque in eo summa modestia,integritas quoque,& innocentis vitæ simplicitas emicabant,zelãtissimus insuper fuit circa diuinum cultum,iustitiam,atque ad pastoris curam pertinentia,pauperum amicus,quibus libenter,& assiduè eleemosynas elargiebatur, Doctorum quoque virorum,ac virtute fulgẽtium is Cardinalis amicissimus fuit, & fautor,quos maxima diligentia perquirebat, vt eos in sua domo haberet,atque aleret,quorum consilio,& auxilio res suas dirigeret, suamq; ecclesiam regeret,atque ecclesiasticam iurisdictionem,cuius is studiosissimus erat,atque acerrimus propugnator,manutenere potuisset

Metropolitanam quoque ecclesiam,ac palatium ædificiorum fabricis auxit, atque exornauit,argenteis quoque,aureisque vasibus,ac sacris indumentis donatis, alijsque rebus ad diuinum cultum necessarijs, quibus ea ecclesia splendidior emicabat,multa enim & viuens,& moriens ei ecclesię dono dedit,nempe.

Digitized by Google

Candelabra magna argentea quatuor, pro summo altari mirę pulchritudinis, librarum octoginta quinque cum dimidio.

Crucifixi imaginem argenteam, ac deauratam, monti siue pedi argenteo, ac deurato infixam, pro summo altari, librarum tredecim, atque vnciarum decem.

Calices duos ex argento, & auro purissimo deauratos librarum quinque.

Pixidem magnam argēteam, deauratam pro sanctissima eucharistia, pro Christi fidelibus comunicandis, librarum trium, ac vnciarum quatuor, & quartarum trium.

Thuribulum argenteum deauratum, cum quatuor catenulis, & nauiculam pariter argenteam deauratam, librarum quinque, & vnciarum nouem cum dimidio.

Scyphum argenteum cum aspersorio, pro lustrali aqua, vnciarum nouem cum dimidio.

Pacem argenteam librę vnius, ac vnciarum duarum.

Crucem paruam argenteam cum hasta similiter ex argento, qua is vtebatur, quamque is Cardinalis prę se ferebat, Capitulo eius ecclesię dono dedit, isque aliam sibi fieri fecit maioris valoris, ac pulchritudinis, nempe Crucem argēteam deauratam, quam magnis sumptibus Venetijs elaborari curauit, figurarum varietate, & artificij prę stantia admirabilem, quam cum Clemēs VIII. Roman. Pontif. eius familiaris amicus videre optaret, Cardinalis Gesualdus cum Romam iuit, secum detulit, eamque Pontifex cum vidisset, nō parum commēdauit, eam Cardinalis is ecclesię Neapolitanę, Archiepiscoporum Neapolitanorum vsui dono dedit.

Globum etiam ex pretiosissimis margaritis (quę perlę appellātur) quod formale, siue pectorale ecclesiastici vocant ei ecclesię elargitus est, quo Archiepiscopi vterentur, pretij aureorum circiter centum quinquaginta, est autem ornamenti genus, quo prælati pluuiale connectunt, cum illud induunt.

Culcitram magnam Neapolitanorum procerum more, ex serico, & auro contextam magni valoris.

Multa quoque eidem ecclesiæ sacerdotalia indumenta, atque integras quas vocant cappellas, tùm ex holoserico, atque aureis, & argenteis, tùm ex sericis telis dono dedit. Est autem cappella, vt ijdem ecclesiastici vocant, integrum seruitium sacrarum vestium, quæ in solennibus ecclesiæ festis diebus deseruiunt, constat autem ex vnica planeta sacerdotali, quatuor dalmaticis, duobus pluuialibus, tunicellis, stolis, manipulis, panno altaris, & simali.

Ciborium, seu testudinem (siue, vt vocant tribunam) summi altaris cathedralis ecclesiæ, quæ vasta est, & immensa, tùm latitudine, tùm verò altitudine, ob temporis antiquitatem ex parte apertam, ac dissitam, quæ ruinam minabatur, idem Cardinalis ingenti sumptu restaurauit, & exornauit, ac plastide, siue stucco deaurato. & optimis, ac pulcherrimis picturis à Ioanne Balduccio Florentino pictore nostris temporibus insigni elaboratis.

Idem quoque Cardinalis cum in ciuitate Neapolis triginta nouem dumtaxat parœciæ essent, in quibus ecclesiastica sacramēta ministrabantur, & animarū cura exercebatur, quarum antiquæ maiores quatuor, minores item antiquę decem, ac parœciæ postea erectæ viginti quinq; is in mense Decēbris 1597. in ea ciuitate, ac suburbijs alias quindecim erexit, ac superaddidit, quas in diuersas regiones, ac loca distribuit, visum est enim eidem Cardinali ob ma-

Digitized by Google

maximum incrementum ciuitatis,& suburbiorum,tùm situ,tùm etiam numero animarum id necessarium fore,prout erat valde necessarium, cum nõ sufficerent veteres parœciæ ad obeundam, & supplendam ministrationem sacramentorum tantæ hominum multitudini, & præsertim in aliquibus locis ob magnam à parœcijs distantiam, idque vt sacramenta ministrarentur facilius,commodius,& opportunius,& præsertim infirmis,cum parœciarum numerus in ea ciuitate retroactis tẽporibus, ac seculis in dies auctus fuisset secundum ciuitatis augumentum.Quibus omnibus nouis parochis de commodis domicilijs prouidit,& quicquid necessarium erat ad eorum residentiam præstitit.

Obtinuit autem à Clemente octauo Rom.Pontif.anno 159 . . vt integra pecunia tunc peruenta,ac peruenienda per annos decem ex immunitatibus, ac vectigalibus ad clerum secularem, ac regularem eius ciuitatis spectans, mendicantibus exceptis, nouis his parœcijs applicaretur, nempe vt noui parochi ex ea manutenerentur,atque alerentur,& reliquum in bonorum stabilium,seu censuum, & annuorum reddituum emptionem conuerteretur pro earum nouarum parœciarum manutentione; percepti autem sunt per eos decem annos ex dictis immunitatibus aurei circiter decem mille, de quibus demptis quantitatibus, quæ dictis parochis soluti sunt in dies pro eorum substentatione per dictos annos decem, reliqui aurei circiter nouem mille fuerunt conuersi in emptionem annuorum censuum, qui ijsdem parœcijs distributi,& applicati sũt à domino Cardinali Octauio Aquauiuo Archiepiscopo eius successore,inæqualibus partibus pro parœciarum tamen qualitate.

Controuersiam habuit cum domino Cardinali Roberto Bellarmino Abbate parochialis ecclesiæ Sancti Michaelis Archangeli iusulę Prochytę,est autem ea insula,quę Prochida vulgò appellatur,& à Neapoli vix tredecim mille passibus distat,media inter ciuitatem,& insulam Isclę, seu Ænariæ, quę ab ea sexto distat lapide, & inter Puteolos, qui ab ea aliquantulum dissiti sũt,continet autem Prochyta familias,siue vt vocant focularia ferè nongentum,animas circiter quinque mille,estque ad instar ciuitatis,cœli item clementia,& fertilitate,ac ciuium nobilitate,& vrbanitate insignis, agrum habet quinque mille passus continentem.

Eam Abbatiam Cardinalis is Bellarminus in commendam ad suę vitę decursum obtinebat, sibi concessam à Clemente octauo Pontifice ob mortem Indaci de Aualos Cardinalis de Aragonia, quod quidem peramplum est sacerdotium,& baculi,& mitræ vsum habet,& pontificalia inibi iura exercebat,& olim monasterium fuit ordinis Sancti Benedicti, & à centum ferè annis destitutum;Memini enim me legisse in actis Roberti Regis monasterium Sancti Angeli de Procida reperiri in possessione exigendi pro mercibus,& rebus quibuslibet,quæ venduntur,ac emuntur,grana 18.pro qualibet vncia. Eam insulã Cardinalis Gesualdus sibi vti Neapolitano Archiepiscopo subiectam esse prætendebat,Cardinalis verò Bellarminus eam insulam,atque ecclesiam Neapolitano Archiepiscopo non esse subiectas cõtendebat,imo eam insulam nulli dioceſano Episcopo,vel Metropolitę subesse,& nullius esse dieceſis,sed sanctæ sedi Apostolicæ immediatè subiectã, & ecclesiæ Sancti Angeli Abbatem in ea insula episcopalem iurisdictionẽ ab immemorabili tempore habuisse,& tunc vsque habere,& in omnes clericos in ciuilibus,ac criminalibus causis ius dicendi,atque animaduertẽdi facultatem habere,prout hactenus seruatum fuerat,insulam, ac ecclesias

om-

Digitized by Google

omnes,& clericos visitare episcopali authoritate,vel alijs eius nomine eam visitationem committere,ac demandare,clericis dimissoriales, siue commendatitias litteras pro ordinibus suscipiendis,alijsque occurrentibus casibus impartiri. Episcopos aliquando illuc ab Abbate destinari fuisse solitos,qui sacramenta ordinis,ac confirmationis, siue chrismatis præstarent, ac conferrent,ac cætera pontificalia iura illic exercerent, ab Abbate creari solitum Vicarium,siue substitutum, qui veluti Episcopi Vicarius ei insulæ præesset,atque hæc omnia ad Vicarij munus pertinentia perageret,quo iure, & quibus facultatibus compertum est vsos fuisse superiores Abbates retroactis temporibus, ac diuturna, & longa possessione gauisos. Is verò Cardinalis de Aragonia donec eam Abbatiam possedit vti nullius diecęsis eam insulam manutenuit,ac validè tutatus est,omnes eas prærogatiuas, ac potestates exercens,quicquid in contrarium niteretur Cardinalis Gesualdus.Cum autem ea Abbatia ad manus Cardinalis Bellarmini peruenisset, noluit is Bellarminus cum impensa pecuniæ,ac caritatis præiuditio eam litem,ac controuersiam fouere,ad colloquium ij Cārdinales deuenerunt, ac eam Clementis octaui Pontificis authoritate compromiserunt Camillo Burghesio S.R.E.Cardinali, qui dein Paulus V. Pontifex fuit,qui vtriusque iura perpenderet, eaque eidem Pontifici cum eius voto referret. At Cardinalis Gesualdus ex compluribus antiquis documentis Cancellariæ, & vetustis Cameræ Apostolicæ taxarum libris,& supplicationum, seu bullarum regestis, alijsque docuit, eam insulam præteritis temporibus Neapolitano Archiepiscopo,veluti eius diocęsano paruisse,& ab eius obedientia propria authoritate desciuisse,fortè ob loci distantiam,& Abbatum potentiam,qui vt plurimum S.R.E.Cardinales,& aliquot è familia de Aualos fuere,qui eadem in insula in temporalibus etiam dominati sunt,vel eorum cōsanguinei,vt erat idem Don Indicus de Aualos Cardinalis de Aragonia, accedente etiam fortè Archiepiscoporum Neapolitanorum incuria,negligentia,ac desidia,id contigisse creditur. Cumq; Burghesius auditis, ac perspectis iuribus vtriusque partis,& rebus maturè libratis censuisset eam insulam diecęsis esse Neapolitanę,ac proinde clericos esse suę iurisdictionis, facta prius de omnibus relatione dicto Summo Pontifici,suam sententiam, ac votum protulit,Bellarminus verò sententię acquieuit, & pro rei veritate cessit,quamobrem idem Clemens per suum diploma declarauit eam insulam,atque ecclesiam esse diecęsis Neapolitanæ, & Archiepiscopo Neapolitano subditas,diploma sic se habet.

Clemens Papa VIII.

Ad perpetuam rei memoriam. Ex Apostolica prouisionis debet prouenire subsidio, vt sua vnicuique presertim cathedralibus,& metropolitanis ecclesijs absque contentiosa litis anfractibus,quantum fieri potest iura conseruentur. Pridem si quidem cum à nonnullis in dubium reuocatum fuerit,num insula Procidę nuncupata, & parochialis ecclesia Abbatia nuncupata Sancti Michaelis Archangeli, olim monasterij ordinis Sancti Benedicti in eadem insula existens, & de dioceſi Neapolitana esset, tenenturque Abbates,seu Comendatarij ab Archiepiscopo accersiti ad synodum diocesanam accedere,ac obedientiam eidem Archiepiscopo, vt proprio diocesano quotannis præstare,eumque in proprium ordinarium recognoscere, liceret etiam eidem Archiepiscopo dictam ecclesiam visitare,aliaque episcopalia iura in dicta ecclesia, & illius presbyteros,& clericos exercere. Venerabilis frater noster Alphonsus Episcopus Ostiensis Gesualdus ex concessione,& dispensatione Apostolica Archiepiscopus Neapolitanus,& dilectus filius noster Robertus tituli Sancta Maria in via Belar-

minius

Digitized by Google

minius nuncupatus, qui ex simili concessione, & dispensatione parochialem ecclesiam prædictam in comendam ad sui vitam obtinet S.R.E. Cardinalis Cupientes controuersiam huiusmodi absque strepitu iudiciali pro iustitia terminari, nobis humiliter supplicari fecerunt, vt in præmissis de opportuno remedio prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Quare vniuersum hoc negotium nos dilecto etiam filio nostro Camillo tituli SS. Ioannis, & Pauli Cardinali Burghesio nuncupato, de eorundem etiam Alphonsi, & Roberti Cardinalium consensu demandauimus, eique iniunximus, vt partibus hinc inde auditis, & visis ijs, quæ coram eo afferrentur de omnibus, nobis cum voto suo relationem faceret. Cum autem Camillus Cardinalis prædictus visis pluribus documentis, & authenticis scripturis, nec non etiam Cancellaria, & Camera nostræ Apostolicæ antiquis taxarum libris, & supplicationum, seu bullarum regestris, & alijs, quæ partes ipsæ pro causæ instructione, suorumque iurium defensione ex bono, & æquo extraiudicialiter, tam in voce, quam in scriptis deducere voluerunt, diligenter, & maturè consideratis nobis retulerunt ecclesiam ipsam Neapolitanum bonum ius fouere. Et si Robertus ipse Cardinalis huic voto, & sententiæ acquiescere omnino intendit, prout acquiescere vult, & acquieuit. Volentes nihilominus nos pro pastorali cura omnem litium discordiarum, & controuersiarũ, quæ desuper in futurum inter alios Abbates, & Archiepiscopos forsan oriri possent, occasionem amputare, & iudicantes ita pro felici directione, & regimine dictæ parochialis ecclesiæ, ac populi, & cleri, curæque animarum incolarum dictæ insulæ expedire, vt de præmissis perpetuum documentum apparere possit. Harum serie declaramus, & quatenus opus sit omnes huiusmodi lites, & controuersias extinguentes de nouo perpetuò statuimus, ordinamus, ac mandamus dictam insulam de Procida, & vniuersum illius populum, & Clerum, & parochialem ecclesiam prædictam in, & de dicta dioceси Neapolitana existere, non autem nullius diœcesis esse, prætendi posse, aut debere, Abbatesque dictæ ecclesiæ pro tempore existentes, seu illius Comendatarius per se ipsos, aut si legitimè impediti fuerint, vel fortè Cardinales, seu Episcopi sint per procuratores suos quotannis ad præstandum obedientiã Archiepiscopo Neapolitano pro tẽpore existenti in die translationis Sancti Ianuarij Episcopi, & Martyris dictæ ecclesiæ Neapolitanæ præcipui patroni, prout alij Abbates, Archipresbyteri, & Rectores parochialium ecclesiarum dictæ ciuitatis, & diœcesis Neapolitanæ facere consueuerunt, obligatos esse, nec non vocatos ad synodum dioecesanam accedere debere, neque sub prætextu nullius diœcesis posse, aut potuisse vicinam aliquam diœcesim pro dicta synodo eligere. Quinimo eundem Archiepiscopum vti proprium loci diœcesanum in omnibus, & singulis actibus, & functionibus, tam spiritualibus, quam temporalibus recognoscere, eique subesse debere. Ipsi verò Archiepiscopo visitationem, correctionem, ac omnimodam superioritatem, & iurisdictionem tam spiritualem, quam temporalem in ecclesiam, presbyteros, & clericos tam ratione curæ animarum, & administrationis sacramentorum, quæ inibi exercentur, quam vti in personas eius ordinaria iurisdictione subiectas, & suppositas competisse, & competere, laicos etiam, qui clericali caractere insigniri, ac clericos, qui ex minoribus ad sacros, aut ex sacris ad presbyteratus ordines promoueri voluerint, ab eodem Neapolitano Archiepiscopo ordinari, & promoueri, sed dimissoriales litteras ab eo obtinere debere, subditosque omnes legibus iurisdictionali, & diœcesanæ Neapolitanæ ecclesiæ subesse omnino debere, omniaque alia, & singula Archiepiscopo in eos exercere licere, quæ sacri canones, & concilia præsertim Tridentinum, diœcesano in suos subditos competere statuerunt, & ordinarunt. Quia verò in eadem ecclesia parochiali ex nonnullis causis animum nostrum dignè mouentibus vnam perpetuam Vicariã in titulum beneficij ecclesiastici vni perpetuo Vicario eiusdem ecclesiæ, qui curam animarum parochianorum illius exercere debeat, conferẽdam erigere intendimus,

aut

Digitized by Google

aut forsan etiam ereximus, curam ipsam à Rectore Abbate nuncupato dictæ eccle-sie omnino abdicantes, harum serie pariter declaramus. ac perpetuò statuimus, vt iuxta nostri motus proprij super erectione dictę Vicariæ tenorem, & vigore litterarum desuper expediendarum ad eandem Vicariam, dum pro tempore vacauerit præsentatio personæ idoneæ in ea ad præsentationem huiusmodi iuxta formam Concilij Tridentini per Archiepiscopum Neapolitanum loci ordinarium instituendæ, ad eiusdem ecclesię Rectorem, seu perpetuum Comendatarium, etiam pro tempore existentem, cessantibus reseruationibus, et affectionibus Apostolicis, etiam hac prima vice spectare debeat, teneaturque taliter prouisus ad dictam obedientiam quotannis præstandam, & ad ea omnia, erga Archiepiscopum Neapolitanum præstandum, quę alij omnes alij Curati eiusdem diœcesis vti proprio Episcopo, & ordinario præstare de iure debent, & consueuerunt; Volumus autem, vt tam prædictus Robertus Cardinalis, quam futuri Abbates, seu Comendatarij pro tempore mitræ, & baculi vsu, ac populo solenniter benedicendi facultate in dicta ecclesia, tam vigore antiquorum priuilegiorum eidem Abbatiæ concessorum si quę habeat, quam vigore præsentium nostrarum litterarum, & concessionis, liberè vti possit, & valeat, ficque per quoscumque iudices, & commissarios quauis auctoritate fungentes etiam causarum palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate vbique iudicari, ac diffiniri debere, nec non irritum, & inane decernimus, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non statutis, & consuetudinibus iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, exemptionibus, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clericis, & decretis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus eorum tenore præsentibus pro expressis habere illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris die 6. Septembris 1600. Pontificatus nostri anno nono.

M. Vestrius Barbianus.

Lite igitur sic terminata Cardinalis Bellarminus Prochytam accessit, eiusque pacificam possessionem tradidit Cardinali Gesualdo iuxta sententiam latã, & Pontificium diploma. Atque hunc in modum ea insula Prochyta Neapolitano Archiepiscopo, eiusque ecclesiæ deinceps paruit, ac paret, (quod nõ paruo decori Neapolitanæ ecclesiæ cessit) vti eius ordinario, & suæ diœcesis, qui eius Vicarium foraneum illuc transmittit, qui eam insulam eius nomine regit, & in ciuilibus, ac criminalibus in clericos iurisdictionẽ exercet, ac ius dicit vice ipsius Archiepiscopi, & si alius præficiatur ab Abbate, Vicarius, qui curam dumtaxat animarum exerceat, Abbatia autem Sancti Archangeli est ad sedis Apostolicæ collationem, quæ aureorum mille, & quingentum redditum excedit.

Eiusque Pontificis diplomatis authoritate, ac captæ possessionis idem Cardinalis Gesualdus annò 1601. ad eam insulam visitandam Reuerendum dominum Scaurum Guglielmucium sacerdotem, ab oppido Amandolæ Firmanæ diœcesis V.I.D. Prothonotarium Apostolicum, eius Auditorem, ac generalem Visitatorem totius eius diœcesis misit; qui eam insulam, ecclesias, & omnia, ordinaria auctoritate visitauit, multa reformauit, ac correxit, & in posterum seruanda indixit, præscripsitque, cuius visitationis acta habentur in archiuio maioris Neapolitanæ ecclesiæ, ex quibus quæ superius de Prochyta, deque ea controuersia, ac decisione ipsius, dicta sunt, deprompsimus,

Digitized by Google

pſimus,ac etiam quædam ex Iacobo Fuligatto Societatis Ieſu in vita Roberti Cardinalis Bellarmini cap.24.

Hæc eſt inſula illa de qua Sanctus Gregorius in Regiſtro lib. 7. epiſt. 70. ad Maurentium Magiſtrum militum Neapolitanæ vrbis ſcribens ait Prochydam inſulam eſſe Neapolitanæ ciuitati, & Miſſenati caſtello proximam, eiuſque inſulæ cauſæ cognitionem ad eum Magiſtrum militum ſpectare.

Hæc autem inſula appellatur Prochyta Prochytæ, & Prochyde Prochydes, ac ſita eſt,vt diximus,in Puteolano ſinu,& dicta fuiſſe fertur,quaſi profuſa, ἀπὸ τῦ πρωνδυ profundere, ferunt enim Inarimen, ſiue Ænariam, ſiue Pithecuſam vicinam inſulam,quæ vulgò Iſcla appellatur, ſiue Pithecuſæ montem terremotu concuſſum,cõquaſſatum,ac diruptum, & proſtratum,inſulam hanc diuulſam fudiſſe,ac extruxiſſe, atque ideo Prochyten dictam,quod eam ob cauſam,veluti profuſa fuiſſet.Meminerunt eius inſulæ complures veteres ſcriptores,nempe.

Strabo lib.5.qui ait Inarime, ſiue Ænariam terremotu quaſſatam monte dirupto,ac proſtrato inſulam diuulſam extruxit.

Idem Strabo Prochytæ meminit lib. 1.3.& 6.

At Dioniſius lib. 1. ſcripſit Prochytam dictam eſſe à nutrice Æneæ eiuſdem nominis.

Plinius verò lib.3.natural.hiſtor.cap. 6. meminit in Puteolano ſinu Pandatariam, ac Prochytam non ab Æneæ nutrice, ſed quia profuſa ab Ænaria erat.

Idem Plinius lib.2. cap. 88. ait, *Sic & Pithecuſas in Campano ſinu ferunt ortas. Mox in his montem Epodon cum repẽte flamma ex eo emicuiſſet, campeſtri equatum planitie, In eadem & oppidum hauſtum profundo, alioque motu terræ ſtagnum emerſiſſe, & alio, prouolutis montibus inſulam extitiſſe Prochytam.*

Virg.lib.9.

Tum ſonitu Prochyta alta tremit.

Silius Italicus,qui ſub Nerone floruit lib.8.& 12.de Bello punico.

Iuuenalis,qui claruit ſub Domitiano lib.1.ſatyrarum, ſatyra 3. meminit Prochytæ.

Idem quoque Cardinalis Geſualdus palatium Romæ in Eſquillino monte poſitum,quod olim duorum Cardinalium Senentium ex Piccolominea familia fuerat,qui poſtea ad Summum Põtificatum euecti, Pius ſecundus, & Pius tertius appellati ſunt,in platea,quæ ex eorum nomine Senenſium vocatur,à D.Conſtantia Piccolominea Aragonia Amalphiæ Duce, matrona inſigni,ac religioſiſſima Theatinis patribus dono datum,vt ibidem perampla eccleſia, ac magnifica domus erigerentur, eccleſiam inibi erigi cęptam anno 1591. iuſſu Gregorij XIII. Pontificis ſolenniter conſecrauit,in honorem SS.Andreæ,& Sebaſtiani, cumque ea eccleſia magnificentiſſimè cœpta eſſet ædificari, non paruam pecuniæ ſummam Cardinalis is Patribus erogauit integram ſuis ſumptibus perficere intendens,ius quoddam in ea obtinere cupiens,ac tandem eo Cardinali ab humanis ſublato, eius hæredes cæptum opus proſequi nolentes,ſed tot immenſis ſumptibus parcere,eorum ius Patribus ceſſere,nihil ſibi reſeruantes,ac deinceps Alexãder Cardinalis Montaltus ijs Patribus expenſas pro ea fabrica perficienda ſubminiſtrauit,cui marmoream inſcriptionem Patres apposuerunt,vt latè diſſerit Ioannes Baptiſta de Tufo Acerranus Epiſcopus in Hiſtoria religionis Clericorum regularium cap.56.

Tandem obijt Neapoli die 14.Februarij 1603.& ſepultus eſt in cathedrali in dex-

Digitized by Google

dextero altaris latere, è regione sepulchri Cardinalis Alphonsi Carrafæ, erecto ibi magnifico sublimi sepulchro è prętiosis marmoribus,ac quatuor columnis,duabus nempè ex viridi antiquo, & reliquis ex alabastro cidoneo,& multis statuis ab excellentissimis sculptoribus celatis ornato, vbi nulla adhuc appositа est inscriptio.

Eo Cardinali defuncto Canonici,& Capitulum Neapolitanæ ecclesię suis litteris Romanum Pontificem de eius obitu certiorem reddiderunt, eorum pastoris decessum deplorantes,eumque exorantes,vt alium eis præficeret, ad quos idem Pontifex rescribens, eius Cardinalis vitam, ac mores commendat,hunc in modum.

Dilectis filijs Canonicis,& Capitulo ecclesiæ Neapolitanę.

Clemens Papa VIII. Dilecti filij salutem,& Apostolicam benedictionem Piè,ac meritò litteris ad nos scriptis deploratis iacturam,quæ à vobis,& ab insigni ista ecclesia nuper facta est in obitu venerabilis fratris nostri Archiepiscopi vestri Alphonsi Cardinalis Gesualdi, cuius animę sempiterna gaudia tribuat Deus, & nos etiam viri pietate,& vitę integritate,ac multis meritis præclari,atque in hoc sacro ordine amplissimi mortem doluimus,sed in Dei voluntate omnes conquiescere æquum est. Vos interea pro eo quod vos decet cum ecclesia ista,quam paternè amamus,& in visceribus Christi gerimus,pastore proprio viduata est,date operam,vt cultus Dei, & ecclesiastica disciplina accuratè conseruetur,& vos ecclesia, eiusque iurisdictio, libertas vbique sarta,& tecta sit,neque vlla ex parte imminuatur. Denique quicquid ad Dei honorem,& animarum vtilitatem pertinet summa inter vos concordia procurate quam diligentissimè, & agite quoad Deo benè iuuante idoneum pastorem,& Archiepiscopum,vt maximè cupimus ecclesiæ isti præficiamus, vobis filij Apostolicam benedictionem nostram benignè impartimur. Datum Romę apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris,die 7. Martij 1603. Pontificatus nostri anno 12.

Sylvius Antonianus Card.

Tandem eius Cardinalis Gęsualdi meminerunt Hieronymus Rubeus lib. 11. Hist.Rauenn.anno 1585.Alphonsus Ciacconus,& Hieronymus Petramellarius in eorum libris de Romanis Pontificibus, & Cardinalibus in Pio IV. Sixto V.& Clemente VIII.& alijs.

At nobis silentio non videtur obruędum,nec obiter hic referre pigebit quicquid post obitum Alphonsi Cardinalis Gesualdi contigit in controuersia de Neapolitano Archiepiscopatu. Cum enim ea ecclesia per tres circiter annos vacasset,ac multi illam assequi contendissent,tùm è Romanæ ecclesiæ Cardinalibus,tùm ex alijs etiam prędlarissimis viris,Clemęs Papa VIII. eam alicui ex familia Carrafa conferre exoptans, enixis precibus eius familiæ procerum impetitus,quibus gratificari summoperè cupiebat,& præfertim domino Ioseph Carrafæ Duci Montis draconis eiusdem Pontificis nepoti,vt qui . . . . Aldobrandinæ ipsius Pontificis neptem vxorem duxerat,ac etiam domino Aloysio Carrafę Ostiliani Principi, & Isabellæ Gonsaghæ eiusdem Ducis parentibus,at quia hi tres non in vnum conueniebant,vnusquisque enim ipsorum suum poscebat, Aloysius namque vnum,Isabella alium,ac Dux alium,eius electio tamdiu dilata est, atque Pontifex pluries eos commonuit,& hortatus est, vt omnes in vnum simul conuenirent,tandem Clemens ipse Decium Carrafam pro quo idem Dux exorabat,sibi,& Romanæ aulę notissimum elegit,qui tunc Apostolicus Nũcius in Lusitania prędrat,& per litteras Petri Cardinalis Aldobrandini eius nepotis,Decius ad Vrbem accersiuit,eo quod is Pontifex Neapolitanam ecclesiam ei deferre decreuerat;At Decius acceptis litteris, quibus ipsius

Pon-

Digitized by Google

Pontificis iussu,ac nomine habebat in mandatis, vt eam ob causam ad Vrbem accederet, illicò è Lusitania soluens,Romam contendit, atque tunc eius electio vniuerso ferè Christiano orbi innotuit. Neapolitani autem ciues vniuersi,ac singuli incredibili gaudio affecti sunt,eum gestientes habere prę sulem, tùm quod eius vita,ac mores omnibus erant perspecti,tùm quia diutius pastore carere non poterant. In itinere quoque ab omnibus Neapolitanus Archiepiscopus salutatus est,ac inauguratus,omnesque de eius electione passim congratulati sunt.In eo etiam itinere,quo è Lusitania Romam tendebat,ad Philippum tertium Hispaniarum Regem Madritum diuertit,vt discessurus,ab eo officij gratia licentiam peteret, à quo vti Archiepiscopus receptus,& habitus est;Nuncij enim Apostolici,& simplices omnes Episcopi Regem apetto capite alloquuntur, Archiepiscopi verò tecto capite,is verò vti Archiepiscopus habitus est. At Rex idem multis eum fauoribus,ac gratijs prosecutus est,& Neapolitanam ei ecclesiam commẽdauit.Magna etiam procerum,ac nobilium Neapolitanorum multitudo ex eius propinquis,ac familiaribus amicis Decio Romam venienti prę occurrerunt,& ab ipsomet Pontifice is magno fauore,ac grato, hilarique vultu exceptus est. Capitulum quoque Neapolitanæ ecclesiæ speciales nuncios cum litteris ad eum inuisendum misit,nempè Horatium Venetiã, & Aloysium Brancatium Canonicos eius ecclesię,qui ipsius Capituli nomine Decio de collata dignitate congratularentur,& eius insignia in aliquibus cathedralis ecclesiæ locis appositа sunt.

Dum autem is in Vrbe consisteret,omniaque parata essent, & dicta dies,in qua is,alijque Electi Antistites coram eodem Pontifice ex more examinari debuissent,congregatis ea die omnibus prælatis,& alijs,qui ei examini interesse debebant, expectatus est is Pontifex per aliquot horas, qui haud quaquam venit,graui capitis dolore,seu acris morbi accessione captus,quã guttam vocant,quod initium illi fuit grauis ægritudinis,è qua paucos post dies decessit die 3.Martij 1605.

At mortuo eo Pontifice,& priusquam Cardinales conclaue pro electione noui Pontificis ingrederentur,Decius multos allocutus est Cardinales ex ijs, qui Pontificatui proximi erant,è quibus aliquis, (vt fama erat vehemens, atque hominum opinio)Romanus Põtifex credebatur eligendus,se,suamque causam,ac negotium illis validè commendans,& inter alios adijt Cardinalem Mediceum, quem conclaue vsque ingredientem pro futura Pontificis electione comitatus est,qui Decium sic solatus est: forti animo esto, & nil verere,& quis poterit tibi Archiepiscopatum Neapolitanum auferre?omnes nos Cardinales tibi sumus auxiliaturi,& apud Summum Pontificem,quisquis electus fuerit,fauturi. Et electo dein eodem Cardinali Mediceo die primo Aprelis eiusdem anni 1605 ac Leone XI. vocato, cum adhuc in conclaui esset,& antequam illud egrederetur,eam ecclesiam contulit Octauio Cardinali Aquauiuæ,aliquot Cardinalibus id enixè à Pontifice petentibus,nempè Farnesio,Sfortia,& alijs,quibus petita negare ferè non potuit,nec illis deesse,ob petentium qualitatem; consueuerunt enim Romani Pontifices tunc recens electi,& adhuc in conclaui existentes libẽter, & liberalitèr concedere,ac elargiri gratias, quę inibi ab eo Pontifice Cardinales pẽtunt,& si magni momenti,nec illas facilè negare,ob maximum eius electionis gaudium,atque hunc in modum ea ecclesia Octauio Aquauiuæ collata est,& Decio erepta, cum Decius prę sertim nec in consistorio ex more adhuc præconizatus esset,nec examine probatus, animo is Ponti-

Digitized by Google

fex voluens Decium non obliuiſci,& oblata occaſione ſuo tempore conſimili,vel maiori dignitate eum honeſtare (vt communiter ferebatur) cũq; is Põtifex vix per dies viginti ſex vixiſſet,& Aquauiua nec poſſeſſionẽ eius eccleſiæ adeptus eſſet,nec pontificium diploma expeditum fuiſſet, electo demum Paulo V.Pont.Max.die . . . . 1605.eam eccleſiam eidem Cardinali Aquauiuæ confirmauit,in eius enim perſonam,vt potè Cardinalis,nec præconizatio,nec examen requirebantur,cum Pontificis dumtaxat viuæ vocis oraculum ad eam eccleſiam pleno iure conferendam ſufficeret. At Decius ea ſpe fruſtratus,magna animi conſtantia, ac fortitudine ea ſæuientis fortunæ tela paſſus eſt,& incredibili omnium dolore, nedum eius propinquorum,atque amicorum,ſed illorum etiam,qui eum vix nouerant, & facti ſpeciem audierant, viuum quidem exemplum inſtabilitatis, ac viciſſitudinis rerum omnium mundi.Sed plures,ac maiores dignitates exin Decius Deo fauente adeptus eſt,creatus eſt enim Cardinalis, vt inferius dicemus,cumque ob mortem Cardinalis Aquauiuæ iterum vacaſſet Neapolitana eccleſia,ipſi fuit delata,quã nullo pacto ſuſcipere volens,ac maximè reluctans,tandẽ Põtificis auctoritate,& iuſſu nolens,& inuitus accepit.

1605.

OCTAVIVS AQVAVIVA ARAGONEVS Neapolitanus, Ioannis Hieronymi Hadrianorum Ducis filius fuit,& Iulij S.R.E.Cardinalis, ac Rodulphi è Societate Ieſu,qui in India orientali die 5.Iulij 1583. martyrij palmã adeptus eſt,germanus frater,& Ioannis Vincentij Aquauiuæ Cardinalis,& Claudij eiuſdem Societatis Ieſu Generalis Præpoſiti ex fratre nepos,cũ ex nobiliſſimis parentibus,ac Neapolitanis proceribus ortus eſſet,vt proprijs virtutibus nobilior fieret,adhuc adoleſcẽs Peruſij legali facultati operã nauauit,vbi cũ non parũ profeciſſet,doctoratus laurea decoratus eſt,cumq; in Romanã aulã ſe cõtuliſſet,cognitis eius animi dotibus,poſt prima palatina, ac Romanæ curiæ munera,vtriuſque ſignaturæ Referẽdarius, dein Viterbij Prefectus à Sixto V.creatus,& à Gregorio XIV.eius domus magiſter, dein ſacra purpura inſignitus titulo Sãcti Georgij in Velabrum die . . Martij 1591.& Campanię Legatus deſignatus.A Clemente VIII.ad titulum Sãctę Mariæ de populo translatus,dein Auenionem de latere Legatus miſſus eſt, cui legationi per ſex circiter annos præfuit,adeoque ſe benè geſſit temporibus illis turbulentiſſimis,quibus Gallia tota armis exæſtuabat, ac inteſtinis,& exteris bellis ardebat,vt Galli omnes,ac Romana curia viri prudentiam admirarentur,ac de eius laudibus palam prædicarent.Nimis etiam tũc laborauit Octauius in Henrico Nauarrę,ac Gallorũ Rege ad S.R.E. gremiũ reducendo,dein perfuncta Auenionenſi legatione in Vrbem reuerſus eſt.

Plurimum valuit in Senatu, & in purpuratorum patrum collegio eius authoritas,prudentia enim,animi fortitudo,ac conſilium in eo elucebant,& præſertim in conclauibus,& electionibus Romanorum Pontificum, quæ eius tempore fieri contigerunt,& in grauibus Romanæ eccleſia occurrentibus negotijs,libenter enim eius ſententiam ipsius collegæ ſequebantur,vt potè ſapientis,& optimi viri,prudentis,& irrefragabilis conſilij.

Cum autem Neapolitana eccleſia vacaret à Leone XI.vt prędiximus,Archiepiſcopus Neapolitanus anno 1605.creatus eſt,atq; eius electionis diploma poſtea à Paulo V. obtinuit,ac poſſeſſionem adeptus eſt per dominũ Aloyſium Brancatiũ Canonicũ Neapolitanum die 10. Septẽbris 1605. & ſolemniter Neapolim ingreſſus eſt die dominico aduentus 27. Nouemb. 1605.

Fuit

Digitized by Google

Fuit quippè is in eius gregis cura vigilans, ac bonus pastor. vir alti animi, magni, ac sapientis consilii, vt prędiximus, liberalibus studiis valde eruditus, pręter enim humanarum litterarum, quas expolitas vocant cognitionem, quibus is magnoperè erat excultus, Gręcas etiam litteras quibus ingraue-scente ætate nimis incubuit, ac eruditus euasit, sacrę quoque theologię impensè studiosus erat, ac in Sanctorum patrum libris assiduè versatus, sed potissimè, & supra quam credi possit modum, in Sancti Thomæ Aquinatis libris cuius theologicam summam tam diligenter, ac exactè perlustrauit, vt breui duorum annorum, cum dimidio spatio in epitomen, ac conclusiones eam redegit, duobus voluminibus eius propria manu scriptis, tunc cum Cardinalis, atque Archiepiscopus Neapolitanus esset, inter tot, tantasque occupationes, quibus ex suo munere inuolutus assiduè premebatur.

Commendatur maximè à profusa eius liberalitate in eleemosynis impartiendis; tùm piis locis, ac monialibus, & regularibus pauperibus, tum quoque viduis, ac pro pauperibus virginibus nubendis, & his similibus, in quibus omnibus maximam pecuniarum summam impendisse didicimus à viris fide dignis, eiusque familiarium relatione, & vt est etiam obseruatū, in eleemosynis ab eo elargitis in summis dumtaxat alicuius momenti, ac exceptis tamen modicis, ac minutis, quæ assiduæ erant, excessit summam aureorum octoginta sex mille, pręter etiam pecuniam, quam is in ecclesiarum, ac piorum locorum fabricis impendit.

Cathedralis eius ecclesiæ multa dono dedit nempè candelabra duo argentea librarum triginta trium.

Lampadem argenteam librarum nouem.

Formale magnum argenteum, ac deauratum, in quo duæ magnę, ac pretiosæ margaritæ (quas granatas appellant) intextę sunt.

Mitram pontificalem solennem ex holoserico, ac pretiosis gemmis intextam, ac insignitam.

Integram cappellam ex pretiosissima serica, & argentea tela mira arte, ac nobilissimis picturis, & iconibus elaboratam, atque affabrè ornatam, quam is Florentiæ texi fecit, in quà aureos quatuor mille impendit.

Fidemque ecclesiæ multa moriens legauit, nempe, candelabra duo parua argentea librarum.

Calicem magnum ex purissimo, ac solido auro conflatum, atque affabrè celatum valoris aureorum tercentum.

Crucifixum paruum argenteum librarum . . .

Scyphum argenteum, atque aspersorium pro lustrali aqua.

Scyphum alterum argenteum, siue paruam peluim ad reponendum ampullas pro sacrosancto missæ sacrificio.

Infinitas quoque planetas, atque alia Ecclesiastica indumenta altarium, ac sacerdotum.

Culcitram magnam ex tela aurea duplici, duæ eius iussu post ipsius mortem coempta est, & cathedrali Ecclesiæ legauit, impensi autem sunt aurei mille, & non ingentum.

In palatio eius archiepiscopali optima, atque pulchra aliquod domicilia erigere cogitans, ac Archiepiscoporum domicilia augere, idque opus aggressus, & vix fundamentis iactis, in quibus aureos septingentum impendit, morte pręuentus non absoluit, aliquot tamē domicilia ex parte vinellę versus pomarium pro eius familiaribus extruxit.

In oppido, seu villa Turris octaui, quam is per æstatem animi causa, & cùm ex

Digitized by Google

ægritudinibus conualescere optaret, secedere solitus, erat, cœnobium habebatur Sanctę Marię de gratia nomine insignitum patrum Franciscanorũ obseruantium iam ædificari eęptum, is verò illud perfecit, erectis ibi perpulchris, ac commodis domicilijs, ac multis ædificijs exornauit, quæ is incolere potuisset, cum in oppidum illud animi causa secederet, conditione adiecta, vt eo mortuo eius cœnobij patrum commodo ea omnia ceperent, expendit autem in eis vltra aureos mille, & quatuorcentum.

Cumque is Commendatarius esset Abbas ecclesię Sanctę Marię de Prepetiano quę in Aprutio posita est inter agrum oppidorum Notaresci, & Morri, & sexto ab vrbe Hadria lapide distat, erexit commodum ibi cœnobium fratribus Sancti Francisci de obseruantia, qui nunc eam sacram ædem incolũt, in quo is maximam pecunię summam impendit.

Monti pietatis, qui Neapoli in pauperum vsus erectus est, atq; egenis promptissimè subuenit, is Cardinalis preciosã eius suppellectilem legauit, aureis viginti mille pręstantem, ex quorum fructibus, ac redditibus centum aurei singulis mensibus exsoluerentur eius germanę sorori quoad viueret, eaque ab humanis sublata, cederent ad beneficium eiusdem sacri montis in pauperum vsum, quamobrem eius loci Prefecti in sacra eorum æde in rei huius memoriam, marmoream hanc inscriptionem aptarunt.

Octauio
Aquauiuo Aragonio Card.
Archiep. Neap.
Ob legatam Monti Pietatis suppellectilem
Aureorum millibus xx.
Pręstitumque etiam post obitum
Pascendi gregis munus,
Quem consilio, doctrina, opibus
Strenuè aluerat
Prefecti documento posteris PP.
A S.CIↃ IↃ XVII.

Maxima beneuolentia eius ecclesię Canonicos, & Hebdomadarios prosecutus est, quos assiduè ad ecclesię seruitium hortabatur, & vt eos magis, ac magis eidem seruitio obligaret, ac deuinciret, occasiones omnes eorum redditus, & prouentus augendi sedulo procurauit, etenim extincto monialium monasterio Sanctę Marię de Angelis huius ciuitatis, is à Paulo V. Pontifice obtinuit, vt eius cœnobij solum, ac redditus mẽsę capitulari applicarentur, ex quibus septigentum circiter aureos singulis annis Canonici exinde percipiunt.

Ad eius quoque Cardinalis preces idem Paulus V. Pontifex concessit beneficiatis metropolitanę ecclesię, quos Hebdomandarios vocant, vt de cetero, ac perpetuis futuris temporibus cappas violaceas cum dessis pellibus, vna cum rocchetto sine manicis hiemali tempore, æstiuo verò ijs pellibus sublatis easdem cappas deferrent, cum prius almutia ex diuersis pellibus vterentur, idque pro maiori eiusdem ecclesiæ decore, quæ sanctæ Apostolicę sedi subiecta insignis habetur, tùm etiam ex sui antiquitate, tùm quia in ciuitate, quæ Regni caput, & metropolis est, vt ex Apostolicis litteris subdatum Romæ die 5. Aprelis 1609. quæ sic habentur.

Paulus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Decet Romanũ Pon-

Digitized by Google

Pontificem ad ea, quæ ecclesiarum quarumlibet præsertim metropolitanarum nobis, & sedi Apostolicę immediatè subiectarum, ac personarum ecclesiasticarum in eis diuinis officijs deseruientium decori, & ornamento, diuinique cultus celebritati peramplius consulitur, vota libenter intendere, ac in his sui pastoralis officij partes fauorabiliter impartiri, prout ecclesiarum, & personarum huiusmodi circumstãtijs debitè pensatis, ad deuotionis Christi fidelium propagationem nec non altissimo laudem, & gloriam prospicit in domino salubriter expedire. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum beneficiatorum Hebdomadariorum nuncupatorum ecclesię Neapolitanæ petitio continebat, quod cum in dicta ecclesia triginta Canonici, & viginti duo beneficiati Hebdomadarij nuncupati, nec non decẽ, & octo sacerdotes, Quadraginta vocati, pluresque clerici seminarij puerorum dictæ ecclesię existant, ipsique Canonici cappas violaceas cum pellicibus armellinis hyemali, æstiuo verò temporibus, absque huiusmodi pellibus, dicti autem Hebdomadarij almutia ex diuersis pellicibus deferant. Et quia dicta ecclesia nobis, & dictæ sedi immediate subiecta, ac tam ex sui antiquitate, quam illius ministrorum huiusmodi numero celebris, & insignis in ciuitate, quæ est caput Regni Neapolitani consistit, dicti Hebdomadarij pro maiori eius ecclesię decore, & honore plurimum cupiũt se de infrascripto priuilegio per nos decorari. Quare pro parte eorundem Hebdomadariorum fuit nobis humiliter supplicatum, quatenus eos, eorumque successores ipsius ecclesiæ beneficiatos Hebdomadarios nuncupatos specialis gratię fauore prosequi, alijsque infra dicendis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui honestis fidelium diuinis laudibus continuò insistentium votis libenter annuimus, easque fauoribus prosequimur oportunis, modernos beneficiatos Hebdomadarios nũcupatos dictę ecclesię, eorumque singulares personas à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinati modernis, & pro tempore existentibus eiusdem ecclesię beneficiatis Hebdomadarijs nuncupatis, quod ex nunc de cętero perpetuis futuris temporibus ipsi loco dictorum almutiorum cappas violaceas, cum desijs pellibus, una cum rocchetto sine manicis hyemali, æstiuo verò temporibus prędictis pellibus sublatis, easdem cappas armesino violacei coloris ornatas, etiam una cum dicto rocchetto, in dicta ecclesia, quam extra eam, ac illius choro, capitulo, congregatione, processionibus, & alijs actis, publicis, & priuatis, non tamen in associatione mortuorum, præterquam in funeralibus eorundem Hebdomadariorum in futurum decedentium, vel quando contigeret eos ire una cum Canonicis ecclesię huiusmodi gerere, & deferre, eisque uti liberè, & licitè valeat Apostolica authoritate tenore præsentium de speciali gratia perpetuò sine alicuius præiudicio concedimus, & indulgemus. Decernentes eosdem Hebdomadarios desuper à quocũq; molestari, perturbari, aut inquietari non posse, irritum quoque, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contingerit attentari, non obstantibus præmissis, ac Apostolicis, nec non in prouincialibus, & in synodalibus Conciliis editis, & edendis specialibus, vel generalibus constitutionibus, & ordinationibus, ac dictę ecclesię etiam iuramento roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis eidem ecclesiæ, illiusque Præsuli, Capitulo, Canonicis, aliisque personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis derogatoriarum derogatoriis, ac aliis clausulis, & decretis in contrarium forsan quomodolibet concessis, quibus omnibus, & singulis etiam si de illis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua

Digitized by Google

alia requisita forma ad hoc seruanda foret, illis in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie specialiter, & expresè derogamus, cæterisq; contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, indulti, decreti, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hęc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo sexcentesimo nono, quinto Aprilis Pontificatus nostri Anno quarto, locus signi plumbei pendentis.

Tandem bonus hic Prælatus animam egit Neapoli die 15. Decembris 1612. & sepultus est in cathedrali inter thronum marmoreum, siue sedē Archiepiscopi, & pulpitum, in quo nobile eius sepulchrum è marmore, & æne inciſum cernitur, humi in infimo loco situm, quod transeuntium pedibus teritur, hac apposita inscriptione.

Octauio Aquauiuo Aragonio Card. Archiep. Neap.
Purpura, & litterarum max. Græcar. ornamento
Maiorum decora adepto, quæ fuerunt è rep. Christiana,
In pontificijs precipuè comitijs, atque in Auenionensi
Legat. cùm arderet prou. ciuilib. discordijs, arderent
Bello Galliæ strenuè cuncta executo, in omni vita
Singularem magni consilij, excelsi animi laudem promerito
D. Franciscus Aquauiuus Marchio Aquauiuæ ex D. Iosia nepote
Duce Hadrianorum x1. pronep. pos.
Obijt anno salutis MD.CXII. natus annos LII.

1613.

DECIVS CARRAFA patricius Neapolitanus Marij Carrafę Neapolitani olim Archiepiscopi patrui sui alumnus, sub cuius patrocinio Decius is adhuc puer clericalem habitū assumpsit, ac multa ecclesiastica beneficia magni redditus ab eo obtinuit, à Clemēte VIII. Pontifice vtriusque signaturę Referendarius creatus est, quem magistratum cum per aliquot annos exercuisset, ab eodem Pōtifice anno 1598. in Lusitanię Regnū Apostolicus Nūcius missus est, cumque anno 1605. è Lusitania eiusdem Pontificis nomine fuisset euocatus, ad Neapolitanam ecclesiam, quam ei idem Pontifex conferre decreuerat, idque non ex voto contigisset, (Paulus enim V. eius successor Octauio Aquauiuę Cardinali illam contulerat, vt superius dictū est) in Vrbe is commorans post certum tempus ab eodem Pontifice Paulo V. anno 1606. Damascenus Archiepiscopus creatus est, & in Belgium apud Albertum Austrię Archiducem Apostolicus Nuncius missus, dein ab eodē Pontifice anno 1607. in Hispaniam ad Philippum tertium Regem Nūcius, & generalis Collector ablegatus est demum S. R. E. presbyter Cardinalis sub tit. SS. Ioannis, & Pauli sub die 17. Augusti 1611. creatus. Cumque denuò Neapolitana ecclesia per obitum eiusdem Octauij Aquauiuę vacasset, idem Pontifex eam Decio sponte contulit die 7. Ianuarij 1613. veluti ipsi iam diu ferè debitam; Is autem reluctans, ac validè resistens eam ecclesiam acceptare cum adduci non posset, ac electionem ratam habere, eius tamen Pontificis monitis, ac ferè iussibus compulsus eam tandem inuitus recepit, ac possessionem per Petrum Antonium Ghibertum Perusinum Auditorē quondam domini Cardinalis Aquauiuæ, & generalem Locumtenentem eius procuratorem adeptus est die 8. Maij 1613. atque dein eam ciuitatem,

& ec-

Digitized by Google

& ecclesiam solenniter ingressus est die 8. Maij 1614. magno totius ciuitatis gaudio.

Eam autem ecclesiam ingressus, inexornanda, atque illustranda cathedrali nō parum is laborauit, nec sumptibus pepercit, etenim magnificum, ac peramplum chorum in media basilica, iuxta veterem ecclesiæ morem è nuceis lignis affabrè celatis fecit, aureis mille, & septingentum ab eo impensis; Aliquot etiam ornamenta circa eundem chorum è posteriori parte exculptis ex candidis, varijque generis marmoribus collocauit, vbi & Diuorum Vrbis custodum, aliorumq; Sanctorum statuas optimi artificis manu sculptas aptauit, Sanctorum nempè octo Vrbis patronorum Sācti Ianuarij, Aspren, Agrippini, Euphebij, Seueri, Agnelli, Athanasij, & Thomæ Aquinatis, Sanctorum quoque Maximi Cumani Martyris, ac Caroli Borromęi Cardinalis, in quibus quidem statuis, ac ornamentis aureos tres mille impendit.

Fenestris maioris ecclesiæ, quæ vastæ sunt, ac penè immensę, vitreas ianuas, ac ex veteribus aliquas refecit, in quibus aureos mille, & quingentum persoluit.

Baptisterium quoque maioris ecclesiæ è pario marmore mirificè, atque affabrè elaboratum concinnauit, gradus per quos ascēditur vermicularis marmoribus aptatis, & paruulis columnis è marmoribus viridis coloris appositis, in quibus aureos mille, & quingentum impendit.

Laqueare, siue interiorem partem tecti cathedralis ecclesiæ (quam suffictam vocant) deauratam & magnis, & nobilibus iconibus insignium artificum, & pictorum manibus confectis is extruxit, quod non paruum eius ecclesiæ cessit in ornamentum, impendit autem in eo aureos quatuordecim mille, opus quidem augustissimum, in cuius acie hæc inscriptio legitur, aureis litteris concinnata.

Decius Cardinalis Carrafa desponsatam sibi ecclesiam nuptiali laquearium ornamento contexit. Anno MDCXXL.

Sacrario maioris ecclesię aureos sex mille dono dedit, ex quorum redditibus (ipso tamen Cardinali ab humanis sublato) eius ecclesiæ cultus nitidior, commodior, atque splendidior reddi posset, & ex eis quotannis fierent sacræ vestes, & sacerdotalia indumenta.

Beati quoque Caroli Borromęi reliquias is habere exoptans, illisque suam ecclesiam exornare, Petrum Capycium Canonicum, ac patricium Neapolitanum oratorem misit anno 1618. ad Federicum Borromæum S. R. E. Cardinalem, & Mediolanensem Archiepiscopum, atque eiusdem Caroli ex fratre nepotem rogans, vt aliqua de eius reliquijs ad eum transmicteret, qui pijs huius nostri Cardinalis votis annuens, partem præcordiorum ipsius misit, quę in maiori ecclesia in thesauri sacello in argentea theca reposita religiosissimè asseruantur, ac etiam pontificiam dalmaticam albam ex serico, quę inibi quoque seruatur.

Maioris etiam ecclesię palatium auxit, atque multa perampla, & commoda domicilia Archiepiscoporum vsui parauit, & inter alia perambulatoriam aulam (quæ galleria vulgò vocatur) ampliſſimam, ac pulcherrimam erexit, ac palatij aulam, quæ sala dicitur, instaurauit, ac magnificentiorem, ac altiorem, augustioremque reddidit, atque in ea historiam de Sancti Petri Apostoli, ac Sancti Aspren primi Episcopi institutione pingi fecit, in quibus omnibus aureos circiter tres mille impendit.

Fecit etiam è regione organi, ac propè thronum Archiepiscopi pulchrū chorum ligneum deauratū in sublimi loco positum pro musica diebus festiuis.

San-

Digitized by Google

anctorum aliquot Neapolitanæ vrbis,quorum memoria ab hominibus,multis ab hinc sæculis ferè exciderat,catalogum is in diœcesana synodo anno 1619,publicauit,adhibito consilio virorum doctrina, ac religione præstantium,isq; eos venerari,& eius officium de communi in posterum celebrari Neapoli,& per totam eius diecesim,nedum à clericis,verum etiam à regularibus omnibus præcepit,quod & factũ est,is enim catalogus typis traditus est,atque ea de re litteras præfert,addito indiculo, siue breui appendice ad vnumquemque ex Sanctis,in qua de vniuscuiusque sanctitate, & antiquo eius cultu breuissime agitur, & quicquid ad eius notitiam pertinet summatim recensetur.

Laudatur maximè is in vigilantia,ac zelo rectæ mentis in subditis coercẽdis, ac iustitia exercenda,in crebris etiam visitationibus, ac synodis diecesanis celebrandis,& lapsis ferè clericorum moribus reformandis, abusibus tollendis,ac ecclesiastica disciplina restituenda.

Cumque valetudinarius esset, ac penè corporis salute destitutus, morbis enim ferè assiduè grauabatur,accedente etiam senio,sepulchrum in choro humi sibi,& Mario Carrafæ,vt ei gratitudinem referret, aptauit propè sepulchrum eius prædecessoris Octauij Aquauiuę è marmore, atque æne cõfectum,in quo aureos circiter mille impendit,atque hanc apposuit inscriptionem,ex æneis litteris compactam.

D. O. M.
Mario Carrafæ
Neapolitanæ ecclesiæ splendori
Decius S. R. E. Cardinalis Carrafa,
Vt duos Archiepiscopos dignitate,
Affines familia,vnanimes amore,
Vnus lapis ad resurrectionis gloriam
Expectandam contumularet,
Gratitudinis defuncto
Mortis sibi memoriæ
Monumentum viuens condidit
Anno D. MDCXVI.

Obijt autem Decius is Cardinalis Carrafa Neapoli die 24. Ianuarij 1626. & in eius sepulchro sepultus.

1626.

FRANCISCVS BONCOMPAGNVS Neapolitanus & si Romanus ab aliquibus appelletur,Vgonis tamen Boncompagni Bononiensis, qui Gregorius XIII.Summus Pontifex fuit,ex filio nepos,ex Iacobo nempè Bõcompagno filio, quem Vgo is adhuc laicus genuit, isque Vignolæ Marchio,& Sorę ciuitatis Dux,aliorumque oppidorum in Regno hoc sitorum dominus fuit, Neapoli legalem facultatem sectatus est,ac in ea adhuc adolescens lauream promeritus clericali militiæ adscriptus Romanam curiam adijt, vbi à Gregorio XV.è familia Ludouisia paritèr Bononiensi (vt gratus esset erga memoriam,ac posteros eiusdem Gregorij XIII.cuius etiam nomen is referebat,ac beneficia in eum collata rependeret) plura obtinuit munera, ac dignitates,Referendarius enim vtriusque signaturę, dein Firmanę ciuitatis Rector, & dum adhuc eam ciuitatem regeret S. R. E. Cardinali Sancti

Eu-

Digitized by Google

Euſtachij creatus eſt die 15. Februarij 1621. & Fanenſis Epiſcopus, dein Peruſiæ, Vmbriæque Legatus anno 1623. Cumque Neapolitana eccleſia vacaret per obitum Detij Cardinalis Carrafæ, ac multi ad eam aſpirarent, atque aſſequi, & obtinere contenderent, ciuitas hæc Neapolis apud Pontificem Max. Vrbanum XIII. ſupplices preces fudit, vt eam eccleſiam eidē Cardinali Boncompagno conferret, is enim quamuis è ciuitate Bononia oriundus eſſet, attamen Iacobus eius pater, ac poſteri viuente adhuc Pontifice Gregorio XIII. ad Neapolitanam nobilitatem cooptati ſunt, & adſcripti in ſedilis Capuanæ ordinem anno 1581. atque eorum feudorum dominatu, & in Neapolitanam nobilitatem allectione, relicta Bononia, eamq; penitus deferentes, ac obliti, Neapolim, ac Regnum eorum ſedem transferentes, Neapolitani patricij dicuntur, atque habentur, iſq; Cardinalis Soræ natus eſt ex Cōſtantia Sfortia Cardinalis Frāciſci Sfortiæ ſorore, quamobrem Archiepiſcopus Neapolitanus creatus eſt die 2. Martij 1626. Fanenſi eccleſia dimiſſa, & ex ea ad Neapolitanam translatus, ac poſſeſſionem cepit per dominum Curtium Palumbum Epiſcopum Syrtenſem, & Canonicum Neapolitanum die 14. Martij 1626.

Fuit autem is ſummæ probitatis, ac magnus eleemoſynarius, cumq; per quindecim circitèr annos prę fuiſſet, obijt Neapoli in palatio archiepiſcopali die 9. Decembris 1641. & ſepultus eſt in noua eccleſia S. Mariæ ad cappellam. Erexit autem is à fundamentis per amplam eccleſiā propè, & extra mœnia huius ciuitatis in ora maris, ſub nomine S. Mariæ ad cappellam, propè vetus templum Sanctæ Mariæ ad cappellam, quæ à Canonicis regularibus Sancti Saluatoris incolitur, cuius is Commendatarius erat Abbas, atque opimum eſt ſacerdotium, in qua is impendit ducatos quatuordecim mille, & ſi adhuc non ſit ob eius mortem penitus abſoluta, & in ea marmoreum eius ſepulchrum parauit in quo etiam ſepeliri voluit.

Inſtituit in eius teſtamento hæredem in exili eius patrimonio Collegiū Gregorianū, quod Gregorius XIII. Pontif. Max. eius auus Romæ inſtituit. Reliquit quoque ampliſſimam bibliothecam lectiſſimis libris inſtructam.

ASCA-

Digitized by Google

1641.

ASCANIVS PHILAMARINVS
PATRICIVS NEAPOLITANVS.

CVius maiores peruetusta Generis nobilitate, (Quoniam vna ex Græcis, vt quamplures alię huius Ciuitatis earum legitimę Genitricis, Philamarina Familia censetur,) fœudorum dominatu, supremis honoribus, & Dignitatibus, Titulis, ac opibus longè, latèque emicuerunt, e quibus fuit Madius Filimarinus, qui floruit sub Ottone Imperatore anno secundo eius Imperij, qui supputatur à coronatione Romæ celebrata; anno verò octauo Pontificatus Dom. Papæ Ioannis XII. die octauo mensis Iulij, Indictione sexta, anno scilicet Christi 963. vt ex publico documento, quod seruatur in Archiuio insignis cœnobij Sanctæ Scholasticę Sublacensis, Itidem Marinus Filimarinus Matthæi Filimarini filius, qui Domini titulo (eo tempore prærogatiua Nobilium) exornatus de anno 1080. nostræ salutis, & xx1. dominationis Alexij Græcorum Imperatoris, ac Ioannis eius filij (vt ex publico documento Longobardis litteris exarato, & ibidem seruato) dono dedit Ecclesiæ S. Georgij huius Ciuitatis, & pro ea Petro eiusdem Ecclesiæ Archidiacono bona quamplurima more Procerum, & Magnatum; Ascanius inquam ipse data iam opera Imperiali, Pontificioque iuri, & Doctoratus lauream consequutus, florente adhuc Iuuenta, cum suauitate morum, pietate, & Religione, humanioribus litteris, varijsque disciplinarum studijs se mirè pariter imbuit, & ornauit, quò eum Diuina, & fœliciora fata vocabant, relicta Patria, vbi inter antiquas, vt diximus nobiliores Patricias Philamarina Familia recensetur, Romã petijt, occasione Ladislai de Aquino Patricius itidem Neapolitano, & eidem Ascanio pari amore, ac sanguine coniuncto, dum à Paulo fel. rec. Papa V. ad sacram purpuram fuit promotus, & qui ob eius prouectiorem ætatem, litterarumque præstantiam, summam vitæ, morumq; innocentiam proximus summo Pontificatui omnium Iudicio credebatur. Mortuo deinde eodem Ladislao, paucos post annos magna se cum Mapheo tunc temporis Cardinali Barberino Patricio Florentino, amicitia cõiunxit, quæ pari studiorum, ac animorum ratione in dies aucta, familiaritas euasit, non sinè magna eiusdem Ascanij apud Maphæum existimatione.

Exacto interim Gregorij huius nominis XV. Pontificatu, idem Maphœus successor inauguratus est sub nomine Vrbani VIII. & in sede B. Petri collocatus vniuersalis Ecclesiæ Dei sibi regimen assumpsit.

In ipsis Pontificatus Vrbani primordijs inter intimos suos Cubicularios, qui de numero Participantium appellãtur eundem ipse Ascanium retulit, exindeque ad paucos mẽses postquam Cardinalem, ac totius Ecclesiasticæ Ditionis generalem Superintendentem creauit Franciscum Barberinum ex fratre nepotem, præfatum Ascanium eiusdem Cardinalis Barberini Cubiculi Præfectum, retento tamen honore, habitu, alijsque præeminentijs, quibus gaudere solent intimi Sanctitatis suę Cubicularij, declarauit.

Quo in munere, qua, & quanta prudẽtia, dexteritate, comitate, fauore, auctoritate, ac laude se gesserit, famæ non mei stylj sit referre; Silẽtio tamen præterire nequeo, quanti fecerint in omnibus summè arduis, intimisque negocijs

Digitized by Google

tijs,quorum particeps ſemper fuit,eius prudentiam, conſilium,& operam, & quod ſpecimen de ſe,deque ſui officij fide,ingenijque alacritate præbuerit,in quibus fuit adhibitus.

Eundem Cardinalem Barberinum ſequutus in geminis,quibus perfunctus eſt legationibus ad Hiſpaniarum,& Gallorum Reges.In Hiſpania promeritus fuit honorem preſentandi Pontificis nomine illis Maieſtatibus aureas faſcias ob Infantem recens natam, & vti Nuncius Apoſtolicus ab ijſdem Maieſtatibus perhonorificè exceptus,& habitus.

Illa in Aula Regia, sũmo paritèr honore,& exiſtimatione habitus,& nomine Regio oblatam ſibi Archiepiſcopalem Eccleſiam Salernitanam expedito animo recuſauit,exiſtimans non ab alio,quam à proprio Sole, nempè Vrbano Eccleſiaſticarum Dignitatum, atque honorum lumine æquius poſſe decorari.Non propterea tanti Regis auguſta munificentia ſeſe continere valuit,in quẽ ſuis iam dignum fauoribus iudicarat.Aureę enim clauis,quæ Hiſpano idiomate vocatur Doblata,& quæ non niſi Equitibus ab illa Maieſtate,tanquã vna ex maioribus illius Aulę Dignitatibus cõfertur,honore inſigniuit Aſcanium.Iuſſu Cardinalis Barberini illam recepit.

Poſt expletas legationes Summus Pontifex inter Baſilicæ Principis Apoſtolorum Canonicos eum collocauit,dein,vix audito Cardinalis Boncompagni Archiepiſcopi Neapolitani obitu, eam Eccleſiam illi regendam commiſit,ſummis laudibus, & honoribus in Conſiſtorio non ſolum perſonam, generis nobilitatem,qualitates,& merita eiuſdem Aſcanij efferendo, verũ etiam (quod maius eſt) legibus, & conſtitutionibus derogando,nouo,& inuſitato exemplo, placuit pro examine pro proceſſu de vita, & moribus, teſtimonium,fidem,& oris ſui valere preconium, dicens, *Si Vrbano eſt credendum,Vrbani teſtimonio ſtandum eſſe*;quis enim ſanctior, omnique exceptione maior teſtis,aut adhibendus,aut excogitandus?

Et ne quid in Aſcanio, in quem tam Illuſtria amoris argumenta edidit, deſideraretur, Archiepiſcopali Dignitati Cardinalitiam quoque eodem temporis momento coniunxit,ac toto plaudente Purpuratorum Patrũ Senatu in eorum album eum retulit.

Hęc acta fuere die 16.Decembris 1641.dum Neapoli celebrabatur commemoratio Sãcti Ianuarij Martyris præcipui eius Vrbis Patroni, ob ſeruatam eiuſdem Sancti interceſſione,ac meritis apud Deum,Ciuitatem ab horribili Veſuuiano incendio. Incredibile quidem eſt quanta lætitia omnium animos affecerit de gemina Aſcanij Dignitate nuncius,vt primum peruenit, triduo per totam noctem publicis,feſtiuiſque ignibus Ciuitas(dixiſſes Cœlum alterum) illuxit,eiuſque inſignia non tam coniunctorum, quam amicorum ædibus,& palatijs elata paſſim conſpiciebantur.

Tempus quoque huic fęlicitati ſuum addidit ſuffragium, mira, & inuſitata enim breuitate Regium,quod vocant exequatur ad Eccleſiæ poſſeſſionem capiendam fuit expeditum;paucorum nempè dierum curriculo, capta fuit die prima Ianuarij 1642.procuratorio nomine per Ianuarium Philamarinũ Epiſcopum Caluenſem eiuſdem Aſcanij germanum fratrem,non ſinè omnium huiuſmodi celeritatis admiratione.

Cum verò eius aduentus ſummo in deſiderio,votiſq;apud omnes eſſet, tandẽ dies,qui fuit trigeſimus menſis Maij anni 1642,expectatum deuexit.Ex improuiſò apparuit vergente ad occaſum Sole. Archiepiſcopales Ædes penè ingreſſus rectà ad maiorem Eccleſiam perrexit, adorandi cauſa Sanctiſſimum, Sanctorumq;Reliquias.Interim eius aduentus fama per totam Ciuitatem

Digitized by Google

tatem lata,innumerus penè Populus centuriatim ad eum viſendum conſluxit.Eccleſia ipſa, cœlumq; geſtientium, & pre lætitia exultantium animorũ vocibus, & acclamationibus reſonare. Publicum ingreſſum. publicos arq; hac de cauſa ſolitos honores deſtinatamq;pompam admirabili,prædicabilique animi ſui moderatione recuſauit.

Et quamuis præclariſſimæ huius Familiæ Viri Filimarini prius,dein Filomarini appellarentur,placuit tamen eidem Aſcanio (dum inter Græcas vt diximus reponitur,)ſe Philamarinum vocare,Eximium ſanè, ac pręſtans Philamarini cognomẽtum,quippe immortalitati cognatum.Confluunt in vnum voces duæ è Greco fonte deductę φιλος Amicus dicitur μαραινομαι marceſcere eſt,cui pręponitur à index ſignificationis oppoſitę, vnde & Amaranthus nomẽ recepit,flos ille ſingulari naturę munere nunquã marceſcẽs;ſed addit Aſcanius flori gratiam,cũ eum vindicauit ſibi iã,cui dignius hoc Philamarini cognomentum,& eius floris inſigne conueniret,quã Aſcanio,eiuſq;Gẽti. Recole ſuperiorũ faſtos,& annales:Occurrent profecto innumera facta maiorũ,quæ cum præclariſſimis titulis perpetuo quaſi vere perennãt, Aſcaniũ verò ipſum,quem dices niſi immortalitatis alumnũ,ad quã omnia, quę agit ſtrenuè refert. Effloreſcat igitur meritò,velut in amœniſſimo Familię agro pulcherrimè conſitus Amaranthus,& ad ſempiternum decus emineat.Libet autẽ Amaranthũ ipſum vna cum Emblemate Familiæ in calce huius elogij appingere,vt ab ipſo in hiſtoriam quoque meam redundet immortalitas.

Et benè immortalitatem nominis,familięq;ſuę amat,omnia enim facta,dictaq; ad glòriam,ad famam,ad æternitatem,& ad proſperam ſui memoriam inſatiabiliter parat,dirigitq;nam contentu famæ, contemnuntur etiã virtutes.

In reparandis,& exornandis Archiepiſcopalis Reſidentię Ædibus tẽporis iniuria non minus,quam aliorum incuria non ſolum deturpatis,omnique decòre,& venuſtate carentibus,ſed ruinam minitantibus ingentem pecuniarum ſummam eſt elargitus: magnus quippè animus magnam fortunam decet. Optimus hic Paſtor dirigit gregem ſupernè ſibi commiſſum in charitate,& Iuſtitia:Omnium itaque ſomnos illius vigilantia defendit, omniũ otium illius labor, omnium delicias illius induſtria,omnium vacationem illius occupatio.Non ignorat maximo imperio maximam curam ineſſe:cõmiſſi Populi non ſeruitutem ſibi traditam, ſed commiſſam; nec Eccleſiam ſuam eſſe,ſed ſe Eccleſię.Se Ciuem,Patremque gerit,& omnibus conſulit: Nõ ſibi,ſed venientibus ad eum viuit,dieſque ad aliorum vtilitatem diſponit,atque exigit: omnibus faciles,& benignas aures præbet.Perpetuus dici poteſt auditor: Ius læſis reddit,iniuſtaque tollit facta: Cauſas, reoſque audit,ne inauditi,atque indefenſi tanquam innocentes pereant. Nihil in penatibus eius venale, aut ambitioni peruium.Maieſtati, ac morum grauitati,modeſtiam ſic coniunctam,ac temperatam habet,vt triſtitiam, & arrogantiam exuat,nec illi (quod eſt rariſſimum) facilitas auctoritatem, aut ſeueritas amorem diminuit,ſed viſu,& auditu iuxtà venerabilis. Plura dicerem de conſtantia,pietate,prudẽtia,cæteriſque virtutibus, quibus animum exornat ſuum,ſed omiſſa facio,& ſtylum meum ad modeſtiam, moderationemque ſuam ſubmitto.De Ciue,de Paſtore, de Parente loquor. Talem oportebat eſſe,cuius auctoritate hęc reggeretur Eccleſia,nec vnquam voto ſaltem concipere ſuccurret ſimilem huic, quem videmus.Hæ ſunt virtutum ſuarum priora ſemina, vberiorem interim ſperamus ſegetem. Deus Opt. Max. qui nos de tanto Paſtore, ac Pręſule dedit lętari, illum felicem, & incolumem ſibi,mihi,& omnibus diutiſſimè ſeruet.

Digitized by Google

Authoris protestatio, ac eius operum nota.

IAm tandem ad calcem huius libri Deo auspice peruenimus, & tam in eo, quam in alijs quoque libris omnibus à nobis in lucem edēdis, illud dumtaxat dictum volumus, quod sancta probat ecclesia, quæ autem conscripsimus, eaque propediem Deo dante in lucem edituri sumus sunt hęc, (prętер legalia quędam, tùm ad theoricam, tùm quoq; ad praxim spectantia, & præter ea quę scripsimus, ac collegimus pro seruitio Maiestatis domini nostri Philippi quarti Hispaniarum, & vtriusque Sicilię Regis, & eius iussu, quę quamplurima sunt,) nempè.

De Sanctis, ac Beatis huius Regni volumina tria, hoc titulo insignita.

Sacra Regni Neapolitani monumenta. In quorum primo volumine agitur de Sanctis, ac Beatis ciuitatis Neapolis, & Campanię, siuè Terrelaboris. In secundo de Sanctis, ac Beatis totius Regni, præter Neapolis, & Campaniæ, ac Calabriæ. In tertio de rebus Calabriæ. Adiecto etiam indice Episcoporum, & Archiepiscoporum omnium eius Regni vrbium.

Scripsimus etiam librum, qui Idea operis de Sanctis, ac Beatis Regni Neapolitani inscribitur, hic autem præmittendus est ijs libris de Sanctis, ac Beatis Regni in lucem edendis.

De Illustribus scriptoribus, qui in ciuitate, ac Regno Neapolis ab orbe condito, ad nostram vsque ætatem floruerunt.

Tractatum de florentissimo, ac celeberrimo Gymnasio Neapolitano, eiùsque antiquitate, institutione, & priuilegijs, in quo etiam quicquid ad Neapolitani Regni rem litterariam pertinet, priscis, ac recentioribus temporibus dilucidè, ac curiosè pertractatur.

Gesta Sancti Ianuarij Martyris, ac sociorum eius, & alia quædam.

Martyr et Archiepiscopus Neapolitanus in anno 1066. inde vicarius apostolicus Regni Siciliæ
à D. Andrea Cardinali S.R.E. Cardinali anno 1067.

Digitized by Google

NEAPOLITANORVM ANTISTITVM TABVLA;
Inter quos sunt quoquo modo electi.

A
Deodatus. 65.
Agnellus. 65.
S. Agrippinus. 22.
S. Aspren. 7.
S. Athanasius. 86.
Athanasius secundus. 99.
Athanasius tertius. 107.

C
Cæsarius. 65.
Calepodius. 34.
Caluus 70.
Cosmas. 70.

D
Demetrius. 54.

E
Epathimitus. 19.
Eulalius. 45.
S. Euphebius. 23.
Eusebius. 65.
S. Eustasius. 23.

F
Felix 48.
Florentius. 56.
S. Fortunatus. 33.
Fortunatus alter. 34.
Fortunatus. 3. 57.

G
Gratiosus. 65.

I
Ioannes primus. 45.
Ioannes Diaconus. 52.
Ioannes tertius. 64.
S. Ioannes ad Aquarolam. 84.
S. Iulianus. 66.

L
S. Laurentius. 66.
Leontius. 65.

M
S. Marcianus. 24.
Maro 19.
S. Maximus 34.
Maximus alter. 35.

N
S. Nostrianus, 46.

P
Paschasius. 63.
S. Patrobas. 17.
Paulus 19.
Paulus. 70.
Paulus tertius. 77.
Petrus, 62.
S. Pomponius. 50.
Probus. 19.

R
Redux, siue Rendux. 49.
Riccardus. 52.

S
Sergius. 67.
Sergius alter. 105.
S. Seuerinus. 19.
S. Seuerus. 39.
Sother. 48.
Stephanus primus. 49.
Stephanus secundus. 72.
Stephanus tertius. 106.

T
Tiberius. 80.
Timasius 46.

V
S. Victor. 48.
Vincentius. 54.
Vrsicinus, siue Vrsus. 37.
Vrsus diaconus. 45.
Vrsus secundus. 79.

Z
Zosimus. 25.
Zosimus alter. 35.

ARCHIEPISCOPI.

A
Alexander Carrafa. 309.
Alphonsus Carrafa. 337.
Alphonsus Gesualdus. 353.
Annibal de Capua. 349.
Annibaldus de Ceccano. 211.
Ascanius Philamarinus. 370.
Anselmus. 140.
Ayglerius. 172.

B
Berardinus Caracciolus rubeus. 163

Be-

Digitized by Google

Neapolitanorum Antistitum Tabula.

Berardinus Carrafa. 314.
Bernardus. 164.
Bernardus de Bosqueto. 234.
Bernardus de Ruthena. 235.
Bertuldus Vrsinus. 206.
Bertrandus de Meyshonesio. 231.

D

Dalphinas. 170.
Decius Carrafa. 366.

F

Franciscus Boncompagnus. 368.
Franciscus Carrafa. 320.

G

Gaspar de Diano. 275.
Gentilis 164.
Girinus. 180.
Gratianus. 124.
Gregorius. 127.
Guindacius. 249.
Gulielmus. 253.

H

Henricus Minutulus. 249.
Humbertus de Monteaureo. 197.

I

Iacobus de Rubeis. 272.
Iacobus Thebaldus. 286.
Iacobus de Viterbio. 190.
Ioannes. 117.
Ioannes secundus. 120.
Ioannes tertius. 265.
Ioannes Ferdinandus. 285.
B. Ioannes Marinonius. 336.
Ioannes Petrus Carrafa. 328
Ioannes Vrsinus. 220.
Iordanus Vrsinus. 258.

L

L. Archiepiscopus. 122.
Ligorius. 123.
Ludouicus Buczutus. 242.

M

Marius Carrafa. 343.
Marinus. 128.
Matthæus Filimarinus. 203.

N

Nicetas. 115.
Nicolaus de Diano. 266.
Nicolaus Paganus. 256.
Nicolaus Zanasius. 247.

O

Octauius Aquauiua. 362.
Oliuerius Carrafa. 286.

P

Pandulphus. 210.
Paulus de Aretio. 345.
Petrus. 126.
Petrus de Surrento. 153.
Petrus tertius. 232.
Petrus Blesensis. 132.
Philippus Minutulus. 180.

R

Raynaldus Piscicellus. 278.
Raynucius Farnesius. 324.

S

Sergius. 116.
Sergius secundus. 117.
Sergius tertius. 134.

T

Thomas. 153.
S. Thomas de Aquino. 165.
Thomas de Manatis. 247.
Timotheus Mafæus. 285.

V

Victor. 117.
Vincentius Carrafa. 315.

Digitized by Google

INDEX RERVM NOTABILIVM.

A.

Alexander IV. Papa Neapoli in palatio archiepiſcopali eligitur. 162.
Anaſtaſius Bibliothecarius Neapolim venit Apoſtolicæ ſedis Legatus 89.
Archiepiſcopi Neapolitani duo Præſidentes ſacri regij, ac ſuprẽmi Conſilij Neapolitani, regebant id Cõſilium in palatio archiepiſcopali 277. *et* 287.
Archiepiſcopus Neapolitanus aggreſſus fuit, de equo præcipitatur, tentatur occidi, & pœna contra id perpetrantes. 228.
Archiepiſcopi Neapolitani priſcis temporibus ſua diplomata plumbo ſignabant. 136.
S. Aſpren primus Epiſcopus à Sancto Petro Apoſtolo inſtituitur. 7.
Auerſanus Epiſcopus olim Neapolitani Archiepiſcopi ſuffraganeus, eique vti eius metropolitano parebat, 142. *dein exemptus,* 143.
Aurea, & argẽtea vaſa eccleſiæ Neapolitanæ pignori dantur Saracenis, & quare, 110
Ab ijs Saracenis reſtituuntur Neapolitanis, ope SS. Ianuarij, & Agrippini. ibid.
Argentea vaſa eccleſiarum Neapolitanæ, & Capuanæ dantur Piſanis vſque ad ter mille libras, & quare, 129.
Authoris opera in fine libri.

B.

S. Brigitta à Domino monita Neapolim venit, & quæ ibi à Deo fuerint reuelatæ, & quæ ibi geſſerit, ac dixerit, 236.
Beatæ Virginis imago primò picta Neapoli, & prius fortè quã in cæteris Italiæ locis. 8.

C.

Campaniæ prouinciæ in qua Neapolis poſita eſt, laudes ex varijs ſcriptoribus. 2.
S. Candida ſenior Sancto Petro Apoſtolorum Principi Neapoli prima occurrit, & ab eo de Chriſtiana fide inſtruitur, & baptizatur. 7.
Canonici Cardinales Neap. 14. *inſtituti à Zoſimo Epiſcopo precibus Conſtantini Magni Imperatoris.* 26.
Canonicorum in eccleſia Neap. numerus non certus anno 1334. 222. *redigitur ad* 40. *anno* 1343. 222. *item ad* 30. *decem alijs ſuppreſſis* 1576. 344.
Canonici ianthinis cappis, et rocchettis vtuntur, vt Romæ Canonici S. Petri 1537. 317.
Cappas, & rocchettum violacei coloris more Apoſtolicorũ Protbonotariorum Summi Pontificis, & vſum mitræ, et baculi habent in eccleſijs ſolemnijs, & eccleſiaſticæ indumenta benedicere poſſunt, præter calices, & patenas, ibidem.
Canonicorum eccleſia Sanctæ Reſtitutæ exempta ab Archiepiſcopo, & beneficia ibi exiſtentia, & iura patronatus ijdem conferunt. 260.
Canonici in eorum eccleſia S. Reſtitutæ ius habent ſepeliẽdi defunctos morientes abſq; electione ſepulturæ, & ſuccedendi eorum bonis eis decedentibus abſque legitimis hæredibus, 260.
Canonicatus præbendatos confert Archiepiſcopus, non præbendatos verò Canonici ſimul cum Archiepiſcopo conferunt. 222. 252.
Ex Canonicis Neapolitanæ eccleſiæ aſſumpti tres in Archiepiſcopos Neapolitanos, nẽpe Raynaldus Piſcicellus. 278. *Oliuerius Carraſa.* 286. *Ioannes Petrus Carraſa,* 328. *Qui dein Cardinales fuere, & Ioannes Petrus etiam Papa, qui & Paulus quartus.*
Ex Carraſa familia viris Archiepiſcopi Neapolitani fuere nouẽ, nẽpe Oliuerius Card. Carraſa 286. *Alexander* 309 *Bernardinus Patriarcha.* 314. *Vincentius Card.* 315. *Franciſcus,* 320. *Ioannes Petrus, Card. & Papa Paulus IV.* 328. *Alphonſus Cardinalis.* 337. *Marius.* 343. *& Decius Cardinalis.* 366.
Cimiliarchæ dignitas inſtituta in maiori eccleſia Neap. à Conſtantino Magno Imp. & quid eius officium. 27.

Con-

Digitized by Google

Constantini Magni Imp. donatio ecclesiæ Neapolitanæ facta. 29. *Ecclesia ab eo erecta Neapoli.* 30.

Constantinopolitanus Patriarcha quid iuris prætenderet in ecclesia Neap. & quid in ea noui tentaret Græcorum Imperatorum fauore, & gratia in instituendis Episcopis Neap. 68.

Cumana cathedralis ecclesia Neapolitanæ vnita. 146.

D.

DEcimæ prius soluebantur ecclesiæ Neapolitanæ, & eius Archiepiscopo de omnibus redditibus regiæ curiæ, qui Neapoli exigebãtur, quod amplius nõ est in vsu. 187.

Dæmon malus sub terribilis apri forma Neapolim vexabat, & quomodo Beatæ Virginis ope fuit liberata, & ex exinde expulsus. 50.

Duces, & Consules, qui supremi erant domini ciuitatis Neapolis, ac veluti Reges, duo fuerunt insimul, & Neapolitani etiam Episcopi nempe Stephanus 72. *& Athanasius secundus.* 90.

Ducum, & Consulum filij Episcopi Neapolitani S. Athanasius. 86. *& consanguinei, & agnati.* 106. 107.

E.

ECclesia Neapolitana quando fuerit erecta in metropolitanã. 111. Eius suffraganei Episcopi. 146.

Ecclesia Neapolitana inops ob Longobardorum afflictiones. 87. *ob bella inter Regem Ladislaum, & Regem Ludouicum secundum Andegauensem* 249. *ac schismata Romanæ ecclesiæ* 253. *ditissima auro, & argento tempore Sancti Athanasij.* 87. *Aurea vasa, & thesaurus eius ecclesiæ à Sancto Athanasio tempore suæ persecutionis recondita in loco eius anulo sigillato, deprædantur à militibus iussu Sergij Ducis Neap. Saracenis, & iniquis tradita ab eodem Duce in premium persecutionis eiusdem S. Athanasij* 89. *Eiusdem ecclesiæ thesaurus, & sacra vasa pignori traduntur Saracenis Neapolim obsidentibus.* 110. *SS. Ianuarij, & Agrippini ope Neapolitanis à Saracenis restituuntur.* 110.

Ecclesia Neapolitana seruos, ac possessiones confiscare minatur Bonus Consul, & Dux Neap. 81.

Ecclesia maior Neap. episcopalis, & metropolitana priscis temporibus, quæ fuerit, & quo vocabulo insignita. 91.

Ecclesia præsens Neapolitana quando, & à quo erecta, & quibus fautoribus, & quo titulo, 185. *& quando ceciderit incassum ex terremotu, à quibus fuerit refecta, & restituta.* 282.

Ecclesiæ, quæ Neapoli erectæ à Constantino Magno Imperatore feruntur quot, & quæ sint. 30.

Sancti Eligij ecclesia, & hospitalis domus Neapoli erigitur, & dedicatur ab Aygleric Archiepiscopo. 177.

Episcopi ab Apostolis instituti in Campania, & in proximis vrbibus. 19.

G.

GAspar de Diano Archiep. Præsidens Sacri Consilij, 277.

Græcus olim Antistes Neapoli, alter Latinus, 95.

Græcus item Clerus, alter Latinus, 97

Sanctus Gregorius magnus Papa, quam solicitè, & actentè procurauerit ciuitatem, & ecclesiam Neapolitanam, & quam cordi tenuerit, eamque prosecutis sit fauoribus, & gratijs 57.

H.

HEbdomadariorum sacerdotũ congregatio in maiori ecclesia instituitur à Sancto Athanasio Episcopo 87. *fouea, siue sepultura eis conceditur in ea ecclesia* 268.

Digitized by Google

Eis conceduntur cappæ violaceæ cum dessis pellibus cum rocchetto, cum prius almutias deferrent anno 1609. 364.

I.

Sancti Ianuarij Martyris sacrum corpus è Puteolis Neapolim transfertur, 25. E Neapoli Beneuentum, 79. Et exinde in monasterium Montisuirginis, 311. Inde Neapolim reducitur, ibid. Eius caput auro, & argento includitur, 196. Pannus aureus cum imaginibus Sancti Ianuarij ecclesiæ Neapolitanæ donatur à Papa Ioãne 22. 228. eius festũ trãsfertur, 172. pugnat pro ciuitate Neap. aduersus hostes 123.

Ioannes Vrsinus Archiepiscopus in publica platea aggreditur, ex equo precipitatur, & tentatur occidi, 228.

Ioannes Cardinalis Neapolitanus reædificat cœnobium Sancti Petri ad Aram. 16.

Innocentius quartus Papa Neapolim venit, 162. ibi moritur, ibid.

M.

Sancta Maria de Principio ecclesia quæ sit, & quare sic dicatur, 3.

S. Martini ecclesia patrum Carthusiensium Neapoli consecratur, 234.

Misenatis ecclesiæ bona immobilia, ea vrbe à Barbaris destructa Neapolitanæ ecclesiæ donantur precibus Sancti Athanasij, 88.

Misenatis cathedralis ecclesia Cumanæ vnita, dein Neapolitanæ. 152.

Monachi, & fratres diuersarum religionum eligũtur Archiepiscopi Neapolitani, nempè ordinis Sancti Benedicti Cassinenses, 179. Cluniacenses, 123. ordinis Prædicatorum, 165. Eremitarum Sancti Augustini, 190. ordinis Minorum, 210.

Monasterium Sancti Seuerini Neap. erigitur, 108. in illud transfertur corpus Sancti Seuerini Abbatis è Lucullano castro, 107. Item corpus Sancti Sosij è Miseno destructo, 109. Visitatur à Ioanne Archiepiscopo, 228.

Monasterium Sancti Ianuarij ordinis S. Benedicti destructum, 297.

Monasterium in insula Sancti Saluatoris, seu castro Lucullano ad regularem obseruantiam redigitur, & Abbas præficitur hortatu Sancti Athanasij Episcopi, 87.

N.

Neapolis ciuitates quot sint in vniuerso terrarum orbe, 1.

Neapolitana vrbis in Campania laudes ex varijs scriptoribus. 3.

Neapolis prior Christiana, quam Roma, 17. 18. efficitur metropolitana priusquam alia ciuitates huius Regni, 113. interdicitur, 89. 163.

Neapolitana antiqua Christiana religio commendatur à Belisario Duce Iustiniani Imperatoris, 53. Eadem Christiana religio Neapolitanorum commendatur à Sãcto Paulino Nolano Episcopo, 4.

Neapolis à Petro Apostolorum Principe de Christiana fide instruitur, & ab eo Aspren primus eius Episcopus instituitur. 7.

Nesis insula in patrimonio ecclesiæ Neapolitanæ, & eius Archiepiscopi, 321.

Nicolaus de Diano Archiep. Collateralis Consiliarius, 270.

O.

Oliuerius Card. Carrafa Archiepiscopus Præsidens Sacri Consilij regebat id Sacrum Consiliũ in palatio Archiepiscopali 286. Cardinalis, 287. Legatus classis Summi Pontificis Regis Ferdinandi primi, & Venetorum contra Turcas 288. summi consilij, & prudentiæ, & doctus, 305. eius profusissima liberalitas in ecclesijs, & monasterijs extruendis, et dotandis, ac augendis, 295. pluries proximus fuit Summo Pontificatui, 306. mortuus cum opinione sanctitatis. 308.

Ordo Prædicatorum Neapoli recipitur hortatu, & iussu Gregorij noni Papæ, 155.

P.

Palatium Archiepiscopale Neap. incoluerunt Summi Pontifices Innocentius quartus, 162. Cœlestinus quintus, 186. Vrbanus sextus, 245. item Rogerius Normannus

Digitized by Google

nus Siciliæ Rex 130. Ioannes Antonius de Marzano Sueſſæ Dux, ac Roſſani Princeps 278. In eo conclaue paratur pro electione Summi Pontificis, per obitum Innocentij Papæ quarti 162. ibiq. eligitur Bonifacius octauus Papa 189.
Palamidi Abbatis Canobij Sācti Petri ad Aram Rex Alphonſus ſenior procurat à Summo Pontifice tradi Epiſcopatum Catanzarij 280. Idem Palamides memoratur 16.
Patriarcha Cōſtantinopolitanus erexit eccleſiam Neapolitanam in Metropolitanam, quod nullum habuit effectum 68.
S. Patricia nepos Coſtantini Magni Imperatoris bis Neapolim venit, vbi obijt 36.
S. Petrus Apoſtolus Neapolim venit, eamq; de Chriſtiana fide inſtruit, & Aſpren Epiſcopum inſtituit 7.
Paſſus ferreus, qui eſt menſura paſſus, ab antiquo creditus Neaplitanæ Eccleſiæ 203.
Plumbeo typario eorum bullas ſignabant Archiepiſcopi Neapolitani, & quando id deſierint. 136.
Prochyta inſula iterum ad obedientiam in ſpiritualibus Archiepiſcopi Neapolitani redacta, & reſtituta, eiq; ſubijcitur 355.
Puteolana ciuitas à Barbaris deſtructa 73.

R

S. Reſtituta Eccleſia à Coſtantino Magno Imperatore erecta 30. Eius exemptiones 260. Et conſuetudines ſepeliendi decedentes abſq; electione ſepulturæ, & ſuccedendi eorum bonis non extantibus hæredibus. Ibidem.

S

Sancti Epiſcopi Neapolitani, nempè
S. Aſpren primus Epiſcopus 7.
S. Patrobas 17.
S. Seuerinus 19.
S. Agrippinus 22.
S. Euſebius 23.
S. Marcianus 24.
S. Fortunatus 33.
S. Maximus 34.
S. Seuerus 39.
S. Noſtrianus 46.
S. Victor 48.
S. Pomponius 50.
S. Iulianus 66.
S. Laurentius 66.
S. Ioannes ad Aquarolam 84.
S. Athanaſius 86.
S. Thomas de Aquino electus Archiepiſcopus, & renuit. 165.
Beati Archiepiſcopi, & qui cum Sanctitatis opinione deceſſerunt
B. Iacobus de Viterbio 190.
Oliuerius Carraſa Cardinalis 286.
B. Ioannes Marinonius Electus, qui & renuit 336.
Paulus de Aretio Cardinalis 345.
Sapientiæ domus Neapoli capta adifitari pro ſcholaribus pauperibus 302.
Ob ſchiſmata Romana Eccleſia, Neapolitana Eccleſia ſchiſmate exagitatur, & quomodo 242.
Seminarij Neapolitani inſtitutio 344.
S. Seuerini Abbatis translatio Neapolim facta 106. 107.
S. Soſsij Martyris translatio Neapolim 106. 109.

Ter-

Digitized by Google

Index rerum notabilium.

T.

Terræmotus Neap. 282.
S. Thomas de Aquino eligitur Archiepiſcopus Neap. & modeſtè renuit 165.

V.

Vaſſalli Neapolitana Eccleſia, eiuſque Archiepiſcopi 263.

Errata Typographi	ſic corrige.
fol.3.verſ.46.deleantur illa uerba,	& in Epod.ad Canediam occiſam
4. verſ. 10.Epicedio	Epod.
Ibid.y.36.in deleatur	
15.u.24.Sancto	Sancti
19.u.26,deleantur illa uerba, eiuſque corpus ob ſanctitatis meritũ ad Eccleſiã Stephaniã trãslatũ.	
24.u.41.membrania	membranæ
49.u.39.excuſsit	exuſsit
51.u.47.Ioannes	Ioannem
70.u.30.Paulus	Paulus ſecundus
72.v.15.increbuit	increbuerat
Ibidem u.19.Neapoli	Neapolitani
Ibid.u.22.tantam deuotionem	tantam populi deuotionem
77 u.40.ſecundus	tertius
82.u.12.facio	feci
89.u.9.multos	mudos
Ibid.u.32.meſſem	meſſes
100.u.11.quamobrem magno	quamobrem cum magno
120.u.12.Ioannes	Ioannes II.
135.u.11.quarumlibet	quorumlibet
Ibid.u.29.participes	particeps
136.u.20.Marini	Mauri
156.u.14.inſtitutionis	inſtitutoris
157.u..17.ſcriptura	ſcriptum
163.u.7.integram faciem eius paginæ reponas	ſuo loco fol.165.ante Sanctum Thomã de Aquino
172.u 24.&	eò
Ibid.u.30.ſoleanit.	ſolennitèr
Ibid.u.36.indignationis	conſtitutionis &c.
Ibid.u.40.quandam	quarundam
193.u.23.Tartius	Tertius
199.u.1.deleantur ſex uerſus, ex quo duplicati	
201.u.34.eius	uiri
233..u26.eiuſdem Comitis	eidem Comiti
236.u.22.1377.	1372.
271.u.30.vt ipſius	ut ex ipſius
291.23.deleantur quatuor uerſus ex quo duplicati eodem fol.	
292.u.15.habentur	adde ad Albam regalem
311.u.36.exceperunt	excepit
329.u.17.eius	eorum
369.u.prima 15.Febr.	19. Apr.

Cæteros autem errores Lector ex ſe ipſo corrigere poterit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek

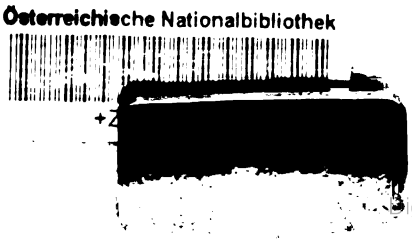

Digitized by Google

Digitized by Google